JO. *ALBERTI FABRICII*

BIBLIOTHECÆ LATINÆ

Volumen tertium, idemque

[illegible] SUPPLEMENTI plurimum

[illegible]

[illegible] locupletissimo in [illegible]

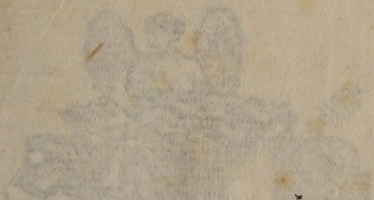
utrumque Volumen

INDICE.

[illegible]

[illegible]

[illegible] *typis editum.*

HAMBURGI,

sumtu JO. CHRISTOPHORI KISNERI

A. C. [illegible] XXII.

JO. ALBERTI FABRICII

BIBLIOTHECÆ LATINÆ

Volumen tertium, ultimumque

Reliqua SUPPLEMENTI plurimum aucti complexum,

Cum locupletisſimo in ſecundum tertiumque Volumen INDICE.

Accedit p. 761.

AUR. CORNELII CELSI Rhetorica,
ex unica Sixti Popmæ editione.

HAMBURGI,
Sumtu JO. CHRISTOPHORI KISNERI,
A. C. cIↄ Iↄ cc xxII.

Nobilissimo Viro

GERHARDO DUNTE,

J. U. D.

Fautori meo Honoratissimo,

S. D.

JO. ALBERTUS FABRICIUS.

Libellum huncce recens perductum ad umbilicum, jus fasque sit quæso Tibi, VIR NOBILISSIME, consecrari &

inſcribi cum maxime à me, tenue quidem ſcholaſticumq́ꝫ, publicum tamen ac fidele documentum mutuæ noſtræ voluntatis, quam in animo Tuo nec disjunctio abſentis in Academiis diſſolvit, nec peregrinatio per pulcherrimas Europæ regiones à Te proximis annis curioſo oculo luſtratas imminuit; nec præſentis Tui & Patriæ ac penatibus Tuis feliciter redditi oblivio vel frigus extinxit. Cum autem probe meminerim quantus fuerit pridem in Te adhuc admodum juvene ardor ſolidæ virtutis ac ſapientiæ, quantum in indole honeſtisſima ſtudium bonorum & utilium librorum, quod interjecto tempore & poſt auctam ætatem & judicii vim confirmatam vitæ uſu, adi-

tas-

tasque propius & inspectas celeberrimas Europæ Bibliothecas incrementa non inficianda cepit: veni in eam spem , imo fiduciam, hancce præsentem lucubrationem, meam , qua optimi quidam libri veterum præsertim Latinorum, & quibus speciatim operam Tuam addixisti, Jurisconsultorum monumenta, quotquot ætatem tulerunt, commendantur , Te pro veteri Tua in me benevolentia & pro illo constanti Tuo amore in litteras non aspernaturum, sed libello huic in delecta & eleganti Bibliotheca Tua locum aliquem relicturum. Precor Optimum Numen, ut ad summam senectutem servet Te valentem firmumque rebus florentibus ac lætis,

annosque beati Fratris Tui nuper extincti ætati ſubtractos atque ademtos addat Tibi, virtutemque Tuam & dexteritatem magno Patriæ commodo, magnaque nobilisſimi DUNTIANI Nominis gloria quam pulcherrime & quam felicisſime jubea[t] eniteſcere. Vale. Nonis April. Ann[o] Chriſtiani cIↄ Iↄcc xxII.

AI

AD LECTOREM.

IN locupletiore hoc Bibliothecæ meæ Latinæ, qvintum nuper editæ ſupplemento, cujus partem reſiduam ſtudioſorum uſibus nunc offero, id mihi propoſitum fuiſſe profiteor, ut obſervationes alibi præteritas à me de ſcriptoribus veteribus Latinis, de eorum monumentis, ſingulorumqve editionibus & verſionibus qvam poſſem accurate ac breviter exponerem: deinde qvod de Græcis in Græca Bibliotheca, non improbante doctorum Virorum judicio, con-

ſuevi facere; ut interſererem paſſim Indices ſcriptorum, qvi à Latinis ſcriptoribus priſcis allegantur. Illos indices partim ipſe compoſui, vel ab aliis compoſitos ex libris ipſis ſupplevi, vel ex editionibus, qvas nomino, mutuatus ſum, aut deniqve debeo doctiſſimi *Caſp. Barthii* induſtriæ; cujus manu conſignatos amicus qvidam nobiliſſimus benevole mecum communicavit. Barthii itaqve nomen præfixum indicibus nonnullis videbis, qvi licet plures etiam ſive compoſuerat, ſive manu ſua in eodem Codice deſcripſerat, tamen illis uti non potui, qvoniam meliores jam & pleniores accuratioresqve in mundo mihi erant

Ex

Ex illis indicibus, ſive fragmenta clariſſimorum ſcriptorum aliqvis luſtrare geſtiat, qvorum lucubrationes nobis temporum injuria ſubtraxit; ſive deperditorum monumentorum reqvirat notitiam, titulis ipſis atqve argumentis, nedum auctoribus ſuis commendabilem: lector ſtudioſus & hos & alios illuſtandæ antiqvitati uſus poterit capere, præcipue vero hunc, ut qvorum fide atqve auctoritate illi qvos habemus ſcriptores inprimis nitantur, haud obſcure conſtet. Poſtremo *Aur. Cornelii Celſi* libellum Rhetoricæ inſtitutionis, dignum Qvintiliani judicio, qvi non ſine cultu ac nitore eum ſcripſiſſe affirmat, veluti

 pur-

purpuram panno meo adtexui, cum enim brevis eſſet, obviusqve rariſſime, & in antiqvis Rhetoribus Franciſci Pithœi prætermiſſus, placuit eum licet extrema parte mancum revocare in lucem ex unica Sixti Popmæ editione, qvam Pariſiis cum verſaretur, deſcriptam ad me miſit egregius Vir *Georgius Wallinus*, à cujus virtute & doctrina merito patria ipſius Svecia & Eccleſia resqve litteraria poteſt magna ac præclara ſibi polliceri. Vale.

IN-

INDEX INDICUM

In

Hen-

AD

AD BIBLIOTHECAM LATINAM SUPPLEMENTI PARS ALTERA.

LIB. III. CAP. I.
DE AULO GELLIO.

Ad pag. 508

A.Gellium vocant etiam Servii & S. Augustini Codices, necnon Prisciani, Joannis Sarisberiensis item ac Papiæ, & Vincentii Bellovacensis in speculo doctrinali: licet in hoc Agellius etiam qvandoqve per errorem legitur, qvod præfert cum Lipsio Obertus Gifanius Epistola ad Muretum, in qva etiam affert vetus hemistichion nescio cujus Poëtæ, *ut doctus Agellus inquit.* Atque Agellium reperit etiam eruditiss. Pfaffius in Codice epitomes Lactantii antiqvissimo Taurinensi, qvinti si fas est credere saeculi. Gaufridus sive Galfridus Anglicus circa A. 1200 clarus in poëtria nova v. 1836.

- - *In similis forma retractat Agellius istud.*

Et v. 1863. *& testis Agellius auctor.* Sed assen-

 tior

tior Petro Servio, Medico Romano, qvi capite 2. Miſcellaneorum: * *Apud pleroſque* inqvit *viros doctos invaluit opinio, apud Transalpinos omnes* (nimis dictum hoc liberaliter) *uſus obtinuit, ut veteri AULI GELLII nomine repudiato AGELLIUS appelletur. Ego vero antiquum retinendum eſſe nullus dubito. Id ut credam faciunt ſex Vaticani Codices, impreſſi libri omnes, & Romanus uſus. Etenim ut hinc exordiar, Agelliam ** familiam vix, imo ne vix quidem apud Romanos reperies; Gelliam vero apud Ciceronem, Livium, Dionyſium, Valerium, Plutarchum, Aſconium, Faſtos Capitolinos. Accedit quod ſi Agellii nomine gentilitio appellandus eſt, nam quæ in* IUS *deſinunt gentilitia ſunt, prænomen ei neceſſario imponendum: neque enim fieri poteſt ut quiſpiam prænomine, hoc eſt, proprio nomine careat. At Agellii prænomen † apud neminem videre eſt aut veterem aut recentiorem auctorem: Ergo neceſſario ſequitur ut Aulus ſit prænomen, Gellius nomen gentilitium. - - In uno eodemque libro Vaticano, qui ſolus habet Agellius, modo* Agellius *ſcriptus eſt per minuſculum, modo per majuſculum, ita,* A Gellii liber qvartus. *Unde conſtat plane oſcitantes fuiſſe librarios, nec de majuſculis aut minuſculis literis, mul-*

* Tom. 2. Miſcellan. Italic. erudit. Gaudentii Roberti pag. 21.

** Ἀγελλίυ cujusdam mentionem reperi apud Socratem V. 10. Hiſt. Eccleſ. & ſicut à ſervo Servilium, à virgula Virgilium, ſic ab agello fieri Agellium Priſcianus annotat libro IV. pag. 634.

† Dicere poſſis ſimiliter Arnobii nullum prænomen extare.

multo minùs de punctis laborasse : Nemo enim non videt AGellii *interpretandum esse* Auli Gellii , *&* *puncto intermedio sejungendum , assentientibus omnibus aliis Vaticanis libris, quorum plerique habent* Auli Gellii Noctes Atticæ , *prænomine scilicet omnibus litteris scripto : alii* A. Gellii , *prænomine ex antiquo more exarato per unicam litteram A. puncto terminatam. Omnino igitur retinenda est vetus nomenclatura, & Aulus Gellius appellandus.*

De Gellii ætate consulendus etiam illustriss. Norisius in Cenotaphiis Pisanis pag. 464. Salmasius libro de Hellenistica pag. 37. *Antoninorum ævo Agellius politissime & elegantissime scripsit, & prorsus ἀρχαϊκὸν dicendi modum imitatus est.* Idem pag. 85. *Agellius infinitis vocibus locum dedit in Atticis noctibus, quæ noctem potius quam diem ea in ætate saperent, adeo obscura erant ac tenebrosa, & vix illius temporis hominibus intellecta. Apud omnes tamen hodie literatos pro elegantissimo Latinæ linguæ auctore habetur, & olim habitus est, passimque à Grammaticis tanquam scriptor idoneus citatus, à quibusdam etiam multis in locis ad verbum pæne ranscriptus.*

Argumenta capitum qvæ habemus, an ab 509 pso Gellio an ab Avieno sint, dubitant post H. Stephanum Olaus Borrichius in Cogitatioibus de Latina lingua pag. 76. & Fridericus Rappoltus Observationibus ad Gellii II. 28.). 3. seq. Sed dubitant sine magna causa, ut jam otatum Jac. Gronovio , & nuper ostendit

Christianus Falsterus in vigilia prima Gellianis noctibus apud Ripenses impensa, editaqve Hafniæ 1721. 8. in qva libri octavi argumenta (qvæ libro ipso amisso sola hodie super sunt) singulari studio illustravit, notavitqve illa primum lucem vidisse ex Codice, ut ait editor, vetustissimo, in editione Veneta Philippi Picii Mantuani A. 1500. Libri octavi caput qvintum ex ingenio restituit Durantius Casellius l. 2. cap. 4. Var. Lectionum.

Ad noctium Gellianarum imitationem noctes *Tusculanas* & *Ravennatenses* scripsit Jo. Matthæus Caryophilus, *geniales* Joannes Nardius, Jacobus Gussetus *Groningenses*: *Augustas* sive *Perusinas* M. Antonius Bonciarius, *Mormantinas* Joannes Bachotius, *Medicas* Jo. Freitagius Professor Groningensis.

510 Fallitur Lambecius, qvi primam Gellii editionem Romanam in domo Petri de Maximis à Conrado Sweinheim & Arnoldo Pannartz 1469. fol. curatam Aldo tribuit. In illa nomen Aulus Gelius, per simplicem liqvidam effertur, ut testatur Mich. Maittaire pag. 65. annal. typograph.

Vir Clariss. Eusebius Renaudotus mihi significavit apud se esse editionem Gellii Venetam per Nicolaum Jenson Gallicum A. 1472. fol. excusam Nicolao Truno, Duce Venetiarum inclyto. Eadem fuit Neapoli in Bibl. Josephi Valletæ, atqve in Bibl. Mazariniana eam Lambecius evolvit.

Brixi-

Brixiensem Anni 1485. fol. celeberrimus Perizonius legavit Bibl. Leidensi. In ea legitur hocce octastichon:

Si quem Cecropia clarum Latiaque Camœna
Esse juvat, Geli scripta probanda legat.
Attica nox luci nunquam cessura diurnæ
Ad varias artes quam bene monstrat iter.
*En tibi, docta cohors, Marcus * correxit ad unguem,*
Quem tulit Adriaco Brixia Marte potens.
Si quid erit falsi, veniam dabis, inscia turba
Forsitan huic nocuit, dum celerabat opus.

Joannis Claimundi commentarium in Gellium, qvem adolescens concinnavit, laudat Robertus Viduus hoc Epigrammate, apud Joh. Lelandum pag. 486. de scriptoribus Britannicis:

Qua te laude canam felix Claimundia proles,
Qui tantum, imberbis undique, ludis opus.

Vincentinam Gellii editionem commemorat Barthius pag. 1597. Adversar.

Veneta 1500. 4. apud Joannem de Tridino cum præfat. Philippi Beroaldi ad Sigism. Hoenohum Scholasticum Germanum, præmissis versibus Jo. Petri Feretrii Ravennatis, Caroli Capelli, P. V. Francisci eqvitis F. & Victoris Falchonii.

Parisiensis 1511. 4. in ædibus Ascensianis ad

* Marcus Scuramucinus de Palatiolo.

exemplar recognitionis Beroaldinæ: & 1515. 4. ex recensione Joannis Connelli cum præfat. ejusdem Philippi Beroaldi.

Notitiam aliqvot antiqviorum Gellii editionum petet Lector ex Thomæ Crenii parte XVI. animadverſ. Hiſtorico-Philolog. pag. 31. ſeq.

511 Commemoratis à me addendæ Argentoratenſis 1517, fol. Baſileenſis 1519. fol. Pariſ. 1524. fol. apud Aſcenſium : Lugd. 1561 8. apud Gryphium & 1592. 12. ex officina Tornæſiana. Venet. 1573. 8.

Petri Moſellani notæ etiam exſtant in editionibus Pariſ. 1532. Baſil. 1549. 1561. Colon. 1537. 8.

514 Julii Cæſaris Scaligeri problemata Gelliana edita ſunt plus ſimplici vice, ut Amſt. 1651. 12.

Editionem Gellii Genevenſem ſive Aurel. Allobrog. A. 1609. ex H. Stephani recenſione recuſam & ob contextum ſcriptoris emendatiorem, & ob notas breves qvidem ſed optimæ frugis, utpote è Carrione, Jureto, Cujacio, Turnebo, Caſaubono, Lipſio, Manutio, Adr. Junio, Meurſio, Fruterio, Dionyſ. Godofredo ſelectas, commendat Rev. vir Chriſtianus Tychonius Epiſtola ad Chriſtianum Falſterum ſpecimini hujus Gelliano inſerta p. 69.

Jani Paſſeratii notarum in Gellium MStarum, qvæ fuerint apud Jacobum Mentelium Pariſ. Medicum, mentio fit in Lucæ Langermanni ad Lambecium Epiſtolis MSS.

Edi-

Editionem Gellii affectam pridem à Lipsio liqvet ex Epistola ejus ad Theodor. Canterum A. 1580. *Agellius meus paratus est; differo tamen propter commentarium Cornelianum*, (in Tacitum) *quem priorem extrudere volo.* Merico Casaubono etiam (præfat. ad Polybium) Casp. Scioppio, & Henrico Ernstio Gellium edere in animo fuit. Scaligerana p. 160. *Lucas Fruterius avoit un Agellius tout prest d'estre imprimé, qui luy à esté derobé.*

Gellii noctes illustriores à se factas proximis nundinis emissurum se scripsit Carolus Hannibal Fabrottus Commentario ad XVI. 10. Cod. Theodos. de paganis pag. 9. Paris. 1618. 4. sed nescio qvibus causis impeditus id neutiqvam præstitit.

Editionem Amstelodamensem Jo. Frid. Gronovii Amst. 1651. 12. Jac. Perizonius habuit collatam cum Codice Petavii, Senatoris Paris. scripto A. C 1170.

Verborum Gellianorum rariorum Catalogum dat Jacobus Mosantus Briosius in Epistolis editis Cadomi 1670. 8. p. 224. seq. Sed usibus studiosorum longe accommodatius est futurum, pleniusqve satisfaciet lexicon Gellianum, qvod pulchris locupletatum observationibus daturus est, & cujus nuper specimen vulgavit Clarissimus vir Christianus Falsterus.

D. Gatti Agellius vindicatus est dissertatio referta conviciis in P. Mazzuchellum super loco Gellii XVI. 13. de municipiis in jus Colonia-

rum mutari gestientibus. Vid Diarium Venetum, Giornale de' letterati d'Italia Tom. XIV. pag. 140. sqq.

INDEX SCRIPTORUM
à Gellio laudatorum

ex editione Jacobi Gronovii.

Mili-

L. Cin-

libro

Favo-

Home-

pri-

C. Op-

* Male alii poenis, adde Virdungum ad Taciti Agricolam cap. 39.

* *Φιλοκτήτης.*

epi-

epiſtolicarum qvæſtionum libro qvarto in literis ad Oppianum 14, 7, 8.
epiſtola ad Ser. Sulpicium 2, 10.
Hebdomadum vel de imaginibus libro primo 3, 10, 11.
libris ſive antiqvitatibus rerum humanarum 11, 1.
libro primo 13, 16.
qvarto decimo 1, 18.
octavo decimo 1, 16.
uno & viceſimo 11, 1. 13, 12, 13.
qvinto viceſimo 17, 3.
humanarum libro de bello & pace 1, 25.
humanarum libro de diebus 3, 2.
libro Iſagogico 14, 7.
in logiſtorico Catus, ſive de liberis educandis 4, 19. 20, 11.
in Siſenna vel de hiſtoria 16, 9.
Satira Menippæa de officio mariti 1, 17.
in Satira, Neſcis qvid ſerus veſper vehat 1, 22. 13, 11.
Satira Oreſtes, ſive de inſania 13, 4.
in Satira Teſtamentum 3, 16.
in libro Satirarum qvi eſt, Exdemetricus 19, 8.
in Satira Menippæa ἱπποκύων 3, 18.
Satira ὑδροκύων 13, 30.
Satira περὶ ἐδεσμάτων 7, 16. 15, 19.
Satira, δὶς παῖδες οἱ γέροντες 6, 5.
Satira σκιαμαχία 13, 21.
Theocritus Bucolicis 9, 9.

Theo-

Oeco-

qvarto

M. Ver-

INDEX LEGUM, ET ALIORUM MONUMENTORUM, itemqve incertorum scriptorum à GELLIO citatorum.

Lauda-

Libri

CAPUT II.

DE APULEJO.

Ad pag. 514

Prænomen Lucii, ut ſpurium, reſpuit etiam Erycius Puteanus promulſide Epiſtolar. centur. 1. Epiſt. 38. De ætate Apuleji falluntur haud dubie qvi ad qvinti ſæculi initia rejiciunt, ut Diarii Veneti auctores (Giornale de' letterati d'Italia) T. 27. p. 80. nam poſt ſecundi ſæculi initia floruiſſe, non inficiandis argumentis conſtat: meminitqve ejus Lactantius V. 3. & ante Lactantium Septimius Severus Imp. in Epiſtola * ad Senatum ſcribens Clodium Albinum inter Mileſias Punicas Apuleji ſui conſeneſcere.

Apuleji militis meminit Plinius X. 16. Epiſt. Apuleji Rufini Cos. mentio in Spartiani Severo cap. 4. is ſuffectus fuit cum aliis viginti A. C. 185. De aliis Apulejis Jo. Glandorpius p. 110.

(c) Ono-

* apud Jul. Capitolin. in Albino c. 12.

Onomaſtici. Cæcilii Apuleji Minutiani Grammatici fragmenta evolviſſe ſe innuit Cœlius Rhodiginus VII. 4. antiqvar. lect. & XXII. 13.

515 Μιλησιακὰ turpibus jocis plena ſcripſerat Ariſtides, qvæ interpretatus fuit Siſena, * cujus Mileſiarum libri à Chariſio allegantur, Mileſias item Clodii Albini Capitolinus memorat. Vide & Politiani Miſcellanea cap. 16.

Apuleji effigies cum ramo lauri exſtat in numo apud Andream Morellum in ſpecimine rei numariæ antiqvæ Tabula 2. p. 45. ubi nomen ſine prænomine *Apulejus* ſcribitur, non *Appuleju*ſicut in aliis antiqvis monumentis, ut in inſcriptionibus Dalmaticis Jo. Lucidi p. 548. D. M. S APPULEO P. F. FRONTONI AE. II. VIR QQ. PONT. SAE. MAXIMA MARITC D. S. B. M.

Perinde ut aureus Apuleji aſinus, ita etiam dicitur aureum אף ſive *aurea ſimia* Judæorum Levit. XXVI. 44. de qva exſtat erudita D. Jo Benedicti Carpzovii τȣ̃ μακαρίτȣ diſſertatio edita Lipſiæ 1681. & in ejus diſpp. Academici p. 442. recuſa: Italis *argenteæ Epiſtolæ* M. Claudi Ptolemæi, excuſæ Venetiis 1547. 4.

Apuleji Theologiam exponit Chriſtianu Falſterus in cogitationibus variis Philologici editis Flensburgi A. 1719. 8. pag. 37--43.

Mileſiarum Apuleji habeo editionem Pariſienſem in 4. ſine anni nota, cum Philippi Beroald

* Ovid. 2. Triſt. V. 443.

roaldi argumentis, *venundatur è regione collegii Italorum, in interſignio divæ Agnetis.*

Tota porro hæc metamorphoſis Apuleiana & ſtilo & ſententia ſatyricon eſt perpetuum, ut recte obſervavit Caſp. Barthius Adverſar. lib. 51. cap. 11. in qvo Magica deliria, ſacrificulorum ſcelera, adulterorum crimina, furum & latronum impunitæ factiones palam differuntur. Ne autem, puto, fruſtra eſſet aurei nomen Aſino huic inditum, ventrem ipſius ruſpari non dedignantur fumivenduli chryſopoeæ ſectatores, aurum ſe ex ejus ſtercore, ut olim ex Ennii Virgilius, colligere poſſe ſperantes, mirum qvam inaniter! *Hæc Julianus Floridus in limine notarum ad Apulej.*

Aſinum aureum vocant præter Fulgentium de priſco ſermone, S. Auguſtinus XVIII. 18. de Civ. DEI. & Commentator vetus ad Horatii Epod. 15. Metamorphoſeon libros idem Fulgentius.

Mileſias Apuleji ſive *Metamorphoſeon* libros *Gallice* pridem verterunt Gvilelmus Michaëlis A. 1522. 4. Inde Georgius de la Bouthiere Lugd. 1553. & 1556. forma minore: atqve Joannes Louveau Lugd. 1559. 1584. 8. Joannes de Montlyard, qvi etiam prioris interpretis hallucinationes perſtringit Pariſ. 1612. & 1623. 8. cum tabulis æneis notisqve. His adde deniqve novam Colturii * verſionem qvæ prodiit Pariſ. 1707. 12. 516

(c) 2 *Angli-*

* Baronis de Coutures.

Anglice per W. Adlingtonum. Lond. 1639. 4.
Hispanice, *Madrit.* 1605. 8.

Italicè Angelus Fiorentzuola, Venet. 1549. 8. & Hieron. Barabosco Venet. 1601. 4. atqve Pomponius Vizanius, Bononiæ 1607. 8. Prodiit & Venet. 1662. 12.

Germanica versio lucem vidit Francof. 1605. 8.

Belgica Harlem. 1636. Antw. 1669. 12. &c.

Svecice, then underskiöne Psyche, utaf Apulejo Madaurense utdragen och förswenskat igenom mattelighet nyckterhetennes Stalbroder. Upsala 1666. 8. pag. 80.

Apuleji etiam insistere se vestigiis profitetur liber bis jam excusus *Anglice* & tabulis æneis ornatus hoc titulo: the new metamorphosis, or the pleasant transformation, being the golden ass of Lucius Apulejus of Medaura, alter'd and improv'd to the modern times and manners, exposing the secret follies and vices of maids, wives and widows, nuns, fryars, Jesuits, Statesmen and Courtiers, written in Italian by Carto Monte Secio, fellow of the Academie of Humoristi in Rome, and translated from the Vatican Manuscript. Lond. 1714.

517 In *Apologiam* Apuleji nonnullas Godofredi Jungermanni emendationes exhibet Thomas Crenius parte V. animadvers. p. 15. seq.

De Juliani Theurgi, Apollonii Tyanei & Apuleji Magia vide si placet qvæ Anastasius Sinaita qvæst. XX.

Libri *de Mundo* meminit S. Augustinus IV. 2 de Civ. DEI.

Liber

Liber *de Deo Socratis* laudatur ab S. Augustino 519 VIII. 12. de Civ. DEI & Prisciano lib. X. Joanne Sarisberiensi VI. 27. Policratici & Epist. 172, Vincentio Bellovac. IV. 7. speculi Hist. Cum *Gallica* versione nova Baronis des Coutures notisqve haud spernendis recusus est præfixa Apuleji vita, Paris. 1698. 12. atqve iterum ad calcem versionis librorum de Asino ibid. 1707. 12.

Librum περὶ ἑρμηνείας præter Isidorum II. 28. Origg. laudat Carolus Magnus de non adorandis imaginibus libro IV. Partem ejus vulgavit Jo. Sichardus Basileæ 1528. in libro cui titulus: *Disciplinarum liberalium orbis ex P. Consentio & Cassiodoro: addito libello Censorini.* Loca qvædam & verba Græca Platonis in Apulejo de dogmate Platonis & Philosophia morali illustrat Jacobus Hasæus Vir Cl. in dissertatione qvæ inserta est Tomo XIV. Historiæ Criticæ Reip. literar. editæ Gallice à celeberrimo Massono p. 145. seq. Libri duo, unus *de dogmate Platonis* & alter *de Philosophia morali* cum libris qvatuor Floridorum viderunt lucem Argentorati 1516. 4.

In MSto codice Apuleji Vaticano legitur 520 hæc annotatio teste Sirmondo ad Sidon. IV. Epist. 8. T. 1. Opp. p. 940. *Ego Sallustius legi & emendavi Romæ feliciter Olybrio & Probino COSS.* (*A. C. 395.*) *in foro Martis controversiam declamans Oratori Endelechio. Rursus Constantinopoli recognovi, Cæsario & Attico COSS.* (*A. C. 397.*) Eandem subscriptio-

ſcriptionem refert etiam in ſua Apuleji editione Elmenhorſtius. Endelechius ille fuiſſe videtur idem qvi S. Paullino auctor fuit ut panegyricum in Theodoſium Magnum Imp. A. 395. ſcriberet, qvem interiiſſe dolemus. Vide Paulini Epiſt. IX. ad Severum Sulpicium.

Editione Apuleji Vincentina 1488. fol. uſus eſt Jo. Pricæus, qvam & Romanam A. 1472. principes vocat pag. 488. ad Apuleji Mileſias. Etiam Venetam Anni 1473. per Philippum Pincium Mantuanum memorat Jo. de la Caille de origine typographiæ Pariſ. p. 22. & ex eo Mich. Maittaire p. 103. Annal. typograph. & p. 174. Venetam A. 1473. ex Catalogo Bibl. Gudianæ. Sed Veneta per Phil. Pincium Mantuanum excuſa qvæ exſtat Cantabrigiæ in Bibl. Jo. Mori Epiſcopi Elienſis, traditur eſſe Ann. 1493.

Parmenſem qvoqve memorat *Dan. Georg Mollerus* in diſſ. de Apulejo pag. 31.

Adde & Venetam 1501. fol. cum Phil. Beroaldi commentariis : & Juntinam Florent. 1512. 8.

521 Cum notis uberioribus *Petri Colvii* Brugenſi prodiit Apulejus Lugd. Bat. 1588. 8. apud Rapheleng.

De Colvio hæc in ſuo Codice annotavi Marqvardus Freherus : *Hic doctus juvenis qui etiam militiam experiri volens cum Principe Anhaltino Bernhardo ut interpres caſtra Gallica A. 1591. ſecutus eſt, cum incaute aliis adequitavit, crus ipſi à calc. tran.*

trante equo vicino fractum est. Ipse delatus in opidum Normandiæ Granvillæ, ibidem extinctus & 26. Dec. sepultus est. Janus Dousa in Epigramm.

Auctor mula meis juvenem qua calce peremit,
Heu scelus, heu dira bestia cæde nocens.
I nunc Luci asino nativum redde nitorem,
Nata asino rumpat qvo tibi mula caput.

Possideo Colvianam Apuleji editionem cum adscriptis ad libros Milesiarum Variis lectionibus Codicis insignis MS. Palatini ex collatione jam laudati Freheri. Eadem editio in Bibl. Leidensi exstat cum MS. collata à Jano Grutero.

Ex *Bonv. Vulcanii* recensione 1594. 12. prodiit Apulejus apud Raphelengium: & Paris. 1601. editio à Gerh. Vossio collata cum MS. exstat in Bibl. Leidensi.

Ex editione Seb. Henrici Petri Basileensi recusus Apulejus Lugd. 1614. 8.

Francofurtensem 1621. 8. cum Elmenhorstius ei immortuus esset, ad umbilicum perduxit Joannes Loccenius.

Scriverio notulas suas qvoqve transmiserat Jo. Isaacius Pontanus. Vide Antonii Matthæi Syllogen Epistolar. p. 269. seq.

Apuleji loca qvædam illustrat & emendat Mich. Piccartus in periculis Criticis, laudans capite IV. etiam Wilhelmum Schickerardum inter eos qvorum opera hic scriptor castigatior prodiit.

Indiculus in APULEIUM
de virtutibus herbarum.

525 Jo. Rhodius ad Scribonium laudat editionem Apuleji *de herbis* Pariſienſem Aldina locupletiorem Anni 1529. qvam Jo. Philippus de Lignamine dedit. Habet tamen & qvædam additamenta in Aldino codice recte prætermiſſa.

De *Antonio Muſa* Auguſti Imp. Medico vide Jo. Rhodium ad Scribonium pag. 181. Alius *Muſa* apud Reineſium p. 841. inſcript.

526 Salmaſius præf. ad librum de Homonymis hyles Jatricæ p. 56. *Grande fragmentum Apuleji de*

de remediis salutaribus penes me est in antiquissimis membranis, descriptum literis majusculis, quod nobis magno usui fuit ad veram emendandam lectionem in aliquot Plinianis pene desperatis, & quæ nec ipse sanasset Æsculapius absque hujus fragmenti ope, ita sinceriorem ubique scripturam conservavit codex ille quam Pliniana exemplaria; quia vetustior est omnibus Plinianis exemplaribus. Idem Salmasius p. 261. ad Solinum, Apuleji herbarium totum ex Plinianis rebus ac verbis concinnatum esse scribit. In Bibl. Bodlejana exstat Apuleji liber *de herbis* (cujus cap. 1. est de Betonica *) Anglo-Saxonice versus latinoqve amplior & capitibus 184. constans. Vide catalogum MSS. in thesauro Hickesiano fol. 72. seq. & 92. Subjicitur *Idparti* Ægypti Regis medicina ex animalibus, qvæ videnda num conveniat cum Sexto Placito Papyriensi, cujus libelli duo de remediis animalium & avium editi Viennæ 1538. Isnæ 1538. 4. & Lipsiæ 1654. 8. Vide etiam memorari ejus *herbarium Platonis quod acceperit ab Æsculapio* &c.

Antiquior est Græcus scriptor Sextius, *diligentissimus Medicinæ*, e qvo de Castoribus nonnulla affert Plinius XXXII. 3. Nimirum Sextium hic Nigrum denotat, sæpius alibi laudatum. 527.

Index

* Hoc Musæ vulgo, & perperam, ut opinor, tribuitur.

Index Scriptorum in APULEIO memoratorum, Elmenhorstiano plenior.

Ascle-

Cle-

Epi-

Hip-

* Caſaub. legit *Lucilius Satiricus.*

Sic

Vir-

* Vide Gellium XIX. 9.

CAPUT III.

DE JUSTINO, TROGI Epitomatore.

Ad Pag. 528

Juſtinum Trogi breviatorem memorant Iſidorus lib. de natura rerum, Jornardes, Jo. Sarisberienſis, Martinus Polonus & alii juniores, ut Vincentius Bellovacenſis qvi idemne hic Juſtinus ſit cum Juſtino Martyre, an alius, ignorare ſe fatetur X 94. ſpeculi Hiſt. Engelbertus Abbas

qvi tempore Rudolphi I. Habspurgici ſcripſit librum de ortu & fine Romani Imperii (T. 25. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 363.) Juſtinum Hiſtoriographum laudat *qui Trogum Pompejum ſecutus in principio ſuæ Chronicæ.* Freculfus qvi ex Pompejo hiſtorico ejusqve abbreviatore Juſtino repetit lib. 2. c. 1. & 8. qvæ libro XXXVI. apud Juſtinum leguntur de Judæis.

Juſtini cujusdam mentio apud Martialem XI. 66. Fuit & Juſtinus Manichæus, qvem confutavit Fabius Marius Victorinus editus à Sirmondo Pariſ. 1630. 8. & recuſus T. 1. Sirmondi Opp. p. 409. De aliis hujus nominis vide ſis Reineſii Epiſtolas ad Hofmannum p. 410. & Dan. Gvil. Molleri diſſ. de Juſtino, Altorf. 1684. §. 5.

529 Juſtinum libenter ſeqvitur Oroſius, imitatur Saxo Grammaticus, ut in notis ad eum Stephanius paſſim obſervat.

Parum credibile eſt qvod in Codice Magliabeqviano, teſte Abr. Gronovio traditur Juſtinum Philoſophum celeberrimum & Trogi fuiſſe diſcipulum, nedum ut Gvalterus Burleus ſcripſit, filium. Neqve certum habendum qvod libros ſuos Juſtinus dedicaverit Antonino Pio Imp. licet illud legas in editione principe Romana, atqve in qvibusdam aliis, qvod optimi Codices manu exarati ignorant.

Libros *Trogi* de animalibus laudat Chariſius lib. 1. pag. 79. reſpicit Plinius lib. VII. Hiſt. Trogum laudans cap. 3. & lib. XI. c. 52. ubi *auctorem*

rem severissimum vocat. Historias Trogi allegant Priscianus, idem Plinius & in Virgilium Servius aliiqve.

Videtur Justinus in pluribus usus Trogi dictione, unde vix Justini ulla ab Trogo aliena in sermone vestigia apparere ait Jo. Frid. Gronovius IV. 10. observatt. p. 154. 530

Solenne est MStis Justini codicibus præfigi speciosum Trogi nomen, ante multa jam sæcula deperditi. Ita Lupus Ferrariensis Epist. 20. Petrus Blesensis Epist. 85. 94. Alveredus Beverlacensis in Annalibus Regum Britanniæ p. 24. & alii ejusmodi juniores, qvando Pompejum Trogum citant, Justini epitomen intelligunt. Narratqve eruditiss. Wagenseilius in Sota p. 576. exiliisse se præ gaudio cum in Bibl. Scorialensi Codici præcipuæ magnitudinis Trogum Pompejum inscriptum vidisset. *Quam*, dixisse apud se, *ego læto nuncio exhilarabo viros doctos, quot & quanta mihi dabunt Evangelia!* At vix aperuisse librum, & statim illi ob mendacem titulum, sibi qvoqve pæne ob nimis facilem credulitatem indignatum, nam pro Trogo nil nisi Justinum reperisse.

V. C. Bernardus Montfauconus in Diario Italico p. 76. notat *prologos* rarius occurrere in codicibus Justini MSS.

Notæ ad prologos pereruditæ Abbatis de Longerüe extant in editione Justini Parisiensi, qvæ A. 1709. minore forma prodiit, nec

non in noviſſima, variorum notis illuſtrata, curante Abr. Gronovio.

Nonnulla Juſtini illuſtrant *Caſp. Sagittarius* variis diſſertationibus XI. ad librum primum editis Helmſtad. 1655. 1666. & Jen. 1676. 4. & ad lib. 2. c. 1. & de hiſtoria bellorum Scythicorum ad lib. 2. c. 3. & 5. Jen. 1685. 4. & *Jacobus Schallerus* in laudabilibus politicis è Juſtino collectis. Argent. 1649. 4.

Libro XXXVIII. 3. ait Juſtinus Trogum in Livio & in Salluſtio reprehendere qvod conciones directas pro ſua oratione operi ſuo inſerendo, hiſtoriæ modum exceſſerint. Licet autem merito reprehendat aliqvis cum Diodoro Siculo in limine libri XX. ὑπερμήκεις δημηγορίας & πυκνὰς ῥητορείας, crebras & prolixas declamationes inſertas hiſtoriæ & intempeſtiva eloqventiæ affectatione narrationis ſeriem interrumpentes, ſcriptoresqve qvi totam hiſtoriam προσθήκην τῆς δημηγορίας appendicem concionum faciunt: tamen Conciones in Salluſtio ac præſertim Livio raræ, oportunæ, rebusqve aptæ leguntur, itaqve ſi nævi ſunt, pulcherrimi ſunt atqve ejuscemodi propemodum de qvibus uſurpaveris illud Apuleji in floridis, *riſere Muſæ, cum audirent hoc genus crimina, ſapienti exoptanda, Apollini objectata.*

Juſtini Codex inſignis juſſu Pii III. A. 1503. defuncti eleganter ſcriptus exſtat in Bibl. Gothana.

Prima

Prima Justini editio Romana * sine anni nota in fol. apud Udalricum Gallum, cum versibus illis notissimis, typographiæ præ calamorum usu præstantiam extollentibus:

Anser Tarpeji custos Jovis, unde quod alis
Constreperes, Gallus decidit; ultor adest
Vuldricus Gallus: ne quem poscantur in usum
Edocuit pennis nil opus esse tuis.

Proxima huic Veneta A. 1470. fol. ad cujus calcem hoc legitur tetrastichon:

Historias veteres peregrinaque gesta revolvo
Justinus: lege me, sum Trogus ipse brevis.
Me Gallus Veneta Janson Nicolaus in urbe
Formavit, Mauro Principe Christophoro.

Eam secuta altera Romana est A. 1472. fol. addito Floro: per Conradum Sweynheim & Arnoldum Pannartz. Bibl. Menarsiana p. 66.

Mediolanensis 1474. fol. in qva hi versus leguntur:

Historias veteres peregrinaque gesta revolvo,
Justinus: lege me, sum Trogus ipse brevis.
Quem manus Antoni Zarotho sanguine creti
Impressit solers, Insubribusque dedit.

Mediolanensis altera 1476. fol. per Christophorum Baldarfer, Ratisbonensem.

Veneta altera 1479. fol. per Philippum Condam Petri.

Præte-

* Mich. Maittaire annal. typograph. p. 72. Vide & p. 70. 96. 108. 120. 136.

Præterea Juſtini editionibus addendæ Venetæ A. 1594. & 1502. 1512. fol. Argentoratenſis cum Floro & Plinio (ſive Aurelio Victore potius) de viris illuſtribus 1506. 4. Aldina 1522. 8. Cornelium Nepotem adjunctam habens, ut Mediolanenſis 1510. fol. & Pariſienſis in 4. Becharii, Florum & Sexti Rufi libellum.

Prodiit etiam Juſtinus Florentiæ apud Juntas 1525. 8.

Viennæ, curante *Joanne Camerte*, qvam editionem inſpexit Thomas Hearne.

Hagenoæ 1526. 4. 1533. 4. cum præfat. Melanchthonis, ex Georgii Majoris caſtigatione.

Pariſiis 1530. 8. apud Sim. Colineum, cum Aurelio Victore.

Jo. Sichardi editio, Baſil. 1530. 8.

Georgii Majoris Colon. 1533. 8.

Simonis Grynæi Baſil. 1539. 4.

Pariſiis 1543. 8. apud Rob. Stephanum.

Antwerpiæ 1552. 12.

Cum Sichardi caſtigatione & G. Majoris annotationibus Baſil. 1553. 8.

Lugdunenſes apud Gryph. 1555. 8. cum Aurelio Victore 1557. 12. & 1559. 12. & 1573. 12. additis Eliæ Vineti in Victorem notis.

Cum præfatione Simonis Grynæi de utilitate legendæ hiſtoriæ, ſubjectis ad voluminis calcem notis *Henrici Loritti Glareani* Patricii Claronenſis Baſil. 1562. 8.

Pariſ. 1581. 8. cum notis & excerptis Chronologicis.

Fran-

Francisci Modii, Francof. 1587. 8.

Victorini Strigelii notæ, Urſellis 1602. 8.

Juſtinus cum Victorini Strigelii & aliorum notis, Argentor. 1613. 8. 1627. 8.

Jani Gruteri, Marpurg. 1612. 8.

Matthiæ Berneggeri, Argentor. 1653. 1662. 8.

Elzeviriana editio 12.

Cum Variorum notis, Amſtelod. 1659. 8.

Lugd. Bat. 1669. 8. Uratislaviæ 1660. 8.

Cum notis *Tan. Fabri*, Salmur. 1668. 8.

Ex *M. Zuerii Boxhornii* nova recenſione. Amſt. 1638. 1645. 1660. 12. apud J. Janſſonium.

Iſ. Voſſii Lugd. Bat. 1640. 12. Amſt. 1673. 12.

Jo. Scheferi Hamb. 1678. 12.

Oxonienſis in 12. fuit in Bibl. Græviana.

Exſtat & Londinenſis 1686. 8.

In editione Oxonienſi * Clariſſimi Viri *Thomæ Hearne*, ad veteres editiones & qvatuor MSS. Codices recenſita 1705. 8. prologi etiam cum caſtigationibus & notis leguntur, licet ex MSS. Anglicanis utpote valde inemendatis vix qvicqvam ſubſidii ad illos caſtigandos exſculpere ſe potuiſſe editor fatetur. *Qualescunque vero*, inqvit, *ſunt iſti prologi, cum Juſtini abbreviatoris negligentiam detegant, & Hiſtoriarum Trogi ſeriem oſtendant, pluraque exhibeant quæ in Juſtino fruſtra quæramus, haud ab re viſum fuit ut ſimul cum abbreviatore noſtro ederentur, præcipue cum codices noſtri, & duo etiam è Bongarſianis Juſtinum ipſum eorum*

* De illa conſule Acta Erud. T. V. ſupplementi pag. 190. Diarium Londinenſe, Hiſtory of the works of the learned A. 1705. p. 106.

eorum auctorem agnoscant. Hoc vero à librariis imperitis adjectum puto, nomen quippe Prologi (*in significatione qua hic usurpatur*) *est barbarum; ex quo & illud intelligere possumus, eorum auctorem, quicunque ille fuerit, eruditis illis temporibus non vixisse, queis honesta Latinitas vigebat. Phrasis ista* in excessu, *qua sæpissime utitur, nihil aliud denotat quam* per digressionem: *unde suspicatur acutissimus & politissimus Tan. Faber hominem Græculum fuisse, quippe ita Græci dicunt ἐν παρεκβάσει, vel διὰ παρεκβάσεως.*

Londini 1714 forma minore * cum indice curante *Mich. Maittaire.*

Lipsiæ 1715. 12. cum notis *Christiani Junckeri* τοῦ μακαρίτου, ad tironum usus accommodatis.

Deniqve præstantissimam hujus scriptoris editionem debemus patria & avita imagine nobilissimo juveni *Abrahamo Gronovio*, qvi Justinum Lugduni Batavorum 1719. 8. in lucem dedit cum notis integris Bongarsii, Modii, Berneggeri ex editione secunda auctioribus, If. Vossii, Jo. Frid. Gronovii, Grævii, Tan. Fabri, Jo. Vorstii, Scheferi & excerptis aliorum. Ad calcem voluminis editor notas Boxhornii novasq; suas ipsius adjunxit usus Codd. Leidensi, Oxoniensi & Cantabrig. atqve editionibus antiqvissimis. Addidit idem Jo. Freinshemii indicem

* De Londinensi hac Justini editione Jo. Clericus T. V. Bibl. veteris & novæ, Gallice editæ p. 146. De Gronoviana T. XII. p. 231.

dicem ex Scheferi & aliorum lucubrationibus longe auctiorem, & ad prologos notas Abbatis de Lengerüe ſuasqve.

Notas ineditas in Juſtinum *Jo. Frid. Gronovii* accepi e ſectione librorum MSS. Gudianorum. 532

Germanice verſus Jo. Frid. Schwefero J. U. D. interprete prodiit Caſſellis 1649. 8. & jam tertia editione 1675. 8.

Italice Venet. 1535. 8. & 1561. 4. interprete Thoma Porcachi.

Anglice à Rob. Codringtono. Lond. 1664. 1672. 8. 1682. 12. Vide Antonii Wood Athenas Oxonienſes Tom. 2. pag. 243.

Hiſpanice à Georgio de Buſtamante, Antw. 1586. 8.

Gallice per Claudium Seyſſelium, Pariſ. apud Vaſcoſan. 1554. fol. & 1559. fol. & deinde per Colombium, 1654. 8. & ex recentiori translatione Pariſ. 1694. 8. duobus vol. cum notis. 533

De Joanne Boucheto Pictavienſi Franciſcus à Cruce pag. 208. Bibl. Gall. *il a traduit de Latin en François l' Hiſtoire de Juſtin Martir, autheur Grec.* Nimirum notum eſt Martini Poloni exemplo alios qvoqve Juſtinum Martyrem ſcriptorem Græcum ac Chriſtianum cum Juſtino noſtro confudiſſe.

CAPUT

CAPUT IV.

DE PALLADIO, JULIO OBSEQVENTE & CENSORINO.

Ad pag.
534 Incertum cuinam Pasiphilo libros suos inscribat Palladius. Pasiphili Philosophi, qvi A. C. 371. sub Valente tortus, mentio apud Ammian. XXIX. 1. Ad Pasiphilum est Lib. 8. Cod. Theodos. de Jurisdictione, Olybrio & Probino COSS. A. C. 395.

Epistola qvæ libro decimo subjicitur, toti operi præmittenda est, ut pulchre notavit V. C. Joannes Conradus Schwartz, cui novam Palladii editionem libenter debebimus. Vide ejus Epistolam ad Virum nobiliss. Godfridum Thomasium insertam Actis Eruditorum Germanice editis Tom. 2. pag. 342. seq. Sic notum est in antiqvis Gellii editionibus Epistolam qvam toti operi Gellius præmiserat, ad calcem rejectam legi.

Palladios alios ultra qvinqvaginta recensui libro V. Bibl. Græcæ c. 32. Volum. IX. pag. 10. seq. ubi de Palladio, Græco Historiæ Lausiacæ scriptore.

Commeliniana Palladii editio cum MS. collata exstat in Bibl. Leidensi. Indicem scriptorum à Palladio & aliis scriptoribus rei rusticæ laudatorum dedi supra ad lib. 1. c. 2. ubi etiam de variis editionibus.

Galli

Gallicam Palladii verſionem à Joh. Darcio 535 compoſitam editamq; Pariſ. 1535. ap. Mich. Vaſcoſanum memorat Crucimanius Bibl. Gall. pag. 491. & Catalogus Bibl. Bigotianæ p. 138.

DE JULIO OBSEQVENTE.

Prodigiorum obſervationem ex Actis publicis Senatus videtur Plinius annotaſſe, qvum ea memorat ut VIII. 41. *Canem locutum in prodigiis quod equidem adnotaverim accepimus & ſerpentem latraſſe, cum pulſus eſt regno Tarquinins.* & 45. *Eſt frequens in prodigiis priſcorum, bovem locutum: quo nunciato Senatum ſub dio habitum.* & 57. *mures haud ſpernendum in oſtentis etiam publicis animal.*

Idem prodigium qvod diverſis annis apud ſcriptores veteres diverſos Annalium reperit Julius Obſeqvens, interdum ad duos vicinos annos retuliſſe, atqve adeo præter rem multiplicaſſe & per errorem his commemoraſſe arguitur ab eruditiſſimo Perizonio animadverſ. hiſtoric. cap. VIII. p. 324. ſed probe notavit Oudenporpius qvod potuerunt etiam bis illa nunciari vel bis vere contingere, cum in Actis Senatus vel pauciſſimorum dierum, Anni U. C. DLXXXV. plura prodigia memorentur apud Græviuın ad Svetonii Cæſarem p. 778. ſeq.

Ex B. Rhenani editione qvæ poſt priorem Argentorat. ex Schurerii officina A. 1514. 8. vulgatam recuſa eſt in qvarto itidem Argentorati ex Hulderici Mothardi ædibus, Caput

CXXIII. addidisse se scribit Scheferus, qvod in Aldina sive Asulani desideratur. Editionibus Obseqventis addendæ Basileenses 1521. 8. 1530. 8. Antwerpiensis 1532. 8. 1542. 8. & Lugdunensis 1539. 8. qvibus Victor de viris illustribus & Svetonius de Grammaticis ac Rhetoribus sunt adjuncti. Pro Tornæsio qvi Obseqventem excudit, male Tornerius appellatur in Diario Romano Giornale de' letterati di Roma A. 1679. p. 133. Rob. Stephanus ter Obseqventem edidit cum Aurel. Victore de viris illustribus & Svetonio de Grammaticis ac Rhetoribus, Parif. 1529. 1539. & 1544. 8. Sed Oudendorpius, qvi editiones eas inspexit, Stephanum ex ingenio non ex MSto Codice putat plura emendasse.

Hic est *Franciscus Oudendorpius* ad præclaram eruditionis & ingenii laudem efflorescens juvenis qvi specimen studiorum suorum esse voluit insignem Julii hujus Obseqventis editionem nova expolitam cura & præter accuratiorem Consulum notationem, variasqve Josephi Scaligeri, Nic. Heinsii, Gisb. Cuperi & Petri Burmanni observationes, integrasqve Scheferi notas novis editoris annotationibus atqve qvinqve indicicus Consulum, rerumqve & verborum exornatam. Lugd. Bat. 1720. 8. Nonnulla in hoc scriptore notantur in Actis Erud. A. 1721. p. 118. seq. à V. C. Christophoro Augusto Heumanno.

Gallicè

Gallicè *Obſequentem* & tres Polydori Vergilii libros transtulit Georgius de la Bouthiere Lugd. 1558. 8.

Borrichium eo nomine, qvod Lycoſthenem 537 pro Obſeqvente allegat, perſtringit P. Burmannus ad Pedron. p. 296.

DE CENSORINO.

Cenſorini de die natali illuſtre volumen laudat 538 Sidonius Epiſtola ad Polemium, qvæ carmini 14. præmittitur. Laudat etiam Caſſiodorus libro de Geometria & lib. de Muſica.

Q. Cerellio cui jam annum tertium & ſexageſimum ſupergreſſo ætatis, librum ſuum dicavit Cenſorinus, dignitatem ſe & honores debere celebrat capite tertio his verbis: *nam cum ex te tuaque amicitia honorem, dignitatem, decus atque præſidium, cuncta denique vitæ præmia recipiam, nefas arbitror ſi diem tuum, qui te mihi in hanc lucem edidit, meo illo proprio negligentius celebravero: ille enim mihi vitam, hic fructum vitæ atque ornamentum pererit.* De aliis Cerellius Jo. Glandorpius p. 216. Onomaſtici Romani.

De ætate qva ſcripſit Cenſorinus, confer Scaligerum lib. 3. de emendat. temporum p. 201. & Antonium Pagi in cenſura Annalium Baronii ad A. C. 238. num. 2.

Antiqvam editionem Mediolanenſem laudat Lud. Carrio libro II. emendationum capite 15. * ubi fragmentum libro Cenſorini ſubje-

* Pariſ. 1583. 4. & Tomo tertio Lampadis artium Cruteanæ.

ſubjectum multa eadem habere obſervat cum ſcriptore qvi ambulat ſub nomine ſcholiaſtæ Germanici. *Aratea Germanici, ſive ſunt Interpretis, cum iis confer quæ pro fragmento volumini Cenſoriniano ſubjuncta curavimus. Nam quæcunque ex veteri Codice & antiqua Mediolanenſi editione à capite ſecundo usque ad extremum fere caput tertium in fragmento leguntur, ab illo ſcriptore eſſe moneo. Reliqua unde ſint deſcripta, alias fortasſis adorabimur. Ex Germanico in fragmento illo nonnulla, ex fragmento autem in Germanico complura poſſunt emendari, & lacunæ etiam compleri.*

Baſileæ 1528. 4. ex officina Joannis Bebelii, Joannes Sichardus edidit librum cui titulus eſt *diſciplinarum Liberalium orbis*, in qvo extat *Conſentii* Grammatica inſtitutio, *Casſiodori* compendium Rhetoricæ & Dialecticæ, *Apuleji* de ſyllogiſmo Categorico libellus deſcriptus ex Bibl. Heresfeldenſi: *Caſſidori* Compendium Arithmeticæ, Muſicæ, Geometriæ & Aſtronomiæ, & *Cenſorini* de die Natali opuſculum.

Henricus Lindenbrogius, cujus eruditæ in Cenſorinum notæ exſtant, Sereniſſ. Holſatiæ Principis Bibliothecarius, fuit natus Hamburgi 10. Febr. 1570. atqve defunctus A. 1642. 11. jul.

Fuit item Cenſorinus Navarchus Romanorum, de qvo Memnon apud Photium Cod. 224 pag. 391. nec non Cenſorinus cujus meminit Seneca Rhetor præfat. 3. excerpt. Controverſiar.

Cenſo-

Cenſorini plura loca è membranis MSS. 539
etiam caſtigavit Janus Gvilelmius in Veriſimilibus III. 5. ſeq. & Jo. Meurſius in Critico Arnobiano VII. 10. p. 223. ſeq. & p. 40.
Vocabula ſoli, ut ei qvidem viſum, Cenſorino uſurpata digeſſit Jac. Moſantus Brioſius in Epiſtolis, Cadomi 1670. 8. editis p. 229. ſeq. eisqve vocabula Gellio peculiaria præmiſit. Utraqve cum non adeo multa ſint, & Brioſii liber non ſit in omnium manibus, hoc loco à me ſubjungentur.

VERBA GELLIANA.

Geſtuoſæ manus, lib. 1. c. 5.

Imperſpecte, imperſpectius c. 7. pro eo qvod Plinius dixit, imperſpicuus.

Prælium ingredi. c. 11.

Freqventamenta vocum *ibid.*

Indeprecabilis pœna : qvæ nullis precibus averti poteſt. c. 13.

Diſplicita eſt ejus ſententia, c. 21. In Terentio placita eſt Fabula.

Secretum rei, *ce que nous diſons en Francois le ſecret de la choſe*, c. 23.

Diatriba, Non ſolum pro diſſertatione & ſermone, ſed etiam pro loco, ubi habentur, c. 26.

Lib. 2.

Innominabilis cap. 5.

Parere & obſeqvi qvædam, qvæ pater juſſerit, ideſt, in qvibusdam parere, c. 7.

Deſinere ſeditionem, *appaiſer la ſedition*, c. 12.

Memoriæ. Pro eo qvod Gallicè dicimus, *des memoires, des Chroniques & Histoires*, c. 21. l. 7. c. 8. & lib 10. c. 12. *Et en singulier pour ce que nous disons un conte, une Historiette.* Herodotus in Historiis hujus memoriæ scriptor est, l. 5. c. 9. *ou il parle de l'histoire du fils de Crœsus.*

Septentrionarius, pro Septentrionalis. c. 22.

Animadvertere Deos, c. a. *les reverer, considerer ce qui est de leur service*, 28.

Messis manus postulat, 29. id est, *la moisson est preste à faire.*

Pulli plumantes, qvi plumas emittere incipiunt, cap 29.

Obseqvibilis, ibid *officieux, serviable.*

Conflaccescunt & sternuntur fluctus, 30.

Undabundum mare, *ibid.*

Lib. 3. & 4.

Dubiosus, lib. 3. c. 3. lib. 4. c. 10.

Legumentum *pour legumen*, lib. 4. c. 11.

Incentio. Pro simplici cantio & pro incantamento, c. 13. & lib. 16. c. 11. Derelictus, nomen habere derelictui, 12.

Impolitia, pro incuria. c. 12.

Lib. 5.

Vivacissimus cursus, de eqvo Bucephalo, c. 2.

Incoibilis, qvod coire & conjungi non potest, c. 2.

Impellia, c. 5.

Penetro me in specum. Pro, me infero, c. 14.

Lib. 6.

Lib. 6.

Infortunitas, c. 1.

Tempestiva Virgo, male in qvibusdam exemplaribus legitur Tempestativa: id est, matura viro, ut loqvitur Horatius, c. 8.

Inauditiuncula. Qvod Græcè ἀκροαμάτιον, habebatqve nonnullas Grammaticæ inauditiunculas, c. 21.

Lib. 7.

Ignoscentiæ, c. 3.

Inorus sine ore, ut inauritus sine auribus, c. 6.

Lib. 9.

Musa Liberālis, id est, Artes Liberales. Philippum cum omni fere tempore negotiis belli, victoriisqve affectus exercitusqve esset, à liberali tamen Musa, & à studiis Humanitatis nunqvam abfuit, c. 3. & c. 10. Anianus Poëta, & pleriqve cum eo ejusdem Musæ viri.

Consentitur omnium fluminum maximum esse Nilum, l. 10. c. 7.

Sacerdotissa, l. 10. c. 15.

Usitati sunt hoc verbo veteres, c. 21.

Indissimulabilis veritas, c. 21.

Existimatus. *Pour dire note, deshonore.* M. Cato non solum existimatas, sed mulctatas qvoqve à judice mulieres refert, non minus si vinum bibissent, qvam si probrum & adulterium admisissent 22.

Exculcata verba, id est, obsoleta & insolentia, ut alibi loqvitur, l. XI. c. 7.

Invulgatus pro non vulgatus, c. 7.

Culpatum, *fautif.* Sed molestius eqvidem culpatiusqve esse arbitror, cap. 7.

Qvire. Contra Milesios loqvi non qvire, l. 9. c. 9.

Tortuosæ res, Anxiæ, *qui donnent de la peine,* 13. 11.

Invitabilis. Hoc est jucundus sermo *ibid.*

Egeo multa, 13. 23.

Iniqvi. *Pour dire les méchans.* 13. 26.

Rivalis. *Pour dire ceux qui ont droit à mesmes eaux ou roisseaux* ; negotium illi de aqvæ ductu cum rivalibus, aut communi pariete cum vicino. Ambagiosus, 14. 1.

Fallaciosus, *ibid.*

Inadulabilis. Non obnoxius adulationi, 14. 4.

Libentia. Id. Amœnitas voluptas, 15. 3.

Parcere sibi vitam, l. 16. 19.

Prolubium. Cupiditas, voluntas, *ibid.*

Coibilis. *ibid.*

Calorificus, 29.

Incongelabilis. *ibid.*

Inopinabilis, qvod qvis nunqvam futurum putasset, l. 17. 9. & 12.

Impeccabilis, 19.

Æstimatio bona. *Pour dire bonne renommée estime,* l. 18. 1.

Manuarium æs aut argentum, qvod qvis in manibus aut usu habeat, 22.

Levare tempus, *passer, tuer le temps.*

Extri

Extrilidus, exporrecta fronte ſine tricis & rugis, lib. 19. c. 1.

Molliti venti, *vent qui eſt baiſſé*, ibid.

Jactabundum mare, ibid.

Claſſici Autores, qvaſi dicas primæ claſſis, id eſt, primæ notæ; qvalis Cicero, Virgilius, Horatius, cap. 8.

Egregiè fuit homo improbus, l. 20. cap. 1.

Partiendum corpus. Pro in partes diſſecandum, 1.

Cognobilis. Jis ſolis, qvi nos audiunt, cognobiles erunt, 4.

Intoleratius, pro intolerabilius, lib. 13. c. 8.

Intercutia vitia, *ibid.* locus egregius, & qvi adſcribi mereatur. *Verſus Afranii ſunt in Togata, cui ſellæ nomen eſt: uſus me genuit, mater peperit memoria, σοφίαν vocant me Graji, vos ſapientiam. Et Pacuvius: ego odi homines ignava opera, & Philoſophia ſententia, nihil enim fieri poſſe indignius, neque intoleratius dicebat, quam quod homines ignavi ac deſides operti barba & pallio, mores & emolumenta Philoſophiæ, in lingua verborumque artes converterent, & vitia facundiſſime accuſarent, intercutibus ipſi vitiis madentes.* Intercutibus vitiis (*inquit Aſcenſius,*) Qvæ ſunt inter cutem & carnem, aqvæ intercutes dicuntur; per alluſionem autem vitia, qvæ non foris apparent, ſed penitus ſunt imbibita, intercutia nominat. Philoſophus, Adjectivum, Philoſopha ſententia.

Lib. 17.

Vegetare memoriam, cap. 2. veges à vegeo,

apud Antiqvos Varronem, Nonnium, Salluſtium, legas, Vide Voſſium in Gloſſario. Vegeto minimè, qvod ſciam. Apulejus, Prudentius, & alii recentiores utuntur.

Feſtare. Dialis qvotidie feſtatus eſt, l. X. c. 15. Aſcenſius legi vult textatus, ſed nullo ſenſu, & contra omnium Exemplarium fidem.

Obſervitare. Freqventativum à verbo obſervo. Ibid.

Adminiculatior, lib. 20. c. 11. Aut ingenia Hominum vegetiora, aut memoria adminiculatior, aut oratio ſolertior.

Poſt uſurpatas ſoli Gellio, qvod ſciam; en & habe Cenſorino ſoli uſurpatas voces. Ille, ut jam dictum, ſub Hadriano vixit; hic ſub Gordiano, circiter ſæculo ante Macrobium & Servium, Theodoſiani ævi ſcriptores. Ambo, Gellius dico & Cenſorinus, terſiſſimi, & qvi communi Doctorum ſententia, inter Claſſicos Autores recenſentur: ſed qvorum tamen in ſingula verba non niſi cautè jurare velim.

CENSORINUS DE DIE NATALI.

Collatus, hujus collatus. Videtur ſumi pro eo, qvod Gallicè dicimus, *entretien*, *conference. Cum vero tuo collatu ſcirem me plura didiciſſe, ne beneficiis tuis viderer ingratus.* c. 1.

Concordabilis. Sed non promiſcuè voces

 omnes

omnes cum aliis, ut libet, junctæ, concordabiles in cantu reddunt effectus. Et paulo post. Nec verbis, nec syllabis concordabunt, c. x.

Membror. Qvinqve & triginta diebus Infans membratur, xi Hippocrates dixit διαρθροῦται.

Infans. De fœtu adhuc in utero V. Membror.

Inaudibilis. Pythagoras prodit, septem stellas inter Cœlum & Terram vagas, qvæ Mortalium geneses moderantur, motum habere εὔρυθμον, & dulcissimam continere melodiam, sed nobis inaudibilem propter vocis magnitudinem, qvam capere aurium nostrarum angustiæ non possunt, c. 13.

Concinere Melodiam, V. Inaudibilis.

Hirqvitallire. *Inbipiente tertia ætatis Hebdomade, vox crassior & inæquabilis fit, quod Aristoteles vocat τραγίζειν, Antiqui nostri hirquitallire, & inde putant ipsos hirquitallos nominari, quod tum corpus Hircum olere soleat,* cap. 14. Inde Hircosus Ulpiano, l. 12. §. Is cui ff. de Ædil. Ed. Ubi pro *Strabonem* grasonem legi vult Lidenbrogius. Nam γράσον ἄνθρωπος ὁ δύσοσμος.

Diluvio, Diluvionis, pro Diluvium, Diluvii, cap. 18.

Exignesco. Exaqvesco. Alternis temporibus Mundus tum exignescere, tum exaqvescere videtur. *ibid.*

Inenuntiabilis. Pleriqve præterea incomprehensibile qviddam & inenuntiabile esse existimaverunt, c. 19.

Gavi

Cavi Menses. Sunt sex: Junius Qvintilis.. Qvatuor qvi præcedunt, majores & pleni dicuntur, cur ita Vide. c. 20.

Regifugium. Dies qvo Reges Tarqvinii Roma fugerunt. De qvo sic Festus: Regifugium dies notatur in fastis xi. Kal. Martias, ut ait Verrius, ita dictus, qvia eo die Tarqvinius Roma fugerit.

Bisextum, c. 20. Quod verbum & in Jure nostro reperitur.

Septimanus & Qvintanus. Adjectivum, Nonæ Septimanæ & Qvintanæ, c. 20.

Nabonazarus. Annorum qvorundam nomen apud Ægyptios, c. 21. De qvibus Vide Scalig. lib. v. De Emend. Tempor.

Horarium. Pro Horologium sive Solarium, cap. 22.

INDEX SCRIPTORUM,

Aliorumqve Monumentorum, qvorum apud Censorinum mentio.

ex editione Cantabrigiensi.

 Ari-

Epi-

Leges

Te-

CAPUT V.

DE SERENO SAMMONICO, Nemeſiano & Calpurnio.

Ad pag.

540 A Septimio Sereno diſtingvendum Sammonicum monet Sidonius Epiſtola ad Polemium carmini XIII. ſubjecta. Idem Sammonicum inter Matheſeos peritiſſimos conditores lauda cum Firmiano & Saturnino: atqve alibi cum Varrone, Cenſorinoqve.

542 Editum eſt Sereni carmen Venet. 1502. 4. & 1528. 4. apud Aldum cum Celſo, qvæ editio cum notis MSS. fuit in Bibl. celeberrimi Almelooveni.

Haganoæ 1528. 8.

Ab eo tempore ſæpiſſime ut Patav. 1563. 8 Venet. 1566. 8. & Lugd. 1554. 12. qvam editio

ner

nem habeo Josephi Scaligeri emendationibus nonnullis MSS. ornatam. Teneo & varias lectiones codicis MS. membranacei Paderbornensis 400. fere annorum, qvem A. 1683. contulit Marqvardus Gudius ὁ μακαρίτης.

MS. Francisci Barberini laudat Joannes Rhodius p. 61. ad Scribonium.

Prodiit & Sereni carmen inter Medicos veteres Aldi, Venet. 1547. fol. & H. Stephani, Paris. 1567. fol. atqve inter Poëmata antiqva à P. Pithœo recensita & cum notis edita. Tum Tiguri 1540. 4. 1581. 4. cum commentario Gabrielis Humelbergii, & Basil. 1571. 8. cum G. Pictorii scholiis. Et in Corporibus Poëtarum.

De morbis magica carminum vi oppugnatis disserit etiam Janus Brockhusius ad Tibullum pag. 99. De Judæorum superstitione per suum *Abrocolos* febri qvartanæ medentium, Jo. Henricus Majus vir eruditissimus in recensione Codicum MStorum Hebraicorum Uffenbachianorum pag. 323. Vide etiam Cornelium Agrippam occultæ philosophiæ libro 3. capite 11. Buxtorfii Lexicon Talmudicum pag. 2063. 2320. & celeberrimi Collegæ mei G. Elieseris Edzardi notas ad Avoda Sara cap. I. p. 265.

Olympius & Nemesianus memoriæ lapsu vel calami pro Calpurnio & Nemesiano nominantur in Jo. Clerici arte Critica T. I. p. 80. 81.

Hincmarus Tom. II. pag. 481. *auditu & lectione puer scholarius in libro, qui inscribitur Gynegeticon Carthaginiensis Aurelii didici*, Nemesianum innuit,

(f) cujus

cujus Cynegetica Cari Imp. liberis Carino & Numeriano inſcripta ſunt. Alius Nemeſianus Epiſcopus, ad qvem Epiſtolæ S. Cypriani, Epiſcopi Carthaginienſis.

544 Diverſus à T. Julio Calpurnio Eclogarum ſcriptore Æmilianus Calpurnius Rufilianus cujus mentio in vet. inſcriptione ap. Thomam Galeum pag. 126. ad Antonini iter Britannicum. Alius item Calpurnius Flaccus Rhetor, de qvo ſupra lib. 2. cap. 15. §. ult.

De egeſtate ſua teſtatur Calpurnius ecloga IV. Muſæ ſuæ etiam indignatus:

Frange puer calamos & inanes deſere Muſas
- - - quid enim tibi fiſtula reddet
Quo tutere famem? certe mea carmina nemo
Præterquam ſcopulis ventoſa remurmurat echo.

Nemeſiani & Calpurnii Bucolica prodierunt cum commentario Dominici Gvidalotti, Bonon. 1554. fol. Eſt etiam ad manus editio antiqva in 4. ſine anni lociqve notatione, in qva Eclogæ qvatuor Nemeſiani Calpurnianis ſeptem tanqvam octava, nona, decima & undecima ejusdem ſcriptoris perperam ſubjiciuntur.

De Georgio Logo, cui Gratium, Ovidii Halievtica & Nemeſianum debemus, vide Jo. Henelium in Breslographia pag. 7. & in Sileſiographia cap. VIII. pag. 116.

CAPUT

CAPUT VI.

DE ÆLIO SPARTIANO, JULIO Capitolino &c.

Ad Pag. 547

Vulcatius * *Gallicanus* Senator Romanus fuit, & fortaſſe idem Conſul A. C. 317. *Flavius Vopiſcus* patria Syracuſanus qvi Svetonii imitatione ſcripſiſſe ſe non diffitetur, in Probo : & in Aureliano cap. 44. Conſtantio tenente imperium vixiſſe ſe innuit. Interciderunt *Claudius Euſthenus* qvi qvatuor libris ſcripſerat vitas Diocletiani, Herculei, Conſtantii & Galerii. *Acholius Septimius & Encolpius* * * à qvibus vitam Alexandri Severi ſcriptam novimus ex Spartiano c. 48. qvi Dexippum qvoqve laudat cap. 49. atqve Acholium itinera Alexandri Severi ſcripſiſſe teſtatur c. 64. *Julius Aterianus* qvem citat Vopiſcus in XXX. Tyrannis c. 6. ubi de Victorino. Et qvi Græce vitam Aureliani tradidere *Callicratides* Tyrius *Theocles*, laudati ab eodem Vopiſco, ubi neminem ante ſe Latine id feciſſe teſtatur. *Aſclepiodotum* etiam laudat Vopiſcus in Aureliano c. 44. ubi de Diocletiano agit, ſive qvod aliqvid ab Aſclepiodoto, qvi ſub Conſtantio Præfectus Prætorio fuit, coram acceperat, nam ita & Patrem ſuum avumqve

(f) 2 in

* Alius Rufinus Vulcatius. Ammian. XXI. 12.

** Imago Imperii ſub Eucolpii nomine à Tho. Elioto edita Anglice Lond. A. 1549. ſuppoſititia eſt, ut notavi in Bibl. Græcâ lib. 4. c. 10. §. 15.

in teſtimonium Voſpicus citat : ſive qvod, ut Voſſio viſum, Diocletiani vitam Aſclepiodotus ſcripſit. Cum Julio Capitolino videndum an commune aliqvid ſit *Cornelio Capitolino* qvem citat idem Vopiſcus in XXX. tyrannis cap. 14. ubi de Odenato.

548 De vitis Imperatorum à *Spartiano, Julio Capitolino &c.* ſcriptis à fine Trajani, * ad Diocletiani initium, hoc eſt ab A. C. 157. ad 284. confer ſi placet Tillemontii Hiſtoriam Imperatorum T. IV. p. 99. ſeq. edit. Bruxellenſis, & 529. ſeq.

550 Vitæ Valerianorum Julio Capitolino tribuuntur etiam à Lilio Gryaldo dialogiſmo 21. Vitam Getæ ad Capitolinum refert Dodwellus in prælect. Cambdenianis & *Guilelmus Muſgrave* V. C. qvi vitam illam novis ſuis & variorum eruditorum hominum notis illuſtratam † edidit Iſcæ Danmoriorum 1716. 8. adjuncta diſſertatione de Geta Britannico &c.

Jo. Harduinus in operibus ſelectis pag. 866. *Ridicule ſatis hunc ſibi propoſitum finem in ſcribendo fuiſſe Trebellius Pollio profitetur, ut nempe eundem XXX. Tyrannorum in Hiſt. Romana numerum exhiberet, quem olim fuiſſe Athenis, litteræ ſimiles prodidiſſent. Nam ut promisſis ſtaret ille ſcilicet, neceſſe fuit & Ty-*

* Trajani vitam ſcripſerant *Marius Maximus, Fabius Marcellinus, Aurelius Verus* & *Statilius Valens*, omnes pridem deperditi, quos citat Spartianus in Alex. Servero c. 48. *Avidium Caſſium* in vita Severi laudat Poggius lib. de infelicitate principium pag. 153. pro Dione Caſſio, ni fallor.

† Vide novellas Reip. litterar. editas Gallice A. 1716 pag. 798. & Acta Erud. 1717. p. 22.

& Tyrannos ab ipso appellari, qui non essent, & fingi Principes, qui ne quidem inter homines forte extiterint. Fecit utrumque. Nam ex illis XXX. non omnino XII. in numis antiquis invenimus, & tantum abest, ut hi, quos habemus, Tyranni fuerint, ut eorum etiam plerique inter divos relati fuerint, provinciæ saltim illius decreto cui præfecti fuerunt &c.

Præfecturam urbis Junius Tiberianus, in cujus gratiam vitas qvasdam Cæsarum scripsisse se Vopiscus innuit, gessit Diocletiano imperante A. C. 291. Nam licet fuerit etiam Præfectus eodem nomine A. 303. tamen in ejus Præfecturam non inciderunt Hilaria, qvo festo 25. Martii celebrari solito monitum se à Tiberiano de scribenda Imperatorum qvorundam vita Vopiscus refert. Vide Tillemont. not. 22. ad vitam Diocletiani T. 4. Hist. Imp. p. 530. 551

Scriptores Historiæ Augustæ prodierunt primum Mediolani 1465. fol. non 1455. ut perperam editum est in Dan. Gvil. Molleri diss. de Spartiano pag. 15. Altorf. 1687. Edidit idem Mollerus dissertationes singulares de Vopisco, Lampridio, Trebellio Pollione & Julio Capitolino. In diss. de Vopisco pag. 17. primam editionem notat curatam à Bono Accursio Pisano, eandem nimirum Mediolanensem innuens. Exstat & altera Mediolanensis, editore Bonino Mombrizio * Mediolanensi Ao. 1475. fol. qvæ memoratur in Catalogo Bibl.

 Hein-

* Giornale de' letterati d'Italia Tom. 10. p. 446.

Heinſianæ pag. 298. & à Perizonio legata eſt Bibl. publicæ Leidenſi una cum altera Veneta 1490. fol. ubi junctim excuſi Svetonius, Hiſtoriæ Auguſtæ ſcriptores, Eutropius & Paulus Diaconus.

Venetiis 1499. fol. per Joannem Rubeum de Vercellis. Bibl. Menarſiana p. 71.

Prodiit & Sylloge eorundem Hiſtoricorum Florentiæ 1519. 8. qvæ editio in Bibl. Barberina Romæ extat.

Coloniæ 1527. fol. apud Eucharium Cervicornum.

Baſileæ apud Frobenium 1533. 1546. fol. excuſæ Vitæ Cæſarum cum Eraſmi præfatione A. 1517. data. In illa continentur collectione

(1) Svetonius.
(2) è Dione excerpta, Georgio Alex. interprete.
(3) Sex ſcriptores Hiſt. Auguſtæ.
(4) Herodianus ex Politiani verſione.
(5) Sextus Aurelius Victor de Cæſaribus.
(6) Eutropii libri X. integritati priſtinæ redditi.
(7) Ammianus Marcell. longe alius qvam ante hac unqvam.
(8) Pomponii Læti compendium Hiſt. Romanæ ab interitu Gordiani junioris ad Juſtinum tertium.
(9) J. Baptiſtæ Egnatii Romanorum Principum libri tres, usqve ad Maximilianum I.
(10) Ejusdem Egnatii notæ in Sveton. & Spartianum & qvinqve reliqvos. (11)

(11) Annotata Erafmi five index locorum difficiliorum in Svetonio & fex fcriptoribus Hift. Auguftæ.

In pofteriori editione anni 1546. accedit

(12) Vellejus Paterculus ex Beati Rhenani iterata recenfione.

Hiftoriæ Auguftæ fcriptores lucem qvoqve viderunt Parifiis apud Rob. Stephanum cum Aurelio Victore, & Jo. Baptiftæ Egnatii annotationibus 1544. 8. nec non Lugd. 1552. 8. & 1592. 8. feptem volum. apud Francifcum le Preux.

Marcelli Donati dilucidationes ad varia loca horum fcriptorum, Liviiqve & Taciti, Svetonii atqve Ammiani Marcellini prodierunt Veronæ 1556. 4. & Venetiis 1604. 4.

Vopifcus meminit *Trebellii Pollionis* in vita Aureliani his verbis: *Pollio à duobus Philippis usque ad Divum Claudium & ejus fratrem Quinctillum, Imperatores tam claros quam obfcuros memoriæ prodidit &c.* & in Firmo: *Trebellius Pollio ea fuit diligentia eaque cura in edendis bonis malisque Principibus, ut etiam triginta Tyrannos uno breviter libro concluderet &c.*

De fcriptoribus Hiftoriæ Auguftæ univerfe 553 ita Erafmus in Ciceroniano: *In his vix eft quod probes præter hiftoriæ fidem.* Tillemontius T. 4. Hift. Imperator. pag. 105. *Ils s' accordent tous en ce point, qu'ils attachent d' avantage a faire l' Hiftoire perfonelle des Empereurs que à raporter les eve-*

nemens de leur regne. On prefere Vopisque aux autres comme ayant beaucoup d'erudition, & aussi plus d'exactitude, d'ordre & de methode, ce qui n'empeche pas qu'on n'y remarque encor bien des fautes. Pour les cinq autres, & particulierement pour Capitolin on n'y voit ni choix ni jugement pour les choses, & sur tout il n'y a souvent aucun ordre dans ce qu'ils raportent, soit par leur faute, soit par celle de l'aucteur de ce recueil, qui peut bien avoir mesle ensemble les narrations de Capitolin, de Spartien, & dt quelques autres. On trouve moins de confusion dans Pollion que dans les quatre autres. Leur style est aussi fort eloigne de la puretè latine &c.

Spartianus *scriptor mendax & spurcus* dicitur Joanni Harduino in numis urbium illustratis edit. novæ ubi de Judæa pag. 75. Opp. select. Dominicus Colonia in libro eximio Gallice edito, cui titulus: la Religion Chrêtienne autorisée dar le temoignage des anciens auteurs payens T. 1. p. 91. *Quoyque Jule Capitolin soit dans le fands un assez mauvais historien* &c.

CAPUT VII.

DE CHALCIDIO.

Ad pag. 555 Magnum Platonis interpretem Chalcidium vocat Livius Galantes libro XV. Comparationis Theologiæ Christianæ cum Platonica p. 393.

Verba

Verba Chalcidii pag. 372. *ut ferunt* ubi de Moyſe illi ſermo, non dubitantis eſſe ſed Hebræorum ſententiam exponentis, geminis Flavii Joſephi & Agathiæ locis, ubi ſimiliter ſacris narrationibus illud ὥς φασι adjungunt, oſtendi T. VI. Bibl. Græcæ p. 262. His conſimilem S. Baſilii ῥῆσιν adjunxi poſtea in notis ad Chalcidium. Hunc enim ſcriptorem integrum cum Græcis Platonis collatum recenſui annotationibusqve illuſtratum reſtitutis figuris Geometricis qvas Meurſius omiſerat & Meurſii notis additis edidi ad calcem voluminis ſecundi Operum S. Hippolyti Epiſcopi & Martyris, Hamb. 1718. fol. atqve ex pluribus locis probavi non videri eſſe dubitandum qvod Chalcidius ſcriptor fuerit Chriſtianus.

Locum Hermetis eundem poſt Patricium 561 velut ex Chalcidio in Timæum affert etiam Herm. Conringius de Medicina Hermetica pag. 57.

Apud Nicolanum Cuſanum de docta ignorantia lib. 1. cap. 17. corrigenda interpunctio. *Sicut ipſe divinus Plato, (qui, ut refert Chalcidius in Phædone) dixit unum eſſe omnium rerum exemplar ſive ideam; uti in ſe eſt, in reſpectu vero rerum quæ plures ſunt, plura videntur exemplaria.* Nam legendum: *Plato qui (ut refert Chalcidius) in Phædone dixit* &c.

In Archivis Bibl. Bodlejanæ extat Chalcidii MS. exemplar pervetus, charactere Hibernico deſcriptum,

Nota huic in prima ſtatim pagina adſcripta eſt, Oſii Hiſpani Epiſcopi Chalcidium fuiſſe Archidiaconum Chriſtoph. Waſe exerc. 3. Animadverſionum Nonianarum pag. 40.

[l] Ad argumenta duo qvæ Caſp. Barthii de Oſio ſententiæ opponi poſſunt, reſpondet Nic. Antonius Bibl. Vet. Hiſpanæ lib. 2. cap. 1. pag. 105. ſeq.

CASP. BARTII Index Scriptorum à CHALCIDIO laudatorum.

Ad paginas editionis Meurſianæ, quarum numeri marginibus nova à me curatæ adſcripti ſunt.

Chry-

* Leg. Alcmæon

Or-

CAPUT

CAPUT VIII.

DE JULIO FIRMICO MATERNO.

Ad pag. 562

Julius Firmicus dicirur etiam à Sidonio Apollinari, Epiſtola ad Pontium Leontium qvæ carmini 22. præfixa eſt. *Nam ita ut ſic dixerim his membris Philoſophiæ claret, ut videatur mihi Julium Firmicum, Sammonicum, Julianum Vertacum, Fullonium Saturninum in libris Matheſeos peritiſſimos conditores, absque interprete, ingenio tantum ſuffragante didiciſſe.* Ob *linguæ candorem* video laudari ab Hieronymo Cardano, tamen non admodum caſtigatum Latinitatis auctorem docet Brioſius pag. 232. ſeq. Epiſt. Neqve vero qvi de Matheſi loqvitur, aut ſcribit, illico peritiſſimus in hac arte cenſeri debet; ipſe author, de qvo qvæſtio, ſicingenue ad Lollianum: *Tibi promiſſa reddimus orantes, ac veniam poſtulantes, ne in iſtis libris, pondus & perfectæ gratiam orationis requiras: neve tractatus maximi, aut graves firmæqve ſententiæ doctrinæve & eloquentiæ monumenta tuo judicio requirantur. In nobis tenue eſt ingenium & ſermo ſubtilis, & quod vere fatendum eſt, matheſis permodica;* addere potuit, & *permodica Linguæ Græcæ Latinæque cognitio.* Revera enim multis in locis non tam philoſophatur & diſſerit, qvam ludit & ſomniat. Αυθέντης apud Græcos duo ſignificat, & authorem, & homicidam, qvod cum non animadverteret, authorem vertit, ubi homicidam dicere oportuerat;

tuerat; ut lib. 4. c. 4. *Faciet authores, audaces periculosos*, ubi Græce erat, ποιήσει αὐθέντας, παραβόλους, παρακεκινδευμένους. Et qvis amans veræ Latinitatis, cum eo, *horoscopare*, *ferarum mansuetarios*, *cardinaliter*, *quiescentiam* pro qviete; *intimare alicui* pro significare; *partiliter* pro per partes, *concordiale* pro sociale; *caballarius* pro eqves; *sermonem subtilem* pro stylo tenui; *computum* pro computatione, & hujus generis alia usurpare velit. *Hæc Briosius.*

563 Constantinum, qvo imperante opus suum scribere Firmicus cœpit, natum esse ad *Naisum* legitur etiam diserte in editione prima Veneta A. 1497. fol. qvam lectionem probat præter alios Mich. Alfordus S.I. in Britannia illustrata, sive libro de Lucii, Helenæ & Constantini patria & fide, Antw. 1641. 4. p. 42. seq.

Opus absolvit Firmicus sub juniore Constantio, cum Lollianus * A. C 355. jam Consul certe designatus esset. Gessit autem Consulatum duodevigesimo post Constantinum defunctum anno. Confer Tillemontium Tom. 4. Hist. Imperator. ad vitam Constantini nota 3. p. 539. ubi sententiam Cambdeni, qvi Firmicum sub Constantio juniore scripsisse contendit, (qvod Michaëli Alfordo etiam atqve aliis viris doctis probatur) cum altera opinione qvæ sub Constantino putat scripsisse, ita conciliat, ut posteriores libros longe post qvam primos scriptos fateatur. Certe libri ultimi cap. 15. hæc de Lolliano leguntur: *Nostris temporibus Lollianus seve-*

* Vide Petri Relandi fastos Consulares p. 377.

ſeveritatis merito etiam ordinarii Conſulatus inſignia conſecutus eſt.

Verbis Firmici, *ut origines mundi facili poſſet ratione concipere aut explicare*, addenda etiam, hæc: *præſertim cum* 30000. *annorum major apocataſtaſis per ecpyroſin aut cataclyſmum fieri conſueverit.*

In poſterioribus editionibus qvarum computationem in Bibl. hac ſecutus ſum, octo ſunt libri, ſed qvi primus ibi liber appellatur, in prima editione & MSS. Codd. rectius inſcribitur Procœmium. Secundus ibidem eſt primus & ab auctore ſingillatim *liber inſtitutionis* appellatur pag. 13. *ut iſte inſtitutionis liber plena Matheſeos ſubſtantia muniatur*, & lib. 3. (al. 4.) p. 38. b. *luna quam plurimas ſpecies & formas eſſe, inſtitutionis libro diximus.* Hinc pro libro tertio eſt ſecundus, atqve ita deinceps.

564 Rem multis Græcis & omnibus Romanis incognitam tradere ſe ait lib. 7. (al. 8.) pag. 103. Et tamen expoſuerat pleraqve illorum etiam latinus Poëta Manilius.

Ibid. pag. 107. *Hæc ſunt, Mavorti, decus noſtrum, Barbaricæ Sphæræ principia, hæc eſt Chaldæi operis diſciplina: nunc aſſequentes partes ſphæræ Barbaricæ omnem tractatum transferam, quæ Myriogeneſin ex aliqua parte imitatur: quicquid enim Myriogeneſis de ſingulis minutis pronunciat, hoc nos faciemus de ſingulis partibus horæ &c.*

565 *Babylonii dodecatemoriis ſententiam decretorum tribuunt, Ptolemæus antiſciis, nos vero utrisque*, inqvit lib. 2. (lib. 3.) p. 37. Lau-

566 Laudat præterea *Antiochum*, *Dorotheumqve Sidonium*, qvem ait apotelesmata verissimis disertissimisqve versibus scripsisse lib. 1. (al. lib. 2.) p. 15. *Abramum* & prudentissimum Achillem (eundem ut suspicantur viri docti cujus Isagoge in Aratum exstat) lib. 3. (al. lib. 4.) pag. 46. b. Abramum iterum eadem pag. & 47. & lib 7. (al. lib. 8.) p. 102. meminit & *Orphei*, *Pythagoræ*, *Porphyrii & Platonicorum* lib. 6. (al. lib. 7.) p. 89.

Anubii & *Æsculapii* mentio non modo lib. 3. (al. lib. 4.) sub init. (ubi & plures laudantur *Mercurius*, *Petosiris*, *Necepso*, *Abram*, *Orpheus & Critodemus*,) sed & lib. 2 (al. 3.) c. 2. *quibus potentissimum Mercurii Numen istius scientiæ secreta*, ut ait, *commisit. Sicut in illo libro continetur Æsculapii, qui Myriogenesis appellatur.* ibid.

Meminit iterum lib. 4. (al. 5.) p. 58. *Nam si Myriogenesin Æsculapii legerit, quam sibi venerabilem Mercurii stellam intimasse professus est; invenies ex singulis minutis sine aliquo stellarum additamento omnium geniturarum ordines explicatos.* Adde lib. 7. (al. 8.) p. 107.

567 De Imperatoris fato * qvicqvam respondere prohibet lib. 1. cap. ult. *Cave ne qvando de statu Reipublicæ vel de vita Romani Imperatoris aliquid interroganti respondeas. Non enim oportet nec licet ut de statu Reip. aliquid nefaria curiositate dicamus. Sed & sce-*

* Erat hoc sub gravi pœna legibus prohibitum: confer. Mich. Piccarti Observationes politicas Decad. XII. cap. 7. & Fabrottum ad tit. X. libri XVI. Codicis Theodosiani de paganis p. 37.

& sceleratus atque omni animadversione dignus est, si quis interrogatus de fato dixerit Imperatoris; quia nihil nec dicere poterit nec invenire. Scire enim te convenit, quod & aruspices quotiescunque à privatis interrogati de statu Imperatoris fuerint; & quærenti respondere voluerint, exta semper, quæ ad hoc destinata fuerant, venarum ordines involuta confusione conturbent. Sed nec aliquis Mathematicus verum aliquid de fato Imperatoris definire poterit; solus enim Imperator stellarum non subjacet cursibus, & solus est in cujus fato stellæ decernendi non habent potestatem. Cum enim fuerit totius orbis Imperator & Dominus; fatum ejus DEI summi judicio gubernatur.

Allegatur Firmicus ab Honorio Augustodunensi II. 5. de Philosophia mundi, & ab aliis junioribus.

Pro libro ad *Murimum*, lege *Murinum*.

In extremo capitis 1. lib. IV. (al. V.) pag. 58. 568 pollicetur Firmicus se his absolutis, aliis 12. voluminibus Lolliano cætera secreta Astrologica in Æsculapii Myriogenesi obvia intimaturum.

Lib. 5. (al. 6.) pag. 67. b. *Hæc tibi interim in libris Myriogeneseos parva collegimus, sed hoc explicato opere etiam illa promissa reddimus.*

Librum Firmici *de profanarum religionum errore*, 569 Belgice nuper vertit notisqve illustravit G. Kempher. A. 1718.

CAPUT IX.

DE SEXTO AURELIO VICTORE & EUTROPIO.

Ad pag. 575 De Juliano Imp. non de Conſtantio Ammianus XXI. 10. tradit qvod Victorem apud Sirmium viſum, ſcriptorem Hiſtoricum, exindeqve venire præceptum, Pannoniæ ſecundæ Conſularem præfecit, & honoravit ænea ſtatua, virum ſobrietatis gratia æmulandum, multo poſt Urbi præfectum. *Indubie is eſt Victor hic*, inqvit Frid. Lindenbrogius, *cujus exſtat Hiſtoria Vitarum Augg. quique tenui atque indocto patre rure ortus, propter egrogias virtutes ad amplisſimos honores promotus fuit, quos ex veteri hac Inſcriptione agnoſcere licet, quam ipſe beneficiorum memor Imp. Theodoſio curaverat poni.* - - - ierum Principum clementiam - - - nctitudinem munificentiam ſupergreſſo D. N. FL. THEODOSIO SEX. AUR. VICTOR V. C. Urbi Præf. Index ſacrarum cognitionum D. N. M. Q. E.

Prodiit Victoris * liber de Cæſaribus etiam Baſil. 1546. fol. cum Svetonio & aliis Hiſt. Auguſtæ ſcriptoribus. Illum Victoris libellum mitti ſibi petit S. Hieronymus Epiſt. XXI. ad Paulum Concordienſem *propter notitiam perſecutorum*. Confer Theodorici Ruinarti Præfat. ad Acta

* Alii duo ſub idem fere tempus Victores Epiſcopi, qui interfuere Concilio Carthaginienſi A. C. 390. De illis Tillemontius Tom. VI. memor. Hiſt. Eccleſ. p. 721. ſeq.

Acta Martyrum pag. VIII. Liber de viris illustribus, sub Svetonii nomine sæpius excusus, & cum scholiis Dominici Machanei, Argentorat. 1517. 4. De illo varia virorum doctorum judicia consule si placet in Thomæ Crenii parte XVIII. Animadversionum Philologico-Historicarum. De editione Victoris qvam Samueli Pitisco debemus vide Diarium Belgicum Bœksaal van Europe A. 1696. Tom. 2. p. 426.

Diversus FL. EUTROPIUS ab Eutropio Santonensi Episcopo, de qvo Henschenius in Actis Sanctorum T. 3. April. 30. p. 733. seq. 575

De Eutropio Auctor Antiqvitatum CPolitanarum: Καὶ ὁ συμπαρὼν τῷ παραβάτῃ Ἰουλιανῷ ἐν Περσίδι Εὐτρόπιος ὁ σοφιστὴς καὶ Ἐπιστολογράφος Κωνσταντίνου. Vide Bandurii Imperium Orientale p. 459. Verba Nicephori Gregoræ in Oratione MS. de Constantini M. laudibus, in qvibus Eutropii mentionem facit, hæc sunt apud Lambecium Tom. VIII. pag. 65. ἐγὼ δὲ μάρτυρας ἔχων τῶν λεγομένων μακρὰς ἱστορίας ἔκ τε τῶν τῆς ἡμετέρας αὐλῆς ἀρχαίας καὶ πάνυ τοι πλείστας, ἔκ τε τῶν θύραθεν σοφῶν, Ἑλλήνων δηλαδὴ καὶ Αἰγυπτίων, καὶ ὅσοι τῆς πάλαι Ῥώμης ἐγένοντο θρέμματα, μήκους ἕνεκα παρίημι. Μνησθήσομαι δὲ ἑνὸς τοὔνομα ΕΥΤΡΟΠΙΟΥ, βραχυλογίᾳ χρωμένου τὰ μάλιστα, τοῦ δὴ καὶ πρότερον μετρίων ἐμνήσθην. καὶ ταῦτα ἀπεχθῶς ἔχοντος πρὸς Κωνσταντῖνον διά τε τὸ τῆς θρησκείας ἀκοινώνητον, καὶ πρόσγε διὰ τὸ ἡλικιώτην ὁμοῦ καὶ αἱρεσιώτην

Ἰȣλιανȣ̃ γεγενέσθαι. Et poſt pauca: Ἕλλην δ' ὢν καὶ ἀλλοφύλȣ θρησκείας τρόφιμος παρέμιξε τοῖς λεγομένοις καὶ λέξεις, αἳ τὸν μὲν νȣ̃ν ὑγιαίνȣσιν, τὸ δὲ φαινόμενον ἀπόζȣσιν ἑλληνικῆς πικρίας. Idem Eütropii meminerat ſuperius his verbis: Φησὶν ὁ σοφὸς ΕΥΤΡΟΠΙΟΣ, ὃς Οὐαλέντι μὲν σύγχρονος γενονὼς, ἕλλην δ' ὢν τὴν θρεσκείαν, ἔπειτα τὴν ἀρχαίαν Λατινικῇ διαλέκτῳ Ῥωμαϊκὴν ἱσορίαν ἀγώνισμα γλώττης ποιȣ́μενος. Ammianus XXIX. 1. *Quibus poſt hac cognita ſequeſtratis Eutropius Aſiam Proconſulari tunc* (*A. C.* 371.] *obtinens poteſtate, ut factionis conſcius arceſſitus in crimen, abſcesſit innocuus.* Ad qvæ verba Henr. Valeſius notat de hoc Eutropio mentionem facere Libanium in vita ſua pag. 54. ubi de Feſto loqvitur Aſiæ Proconſule: περὶ τȣ́τȣ μόνος πρὸς μόνον τὸν Βάλεντα εἰπὼν, ὡς ἐμέ τε ῥαδίως ἐν αὐτῷ καὶ τὸν Εὐτρόπιον ἕλοι. De eodem Eutropio loqvitur Libanius in libri IV. Epiſtola 191. ad Themiſtium, ubi eum Acacii Sophiſtæ diſcipulum & fratris filium fuiſſe ait, ac nondum qvidem Magiſtratum geſſiſſe ſed brevi eſſe geſturum. Eundem Eutropium memorat Gregorius Nazianzenus Epiſt. 137. & magnum Eutropium appellat. In Epiſtola autem 138. eundem Proconſulem Aſiæ fuiſſe non obſcure ſignificat his verbis: Ἐμοί τε πρὸς πᾶσιν οἷς τετίμηκας ȣ̃σι τοιȣ́τοις, ἡνίκα τὸν ὑψηλότατον εἶχες θρόνον ἔχοντα τὸ ἐπίφθονον ἔτι κατὰ τὴν Ἀσίαν περιτυχὼν εἰ μέμνησαι, &c. *Atque ut*

omnia

omnia prætercam beneficia, quibus me affecisti, cum tu summum Magistratum teneres, qui adhuc invidiam tibi creabat; reperto me in Asia, si memoria tenes, &c. Idem postea Præfectus Prætorio fuit anno Dom. 380. & 381. ut ex Codice Theodosiano colligere est. Ac nisi conjectura fallor, is ipse est Eutropius vir Cl. qvi Breviarium Historiæ Rom. satis eleganti sermone scripsit ad Valentem Aug. *Hæc Valesius vir doctissimus.*

Diversus ab hoc Eutropius Evnuchus, qvi Consul fuit A. 387. & 399. & deniqve ad pœnam qvæsitus sub altari Christianorum delituit cui ipse antea jus voluerat asyli abrogare. Confer S. Chrysostomi homiliam Tom. IV. edit. Ducæi pag. 482. qvæ incipit: ἀεὶ μὲν, μάλιστα δὲ νῦν. Alius qvoqve Eutropius presbyter cujus Epistolas duas ad duas sorores ancillas CHristi memorant Gennadius de Script. Eccles. cap. 49. & Honorius Augustod. II. 49. Hunc cum nostro perperam confundunt etiam Trithemius, Possevinus, Andreas Hyperius de ratione studii Theolog. lib. 4. pag. 570. & Goldastus ad Eginhardum de vita Caroli Magni pag. 157. Alius qvoqve Eutropius protospatharius & Qvæstor temporibus Zenonis & Anastasii, de qvo Codinus n. 122. de Origg. CPol. Alius item Eutropius Christianus ad qvem Eustathius Antiochenus scripsit librum adversus Originem de Engastrimytho, vocans eum pag. 351. κράτιστον ἀνδρῶν & in limine libri διαπρεπέστατον τῆς ὀρθοδοξίας κήρυκα. Eutropius

Epiſcopus Adrinopolitanus, Arianorum adverſarius. Eutropius Chriſtianus, Præfectus Prætorii Galliarum & Platonicæ ſtudioſus Philoſophiæ ad qvem ſcribit Sidonius lib. 3. Epiſt. 6. & de qvo Tillemontius Tom. XVI. memor. Hiſt. Eccleſ. pag. 209. ſeq. qvi pag. 248. etiam de Eutropio Epiſcopo Arauſionenſi, ad qvem Sidonius lib. 6. Epiſt. 6. Alius deniqve Eutropius Abbas, cujus ad Petrum Papam de octo vitiis principalibus ſcriptum latine legitur in Bibl. Patrum edit. Lugd. 1677. T. 27. p. 480.

578 Libro X. cap. 8. hæc ſunt Eutropii verba: *Nimius religionis Chriſtianæ inſectator* (Julianus) *perinde tamen ut cruore abſtineret.* Simile exſtat Ammiani de Juliano judicium, ex qvo tamen vel hunc vel Eutropium CHRISTI ſacris addictum fuiſſe haud firmiter colligas.

Nonnulla ad verbum Hieronymus in Chron. ex Eutropio, vel Eutropius ex Hieronymo;* nam uterqve ſub Valente ſcripſit. Prius tamen veri ſimilius crediderim.

Eutropii breviarium dicatum eſt Valenti Auguſto, qvi rerum potitus eſt ab A. C. 364. ad 378. Prodiit etiam Mediolani 1475. fol. ad calcem Hiſt. Auguſtæ: nec non ſtudio Nicolai Maillardi Rothomagenſis Pariſ. 1513. & ex recenſione Sigismundi Gelenii Baſil. 1532.

579 Codicem MS. Eutropii ante qvingentos exaratum annos memorat Lambecius T. VIII. p. 68.

Appendicem Eutropii à Flacio vulgatam laudat Goldaſtus ad Eginhardum, & p. 170. Hiſto-

* Ita Pontaçus p. 367. ad Euſebii Chron.

ſtoriam Miſcellam ait Paulo Diacono, ab aliis Anaſtaſio Bibliothecario adſcribi. Libri qvatuor à Paulo Diacono additi deſinunt in Juſtini Thracis Imp. obitu A. C. 527. In aliis editionibus, ut in illa qvæ exſtat in ſcriptoribus Hiſt. Romanæ ex muſeo Nic. Blancardi, Lugd. Bat. 1648. 12. Paulo Diacono tribuuntur libri octo, qvorum ultimus deſinit in Anno Chriſti 730. Cæterum totam illam Hiſtoriam miſcellam mendis adhuc inqvinatiſſimam eſſe notat Holſtenius ad Stephanum Byz. p. 79.

Hiſtoria Miſcella ex Henr. Caniſii editione lucem vidit Ingolſtadii 1605. in 8. (non in 4.)

Exſtat & Dan. Gvil. Molleri de Eutropio diſſertatio, vulgata Altdorfii 1685.

Leo Allatius pag. 112. ad Euſtathii Hexaëmeron: *Hæſitat Chriſtophorus Rufinianus in Comment. Hiſtor. num vera ſint quæ de exteris rebus admixta ſunt Eutropio. Nam is ſolas Romanas, ut doctiſſimi ſcriptores teſtantur, contexuit.* Allegat libri primi locum, qvo apud Albanos Procas eodem tempore qvo apud Judæos Aza regnaſſe traditur.

Eutropius Jo. Baptiſtæ Egnatii lucem vidit ex Aldi officina Venet. 1520. 8. & notis Henr. Glareani illuſtratus Friburgi Brisgoiæ 1554. & Baſil. 1559. 8.

Prodiit Eutropii breviarium ſeparatim ad 580 meliora exemplaria correctum & in minores lectiones diſtinctum, addita ad oram libri chronologia, Helmſt. 1621. 8. edente Chriſto-

 phoro

phoro Heidmanno, & qvarta jam vice ibidem 1653. 8.

Frid. Sylburgius non tantum Tom. I. Rom. Historiæ scriptorum A. 1588. fol. Eutropii breviarium castigavit ex MSto Fuldensi, sed & A. 1590. Tom. III. ex Bibliotheca Franc. Pithœi vulgavit usque hac ἀνέκδοτον illius græcam *Paeanii* Metaphrasin. Cellarii editio cum eadem Metaphrasi lucem primum vidit Cizæ 1678. 8.

Græca Eutropii Metaphrasis deperdita auctorem agnoscit *Capitonem Lycium*, Imp. Justiniani temporibus antiqviorem, non vero *Capitolinum*, ut in Andr. Corthymii Florileg. Histor. p. 118. calami vel librarii lapsu legas.

Pæanii versio Græca historiæ Eutropianæ MS. in Codice Bavarico CCXIII. Illa usus est Nicephorus Gregoras laudatus à Lambecio VIII. p. 66. qvi nomen integrum putat esse Capito Pæanius. Sed fallitur, duæ enim diversæ fuerunt Græcæ Eutropii versiones; altera à Capitone Lycio, de qvo vide Reinesium Epist. 2. ad Hofmannum pag. 9. altera à Pæanio, sive ut malit Lambecius Pæania, putat enim nomen illius esse non Παιάνιος sed Παιανίας. In Libanii tamen Epistolis etiam nonagesima secunda earum qvas Rev. noster Jo. Christophorus Wolfius edidit Παιάνιος appellatur. Pæanii versione Zonaras haud raro utitur, ut notatum Cangio notis ad Zonaram pag. 27. Altera Græca Capitonis interpretatione usum Jo. Antioche-

chenum Malalam & Svidam notat etiam Ludolphus Neocorus ad Svidam in Αὐρηλιανός.

Eutropius & Aurelius Victor cum brevibus notulis Tan. Fabri, Salmurii primum A. 1667. 8. editi ſunt.

De Eutropii editione in uſum Delphini, qvam Annæ Fabræ debemus, vide Acta Erud. 1684. pag. 166. De Oxonienſi Thomæ Hearne, Diarium Londinenſe, Hiſtory of the works of the leatned A. 1704. p. 97.

Noviſſie Eutropium, utiliſſimum adoleſcentibus ſcriptorem cum notis Germanicis tironum captui accommodatis præmiſſa de Eutropio diſſertatione vulgavit Gabriel Schumannus, Halæ Sax. 1715. 12.

Gallice Eutropius prodiit Pariſ. 1601. 12. Anglice vero Lond. 1564. 8. De verſione Hiſpanica Amati Luſitani Vide Bartoloccii Bibl. Rabbinicam Tom. I. pag. 369.

Nova verſione Gallica, notis Criticis & Chronologicis illuſtrata hunc ſcriptorem donavit Lezæus (Mr. l'Abbé Lezanu) Pariſ. 1717. 12. Vide Ephemerides literarias Pariſienſes illius Anni, menſe Auguſto pag. 230. Nonnulla in illa interpretatione reprehendi videbis ubi lubebit in Novellis Reip. literariæ A. 1718. pag. 250. ſeq.

CAPUT X.

DE DECIMO MAGNO AUSONIO.

Ad pag. 583 De Auſonio conſulenda vita Fl. Mallii Theodori ſcripta ab Alberto Paulo Rubenio, qvam vulgavit Grævius Ultraj. 1699. 12. Vicarium Africæ fuiſſe notat Joſephus Scaliger lib. 2. lect. Auſonianar. cap. 17. ubi & alia. Conſulatum ſuum incidere in Annum Urbis conditæ 1118. qvi ex ſupputatione Auſonii Epocham Varronianam tredecim annis antevertentis * reſpondet Anno Chriſti 379. teſtatur ipſe Epigrammate 3. pag. 93. edit. Tollianæ

Mille annos centumque & bis fluxiſſe novenos
Conſulis Auſonii nomen ad usque leges.

Epigrammate 2.

Annis undecies centum conjunge quaternos,
*Undecies unumque, ** ſuper trieterida necte*
Hæc erit æternæ ſeries ab origine Romæ.

Faſtos digeſſit Auſonius usqve ad A. U. C. 1122. Chriſti 382. hinc epigrammate 4.

Hactenus adſcripſi faſtos: ſi ſors volet, ultra
Adjiciam. Si non, qui legis adjicies.

Scire

* Vide Antonii Pagi Criticam Baronianam ad A. C. 302. & Petri Relandi faſtos Conſulares pag. 464.

** Undecies unum i. e. undecim, quibus quatuor cum trieteride additi conficiunt duodeviginti.

Scire cupis qui ſim? titulum qui quartus ab imo eſt
Quære, leges nomen Conſulis Auſonii.

Sed jam pridem iſti Auſoniani faſti intercilerunt.

Vir illuſtris Ez. Spanhemius Tom. 2. de uſu numiſm. pag. 414. ait à ſanioribus Criticis Auſonium religione gentilem credi, non Chriſtianum. Verius tamen eſt Chriſti ſacris addictum fuiſſe, ut argumentis non inficiandis conſtat, licet carmen Paſchale & verſus rophalicos alterius ſcriptoris eſſe ponamus. Nolim tamen aſſentiri Trithemio Auſonium Epiſcopum Burdegalenſem Concilio Treverenſi (A. C. 386.) interfuiſſe affirmanti cap. 114. de ſcriptoribus Eccleſiaſticis.

Alius fuit Auſonius Martyr, Sec. VIII. Epiſcopus Engoliſmenſis in Aqvitania, de qvo Acta ſanctor. Tom. V. Maji 22. pag. 131. ſeq.

584 Pro Theophilio Raymundo lege Theophilum Raynaudum.

585 *Tetraſticha* Auſonii *de Cæſaribus* occurrunt etiam P. I. elogiorum Jo. Papirii Maſſoni pag. 48. ſeq.

Ad *Idyllion de Viro bono*, ſive Πυθαγορικὴν ἀπόφασιν diſſertatio Magni Danielis Omeiſii lucem vidit Altdorfii 1706. 4. in qva & plura de Auſonio.

Pro *Rophalicis* verſibus alii legunt *Euryphallicis*. Vide Bernhardi Monetæ notas ad Menagiana Tom. 4. pag. 180. Rophalici verſus exem-

exemplum ex Homero hoc affert Euſtathius in Iliad. γ. 182. edit. Baſil. ὦ μάκαρ Ἀτρείδη μοιρηγενὲς ὀλβιόδαιμον.

586 De *Centone* Auſonii *Nuptiali* dictum eſt Lib. IV. pag. 690. *Cupido Crucifixus*, cum variorum notis recuſus eſt Hagæ Comitis Anno 1712. 8. * ad calcem Pervigilii Veneris, de qvo dictum Volum. 1. pag. 688. Carmine Germanico reddidit Martinus Opitius libro ſilvarum qvinto. Hujus idyllii ſexti de Cupidine crucifixo locum inſignem v. 16. ſeq. *Fulmineos Semele* &c. illuſtrant Viri Clariſſ. Oudinus S. I. & Ravionus de Varennes. Journal des Savans 1718. pag. 197. 205. Memoires de Trevoux 1717. p. 1181. 1189.

Gryphum ternarium Franciſcus Sanctius, Brocenſis, una cum Ovidio in Ibin. Salmanticæ 1596. 8.

Idyllium de ambiguitate vitæ cum diſtichis Catonis, aliisq; prodiit 1500. 4. Idem Idyllium Græca metaphraſi donavit *Federicus Jamotius* pag. 57. poëmatum Epigramma Græcum *Poſidippi* ſive *Cratetis* Cynici qvod expreſſit Auſonius & amplificavit, una cum contrario *Metrodori* legitur in Anthologia Epigrammatum Græcorum lib. 1 pag. 27. ſeq. In MS. Codice Antonii Eparchi qv hodie ſervatur in Bibl. Regis Chriſtianiſſimi prius illud exſtat ſub *Heracliti* nomine, alterum *Democrito* tribuitur. Vide Bandurium ad antiqvitates CPolitanas pag. 882.

Apo

* Journal des Savans 1713. pag. 193.

Apophthegmata Græciæ Sapientum cum Scholiis Erasmi, distichis Catonis & aliis qvibusdam, Francofurti ad Oderam, 8.

Carmen Paschale cum notis *Speltini*, in collectione poëmatum Speltini, Erfurti 1501. 4.

Mediolanensem editionem Ausonii A. 1490. principem vocat Rosweidus ad Paulini carmen IV. pag. 836. Exstat etiam Ausonius excusus Mediolani A. 1497. cum Terentiano Mauro. Vide Diarium Venetum, Giornale de' Letterati d' Italia Tom. 17. pag. 303. Possideo editionem cum Thadæi Ugoleti Parmensis præfatione vulgatam Venetiis 1501. 4. passimqve notatam manu viri summi Andreæ Alciati. Epigrammata qvædam accesserunt primum Ausonio ex Bibliotheca Georgii Metulæ Alexandri Alexandrini.

Ausonius cum Josephi Scaligeri lectionibus Ausonianis Genev. 1608. 12.

Conradus Rittershusius pag. 113. ad Guntheri Ligurinum memorat exercitationes suas ad Ausonium, in qvibus plura loca Nazarii & aliorum Panegyricorum emendaverit. Sed nec illæ nec *Casparis Barthii* animadversiones ad Ausonium, aut *Henrici Ernstii* notæ atqve variæ lectiones unqvam viderunt lucem qvod sciam; licet exstant Rittershusii ad Panegyricos observationes qvædam, ut supra lib. 2. c. 22. dicere me memini.

CA-

CAPUT XI.

DE RUFO FESTO AVIENO.

Ad pag.

591 Aliam inſcriptionem græcam in Ruſum Feſtum Græciæ Proconſulem vide apud Gruterum f. CCCCLXIV. 7. & Fabrettum p. 742.

Hiſpaniam Avieni patriam eſſe diſputat Laur Rameſius ad Luitprandum n. 204. ſq.

592 Ab illo de qvo hoc capite ſermo eſt, diverſu Avienus ad qvem exſtat Epiſtola Joannis II Papæ.

Noſter non Diocletiani ut Petro Crinito viſum, ſed Theodoſii junioris, Marciani & Leonis Thracis temporibus clarus, memoratur Servio ad I. Georgic. p. 97.

Metaphraſis Arati prodiit etiam Venetiis 1488 4. * apud Antonium de Strata Cremonenſem una cum Orbis terræ deſcriptione, & Germanici ac Ciceronis Arateis & Sereni libro de Medicina.

594 Plura *oræ maritimæ* loca emendat Martinu Opitius Libro variarum lectionum C. VII. & XI. edito Dantiſci A. 1637. 4.

Editionem Venetam *metaphraſeos Dionyſian* A. 1488. 4. per Victorem Piſanum memora Daumius ad Paulinum Petrocorium p. 348.

Seb. Gottfridus Starkius obiit A. 1711. Vid Rev. Dan. Erneſti Jablonskii præfat. ad Bibli Hebræa, Starkio curante minima forma & cha racte

* Vide Bibl. Menarſianam pag. 348 ſeq.

ractere minimo ſine punctis excuſa illo anno Berolini.

Ante locum Euſtathii hæc qvoqve inſerenda 595 reperiiſſe ſe ajunt auctores Ephemeridum literariarum, qvæ Lipſiæ ſunt editæ Germanice *A.* 1710.

Καὶ προκαλιών φησι γαῖαν ἑκάστην, ἤτοι χώραν. οὕτω δὲ ποιεῖ καὶ Ὅμηρος ἐν τῷ. οὐδέ τις ἐφαίνετο γαῖα. αὐτὴ μέντοι ἡ γῆ τὸ στοιχεῖον οὐ πληθύνεται διὰ τὸ μοναδικόν. Ὅτι ἐπιστρέφων τὸν ἀκροατὴν εἰς προσοχὴν λέγει, ὁ δὲ λόγος ἔστω σοι ἐν φρεσὶν, μηδ' ἀνέμοις φέροιτο καὶ οἷον ἀνεμώλιος εἴη καὶ ὑπὸ ἀρπυίαις γένοιτο ἡ τῶν πονηθέντων ἔργων χάρις. Εἶτα ἐπάγει καὶ ὧδε τὸ χρήσιμον τοῦ προσέχειν τῇ περιηγήσει, τοῦ ἔχειν δηλαδὴ τὸν ἀκροατὴν ἐπιστημόνως, καὶ ἄλλοις ἀγορεύειν ποταμοὺς πολέων τε θέσιν καὶ γαῖαν ἑκάστην. Ἐφ' οἷς ἑαυτὸν συνιστῶν κατὰ ἰδέαν λαμπρότητος ὡς εὐπεριηγούμενον φησιν, ὅτι οὐκ ἄν τις ἔμοιγε ὡς ψευδομένῳ ἐπιμωμήσεται. Supplementum iſtud Euſtathii qvod Volumine primo in lucem protuli, ſuo etiam loco inſertum exhibuit clariſſimus Vir Jo. Hudſonus in tomo qvarto Geographorum Græcorum minorum Oxon. 1712. 8.

De byblinis calceis ſacerdotum Ægyptiorum qvorum pag. 603. meminit Euſtathius conferre licebit Philoſtratum VI. 6. de vita Apollonii. De terræ motu *Antiocheno* ſub Trajano, cujus p. 606. in verbis Euſtathii mentio vide Jo. Malalæ Chron. p. 359. *Ad*

608 Ad locum Avieni de templo Heliogabali Emeſeno conferendus Salmaſius ad Vopiſcum Tom. 2. pag. 478. Nec alienum eſt à verſimilitudine qvod Avienus illa de ſuo addidit, neutiqvam ex integriore Dionyſii Codice accepit.

609 Avieni fabulæ cum commento A. 1494. 4. ſine loci notatione, & eodem anno Daventriæ in qvarto ſub titulo: *Æſopus moraliſatus cum bono commento.*

Æſopi & Avieni fabulæ opera Hadriani Barlandi, Lipſ. 1514. 4.

Diſticha epimythia qvæ ſingulis Avieni fabulis ſubjunguntur, omnia ſuppoſititia eſſe *κὴ κακȣ̃ κόμματ𝈄*, & in Codice Galei nulla comparere notat Richardus Bentleius ad Horatium p. 433.

610 *Sirenum allegoria*, Avieno haud indignum poëmation, *Juliano* cuidam ab aliis adſcribitur. Vide Lib. IV. Vett. Epigramm. p. 127.

611 Editiones Breviarii *Sexti Rufi* ſive *Rufi Feſti* de victoriis ac provinciis P. R. videri poſſunt tum apud clariſſ. Hanckium tum in Dan. Gvil. Molleri diſſ. de Sexto Rufo Altdorf. 1688. §. 22. qvibas addes præter jam memoratas Mediolanenſem ad calcem Juſtini & Flori A. 1510. fol. apud Leonardum Vegium & alteram Chriſtophor Cellarii cum notis uberioribus Halæ 1698. 8 cui editioni acceſſit *Libellus vetuſtus locorum Urbi & Provinciarum*, qvem Antonius Schonhofiu edidit ſcriptum circa A. C. 390.

Flc

Florus Camertis, Sextus Rufus, Corvinus de Augusti progenie, Witichindus Saxo, Eginhardus, Luitprandus & alii Basil. 1532. fol.

In capita primus Sextum Rufum distinxit *Janus Gruterus*, qvi inter alios Historiæ Romanæ scriptores edidit Hanov. 1611. fol. Etiam cum eruditis *Henrici Meibomii* notis, lucem vidit separatim Helmst. 1588. 8.

Florus, Sextus Rufus, & Eutropius Germanice prodierunt Basil. 1536. fol. & Gallice J. Constantino interprete Genev. 1580. 8.

Sextum Rufum breviarium hoc suum Valenti A. C. 370. obtulisse existimat Jac. Gothofredus ad legem *quisquis* pag. 16. Confer Jo. Georgii Walchii præfat. ad Christoph. Cellarii Epistolas capite 3. & 8.

Jornandes qvoqve Rufo usus est, ut Rufus Eutropio & Floro.

CAPUT XII.

DE AMMIANO MARCELLINO, Vegetio & Macrobio.

INDEX SCRIPTORUM

qvorum meminit in historiis suis AMMIANUS MARCELLINUS.

Ad pag 612

ÆGyptiorum librorum mysticorum secreta auctoritas lib. XXII, cap. 14. hiero-

(h) 2 Augu-

* Alius Athanaſius favorabilis tunc auriga de qvo XIX. 3.

Euri-

In

Maxi-

* Eodem capite etiam Eupraxii magiſtri memoriæ mentio.

Phi-

Ammianus Marcellinus in Aſſyria ſe verſatum teſtatur XXIII. 6. p. 370. expeditioni Juliani Imperatoris in Parthos interfuiſſe ſe innuit XXIV. 1. XXV. 2. &c. Idem libro XIV. cap. 9. (ad A. C. 353.) *à Niſibi quam tuebatur accitus Urſicinus, cui nos obſecuturos junxerat Imperiale præceptum.* & Libro ac capite ultimo: *Hæc ut miles quondam & Græcus * a principatu Cæſaris Nerone exor-*

* De Græcis qui latine ſcripſerunt diatribam promiſit Allatius de Georgiis pag. 350. quam dolendum eſt lucem haud vidiſſe.

exorſus ad usque Valentis interitum pro virium explicavi menſura. Opus veritatem profeſſum nunquam [ut arbitror] ſciens ſilentio auſus corrumpere vel mendacio. Scribant reliqua potiores, ætate doctrinisque florentes. XXII. 9. in actibus Commodi Principis digeſſimus. XXII. 13. in actibus Magnentii meminimus XXII. 15. quorum notitiam in actibus Hadriani & Severi digeſſimus late. XXIII. 5. Gordiani actus à pueritia prima exercitumque feliciſſimos ductus & inſidioſum iuterritum digesſimus tempore competenti XXII. 8. in Trajani & Severi actibus, &c.

Libanius in vita ſua pag. 65. Marcellinum Epirotam vocat. Liceat etiam Libanii hoc loco Epiſtolam afferre ad Ammianum, neſcio an eundem, necdum qvod ſciam vulgatam typis.

Ἀμμιανῷ.

Τὸ μεν ὠφελεῖν τȣ̀ς παρ ἡμῶν ὡς σὲ ἰόντας καὶ Χρηςȣ̃ καὶ φίλȣ. Τὸ δὲ χαίροντας ἀποπέμπειν, καὶ ἄμφω ὑπερβαίνει. Δεῖ δέ σε κατ' ἄμφω γράφειν, καὶ βοηθȣ̃ντα καὶ μὴ, ἵνα νῦν μὲν μὴ τὸ μεῖζον διδȣ̀ς φθονῆς τȣ̃ δευτέρȣ. νῦν δ' ἀντὶ τȣ̃ μείζονος παραμυθεῖται τὸ δεύτερον. Ἀλλ' Ἡρακλείδης ȣ̔τοσὶ καὶ τυγχανέτω προνοίας, καὶ κομιζέτω γράμματα. Δίκαιος δὲ ἐι συλλαβεῖν ἀνδρὶ φίλῳ Καβειρίȣ. Καβείριος δὲ ȣ̓͂ς ἐκήδευσεν οἶσθα. Ἐι δὲ καὶ μισθὸν τελεῖσθαι δεῖ, πολλὰ ἄν σοι διηγήσαιτο περὶ τȣ̃ Νείλȣ. Καὶ τί ἂν μεῖζον Ἀμμιανὸς ζητοίη;

Ammia

Ammiano.

Boni viri & amici facis officium, quod eos, qui à nobis ad te veniunt, juvas. Utrumque ſupergreditur etiam, quod remittis ad nos gaudentes. Utroque autem caſu ſcribere te decet, ſive juveris ſive non juveris: ut vel majus largitus nec id quod minus eſt invideas, vel ut majoris loco alterum nos ſoletur. At Heraclides iſte utinam cura ſublevetur tua, & litteras à te nobis afferat. Id vero non putabis à te alienum, amico Cabirii ſuccurrere. Nec te fugit quibus eidem rebus Cabirius adfuerit. Quod ſi & mercedem retribui ab illo oportet, tibi multa ille referet de Nilo, quo quid demum majus Ammianus deſideret?

Marcellinum Rhetorem Græcum, qvi in Hermogenem ſcripſit, ab Ammiano Marcellino, licet & ipſo Græco, diverſum eſſe non dubito: Rhetori etiam illi libenter tribuerim vitam Thucydidis: qvanqvam vir doctus in obſervationibus ad Thucydidem, qvæ leguntur in Ephemeridibus literariis Hagenſibus (Journal literaire) Tom. IV. p. 429. ſeq. contendit qvæ ſub titulo vitæ Thucydidis feruntur ut à Marcellino ſcripta, non eſſe unius auctoris ſed trium diverſorum ſcriptorum de Thucydide apoſpaſmatia, qvorum ſecundum incipit pag. 7. edit. Oxon. col. 1. verſu antepenult. à verbis: ἰςέον δὲ ὅτι ςρατηγήσας ὁ Θουκυδίδης. Tertium pag. 9. col. 1. à verbis: ἐςι δὲ τὴν ἰδέαν καὶ τὸν χαρακτῆρα μεγαλοπρεπής. Alios qvosdam Marcellinos refert Jo. Glandorpius p. 575. Onomaſtici Rom.

(i) Unde-

Undecim Marcellinos obſervat Dan. Gvil. Mollerus diſſ. de Ammiano Marcellino §. 8. Altdorf. 1685.

De Tullio Marcellino Seneca Epiſt. 77.

Ammianus Poëta apud Cœlium Rhodiginum L. XVII. 11. Ejus hoc eſt Epigramma:

613 Θᾶττον ἔης λευκὰς κόρακας πτηνάς τε χελώνας
εὑρεῖν, ἢ δόκιμον Ῥήτορα Καππαδόκην.

De Marcellino Narbonenſi Advocato Auſonius carmine 23. & Sidonius L. I. Ep. 13.

614 Ammianum Marcellinum, pertinaciſſimum Gellii imitatorem vocat Pricæus pag. 487. ad Mileſias Apuleji.

Editionem principem Ammiani Romanam A. 1474. fol. clariſſ. Perizonius legavit Bibliothecæ Leidenſi. De Bononienſi qvam P. Caſtellus A. 1517. dedit, hoc eſt Henr. Valeſii judicium ad XXII. 15. p. 339. *Diceres id conſilium fuiſſe Caſtello, ut omnia contaminaret.* In Baſileenſi A. 1533. idem Valeſius teſtatus Sigismundum Gelenium totos ſubinde verſus addere, *quod ſi*, inqvit, *auctoritate exemplaris MS. ab eo præſtitum eſt, næ illud exemplar cæteris omnibus noſtris præſtantius atque integrius fuit: ſi ex ingenio, audaciam ejus nec laudo nec vitupero.*

Ammianus Mariangeli Accurſii eodem anno Auguſtæ Vindelicor. 1533. fol. prodiit.

615 Aliam hujus ſcriptoris editionem paravit Rob. Stephanus Pariſ. 1544. 8. & Seb. Gryphius

us Lugd. 1552. 12. Inſertus etiam eſt Corpori Hiſtor. Rom Genev. 1609, 1653. fol.

Frid. Lindenbrogii Ammianus indici expurgatorio Madritenſi inſertus eſt , qvod miratur Matthias Zimmermannus in montibus pietatis pag. 458.

Dan. Gvil. Mollero p. 17. memorantur præterea editiones Lugd. 1591 .8. Francof. 1588. f. Tom. II. Hiſt. Rom. ſcriptorum à Frid. Sylburgio recenſitorum.

Janus Gruterus Ammianum primus in capita diſtinxit, & ad hunc ſcriptorem emendandum teſtatur ſe uſum eſſe Accurſii editione & variis lect. Codicum Gall. & Vatican. Ejus notas ab Hadr. Valeſio in luculenta ſua & nitida editione & â Jac. Gronovio omiſſas, eſt qvod mireris.

Exſtat & Nic. Aagardi Prof. Sorani examen animadverſionum Boxhornii ad Ammianum Marcellinum Soræ 1640. 1654. 4.

Salmaſianarum obſervationum in Ammianum ſpecimen habes in ejus Epiſtola IV. & VI. Illuſtris vir Gisbertus Cuperus per literas mihi ſignificavit emendationes in Ammianum Salmaſii manu ad Lindenbrogii editionem notatas deſcripſiſſe ſe Pariſiis in Bibl. Menteliana.

Excerpta vetera auctoris ignoti *de Conſtantio* 616 *Chloro, Conſtantino Magno & aliis Imperatoribus*, qvæ Valeſius ad calcem Ammiani edidit, recuſa etiam ſunt à Simone Pauli Bibliopola Argentinenſi in Miſcellis antiqvæ Lectionis, Argentorat.

rat. 1670. 8. in qvibus præterea exſtant Capitulatio Caroli Magni de partibus Saxoniæ, qvam è MS. Palatino Holſtenius ediderat: Chriſtophori Brovveri diſſ. de veteri Trevirorum lingva ex ejus paraſceve Annalium Trevirenſium capite 14. Lex Ludovici & Lotharii Augufti, lingva veteri Teutonica cum interlineari latina verſione, & Conſtitutio Caroli Craſſi de expeditione Romana cum Marqv. Freheri commentario.

FL. VEGETIUS RENATUS videtur fuiſſe Chriſtianus. Meminit illius præter alios juniores Petrus Bleſenſis Ep. 94.

617 Sui ac ſuperioris ævi inſtituta non raro confundere notant Lipſius lib. 1. dialogo 2. de militia Romana, cui junge Salmaſium de re militari Romanor. Tom. X. Theſauri Antiqvitatt. Rom. Græviani p. 1294. ſeq.

Caſp. Barthius epitomen tantum librorum Vegetii ſupereſſe ſuſpicatur XXVIII. Adverſar. & alibi: minus veriſimili conjectura, ſed ill haud infreqvente.

Prodiit primum Vegetius Romæ 1478. 4. deinde 1494. 4. tum Pariſ. 1523. 8. cum Frontino Æliani Tacticis & Modeſto & 1535. 1553. fol.

Vegetii de re militari ſynopſis dichotomic lucem vidit Halæ Saxonum A. 1639. auctor Chriſtiano Gveintzio.

618 MS. Chorierii codicem, in qvo L. I. c. 5. legitur *proceritatem tironum III. C.* (i. e. *trium cubito rum*, pro qvo editiones habent *à COS. Mario*

ſci

tio semper exactam, laudat Gilbertus Burnetus in Epistolis de itinere suo p. 11. Sed legendum *ad encomma* sive *ad incomam*, ut in Codice Hittorpiano Stevvechius reperit. Vide Salmasium ad Lampridii Alex. Severum c. 4. Cangii glossar. in *incoma*, & appendice ad calcem glossarii Græci pag. 115. Ruinarti acta selecta martyrum pag. 300. & Memorias Trevoltinas A. 1707. pag. 434. sq.

Antiqvior longe Vegetio fuit *Julius Modestus* Hygini (teste Svetonio) libertus, cujus *de feriis* laudat Macrobius & *Librorum quæstionum confusanearum* Gellius. Sed libellus qvi sub Modesti exstat nomine, juniorem videtur habere auctorem, licet illum exscriptum à Vegetio persvasit sibi etiam Gisb. Cuperus * exercit. 2. de elephantis in numis cap 5. pag. 157.

Veterem Vegetii versionem *Gallicam*, fortasse 619 Jo. Glopinelli, qvi sub Philippo IV. vixit, (vide Sorelli Bibl. Gallicam pag. 195.) cui titulus *de l' art de Chevallerie* memorat Salmasius Lib. de re militari Rom. c. 1. Prodiit etiam Vegetius Frontinus & Modestus Gallice 1536. fol. apud Christian. Wechel.

In Catalogo Bibliothecæ insignis Seidelianæ Berolin. 1718. 8. pag. 299. inter libros in qvarto n. 735. memoratur Grafen Flavii Vegetii Renati Tractat von der Ritterschafft und jungen Rittern / wie sie in Waffen zu unterweisen und zu exerciren. Imgleichen von allerhand Fortifications-

(i) 3

* Tom. 3. thesauri Antiquit. Sallengriani.

tions-Wercken so zu Belägerung und Einnehmung derer Städte nöthig. Hinten mit vielen Figuren solcher Wercke. Dieses Buch ist muthmaßlich ums Jahr / oder kurtz nach 1462. entweder zu Cöln am Rhein oder zu Straßburg gedrucket worden. Und solchergestalt ist diß Buch eines mit vom ersten Druck / nachdem die Druckerey A. 1440. in Teutschland erfunden worden. Von welchem ersten Druck oder derselben Zeit denn zu mercken:

1. Daß man der Zeit noch keine Capital-Buchstaben im Drucken gebrauchet / sondern dieselben Zieraths wegen dran mahlen oder schreiben lassen.

2. Daß man die Folia mit Cifern oder Zahl-Buchstaben nicht numiriret oder nicht paginiret.

3. Daß man die Bogen nicht Alphabetiret.

4. Daß man weder den Nahmen des Orts / noch des Druckers / als auch Autoris oder Editoris, so wenig forne als hinten gesetzet oder angefüget.

5. Daß man die Teutsche Orthographie nicht beobachtet oder in acht genommen.

6. Daß man die Holtz-Schnitte oder Figuren nicht geschattiret hat.

7. Daß man in denen Buchstaben sich einer uhralten Form gebrauchet 2c.

Ab eo tempore lucem *Germanice* vidit Vegetius Augustæ Vindelicorum A. 1529. fol. Fünff Bücher der Ritterschafft.

Lusitanice vertit Petrus Dux Conimbricensis, idem qvi Officia Ciceronis in linguam illam transtulit. *Hispa-*

Hispanice Jo. Venegas Qvixada, cujus versionis MS. meminit Nic. Antonius Tom. 1. Bibl. Hispan. pag. 607.

Germanice lucem vidit Augustæ Vindelicorum A. 1529. fol. V. Bücher der Ritterschafft.

Exstant itidem Vegetii nomine, sed alterius utiqve, *Publii* nimirum *Vegetii* artis Veterinariæ * sive *Digestorum artis Mulomedicinæ* Libri IV. Basil. 1528. 4. primum editi per Joh. Fabrum Emmeum Typographum Juliacensem, cum præfatione Hermanni Comitis à Nuenare, præpositi primariæ ædis Coloniensis, ad Ferdinandum Hungariæ & Bohemiæ Regem. Hæc editio cum notis MSS. fuit in Bibl. Clariss. Almelovenii. Eandem editionem cum antiqvissimo Corbejensi & optimæ notæ codice litteris uncialibus exarato (licet lacunis hinc inde deformato) collatam accepi ex auctione Gudiana. Ex eodem Codice V. C. Marqvardus Gudius supplevit præfationem Libri IV. qvam donec novam totius operis editionem curare detur, h. l. integram apponere volui.

Solennis excusatio negligentium est, dispendia ex dissimulatione venientia DEO imputare vel casibus. Minus namque peccare se credit ignavia, si id, quod

* *Veterina* animalia dicuntur ad vecturam idonea, veluti *vecterina* vel *vehetrina*, equi, asini, muli, quos *generis veterini* nomine complectitur Plinius VIII. 42. Hist. & XI. 46. & veterina pecori opponit X. 73. Vide Festum, Noniumque Lucretius V. 888.

Ne forte ex homine & veterino semine equorum
Confieri credas Centauros posse - - -

ipsius culpa accidit, ad potestatem incipiat deferre fortunæ. Sic de ægrotantibus dicitur morituros, & si Medicina cesset, evadit. Cui disputationi, quia non solum iners sed etiam impia est, non libenter assenserim. Malo enim nihil expertum relinqui, quam si quid calamitatis evenerit, avaritiæ vel dissimulationibus imputari. Sed fortasse aliquando vera videantur in homine, qui divina providentia ac dispositione fatorum creditur regi. Animalia vero, cum quibus divinitas nihil dignatur habere commune, nisi hominum studio impensisque curentur, absque ambiguitate depereunt. Quid enim jumentis spei superest, quæ divinitas favere respuit, si hominum medela cessaverit. Sæpe accidit, ut neglectis animalibus, quæ primo cum perirent morbo, contactu crescens pestilentia greges integros perimat, quum polluta à languidis pascua infectique fontes ita nocent, quasi in venena vertantur. Postremo ægroti odor cum sanorum impleverit nares, ipso fœtore visceribus inseret morbos. Sic ad pullos mors à matribus corrupto lacte transmigrat. Sic in numerosis stabulis quamvis vile jumentum, si contagiosam semel susceperit passionem, veloci transitu pretiosa quoque jumenta consumet, sed adversum omnia, diligentia, studium, herbarum potestas, curandi scientia prodesse consuevit. Sicuti Medicorum prima doctrina est, humani corporis partes organorumque cognoscere, ita necessarium Mulomedicis de ossibus, de nervis ac venis jumentorum universa perdiscere. Neque enim curare rationabiliter potest, qui qualitatem rei quam curat, ignorat.

No-

Novam operis ſupra memorati editionem nolitus eſt *Caſp. Bartholinus* Thomæ filius cum uis & *Jo. Rhodii* notis: ejusqve jam primum foium ſpeciminis loco typis exſcriptum eſt una cum dedicatione ad illuſtrem Virum Ant. Magliabechium.

Codex membranaceus hujus ſcriptoris ſervatur Neapoli apud illuſtrem Virum Joſephum Vallettam.

Gallice vertit etiam Carolus Stephanus, teſte Crucimanio Bibl. Gall. p. 43.

Jo. Rhodius in Lexico Scriboniano pag. 369.620 promiſit ſe *Gargilii Martialis* Veterinarii nondum editi fragmentum cum Publio Vegetio emendatiore editurum. Multa Vegetii mulomedici loca emendat notis ad eundem Scribonium.

Vegetium de mulomedicina, nec minus Chironis Centauri, Abſyrti & Cl. Hemerotis de arte Veterinaria Libros X. & Oliverii Neapolitani Librum de eqvis, MS. ſervat Norimbergæ Vir nobiliſſ. D. Gottfridus Thomaſius.

SYLLABUS AUCTORUM qvi MACROBIO nominatim laudati.

ex editione Jo. Iſaaci Pontani Lugd. Bat. 1628.

ACcius, Lucius pag. 189. 154. 455. 456. 460. 471. 472. 567.

Corn.

Epa-

Home-

Mode-

* Lege, Tarqvitius Tuscus.

MA

MACROBII Commentarios in Somnium Scipionis respicit, Macrobium subinde allegans Honorius Augustod. in Libris IV. de Philosophia mundi & Libro de Solis affectibus. Macrobium Theodosium testem citat Zacharias Chysopolitanus T. XIX. Bibl. Patrum, edit. Lugd. p. 859.

Macrobium *Grammaticum Romanum* h. e. Romanis disciplinis innutritum vocat Reinesius p. 460. Epist. ad Rupertum, qvi p. 461. & 492. de eo plura. Patria Parmensem scribit Riccio-lus in Almagesto, ubi recte reprehendit Genebrardum, Sansovinum & Thevetum, qvi ad seculum secundum à nato CHRISTO retulerunt, & confectores indicis Bibliothecæ Vaticanæ qvi ad decimum. De dignitatibus qvas gessit Macrobius, vide Jac. Gothofredum ad Codicem Theodos. & Reinesii Epistolas ad Rupertum p. 462. 492.

Versio Græca commentariorum in Somnium à Planude composita memoratur etiam in Catalogo MSS. Græcorum * Segvierii p. 12. Commentarios illos partem esse Saturnaliorum perperam ab illis divulsam notat Barthius ad Claudianum p. 918. Idem p. 791. *Somnii commentationem, partem esse Saturnaliorum suspicari faciunt manu exaratæ membranæ, in quarum antiquissimis reperio :* Macrobii Theodosii Viri Consularis & Illustris Commentoriorum tertiæ diei Saturnaliorum liber primus incipit. *Ut non in libros opus illud*

621

(k)

* In Celeberr. Montfauconi Bibl. Coisliniana p. 520.

illud suum, sed in dies distribuisse videatur Macrobius; singulorum autem dierum operas aliquot libris distinxisse, quorum tertium occuparint hi de somnio Scipionis enarrato Commentarii. Quæ res & reliquorum tenori congruit, qui non aliter interiores Maronis sensus & doctrinam inquirunt quam iste Marci Tullii. Potest autem, ut ante exordium tertii hujus Saturnaliorum libri exciderit minutum quoddam Epistolium, quod hos Commentarios ordini Operis instituti conciliaverit; Tertius vero quartusque, ut hodie positi sunt, vix unum librum faciunt, ubi cum præcedentibus & sequentibus comparaveris. Nec tertius omnino secundum, talis quidem sequi debet: cum finis secundi dicat alterius diei operas apud Symmachum disceptandas esse, principium autem tertii de Vettii domo ubi conventum fuerit, sermonem habeat. Omnino aliis libris inventis opus erit, ut is auctor concilietur ordini suo, quos inquirere adhortor quibus talium copia est: utilis enim est scriptor, quamlibet aliorum excerptor: cum sic etiam non pauca nos doceat nullibi Antiquitatis alibi exstantia.

Raphael Volaterranus libro XVII. Commentariorum Urbanorum scribit Macrobium de Saturnalibus à Maximo Planude in Græcum sermonem esse conversum. Fortasse is non alios qvam libros de somnio dicere voluit aut debuit. De eo qvod ex Seneca, Gellio præcipue, tum ex Valerio Maximo & aliis scriptoribus, etiam qvando non nominat, multa mutuatus est Macrobius, adi Jacobum Thomasium de plagio §. 503. Hieron. Mercurialem III. 5. Var. Lect. & Gvi-

& Gvilelmum Saldenum de libris pag. 167. 176. seq.

Inter eos qvos in Saturnalibus Macrobii loqventes introduci notavi pag. 621. non omittendus Nicomachus. Sub extremum libri septimi videntur qvædam ad operis absolutionem deesse.

Præter editionem Brixiensem Macrobii A. 1483. fol. exstat etiam altera 1501. fol. qvæ fuit apud V. C. Jacobum Perizonium. Nec non Veneta 1500. fol. typis Philippi Pincii, Mantuani. Nec omittenda Coloniensis A. 1521. fol. ex *Arnoldi Vesaliensis* recensione, qvi lacunas supplevisse, Græca addidisse, capita distinxisse, commata discriminasse, innumera emendasse se profitetur nullo MSto Codice adjutum. *En tibi*, inqvit in præfat. *Macrobium ex fœdo nitidum, ex obsuro apertum, expeditum ex intricato, ex confuso digestum. --- --- Nulla exemplarium vetustas, nullæ chartæ excussæ pulveribus, nullæ dispunctæ membranæ, ut fieri solet, nostram hanc opellam promoverunt: sed si quid præstitimus, id sedulo labore & crebris lucubrationibus elimatum est.*

Gallicam Macrobii editionem molitus est illustris Couturius, cui Lucretii & Apuleji versiones debemus, nescio an absolverit.

Trotula, *Macrobius*, & Gilbertinus de secretis mulierum, MSS. exstant Norimbergæ apud laudatum D. Gotfredum Thomasium. 622

CAPUT XIII.
DE CLAUDIO CLAUDIANO & RUTILIO.

Ad pag. 624 De patria & religione Claudiani bene Nic. Antonius lib. 3. Bibl. vet. Hiſpanæ cap. 5. *Claudianus poëta celeberrimus, Theodoſii filiorum æqualis, inprimis remittendus eſt Ægyptiæ ſuæ genti & Alexandriæ urbi, quam ejus patriam cum Appollinaris Sidonius* a) *qui Carmine ad Felicem eum* Peluſiaco ſatum *dixit* Canopo, *tum Suidas in* Κλαυδιανὸς, *cæterique ab iis noviores* b) *laudant. Florentini quidem cives* c) *arrogant urbi ſuæ parentem ejus, ſive originem, nullo autem vetuſtatis documento. Aliis*

a) Emendandus hinc Volaterranus libro XIV. Commentar. Urban. p. CXLIX. b. ubi de Poëta Claudiano: *Sed Poſſidonius* (lege: *Poëta Sidonius*) *qui fuit Claudiani familiaris dicit Peluſiacum genitum Canopi,* (lege *Peluſiaco Canopo.*)

b) Parrhaſius in Claudiani vita, Petrus Crinitus cap. 86 de Poëtis Latin. Bergomenſis lib. 9. Chronic. Sabellicu ennead. 7. lib. 9. Vadianus de Poëtica, Vives ad Auguſtin de Civ. Dei lib. 5. c. 26. Petrus Mexia in vita Theodoſii, Salmaſius præf. in exercit., Plin. & alii à Barthio laudati i ſua edit. *Hankius* de Rom. rer. ſcriptoribus, pro quo mal apud Nic. Antonium pag. 201. excuſum *Stankius.*

c) Petracha, Politianus, Landinus, Collatius, apud Barthium in Claudiani vita, quos taxat Jo. Lud. Braſſicanus nc tis ad Politiani nutritiam. Et fortaſſe, ſi Franciſcum Biva rium notis ad PſeudoDextri Chronicon pag. 415. audimus laborant æquivoco. Habuit enim in amicitiis Claudiani ſibi conjunctiſſimum *Florentinum* V. Clariſſ. cujus apud Græcos de re ruſtica libri leguntur, & ad quem libros III. rap

Aliis d) *Ægyptium eum natalibus, Florentiæ habitasse excidit. Genere tandem Hispanus audit apud Blondum* e) *cui statim credidit noster Tarafa, dum Theodosii res persequitur in tractatu suo de Hispaniæ regibus* f) *eaque res jam aliquibus videtur maxime certa, ex quo Pseudo Chronico Dextri Toletani fuit insertum;* Claudianus poëta ex Hispania oriundus Romæ floret. *Poëtæ originem civi ejus & æquali Dextro crederemus utique: novitio & abortivo Toletanæ urbis partui cras credemus. Sed neque hic substitit thrasonica mentiendi audacia. Nam quod ante aliquot annos erumpere fecit è lethæa abysso Gregorius Argaizius Lucroniensis Benedictinus, Hauberti Hispalensis Chronicon, patriam quoque Claudiani apud nos constituit ad A.* 391. n. 1. Claudianus Poëta Juliobrigæ natus, Romæ floret. *Quod interpretatur Argaizius Lucroniensis,* Juliobrigæ, id est Lucronii; *ut hinc verti in dubium possit, inventorisne Antonii Lupiani, an scholiastis Argaizii Haubertus ita primum conceptus fuerit. At egregiam se navasse operam in re comprobanda, tam Bivarius quam idem Argaizius putant, quod Hispaniæ laudes apud Claudianum sæpius recurrentes collegerint. Cum vere id Hispanis Imperatoribus Arcadio & Honorio,*

(k) 3 *Au-*

raptu Proserpinæ ipse dedit: Extat etiam elegia sub utriusque nomine, cujus initium: *Otia sopitis ageret cum cantibus Orpheus.* Inde factum est ut unus idemque crederetur Claudianus & Florentinus, & hoc quasi prioris à patria cognomen.

d) Bergomensis lib. 9. Hartmannus Schedelius in Chron.

e) lib. 7. Romæ triumphantis.

f) Hispan. illustratæ tom. 1.

Augnstæque familiæ, urbane & obnoxie, ne dixerim adulatorie datum fateri satius sit. Adeo ut ex his qui ethnicum & idolorum cultorem cum Augustino & Orosio Claudianum jure credunt, non nemo existimet carminis illius in Christi laudem, quod incipit; CHriste potens rerum, *auctorem quoque eum fuisse in Christiani Imperatoris gratiam compositi, quemadmodum de Triboniano dicitur, tam recta & plura de religione Christianorum in Pandectis Justiniani, Imperatoris Christiani, quantumvis paganum inseruisse.*

Claudianum Poëtam, Claudiani Philosophi cujus Eunapius meminit, filinm esse suspiciatur Barthius in notis p. 105.

Hoc Poëta inprimis delectatus est Casp. Barlæus, ut ipse testatur his versibus Tom. I. Poëmatum pag. 417.

Te sequimur, Phario vates celebrate Canopo,
Solaque laus nostri carminis umbra tui est.

Statii infinitis locis æmulatorem Claudianum notat Barthius T. 1. ad Statium p. 352.

625 Barthius idem] recte paganum agnoscit in notis ad Claudian. pag. 204. licet & ipse alibi & alii pleriqve Christianum suspicati sunt ex his, qvæ de Theodosio scripsit adversus Eugegenium & Arbogasten feliciter pugnante A. C. 394. præcipue ut] versus illi afferuntur ab Augustino V. 26. de Civitate DEI, Orosio VII. 35. & aliis Christianis.

Pane-

Inſcriptionem ſtatuæ Claudiano poſitæ qvæ exſtat in Mazochii inſcriptionibus pag. 8. & apud Gruterum pag. CCCXLI. 5. à Pomponio Læto (perinde ut L. Cuſpidii teſtamentum) ex ingenio confictam putant auctores Diarii Veneti, Giornale de' letterati d'Italia T. XXII. pag. 400. Traditur illa reperta Romæ in domo Pomponii Læti in Qvirinali in tabula marmorea A. 1493. atqve ita ſe habet: *Cl. CLAUDIANO V. C. tribuno & notario inter ceteras vigentes artes prægloriosiſſimo Poëtarum, licet ad memoriam ſempiternam carmina ab eodem ſcripta ſufficiant, adtamen teſtimonii gratia ob judicii ſui fidem DD. NN. ARCADIUS & HONORIUS felicisſimi ac doctisſimi Imperatores ſtatuam in foro Divi Trajani erigi collocarique juſſerunt.*

Ἐν ἑνὶ Βιργιλίοιο νόον καὶ μοῦσαν Ὁμήρου
Κλαυδιανὸν Ῥώμη καὶ Βασιλεῖς ἔθεσαν.

Comitem Orientis fuiſſe Claudianum, eſſeqve eum ipſum ad qvem exſtat lex 2. Cod. Theodoſ. de Judæis, Cœlicolis & Samaritanis, putat Seldenus lib. 2. de jure Nat. & Gent. cap. 3. Atqvi in editis tantum vocatur Claudius ut Gudius ad Gruterum annotavit.

De Claudiani ſcriptis atqve editionibus conſulendus Polycarpus Leyſerus in hiſtoria poëtarum & poëmatum medii ævi, Halæ 1721. 8. pag. 17. ſeq.

Panegyricos Claudiani etiam Plinii Epiſtolis & XII. Panegyricis ſubjecit H. Stephanus A. 1591. 12.

626 *In Consulatum duplicem Flavii Stiliconis* Libri III. & liber *de bello Getico* sive Pollentino, hoc est, prælio qvo Alaricum Stilico ad Pollentiam profligavit. Confer Barthii notas p. 182. 184. & Thomam de Pinedo ad Stephanum Byz. in πόλλεντον pag. 558. ubi adulatorii dedecoris exemplar in hoc Claudiani poëmate exstare ait.

In Consulatum quartum Honorii Augusti commentario illustravit V. C. Jo. Casp. Kühnius Argentor. 1707. 4.

Mariangelus Accursius diatriba in Ausonium, proferens locum ex Claudiano in sextum Honorii Consulatum, testatur se ex vetustis exemplaribus hunc Poëtam, dum Germaniam Sarmatiasqve peragraret, septingentis fere mendis inter eqvitandum eluisse.

De Raptu Proserpinæ libros III. uberioribus commentariis illustravit, Carmine *Italico* redditos Nic. Bissius. Hoc poëma & alia qvædam Claudiani *Gallico* carmine feliciter reddidisse Franc. Pipinum scripsit Franc. à Cruce Cenomana Bibl. Gallicæ pag. 102. Italico carmine donavit etiam Marcus Antonius Cinucci, Senensis A. 1542. qvanqvam lucem demum vidit Venet. 1608. 8. recusum * Senis 1715. 8. Anglice nuper reddidit Hughesius Londini 1715. *Gaufridi Viteracensis* commentariis in hos libros usus est Theodorus Pulmannus. Jani Parrhasii erudita commentaria jam viderunt lucem Mediolan. 1500. fol. Exstat etiam raptus Pro-

* Giornale de' letterati d'Italia Tom. 26. pag. 180.

Proſerpinæ Claudianeus ex veteri editione in 4. ſine anni notatione & loci.

Claudiani *Phœnicem* cum ampliſſimo commentario ab Ignatio Bracci vulgatum Italice Maceratæ A. 1622. laudat Creſcimbenius in Hiſtoria Poeſeos Italicæ lib. V. pag. 362.

Ad *hyſtricem* conferendus Ez. Spanhemius notis ad Callimachum pag. 199. *De fontibus Aponi*, habetur etiam inter ſcriptores de balneis Venet. 1553. fol.

Leo Allatius de Georgiis pag. 362. teſtatur in MSto Epigrammatario Græco ad Claudiani Græca Epigrammata notari in margine: *ἔτος ὁ Κλαυδιανός ἐστιν ὁ γράψας τὰ πάτρια Ταρσοῦ, Ἀναζαρβοῦ, Βηρυτοῦ, Νικαίας.*

De Carmine paſchali, laude Chriſti, miraculisqve Chriſti qvæ S. Damaſum fortaſſe auctorem agnoſcunt, vide Martium Mileſium Sarazanium ad carmen nonum Damaſi pag. 167. Cum notis G. B. Speltini prodierunt etiam Erfurti 1501. 4. in collectione poëmatum Speltini.

In Codice Vaticano Nic. Heinſius reperiſſe ſe teſtatur *Epithalamium Laurentii*, Claudiano indignum, verſuum LXXXVII.

De Liberalibus, VI. verſuum.

Laudem Martis, verſuum XII.

De Junonalibus, III. verſibus & qvidem mutilis.

Editio Claudiani princeps Veneta A. 1470. laudatur à Thoma Dempſtero notis ad Corippum:

pum: Vicentina Anni 1482. uſus Nic. Heinſius. Has demum inſecuta Parmenſis Angeli Ugoleti 1493. 4. & Vicentina altera 1498. fol. *Pontici Virunii* Tarviſini, ſive Bellunenſis potius commentarios memorat auctor additionum ad Trithemium. Cum notis *Jo. Camertis* prodiit Claudianus Viennæ 1510. 4. Neuter inſpectus Nic. Heinſio vel qvi eos pag. 1360. Adverſariorum videre optabat Barthio. Aldinæ duplicis editionis, prioris & poſterioris, ſed notis deſtitutæ idem Heinſius meminit. Editio Baſileenſis Iſingriniana A. 1534. 8. caſtigata exſtat inſigni ſtudio *Mich. Bentini* & *Jo. Honteri* Coronenſis.

Prodiit & Claudianus *M. Antonii Delrionis* Antwerp. apud Plantin. 1596. 12.

Cum *Thomæ Dempſteri* annotatis, Flexiæ 1607. minore forma, non magnæ rei, Heinſio judice, qvi uberiorem ejusdem qvem promiſit commentarium luce donatum haud eſſe annotat.

Joannis Tornorupæi, non indocti & admodum induſtrii lucubrationes in Claudianum deſiderare ſe ſcribit *Barthius* ad Statium Tom. 3. pag. 392. Idem Barthius vix viginti natus annos Claudianum illuſtravit Hanov. 1612. 8. Longe majore deinde ſtudio Hamb. & Francof. 1650. 4. Neqve recuſa eſt hæc editio A. 1654. ſed novum tantum, ut ſolet à Bibliopolis fieri, titulum præfixum oſtentat. Recenſendam ſibi ſumſit Barthius Raphelengianam editionem,

omni-

omnium tum emendatiſſimam: à Joſepho Scaligero, ut perſuaſum eſt viris eruditis, caſtigatam.

Claudianus in uſum Delphini cum interpretatione & notis *Guilelmi Pyrrhonis* (ita enim legendum non Pyrrhi) in Academia Cadomenſi doctoris Eloqventiæ, excuſus eſt Pariſ. 1677. 4. De altera ſe editione Claudiani cogitaſſe *Nic. Heinſius* qvi XXXVIII. Codices MSS. & editiones plurimas inſpexit, teſtatur in litteris ad Sirmondum datis Holmiæ 1650. Tom. IV. Operum Sirmondi pag. 726. *quod & negligentiorem ſe præſtitit typographus me abſente, & ego quoque dum libris deſtituor, nimis præcipitarim has curas.* Sed neqve poſteriores illæ Heinſiii curæ, uti nec Delrii vel Claverii aut Dempſteri uberiores in Claudianum lucubrationes viderunt lucem, uti nec annotationes *Hieronymi Suritæ*, qvas Cæſarauguſtæ ſervant Carthuſiani, nec *Bartholomæi Morlanii* notæ indexqve locuples & accuratus. Leonardum Digges Londinenſem Claudiani Poemata de Latino in *Anglicanum* ſtylum vertiſſe teſtatur Antonius Wood in Hiſtoria & Antiqvitatibus Univerſitatis Oxonienſis Tom. 2. pag. 64.

Italica metaphraſi nuper donavit *Nicolaus Beregani*, Poeſie di Claudio Claudiani, tradotte da Nicola Beregani, Nobile Veneto, con l'annotazioni ſopra l'erudizioni, favole, iſtorie antiche &c. aggiontovi l'argumento ad ogni poema. Venetiis 1716. 8. duobus Voluminibus.

nibus. De aliis hujus viri nobilissimi poematis & lucubrationibus vide sis Diarium Hagense Journal literaire Tom. IX, pag. 474.

RUTILIUS ipse de se v. 21. & 157. seq. Lib. 1. & 563. seq. de ætate sua lib. 1. v. 135. & de parente suo prætore Tusciæ v. 573. seq. Scripsit Poema suum ad Rufinum Venerium Volusinum Albini F. in præfectura Urbana successorem. Confer lib. 1. v. 417. & Christoph. Browerum ad Venantium Fortunatum carm. lib. III. 8. pag. 67.

Huic ut videtur Rutilio inscripta Comœdia Qverolus ad Plautinæ Aululariæ exemplum composita, incerto auctore. Pro Claudio Rutilio Numatiano alii malunt Munatianum. Vide Vossium de Hist. & poëtis Latinis. Posterioris Libri de reditu ex Gallia in Urbem, maxima pars amissa est.

631 In celebranda lib. 1. v. 47. seq. Roma, Claudiani vestigiis insistere notatur a Barthio VI. 12. Adverss.

Jo. Baptista Pius editionem suam dicavit Leoni X. Pontifici, præmisso carmine elegiaco non ineleganti. Bononiæ in ædibus Hieronymi de Benedictis 1520. 4.

CA-

CAPUT XIV.

DE Q. AUREL. SYMMACHO & C. Sollio Sidonio Apollinari.

Ad Pag. 632

INDICES eorum ad qvos Epiſtolas * ſcripſere Plinius junior, Symmachus & Sidonius.

I. PLINIUS.

Cal-

* Similem indicem in Ciceronis Epiſtolas dedi in ſupplemento ad lib. 1. c. 8. pag. 171.

Ge

Pa-

Sofic

II. SYMMACHUS.

Per-

III. SIDONIUS.

Apro

Euvo-

Mege-

Symmachos alios ab Epistolarum scriptore ita distingves ex Reinesio Epistol. ad Bosium p. 133. 141. Sirmondo ad Sidonium p. 34 & ad Ennodii VII. 25. Jac. Gothofredo in prosopographia Codicis Theodos. p. 386. Petro Relando in fastis consularibus &c.

1) L. Aurelius Symmachus qvi Consul fuit cum Gallicano A. C. 330.

2) L. Aurelius Avianus Symmachus præfectus Urbi A. C. 364. De hoc Valesius ad Ammiani XXI. 12. p. 282. seq.

3) Hujus filius, scriptor Q. AURELLIUS SYMMACHUS, Romanus, ProCos. Africæ A. C. 370.

370. Consul A. C. 391. & Præfectus Urbis A. C. 384. in qva præfectura urbana Epistolas ad Imperatores libro decimo comprehensas exaravit. Pontificem etiam fuisse observat Juretus ex Epist. lib. I. 41. 45. II. 36. & IX. 99. Hinc fortasse *virum religiosum* appellat Radulphus Ardens, licet illud etiam elogium potuit mereri, qvod pro suæ cultu religionis summis eloqventiæ viribus decertavit. Vitam hujus Symmachi in *Jo. Philippi Parei* gratiam composuit *Jacobus Godofredus*, qvi eam Lexico Symmachiano, electis & Calligraphiæ Symmachianæ præfixit Neapoli Nemetum 1617. 8.

4) Q. Flavianus Memmius Symmachus, nostri filius unicus, præfectus Urbi A. C. 415.

5) Q. Aurelius Symmachus Consul A. C. 446. cum Aëtio tertium Consule.

6) Q. Aurelius Memmius Symmachus (superioris nepos fortasse) qvi Consul fuit A. C. 485. pater Rusticianæ, secundæ Boëthii uxoris; Ad hunc Symmachum data Epistola 31. Alcimi Aviti, necnon Ennodii lib. VII. 25.

7) Hujus nepos Q. Aurelius Anicius Symmachus Consul cum Boëthio filio A. C. 522.

Symmachus Græcus scriptor ἐν πρώτῳ νόςων citatur à Tzetza ad Licophronem: Idem fortasse qvem laudant Schol. Aristophanis Etymol. M. in βλιμάζειν & Svidas in ἀμαξὶς & νιτ-Ἰάριον.

De

De Symmacho Samaritano, Græco librorum sacrorum Vet. Test. interprete dixi lib. 3. Bibl. Græcæ cap. 12. §. 10. Hujus ut opinor Symmachi (non nostri Q. Aurelii) imitatorem Helvidium vocat Gennadius c. 32. de scriptor. Eccl. ideo nempe qvod Mariam conjugio junctam fuisse contendens, ad Symmachi Ebionitæ errorem propius accedere visus fuit. Symmachi Medici, centum comitati discipulis mentio apud Martialem V. 9. VI. 70. VII. 17. Alius Symmachus ὁ λογογράφος, Senator, Prætoris Symmachi F. qvi memoratur Olympiodoro apud Photium Cod. LXXX p. 114. alius Symmachus Papa Romæ urbis ab A. 498. ad 514. Symmachus alius Attaliæ in Lydia Episcopus, qvi interfuit Synodo Ephesinæ A.C. 449.

633 *Relationis* Symmachi *pro ara Victoriæ* A.C. 384. Valentiniano oblatæ meminit S. Prosper de promissionibus p. 102. his verbis: *Theodosii vero religiosi Principis imperio per Jovium & Gaudentium Comites omnia templa exspoliata, quæ vana figmenta quis nostrum permittitur ignorare? Cui Symmachus ille mirabili eloquio & scientia præditus, tamen paganus, præconio laudum in consistorio recitato, subtili arte qua valuit, aram victoriæ in Senatu restitui Christiano, ut noverat, Principi intimavit. Quem statim a suis aspectibus pulsum in centesimo lapide rheda non stratæ impositum ea die manere præcepit.* Vide & notas Benedictorum ad S. Ambrosium T. 2. pag. 825. seq. Prudentius 1. in Symmach. v. 633.

Olin-

O linguam miro verborum fonte fluentem
Romani decus eloquii, cui cedat & ipse
Tullius, has fundit dives facundia gemmas
Os dignum æterno tinctum quod fulgeat auro
Si mallet laudare DEum - - -

Alia in Symmachi laudem v. 647. seq. & præfat. lib. 2. v. 55. seq. & lib. 2. v. 19. 91. 645. 760. seq.

Prima editio Symmachi est Argentinensis A. 1510. 4. cui additæ Epistolæ Magni Turci, interprete Laudino, eqvite Hierosolymitano.

Novam paravit etiam vir doctus *Christianus Gueintius*, Rector scholæ Hallensis, cui suas in Symmachum observationes misisse se testatur Reinesius pag. 244. Epist. ad Rupertum.

Pareus, Daumio judice, multis in locis Symmachum corrumpit potius qvam corrigit. Non contemnendam tamen operam posuit in lexico, electis & calligraphia Symmachiana. Prodierunt qvoqve Symmachi Epistolæ Lugduni Bat. 1653. 12.

Alius, & longe qvam SIDONIUS antiqvior, *doctus* ille *Apollinaris*, de qvo Martialis IV. 87. & ad qvem Plinii Epistolæ II 9. & V. 6. Alius qvoqve C. Sulpicius Apollinaris, Carthaginiensis, Gellio, qvi doctorem illium audivit, sæpius laudatus, cujus exstant periochæ Comœdiarum Terentii & Epigramma in Catalectis veterum Poëtarum qvod in Virgilii Æneidem flammis

flammis ab auctore ſuo deſtinatum compoſuit. Huic Apollinari in diſciplinam datus eſt P. Helvius Pertinax, grammaticen etiam poſt eum profeſſus teſte Capitolino cap. 1. poſtea Imperator. De Apollinari, Sidonii Apollinaris * filio accurate Tillemontius Tom. 16. memor. Eccleſ. pag. 281. qvi etiam de Sidonio ipſo præter editores Jo. Savaronem & Jac. Sirmondum, & Theophilum Raynaudum in Sanctis Lugdunenſibus Tom. 8. opp. p. 81. ſeq. conſulendus omnino. Alios Apollinares veterum ſcriptis claros referre me meinini libro V. Bibl. Græcæ cap. 16. Volumine VII. p. 660. ſq.

Alius *Sidonius* Moguntiacenſis Epiſcopus, ad qvem Venantius Fortunatus lib. IX. carm. 9. Tom. X. Bibl. Patrum edit. Lugd. pag. 582.

Carmina ante A. C. 472. à Sidonio edita notat Tillemontius Tom. 16. pag. 216. Affectatum ſcribendi genus in illis reprehendit Barthius ad Claudian. p. 465. ſeq. 538. 793. 816. 1169.

De Epiſtolis à Sidonio ſecundum collectis circa A. C. 478. & recenſitis, qvam ſecundam ἔκδοσιν ſvadente Conſtantio Lugdunenſi Presb. ſuſceptam nos hodie habemus, vide Sirmondum ad lib. IV. Epiſt. 10. & Tillemontium Tom. 16. pag. 264. ſeq.

Deſcriptio curiæ Romanæ qvæ in MSS. rectius, ut opinor, tribuitur Hildeberto Cenomanenſi, ab aliis refertur ad Sidonium Apollinarem, ut notavit Eduardus Brown in tomo ſecun-

* Alter filius fuit Alcimus, duæ filiæ Severiana ac Roſcia.

cundo fasciculi rerum expetendarum & fugiendarum editi Lond. 1690 fol.

Opera Sidonii deperdita præstantissimus Caveus hæc recenset : 1) *Attilæ Regis & obsidionis Aurelianensis historiam* , cujus Sidonius in Epistola 15. libri VIII. meminit : sed qvam ab ipso inchoatam , non perfectam fuisse , docet eadem Epistola. 2) *Apollonii Tyanei vitam è Græco in Latinum versam*, at Sirmondi notæ ad epistolam 3. libri VIII. ubi illius vitæ mentio est, ostendunt à Sidonio intelligi , non versionem sive interpretationem latinam, sed Græcæ Apollonii vitæ exscriptionem , qvam Euricus ad se mitti postulaverat. 3) *Tractatum adversus quendam dies bonos male ferentem*, cujus operis mentio est in Epist. 17. libri V. qvod fortasse epigramma fuit, aut non multo longius carmen. 4) *Contestatiunculas* * *Megethio Episcopo nuncupatas*. Harum meminit in Epist. 3. libri VIII. qvodnam operis argumentum fuerit, non indicat. 5) *Satiram in Pæonium Marcellianæ conjurationis ducem*, de qva sermo est in Epistola ultima libri I. At satiram de qva illic sermo, qvicunqve titulus fuerit, Sidonius ipse ibi prorsus a se abjudicat. 6) *Librum de Missis.* Memorat qvidem Gregorius Turonensis lib. 2. Hist. c. 22. *librum quem de Missis à Sidonio*

donio

* *Le mot de* contestatio *signifioit dans les anciens, ce que nous appellans aujourdhui la preface de la Messe* (*Mabillon liturg. Gallican. p. 24.*) *ainsi ces* contestatiunculæ *pourroient bien estre la meme chose que les Messes composées selon Gregoire de Tours par S. Sidoine, qui en forma un livre & y ajouta une preface.* Tillemont T. 16. p. 277.

donio compositio conjunxerat, id eſt contexuerat ipſe: alium de Miſſis librum à Sidonio ſcriptum nemo qvod ſciam perhibet. 7) *Librum Cauſarum.* De hoc Sidonii libro nihil comperiri potuimus, niſi forte Caveus reſpexit ad verſum hunc epitaphii Sidonii, *Cauſarum moderans ſubinde motus.* At his verbis nihil minus qvam liber cauſarum denotatur. 8) *Panegyricos duos, alterum ad Majorianum, alterum ad Anthemium Impp.* Præter duos qvi exſtant, unus Anthemii, alter Majoriani, uterqve metro ſcriptus, alium aliqvem à Sidonio eorundem Impp. panegyricum ſcriptum fuiſſe, divinat, ut putamus, vir doctus. 9) *Epiſtolas plures.* Notavit Sirmondus gemino loco indicari, primam ipſius Epiſtolarum editionem non fuiſſe qvam Conſtantio nuncupavit & qvam nunc habemus, ſed earum aliqvot libellos ante Conſtantianam ſive Conſtantio ſvadente ſuſceptam collectionem in lucem emiſſos. Verum hos etiam libellos complecti potuit Conſtantiana collectio. Fieri tamen poteſt, ut cum tam multas Epiſtolas Sidonius ſcripſerit, nonnullæ interciderint. Num aliud intelligat auctor hiſtoriæ literariæ, neſcimus. *Hæc Jacobus de la Baune S. J. præfat. ad Tomum I. Operum Sirmondi, in quo Sidonius cum Sirmondi notis ſplendide recuſus exſtat Pariſ. 1696 fol.*

Jo. Baptiſta Pius præfat. Sidonii ſui A. 1498 ad Jo. Franciſcum Marlianum eqvitem Senatorem & JCtum Mediolanenſem civem: *Præ-*

cipi

cipitavimus editionem, iu tantum ut una diecula elucubraverimus hasce quas vides annotatiunculas, tumultuario & incondito schedio, Hieronymo presbytero Asulano, divi Joannis Muri quem vocant Hierodulo meritissimo, qui ἀγαθῶν θάλασσα est, hoc est bonorum mare. Cujus industria & erogatione, Sidonii mille voluminum imprimitur.

Editio Basileensis A. 1542. apud H. Petri, in 4. excusa fuit non in 8. Sed est mihi in manibus altera Basil. 1597. 8. per Sebastianum Henricum Petri, easdem Pii annotationes habens adjunctas.

De Joannis Wowerii studio qvod jam ab A. 1595. in emaculando Sidonio posuit, nec non de Codicibus per Nansium, Colviumqve collatis, vide Jac. Fried. Reimannum in Wowerii vita Germanice edita p. 135. seq.

CAPUT XV.

DE MARCIANO CAPELLA & SEV. BOETHIO.

Ad pag. 636

Index Scriptorum à MARCIANO CAPELLA laudatorum.

ad paginas edit. Grotianæ.

(m) Æschi-

Car-

Eva-

* Papia Poppæa. Vide Augustinum de Legibus Rom, p. 1241. T. 2. thesauri Antiq. Rom.

au-

Mar

Marcianum laudat Scotus Erigena libro ter- 636 tio de divisione naturæ pag. 147. 148 Honorius Augustodunensis lib. 2. de Philosophia Mundi cap. 5. ubi Hispanum videtur innuere, fortasse Carthagine Hispaniæ non Africæ ortum ratus. Meminit & libri de nuptiis Mercurii & Philologiæ Petrus Blæsensis Epist. 101. & auctor libelli de disciplina scholarum (non Boëthius sed Thomas Cantipratanus) reponit Marcianum inter scriptores indagandos memorialiqve cellulæ commendandos. Gregorius Turonensis libro decimo historiarum extremo: *Quod si te, sacerdos DEI quicunque es, Marcianus noster septem disciplinis erudiit, id est, si te in* Grammaticis *docuit legere, in* Dialecticis *altercationum propositiones advertere, in* Rhetoricis *genera metrorum agnoscere, in* Geometricis *terrarum linearumque mensuras colligere, in* Astrologicis *cursus siderum contemplari, in* Arithmeticis *numerorum partes colligere, in* Harmoniis *sonorum modulatione svavium accentuum carminibus concrepare: si in his omnibus ita fueris exercitatus, ut tibi stilus noster sit rusticus, nec sit quoque deprecor ut avellas quæ scripsi.* Ex qvo loco prælectos in scholis & juventuti ediscendos propositos Capellæ libros colligunt viri eruditi, qvod ex Joanne Sarisberiense etiam & Nicolao de Clemangis observat Barthius p. 32. ad Claudianum, ubi exinde factum opinatur ut tot mendis contaminata scripta Marciani, carmina præcipue ad nos pervenerint, qvod toties descripta novis semper erroribus per librarios

corrumperentur *quibus exosa erant omnia, ad rem, ut opinio erat, non facientia, nec tot modi & genera metrorum cujusquam fere captum subibant, consuetudine accedente qua paganismum talibus indeclinabilem adscriberet.*

Ad verba Capellæ, qvibus *Pegasea se gurgite haurire* ait, idem Barthius p. 8. ad Britonem annotat, *tempestate pluvia sane & lutulento vase hausisse.* Adde pag. 110. Eodem Barthio judice Marcianus Capella *medii ævi scholas tenuit, adolescentiæ præfectus: itaque ultra nativa vitia insititiis pessime corruptus est. Tota poësis distorta & stribliginibus persita. Solinum in Geographicis, alios aliis artibus exscribit, unde & ii & ipse potest corrigi. Rhetoricam etiam & dialecticam Musicamque alibi κατὰ λέξιν sæpe offendes.*

De Capellæ Satirico per Securum Meliorem Felicem Rhetorem circa Justiniani tompora emendato vide Sirmondum ad L. 1. Ennodii Epist. 19.

640 Expositionem MS. *Jo. Scoti* A. C. 875. defuncti in Capellam memorat Labbeus p. 45. Bibl. novæ MSS. *Alexandri Necham* clari circa A. C. 1230. commentarium Lelandus pag. 214. de Scriptoribus Britannicis. *Remigii Antisiodorensis* (vixit circa A. 888.) commentarios in Marcianum Capellam manu exaratos habuit Jac. Perizonius, legavitqve Bibl. publicæ Leidensi. MStum Capellæ codicem optimæ notæ, qvi locis etiam Grotio judice desperatissimis medetur, *glossis* ineditis illustratum memorat Jo.

Frid

Frid. Gronovius Epiſtola ad Caſparem Hofmannum, inter Epiſtolas Georgii Richteri p. 561. Gloſſæ hujuscemodi MSS. ſervantur Lipſiæ in Bibl. Ampliſſimi Senatus.

Vincentiæ primum 1499. fol. per Henricum de Sancto Urſo, hinc Mutinæ editus fuit Capella A. 1500. fol. per Dionyſium Berthocum Regienſem, qvæ utraqve editio apud me eſt. Sicut etiam Lugdunenſis 1539. 8. ſumtu heredum Simonis Vincentii excuſa à Matthia Bonhomme & qvæ cum Iſidori Originibus, aliisqve ſcriptis veterum Grammatticorum de vocabulorum differentiis lucem vidit Bonav. Vulcanio curante Baſileæ 1577. fol. Editio Lugdunenſis 1592. 8. fuit in Bibl. Clariſſ. Almelovenii.

Jo. Clericus V. C. veluti conſilium edendi qvod prius in animo habuerat Capellæ abjeciſſet, T. 21. Bibl. Selectæ p. 375. ſeq. teſtatur *Joſephum Waſſe*, * Cantabrigienſem (illum, cui præclaram Salluſtii editionem debemus) in expoliendo & illuſtrando Capella ſtudium & operam poſuiſſe.

Celeberrimo Huetio inſtigante illuſtris *Leibnitius* de Marciano Capella cum notis in uſum Del-

*Ex Clariſſ. Waſſii litteris memoriæ Trevoltinæ A. 1716. pag. 180. *j'ay prepare pour l'impreſſion Lactance, & Marcianus Capella conferé avec de bons MSS.*

Delphini edendo cogitavit, nec à proposito destitisset, nisi per malevolorum malitiam, qvæ in chartam conjecerat clam surrepta fuissent, ut tradit auctor elogii Leibnitiani inserti Actis Eruditorum A. 1717. p. 327.

Fertur in qvibusdam Bibliothecis, *Udalrici Bavenbergensis epitome artis dictandi* sive *Rhetorica*, ex variis auctoribus, Cicerone potissimum, Qvintiliano, & Capella decerpta ad Godeschalcum, qvem in prœmio versibus leoninis scripto in hunc modum alloqvitur:

Hæc Godeschalce tibi nostro carissime cordi
Immo pars animæ, rerum dulcissime, nostræ
Dimidiumque fere; vigili collecta labore
Offerimus, Nugis rogo non offendere nostris &c.

Idem hic est Udalricus ex cujus Codice diplomatico nonnulla vulgavit Gretserus in divis Bambergensibus & in veteribus pro Gregorio VII. opusculis, integrum ex Cæsareo Codice edere promiserunt Lambecius * & Nesselius, editum deinceps ex MS. Zwetalensi præclaræ Viri insignis Bernardi Pez ** Monachi Benedictini industriæ debebunt studiosi.

* Vide Lambecii Catalogum scriptorum edendorum pag. 48.

**Acta Erud. A. 1717. p. 30. 316. 432. A. 1718. pag. 345. & A. 1721. ubi Pezii thesaurus anecdotorum recensetur.

INDEX SCRIPTORUM,

Aliorumqve qvorundam, in operibus BOETHII * laudatorum, ad paginas editionis Basileensis A. 1570. fol.

Sch. denotat librum Thomæ Cantipratani de disciplina Scholarum, Boethio suppositum. *Confess.* Confessionem fidei inter Boethii Opera non editam, sed vulgatam cum nonnullis Boethii opusculis à Renato Vallino Lugd. Bat. 1656. 8.

* Boethii libri in Porphyrium pag. 1. In prædicamenta p. 112. De interpretat. p. 215. Syllogism. p. 558. de divis. p. 638 In Topica Cic. p. 757. De consolat. Philos. p. 905. De S. Trinitate p. 1119. Arithmet. p. 1295. Music. p. 1371. Geometr. p. 1487.

dæ

Ch

* Vide infra ad pag. 650.

Sicu

Co

Pro

Alius

* In hoc decreto emendando & illustrando certavit eruditorum hominum industria, è quibus nominare licet Lilium Gyraldum dialogo IX. de Poetis, Paulum Leopardum VIII. 4. emendat. Jos. Scaligerum p. 385. ad Sphæram Barbaricam Manilii, If. Casaubonum VIII. 11. ad Athenæum. Jo. Meursium III. 5. Misc. Lacon. Joh. Seldenum II. 10 §. 8. de Synedr. (ubi peculiari dissertatione illud SCtum exposuisse se affirmat, quæ non vidit lucem, licet tribus verbis idem Ephororum decretum tangit notis ad Chron. Marmoreum pag. 197.) Ism. Bullialdum ad Theonem Smyrnæum pag. 295. seq. Claud. Salmasium de Hellenistica pag. 82. G. I. Vossium lib. IV. Inst. Orator. p. 50. A. Schottum ad Procli Chrestomathiam & Jac Gronovium præf. ad Tomum quintum thesauri Antiquitatum Græcarum. Vide & Steph le Moyne pag. 882. ad varia sacra, & Tho. Pinedo ad Stephanum pag. 776.

641 In veteribus lapidibus & monumentis jam BOETHIUS jam BOETIUS scriptum invenitur, ut notavit Sirmondus ad Ennodium p. 31.

642 Boëthius vir clarissimus & illustris, ex Consul ordinarius & Patricius cum Theodorici Gothorum regis, ministrorum Conigasti, Triguillæ aliorumqve Tyrannidem impedire conatus esset, Ticinum in exilium missus est, cujus rei meminit Modoinus Episcopus Epistola sola-

toria

toria ad Theodulfum Aurelianenſem exulem, libro IV. Theodulfi carm. IX. Tom. 14. Bibl. Patrum Lugd. pag. 48.

Boëthii Conſulis diptychon aſſervatur Brixiæ à Julio Barbiſono, Congregat. Orator. Vide ejus iconem deſcriptam ære & erudite illuſtratam in Diario Veneto, Giornale de' letterati d'Italia Tom. 28. pag. 39. ſeq.

Alius Boëthius Primas Byzacenæ in Africa Provinciæ, deqvo Sirmondus ad Facundum T. II. Opp. pag. 838.

E recentioribus memorandus & Anſelmus Boëthius, qvi de lapidibus pretioſis ſcripſit.

Uxor *Elpis* Boëthium in exilium comitata eſt, ut conſtat ex ejus epitaphio, qvod exſtat Romæ in porticu S. Petri, affertqve Gyraldus Dial. 5. de Poëtis. Epitaphium illud etiam hoc loco integrum apponere juvat ex Præfatione Renati Vallini, qvoniam illud in editione A. 1671. eſt omiſſum.

Helpes dicta fui Siculæ regionis alumna,
Quam procul a patria conjugis egit amor.
Quo ſine mœſta dies, nox anxia, flebilis hora,
Nec ſolum caro ſed ſpiritus unus erat.
Lux mea non clauſa eſt tali remanente marito
Majorique animæ parte ſuperſtes ero.
Porticibus ſacris jam nunc peregrina quieſco
Judicis æterni teſtificata thronum,
Ne qua manus buſtum violet, niſi forte jugalis
Hæc iterum cupiat jungere membra ſuis,
Ut thalami tumulique comes nec morte revellar
Et ſocios vita nectat uterque cinis.

In

In penultimo verſu male *revellat* legitur in inſcriptionibus Gruteri p. MCLXVI. 6. & Philippi Labbei theſauro Epitaphior. parte 2. n. 51. De Boëthii Epitaphio, qvod adhuc Papiæ ſive Ticini cernitur, vide Joannis Peringskiold notas ad vitam Theodorici à Jo. Cochleo ſcriptam p. 537. Stockholmiæ A. 1699. 4.

Altera Boëthii uxor fuit *Ruſticiana*, de qva Procopius III. 20. de bello Gothico: Symmachi qvi A. C. 485. Conſul fuit, filia, materqve plurimorum liberorum, è qvibus duo filii, Q. Aur. Anicius Symmachus & Anicius Manlius Severinus Boëthius conſules fuere A. C. 522.

643 Theodoricum ſuæ in Boëthium iniqvitatis ſero deinde pœnituit. Vide Procopium L. I. Hiſtoriæ Gothicæ.

Boëthium una cum ſocero ſuo Symmacho fuſte capite truncatum ſcribit auctor vitæ S. Solangiæ Tom. II. Act. Sanctorum Maji p. 594. atqve inde pingi caput ſuum manu portantem. Gerbertus ſive Sylveſter II. Pontifex:

- - - gladio bacchante Gothorum
Libertas Romana perit, tu Conſul & exul
Inſignes titulos præclara morte relinquis.

Vide etiam qvæ notat Papebrochius Tom. 6. Maji pag. 704. ſeq. & Jo. Peringskiold ad vitam Theodorici p. 566.

De rebus Boëthii præ cæteris diligenter egit auctor Hiſtoriæ ejus in tres diviſæ libros & Gallice nuper editæ, *Hiſtoire de Boëte, Senateur Ro-*

main,

main, avec l' analyse de tous ses ouvrages, des notes & des dissertations Historiques & Theologiques. Paris. 1715. 12. qvinqve voluminibus. Vide Ephemerides literarias Paris. 1716. pag. 330. seq. Male pag. 331. Boëthius dicitur natus A. C. 407. opinor typographi errore pro 467.

Boëthii de Consolatione Hincmarus qvoqve Librum memorat non libros Tom. I. pag. 211. de prædestinat. contra Godeschalcum & T. II. pag. 62. *quidam catholicus & sapientiæ ac scientiæ multæ Philosophus in quodam suo Libro &c.* Joannes Sarisberiensis VII. 15. Policratici: *Si mihi non credis, liber de Consolatione Philosophiæ revolvatur attentius -- sine difficultate profundus in sententiis, in verbis sine levitate conspicuus: orator vehemens, efficax demonstrator, ad id quod sequendum est nunc probabiliter suadens, nunc quasi stimulis necessitatis impellens.*

Præclarum de Boëthio Julii Cæsaris Scaligeri judicium exstat lib. VI. Poëtices pag. 761. *Boëthii Severini ingenium, eruditio, ars, sapientia facile provocat omnes auctores, sive illi Græci sint sive Latini. Seculi barbarie ejus oratio soluta deterior invenitur: at quæ libuit ludere in poësi, divina sane sunt. Nihil illis cultius, nihil gravius. Neque densitas sententiarum venerem, neque acumen abstulit candorem. Equidem censeo paucos cum illo comparari posse. Valla docet eum latina loqui: at Vallam Boethius bene sapere.*

De Consolatione Philosophiæ eximium opus in Carcere Boëthius composuit, qvod multis aliis

aliis contigiſſe eruditis, ut carcere pro muſeo uterentur, obſervant Gabriel Naudæus in panegyrico qvem ad Urbanum VIII. de liberato Campanella A. 1632. dixit, & A. 1644. 8. Pariſiis edidit, pag. 149. ſeq. Vignolius Marvillius Tom. 1. Miſc. literar. editorum Gallice Tom. 1. pag. 185. ſeq. Acta Eruditor. A. 1693. pag. 365. Rev. Jo. Chriſtoph Wolfius noſter in carcere eruditorum muſeo, Witeb. 1710. Jo. Georgius Betulius ſive Burchardus Epiſtola ad amicum de relatione itineris C. H. E. D. † p. 55. ſeq. Vergnügung müßiger Stunden VI. pag. 3. ſeq. XII. pag. 33. Sic ſcripta in carcere elucubrarunt ex priſcis Socrates, †† Anaxagoras, Philoxenus Tragicus, S. Ignatius, Phileas * Thmuitanus Epiſcopus, Oribaſius Medicus, Gauterius ſive Galterius Antiocheni belli ſcriptor, a) Joannes de Rupeſciſſa, ** Jo. Beccus ſive Veccus Patriarcha CPol. E recentioribus Balthaſar Alamus, Franciſcus Baſſompetreus, Franciſcus Baco de Verulamio, Stephanus Bathorius b) Jo. Bradefortius, Sain Bremont c) Barnabas Briſſonius, Georgius Buchananus, Tho. Campanella, Carolus I. Angliæ Rex, Michaël Cervan-

† Chriſtiani Henrici Erndt, Dresdenſis.

†† Vide Syneſium in Dione pag. 59.

* Euſebius Hiſt. Eccleſ. pag. 304.

a) Miræus auctario de ſcriptoribus Eccleſ. pag. 61. edit. à me curatæ.

** Trithemius cap. 611. de S. E.

b) Act. Er. 1711. pag. 150

c) Lettres de Mr. Bayle pag. 106.

vantes, Tho. Crannerus, Nic. Fouqvetus, Martinus Frechtus, Nicod. Frischlinus, Gilbertus Gaulminus, Gvil. Gnapheus, Joanna Graja, d) Petrus Greifenfeld, Hugo Grotius, Detlevus Comes de Holken qvi Svetonium Germanice in carcere transtulit, Balthasar Henckelius cujus Epistolæ carcerales prodiere Holmiæ Anno 1640. Rex Scotiæ Jacobus IV. postea Angliæ inter Reges Jacobus I. Joannicius Hieromonachus Cartanus à qvo liber ἄνθος conscriptus in carcere, e) Leonhardus Keyser, f) Hieron. Magius, Margareta Henrici IV. Galliæ Regis conjux, Andreas Matthæus Adriæ princeps, Tho. Morus, Nicolaus Florentinus, g) Paulus Pelissonius, Caspar Peucerus, Platina cujus libri tres de falso & vero bono, in carcere exarati sunt, Rogerius Rabutinus Comes de Bussy, Nicolaus Ridley, Hieron. Savanarola, Jo. Serranus, Stephanns Szegedinus, Turennius, Wicqvefortius h) in cujus memoriarum de legatis prima editione litteræ in titulo adscriptæ L. M. P. denotant *le Ministre prisonnier*.

Jo. Mabillonius pag. 221. itineris Italici, de Boëthio, inqvit, ejusqve libris de Consolatione Philosophiæ in veterrimo codice Laurentianæ apud

d) Acta Erud. 1708. pag. 503.

e) Crusii Turcogræc. pag. 199.

f) B. Lutheri Opp. Altenburg. Tom. 3. pag. 780.

g) Hunc inter eos qui in carcere libros scripsere refert Naudæus in panegyrico ad Urbanum VIII. pag. 154.

h) Lettres de Mr. Bayle p. 144.

apud Florentiam Bibliothecæ hæc præmituntur litteris Saxonicis : QVINTUS FABIUS CONSUL FECIT HUNC PROLOGUM: VEL BOETIUS IPSE , VEL QVIDAM SCOTTIGENA , ID EST DISCIPULUS BOETII. *Tempore Teotrici regis , insignis auctor Boetius claruit, qui virtute sua Consul in Urbe fuit. Cum vero Teotricus rex voluit tyrannidem exercere in urbe, ac bonos quosque in Senatu neci dare; Boetius ejus dolos effugere gestiens, quippe qui bonis omnibus necem parabat; videlicet clam litteris ad Græcos missis, nitebatur Urbem & Senatum ex ejus impiis manibus eruere, & eorum subdere defensioni. Sed postquam à Rege reus majestatis convictus est, jussus est retrudi in carcerem; in quo repositus hos libros per satyram edidit, imitatus videlicet Martianum Felicem Capellam, qui primus libros de nuptiis Philologiæ & Mercurii eadem specie poëmatis conscripserat. Sed iste longe nobiliore materia & facundia præcellit, quippe qui nec Tullio impar sit, nec Virgilio in metro inferior floruit.* Hæc ibi.

644 In eandem sententiam vide, si placet qvæ Anonymus Mellicensis de Scriptor. Eccles. c. XV. Versus qvidam Boëthii è lib. III. metro 9 citantur in specululo qvod legitur Augustino suppositum in tomo VI. Operum Augustin p. 627. edit. Amst.

Barthius ac Claudian. pag. 147. edit prima testatur se ex Biblioth. Martisburgica accepiss MS. Codicem Boëthii de consolatione, in cuju statim primo carmine duo sint versus à nemin ullo hactenus visi. Gra

Græca Boëthii verſione, qvam *Maximus Planudes* adornavit, MS. ex Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi Vallinus qvoqve uſus eſt. Codex pulcherrimus Patavii donatus Monaſterio S. Juſtinæ, fuit in Bibl. Cancellarii Segvierii. Vide Celeberr. Montfauconi Bibliothecam Coislinianam pag. 140.

De *Hebraico* interprete ben Benaſto, conſule Rev. Wolfii noſtri Bibliothecam Hebraicam Tom. 1. pag. 229. 1092. ſed & pag. 243. 354. 369.

In Alfredi Regis verſione *Angloſaxonica* habes carmina reddita primum ſermone proſario deinde verſibus. Utramqve metaphraſin Rawlinſonus in ſua editione exhibuit, priorem è Bodlejano; alteram è Cottoniano Codice MS.

Ex Kielmanniana auctione nactus ſum Boëthium cum *Belgica* verſione Anonymi carminum metrica & proſarum proſaria, atqve amplo commentario Belgico; excuſum Gandavi apud Arend de Keyſer A. 1485. fol. ſingulis libris in meo exemplo præfixo icones calamo non ineleganter delineatæ. Ut ſpecimen interpretationis habeas, en tibi metrum 1. libri 1.

Carmina qui quondam ſtudio florente peregi;
Flebilis heu mœſtos cogor inire modos.
Ecce mihi laceræ dictant ſcribenda Camœnæ,
Et veris elegi fletibus ora rigant.

Van Vreugden screef ic wilen eer
Wat ic dichte hets laes al seer/
Dus es verkeert dat eerste scriven/
Dat ic des moet myn oghen wriven.

Recentiores versiones Belgicæ sunt qvæ vidit lucem Dordraci 1654. 12. & novissima M. Gargonii Amst. 1703. 8. de qva vide Diarium Belgicum illius anni, Boeksaal van Europe Tom. 2. p. 489.

Hispanica Augustini Lopesii excusa est Pinciæ sive Vallisoleti 1598. fol. & 1604. fol.

Germanicæ, Boëthii de Consolatione plures exstant, ut qvæ Norimb. 1660. 12. prodiit. Sed præferenda cæteris præclara illa Christ. Knorrii de Rosenroth, qvæ auctoris nomine præterito Solisbaci A. 1667. 12. prodiit & 1697. recusa Luneburgi. Inter *Gallicas* præstantissima est Nicolai Regnierii, Canonici Regularis qvæ A. 1675. primum lucem vidit & sæpius deinde prælo subjecta est, ut Bruxellis 1711. 12. De veteri Jo. Clopinelli de Meun sive Mehun, ad Philippum IV. Galliæ Regem, cum Gvilelmi le Roy versione Gallica Æneidos Virgilianæ, edita Lugduni 1483. fol. vide Sorellum Bibl. Gallicæ pag. 195. & Mich. Maittaire Annales typographiæ pag. 171. Etiam alteram Joannis de Cis sive de Cys, aut ut alii de This, Poetæ antiqvi Gallici metaphrasin memorat Franciscus à Cruce pag. 216. Bibl. Gallicæ. Johannis de Meun sive Mehun, id. p. 247.

Boëthii

Boëthii imitatione *Eckardus* qvem A. 1130. conſtat obiiſſe, ſcripſit Laternam ſive Conſolationem monachorum libris V. laudatam Trithemio cap. 378. de S. E. & II. 107. illuſtr. Benedictin. *Joannes Gerſon* Cancellarius Pariſienſis Libros IV. de Conſolatione Theologiæ, qvi leguntur Tom. I. Opp. edit. novæ à Lud. Elia du Pin curatæ pag. 125. His jungendus liber *le Roman de fortune*, * *& de felicité ſur Boëce de Conſolation compoſé* A. 1336. *par frere Regnault de Lovens des freres prechans. Galfridus* etiam *Chancerus* ad Boëthii exemplum de conſolatione Philoſophiæ librum compoſuit Anglice, ſoluta oratione, ut refert Jo. Lelandus de ſcriptoribus Britannicis pag. 424. ut *Ceriſierii* Conſolationem Theologiæ, ſcriptam Gallice prætercam.

Argumentum horum Boëthii librorum eleganter & ſuccincte complexus eſt Jo. Clericus V. C. T. XVI. Bibl. ſelectæ pag. 239. ſeq.

Prodierunt ſæpiſſime cum commentario *Thomæ* Aqvinatis (ſive Thomæ Anglici rectius, confer Petri Callyi præf. ad Boëthium,) Norimb. 1473. 1476. 1495. fol. per Anton. Coburger. & Colon. 1481. fol. Lovan. 1484. 1487. 1495. 1499. fol. Lugd. per Joannem de Prato 1487. fol. & 1490. 4. & additis *Jodoci Badii Aſcenſii* notis 1514. 4. *645*

Exſtat etiam Thomæ Commentarius in editionibus operum Boëthii Venet. 1491. 1499 & Baſil.

(o) 2

* Journal des Savans A. 1718. Aout p. 140. ſeq.

Basil. 1546. 1570. fol. Feruntur præterea commentaria literalia & mystica *Dionysii Carthusiani*, Tomo tertio ejus operum, Colon. 1540. fol. Nec non *Raymundi Palasini* Albiensis, dicti *Valderici &c.*

Commentarios *Roberti Groshead* sive *Capitanis* & *Nic. Triveti* memorat idem Lelandus de Script. Britannicis & *Asserii* Monachi lucidos commentarios p. 156. *Nicolai Cronii* Car. de Visch Bibl. Cisterc. p. 250.

In Polycarpi Leyseri historia poëtarum & poëmatum medii ævi, edita Halæ 1721. 8. qvi editiones Boëthii pag. 95. plures enumerat & pag. 105. seq. metra Boëthiana universa ex tribus MSS. Codicibus Academiæ Helmstadiensis & qvatuor editionibus castigata exhibet, laudatur editio antiqva in folio sine loco & anno, cum his in fine versibus:

Hic mea de prora in littus jactetur apertum
Ancora: parva cadant ducentia vela faselum.

Excusus etiam Boëthii liber Pinerolii 1479. fol. per Jacobum de Rubeis.

Cum commentario Colon. 1482. 4. & Lovan. per Joannem de Westfalia 1484. fol.

Cum commentario, & Jo. Gersone de Consolatione Theologiæ, Colon. per Joannem Kœlhof de Lubeck 1488. fol.

Cum commentario *Jodoci Badii Ascensii* Paris 1495. 4.

Lipſiæ 1498. 4. & 1505. 1513. fol. per Baccalarium Martinum Lantzbergk, Herbipolenſem.

Circa finem ſeculi XV. hoc titulo: *Boetius de conſolatione philoſophica, & de diſciplina ſcholarium cum commentariis ab infinitis fere erroribus emaculatis. Additum eſt carmen juvenile* Sulpitii *de moribus in menſa ſervandis, &* Qvintiliani *præceptum de officio ſcholaſticorum erga preæceptores. Inſigne* Joannis Clein in 4. Commentarii ſunt S. *Thomæ* de Aqvino & *Jodoci Badii Aſcenſii.* Pagina ultima legitur: *Antonius petrus Duvelandus ſtudioſis ſalutem. Accipite Boetium de conſolatu philoſophico, duplici commentario explanatum. Erratulis noſtris facile parcet ſpero quicunque hunc noſtrum Boetium cum illis qui hactenus impreſſi ſunt conferet: ſi tamen aliqua non expiabilia invenerit in exemplari quo uſi ſumus oro aſcribat. Ex calcographia Joannis Clein Alemanni nulli impreſſorum* Lugdunenſ. *ſecundi nono Kalendas Octobris.*

Argentorat. 1501. fol. cum iisdem commentariis.

Præterea excuſi hi libelli, ſine notis, Florentiæ 1513. & per *Nicolaum Creſcium*, opera heredum Philippi Juntæ 1521. 8. in qva Sitzmannus deprehendit optimas fere qvas è MSS. eruerat ingeniive reſtituerat adminiculo, lectiones haberi.

Ex Jo. Cæſarii recognitione, cum *Jo. Murmelii* notis & *Rod. Agricolæ* 1535.

Editionem Parif. 1568. 8. cum *Henr. Cornelii Agrippa* commentario, in Hendreichii pandectis pag. 622. inter alias plurimas memoratam non vidi. Nec Jenenfem *B. Dilherro* curante vulgatam Jen. 1639. 12.

Ex *Theodor. Pulmanni* recenfione Lugd. 1581. forma minore & Antwerp. 1590. 12.

Poft Pulmanni emendationem denuo recogniti hi libri ad vetuftiffimas membranas *Conr. Rittershufii* J. C. Lugd. B. apud Raphelengium 1601. forma minore.

Nonnulla ex MSS. Codicibus emendat *Cafp. Barthius* Adverfar. V. 15. XXVI. 13. &c. notas, etiam promifit LXVII. 13.

In editione Boëthii cum notis Variorum omiffæ funt Sitzmanni & Vallini (qvod merito ægrè fert J. Clericus T. 16. Bibl. Selectæ p. 274.) præfationes. Vallini editio recufa Lugd. Bat. 1668. 8.

De *P. Callyo*, qvi Boëthii Confolationem in ufum Delphini illuftravit, vide Huetium libro 4. de vita fua p. 228.

M. Mickelii Conrectoris Scholæ Arnftadienfis ad optimum MS. caftigata Codicem promiffa A. 1715. * editio necdum vidit lucem.

Libellus Boëthii *quod Trinitas fit unus DEus, & non tres Dii*, ex S. Auguftini de Ttinitate Libris magnam partem concinnatus eft & laudatus Hincmaro T. I. p. 460, 474.

Com-

* Neue Zeitungen von gelehrten Sachen A. 1715. pag. 367.

Commentarius qui in illum librum fertur 646 *Bedæ* editus nomine, *Gilberti* fortaſſe *Porretani* eſt, vel potius *Eadmundi Albani*, de quo Jo. Lelandus de Scriptoribus Britannicis pag. 316. *Boethii ſui, cultoris cœleſtium rerum, libellum de Trinitate elegantem, conſpicuum, ſublimem illum, ejusmodi commentariorum genere illuſtravit, ut ſi non eloquentia, interim tamen vel majeſtate parem ſe Manlio oſtenderit.* Alius eſt *Porretani* in hunc librum commentarius quem in Boethii operibus Baſileenſes ediderunt, damnatum in Concilio Remenſi A. 1148. & à S. Bernhardo homilia LXXX. in Cantica reprehenſum.

Quod Pater, Filius, & Spiritus S. *de Divinitate non ſubſtantialiter prædicentur* Liber ad Iohannem, Diaconum Romanum, poſtea inter Pontifices Johannem I. Memorat Hincmarus Lib. quo trinam Deitatem minus recte dici, contra Godeſchalcum diſputat. T. I. p. 460. 519.

Librum *an omne quod eſt, bonum ſit, cum non ſint ſubſtantialia bona*, ex *Hebdomadibus* * ſuis exemplo Varronis, ut par eſt credere ita inſcriptis, excerpſiſſe ſe Boethius teſtatur.

Gilberti Porretani commentarios in illum Boethii libellum, ſive Libros IV. de Trinitate condemnatos eſſe in Concilio Remenſi ab Eugenio III. Auno Chriſti 1148. notat Baronius ad illum Annum. O 4 Il-

* *Boëthius de hebdomadibus qui alio modo intitulatur de paradoxis, videtur potius eſſe Alani de maximis Theologiæ.* Hæc in Catalogo MStorum Angliæ T. 1. p. 94. n. 1900. Mentio iterum p. 104. n. 2008.

Illustris Leibnitzius præf. ad librum, qvem edidit sub titulo: Essais de Theodiceé sur la bonté de Dieu, la liberté de l'homme & l'origine du mal: *je fus charmé de l'ouvrage de Laurent Valla contre Boëce, & de celui de Luther contre Erasme, quoyque je visse bien quils avoient besoin d' adoucissement.*

Boëthii *fidei confessio* sive *brevis institutio religionis Christianæ*, memorata pridem est Trithemio sub Tit. Libri de fide. *Hanc*, inqvit Labbeus T. 1. de Script. Ecclesiasticis p. 206 *editioni proximæ cum non levi aliquot S. Patrum & Ecclesiasticorum tractatorum manipulo paratam habebam, sed gaudeo jam Vallinum prævenisse.*

Adversus Eutychen & Nestorium de duabus naturis & una Persona Christi, Liber ad Joannem, Ecclesiæ Romanæ Diaconum, postea Papam & Martyrem (memorat Hincmarus T. 1. pag. 521.) compositus occasione Epistolæ, qvam Episcopi Orientales A. C. 512. scripserant ad Symmachum Episcopum Romæ, de Eutychianis motibus.

647 Allegatur & Boëthii *Arithmetica* ab Honorio Augustodunensi Lib. 1. cap. ultimo de Philosophia mundi. Separatim excusa est per Erardum Ratdolt Augustæ 1488. 4. & cum commentario *Girardi Rufi*, mysticam numerorum explicationem perstringente, Paris. 1521. fol.

Boëthii Arithmeticæ speculativæ compendium concinnatum à Jac. Fabro prodiit & Paris. 1514. fol. una cum aliis scriptis, apud Henricum Stephanum avum.

De *Musica* Boëthii confer Jo. Lelandum de scriptoribus Britann. p. 272.

De *Geometria* Libri II. è qvibus posterior *podismorum*, ut vocat, *notitiam* sive Gromaticam tangit. 648

Allegatur Boëthii commentarius super Porphyrium ad Fabium, ab Honorio Augustodunensi L. 1. c. XXI. de Philosophia mundi, & à Zacharia Chrysopolitano T. 10. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 736.

Librum divisionum laudat Jo. Sarisberiensis III. 9. Metalogici p. 165. aitqve eum compendio verborum & elegantia sensuum inter opera Boëthii qvæ Logicam spectant, singularem gratiam nactum esse.

Libri VI. in Topica Ciceronis, occurrunt etiam in primo Tomo Operum Ciceronis cum Manutiorum commentariis editorum Venet. 1582. fol. Boethii Dialectica in compendium missa & in lingvam Græcam translata usi sunt etiam Græci. Vide Lambecium VIII. p. 385. Scholiorum Græcorum in libros de differentiis Topicis Auctor est Maximus Planudes, ut constat ex Codice Græco MS. Bavarico LXXXIII. 649

V. 22. post Venet. 1559. fol. adde: *ex officina Valgrisiana.* Boethii *sententiæ* editæ sunt ab Henrico Ernstio, forma minore.

Libellum *de disciplina Scholarium* Colon. 1493. 4. cum commentario pridem editum, Boethio minus recte tribui in edit. Veneta 1516. 8. aliisqve qvam plurimis, jam Murmelio animad- 650

versum est. Opinionem Labbei qvi illum Dionysio Carthusiano tribuit, refellit etiam Papebrochius T. 6. Act. Sanctor. Maji p. 706.

Et sane in libro excuso A. 1509. 4. qvi inscribitur Auctoritates Aristotelis & aliorum Philosophorum, jam notatum reperio *quod liber de institutione Scholastica Boêthio humilitatis & majoris auctoritatis causa adscriptus sit à* Thoma Brabantino *Græce ac Hebraice docto, qui ex Græco transtulit libros Aristotelis, quæ translatio apud nos habetur ut testatur Abbas* (Trithemius) *in Catalogo Scriptor. Eccles.*

Vetelegi in eundem Libellum commentarius memoratur à Jo. Lelando p. 360. de Scriptoribus Britannicis. *Erant eo sæculo quemadmodum & hoc quidem nostro Boethii lucubrationes in magna gloria, quare Vetelego Boethiano operæ pretium visum est ejus Libellum de disciplina scholasticorum commentariis in gratiam pubis illustrare. Frequens est in Bibliothecis libellus olim à multis curiose lectus, at nunc eloquentia eam excrevit fœcunda in magnitudinem, ut qualecunque opus sit, blattas & tineas modo pascat.*

V. antepenult. post *disceptant*, supple: *Mechanicum etiam Archimedem latialem Siculis reddidisti.*

CAPUT XVI.

DE CASSIODORO SENATORE.

Ad pag. 651

Cassiodorus variis honoribus auctus est à Regibus

;ibus Gothorum Theodorico, Athalarico, ιmalasventha, Theodahado & Vitige, & Con- ıl fuit A. C. 513.

Alios Cassiodoros vide qvoqve apud Sir- ıondum ad L. III. Ennodii Epist. 1. & in Actis ancttor. Tom. 6. Maji p. 769.

De Patre & avo suo Cassiodorus ipse Lib. 1. pist. 4.

In Bibliotheca Amplissimi Senatus Lipsiensis 652 xstat MS. codex Epistolarum Cassiodori hoc tulo: *incipiunt capitula M. Aurelii Cassiodori Sena- ıris, Viri clarissimi & illustris, exquæstoris pallacii, xconsulis ordinarii, exmagistri officii præpositi atque atricii Romanorum, variarum formularum liber pri- ıus incipit.* In extremo operis: *Nota quod iste ir clarissimus Cassiodorus composuit Libros supra scri- os ad diligentem petitionem & coactionem & roga- ım venerabilium virorum Joannis Leoginensis Episco- , Petri Forsinifromatis, Johannis Eustanensis, Joan- is Datini, Episcoporum, amicorum collegarum suo- ım fidelium &c.*

Libri Epistolarum Cassiodori cum aliis ejus 653 :riptis & *Fornerii* notis excusi Paris. 1588. fol. : 1599. 4. & cum notis *Brossei* Genev. A. 1609. : 1650. 4. editio parum emendata, notante :inzerlingio.

Historiæ Ecclesiasticæ tripartitæ per Epipha- ıium Scholasticum Cassiodori jussu latine ranslatæ Libri XII. prodierunt Parisiis sine emporis nota in 8. apud Franciscum Regnault, d calcem Historiæ Eccles. Eusebii a Rufino trans-

translatæ & continuatæ. In calce voluminis adſcriptum: *Gloria individuæ Trinitati, pax legentibus, credulitas audientibus, vita facientibus Amen.* Exſtant & *Gallice* interprete Ludov. Cyaneo Pariſ. 1568. f. apud Ægidium Gourbinum. Vide Franciſcum a Cruce, Bibl. Gall. p. 293.

654 De *Chronico* Caſſiodori ab orbe Condito ad A. C. 519. ſive Conſulatum Eutharii, Cillicæ & Juſtini vide etiam Rupertum Epiſt. XLVIII. ad Reineſ. ubi notat Caſſiodorum vel Euſebium cujus ille inſiſtit veſtigiis, nonnunqvam Conſules Ordinarios exturbaſſe, ſuppoſitis eorum loco qvi ſuffecti erant. Georgii Haloandri editionem memorat atqve in ea qvædam notat Alciatus lib. V. parergon juris cap. 11.

Zachariæ Prüeſchenck à Lindenhoven, Conſiliarii Saxonici notæ in Caſſiodorum, qvarum editionem iterum iterumqve ab eo flagitat Epiſtolis ad eum datis illuſtris Boineburgius * haud viderunt lucem, qvod ſciam.

656 Caſſiodorus *in Pſalmos* emendatius editus Pariſ. 1529. fol. Vide Colomeſii Opera pag. 441. editionis à me curatæ.

657 Liber *de ſeptem diſciplinis* lucem viderat Pariſ 1580. 8. Baſil. 1528. 4. Grammaticæ inſtitutionis meminit Petrus Blæſenſis Epiſt. 101.

Liber de ſchematibus & tropis, inſcribitur etiam *Collectio ex Sacerdote*, id eſt ex Beda presbytero Tom. XI. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 1287.

Libe

* Apud Clariſſ. Struvium in Collectaneis MStorum, faſciculo VIII.

Liber *de ratione animæ* cum libris variarum Epiſtolarum ex Mariangeli Accurſii editione prodiit Auguſtæ Vindel. 1533.

Caſſiodori *expoſitio in cantica canticorum* edita 658 eſt Friburgi 1538. f. cum Aponio in Cantic. *Liber de Amicitia Chriſtiana* exſtat Tom. 24. Bibl. Patrum edit. Lugdunenſis pag. 1209. licet ſub Caſſiodori nomine jam fuiſſet Tom. XI. pag. 1326. Idem reperitur in MSto Codice qvem ſervat Lipſiæ Bibliotheca Ampliſſimi Senatus, ac tribuitur *Albertano*, Cauſſidico Brixienſi.

Liber de amicitia qvi inter Petri Blæſenſis opera legitur, tantum epitome eſt Caſſiodoriani hoc de argumento libri, nec integri, ut Jo. Bernhardus Zinzerlingius, Juſti F. obſervat, qvi emendavit notisqve & indice illuſtravit Roſtoch. 1667. 8. Idem in præfat. promiſit etiam novam editionem Codicis Epiſtolarum Caſſiodori, ſed qvam dare fuit impeditus.

Complexiones in Apocalypſin Baſil. 1500. 8. editas, inter Caſſiodori ſcripta etiam refert Dan. Georgius Mollerus diſſert. de Caſſiodoro Altdorf. 1686. pag. 20. *Complexiones in Epiſtolas Apoſtolorum & Apocalypſi* illuſtris Vir Scipio Maffeus, Veronæ MStas reperit & pro ineditis habet. Vide Memorias Trevoltinas A. 1714. p. 1481.

Ex Ethniciſmo ad Chriſtiana ſacra perductum Caſſiodorum colligas ex verbis qvæ præfationi in Hiſtoriam Tripartitam ſubjiciuntur: *Caſſiodori Senatoris, jam Domino præſtante converſi, explicit præfatio.*

Index

Index eorum ad qvos & qvorum nomine ſcriptæ à CASSIODORO Epiſtolæ.

Avil-

Petro

Sunæ

* Cassiodoro intellige.

INDEX

Index Scriptorum, qvi à Caſſiodoro citantur. Numeri additi paginas Tomi ſecundi editionis * Garetianæ denotant.

* Commentarius in Pſalmos incipit à p. 1. In Cantica Canticor. à p. 505. Inſtitutio divinarum literar. p. 537. De ſeptem artibus pag. 558. De octo partibus orationis p. 592. De orthographia pag. 605. De ſchematibus & tropis p. 620. De anima p. 627.

Cad-

arte

Ga

Ho

Ori

Pyth-

vates, 541. b. Maronis præpotens musa, *lib. 2. Epist. 40.* Mantuanus *lib. 5. Epist. 42.* Poëta κατ' ἐξοχήν. 559.

Zeno dialecticam pugno adstricto, rhetoricam palmæ explicatæ ac distensæ similem esse dixit 562. ita Varro 566. b.

CAPUT XVII.

DE JORNANDE.

Ad pag.

Jornandem Alanum vocat Beatus Rhenanus 660 Præfat. ad Procopium.

Capite ultimo narrat Jornandes qvod Anno U. C. 1300. CHristi 548. contigit, Gothos domitos à Consule Belisario, & Virigem ductum CPolin, & Patricii honore mactatum.

In Jornandis libro de rebus Geticis citantur:

Cypriani liber de mortalitate, p. 57. edit. Vulcanii.

Dexippus historicus 62.

Dio 6. 8. Dionis Getica 19. 24. 29.

Dionysius historicus 57.

Fabius historicus 83.

Josephi annales 13.

T. Livius 4.

Lucanus 20.

Orosius 20. 29. 66.

Priscus Historicus 67. 98. 123. 144.

Cl.

Cl. Ptolemæus 7. 8.
Strabo 5.
Symmachi insignis locus de ortu Maximini, & qvibus modis ad Imperium pervenerit 45. 46. 47.
Corn. Tacitus 6.
Trogus Pompejus 23.
Virgilius 3. 19. 25.

Codicis Palatini Varias Lectiones exhibet Gruterus ad calcem edit. Hanov. 1611. fol. inter scriptores Hist. Rom. minores. Editio Frid. Lindenbrogii collata cum Codice Atrebatensi in Collegio S. Mariæ, per Heribertum Rosweidum exstat in Bibl. S. Johannis hujus urbis Hamb. Ex Codice Ottoboniano emendatiorem edere Jornandem voluit Romæ vir eruditus Leonardus Adami, sed qvo A. 1719. defuncto etiam Libanii qvam ab eo exspectabamus editionem decollasse dolendum est.

Suecice Jornandis librum de rebus Geticis vertit Jo. Fridericus Peringskiœld ediditqve Holmiæ 1719. 4. Idem latine eundem daturus emendatum ex ingenio & Palatino Codice, illustratumqve ex numis Regum Gothorum qvi Italiam olim Hispaniamqve perdomuerunt. Vide Acta literaria Svecica edita Upsaliæ 4. A. 1720. trimestri IV. pag. 106. ubi traduntur *Cassiodori* libri XII. de rebus Geticis, qvorum Jornandes compendium est, in Galliæ Bibliothecis adhuc delitescere MSti.

Uter-

Uterqve Jornandis liber, & ille de rebus Geicis, & alter de regnorum ac temporum ſucces-ione ab origine rerum ad ſuam usqve ætatem, ecuſus etiam eſt Genevæ & Lugd. 1594. 8. additis 'rocopii hiſtoria ex Volaterrani & Perſonæ 'erſione, libro Procopii de ædificiis Juſtiniani x verſione Arnoldi Veſalienſis, nec non hiſto-ia Agathiæ ex verſione Perſonæ. Occurrit tiam uterqve liber Jornandis in Bibliotheca 'atrum edit. Lugd. 1672. Tom. XI.

n Gothicarum & Longobardicarum rerum ſcriptoribus, ex *Bonav. Vulcanii* recenſione excuſis Lugduni Batav. 1597. & 1617. 8. in tres diſtinctis partes, exhibentur.

'arte 1) *Jornandes* de rebus Geticis, cum Indicibus.

;idonii Apollinaris Epiſtola de vita Theodorici, Veſogothorum Regis.

:xcerpta è Conr. Peutingero de inclinatione Rom. Imperii, & exterarum gentium migrationibus.

ſidori Chronicon Gothorum. Ejusdem Hiſtoria Vandalorum: Svevorum & Regum Wiſigothorum Chronica.

:xcerpta ex Procopii libro IV. de bello Gothico (qvi tunc nondum lucem viderat) de priſcis ſedibus Gothorum, Hunnorum & Vandalorum. Græcè.

Caſtigationes in Iſidori Chronicon & Procopium de ſedibus Gothorum.

Parte

 Vo

* Apud Fulbertum Carnotenſem Epiſt. 96. ſine nomine auctoris citatur hiſtoria Longobardorum.

** Separatim velut ἀνέκδοτον antea cum notis ediddit Martinus Opitius, Dantiſci 1639. 8.

Gallice non ineleganter translatus liber Jor- 662
andis de rebus Geticis vidit lucem Paris. 1703.
}. auctore Droueto de Maupertuys.

Confer memorias Trivultinas s. Memoires e Trevoux, A. 1705. Februar. p. 81. seq. ubi otatur in nominibus propriis qvandoqve Inerpres cespitasse, ut qvando Venedos cum 'enetis confudit.

Flori

* Cingatos, Zigeuner vulgo appellamus.

Flori veſtigiis paſſim inſiſtere Jornandem jam multi annotarunt. Ex Marcellini Chronico qvædam deſcribere obſervat Valeſius ad Sozomenum VIII. 25.

LIBER IV.

CAPUT I.

DE ENNII, LUCILII & aliorum fragmentis.

Ad pag. 665. Natus Ennius Anno Urbis 513. C. Claudio Centhone & M. Sempronio Tuditano COSS. Vide Pontacum ad Euſebii Chron. pag. 459. & de Ennii patria p. 468.

Generis qvoqve nobilitate efferre ſe Ennius potuit, qvod a Meſſapo Rege repetebat, unde ποιητὴς ὁ Μεσσάπιος dicitur Æliano apud Svidam in Ἔννιος. Vide Neocorum ad Svidam Tom. 1. p. 747. & Henningi Forelii diatribam de Ennio, editam Upſaliæ 1707. 8.

Neapolitana fragmentorum Ennii editio cum MSS. Joannis Gravii adnotationibus fuit apud Joannem Morum, Epiſcopum Elienſem. Hieronymus Columna, cui Neapolitana illa editio debetur, Dausqvejo in notis ad Silium p. 267. appellatur *Italiæ decus, à cujus ditiſſimis commentariis latrunculi manum non abſtinuerunt.*

D

De tempore qvod ſingulis *Annalium* libris Ennius fuit complexus, videndus Merula p. 54. 55. Primum *Hexametros* latinos compoſuiſſe Ennium notat pag. 93. & 599. ex Diomede.

Annales Ennii in libros diſpeſcuit *Quintus Vargontejus*, ut colligas e Suetonio c. 2. de Gramaticis, ad qvem locum Caſaubonus e Gellii XII. 5. obſervat, Annales iſtos ſolitos ad populum legi in theatro, qviqve id facerent, dictos Enniaſtas Malae XL liberà qvibusdam Feſti Codd. memoratur, neqve enim plures ſcripſit qvam XVIII.

De *ſatiris* Ennii videndus Caſaubonus libro 2. de ſatirica poëſi c. 2.

V. C. *Franciſcus Heſſelius* Eloqventiæ & hiſtoriarum in Athenæo Roterod. Profeſſor, cui Vibium Seqveſtrum novis curis expolitum, curasqve in Gruterianum Veterum inſcriptionum corpus impenſas debemus, novæ ſuæ atqve elegantiſſimæ * fragmentorum Ennii editioni etiam indicem omnium vocabulorum adjunxit.

De Ennio qvem *alterum Homerum* vocabat Horatius, ita Joſephus Scaliger in Scaligeranis p. 136. *Ennius poëta antiquus magnifico ingenio. Utinam hunc haberemus integrum, & amiſiſſemus Lucanum, Statium, Silium Italicum, & tous ces garçons la.*

(r) De

* Acta Erud. 1707. p. 9. Bibl. choiſie de Mr. le Clerc. T. X. pag. 183.

De Ennio juniore Vide & Paulum Merulam ad Ennii vetustioris fragmenta pag. 239.

LUCILIUS Auruncæ alumnus * decessit anno ætatis 46. itaqve *senex* dicitur Horatio, pro veteri. Primus Lucilius condidit styli nasum, ut ait Plinius præf. h. e. satiras scripsit. Hinc apud Martialem XII. 96. *Lucilius esse laboras* i. e. vis satiras componere. Ausonius ad Tetradium satirarum scriptorem Epist. 15. *Rudes Camœnæ qui Suessæ prævenis, ævoque cedis non stylo.*

Solitum verba in versibus suis audacius dis jungere ac discerpere, ut *cere comminuit brum* perstringit Eugenius Toletanus carm. 23. T. XII Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 348.

> O Jo *versiculos nexos qui despicis* hannes,
> *Excipe* di *sollers si nosti jungere* visos
> *Cerne* ca *pascentes dumoso in littore* melos
> *Et* por *triticea verrentes germina* cellos.
> Ar *sitibunda petunt lympharum pocula* menta,
> *Atque* bu *glandiferæ recubant sub tegmine* bulci,
> *Nunc* pas *lanigeras ducunt ad pascua* tores
> *Et* fœ *consumunt fraudantes munera* turæ,
> Pro *tibi ut & nostro veniat ex carmine* fectus
> *Instar* Lucilii *cogor disrumpere versus.*

De libro trigesimo Satirarum consulendi Janus Gvilelmius lib. II. verisim. c. 1. & 2. Al Lucilii emendat c. 7. 9. 10. Vide etiam Christophori Wase stricturas & animadversiones Nonianas, Oxoniæ editas, & Pauli Merulæ a Ennium commentaria. Fr

* Juvenal. Sat. I. v. 20.

Fragmenta Lucilii in qvibusdam exemplis 667
ræferunt Amst. 1661. 4. sed tantum prima
agina recusa est ex veteri editione Lugd. Bat.
597. 4.

De *Livii Andronici* scriptis vide etiam Meru-
am ad Ennium p. 216.

Terrentium brevi excepit *L. Afranius*, scri-
sitqve togaras. Laudant eum Grammatici
is in fabulis: *Abducta* Fest. Non. *Æqualibus*
æsaris Non. *Auctione* id. *Auguribus* id. *Brundusinis*
d. Charis. Fest. Priscian. *Buccone adoptato* Non.
incrario Charis. Non. Prisc. *Compitalibus* Svet.
Aacrob. Cassiod. Non. Priscian. *Consobrinis* Gell.
est. Charis. *Crimine* Non. *Deditione* Charis. *Depo-*
to Non. *Divortio* id. *Emanicipato* Charis. Fest. Non.
risc. *Epistola* Fest. Non. *Excepto* id. *Fratriis* Non.
risc. *Homine* Non. Prisc. * *Ida* Fest. *Incendio.*
Non. Prisc. *Inimicis* a) Non. *Liberto*. id. *Marito*
d. *Materteris* Charis. Non. *Megalensibus* Non. *No-*
mine Gell. Macrob. *Obolostate* Fest. *Pantaleonte*
haris. *Patella* Prisc. ex Aruntio. *Pompa* Charis.
Non. *Privigno* vel *Privigna* Fest. Non. *Prodigo*
Non. *Prodito* Fest. & Priscian. *Promo*, Fest. Non.
urgamento. Non. *Repudiato* Charis. Fest. Non.
osa b) Non. Isidor. *Sella* Gell. Macrob. *Simu-*
ante Donat. Non. *Sororibus* Charis. Non. *Suspecta*
est. Prisc. Non. *Talione* Charis. Prisc. *Temerario*
haris. *Thaide* Auson. Non. *Virgine* Macrob. Fest.
Non. *Vopisco* Non. Hæc ex Christophori Wase

(r) 2 exer-

a) Male *Imis* apud Non. in fascere.
b) al. *prosa*.

exercitatione tertia animadversionum Nonianarum.

Cæcilius Statius, Comœdiarum scriptor Ennio suppar, anno post eum diem obiit, U. C. 586. Cum Cœlio Antipatro Sidonio à qvibusdam confunditur. Novator fuit Verborum, inde malum eum latinitatis autorem Cicero appellat. Principatum tamen illi inter Comicos tribuit Volcatius Sedigitus ap. Gellium. Excelluit enim in πάθεσιν, ut in ἤθεσιν Terentius. Cæcilium Terentius cito est consecutus, qvippe qvorum Comœdias qvasdam novas idem L. Ambivius Turpio Comœdus agit. Laudatur Cæcilius in *Æschrione* a) Fest. *Amphitryone* Non. *Andria.* id. *Androgyno* b) Fest. *Apollumenis* Non. *Ariolo* Fest. *Asoto* Non. * *Calchis* id. *Carine* Fest. *Chrysio* Gell. *Cratino* Prisc. Fest. *Dardano* Non. *Davo* Fest. *Demandatis* Non. *Emporo* id. *Epiclero* Prisc. *Epinausimache* Prisc. Non. *Epistola* Prisc *Eratosthene* Donat. *Exule* Non. *Fallacia* id. *Fœneratore* vel *obolostate* id. *Filumena* id. *Gamo* Fest *Harpazomene* Charis. Donat. Non. *Hephæstion* Non. & Cic. de senectute *Hymnide* Charis. Fest Non. Cic. definibus. *Hypobolimæo Æschino* Gel Non. *Hypobolimæo Chærestrato* Fest. *Hypobolimæ Rastraria* Non. *Meretrice* vel *Moletrice* id. *Melan* Fulgent. *Nauclero* vel *Petitore* Non. *Notho Nicæ sione*, id. *Pausimacho* id. *Peribæa Rastraria* id. *Ploc* Cic. de senectute, & Gell. *Progamo* Non. *Pugi*

Fe[

a) Reinef. II, 1. p. 125. Var, Lect. *Æthone*.

b) Male al. *Andronico*.

Fest. *Subdititio Hypobolimaeo.* Gell. Non. *Symbolo* Non. *Synaristosis* Gell. Non. *Synephebis* Cic. de natura Deorum & de seneḋ. Non. *Titthe* id. *Triumpho* Gell. Fest. *Venatore* Non. *Umbris* vel *Diomede in Umbris* Non. Priscian.

De *Laberio* vide si placet, qvæ dixi lib. I. c. 16.

De *Æmilio Macro* ejusqve scriptis consulendus Janus Brouckhusius ad Tibullum p. 274. seq.

Laurea Tullii liberti Ciceronis carmen in thermas Ciceronians servavit Plinius XXXI. 2.

Fragmenta Poëtarum à Stephanis collecta vi-668 disse se testantur Autores Ephemeridum literariarum Germanice editarum Lipsiæ A. 1710. (Des ausführlichen Berichts von Büchern) p. 1007. manu *Dionysii & Jacobi Gothofredi* emendata & suppleta. Exstat liber in Bibl. publica Amplissimi Senatus Lipsiensis. Eadem fragmenta cum emendationibus MSS. *Jani Dousæ* habuit celeberrimus Perizonius, qvi illa legavit Bibl. publicæ Leidensi.

Suppar Terentii fuit *Sextus Turpilius* Comicus, qvi laudatur in fabulis, *Boëthuntibus* Non. *Canephoro* id. *Demetrio* Diomed. Non. *Demiurgo* Cic. Non. *Epiclero* Non. Prisc. *Hetaera* Non. *Lemniis* id. *Leucadia* vel *fugitivis* Cic. Non. *Lindia* Non. Prisc. *Paraterusa* id. *Pædio* Non. *Philopatro* id. *Thrasyleone* Non. Cic. *Veliterna* Serv. Non. Isid. Turpilii loca apud Nonium emendat Janus Guilhelmius lib. 2. Verisimilium cap. 21. & 23.

Notæ Vossii in fragmenta veterum Tragicorum recusæ in ipsius operibus junctim editis Amst. 1703. fol. tomo qvarto.

669 *Pacuvius* Ennii poëtæ ex filia nepos picturam Romæ exercuit & fabulas venditavit, deinde Tarentum transgressus prope nonagenarius diem obiit, ut narrat Prosper in Chronico pag. 697.

Attii sive ut à multis perperam vocatur *Accii* Fragmenta ex Phœnissis exhibet & illustrat Janus Guilelmius ante Metaphrasin suam latinam Phœnissarum Sophoclis, e qvo sua Attius expressit. Rostoch. 1579. 8. Idem Guilelmius nonnulla Attii fragmenta emendat lib. 1. verisimilium c. 6. & 21.

670 *Memoris* Tragibi mentio apud Martial. XI. 10. seq. & Fulgentium de prisco sermone. Janus Guilelmius versimilium lib. 1. c. 5. emendat & illustrat versus C. Cilnii Mæcenatis allatos ab Isidoro XIX. 32. Originum sive Etymologicon.

Joh. Lelandus de scriptoribus Britannici[s] p. 19. *Annis abhinc tribus, aut eo amplius, auction[i] veterum librorum interfui. Hic ego non carbones se[d] thesauros inveni, nempe* Oresten *tragœdiam anti[]quissimi sed auctoris hactenus mihi incerti nominis non jambicis senariis, verum, quod admiraberis, hexa[]metris heroicis accuratissime scriptam, conjectura tan[]tum est, opus à* Pomponio Secundo *poëta con[]scriptum.*

671 *Q. Trabea* inter Comicos veteres non infim[æ] notæ, qvem in octavum locum Volcatius S[edigitus]

dig[]

digitus apud Gellium conjicit, de eo Varro apud Charisium lib. 2. extremo: *πάθη voro & Trabea & Atilius & Cæcilius facile moverunt.* Hoc liqvet ex imaginibus iræ & inanis lætitiæ apud Cic. 2. de finibus & 4. Tusc. Laudare creditur Trabeam in *Ergastulo* Nonius c. 2. sed Pomponio asseritur bis, in rarenter & villicari. Caussa erroris est, qvod vocabulum trabes ad Ennii laciniam revocandum sit.

--- --- Sed quasi ferrum aut lapis
Durat rarenter gemitum conatu trahens.

Pomponii nomen excidit, nec exstat ullum e Trabeæ fabulis nomen! nam *Harpaga* sive *Harpacem*, subditivam Muretus * prolem Scaligero, pro genuina venditavit, Comœdiam scilicet ex Euripide translatam. Hæc Christophorus Wase exercitatione tertia animadversionum Nonianarum.

L. *Pomponius* Bononiensis, qvo tempore Tullius virilem togam sumeret inclaruit. Laudatur in his fabulis: *Adelphis* Non. *Æditumo* Gell. Non. *Agamemnone supposito* Non. *Aleonibus* id. *Anulo posteriore* id. *Aruspice* id. *Asinaria* id. *Atreo* id. *Augure* id. *Buccone adoptato* id. *Buccone auctorato*, 672

(r) 4

* Non diffitetur hoc Muretus ipse ad calcem hymnorum suorum sacrorum in edit. Aldina A. 1575. 8. p. 56. sep. Confer Jac. Thomasii notam ad Mureti poëmata pag 50. Mich. Maittaire de vitis Stephanor. p. 366. seq. Vicissim sub Mureti nomine Epistolas supposuisse edidisseqve Lambinus à Mureto arguitur, vide Menagiana T. 4. p. 222. seq. Tamen sancte licet id affirmanti Mureto viri docti hoc non credunt.

rato Charis. *Citharista*. Non. Prisc. *Campanis* Non. *Capella* Charis. *Cœna* Charis. *Collegio* Non. *Concha* id. *Cretula* vel *petitore hærede* id. *Decuma fullonis* Non. Festus. *Decumis* Non. * *Dogali* id. *Dotata* id. *Ergastulo* id. *Fullonibus* id. *Gallis transalpinis* Gell. Macrob. Non. *Hirnea Pappi* Non. *Kalendis Martiis* Macrob. *Lare familiari* Prisc. *Lenone* Charis. *Maccis geminis* Non. *Maccis geminis prioribus* Charis. *Macco* Non. *Macco milite* Charis. *Macco sequestre* Non. *Mævia* Gell. Macrob. *Majali* Non. *Medico* id. *Munda* id. *Nuptiis* id. *Pannuceatis* id. *Pansa Pappi* (al. *sponsa Pappi*) id. *Pappo Agricola* id. *Pappo præterito* id. *Partis* id. *Patruo* id. *Philosophia* id. *Pictoribus* id. *Piscatoribus* id. *Pistore* id. *Pinthone Gorgonio* id. *Placenta* id. *Porcaria* s. *Porcetra* id. *Porto* id. *Præcone posteriore* id. *Præfecto morum* id. *Prostibulo* id. *Quinquatribus* id. *Rustico* id. *Sarcularia* id. *Satira* Prisc. *Synephebis* Charis. *Syris* Non. *Vacca* vel *marsupio* Prisc. *Vernionibus* Non. *Verre ægroto* id. de *Vite* id. *Epigrammata* scripsisse testatur Varro de lat. lingva. Qvod MSta præferunt de *Arista*, Mercerus ad Non. legit *Citharista*, Salmasius maluit *Hetærisca*, ut sit eadem cum *Prostibulo* fabula.

De *Fabio Dossenno* Comico consulendus Jo. Marius Mattius libro tertio Opinionum c. 25: pag. 506. Tom. IV. Miscell. Gaudentii Roberti.

672 Pseudo *Lepidi Philodoxius* lusus fuisse creditur *Leonis Baptistæ Alberti*, Florentini. Vide Raphëlem du Fresne in vita Leonis Baptistæ Alberti, præmissa ejus tribus libris de pictura & tra-

tractatui de ſtatua Pariſ. 1651. fol. Comœdiam admodum jucundiſſimam vocat & *Carolo Aretino* tribuit Albertus de Eyb in margarita poëtica edita Rom. 1475. fol. Vide Diarium Venetum, Giornale de'letterati d'Italia Tom. X. pag. 481. Ibidem legas editum A. 1580. & in Actis Eruditorum anni 1707. p. 528. A. 1583. Sed reponendum 1588. Ita & in Cinelli Bibl. volante & in Galleria di Minerva T. V. p. 101. 171.

T. Quinctius Atta Togatarum Scriptor Cicerone triceſimum jam annum agente defunctus ſcripſit *Ædilitiam* Gell. Diomed. *Aquas caldas* Non. *Conciliatricem* Gell. Non. *Gratulationem* Non. *Lucubrationem* id. *Megalenſia* Serv. in 7. Ecl. *Socrum* Priſc. *Supplicationem* Macrob. *Tironem proficiſcentem* Priſc. item *Satyras* Diomed. Macrob. & *Epigrammata* Non.

Titinius (ita ſcribendum non *Titinnius*) togatarum ſcriptor, an fuerit ex eqveſtri genere Titinorum, an libertus M. Titinii Prætorii ad qvem Cicero librum epiſtolarum ſcripſerat, qvi hodie deſideratur, incertum eſt. Ἤθη *nulli quam Titinio & Terentio ſervare convenit* inqvit Varro qvinto de L. L. apud Chariſium lib. 2. extremo. Scripſit *Barathrum* Chariſ. Feſt. Non. *Barbatum* Feſt. Non. Priſc. *Cœcum* Chariſ. *Ferentinatem Pſaltriam* Feſt. Non. Priſc. *Fullones* Non. *Geminam* Non. Priſc. *Hortenſium* Chariſ. *Ilam rubram* Non. *Juriſperitam* Chariſ. *Prœliam* Chariſ. Non. Priſc. *Privignum* Non. *Pullam* Feſt. *Quintum* Non. Priſc. *Setinam* Chariſ. Feſt. Non. *Tibicinam* Chariſ. *Vopiſcum* Non. *Veliternam* id. Aliqvid etiam de

Medicina tradidiſſe è Q. Sereno Sammonico colligit Chriſtophorus Waſe exercit. 3. animadverſ. Nonianarum, cui hæc debeo.

Diverſi fuere & probe inter ſe diſtingvendi Comici *Novius*, eoqve longe antiqvior *Nævius*, ut infra etiam ad pag. 686. annotavi.

673 Epigrammata vetera Petri Pithœi prodierunt primum Pariſiis apud Dionyſium Duvallium 1590. 12. deinde Lugduni ſumtu Genevenſis typographi Jacobi Chouet 1596. 8.

Carmen qvod lib. III. Epigram. exſtat p. 70. & incipit: *Urbs cecidit de quaſi* &c. longe integrius ex codice antiqvo edidit Martinus Opitius c. 13. Var. lect.

Calvus in *Jö* laudatur à Servio in 8. Eclog.

Pſeudo *Caſſii* Orpheus velut repertus à Petro Victorio in lucem datus fuit à G. Fabricio ad Horatii lib. 1. Epiſt. 4. Et ſeparatim prodiit 1585. 8. apud Jo. Wechelum, cum Nathanis Chytræi commentario.

Laudat Caſſii ingenium Horatius lib. I. Sat. 10. v. 62. & lib. I. Epiſt. 4. v. 3. memorat & Plinius 31. 2. Epiſtolam ejus ad Antonium. De illo Caſſio Parmenſi Jo. Conradus Dietericus in vita Auguſti p. 121. ſeq.

Evantii Acroſtichon in funus genitoris ſui Nicolai exſtat inter Eugenii carmina Tom. II. Opp. Sirmondi p. 886. & T. 12. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 347.

674 Nomen unius hominis eſt *Sulpicius Lupercus*

Serva-

Servastus, qvod commatibus in tria distraxit in priore editione Typographus.

Qvi inter poëtas ibi memoratur Pulex, est *Pulex de Custoza* Vicentinus, qvi medio sæculo XIV. claruit. Vide Menagiana T. IV. p. 432. 439. ubi epigrammatis in hermaphroditum variæ metaphrases.

675 De voce ἡδυπάθεια confer etiam Svidam in Ἀθήναιος & χάρμος.

676 Locus Macrobii est lib. 2. cap. 9. Saturnal.

677 *Sulpiciæ* satiram præter rem Ausonio alii tribuerunt, alii Juvenali. Vide Jul. Cæs. Scaligerum in hypercritico, & Janum Brouckhusium p. 384. ad Tibullum & 402. Prodiit etiam ex Georgii Merulæ recensione Argentorat. 1509. 4. cum Georgii Tiphernatis & aliorum carminibus.

678 P. Optatianus Porphyrius Panegyricum ad Constantinum M. Imp. vicennalia celebrantem scripsit carmine varii generis per Acrostichides & similes litterarum lusus minio distinctos composito A. C. 326. paulo ante Crispi necem. Exul illud composuit, ut ipse innuit carmine 1, & apertius carmine 6. Sed hoc ipsum opus conciliavit Auctori suo revocationem ab exilio, ut testatus Hieron. in Chron. atqve ut ipsius Optatiani verbis utar, natumqve laremqve reddidit. Utiqve Christianus fuit, licet qvidem propter familiares Poëtis, qvibus passim utitur, Ethnicismos hoc negaverint. Vide Tillemontium Tom. 4. Hist. Imperator. pag.

pag. 607. Beda de arte metrica: *Reperiuntur quædam, & in insigni illo volumine Porphyrii Poetæ quo ad Constantinum Augustum misso meruit de exilio liberari. Quæ quia pagana erant, nos tangere non libuit.* Sed carmen nonum satis demonstrat Porphyrium hunc à Christi sacris alienum minime fuisse. In illo carmine litterarum artificium non modo Monogramma primarum duarum litterarum nominis Christi refert, qvali usus est in labaris suis Constantinus M. sed præterea hosce versus:

Omnipotens genitor tuque o divisio mixta,
Filius atque Pater & Sanctus Spiritus unum,
Faveas votis.

Ex Marci Velseri editione qvi illud è Pauli fratris Codice recensuit, separatim lucem viderat Augustæ Vindel. 1595. f. In Aram Pythiam & in Syringem hujus Porphyrii, commentarius Fortunii Liceti prodiit Patav. 1635. 4.

Epigrammata ejus allegantur à Fulgentio 2. Mythol. & de continentia Virgiliana. Etiam nonnulla qvæ inter Petroniana leguntur, huic Porphyrio viri docti tribuunt. Jonsius III. 15. de script. Historiæ Philosophicæ pag. 290. scribit hujus Porphyrii Epigrammata plurima Græca citari libro V. Anthologiæ. Jonsium seqvitur Tillemontius p. 352. At libro V. Anthologiæ p. 534. seqv. occurrunt Epigrammata plurima non Porphyrii sed Christodori Thebani in Porphyrium Calchantis filium factionis Venetæ

tæ celebrem in ludis Circenſibus agitatorem à noſtro longe diverſum , cujus ſtatuam ex ære Imperator poni CPoli in Hippodromo juſſerat.

Sed idem hic eſt , ut creditur , Optatianus qvi deinde fuit Præfectus Urbis Romæ Anno 329 & 333. Vide Tillemont. T. IV. Hiſtor. Imperat. p. 352. Idem obſervat qvoq; p. 351. poëma, pvod cum Epiſtola Conſtantino Porphyrius obtulit diverſum fuiſſe ab hoc qvod habemus: ſimiliter etiam Poëma pro qvo gratias agit, qvodqve laudat Imperator *fratrem chariſſimum* Porphyricum appellans. At certe ejusdem fuiſſe generis atqve artificii declarant verba: *Vix hoc cuſtoditum pluribus fuit , qui modis quibusdam arctis innexi literarum , diſtinctionibus verſuum, qui ita medium corpus propoſiti occulte intermeant , ut oculorum ſenſus interſtincta colorum pigmenta delectent , hoc tenuere propoſitum , ut hæſitantiam carmini multiplex legis obſervantia non repararet. Gratum igitur hoc mihi dicationis tuæ munus fuit &c.*

Porphyrii hujus difficiles luſus poëticos imitatus *Rabanus Maurus* in opere mirifico de laudibus Crucis, qvod & ſeparatim habeo editum Phorcheimii in ædibus Thomæ Anſelmi 1503. fol. ſub illuſtri Principe Chriſtofero Badenn: & inter Rabani opera Tomo I. Colon. 1626. fol. Nec non *Abbo** Floriacenſis (qvem ex Porphyriano Codice exemplar ſibi ſumſiſſe Aimoinus in Abbonis vita teſtatur) Epiſtola ad Othonem I. Imp. qvam hoc loco adponere juvat ex clariſſ.

* A. C. 1003. defunctus.

Viri

Viri Polycarpi Leyſeri hiſtoria poëtarum medii ævi pag. 302.

OTTO VALENS CÆSAR NOSTRO TU CEDE COTURNO

Te felix atavis quoT cœlo ſydera lucenT
Te dominum ſibi Saxo Tulit, & roma notaviT
Orbis & ipſe capit, SolO contentus alumnO

Virtutum titulis & Vir. cognoſceris actV
Ac domitor patriæ pAcis ſectator in aulA
Lumen ubique micans jubar Lucendo velut SoL
Ergo Dei ſOlita reddEntur ſanCta benignE
Nec deeriT virtus omNis, qua grAtia culmeN
Scandit eT occnltiS - - - vEnia cauſiS

Certe nos Omnes tibi Cæſar neScius & nunC
Auſtraſios quæ terra mAnet cereAlis opimA
Et fœcunda ſecu pollEt ſatis ubeRe glebaE
Summis cara viriS ac ſævis plena coloniS
A patris imperio non Abſit IſmaelithA
Rexit eum ſolers & Regnans induperatoR

Nunc auguſte tuum poNam venerabile nomeN
OTTO VALENS CÆSAR NOSTRO TU CEDE COTURNO
Solus enim regnans abSens, o cæſaris haereS
Totus avo ſimilis, ſi Te nova vita reſignaT
Rex fuit ille potens Romanæ legis amatoR
Omne decus patriæ ſoliO prognatus avitO
Tempora pacis erant, Tali dum jure vigereT
Vir tantus quem ſic dVxi diſcribere verſV

Cui

Cur ergo nAtale tuum, Cur contrAbis & nunC
Exulis in Bellis defErs pia de Bita pompaE
Dum Vates Bonus opto Dari miraBilis istuD
Expandes Opus, ipse mEum tractAbilis indE
Cæsar ut invictis sCuto munituS & ex hoC
Omnibus utilior, mirO datus ante triumphO
Terribilis clemens tuTo diademate risiT
Vultus avi patrisque tVi præclarus amictV
Rursus uterque fuit diRo sub tempore VictoR
Nunc unum vivens digNum cum patre vocameN
OTTO VALENS CÆSAR NOSTRO TU CEDE COTURNO.

Carmen de Phœnice Lactanctio tribui etiam in antiqvissimo MSto Reginæ Sueciæ Christinæ, testatur Nic. Heinsius in literis ad Sirmondum Tom. 4. Opp. Sirmondi pag. 726. Nonnulla hujus carminis illustravit Nicol. Agardus tunc admodum juvenis Hafniæ 1647. 4. 679

Veteris Poëtæ *Symposii* * *ænigmata centum* prodiere Romæ 1581. 4. 1597. 4. Eadem Nicolaus Reusnerus una cum Jo. Lorichii Hademarii ænigmatibus Marpurgi pridem 1540. excusis Ænigmatographiæ suæ inseruit Francof. 1602. 12. & Christianus Junckerus Phædro suo subjunxit. Lips. 1700. 12. 681

Symposii ænigmata cum Phædri & Gabriæ fabulis Germanico carmine reddere conatus est Jenæ A. 1712. J. G. A. cui sub nomine Meandri delitescere placuit. Symposii meminit

* Contra MSS. fidem *Cœlius Firmianus Symposius* quibusdam dicatur.

nit Aldhelmus Scotus a) qvi A. C. 709. obiit, in prologo ſecundo ænigmatum, *Sympoſius poeta metricæ artis peritia præditus occultas ænigmatum propoſitiones exili materia ſumtas ludibundis apicibus legitur ceciniſſe, & ſingulas quasque propoſitionum formulas tribus verſibus terminaſſe.* Sigebertus Gemblacenſis de ſcriptoribus Eccleſ. cap. 132. *Aldhelmus Epiſcopus imitatus Sympoſium qui per proſopopoeiam qualitates ſingularum rerum exprimens ſcripſit librum ænigmatum metrice.* Sympoſius ipſe in limine ænigmatum qvæ in Saturnalibus luſiſſe ſe non diffitetur:

Hæc quoque Sympoſius de carmine luſit inepto,
Sic tu Sexte doces, ſic te deliro magiſtro
Annua Saturni dum tempora feſta redirent &c.

Sympoſii poëtæ nomen præferunt diſerte Codices MSti qvos evolvit Franciſcus Baſvelus & Joſephus Caſtalio: Inter epigrammata vetera P. Pithoei lib. I. huic Sympoſio etiam ex fide manu exarati Codicis tribu

a) Aldhelmi nomen puto etiam reſtituendum Anonym Mellicenſi de ſcriptoribus Eccleſ. cap. 72. ubi editum eſt *Achelinus Epiſcopus nonnulla edidit ſcripta quæ appellantur ænigmata.* Aldhelmi poëtica opuſcula edidit Martinus De rio Mogunt. 1601. 12. in quibus poſt monoſticha parænetic 199. incerti ſcriptoris, ſeqvuntur cum prologo duplici Aldhe mi ænigmata hexametra tetraſticha XX. pentaſticha XIV. hex ſticha XIII. ſeptenis comprehenſa verſibus XIX. octonis novenis XI. denis & pluribus XIII. Recuſa ſunt hæc & al Aldhelmi Tomo 13. Bibl. Patrum edit. Lugd. Loca no nulla illuſtrantur emendanturque in Reineſii ad Daumiu Epiſtolis pag. 344. ſeq. De Aldhelmo ipſo vide Acta Sanct rum ad 25. Maji Tom. VI. p. 77. ſeqq.

buitur carmen de livore, qvod incipit: *livor tabificum malis venenum*, nec non alterum de fortuna, *O fortuna potens ac nimium levis.* Neqve alioqvi Symposii nomen inauditum esse constat veteri memoria, nam fuit & Symposius qvidam Seleuciensis in Isauria Episcopus qui interfuit Concilio CPol. A.C. 381. nec non Symposius Episcopus Hispanus in Synodo Cæsaraugustana A. 380. & Toletana A. 400. condemnator Priscillianistarum, cum qvibus antea ipse fecerat. Non potui igitur à me impetrare ut cum viro clarissimo Christoph. Augusto Heumanno Symposii poëtæ nomen confictum esse mihi parsvaderem, aut crederem ænigmata hæc nihil aliud esse qvam Lactantii symposium qvod ab adolescentulo scriptum Hieronymus c. 80. de scriptoribus Eccles. testatur. Neqve symposium Lactantii hexametris versibus scriptum fuisse tradit Hyeronymus, sed ὁδοιπορικὸν, nec satis aptum titulum ænigmatis hisce putem esse symposium sive convivium, nec simplicem levemqve conjecturam tot argumentis ac testibus opposuerim, licet illam novitate sua placuisse video præstantissimis Diarii Bremensis b) nec non Berolinensis c) auctoribus. Symposii ænigmata non invenusta sunt, ut recte Vossius pag. 86. de poëtis, itaqve libenter illa videbo à laudato Heumanno in nova qvam parat eorum editione illustrata:

b) Bibl. Philologico Theol. Bremens. Tom. 3. p. 379.

c) Bibl. Germanique A. 1720. T. 2. p. 152.

qvanqvam Gyraldus haud magni ea fecisse videtur vel potius ea integra ne evolvisse qvidem. Nam in libello qvo ænigmata veterum exponit, Symposii nusqvam meminit, tantum sub extremum libelli d) ænigma explicans Alexidis poëtæ, *sed enim*, inquit, *hic diebus recitavit mihi amicus meus ænigma tribus hexametris de somno, quod & hic tibi ut adscribam dignum visum est* (ex Symposio, ænigma XCVII.)

Sponte mea veniens varias ostendo figuras
Fingo metus vanos nullo discrimine veri
Sed me nemo videt nisi qui sua lumina claudit.

Recitavit & alia, quæ frigidiuscula cum essent, sunt visa indigna relatu. Miror itaqve qvod Vossius de Symposio subjungit: *Sed præter ea quæ excusa habemus, supersunt alia satis frigida, aliqua etiam obscœna: quæ idcirco omissa. Et propter ista sic* Lilius *scripserit, qui conspexerat opus integrum.*

Ex auctione librorum Kielmanniana nactus sum Symphosii (qvem Symposium editor appellat) ænigmata XLVII. edita à Francisco Basvelo Basileæ 1563. 8. In hac editione ut multa vitiose, ita qvædam rectius leguntur qvam in recentioribus. Sic statim in præludio ad Sextum magis mihi probatur versu octavo.

Tum verbosa cohors studio sermonis ineptùm
Nescio quas passim magno de nomine nugas
Est meditata diu.

In

d) T. 2. Opp. p. 635.

In aliis editionibus est *studio sermonis inepti*. Sed frigidius est, studio sermonis inepti nescio qvæ meditari. At facilius intelligitur, studio sermonis, hominem verbosum multa ineptum hoc est inepte meditari.

In eodem præludio:

Ponere diverse vel solvere quisque vicissim.

Ita rectius, ni fallor, qvam qvod in aliis editionibus *quæque vicissim*. Sed haud dubie melius versu præludii ultimo:

Da veniam lector quod non sapit ebria Musa.

Pro qvo Josephus Castalio dedit: *quid non capit ebria Musa?*

Ænigmate primo vers. 2. *diversa & munera fungor* non est contemnendum pro illo vulgato *diverso & munere fungor.*

Ænigmate 2. *Dulcis amica Dei, ripis vicina profundis*

4. *Virtutes magnas de viribus affero parvis,*
Pando domus clausas, iterum recludo patentes &c.

6. *Est domus in alto, sedes est semper in imo.*

14. *Nondum natus eram, nec eram genitricis in alvo.*

18. *Sed mihi consilium de cœlo nascitur ipso.*

19. *Raucisonans ego sum* &c.

22. *Provida sum vitæ, duro non pigra labori* &c.
Nec gero multa simul, sed congero magna vicissim.

23. *Sed cito submovear falso conterrita vento.*

24. - - *non certo nomine dictus.*

27. deest.

 28. *Vix*

28. *Vix mihi dat nomen primo de tempore noctis &c.*

Sed redeo in tenebris nec - - movebo diebus.

31. *Sed prius est fatum lethi quam lucis origo,*
Sic solos manes ipsos mihi duco parentes.

35. *Custodi pecoris tremula respondeo voce.*

37. *Confusi generis, generi non apta propago.*

42. *In terra nascor &c.*

47. Deest & ejiciendus utiqve videtur versus:

Cum mihi peccandi meritum natura negavit.

48. Non *Myrrham* sed *Succinum*, titu i loco inscribit. Versus ultimus legitur sic:

Lætus honor fundi tristis sed magna doloris.

Ad calcem subjicitur nescio cujus scriptoris ænigma plumæ scriptoriæ:

Sum carnea, ut quæ nota sum de carnibus
Nutrita carne, a carne dempta sed statim
Nec forma carnis nec mihi est substantia.
Pars sum tamen carnis cum incipio crescere.
Perfecta sic & vera res sum postea.
Bonum & malum patro, à meipso nil valens.
Mox ut mihi cultro rescinditur caput,
Evelliturque lingua, comparata sum
Ad imbibendum mox liquorem, quo meum
Rostrum irrigatum præter omnem tum moram
Ostendit an lætum sit, ira an percitum
Nunc reddo concordes Duces & Principes,
Nunc inter illos excito discordiam.
Jam grata, mox ingrata dico amantibus.

Amo

Amore jam languentibus spem suggero.
Pugno, gravesque sæpe rixas concito,
Pacem fero, sciuntur nova per me undique.
In me licet non ulla sit malignitas,
Tamen malorum causa sum fere omnium.
Nunc ergo dic, quæ sim, conjector optime.

Joannis Nobleti qvi sæculo XV. fuit, centiloqvium ænigmatum memorat Trithemius de Script. Eccles. c. 783. *Egeberti* ænigmata rusticana Sigebertus c. 146. de Script. Eccles. *Tathwini* Archi Episc. Canticorum, qvi A. C. 734. obiit, ænigmata laudantur à Jo. Baleo. *Tulli* nescio cujus ænigmata hexasticha à Labbeo pag. 63. Bibl. MSS. De Græcis ænigmatum scriptoribus Basilio Megalomite, Georgio Aphye, Euthymio & Michaële Psello dixi Volum. X. Bibl. Græcæ pag. 539.

Editionem *Ænigmatum Aldhemi* Basil. 1557. Lipenio in Bibl. Philosophica memoratam non vidi. Moguntina autem Delrionis A. 1601. non in 8. est sed in 12. secuta Antwerpiensem A 1600. De cæteris Aldhelmi poëmatiis, ineditis maximam partem, consulendus Polycarpus Leyserus in historia poëtarum medii ævi pag. 199 -- 203. Lipsiæ in Bibl. Amplissimi Senatus exstant MSS. Aldhelmi poëtæ *ænigmata, versus in laudem Solis, quæstiones ænigmatum Rhetoricæ artis, Epigrammata ex libro Ovidii Nasonis de somno quod viderat.* Item *ejusdem ex libro Metamorphoseon Actæon in cervum, & alia carmina.* Liber de

de laude virginatis versibus scriptus hexametris lucem vidit Daventriæ per Jac. Fabrum, diversum illum à Stapulensi 1512. 4.

Pasiphaes fabulam illustrat Dousa III. 8. præcidaneor. ad Petron. Occurrit apud Rufinum de metris.

682 In *Severi* carmine *de mortibus boum* fit mentio luis pariter boum atqve hominum, de qva commeminit S. Ambrosius X. in Lucam p. 1506. T. 1. editionis Benedictinorum. Conf. Baronium ad A. C. 376. Illud carmen beneficio Eliæ Vineti, Santonis, optimi & doctissimi senis se debere Petrus Pithœus testatur, qvi auctorem Aqvitannum putat. Nomen integrum videtur *Severus Sanctus Endelechius*, Aqvitanicus, Orator Romæ & Poëta Christianus, idem Endelechius, ut par est credere, cujus monitu S. Paulinus Epistola nona ad Sulpicium ait se scripsisse panegyricum Theodosio Imp. Idem etiam de qvo in Codice MS. Vaticano Apuleji: *Ego Sallustius legi & emendavi Romæ feliciter Olybrio & Probino COSS.* (A. C. 395.) *in foro Martis controversiam declamans Oratori Endelechio.* Vide Sirmondum ad Sidonii lib. IV. Epist. 8. T. 1. Opp. p. 490. Carmen Endelechii separatim editum & notis illustratum est à *Jo. Weitzio* & *Wolfg. Sebero* Francof. 1612. 8. & cum eorundem notis, & *Jac. Gronovii* (ut videtur) præfatione Lugd. Bat. 1715. 8. Deniqve cum selectis Weitzii, Seberiqve & novis suis vulgavit eruditus vir *Gerhardus Outhovius* ad calcem libri de judiciis Jehovæ, qvem à se compositum edidit Groningæ 1725. 8.

Cat.

Catonis Disticha laudat & Hincmarus Remensis 683 Tom. 2. pag. 476. Gaufredus in poëtria nova: *Ethicus unde Cato* , nemo sine crimine vivit. *Octavianum* nescio qvem auctorem facit Goldastus notis ad paræneticos Veteres p. 104. & alibi. Catonis non esse, singulari diss. A. 1635. probatum dedit Boxhornius, cujus ipse meminit in Epistola ad Janum Bodec. Benningium data Kal. Jan. 1636. (p. 69. Epistolar. edit. Lipsiens.) Popmæ & aliorum qvorundam opinionem qvi disticha illa adscripserunt Ausonio, refellit Scaliger II. 32, lectionum Ausonianarum.

Qvi Catonis nomen ab argumento præfi- 684 xum volunt, possunt exemplo uti, qvod sic Martinus Ravaltus A. 1563. latine & Gallice edidit Catonem Principum, cujus meminit Franciscus à Cruce Bibl. Gall. pag. 316. Sic sententiæ monostichæ Marbodei Redonensis pag. 1634. Opp. inscribuntur; *Proverbia Catonis Philosophi.*

Gallica interpretatio Distichorum Catonis Petro Grosnetio auctore prodiit Paris. 1543. *Les mots dorès du sage Caton.*

Benedicti Burg, Archidiaconi Colchestriensis *Anglica* ex Gallico metaphrasis excusa Westmonasterii 1483. fol. memoratur à Michaële Maittaire in annalibus typographiæ pag. 172. Nescio diversa ne ab hac qvam in Codice membranaceo MS. servasse accepi Joannem Morum Episcopum Eliensem.

Jo. Mylii Cato *Græcolatinus*, Lips. 1568. 8.

Poſt Opitium *Germanicis* verſibus diſticha Catonis expreſſit Melchior Dietericus Procopius in collectione vernacula ſelectorum carminum moralium pag. 73. Francof. & Lipſiæ 1720. 8.

Catonis diſticha prodierunt inter auctores octo morales Lugd. 1507. fol. & 1520. forma qvarta majore. Illos recenſeo infra ad pag. 718.

Catonis diſticha cum commentario Eraſmi, P. Syri mimi & Septem Sapientum ſententiæ, Inſtitutio hominis Chriſtiani, Iſocrates ad Demonicum, Rod. Agricola interprete, Epicteti enchiridion ex verſione Politiani, & Plutarchus de odio & invidia ex verſione Eraſmi. Lipſ. 1517. 4. & Francof. ad Oderam 8. Catonis diſticha cum aliis edita Aboæ 1669. & 1685. 8. curante Joanne Gezelio.

Michaëlem Verinum Pocciantus pag. 166. de ſcriptoribus Florentinis docet Florentinum fuiſſe. Ejus diſticha moralia viderunt lucem primum Florent. A. 1487. qvo ipſo ille diem obiit.

Zuberum, Græcum Catonis Metaphraſtem acriter perſtringit Reineſius Epiſt. ad Neſtores pag. 36.

685 Columbani Hiberni, qvi Luxovienſis primum in Burgundia, deinde ob libertatem correptionis in exilium actus à Theodorico Rege * ſeculi ſeptimi intio Bobienſis in Italia Ab

* Vide Chronicon S. Benigni Divionenſis Tom. I. ſpicilegii Dacheriani p. 377. ſeq.

Abbas fuit, defunctus A. C. 615. Carmina una cum aliis illius scriptis leguntur etiam in Bibliotheca Patrum edit. Lugd. Tom. 12. pag. 33. seq. Vita ejus, auctore Jona Abbate, discipulorum illius discipulo, apud Surium ad 21. Nov. cui junge Bernhardum in vita S. Malachiæ c. 6. p. 70. Monachus Benedictinus fuisse probatur à Constantino Cajetano in libro qvem A. 1627. evulgavit & de quo vide Dupinii Bibl. Ecclesiasticam T. 17. p. 134.

Nævius bello Punico primo stipendia fecit, 686 deinde propter dicacitatem à triumviris conjectus in vincula, e qvibus per tribunos plebis iterum fuit liberatus. (Vide Dousam p. 145. explanationum Plautinar.) scripsitqve carmen de bello illo versibus Saturniis i. e. senario cum syllaba, continente volumine, qvod C. Octavius Lampadio in 7. libros divisit. Sveton. de grammaticis cap. 2. Confer Merulam ad Ennii fragmenta. *Tragœdias* ejus Alcestidem laudat *Varro*, *Non.* Danaën. *Non.* Hesionam *Gell.* Iphigeniam *id.* Leonta *id.* Lycurgum. *Non. Prisc.* Protesilaodamiam. *id.* Sirenam. *Non.*

Comœdias Acontizomenon *Charis.* Agidonem *Varro.* Agitatoriam *Charis. Fest.* Agrypnuntas *Non.* Apellam *Prisc.* Ariolum *Non. Prisc.* Assitogialam *Non.* Aulularıam *id.* Carbonariam *Prisc.* Clastidium *Varro.* Colacem *Terent Non.* Corollariam *Charis.* Cosmetriam *Varro. Diomed.* Dementes *Diomed.* Demetrium *Varro.* Diobolariam *Fulgent.* Eqvum Trojanum *Macrob.* Erulariam

Non. Figulum *Charis.* Fretum *Varro.* Glaucomam *Prisc.* Gymnasticon *Non.* Ithyphallum *Gell.* Lampadionem *Varro.* Ludum *Cic.* Lupum *Fest.* Pacevum *Non.* Pellicem *id.* Personatam *Fest.* Philemporon. *Fulgent.* Projectum *Diomed.* Qvadrigeminos *Non.* Romulum *Varro.* Sanniones *Non.* Stalegmum. *Donatus in Terent.* Stigmatiam *Varro.* Tarentillam *Charis. Fest.* Testiculariam *Prisc.* Tribacelum *Donat. in Ter.* Tunicularium *Fest.* Scripsit & Satyram, *Fest.* item Epicum carmen *Iliada* vel *Iliada Cypriam*, Charis. Prisc. Luserit & *Erotopægnion* si Nonio fides, nisi *Lævii* potius sit, perinde ut *Alcestis* & *Protesilaodamia.* De illius erotopægnii auctore confer etiam Scaligerum II. 27. lectionum Ausonianarum & Salmasium pag. 942. ad Solinum.

Novius centum & qvinqvaginta annis Nævio junior, Sullanæ dictaturæ vicinus in scena viguit. Eum laudant Grammatici in *Agricola* Non. *Andromath* Servius I. Georg. *Asinio.* Non. *Bubulco cerdone* id. *Bucolo* id. *Decuma fullonis* id. *Decumis* id. *Depaticis* id. *Duobus Dossennis* Fest. *Dotata* Non. *Eqvuleo* Prisc. *Erisace* Non. *Exodio* id. *Ficitoribus* id. *Filonico* id. *Fullonibus* vel *fullonibus feriatis* Tertull. de pall. Non. *Gallinaria* Non. *Geminis* Non. Prisc. *Hetæra* id. *Ligartaca* Gell. *Lignaria* Gell Prisc. *Macco* Non. *Macco copone* id. *Macco exule* id *Malevolis* id. *Mævia Medica* id. *Militibus Pometinensibus* id. *Mortis & vitæ judicio* id. *Optione* id. *Papp præterito* id. *Parco* Gell. Non. *Paullo* Non. *Pædio* j παιδίῳ id. *Phœnissis* Fest. *Pico* id. *Pracone posterior*

Non

Non. *Pullis escam*; vel *Pullis* id. *Quæstione* id. *Surdo* Fest. *Tabellaria* Non. *Togularia* Fest. *Triperdita* Non. *Vindemiatoribus* id. *Virgine prægnante* id. *Zona* id. Hæc ex Christophori Wase exercitatione secunda stricturarum Nonianarum Oxon. 1685. 4.

Antonium Augustinum Episcopum Ilerdensem fragmenta latinorum Poetarum perqvam diligenter congessisse scribit Fulvius Ursinus in Virgilio cum Græcis scriptoribus collato pag. 7. & 73. 91.

687 Novissime Janus Brouckhusius ad Tibullum pag. 381. à *Davide Hogstratano* V. C. exspectare nos brevi jussit fragmenta Veterum Poëtarum, *Jani Dousæ* & aliorum Virorum doctorum egregiis observationibus examussim illustrata.

688 *Pervigilium Veneris* Meursius parte 2. exerc. Critic. p. 143. Catullo: Jos. Scaliger Q. Catulo Urbicario cujus apud Juvenalem mentio: Salmasius & Menagius Poëtæ mediæ ætatis circa extremum sæculi III. at Senecæ Floro tribuit Barthius ad Claudian. pag. 147. edit. primæ & XVI. 6. Adversar. aliisqve in locis. Idem carmen emendatum cum notis subjicitur poëmatis *Jo. Ludovici Praschii*, Norimb. 1666. 12. Cum commentario *Andreæ Rivini* prodiit separatim Lips. 1645. 4. & cum Scriverii & aliorum notis ac Rivini commentario, Hagæ 1712. 8. addito Cupidine crucifixo Ausonii. Gallicam Metaphrasin memorat Jo. Clericus Tom. 24. Bibl. Select. pag. 225. De pervigilii vocabulo qvo sa-

facrum nocturnum innuitur, Vide Petronium Burmanni pag. 72.

Baudii amores ex una eademqve editione in titulo jam Hagam jam Lugdunum Batavorum jam Amstelodamum referre videas.

Luxurii Poëtæ veteris Christiani nonnulla etiam mecum communicavit Nobiliss. Christophorus Woltereck, Glückstadiensis. Vide itidem, qvæ Almeloveenius Poematis veteribus inseruit pag. 10. seqq. & auctor Ephemeridum Lipsiensium, editarum Germanicè A. 1710. (ausführl. Bericht von neuen Büchern) pag. 1010. seq. nec non qvæ ad Claudiani idyllium de Apono p. 852. Nic. Heinsius, ex epigrammatis Luxurii ineditis qvæ apud Petrum Scriverium vidit, illud de aqvis calidis Cernensibus integrum proferens: tum qvæ in tomo tertio thesauri novi Antiqvitatum Romanarum Sallengriani p. 165. & 234 seq. illustris Cuperus in diss. de elephantis in numis.

Cæterum in MSto Codice Salmasii inter pervigilium Veneris atqve Luxurii hujus poematia intersunt paginæ 48. in fol. Vide Menagiana Tom. 3. p. 14. & 81. nec non Tom. 4. p. 310. edit. Amstelod.

Jambi qvos ἀνεχομένῳ Apuleji opposuit Jacobus Durantius Caselius, exstant in ejus variis lectionibus lib. 2. c. ult.

690 Locum in Ausonii Cupidine cruci affixo illustratum videre licet in Memoriis Trevoltinis A. 1714. p. 469. & A. 1717. pag. 1181. 1189.

Erphor-

Erphordiæ A. 1501. 4. junctim excuſa prodierunt : Heſiodi laus Muſarum. *Lactantii* carmen de reſurrectione. *Ovidii* de phœnice ex libro XIV. Metamorphoſ. *Auſonius* de Paſcha. *Claudiani* carmen de Chriſto. Baptiſtæ Mantuani ad B. Virginem votum. Angeli Politiani hymni duo de diva Virgine. Dom. Palladii carmina de diva Anna & de moribus archigrammateorum, cum commentario Georgii Burchardi Speltini.

In tomo X. Bibliothecæ Patrum Lugd. 1672. 695 leguntur ex editione Moguntina 1603. 4. Chriſtophori Broweri S. I. expreſſi libri XI. carminum & Epiſtolarum *Venantii Fartunati*, nec non libri IV. de vita Martini Turonenſis carmine heroico, cum tribus Elegiis, una de excidio Thuringiæ, altera ad Juſtinum juniorem Imp. & Sophiam, & tertia ad Artachin. De ſe ipſe Venantius lib. VIII. carm. 1. p. 571.

De aliis Venantiis vide Sirmondum pag. 28. ad Ennodium.

Chorus Poëtarum luſtratus & illuſtratus, ſive Corpus qvod *Alexandro Ficheto* S. I. curante prodiit Lugd. 1616. 4. obſcœna expungit, cæterum auctius priore eſt, adjectis poëtis *Manilio*, *Columella*, *Boëthio*, *Sereno Sammonico*, *Rhemnio*, *Mario Victore*, *S. Paulino*, *Sedulio*, *Aratore*, *Proſpero* Aqvitanico, *Ennodio*, Idylliis *Cypriani*, *Lactantii*, *Hilarii*, *Dracontii*, fragmentisqve *Senecæ* & *Petronii* : adjuncto muſeo ſive indice duplici

Rhe-

Rhetorico & Poëtico in omnes Poëtas, Kalendario item veteri Pontificio & rustico Romanorum cum Ficheti notis p. 1171 -- 1208.

Exstat & tertia corporis Poëtarum Latinorum editio A. 1627. primæ Anni 1611. vestigiis insistens. Deniqve auctius longe & è melioribus editionibus expressum 2. Volum. in fol. typis nitidis, Lond. 1713. apud J. Nicholson, B. Tooke & J. Tonson, cum indice poëtico Farnabiano descriptionum, imaginum, rerumqve dedit Clarissimus Vir *Michael Maittaire*, atqve Sereniss. Subaudiæ Duci, Francisco Eugenio dedicavit hoc titulo:

Opera & fragmenta veterum Poëtarum Latinorum, Profanorum & Ecclesiasticorum.

VOLUM. I.

Pha

VOLUM. II.

Authores, quorum Fragmenta & varia quædam opuſcula, ex Rob. Stephani, Petr. Scriverii, Joſ. Scaligeri, & P. Pithœi Collectaneis potisſimum decerpta ſunt.

M. Acc.

M. Acc. Plautus. 1470.
Cn. Nævius. 1473.
Mar. Pacuvius. 1497.
St. Cæcilius. 1484.
Lu. Accius. 1487.
Cai. Lucilius. 1496.
Sex. Turpilius. 1507.
Gn. Matius. 1509.
Lu. Afranius. 1510.
Qvint. Trabeas. 1514.
C. Licinius Imbrex. 1514.
Qvint. Novius. 1514.
Lu. Pomponius. 1515.
Dec. Laberius 1517.
Qvint. Catulus 1519.
Qvint. Atta. 1520.
Pub. Syrus. 1520.
Por. Licinius. 1523.
Val Æдituus. 1524.
C. Licinius Calvus 1524.
C. Helvius Cinna. 1524.
M. Furius Bibaculus. (1525.)
P. Ter. Varro Atacinus. (1525.)
C. Ticida. (1525.)
Furius Antias. (1526.)
Laur. Tullius. (1526.)
T. Valgius. (1526.)
Lu. Varius. (1527.)
Dom. Marſus. (1527.)
Cæſ. Baſſus. (1527.)
Æm. Macer. (1528.)

C. Rabirius (p. 1528)
C. Asin. Gallus. (1528.)
Corn. Severus, (1528.) & (1583.)
Pomponius Secundus (1129.)
Cn. Getulicus. (1529.)
Sex. Hæna. (1529.)
C. Pedo Albinovanus. (1530.) & (1589.)
Volc. Sedigitius. (1530.)
Aul. Serenus. (1530.)
Septimius Afer. (1531.)
M. Ter. Varro. (1531.)
Titinius. 1541.)
Suevius. (1542.)
Albinus (1542.)
Alphius Avitus. (1543.)
Ilius. (1543.)
C. Granius. (1543.)
Memor,al. Memmius. (1543.)
[C.] Julius [Cæsar Strabo.] (1543.)
Sempronius Gracchus. (1543.)
Vxrius. (1543.)
Cil. Mæcenas. (1543.)
P. Pomponius Secundus. (1543.)
Sempronius Gracchus. (1543.)
Rutilius Geminus. (1543.)
Incerti Tragici. (1543.)
M. Tull. Cicero. (1545.) & (1548.)
Germanicus Cæsar. (1547.) & (1563.)
Seneca Philosophus (1566.)
Petronius Arbiter. (1567.)
Petronius Venusianus. (1573.)

POETÆ ECCLESIASTICI.

Au

ad calcem ſubjiciuntur

OMISSI.

CAPUT II.

DE POETIS CHRISTIANIS.

Ad pag. 697

De Prudentio præter alibi a me laudatos conſulere juvabit Tillemontium Tom. X. memor. Eccleſ. p. 560. ſeqq. Jo. Petrum Ludewig in vita Prudentii Witeb. 1692. atqve nter ejus opuſcula A. 1719. fol. junctim excuſa Halæ Saxonum pag. 494. Polycarpum deniqve Leyſerum in hiſtoria poëtarum medii ævi tatim ſub initium.

Hic eſt *Clemens* qvem inter Poëtas Chriſtianos laudat Rabanus III. 18. de inſtitutione Cle-

Aur.

ricorum, Tom. 6. Opp. pag. 41. eundemqve disertissimum ac Christianissimum appellat libro de ordine Sacram. cap. 12. p. 53. Dungalus Diaconus Paris. qvi circa A. C. 821. scripsit, libro de imaginibus contra Claudium Taurinensem Tom. 14. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 220. *Aurelius Prudentius Clemens vir Consularis ac Iberorum doctissimus, eodem fidei ac devotionis studio flagrans.* Christianorum Maro & Flaccus dicitur Bentleio pag. 66. ad Horatium.

De Calagurri Nascia, Vasconum, Prudentii patria diatribam auctore G. L. exhibet Diarium literarium Hallense Germanice editum, Neu Bibliothec XXVI. p. 475.

Natus fuit Prudentius Salia Consule A. C 348. Vide Sirmondum p 70. ad Ennod.

Alius Prudentius, Episcopus Turiasonensi in Arragonia de qvo Acta Sanctor. 28. Apri Tom. 3. p. 587. seq.

In libros duos contra Symmachum, mini emendate excusos, commentaria Isaaci Granga Gymnasiarchæ Vindocinensis adspexere luce Paris. 1614. 8. is putat Prudentium eos scripsis A. C. 403. cum viginti annis post relatione ab S. Ambrosio confutatam Symmachus it rum ausus fuisset Imperatores Arcadium & H norium pro ara Victoriæ sollicitate. Nec pa cos fuisse in Senatu qvi cum Symmacho fac rent, colligas ex eo, qvod Prudentius 1. Symmachum v. 609.

An

Aspice quam pleno subsellia nostra Senatu
Decernant infame Jovis pulvinar - -

In Christianis Poëtis ab Aldo Manutio junctim editis Venet. 1502. 4. cum præfatione ad Danielem Clarium Parmensem in urbe Rhácusa bonas literas publice profitentem, nullus Prudentio locus datus est, sed in illa occurrunt

1) *Sedulii* presbyteri mirabilium divinorum libri IV. Elegia in Christi laudem, in qva finis pentametri est similis principio hexametri, publicata à Turtio Rufo Asterio Qvinto V. C. exconsule ordinario atqve patritio, *Cantemus, Socii, Domino cantemus honores.* Hymnus *A Solis ortus cardine*, initiis tetrastichorum exhibens omnes literas Alphabeti.
2) *Juvenci* historiæ Evangelicæ libri IV.
3) *Aratoris* Subdiaconi Rom. Ecclesiæ Cardinalis Apostolicæ historiæ libri II. præmissis duabus ad Florianum Abbatem & Virgilium Pontificem brevibus elegiis.
4) *Probæ Falconiæ* Centronis * clarissimæ fœminæ excerptum è Maronis carminibus ad testimonium Veteris noviqve Testamenti opusculum.
5) *Lactantii Firmiani* de resurrectionis Dominicæ die elegia, & de passione Domini, carmen heroicum.

(s) 3 6) Ca-

* Ita dicta quod scripsit cantonem, κέντρωνα.

6) *Cæcilius Cyprianus* Epiſcopus Carthaginenſis de ligno crucis.

7) Tipherni deprecatoria ad B. Virginem elegia,

Virgo decus cœli, virgo ſanctiſſima, virgo
Quæ ſuper angelicos es veneranda choros. &c.

Oratio ad eandem, verſu heroico:

Regum ſancta parens alto quæ ſanguine ducis
Principum - - -

Precatio matutina ad omnipotentem DEum.

Omnipotens quem mente colo, Pater unice rerum.

8) *S. Damaſi* Epiſcopi de laudibus Pauli Apoſtoli, verſus hexametri.

9) Elegia in Hieruſalem.

10) Odæ & carmina qvædam Raphaelis Zovenzonii Poëtæ.

Addita etiam proſaria ſcripta α) *Severi Sulpicii* liber de vita S. Martini cum præmiſſa ad Deſiderium Epiſtola. Ejusdem Sulpicii Epiſtolæ 1) ad Euſebium presb. poſtea Epiſcopum 2) ad Aurelium Diaconum & 3) ac Baſſulam de libello obitus S. Martini. Dialog III. de miraculis S. Martini Epiſcopi. De translatione corporis S. Martini.

β) B. Nicolai Myrenſis Epiſcopi vita è Græco verſa Latine à Leonardo Juſtiniano, Patrici Veneto ad Laurentium fratrem.

Ve

Volumen claudunt Græci ſine auctoris nomine Homerocentones * addita latina proſaria verſione, & præmiſſa Petri Candidi monachi qvi illa ex Codice MS. deſcripſit, correxitqve ad Aldum Epiſtola, & hoc Scipionis Carteromachi hexaſticho:

Ἐι, τὸ δοκεῖν, μύθοισιν ἐπέτρεπεν αὐτὸν Ὅμηρος,
Ἀλλ' ἱεροῖς πάντως ἤθελε ταῦτα πρέπειν.
Θαῦμα γὰρ, εἴτ' ἄλλωςγε λελεγμένα πολλὸν ἀπ' αὐτῶν
Τοῖς θείοις ἔργοις ἥρμοσ' ἀρειοτέρως.
Ἀλλὰ δ' Ὁμηρείων μάλα γ' ἄξιος ὅτος ἐπαίνων
Ὅςις ἄρ' εἰς τάδε μιν θεῖα μεθηρμόσατο.

Ut ad Prudentium revertar, prodiit ille Daventriæ 1472. 4. atqve eſt mihi ad manus editio antiqva in 4. ſine anni nota, locive, ad cujus calcem hæc verba leguntur: *Aurelii Clementis Prudentii opera prudens lector hoc ordine impreſſa invenies. Primum in utrumque teſtamentum tetraſticha. Deinde eum quem de Divinitate librum ſcripſit, Apotheoſinque titulavit. Pſychomachia ſequitur. Hamartigenia his recto ordine additur. Peri ſtephanon ſubditur, ſic enim Græce liber ad martyrium invitatorius inſcribitur. Diurnorum vero hymnorum*

[t] 4 *libro,*

* De his ſive Pelagii Patricii ſive Eudociæ Homerocentonibus eorumque editionibus aliis dixi lib. 2. Bibl. Græcæ cap. 7.

libro, (qui & cathemerinon dicitur) & eo quem contra Symmachum, idololatriam defendentem ſcripſit, pulchro & recto ordine totum opus conſummatur.

Carmen in Romanum martyrem, cum amplo *Jo. Murmelii* Ruremundenſis commentario prodiit ſeparatim Coloniæ in chalcographia ingenuorum liberorum Qventell, 1507. 4.

Jacobi Spiegel Seleſtadienſis commentarius in hymnum de CHriſti miraculis ad omnes horas, *da puer plectrum*, Seleſtadii in ædibus Lazari Schurerii 1520. fol. Ad calcem voluminis exſtat Jacobi Wimphelingii Epiſtola, in qva *faceſſant*, inqvit, *Catullus, Tibullus, Propertius: cum exſtent Sedulius, Prudentius, Baptiſta Mantuanus: pro Martiali tutius legantur epigrammata Buſchii, Murmelii, Sapidi.* Verum ſi gemmæ in argentea theca vel plumbea merito præferendæ ſunt auro carbones tegenti, non ideo plumbum ipſum vel argentum auro præſtat, neqve aurum faceſſere jubebimus.

Georgii Fabricii Chemnicenſis in pæanas tres Prudentii, Sedulii, Fortunati de vita & morte CHRISTI, & in hymnos tres alios Prudentii & in Romanum martyrem expoſitio. Lypſiæ 1568. 8. ſubjuncta adagiorum annotatorum centuria.

Auguſti Buchneri commentarius in Prudentii hymnum de CHriſti Natali. Witeb. 1643. 8.

Ad calcem hiſtoriæ Trojanæ Daretis Phrygii qvam Lipſiæ 1498. 4. edidit & Martino Polichio

Meller-

Mellerſtadenſi dicavit Johannes Majus Romhiltenſis, ſubjiciuntur Prudentii hymni tres, 1] de Phaſe populi Iſraëlitici. 2] de miraculis Salvatoris noſtri, 3] de qviete & ſomno, divino munere.

Prudentius cum *Antonii Nebriſſenſis* commentario & ſcholiis *Jo. Sichardi* qvi ſex Codd. MSS. uſum ſe teſtatur, vidit lucem Antwerp. ex Jo. Steelſii officina 1540. 8. Cum Sichardi ſcholiis jam prodierant Prudentii carmina Baſil. 1527. 8 apud Cratandrum, atqve iterum apud Henricum Petri.

Cum notis *Jo. Sichardi* & *Erasmi* Lugd. 1553. 8.

Aurelius Prudentius Clemens *Theodori Pulmani* Cranenburgii & *Victoris Giſelini* opera ex fide decem librorum MSS. emendatus, & in eum ejusdem Giſelini commentarius. Antwerp. ex officina Chriſtoph. Plantini 1564. 8. ſubjuncto ad calcem voluminis, Eraſmi in hymnos duos commentario.

Ex Giſelini recenſione Pariſ. 1566. & Lugd. Bat 1596 forma minore.

Prudentius in uſum ſcholarum ex poſtrema doctorum virorum recenſione editus Luneb. 1648. 12. Omitto editiones in Bibliothecis Patrum & in Corporibus Poetarum obvias.

Prudentius cum notis *Nic. Heinſii* & variorum doctorum virorum maxime neceſſariis, [*Iſonis* Magiſtri præcipue & *Antonii Nebriſſenſis*] cum præfatione *M. D. Mulleri*, Colon. 1701. 8 parum emendata parumqve nitida editio.

De optima omnium *Chamillardiana* Prudentii editione vide acta Erud. Tom. I supplem. 3. pag. 126. De *Cellariana* A. 1703. p. 154. Chamillardus de interpretibus ante se Prudentii hoc fert judicium: *Giselinus* sectatus tantum ea qvæ omnium erant facillima & minime scitu necessaria, lapsus in multis etiam & hallucinatus est. *Nebrissensis* hæret in Prudentio magis, sed est brevior & singula delibare satis habet: qvæ ad fabulam, historiam & penitiorem scriptoris cognitionem reqviruntur, omittit. Qvid qvod apotheosin, hamartigeniam, duos contra Symmachum libros, qvi sunt præ cæteris tamen dignissimi, qvi legantur, non attigit. Restat *Heinsius*, cujus variæ lectiones in Prudentium adspersis interdum lectissimis notulis perqvam eruditæ sunt & accuratæ, ut ab Heinsio profectas facile noris. *Weitzius* *) cum editas hacteuus in Prodentium notas collegisset, addidit etiam suas, easqve minime contemnendas: hoc uno cæteris superior, qvod veterum auctorum locos indicet, ac eos præcipue sacræ Scripturæ qvos Prudentius operi suo intexuit. Mitto *Jacobum Spigelium*, cujus notæ in Oden *omnis horæ* non solum sunt propter nimiam prolixitatem molestæ, verum etiam minutis quibusdam ac pæne puerilibus nugis ab ipsa Grammatica repetitis refertæ. Mitto etiam

* Idem *Weitzius* Francof. 1643. 8. edidit Heortologium sive hymnos festivales ex Poëtis veteribus qva recentioribus excerptos, notisque illustratos.

etiam *Adamum Siberum*, b) *Georgium Remum*, c] *Adamum Theodorum Siberum*, d] *Andream Wilkium*: qvorum alii verba ſex interdum aut ſeptem protulerunt in hymnos tres, aut qvatuor totos, alii in unum duntaxat: ut merito ab interpretum Prudentii numero ſint expungendi. Aliter ſentiendum de ſcholiis *Iſonis*, qvæ qvamvis admodum brevia ſint, qvicqvid eſt tamen gravioris nodi ſolvunt. Habendus idem honos *Georgii Fabricii* notis in Poëtas Eccleſiaſticos, & hymnos qvinqve Prudentii qvos illuſtravit. Claudet agmen interpretum *Eraſmus*, qvi qvamvis in duobus tantum poſtremis Cathemerini hymnis elaboraverit, qvia tamen vir fuit, ſiqvis alius ſua tempeſtate, acuti & limati judicii, operæ pretium fecit, ac documento eſſe poteſt qvam non Prudentius ab eruditis negligendus ſit. *Hactenus Chamillardus.*

Andreas Wilckius Gymnaſii Gothani Rector præclare meritus A. 1610. 8. prælis dedit ἑορτογραφίαν in duas partes tributam, quarum *priore* continentur commentarii in hymnos veterum

b) *Adamus Siberus* Lipſiæ 1575. 8. vulgavit breviarium Chriſtianum, continens doctrinam, preces, Cantica & hymnos Eccleſiæ: Nec non ibid. 1580. 8 enchiridium pietatis puerilis oratione numeroſa ex antiquorum & recentium monumentis recenſitum diſtinctumque libris IV.

c) *Georgii Remi* notæ in loca quædam Prudentii Cathemerinon, Apotheoſin, Hamartigeniam, Pſychomachiam & contra Symmachum leguntur in editione Weitziana pag. 508-519.

d) *Adami Theodori Siberi* notæ in hymnum X. XI. & XII. Cathemerinon, ibid. p. 520-527.

terum recentiumqve poëtarum. 1) P. Lotichii Secundi in Nativitatem Christi. 2) Georgii Buchanani in diem Dominicam. 3) Jo. Stigelii in Calendas Januarias sive Circumcisionis Festum. 4) *Prudentii* in Epiphania sive trium Regum. 5) Jo. Possellii in Festum Purificarionis Mariæ. 6) *Juvenci* in Annunciationem. 7) Joach. Camerarii in Passionem, Mortem & Resurrectionem Christi. 8) Baptistæ Mantuani in Ascensionem. (9 P. Lotichii Secundi in festum Pentecostes. 10) Pauli Melissi in SS. Trinitatis festum. 11) Frid. Taubmanni in Joannis Baptistæ. 12) Actii Synceri Sannazarii in Visitationem Mariæ. 13) Philippi Melanchthonis in festum Michaelis. 14) Christophori Wineri in Adventum Domini. *Posteriore* parte exhibentur & illustrantur carmina & hymni in festa Apostolorum 1) in S. Andream, Jo. Baptistæ Mantuani 2) in S. Thomam; Nonni Panopolitani. 3] in S. Johannem Evangelistam & Apost. M. Hieron. Vidæ. 4] in SS. Philippum & Jacobum, M. Hulderici Buchneri, 5] in S. Petrum Apostolum, Joach. Camerarii. 6] in S. Jacobum majorem, M. Hulderici Buchneri. 7] in S. Bartholomæum, Jo. Baptistæ Mantuani. 8] in S. Matthæum, Nic. Rudingeri, 9] in Simonem & Judam, Joh. Baptistæ Mantuani.

698 Prudentii Codex perantiqvus septimo vel octavo seculo scriptus exstat Mediolani in Bibliotheca Ambrosiana; qvo nullum alium remo-

remotioris antiqvitatis vidisse se testatur Bernhardus de Montfaucon Diar. Italic. pag. 18. Codicem præclarum Urbinatem Alexander VII. Vaticanæ addidit Bibliothecæ, qvem laudat Holstenius diss. de veribus Dianæ Ephesiæ.

Claudii Marii Victoris sive Victorini * libros III. in Genesin, versibus hexametris scriptos, ex interpolata Gaignei editione recudi curarunt etiam Bibliothecæ Patrum conditores. Confer Christiani Daumii notas ad Paulinum Petrocorium pag. 320. Alcimi & Victoris carmina edidit Jo. Gaigneius, Parisiensis Theologus Lugd. 1536. 8. 699

Dracontii Hispani ** presb. carmine scriptum epico Hexaëmeron cum elegia ad Theodosium juniorem Augustum extat & in Bibl. Patrum Lugd. Tomo IX. pag. 724. & Tom. 2. Opp. Sirmondi pag. 890. Prodiit etiam cum indice, glossario & notis Jo. Weitzii Francof. 1619. 8. 700

Epistolam *Alcimi* ad Apollinarem in notis ad Ennodium pag. 67. vulgavit & Homiliarum qvoqve Aviti MStarum meminit Sirmondus.

Obiit Avitus A. C. 523. Laudatur à Venantio Fortunato lib. III. carm. 26. sqq. Tom. X. Bibl.

* Victorinus appellatur a Gennadio c. 60. de script. Eccles. & ab Hieronymo præf. in Epist. ad Galatas. Theodosio & Valentiniano regnantibus diem obiisse idem Gennadius testatur.

** Vide Nic. Antonii Bibl. veterem Hispan. III. 3. p. 192

Bibl. Patrum Lugd. pag. 545. De Judæis per Avitum Episcopum conversis, idem videndus lib. V. carm. 5. pag. 554. Ad manus mihi sunt Aviti editiones 1) Coloniensis per Martinum de Werdena A. 1509. 4. feria secunda post festum S. Matthiæ Apostoli, cum præfatione* *Johannis Adelphi Mulingi* Argentinensis, qvi nunqvam ante à chalcographis disseminatam testatur. 2) Basileensis 1545. 8. mense Augusto, cum commentariis Menradi Moltheri, Augustani. Hanc habeo emendatam manu viri eruditi ex Codice MS.

3) Lugdunensis 1536. forma octava majore ex recensione *Jo. Gaigneii*, Parisiensis, una cum Victore sive Victorino Massiliensi, de qvo supra.

4) Lipsiensis 1604. 8. cum castigationibus M. *Joach. Zehneri*, Superintendentis Schlesingensis, qvi usus est MSto insigni Fuldensi.

Nova cura recensere integrum & veteri nitori restituere Avitum pridem promisit *Christianus Daumius*.

702 Syllabum Poëtarum Christianorum Daumius præmisit Paulino Petrocorio.

Victorini Afri, qvi circa A. C. 362. vixit, hymnos tres de homousio recipiendo, interpretem in nonnullis benignum exigere notat Jo. Launojus diss. de Victorinis pag. 56.

Juven-

* Eadem præmissa editioni priori Argent. 1507.

Juvencus * Constantino Imperatore scripsisse se significat.

Editiones Juvenci sunt: Parisiensis 1499. fol. cum Sedulio, & P. Barri præanibus qvinqve festorum B. Virginis, edente Jacobo Fabro qvi in Epistola ad Fabrum Stapulensem, præmissa Aldhelmo de virginitate edito Daventriæ 1512. 4. *Considerans ego fructum illum qui emersit ex editione illa divi* Juvenci, *quem ego ante multos annos primus omnium publicavi, qui erat mihi mutilatus & imperfectus ob antiquitatem, quocirca in eam formam redegi qua & hic & in aliis locis circumfertur, quæ enim & immutata sunt in eo, & quæ ad imperfectos versus accesserunt propter exemplaris depravationem, non dixerim facile.*

Antiqva sine loco & anno in 4. qvam possideo hoc titulo: *Juvencus presbyter immensam Evangelii majestatem heroicis versibus concludens.*

Aldina An. 1502. 4. cum Sedulio, Aratore, Probæ Falconiæ Virgiliocentonibus & Lactantii ac Damasi poematis qvibusdam, Cypriano de ligno crucis, & incerti Homerocentonibus.

Lipsiæ 1505. fol. *Catalogus Bibl. Francof. ad Viadr.*

Paris. 1506. 4. *Bibl. Menarsiana* p. 335.

Sine

* Alius Juvencus qui Attilæ vitam scripsit citatur à Goldasto ad Petron & à Tho. Bartholino de Armillis veterum. Illa edita Ingolstadii, fuit in Bibl. Cordesiana. Eam collectioni quam parat scriptorum Occitaniæ adjungere constituit in Gallia P. de la Porte, Ord. S. Francisci de Paula. Multis post Juvencum huncce sæculis Attilæ vitam scripsit Philippus Callimachus.

Sine temporis nota, adjuncto *Hermanni Buschii* in Juvencum Epigrammate. 4. Hanc Lipsiæ 1511. per Melch. Lotterum prodiisse affirmavit mihi Joh. Mollerus V. C. Rector Flensburgensis Athenæi dignissimus.

Rothomagi 1509. 4. cum notis Badii Ascensii.

Viennæ 1519. 4. *Cascloges Bodlej.*

Mediolani 1569. 8. qvæ editio est in Bibliotheca Barberina.

Juvencus, Sedulius, Arator & Venantii hymni qvatuor ex recognitione *Theod. Pulmanni*, præmissa Reinhardi Hadamarii præfatione cum variis lectionibus, Basil. sine anni nota in 8. Repetita hæc editio Calari apud Vincentium Sembenium 1573. 8. teste Nic. Antonio.

Basil. 1541. 8. inter Poeseos Christianæ opuscula aliqvot, & * Ælius Nebrissensis in Sedulium atqve Badii in Juvencum.

703 Basil. 1562. 4. in Poetis Christianis *G. Fabricii*, cum notis.

Ibidem 1537. 8. cum Aratore & Enchiridio Prudentii.

Basil. 1545. 8. cum Sedulio & Aratore, collata cum codice Rottendorphii & aliis MSS.

Paris.

* Pag. 293. edit. noviss. Koenigius notis ad Juvenci III. 341 *Quod ad nothum Juverci versum attinet, non miror hun[c] ipsum exstare tum in G. Fabricii Poetis Christianis, tum i[n] Bibliotheca Patrum Parisiensi. Nam utraque editio expres[s]a videtur ab illa Antonii Nebrissensis, quæ prima cum e[n]arrationibus suis dedit Juvencum, & è margine in textum recepit* τὸν νοθευόμενον.

Parif. 1545. 12. apud Joh. Berbæum & Claudium Garamontium.

Lugduni ap. Joh. Tornæfium & Gvil. Gazeium 1553. 12. Juvenci, Cœlii Sedulii & Aratoris facra Poëfis fumma cura & diligentia [ut habet titulus] collata. Repetita editio ibid. 1566. forma minore.

Lugduni apud Joh. Tornæfium Typogr. Reg. eorundem triumvirorum Poëfis facra collata cum variis editionibus præfertim G. Fabricii, tum cum MS. codice 1588 in 12.

Reinhardi Lorichii Hadamarii editio Colon. apud Eucharium Cervicornum 1537. 8. cum Sedulio.

In choro Poëtarum latinorum Lugd. 1616. 4.

In latinorum Poëtarum corpore T. 2. p. 675. Genevæ 1611. 4. Lugd. 1603. 4. Genevæ 1627. 1640. 4. Lond. 1713. fol.

In Bibliothecis Patrum Parif. 1575. Tom. 8. 1589. Tom. 8. 1654. Tom. 8. 1624 1654. & in Appendice Colon. 1618. T. 4. & Lugd. 1677. Tom. 4.

Deniqve cum obfervationibus *Georgii Matthiæ Kœnigii* qvi Altdorfii 1683. 1684. fcholis publicis illum Poëtam fuit interpretatus: tum Magni Danielis Omeifii, & cui hic moriens curam edendi Juvenci commifit, Clariff. Viri M. Erhardi Reufchii, Chriftianiqve Schoetgenii. Altdorf. 1710. 8. Sane cum ex Omeifii τῦ μακαρίτε Epiftola ad Rev. Abbatem Jo. Fabricium qvæ typis exfcripta eft, intellexiffem illum

propemodum abſolutus tum habuiſſe ſuos ad Poëtam illum Commentarios, qvem cum variis editionibus & codicibus commiſiſſet, & Koenigianis inſuper obſervationibus illuſtrare vellet, non modo libenter ceſſi, qvi & ipſe Juvencum edere paraveram, ſed & Collationes Codicis Helmſtadienſis qvas à laudato Rev. Abbate, & Cantabrigenſis qvas ab eruditiſſimo Viro Erico Benzelio acceperam libenter cum eo communicavi.

704 *Cœlio Sedulio Scoto* præmiſſa Epiſtola eſt Aſterii qvi A. C. 494. Conſul fuit. Ita legendum pro 449. Ut *Scoti* pro *Schotti*. Verſus autem nuncupatorii ad Theodoſium, non Sedulium habent auctorem, ſed ſunt illi ipſi qvos Proba Falconia Centoni ſuo præfixit.

705 *Sedulius* MStus exſtat Norbergæ apud Nobiliſſ. Virum Gottfridum Thomaſium. De illo Poëta præter Labbeum, qvi multa erudite de eo notavit Tom. 2. de ſcript. Eccleſ. p. 324-339. & Juſtum Fontanini lib. 2. de Horta Colonia cap. 3. ubi de Sedulii carmine Paſchali inter Apocrypha relato in decreto Gelaſii, nec non Bælium in Dictionario hiſtorico, conſulendus Tillemontius ſub extremum Tomi XII. Memoriarum ſ. commentariorum hiſtoriæ Eccleſiaſticæ.

Jo. Sopranii Commentarios in Sedulium Poëtam memorat Nic. Antonius Tom. 1. Bib. Hiſpan. p. 599.

Pro

Prodiit Sedulius ex Nicolai Chappusoti recensione Parisiis in 4. sine anni nota, ex officina Ascensiana.

Apud Aldum cum Juvenco, Aratore & aliis 1502. 4.

Ex Reinhardi Lorichii Hadamarii editione Colon. apud Eucharium Cervicornum 1537. 8. cum Juvenco.

Ex recognitione Theod. Pulmanni, Basileæ 1528. 1534. & 1537. 8. atqve Calari 1573. 8. cum Juvenco, Aratore, & Venantii hymnis duobus per G. Cassandrum integritati restitutis.

Basileæ 1541. 8. cum Ælii Antonii Nebrissensis enarrationibus, & Juvenco per Badium illustrato.

Basileæ 1548. 8. cum Juvenco & Aratore.

Cum Juvenco & Aratore Lugd. 1553. 1566. 1588. 12. qvam postremam editionem habeo Nic. Heinsii manu collatam cum MSS.

Occurrit etiam Sedulius in Bibliothecis Patrum & in corpore Poëtarum Latinorum sæpius edito &c.

De novissima Cellarina editione vide Acta Erud. 1704. pag. 108.

Arator sæpius cum Sedulio & Juvenco editus prodiit etiam Mediolani 1469. 8. (qvæ editio est in Bibl. Barberina] & Lipsiæ 1515. 4. & cum commentariis Arrii Mendosæ, Salmanticæ 1516. Habeo qvoq; excusum ex antiqva editione in 4. sine anni nota & loci, in cujus calce legi-

tur: *explicit liber secundus Aratoris subdiaconi de insignibus Apostolorum actibus.*

Cernis ut, o lector, sua carmina finit Arator,
Littera stat suavis typicis intexta figuris.

Alius Arator presbyter, Martyr Alex. de qvo Martyrologia 21. April.

707 *Venantium Fortunatum* edere promisit etiam Josephus Castalio. De Brovveri editione dixi supra pag. 285.

708 *Drepanius Florus* ad Moduinum Augustodunensem Episcopum scripsit seculo IX. adeoqve diu post Sidonium Apollinarem, (ne Drepanium VIII. Epist. 11. à Sidonio memoratum cum hoc Drepanio confundamus.) Vide Polycarpum Leyserum de poëtis medii ævi p. 243. seq.

709 *Strabi* versus ad Picturas N. T. qvos editurum se recepit Labbeus, nescio fuerintne diversi ab iis qvi in imagines Mariæ & Apostolorum leguntur Tom. 15. Bibl. PP. Lugd. p. 233. seq.

Præter Gretserum lib. 2. de cruce c. 9. Daumius qvoqve epist. ad Reinesium pag. 48. notat Georgium Fabricium aliqvando nimia libertate usum in edendis veterum scriptis.

De Merobaude sive Marbodo, Redonensi postea Episcopo, vide & Jacobi Hommey supplementum Patrum pag. 546. Eqvidem si. U gerium Andegavensem Episcopum in Epitaphio Marbodi audimus.

Ce

Cessit ei Cicero, cessit Maro junctus Homero;
Ut dicam breviter, vicit eos pariter.

Novissime Antonius Beaugendre, presbyter & Monachus Ord. S. Benedicti è Congregat. S. Mauri, Parisiis 1708. fol. ad calcem operum Hildeberti Cenomanensis, Marbodi opuscula unctim edidit longe plura & emendatiora quam lucem viderant Redonis 1524 jussu Yvonis Redonensis Episcopi. In hac nova editione continentur, *prosa* qvidem 1) Epistolæ VI. pag. 1387.

2) Vita S. Licinii, Episcopi Andegavensis. pag. 1418.

3) Vita S. Roberti, Abbatis Casæ Dei p. 1433.

4) Vita S. Magnobodi, Confessoris p. 1463. Episcopi Andegavensis. p. 1490.

1) *Carmine* Liber de gemmis p. 1681-1686.

2) Historia Theophili pœnitentis p. 1507. edita pridem à Jo. Bollando in Actis Sanctor. 1. Februar. incipit:

Quidam magnorum vicedominus erat meritorum
Theophilus nomen, tenuit quoque nominis omen.

2) De septem fratribus Maccabæis, p. 1517. carmen editum pridem A. 1524. inter Marbodi opera. Incipit:

Antiquæ legis jus solvens jussio Regis.

3) De S. Laurentio pag. 1519 ex MS. Regio. incipit:

A Decio tentus gladioque furente peremtus.

In qvibusdam MSS hoc carmen Hildeberto Cenomanensi tribuitur.

4] Passio S. Victoris p. 1527. è MSS. Regio & Turonensi. Incipit:

Cum studeat Dæmon sanctis inferre polemon. *

5] Passio S. Mauritii & Sociorum ejus sive Legionis Thebææ p. 1536. memorata à Sigeberto & A 1524. pridem cum aliis Marbodi edita. Incipit:

Dum cohibere parat Gallos quos conglomerarat.

6] Vita S. Thaisidis p. 1541. è duobus MSS. Incipit:

Vitam cujusdam mulieris carmine dicam.

7] Passio SS. Martyrum Felicis & Adaucti p. 1543. Incipit:

Felix fide, felix actu, Felix quidam nomine
Romæ natus & nutritus & Sacerdos ordine.

8] De Vita B. Mauritii, Episcopi & Confessoris libri duo pag. 1546. Prior incipit:

Quod de Maurilio tentat mea dicere Clio.

9] Varia carmina & hymni, p. 1555-1582. in qvibus aliqva minime contemnenda.

10] Liber Ruth pag. 1582.

Iudicis unius sub tempore gesta canemus &c. pag. 1582.

11] De raptu Dinæ Genes. XXXIV. p. 1585.

Discite claustra pati qui parcitis integritati.

12] Liber de ornamentis verborum, p. 1587

Vers

* πόλεμον, *bellum.*

Versificaturo quadam tibi tradere curo.

13) Liber decem capitulorum pag. 1595. 1) de apto genere scribendi *quæ juvenis scripsi, senior dum plura retracto pœnitet.* 2.) de tempore & ævo, *post decies sextum currit mihi septimus annum.* 3) de meretrice, 4) de matrona, 5) de senectute, 6) de fato & genesi, 7) de voluptate, 8) de vera amicitia, 9) de bono mortis, 10) de resurrectione corporum.

14) Carmina varia ad R. Lincolniensem Episcopum p. 1615:

Nec mihi verba dari, nec te dare verba decebat.

In his inter alia p. 1621. Epitaphium Anselmi Laudunensis, sed in illo ad Gaulterium pag. 1624 ubi editur:

Tot vivas annis quot minis labitur annis,

puto legendum:

Tot vivas annis quot rivis labitur amnis.

15) Epitaphium Caroli M. & Lanfranci Archi-Episc. aliaqve carmina varii argumenti pag. 1625-1634. in his postremo loco ponuntur *Proverbia Catonis Philosophi*, qvæ hoc loco adscribam, qvo magis pateat per simiiem fictionem Catoni tribui disticha de qvibus supra p. 279. seq.

16) Liber de gemmis de qvo infra ad p. 869.

PROVERBIA CATONIS PHILOSOPHI.

Utilibus monitis prudens accommodet aures:
Non læta extollant animum, non tristia frangant.

Diſpar vivendi ratio eſt, mors omnibus una.
Grande aliqvid caveas timido committere cordi.
5. Numqvam ſanantur deformis vulnera famæ.
Naufragium rerum eſt mulier malefida marito.
Tu ſi animo regeris, Rex es; ſi corpore, ſervus.
Proximus eſto bonis; ſi non potes optimus eſſe.
Nullus tam parcus, qvam prodigus ex alieno.
10. Audit qvod non vult; qvi pergit dicere qvod vult.
Non placet ille mihi, qvisqvis placeat ſibi multum.
Juri ſervitium defer, ſibi liber haberis.
Vel bona contemni docet uſus: vel mala ferri.
Ex igne ut fumus, ſic fama ex crimine ſurgit.
15. Irridens miſerum, dubium ſciat omne futurum.
Qvanto major eris, tanto moderatior eſto.
Alta cadunt odiis, parva extolluntur amore.
Criminis indultu ſecura audacia creſcit.
Qvemlibet ignavum facit indignatio fortem.
20. Divitiæ trepidant, paupertas liberas res eſt.
Tunc homo culpandus, quando eſt in crimine caſus.
Fac qvod te par ſit, non alter qvod mereatur.
Diſſimilis cunctis vox, vultus, vita, voluntas.
Ipſum * te cruciat, * te vindicat invidus ipſe.
25. Semper pauperies qvæſtum prædivitis auget.
Magno conficitur diſcrimine res memoranda.
Terra hominis patria eſt, qvâ naſcimur & tumulamur.
Aſpera perpeſſu fiunt jocunda relatu.

* *f.* ſe.

Acriu

Acrius appetimus nova qvæ jam * parte tenemus. 30
Labitur ex animo benefactum, injuria durat.
Tolle mali testes, levius mala nostra feremus.
Vir constans, qvicqvid cœpit, complere laborat.
Sæpe dolor siccat lacrymas, & gaudia fundunt.
Injustus qvi sola putat proba qvæ facit ipse.
Tristibus afficiar gravius, si læta recordor. 35
Omne manufactum consumit longa vetustas.
Qvid cautus caveas aliena exempla docebunt.
Haud ullum tempus vanitas simulata manebit.
Condit fercla fames, plenis insuavia cuncta.
Doctrina est fructus dulcis radicis amara. 40

Epistola nescio cujus Eusebii de transitu B. Hieronymi inscribitur *ad Damasum Portuensem* notante Montfaucono p. 75. Diarii Ital. 710

De *Claudiani Mamerti* hymno, *pange lingua gloriosi*, confer Sirmondum ad lib. IV. Sidonii epist. 3. 711

Columbani Epistolam Sirmondus edidit cum Eugenio Toletano Paris. 1619. 8. recusam T. 2. Opp. Sirmondi pag. 908. 712

Græcum ejusmodi carmen Hexametrum incerti scriptoris, perinde ut *Commodianus* numeros Hexametri neglecta syllabarum qvantitate servans, edidit è Psalterio MS. Murbacensi Clariss. Montfauconus p. 220. Palæographiæ græcæ.

* f. Quam quæ parta.

713 *Commodianum* recte antiqvorem esse docet H. Dodwellus. Supplementum notarum in illum scriptorem ex Ez. Spanheimii Bibl. cum Nobiliss. Viri *Henrici Leonhardi Schurtzfleischii* glossario & indice separatim excusum est Witteb. 1709. 4. Posteriori suæ Minutii Felicis editioni Commodianum qvoqve novis suis & Rigaltii notis illustratum subjunxit vir Clariss. *Jo. Davies* Cantabrig. 1711. 8.

De Paulino Petrocorio vide Acta Erud. A. 1682. pag. 128.

715 In Orientium castigationes & animadversiones *Jo. Commirii* S. I. occurrunt in memoriis literariis Trivultinis A. 1701. p. 112. seqv. & parte 2. p. 332. seq. *Johannis* vero *Georgii Eccarti* in Monatlichen Auszug aus Büchern A. 1701. mense Octobri pag. 27. seq. Alius Orientius, regali intimus aulæ, cujus Epitaphium apud Venantium Fortunatum lib. 3. carm. 24. Tom. X. Bibl. Patrum edit. Lugd. pag. 550.

Ennodus, recusus in Sirmondi Opp. Tomo I.

Joannidem Corippi in Italiæ Casinensi monasterio superstitem memorat Cuspinianus, Cæsaribus. *Corippum de bellis Libycis* Leo Marsicanus III. 62. p. 339. Corippus ipse præfat. libror. ad Anastas.

Quid Libycas gentes & Syrtica prælia dicam
Jam libris completa meis --- ---

Libri IV. Corippi de Justino Minore ex recensione & cum notis Tho. Demsteri viderunt lucem

cem Parif. 1610. 8. Loca qvædam emendat & Jo. Meurfius in Critico Arnobiano p. 149. Cum Mich. Ruizii notis prodiit Corippus Antvverp. 1581. 8. Male Joannem Ruizium vocat Nic. Antonius Tom. 1. Bibl. Hifpan. pag. 592.

Martini Braccarenfis verfus recufi inter Sirmondi opera Tom. 2. pag 907. Eugenii verficuli de inventoribus literarum occurrunt ibid. pag. 887.

Walafridi Strabi Poemata & in his p. 236. hortulus ejus f. defcriptio herbarum, plantarumqve XXV. verfibus Hexametris ad Grimaldum Abbatem S. Galli exftant Tom. 15. Biblioth. PP. edit. Lugd.

Nonnulla *Matthæi Vindocinenfis* loca illuftrantur in Reinefii Epiftolis ad Daumium p. 344. 717

Pafchafii Radberti carmen feparatim edidit Andreas Rivinus Lipf. 1652.

Deniqve *Hildeberti* Opera edidit Antonius Beaugendre Parif. 1708. fol. En tibi confpectum * integræ novæ hujus editionis, cui Opera Marbodi Redonenfis, [de qvo fupra p. 309.] fubjecta funt:

SCRIPTA PROSARIA.

EPiftolæ centum & viginti, tributæ in tres libros qvas inter additæ funt veteribus triginta novem recentes. Liber primus morales & afceticas complectitur pag. 1. liber fecundus de dogmatibus, difciplina & ritibus p. 77. liber tertius indifferentes feu urbanas p. 169. Epi-

* Afterifcus additus oftendit antea ineditum.

METRICA.

* Alii

* Hoc est Carmen illud de Missæ ritibus, quod cum in MSto Codice reperissem sub falso nomine *Mauricii* Senonensis velut ante ineditum curavi excudendum ad calcem Bibliothecæ meæ antiquariæ, edit. primæ Hamb 1713. 4. Primus illud vulgaverat Antonius Genardus, Canonicus Leodicensis cum ritu celebrandi S. Missæ Officii juxta morem dioecesis Leodicensis. Vide Miræum de scriptoribus sæculi XVI. pag. 230, edit. à me curatæ. Deinde sine nomine auctoris ediderat Wolfgangus Flacius post fragmenta Caroli M. & Rabani aliorumque de veteribus Ecclesiæ ritibus Antwerp. 1560. 8. pag. 112. Sed Hildeberti nomine hinc exstat in Melchioris Hittorpii Collectione scriptorum veterum de

* Alii Versus de Sacramento Altaris, 1150.
* Ejusdem de novo Sacrificio, vetus abrogante, 1151.
* Liber alter de sacra Eucharistia, 1152.
* De Operibus sex dierum, 1169.
* Physiologus, 1173.
* De Ordine Mundi, 1179.
* De Ornatu Mundi, 1187.
* In qvatuor Libros Regum, 1191.
* Diversorum sacræ Scripturæ locorum moralis applicatio, 1211.
* Versus de S. Susanna, 1231.
* De Machabæis, 1235.
* De Sancto Vincentio, 1243.

Passio S Agnetis, edita apud Barthium, 1247.
* De Inventione S. Crucis, 1255.

Vita B. Mariæ Ægyptiacæ apud Bollandum, 1261.
* De Mahumete, è Mſ. Elnonensi Regio & Claromontano, 1277.
* Mathematicus, 1295.

CARMINA MISCELLANEA.

* Libellus, dictus Floridus Aspectus, 1311.
* Epitaphia varia, 1320.
* De morte Roberti de Arbrissel, 1320.

*Pe-

de Officiis Catholicæ Ecclesiæ p. 523. Colon. 1568. fol. Omitto editiones in Bibliothecis Patrum Parisiensibus universis nec non in Coloniensi Tom. XI. & Lugdunensi Tom. XXI. Nonnulla in hoc carmine emendavit V. C. Christoph. Augustus Heumannus in Actis Erud. A. 1713. p. 542.

* Ac

* Ad Odonem, poſtea Urbanum II. 1335.
* Ad Matildem Anglorum Reginam, 1334.
De Roma. *Par tibi Roma nihil*, in Supplem. Homeyii, 1334.
Item de Roma. *Dum ſimulacra mihi*, 1335.
* Brevia qvædam Epigrammata, 1335. & ſeq.
Oratio proſodica & devotiſſima ad tres Perſonas Sanctiſſimæ Trinitatis, in Supplem. Homeyii, 1337.
* In laudem Spiritus Sancti, Proſa, 1340.
In Natali Domini, Proſa, in Biblioth. Patrum, 1342.
* Verſus de Fide Sanctæ Trinitatis, 1343.
Liber de Exilio ſuo. *Nuper eram locuples*, in Supplem. Homeyii, 1344.
* Epiſtola Elegiaca ad Rogerum Salisberienſem Epiſcopum, ut ipſum in infortunio non deſerat, ubi & de vera & falſa amicitia, 1346.
* De infidelitate fortunæ, 1349.
De Matrimonio: *Affines conſanguineos*, apud Wolfgangum Lazium, 1349.
Plura brevia & ſacra Epigrammata, 1349 & ſeq.
* Qvam periculoſa ſit mulierum familiaritas, 1353.
* Qvam noxia ſint ſacris hominibus fæmina, avaritia, ambitio, 1553.
* De damnis Eccleſiæ Salisberienſis per Rogerum Epiſcopum reparatis, 1355.
* De ſecreto Papyrii prætextati, 1316.

* Som-

Eadem *Theoduli* Ecloga exstat etiam inter au-
ctores octo Morales, qvi Lugd. 1507. fol. atqv[e]
iterum A. 1520. prodierunt forma qvarta ma-
jore apud Martinum Boillon, una cum com-
mento, ut habet titulus. Sunt autem hi:

Catonis disticha.

The[...]

Theoduli liber s. Ecloga, qvæ incipit:

Æthiopum terras jam fervida torruit æstas
In cancro solis dum volvitur aureus axis.

Liber Faceti, * cujus initium:

Cum nihil utilius humanæ credo saluti
Quam rerum novisse modos & moribus uti,
Quod minus exsequitur morosi dogma Catonis
Supplebo pro posse meo monitu rationis.

Liber de contemtu mundi, cujus exordium hoc est:

Chartula nostra Tibi mandat dilecte salutes,
Pauca videbis ibi, sed non mea dona refutes.

Tobias Matthæi Vindocinensis.

Alani parabolæ:

A Phœbo Phœbe lumen capit, à sapiente
Insipiens &c.

Fabulæ Æsopi versibus Elegiacis.

Ut juvet & prosit, conatur pagina præsens,
Dulcius arrident seria picta jocis.

Floreti liber. ** En primos & ejus libelli versiculos:

(x) *Nomine*

* Ex hoc poëmate Galateum suum effinxit Jo. Casa; Auctor *Tebaldus* quidam Seculo XII. Nam in veteri Codice in quo versibus hisce præfigitur tituli loco *Moralis* (non *liber Faceti* ut in impressis] hoc distichon subjectum exstat:

Carmine finito sit laus & gloria CHristo,
Cui, si non alii, placeant hæc metra Tebaldi.

Giornale de' letterati d' Italia Tom. 4. p. 181.

** Hunc Floretum, nomine Bernhardi habeo separatim vul-

Nomine Floretus liber incipit ad bona cœptus:
Semper erit tutus ejus documenta ſecutus.
Hic liber extractus de pluribus eſt vocitatus
Recte Floretus, quod flos eſt inde receptus.

Clauditur volumen carmine Joh. Sulpitii Verulani de moribus puerorum, præcipue in menſa ſervandis.

719 Poëtis Chriſtianis addenda etiam ex Actis Sanctorum complura, ut Hygini in S. Amandum T. 1. Febr. p. 903.

Verſiculi *Wulfaji* ſ. *Wulfagi* Monachi ad Milonem id. p. 888. Hymnus in S. Verdianam T. I. Febr. pag. 257. Vita S. Anſcharii carmine heroico ſcripta à Guildone Monacho Corbej. p. 247. [qvam edidit etiam Lambecius ad calcem lib. I. rerum Hamburg.] Rhythmi antiqvi in mortem Caroli, Comitis Flandriæ, Tom. I. Martii pag. 219. Vita S. Senani Tom. 1. Martii pag. 761. ſeq. verſibus Latinis politicis leoninis. *Jacobus* presbyter de miraculis Zenonis Veronenſis Tom. 2. April. p. 76. Hymnus S. Caſimiri ad B. Virginen Tom. 1. Mart. pag. 357. &c.

720 In Utraqve ſcriptorum *Rhoswitæ*, Canoniſſæ Gandersheimenſis editione & Norimbergenſ ill

vulgatum illuſtratumque commentario ſine nota tempori & loci in 4. ex veteri editione hoc titulo:

Floretus, in ſe continens ſacra Theologiæ & Canonum flores, ad gaudia Paradiſi finaliter eos, qui ſe in illi exercitaverint, perducentes.

lla antiqva, & recenti Wittebergensi deside-
atur carmen ejus latinum Heroicum *de con-
ructione* sive de primordiis & fundatoribus *Cœ-
obii Gandersheimensis*, qvod circa idem tempus
n lucem protulerunt Illustris Vir *Gotfr. Guil. Leib-
itzius* in Tomo secundo scriptorum Brunsvi-
ensia illustrantium, Hanoveræ 1710. fol. &
n capite 30. antiqvitatum Gandersheimen-
um Germanice sctiptarum Rev. *Joh. Georg.
euckfeldus*, Pastor Ecclesiæ Groningensis (non
rocul Halberstadio) Guelferbyti 1709. 4. De
hoswita hac, qvam Germanam cum Angla
ujus nominis nonnulli perperam confun-
unt, videndus idem Leuckfeldus cap. 24.
bi & effigies ejus ære descripta occurrit.

Palponistam *Bernardi Geystensis* qvi palponistæ 722
ve adulatoris titulo vitam aulicam & privatam
ersibus Leoninis depingit, & seculo XIII. cla-
uit, vulgaverat Henricus Qventelius A. 1501.
oloniæ cum Glossis. Ex qva editione tum
on visa sibi Daumius, qvi Codice MS. Tho-
einesii usus primus illum edidisse se putavit,
ostea intellexit qvædam posse in sua emen-
ari & illustrari. Incipit:

Rure suburbano, sub vere, sub aëre sano
Si volo, sub divo, vel si volo, sub lare privo &c.

Subjecit Daumius *Walonis* Britanni carmen
atyricum in Monachos, Incipit:

Sacrilegis Monachis, emtoribus Ecclesiarum.

Epicedium Gvil. Flandri ab eodem scriptum:

Mars obit in terris &c.

Bernardi Morlanenſis Ord. Benedictini monachi Cluniacenſis circa A. C. 1140. clari ſpeculum Mundi ſive liber de vanitate mundi & appetitu æternæ vitæ, qvi incipit,

Chartula noſtra tibi mandat dilecte ſalutes
Plura vides ibi ſi modo non mea dona refutes.

cum libris tribus de contemtu mundi, qvorum initium:

Hora noviſſima, tempora peſſima ſunt, vigilemus
Ecce minaciter imminet arbiter ille ſupremus.

Hos tres primus vulgaverat Flacius inter poëmata de corrupto Eccleſiæ ſtatu pag. 247. Baſil. 1557. 8. Deinde minus integros minusqve emendatos Nathan Chytræus Brem. 1597. 8. Deinde meliores una cum ſpeculo mundi Eilhardus Lubinus Roſt. 1610. 8. Loca qvædam ex Codice Helmſt. emendavit Polycarpus Leyſerus p. 413. ſeq hiſtoriæ poëtarum medii ævi.

Andreæ Archiepiſcopi *Lundenſis* ante annc 450. clari Hexameron. MS. carmine heroic memorat Stephanius notis ad Saxonem Granmaticum p. 11. ubi & de aliis ejus ſcriptis.

722 *Franciſci Jureti* ſchedas qvi Chriſtianos Poetas veteres edere voluit, latere Divione apu eruditiſſ. Bonhierium, Parlamenti præſiden didici ex Menagianis Tom. 3. pag. 220. ſeq.

Alexandreis *Gualteri* lucem vidit etia Lugd. 1558. 4. ſingulari & nitido typoru charactere qvi propius accedit ad eum qvo ſcribendo utimur.

Ve-

Veterem *Islandicam* versionem *Alexandreidos Gualteriana*, incomparabile antiqvitatis septentrionalis monumentum luci parat V. C. *Arnas Magnæus* Secretarius & Antiqvarius potentissimi Regis Daniæ, & in Academia Hafniensi Professor. Duos MStos Codices Latinos qvos ex Bibliotheca Gudiana acceperam, libenter per nobiliss. Reitzium ad illum transmisi, ut ad editionem novam hujus scriptoris ipsum si possem magis excitarem.

Alius fuit Gualterus Grammaticus in Studio sive Academia Neapolitana, cujus obitum luget Petrus Blæsensis Epist. 174.

723 *Gunthero* Poetæ illustrando addenda Othonis Morenæ & Acerbi Othonis F. historia rerum Laudensium, tempore Friderici Ænobarbi gestarum, qvæ doctis Felicis Osii commentariis illustrata Tomo III. thesauri antiqvitatum Italiæ Græviani legitur.

Guil. Brito in Philippeide sua celebrat res Philippi Augusti Francorum Regis qvi anno C. 1223. obiit.

Carlotidem de rebus Petri Carlotti qvi Philippi filius nothus fuit, scripserat & idem Guilhelmus, quæ intercidit. Caspar Barthius in notis passim observat, Britonem dum Philippi res persequitur, in narrationis filo institisse præsertim vestigiis *Rogeri ab Hoveden* Annalium scriptoris.

724 Tituli qvorundam *Apollonii Collatii* exemplorum editionis Antwerpiensis, præ se ferunt

Lugd. Bat. 1586. 8. Duellum Davidis & Goliæ ſoparatim recudi fecit Jo. Henricus Acker, Rudolſtadii 1714. 4.

Alia opuſcula Lazarus Auguſtinus Cotta Mediolan. 1692. 4. (Galleria di Minerva Tom. 1. p. 235.) Confer ejusdem Cottæ muſeum Novarienſe editum Italice Mediolani fol. A. 1701. pag. 245.

Prima editio Poematis de excidio Hieroſolymitano Mediolan. A. 1481. prodiit edente ipſo Collatio, qvi tum temporis vivebat, & Novariæ in territorio Mediolanenſi agebat Presbyterum.

CHRISTIANI DAUMII *

Index ſcriptorum à FLORILEGO, ſive auctore libri, qvi FLORES POETARUM ** inſcribitur, laudatorum.

Ara-

* Epiſt ad Reineſ. LXXV. pag. 304.

** Titulus libri eſt quem ex auctione Kielmanniana nactus ſum excuſum Coloniæ 1505. 12, per Martium de Werdena, *Flores Poetarum de virtutibus & vitiis, libri decem* Cum his conferre juvabit Margaritam poëticam ſive ſummam poëtarum, Philoſophorum &c. in unum volumen collectam Rom. 1475. fol. apud Uldaricum Gallum. Alberi Eyb margaritam poëticam, Pariſ. 1478, 1480. fol. &c.

Arator.
Aurora (Petrus de Riga.)
Bernardus Silvester. *multa ex ejus* Megacoſmo & Microcoſmo *citat* Vincent. Beluac. in ſpeculo morali.
Bernardus Palponiſta.
Boëtius.
Claudius (Claudianus.)
Clericus (*quis hic?*)
Cato.
Claudianus (*inepte repetit.*)
Dares (Joſ. Devonius.)
Æſopus. (Accius *Scaligeri.*)
Everhardus (*cujus* Labyrinthum *habeo.*)
Gaufridus.
Geta (Vitalis Gallici Amphitruo.)
Gilbertinus (*quis hic?*)
Hinricus Pauper. [*Samarienſis.*]
Iſengrinius.
Juvenalis.
Lucanus.
Matthæus [Vindocin. *in* nova poëtria; *quem inſcite* Sixtus Senenſis *ait vixiſſe anno* 1400. lib. 4. bibl. ſanctæ pag. 345.]
Mahumeth [*verſibus leoninis.*]
Martianus. [Capella.]
Maximianus (Cornelii Galli *nomen mentitus fraude* Pomponii Gaurici.)
Otto.
Ovidius.
Oratius. (Horatius.)

Pamphilus (Pamphilus Maurilianus à Beda *laudatus*, *&* *à* Goldaſto *editus*, *à me cum vet. Edit. collatus.*)
Proſper.
Perſius.
Prudentius.
Qverulus (Vitalis Gallici.)
Rapularius (*neſcio quid hominis.*)
Speculum mundi (Bern. Cluniac. de contemtu mundi *à* Lubino *editus.* Theodorus de contemtu mundi *Zach. Silvio ad Schol. Salernit.*)
Statius.
Sedulius.
Suſanna. (*Ex* Aurora Petri de Riga.)
Theodolus (*cujus* Eclogam *habemus.*)
Thais (*non novi.*)
Tobias (Matthæi Vindocin. Vobias.)
Virgilius.
Zoſimas (Hildeb. Cenom. Maria Ægyptiaca *à* Barthio II. Adverſ. Tomo *inſerta.* *Et à* Rivino *è biblioth. Paulina edita.*)

Sed cur non verſus alios nonullos ex illo *Florilegio*, non ſemel corrupto, aſſcribam, ex qvibus de facili, qvalis ejus ſit Poëſis, judicari qveat?

Sint igitur iſti:

Quos viles fugit ira, negat ſe gratia dignos:
Nobile plus odium, quam miſer ornat amor.
Exhibitis reſpondet amor, quibus ira negatis:
Et quandoque juvat diſplicuiſſe prius.

Fa-

Fœdera post iram redeuntia firmius hærent:
Pejus ut admissum gratia fracta facit.

Sic porrò *Isengrinius*, sive libri sive autoris vocabulum:

Leniter irasci, Rex, leniter incipe, primum
præcipites torquet tardior usque dies.

Idem:

---- quando omnes aula vocari
Imperat, haud quosdam curat abesse tamen.
Certias est audire, veni, dicendo, venite:
Rem tantum locuples prospicit atque potens.
Utile jussus opus promptu, carumque morando
Injussus faciat, qui sapit atque paret.

Idem:

Utilis est sapiens, vix toleratur inops.

Idem:

Quos odisse solent, possunt & amare potentes:
Nullus amat, quem non carpere livor amet.

Scriptor non absimilis *Nigello Wirckero*, *Brunelli* autori, aut *Sarisberiensi*, qvi *Pœnitentiarium lupi, vulpis & asini* scripsit, editus à *Flacio*. Et forte personam traxit ex vulpecula *Reinike*, qvam lupus ibi sustinet. Adscribam & dicis gratia, καὶ προγεύματος, nonnullos *Aldæ*, ejusdem ferè census. *

Gratia summorum merx est: nam gratia gratis
Non datur: hanc solum prodigus emptor habet.

(x) 5 *Ven-*

* Hoc Scriptores, quia plerique, ut & *Gaufredus* & *Samariensis*, sunt Satirici, & acriter in Curiam Romanam invehuntur, suspicor ut plurimum à Papicolis esse strangulatos. *Daumius.*

Venditur introitus templi, prohibetque ſacerdos
Ante levem vacuas munere ferre manus.
Dat nemo gratis, quia gratis nemo recepit:
Vendit quisque, quia vendidit alter ei.
Gratia ſcortatur proſtans, turpique redacta
Sub pretio, emptores devovet ipſa ſuos.
Omnibus ut breviter loquar: omnia vendit habendi
Imperioſus amor, omnia nummus emit.

Index Carminum qvæ vel integra inſeruntur, vel ex MStis & antiquis editionibus corriguntur & recenſentur in V. CL. POLYCARPI LEYSERI * Hiſtoria Poëtarum & Poëmatum medii ævi.

* Prodiit Halæ Magdeb. 1721. 8. in qua pag. 312. ſecundam etiam partem exſpectare jubemur. Nec contemnendum ſpicilegium dabit vir egregius *M. G. Lehmannus* qui Crempis parat diatribem de leoninis & Rhythmicis ſuperiorum ante Reformationem temporum ſcriptis. Idem Clariſſimus Leyſerus Helmſt. 1719 4. ediderat eruditam diſſertationem de ficta medii ævii barbarie, imprimis circa poëſin Latinam; ſpeciminibus non inelegantibus carminum editorum & ineditorum corroboratam. Ab eodem habemus Helmſt 1720. 4. editos Gualtheri Mapes rhythmos de Concordia rationis & fidei, ex Codice MS. Lipſienſi: & ſpecimen Car-

p. 156. FORTUNATI carmen de *Paschate* emendatum ex MS.
p. 168. Ejusdem Hymnus de *passione Christi* integer ex MS.
p. 225. THEODULPHI versus in *die palmarum* correcti ex MS.
p. 241. *PASCHASII* RATBERTI carmen præfixum libro de *corpore & sanguine Domini* emendatum ex MS.
p. 252. ANGELOMI præfatio in *quatuor libros regum* integra ex MS.
p. 257. RATPERTI versus ad *professionem diebus festis* recensiti ex MS.
p. 258. Ejusd versus ad *reginam suscipiendam* recensiti ex MS.
p. 263. HARTMANNI versus canendi *antequam legatur Evangelium* recensiti ex MS.
Ejusd. in *natale innocentium* recensiti ex MS.
Ejusd. *unde supra* recensiti ex MS-
Ejusd. versus ad *processionem diebus dominicis* recensiti ex MS.
p. 264. Ejusd. versus ad *Eucharistiam* recensiti ex MS.
p. 274. NOTKERI versus ad *regem suscipiendum* integri ex MS.
p. 296. THEODULI *Ecloga* correcta ex MS.

p. 312.

Carminis elegiaci Bonifacii de virtutibus & vitiis sub titulo Livini & Mamucii (Mauricii) ad calcem dissertationis de primis Theologiæ Doctoribus è Saxonum gente, Hugone Comite Blanckenburgensi, Hermanno de Schildis & Thoma, Duce Brunsvicensi. Helmstad. 1720. 4.

p. 1199. ANONYMI *Peregrinus* integer ex II. MSS.

p. 1225. BICINUS *de statu monachorum non mendicantium* recensitus ex MS.

p. ead. ANONYMI *vita Judæ traditoris* recensita ex MS.

p. ead. ANONYMI *Vita Pilati* recensita ex MS.

p. 1226. LUDOLPHI de LUCO *Flores Grammaticæ* recensiti ex MS.

Ejusdem Clariss. LEYSERI
Conspectus Corporis qvod parat Poëtarum Latinorum medii ævi.

CL. MARII VICTORIS de *Genesi* libri III. ex editionibus Joh. GAGNEI GEORG. FABRICII & Gvil. MORELLI.

PAULINI *carmina* ex editione Joh. Bapt. le BRUN.

HILARII Arelat. *Hexaëmeron* ex edit. Lud. MIRÆI, Georg. FABRICII, Joh. WEITZII & Petri COUTANT.

DRACONTII *poemata* ex edit. Andr. RIVINI.

PROSPERI *poemata* ex ed. PVLMANNI, & MS.

TURC. RUFFI ASTERII *Collatio veteris & novi Testamenti* ex ed. Georg. FABRICII.

Ejusd. Epigramma in *Sedulium* ex ed. Jac. SIRMONDI, Casp. BARTHII & Phil. LABBEI.

RUST.

RUST. HELPIDII *Historiæ Testamenti veteris &* *novi* ex edit. G. FABRICII & M. H. COLDASTI.

Ej. de *CHristi JEsu beneficiis* ex ex edit. G. FABRICII.

ORIENTII *Commonitorium* & alia *carmina* ex edit. Edm. MARTENE & Henr. Leonh. SCHURTZFLEISCII.

ENNODII *carmina & epigrammata* ex edit. Andr. SCHOTTI & Jac. SIRMONDI.

BOETHII Carmina ex libro de *consolatione philosophiæ* ad editiones Noribergenses annorum 1483. & 1495. Argentoratensem 1501. Coloniensem 1516. Florentinam Nicola CRESCII 1521. Hanoviensem Theod SITZMANNI 1607. Antverpiensem Joh BERNARTII 1607. & tres codices manuscriptos.

ARATORIS *Historia Apostolica* ex edit. Georg FABRICII, & Lugdunensi 1588. item ex M:

FORTUNATI opera *poetica* ex ed. Georg FABRICII, Jac. SALVATORIS, Christop BROWERI &c. & MSS.

CORIPPI de *laudibus Justini* libri IV. ex ed Mich. de AZAGRA & Tho. DEMPSTER.

COLUMBANI *poemata* ex ed. Henr. CANISII, Melch. Haim. GOLDASTI, & Patric. FLAMINGI.

GEORGII M. P. R. *Hymni* ex ed. PETRI T[illegible]cianensis.

MA-

MARCI Casinensis *Vita S. Benedicti* ex ed. Prosp. MARTINENGI.

EUGENII Toletani *carmina* ex edit. Jac. SIRMONDI.

ALDHELMI, libri de *laude virginum* & de *octo principalibus vitiis*, ex ed. Henr. CANISII.

Ej. *Ænigmata* ex edit. Mart. Ant. del RIO.

BEDÆ *vita S. Luthberti* ex Actis Sanctor. Benedictin.

Ej. alia *carmina* ex operibus.

PAULI WARNEFRIDI *carmina* ex edit. Prosp. MARTINENGI.

FERII HELPERICI epos de *congressu Caroli M. & Leonis Pontificis.*

ALCUINI *vita S. Wilibrordi* ex ed. Henr. CANISII.

Ej. de *Pontificibus & sanctis Ecclesiæ Eboracensis* ex edit. Thom. GALE.

Ej. alia *carmina* ex edit. Petri LAMBECII, Stephani BALUZII, Joh. MABILLONII &c.

ETHEL WOLFI carmen de *abbatibus & viris piis cœnobii S. Petri in insula Lindisfarnensi* ex Actis Sanctor. Benedictinor.

THEODULPHI *Carmina* libris VI. ex edit. G. FABRICII, Henr. CANISII, M. H. GOLDASTI, Joh. MABILLONII, & MS.

ERMOLDI NIGELLI Libri IV. de *rebus gestis Imperatoris Ludovici pii ex* MS.

WALAFRIDI STRABONIS *visio Wettini* ex Actis Sanctorum Benedictin.

Ej. *vita S. Blaitmari* ex Actis Sanctorum Januar.

(y) Ej.

Ej. *Carmina* ex ed. Henr. CANISII, M. H GOL-DASTI &c.

DREPANI FLORI *Carmina* ex edit. G. FABRICII, Andr. RIVINI, & Joh. MABILLONII.

RABANI MAURI *poemata* ex edit. Chriſtoph. BROWERI, Steph. BALUZII, God. HENSCHENII &c.

MILONIS *vita S. Amandi* ex Actis Sanctorum Februarii.

GERRICI *vita S. Germani* libris VI. ex edit. Pariſ 1543.

HINCMARI de *fonte vitæ* ex edit. Caſim OUDINI.

ANONYMI *vita Caroli M.* ex edit. Rein. REI NECCII & God. Guil. LEIBNITII.

HUCBALDI in *laudem calvorum* ex ed. Baſil 1516. & Caſp. BARTHII.

FRIDEGODI *vita S. Wilfridi* ex Actis SS. Benedictin.

FRODOARDI *vita S. Columbani* & alia *carmin* ex Actis Sanctorum Benedictin.

ROSWITHÆ carmen de *cœnobii Gandersh mensis fundatione ac primordiis* ex edit. G. C LEIBNITII & Jo. Georg. LEUCKFELDI.

Ej. opera *poetica* reliqva ex ed. Conr. CELTIS.

ANONYMI carmen panegyricum in *laude Berengarii*, ex edit. G. G. LEIBNITII.

THEODULI *Ecloga* ex edit. M. H. GOLDAST & MS.

Al

ABBONIS *obsidio Parisiorum a Normannis Danisque tentata* lib. III. ex edit. P. PITHOEI & MS.

AIMOINI *Historia translationis S. Benedicti* ex Actis Sanctor. Benedictinor.

Ej. poema de *prima fundatione Floriacensis cœnobii* ex ed. Fr. DUCHESNE.

FULBERTI *carmina* ex Biblioth. Max. Patr.

JOANNIS de GARLANDIA *opus Synonymorum* ex MS.

Ej. *Mysteria ecclesiæ* ex MS.

WIPPONIS *panegyricus ad Henricum III. Imp.* ex edit. Henr. CANISII.

METELLI *Quirinalia* & *Eclogæ* ex edit. Henr. CANISII.

WILLERAMI de *nuptiis CHristi & Ecclesiæ* ex edit. Pauli MERULÆ & MS.

GUALDONIS *vita S. Anscharii* ex edit. Petri LAMBECII, Joh. BOLLANDI, & Joh. MABILLONII.

ALPHANI *carmina* ex edit. Ferd. UGHELLI.

GULIELMI APPULI *de rebus Normannorum in Sicilia, Apulia & Calabria gestis* ex edit. G. G. LEIBNITII.

MARBODI *Lapidarius* ex edit. Henr. RANZOVII.

Ej. *carmina* ex edit. Jac. HOMMEY.

LAURENTII VIRONENSIS *Rerum in Maiorica Pisanorum ac de eorum triumpho Pisis habito A. MCIV.* Lib. VII. ex edit. Ferd. UGHELLI.

BALDRICI *Carmina historica* ex edit. Franc. DUCHESNE.

EADMERI *vita S. Dunſtani* ex edit. Henr. WHARTON.

RAINALDI *ſynopſis vitæ S. Hugonis.*

HILDEBERTI de *myſterio miſſæ* ex edit. Pariſ. 1548. Gvidonis de MONTE ROCHERI, & Joh. Alb. FABRICII.

Ej. *vita Mariæ Ægyptiacæ* ex edit. G. HENSCENII.

Ej. *verſus de creatione mundi & operibus ſex dierum* ex MS.

Ej. de *excidio Troiæ* ex MS.

Ej. alia *carmina* ex GULIELMO Malmesb. ex ed. Jac. HOMMEY, Ant. BEAUGENDRE & MS.

BERNARDI MORLANENSIS de *contemtu mundi* ex edit. Matth. FLACII, Nathan. CHYTRÆI, Eilh. LUBINI & MS.

FRANCISCI MAUROI *vita S. Bernardi* ex operibus BERNARDI.

BERNARDI CLARÆVALLENSIS de *laudibus B. Virginis* ex edit. Jac. HOMMEY.

Ej. alia *carmina* ex operibus & MS.

PETRI VENERABILIS *carmina* ex Bibliotheca Clauniacenſi.

PETRI PICTAVIENSIS *panegyricus Petro Venerabili dictus* ex Biblioth. Cluniacenſi.

PHILIPPI de ELEEMOSYNA *carmina* ex edi Nicolai CHAMART.

ARNULPHI LEXOVIENSIS *epigrammata* e edit. Odon. TURNEBI.

JOANNIS SARISBERIENSIS *carmina* ex P licratico & edit. Andr. RIVINI.

GE

GODEFRIDI VITERBIENSIS *carmina* ex Chronico.

SAXONIS GRAMMATICI *carmina* ex Historia Danica.

HENRICI SEPTIMELLENSIS elegia de *diversitate fortunæ & Philosophiæ consolatione* ex MSS.

ÆGIDII CORBOLIENSIS de *pulsibus* & de *urinis* ex edit. Gentilis de FULGINEO & Avenantii de CAMERINO.

Ej. de *virtutibus & Laudibus compositorum medicaminum* ex MS.

PETRI de RIGA *Aurora* ex MSS.

ÆGIDII PARISIENSIS *Carolinus* ex MS.

NIGELLI WIREKERI *Brunellus* sive *speculum stultorum* ex editionibus binis seculi XV. & MS.

JOHANNIS HANWILLENSIS *Architbrenius.*

FULCONIS *historia gestorum viæ Hierosolymitanæ* cum *supplemento* GILONIS ex edit. Franc. DUCHESNE.

GUALTERI *Alexandreis* ex edit. Argentoratens. 1513.

MATTHÆI VINDOCINENSIS *Tobias* ex edit. Jo. HERINGII & MS.

JOSEPHI DEVONII de *bello Troiano* libri VI. ex edit. Albani TORINI & Sam. DRESEMII.

GUALTERI MAPES *carmina* ex edit. Matth. FLACII & MSS.

GUNTHERI *Ligurinus* ex edit. Conr. CELTIS, Petri PITHOEI & Conr. RITTERSHUSII.

EBERHARDI BETUNIENSIS *Græcismus* ex edit Vincenti METULINI.

Ej. *Labyrinthus* ex MSS.

GALFRIDI de VINO SALVO *poetria* ex MSS. Ej. de *statu curiæ Romanæ* liber ex edit. Matth. FLACII & Joh. MABILLONII.

GUILIELMI BRITONIS *Philippidos* Lib. XII. ex edit. Franc. du CHESNE & Casp. BARTHII.

JUSTINI *Lippiflorium* ex edit. H. MEIBOMII.

THEODORI VALLISCOLORIS *Vita Urbani IV. P. R.* ex edit. Ferd. UGHELLI & MS.

AUCTOR *Historiæ ablati & relati corporis S. Vincentii*, ex edit. Ferd. UGHELLI & Dan. PAPEBROCHII.

BONAVENTURÆ *hymni* ex operibus.

HENR. ROSLÆ *Heringsberga* ex edit. Jo. Henr MEIBOMII.

ALANI de INSULIS *Anti-Claudianus* ex edi Car. de VISCH & MSS.

Ej. carmina ex libro de *planctu naturæ* ad edi Caroli de VISCH & MSS.

Ej. Liber *parabolarum* ex editt Coloniensibus A 1497. & 1502. Caroli de VISCH & MS.

Mitto poetas seculi decimi qvarti, & plur alios. Mitto minutiora carmina. Nec n unum alterumqve ex rythmicis adduxi elega tioribus. Patebit, credo, etiam selectio adhibita, facile tamen colligi posse corpus pc tarum latinorum medii ævi, corpori poetaru veterum mole minime cedens, cujas aut

r

res ingenio & elegantia ab antiqvis, Leyſero judice, vix ſuperentur.

Ultinam & habere poſſent:

GODELBERTI *Allegoriæ ſcripturarum.*

GILDÆ *carmina.*

AVITI opera poetica in *Exodum*, *Leviticum*, *Numeros*, *Deuteronomium* & libros *Joſuæ* & *Judicum.*

VERGUNDI libelli duo de *reſurrectione & judicio*, item de *pœnitentia.*

CORIPPI *Johanneis.*

ILDEFONSI Tolet *Epitaphia & epigrammata.*

BONIFACII de *virtutibus & vitiis liber.*

ALCUINI de *Martyrio S. Bonifacii* & de *pago Documenſi.*

HILDUINI *vita Dionyſii* libris IV.

WALAFRIDI STRABONIS *vita S. Galli.*

MILONIS de *pudicitia* & *ſobrietate* libri II.

BRISTANI threni in *cineres monaſterii Croylandenſis.*

HINCMARI explanatio in *ferculum Salomonis.*

FRIDEGODI *vita S. Audœni.*

FRODOARDI *geſta Pontificum Romanorum* Libri XIV.

Ej. de *triumphis Italicis martyrum & confeſſorum* libri XV.

Ej. de *triumphis Chriſti & ſanctorum Palæſtinæ* lib. III.

Ej. de *triumphis Chriſti Antiochiæ geſtis* lib. II.

WITEKINDI *paſſio Theclæ.*

Ej. *vita Pauli Eremitæ.*

LAMFRIDI liber de *fundatione Wentanæ Ecclesiæ.*
ARNOLDI *proverbia Salomonis.*
JOANNIS de GARLANDIA *Unum omnium.*
Ej. *Satyricorum opus.*
Ej. *Epithalamion D. Mariæ.*
HERMANNI CONTRACTI libri de *conflictu ovis & lini, in modum Theodoli, de contemtu mundi.*
AMATI libri IV. de *gestis Apostolorum Petri & Pauli.*
FULCOII *Utrum, Neutrum & Utrumque.*
GUNTERI *martyrium S. Cyriaci.*
THEODORICI *vitæ S. Trudonis, S. Bavonis & S. Remoldi.*
GOTFRIDI WINTONIENSIS *carmina.*
FRANCO de *statu futuræ gloriæ.*
SIGEBERTI GEMBLACENSIS *passio S. Luciæ, passio Thebæorum, & Ecclesiastes.*
GELASII *passio Cæsarii.*
GREGORII CASINENS, de *captione Casinensis cœnobii.*
GREGORII TARRACINENSIS versus de *transitu peregrinorum ad sepulchrum Domini* & *captione Hierosolymitanæ urbis,* & alia *carmina.*
GUALFREDI SENENSIS *sacra Gothofredi Bullionis in orientem expeditio.*
PETRI BLADUNII de *laudibus Faritii Tusci.*
ECKARDI *laterna monachorum.*
RADULPHI de S. ALBANO *vita D. Albani.*
QUINTINI CRASII *elegiæ* & *carmina.*
LAURENTII DUNELMENSIS *hypognostico* & alia *carmina.*

HEN

HENRICI LINCOLINIENSIS *epigrammata & alia carmina.*
GALFRIDI ARTHURII *vita Merlini* & alia *carmina.*
THOMÆ BEVERLACENSIS *vita B. Margarethæ.*
GUILIELMI RAMESEGENSIS *carmina.*
RICARDI PLUTONIS *carmina.*
ALDREMANNI LONDINENSIS *carmina.*
BALDWINI DEVONII *carmina.*
HENRICI SUINESII *poemata.*
CONRADI HIRSAUGINENSIS de *laudibus S. Benedicti.*
MAURITII SOMERSETI *carmina.*
GUILHELMI PEREGRINI *hodœporicon Richardi regis.*
RICARDI CANONICI *epigrammata.*
JOSEPHI DEVONII *Antiocheis* & alia *carmina.*
GUALTERI MAPES varia *carmina.*
MAURITII MORGANII *epigrammata & carmina.*
GUNTHERI *Martyrium S. Cyriaci.*
Ej. *Solymarius.*
GERVASII de MELKALEGA *carmina.*
ALEXANDRI ESSEBIENSIS *carmina.*
GVILIELMI BRITONIS *Karlotis.*
ALEXANDRI NECKAM *carmina.*
HELINANDI *Rythmi.*
MICHAELIS BLAUNPAYN *carmina.*
JOANNIS GRAMMATICI *carmina.*

CAPUT III.

DE SCRIPTORIBUS ANTIQVIS Chriſtianis.

Ad pag.

727 Collectiones ſcriptorum Eccleſiaſticorum, ſive minores ſive majores illas, quæ Bibliothecæ Patrum vulgato titulo appellantur, accurate recenſitæ videri poſſunt, in erudito Rev. Viri, mei qvondam Præceptoris *Thomæ Ittigii* Theol. ac Superintend. Lipſienſis (beate defuncti A. 1710. 15. April.) tractatu de Bibliothecis & catenis Patrum, variisqve veterum Scriptorum Eccleſiaſticorum collectionibus Baſileenſibus, Tigurinis, Pariſienſibus, Colonienſibus, Lugdunenſibus, Leidenſibus, Ingolſtadienſibus, Antvverpienſibus, Romanis, Venetis, Mediolanenſi, Moguntinis, Bonifontis, Inſulana, Divionenſi, Rotomagenſi, Toloſana, Londinenſibus, Trajectenſi, Genevenſibus, Hamburgenſibus, Cygneis, Lipſienſibus & aliis Lipſ. 1707. 8. Prætermiſſas ſupplere animus mihi eſt in ultimo Bibliothecæ meæ Græcæ volumine.

Robertus Gerius Cavei gener, & ipſe florentibus annis vita exceſſit Calendis Octobribus anni 1707. perinde ut *Henricus Warthonus*, qvi ambo in elaborandis poſterioribus Cavei Hiſtoriæ literariæ ſcriptorum Eccleſiaſticorum ſæculis ab A. C. 1300. ad 1517. laudatam operam poſuerunt.

Car-

Carmen Heroicum verſuum plus minus 400. de paſſione Domini noſtri JEſu CHriſti *ad Petrum Donatum Paduanæ Urbis Epiſcopum*, qvod velut incerto auctore libris Abdiæ à Lazio, Baſil. 1551. fol. præfixum eſt, debetur *Hieronymo Paduano*, jamqve ante illud tempus prodiit Lipſiæ, Viennæ 1510. 4. & alibi: etiam à Pulmanno inde vulgatum eſt Antwerpiæ. Vide Chriſtiani Daumii epiſtolas ad Boſium, Gebhardum &c. A. 1709. 8. Chemnitii editas pag. 271. 274. Paduanus ille claruit circa A. C. 1494.

D iverſus eſt *Tertullianus* Eccleſiaſticus ſcriptor 727 licet & ipſe juris peritus, * à Tertulliano JCto, cujus qvædam in Digeſtis habemus: ut recte notavit Valeſius pag. 24. ſq. ad Euſeb. & Grotius ad Tit. III. 13. Fuit qvoqve S. Tertullianus Epiſcopus Bononienſis de qvo Acta Sanctorum Tom. 3. April. pag. 494. tum S. Tertullinus de qvo Tom. 1. Junii pag. 630. nec non Tertullianus Hirenenſis, cujus mentio in Collatione Carthaginienſi.

De Tertulliani circa A. C. 205. in Montaniſtarum ſectam prolapſi, & circa A. 220. defuncti vita, ſcriptis & doctrina præter editores, & *Tillemontium* tomo tertio memoriarum Eccleſiaſt. Gallice vulgatarum & *Nic. le Nourry* apparatu ad Bibliothecam Patrum Tom. 2. pag. 1173. ſeq. aliosqve qvi de ſcriptoribus Eccleſiaſticis tradidere, conſulere juvabit *Petri Allixii* diſſertationem de Tertulliani vita & ſcriptis, ſine au-

* Vide qvæ notavi ad Hieron. de ſcriptoribus Eccleſ. c. 53.

auctoris nomine Latine editam Parif. 1680. 8. (cum ejusdem diff. de fanguine D. N. JEfu CHrifti ad Epiftolam CXLVI. Auguftini, & tertia de Conciliorum qvorumvis definitionibus ad examen revocandis.) Hujus epitome eft qvæ Gallice præfigitur editioni Latino Gallicæ Apologetici Amft. 1701. 8. *Extrait d' une differtation critique touchant Tertullien & fes ouvrages.* Exftat qvoqve Hiftoire de Tertullien & d'Origene par *Mr. de la Motte* Paris 1675. Lugd. 1691. 8.

Paganini Gaudentii falebræ Tertullianeæ Florent. 1639. 4.

Syftema Theologiæ theoreticum & practicum ex dictis Tertulliani & Cypriani concinnatum ab *Hermanno Rathmanno.* Gedani 1620. 4. opponendum Theodori Petreji, Carthufiani Confeffioni Tertullianianæ Parif. 1603. 8.

Le genie de Tertullien, par *de Fayolle.* Parif. 1662. 4.

Tertulliani Opera ex editione *Beati Rhenani*, cum ejus fcholiis. Bafil. 1521. fol. In Rhenani argumentis & fcholiis expurganda qvæ notet index Romanus, vide Tom. V. Obfervat. felect. Hallenf. pag. 314. feq. Rhenanus ad calcem Tertulliani edidit fine nomine auctoris definitiones Ecclefiafticorum dogmatum, qvas deinde *Gennadio* Maffilienfi Elmenhorftius vindicavit. Ad Tertullianum ipfum Rhenanus ufus eft duobus Codicibus MSS. uno Hirfaugienfi & altero Paterniacenfi, Colmarienfis Decani Jac. Zimmermanni. *Utinam*, inqvit, *mihi*

mihi copia fuisset exemplaris quod in Gorziensi cœnobio servatur ad tertium miliarium ab urbe Mediomatricum, & item ejus quod apud Fuldam exstat, vel ejus quod esse Romæ ferunt. Recusa est Rhenani editio Basil. 1525. 1528. 1539. In primis Rhenani editionibus desiderantur, qvos deinde addidit Jo. Gagnæus Theologus Paris. *liber de Trinitate, de testimonio animæ, de anima, de spectaculis, de baptismo, Scorpiace* contra Gnosticos martyrium adspernantes, *de idololatria, de pudicitia de jejunio* adversus Psychycos, *de oratione & Epistola de cibis Judaicis*, & qvi in omnibus ante Rigaltianis desunt, *libri duo ad Nationes.*

Ex recensione *Sigismundi Gelenii* Basil. 1550. 1562. fol. apud Froben. & ex recensione posteriore ejusdem Telenii, qvi Britannicum Codicem ex Masburensi cœnobio accepit communicatum ipsi à Jo. Lelando. In illo Codice fuere liber de resurrectione, de præscriptionibus adversus hæreticos, de monogamia, de Trinitate, de Testimonio animæ, de anima, de spectaculis, de baptismo, Scorpiace, de idololatria, de pudicitia, de jejunio, de cibis Judaicis & de oratione. Elegans hæc & nitida editio Paris. apud Andream Wechelum 1566. 8. duobus voluminibus, integras Rhenani notas singulis libris præmissas exhibet, & apologetico adjunctum *Francisci Zephyri* Florentini commentarium, sive paraphrasin antea haud editam.

Cum

Cum notis *Jacobi Pamelii* Brugenſis, qvi opus abſolvit Duaci 1579. Prodiit illo anno Antw. fol. recuſum Pariſ. 1583. Antwerp. 1584. & apud. Commelin. 1609. & Coloniæ 1617. fol. ap. Antonium Hierat. & Rothomagi 1662. fol.

Ex recenſione *Renati Laurentii de la Barre*, Tertullianus & Arnobius Pariſ. 1580. fol.

Tertullianus cum notis Rhenani, Pamelii & *Franciſci Junii*. Franeck. 1597. fol. Hæc editio cum Joſephi Scaligeri caſtigationibus exſtat in Bibl. Leidenſi. Vide ſis etiam Voſſii præf. ad libros de Hiſtoricis Latinis. Jac. Gretſeri vindicationem qvorundam locorum Tertullianeorum &c.

Cum notis Pamelii, emendationibus *Latini Latinii* (editis Romæ A. 1584.) & in librum de pallio notis *Joannis Merceri*. Pariſ. 1598. fol. 1608. fol.

Scripta Tertulliani pleraqve cum argumentis, explicationibus & notis *Ludovici de la Cerda*. Pariſ. 1624. fol. 2. Vol. & Pariſ. 1641. fol.

Tertullianus redivivus ſcholiis & obſervationibus prolixis illuſtratus à *Georgio Ambianate* Capuccinio. Pariſ. 1646. 1648. fol. 3. Vol. Negat Rigaltius redivivum dici poſſe, qvi ſub horrendis vægrandium commentariorum ſarcinis obrutus ſit & contritus.

Omniloqvium Tertullianeum ſive Tertul-

liani

liani opera à *Carolo Moreau* * Auguſtiniano Eremita ſimili mole commentariorum oppreſſa Pariſ. 1658. fol. 3. Vol.

Huic Georgio Ambianati & Carolo Morello jungendus *Michaëlis Vivien* Tertullianus prædicans Venet. 1708. 4. ſex tomis, de qvo opere mentionem faciunt Ephemerides Pariſienſes Journal des Savans 1708. Fevr. p. 404.

Libri IX. Tertulliani ex codice ** MSto Agobardi in Bibl. Reg. obvio emendati à *Nic. Rigaltio* & ſine nomine editoris vulgati Pariſ. typis Rob. Stephani apud viduam Olivarii Varennæi 1628. 8. Libri illi novem ſunt: *de oratione*, *ad uxorem* libri duo, *de cultu fœminarum* duo, *de exhortatione caſtitatis*, *de corona*, *de præſcriptione hæreticorum* & *de Scorpiace*.

Tertulliani opera univerſa ab eodem *Nic. Rigaltio* recenſita illuſtrataqve notis & indicibus atqve gloſſario ſermonis Africani. Pariſ. 1634. fol. & ſecundis curis 1641. fol. Uſus præterea Rigaltius libro Caroli Monchalli Toloſatium Archiepiſcopi, qvi varias lectiones à Fulvio Urſino ex Vaticano & Fuldenſi MSS. collectas repræ-

* Calami errore *Cornelius* vocatur in B. Ittigii præf. ad librum de Bibliothecis Patrum pag. XXV. Recte *Carolum* idem dixerat diſſ. 2. de hæreſiarchis c. 13. §. 24.

** Agobardi ille Codex libros XXIV. complexus fuerat, nempe præter novem illos, etiam *librum* 1. & 2 *ad nationes*, nec non *de teſtimonio animæ*, *de ſpectaculis*, *de idololatria*, *de cenſu animæ*, *de oratione*, *de patientia*, *de velandis virginibus*, *de carne & anima*, *de carne CHriſti*: & quæ hodie Tertulliani ſcripta deſideramus, *de ſpe fidelium*, *de paradiſo*, *de animæ ſubmiſſione* & *de ſuperſtitione ſæcu.*

repræſentavit. Novas etiam in Tertullianum obſervationes ſuas adjunxit Rigaltius notis in Cyprianum, editis Pariſ. 1649. fol.

Notæ Rhenani, Pamelii, Latini, cum *Gabr. Albaſpinæi*, † *Joannis Wowerii* & in librum de pallio, Edm. Richerii, Theod. Marcilii, Jo. Merceri obſervationibus, ad paginas Rigaltianæ editioni accommodatæ. Pariſ. 1635. fol. Vide Labbeum Tom. 2. de ſcriptor. Eccleſ. p. 387.

Tertullianus cum integris Rigaltii, ſelectis Pamelii, Cerdæ aliorumqve & *Philippi Priorii* notis, ima qvavis pagina ſubjectis, eodem Priorio curante. Pariſ. 1664. fol.

Nova editio Veneta 1701. fol. cum variorum notis ſelectis, ad voluminis calcem. Non admodum emendatam eſſe hanc editionem, notavit Rev. D. Chriſtoph Matthæus Pfaffius, Cancellarius Tubingenſis libro de originibus juris Eccleſiaſtici pag. 244.

In Gallia nuper Tertullianum nova cura expolitum moliebatur dare Mallinganus monachus Benedictinus ſed A. 1715. menſe Octobr defunctus: in Italia viri docti exſpectare jubent ex *Caſp. Scioppii* emendatione, cum notis *Guidonis Pancirolli*, qvem Pamelii lucubrationibu deter

† *Albaſpinæi* notæ in aliquot Tertulliani libros & loca cur ejus Obſervationum Eccleſiaſticarum libris duobus edit ſunt Pariſ. 1622. 4. Helmſt. 1672. 4. *Woweri* emendation epidicticæ, id eſt ſpeciminis cauſa datæ, (male apodictic apud Labbeum Tom. 2. deſcript. Eccleſ. pag. 387.) viderun lucem Francof. 1612. 8.

deterritum, qvo minus ipſe illas in lucem daret, Poſſevinus teſtatur.

Emendationes in Tertullianum Pamelii, ex MS. Vaticano & *Petri Ciacconii* conjecturis, MStæ Mediolani teſte Mabillonio, Tom. 1. muſei Ital. pag. 210. ſeq.

Libros duos ad nationes, ex Codice Agobardi primus edidit notisqve illuſtravit, *Jacobus Godofredus*, Genev. 1625. 4. Fragmentum, *de execrandis Gentium Diis*, Joſephus Maria Svareſius. Rom. 1630. 4. Pariſ. 1630. 8. Vide Sirmondi opera Tom. 4. pag. 659. ſeq. & 667.

L*ibrum de Orasione* Gallice vertit M. Hobier Pariſ. 1640. 12. integriorem dedit Vir Clariſſ. Lud. Antonius Muratorius tomo tertio anecdotorum Latinorum, Patav. 1713. 4. additis ſuis & Gvil. Panciroli notis. Pars illa hujus libri Tertullianei ante inedita exſtat etiam in Memoriis Trevultinis A. 1719. menſe Febr. & in Ephemeridibus literariis Pariſ. 1719. Decembr. p. 664.

Librum *de præſcriptionibus adverſus hæreticos*, ab Catholico adhuc ſcriptum, contra Dupinii & Allixii ſententiam contendit Tillemontius. Eum cum ſcholiis Jo. Qvintini Hedui excudit Andreas Wechelus Pariſ. 1561. 4. & (omiſſa appendice * qvæ alium habere videtur auctorem) ſcholiis & commentario illuſtratum

(Z) Chri-

* Hanc Dodwellus diſſ. de ſucceſſione Pontificum p. 216. & ad Irenæum p. 327. vel ipſi Tertulliano vel ejus æqvali tribuen-

Christianus Lupus, Iprensis, Ord. Eremitarum S. Augustini, & Theologus Lovaniensis Bruxell. 1675. 4. Idem liber separatim cum *Jac. Pamelii* notis editus prodierat Colon. 1594. forma minore. Et cum Vincentii Lirinensis commonitorio atqve Ed. Campiani & Leonh. Lessii scriptis Lugd. 1622. 12.

Gallice per Aubertum de Maceré. Paris. 1562. & Brosseo interprete (par le Sieur de la Brosse) Paris. 1612. 8. Christoph. Augusti Heumanni emendationes qvædam in hunc librum leguntur in Actis Eruditorum ann. 1715. Julio pag. 299 & Tom. 6. supplementi pag. 196.

Liber de patientia, Germanice per *Lucam Majum*, Smalcald. 1582. 12. Gallice interprete Hobierio Paris. 1640. 12.

Idem cum *libro ad Scapulam*, itidem Germanica interpretatione à D. *Abrahamo Hinckelmanno* τῷ μακαρίτῃ. Luneburg. 1682. 12.

De corona militis Latine & Gallice *Florimundo Remondo* interprete, Paris. 1594. 1607. 8. Verterat etiam Gallice Aubertus de Maceré. Paris. 1563. Nimis acerbe coronarum usum insectar[i] Tertullianum judicat Carolus Paschalius libr[o] de Coronis p. 46.

Librum *de Carne CHristi & de resurrectione carni[s]* Gallice vertit Lud. Giry. Paris. 1661. 8.

Librum ad Martyres Germanice B. D. Abr. Hinckel

buendam existimat. Tertulliani etiam esse disputat celeberrimus Turneminius in memoriis Trevoltinis A. 1702. mens[e] Augusto p. 311. seq. edit. Amst. Vide tamen qvæ notat B. D. Ittigius præf. ad diss. de hæresiarchis p. 3.

:kelmannus. Luneb. 1682. 12. & Gallice præ-
er Florimundum Remondum Paulus Colome-
ius. Rupell. 1673.

Libri V. contra Marcionem & de judicio Domini prodierunt inter Poëtas Christianos Georg. Fa-
ricii. Basil. 1562. 4. p. 258.

Carmen de Jona & Ninive cum castigationibus
Francisci Jureti, in Bibliothecis Patrum: &
Lips. 1681. 8. ad calcem Paulini Petrocorii,
edit. Daumianæ. Tertulliani opuscula poëti-
ca cum notis Andreæ Rivini, Lips. 1651. 8.

In *libro de anima* plures errores commisisse
quam in aliis scriptis omnibus, judicium est
Mottani Vayeri Tom. 1. Opp. p. 472. sq.

Apologeticus ad Scapulam * cum antiqvioribus
Lactantii editionibus sæpius editus, ut Venet.
509. fol. Paris. 1509. 4. & apud Aldum
515. 8.

Francisci Zephyri paraphrasis exstat in editione
operum Tertulliani Paris. 1566. 8.

Gallice vertit *Lud. Giry* Paris. 1636. 12. 1646.
2. & novissime accuratiore cura *Vassoultus*, ad-
itis notis: Paris. 1714. 4. Journal des Savans
714. Sept. p. 291.

Germanice D. *Abrahamus Hinckelmannus* ὁ μα-
κaρίτης. Luneb. 1682. 12.

(Z) 2 Cum

* Scapulam fortasse Tertullum de qvo Menagius amœni-
att. juris p. 187. seq. Apologeticum hunc pro altera ἐκδόσει
brorum ad Nationes habuit Salmasius prolegom. in Solin.
: de Cruce p. 340. seq. Græce etiam versum olim legit Eu-
bius. Confer Steph. le Moyne notas ad Varia sacra pag.
140.

Cum Gallica versione Lud. Girii, præmissa compendio diss. Allixianæ de Tertulliani vita & scriptis recusus Amst. 1701. 12.

Hispanica versio *Petri Maneri*, Cæsaraugustæ 1644. 4.

Cum *Desiderii Heraldi* Commentario & libro digressionum, adjuncto Minucio Felice prodiit Paris. 1613. 4. Nonnulla in sua po Alogetici editione emendat idem Heraldus pag. 602. animadversionum de jure Attico adversus Salmasium.

Cum erudito *Sigeberti Havercamp* commentario deniq; recusus hic Tertulliani liber Lugd. Bat. 1718. 8.

Codicem MS. Bibl. Gothanæ laudat REV. D. Sal. Ernestus Cypriani in Catalogo Codd. MSS. illius Bibl. pag. 9.

Liber de pallio.

Cum commentario *Theodori Marcilii.* Paris. 1614. 8. & cum notis *Jo. Merceri* in editionibus Tertulliani cum notis Pamelii Paris. 1598. 1608. fol. &c. Præter Marcilii & Merceri etiam *Edm. Richerii* observationes adjunctas habes in editione notarum Pamelii aliorumqve Paris. 1635. fol. Dupinius per errorem inter hujus libri interpretes laudat Marsilium Ficinum.

Cum commentario *Claudii Salmasii* * Paris 1622. 8. Lugd. Bat. 1656. 8. *Ludo*

* Salmasio Petavius sub Antonii Kerkoëtii nomine anim adversa ad ejus notas in Tertulliani librum opponebat. Rhe do

Ludovici de la Cerda, Lugd. 1626. fol. ad cal-
em ejus Adverſariorum ſacrorum, qvorum
apite 166. nonnulla Salmaſii adverſus Ker-
oëtium ſive Petavium tuetur.

Gallice per F. Maneſſier. Pariſ. 1665. 12.

Anonymi Pallium exulans * & in poſſeſſio-
iem reſtitutum, accedit Tertulliani apologia
ro pallio. A. 1629. 12.

ndices Scriptorum a TER-TULLIANO memoratorum

ex editione Rigaltiana A. 1641.

I. SACRORUM.

AMos.

Arithmi ſive Aumeri pag. 540. 550. 590.

arnabæ titulo utitur Epiſtola ad Hebræos, qvam apud Eccleſias receptam pronunciat. 741.

aruch, [Hieremiæ nomine] 624.

aſiliarum [Regum] libri qvatuor 495. 521. Regum annales. 535. 620.

ritarum (Judicum) Annales. 620.

 Da-

onis, 1622. 8 & cum Salmaſius ſub nomine Franciſci Fran- confutationem animadverſorum Cercoëtii edidiſſet Mid-elburg. 1623. 8. Petavius maſtigophorum ſive elenchum poſuit primum, ſecundum & tertium. Pariſ. 1622. 1623. 8. lmaſius refutationem utriusque elenchi Cercopetaviani. riſ. 1623. 8.

* Auctor B. D. Jo. Georgius Dorſcheus, ut notavit D. Itri-gius præf. ad librum de Bibliothecis Patrum p. XXVI.

Luc:

II. ECCLESIASTICORUM.

ple

III. HÆRETICORUM.

IV. EORUM QVI DE DIIS ſcripſerunt, rebusqve ad ſacra pertinentibus.

Har-

V. MAGORUM.

VI. ME-

VI. MEDICORUM, MATHEMATICORUM, & Physicorum,

VII. PHILOSOPHORUM.

Ana-

Epi-

VIII. HISTORICORUM.

Dem

IX. ORATORUM, POETARUM, & Grammaticorum.

Poë

Minutii Felicis, Lactantio lib. I. cap. 11. & V. 1. 728 Inſtitutt. & Hieronymo pluribus locis atque Eucherio laudati, princeps editio eſt Romana cum Arnobio 1542. fol. à *Fauſto Sabæo* Brixiano ad Vaticani codicis fidem facta, qvem Leo X. Franciſco I. Regi Galliæ dono dedit. Inde ſecutæ Baſileenſes ex *Sigismundi Gelenii* recenſione 1546. & 1560.

Heidelbergensis 1560. 8. & Francof. 1610. 8. *Francisci Balduini*, † qui primus cum Morillono apud Adr. Junium III. 1. animadversorum, observavit esse librum singularem alterius scriptoris, non ut priores editiones venditaverant, octavum Arnobii. Hinc ex *Fulvii Ursini* castigatione (Petri Ciacconii schedis adjuti) prodiit Rom. 1583. 4. Et cum *Jo. Woweri* eruditis notis Basil. 1603. 8. addito S. Cypriani libro de vanitate idolorum.

Geverh. Elmenhorstii, Hanov. 1603. 8. & Hamb. 1612. fol. De simultate super Minutio edito Elmenhorstii ac Wovverii, confer Joseph. Scaligeri Epist. 257. 260. sqq. Laudat Elmenhorstium Barthius pag. 2916. Adversar.

Desiderii Heraldi, Paris. 1605. 8. 1613. 4. cum Tertulliani Apologetico & 1615. 4. cum Arnobio.

Omitto editiones in Bibliothecis Patrum, nec non Oxoniensem qvam memorat Petrus Antonius Buchardus, Slesvicensis in diss. de Minucio qvam thesibus ex ejus libello excerptis & Chrestomathiæ Minucianæ præmisit & præside B. D. Christiano Kortholto habuit Kilon. 1685.

Nic. Rigaltii * Paris. 1643. 4. & 1645. cum Fir-

† Nonnulla in Balduini editione reprehendit Lud. Carrio lib. 2. emendatt. cap. 18.

* Sarravius pag. 69. Epist. *Eruditissimi Rigaltii Minucius Felix sub prælo sudat. Miraberis ex uno MSto Regio tot diversas editiones prodiisse. Vidit tamen ille quæ cæterorum diligentiam effugerunt. Scilicet solus tranio vultures.*

Firmico & 1666. fol. per *Philippum Priorium*, cum Cypriano, Arnobio, Firmico & Commodiano: & cum Cypriano de Idolorum vanitate, & Wovverii Firmico Lugd. B. 1645. 12.

Cum notis Variorum curante *Jac. Oiselio*, Lugd. Bat. 1652. 4. 1672. 8.

Oxoniæ 1678. cum notis Nic. Rigaltii Giornale di Roma 1679. p. 137.

Cum notis *Christoph. Cellarii*, Halæ Sax. 1699. 8.

Cum notis Rigaltii & selectis Variorum novisqve V. C. *Joannis Davies*. Cantabrig. 1707. 8.

Cum integris Wovverii, Elmenhorstii, Heraldi & Rigaltii notis, aliorumqve hinc inde collectis edente *Jac. Gronovio* qvi emendationes & explicationes suas, tum libellum S. Cypriani qvi Minutii vestigiis insistit, de idolorum vanitate & Firmicum de errore profanarum relig. adjecit, Lugd. Bat. 1709. 8. Acta Erud. Tom. 4. supplem. pag. 423.

Deniqve ex secunda *Jo. Davisii* recensione cum Variorum notis excusus est Cantabrigiæ 1711. 8. addito Commodiano. Memoirs of literature Tom. 1. pag. 353. Mem. de Trevoux 1711. pag. 888.

Gallice Perroto Ablancurtio interprete Paris. 1646. 12. 1662. 12. & latinis è regione positis Lips. 1689. 12.

Anglice Lond. 1682. 8.

Belgice per M. Gargonum. Vlissingæ 1712. 8.

Hypocriticus Minutianus *Joannis Meursii* cum Critico ejus Arnobiano prodiit Lugd. Bat. 1598. 8. & in edit. posteriore cum notis Var. Lugd. B. 1672. 8.

Minucium ab Erasmo editum, cave credas Dupinio, qvi etiam falsus est qvando impingit Minucio qvod animas simul cum corporibus mori docuerit. Longe enim alienum se ab hoc errore fuisse demonstrat cap. 34.

Antiqviorem qvam vulgo creditur Minucium extremis Marci Antonini temporibus scripsisse persvasit sibi Henr. Dodvvellus III. 16. diss. Cyprianic. Et Blondellus libro Gallice edito de Eucharistia pag. 119. Minutium æqvalem facit Frontonis qvi M. Antoninum docuit circa A. C. 160. Salvianum nonnulla Minutii esse imitatum observat Rittershusius. Locum insignem Minutii de veribus sive fulcris, Dianæ simulacro apponi solitis illustravit *Lucas Holstenius* in singulari diss. symbolicæ Dianæ Ephesiæ statuæ à Claudio Menetrejo, cimeliothecæ Barberinæ præfecto expositæ Rom. 1688. fol. Eam Jac. Gronovius in tomo VII. thesauri Græcar. Antiqvit. pag. 393. & in sua Minutii editione integram exhibuit pag. 209.

Index scriptorum à MINUCIO FELICE citatorum,

ex editione JAC. OIZELII A. 1652.

Ana

De fato cum pauca dixiſſet cap. 36. Minutius, ſubjungit: *Ac de fato ſatis, vel ſi pauca pro tempore, diſputaturi alias & uberius & plenius.* Atqve, ut teſtatur Hieronymus c. 58. de ſcriptor. Eccleſ. olim ſub Minutii nomine ferebatur liber *de fato vel contra Mathematicos* ſive Aſtrologos, *qui cum ſit & ipſe diſerti hominis, non mihi videtur cum ſuperioris libri ſtilo convenire.* Idem Epiſtola ad Magnum: *Minutius Felix cauſidicus Romani fori in libro cui titulus Octavius, & in altero contra Mathematicos,*

ſi ta-

si tamen inscriptio non mentitur auctorem , quid gentilium literarum dimisit intactum ? In antiqvis Honorii editionibus lib. 1. de script. Eccles. cap. 59. male excusum *de facto* pro *de fato*.

S. Cypriani * vitam qvi A. C. 258. Martyrium pro CHristo fortiter sustinuit , scripsit *Pontius* ipsius Diaconus , qvæ exstat apud Surium 14. Sept. & in Cypriani editionibus. Pontii acta Martyrii apud Balutz. Tom. 2. Misc. pag. 124. E recentioribus accurate præ cæteris de Cypriano Jo. Pearsonius in annalibus Cyprianicis, Tillemontius Tom. 4. memor. Hist. Eccles. & auctor vitæ Cypriani sex libris Gallice editæ Paris. 1714. 4. deqvo Acta Erud. 1718. pag. 293. Journal des Savans 1717. pag. 429. 491. Non contemnenda etiam de Cypriano collegit auctor Observatt. Miscellanearum editarum Lipsiæ Germanice A. 1717. 8. Tom. 3. pag. 167. sq.

Cypriani Epistolæ & tractatus Rom. 1471. fol. per Conradum Sweynheym & Arnoldum

(aa) 5 Pan-

* Alius 1] Cyprianus Antiochenus sub Diocletiano passus Nicomediæ de qvo Eudocia apud Photium Cod. 184. Nazianzenus Orat. 18. Surius 26. Sept. Goar. ad Euchlog. p. 719. Marbodeus Redonensis p. 1513. Opp. Edmund Martene Tom. 3. thesauri novi anecdotor. &c. 2] Cyprianus Brixiensis de quo Acta Sanctor. Tom. 2. April. 21. pag. 849. 3] Cyprianus Petragorici Abbas de quo Gregorius Turonensis de gloria Confessorum cap. 100. 4] Abbas Cyprianus cognomento Cuculas de quo Moschus in prato spirituali cap. 132. 5] Cyprianus Cæsarii Arelatensis discipulus & vitæ ejus scriptor circa A. 546. apud Surium 27. August. 6] Cyprianus Cordubensis seculo X. de cujus scriptis genuinis & suppositititiis Nic. Antonius lib. 6. Bibl. Hispan. vet. cap. 7.

Pannartz, (in Bibl. Jo. Mori, Episcopi Eliensis) & eodem anno Venetiis per Vindelinum Spirensem, fol. (in Bibl. Leidensi, Telleriana aliisqve.) Falluntur enim qvi Spiræ A. 1471. Cyprianum impressum esse tradunt, Joh. Saubertus, Jo. de la Caille, Cornelius Beughem, Jo. Fellus, Gvil. Caveus, & Actorum Eruditorum scriptores A. 1683. pag. 41. Vide Mich. Maittaire Annales typograph. pag. 89. & Dan. Maichelium de Bibliothecis Parisiensibus pag. 89.

Cypriani opera sine loco & anno, fol.

Paris. 1512. 4. per Bertoldum Remboltum, cum præfatione Roberti Fortunati, Macloniensis, & C. de P. ad Jac. Grasolarium, civem Venetum.

Cum notis *Erasmi* in loca qvædam & præfatione ejus (data Lovan. 1519.) qvæ inter Epistolas Erasmi libri XXVIII. 6. edit. Lond. legitur Basil. 1520. fol. & 1525. fol. apud. Frobenium & 1540. fol. & 1558. Lugd. 1528. 1537. apud Seb. Gryphium 2. Vol. 1544. 1550. 8.

Coloniæ 1520. apud Henricum Alopecium.

Antwerp. 1541. 8. ex Erasmi editione. Venet. 1547. 8.

Parisis 1541. fol. apud Arnulphum Langelier, editio mire interpolata & contaminata licet repurgationem jactet in titulo, qva de re Pamelii qverelam habes apud Caveum.

Coloniæ 1544. apud Qventelium, cum notis *Henr. Gravii.*

Colo-

Coloniæ 1549.

Rom. 1563. fol. per *Paulum Manutium* * qvi Epiſtolarum librum qvintum addidit. In hac editione multa è MS. antiqviſſimo Veronenſi emendavit Latinus Latinius, qvi nomen ſuum adſcribi noluit, qvod Manutius contra Codicum MSS. fidem aliqva retinuiſſet, alia addidiſſet. Vide vitam Latinii pag. 6. & Jo. Rainoldi colloqvium cum Hardto p. 328. ſeq. Voëtium deſperata cauſa Papatus pag. 494. 517. Dallæum de uſu Patrum p. 83. ſeq. Tamen & Latinius Epiſtolam Firmiliani in ea omiſiſſe ſe teſtatus eſt in qva Stephanus Epiſcopus Rom. perſtringitur. *Ego*, inqvit Latinius pag. 177. Bibl. ſacro profan. *omiſi, non Manutius, cum majorum exempla ſecutus, tum petulantiam hominis deteſtatus.*

Pariſ. 1564. fol. ex *Guil. Morelli* emendatione cum præf. Hadr. Turnebi. In hac editione, Epiſtola Firmiliani reſtituta.

Cum notis *Jacobi Pamelii*, Antvverp. 1568. 1589. fol. Pariſ. 1574. 1593. 1603. 1616. 1633. 1644. & Colon. 1617. 1632. *Latini Latinii* obſervationes ad Pamelianam Cypriani editionem leguntur in ejus Bibliotheca ſacro profana pag. 171--181.

Cum notis Pamelii & *Simonis Goulartii* ad eas obſervationibus Genev. 1593. fol. Goulartium bene

* Hæc editio Pariſiis in Bibl. S. Genoveſæ ſervatur collata cum Vaticanis codicibus quatuor nec non Veronenſi & Neapolitano, manu Joh. Coremelli (Corbinelli) nobilis Florentini, teſte Dan. Maichelio pag. 90. de Bibliothecis Pariſ. Eadem fuit in Bibl. Telleriana p. 20.

bene in Cyprianum ſcripſiſſe monet Scaliger in Scaligeranis pag. 153.

Cum notis eruditis *Nic. Rigaltii* Pariſ. 1648. fol.

Cum notis Rigaltii, ſelectisqve aliorum & *Philippi Priorii*, Pariſ. 1666. fol. adjunctis Cypriano ſcriptis Minutii Felicis, Arnobii, Commodiani, nec non Firmico de errore profanarum religionum. Journal des Sav. 1666. pag. 72.

Cum Annalibus Cyprianicis *Joannis Pearſon*, & notis præclaris *Joannis Felli* Oxon. Epiſc. qvi veteres editt. & Codices MSS. conſuluit, Oxon. * 1682. fol. è theatro Sheldon. editio nitida & luculenta recuſa Bremæ 1690. & Amſt. 1699. fol. additis utrinqve *Henrici Dodwelli* XIII. diſſertationibus Cyprianicis, qvæ ſeparatim viderant lucem Oxon. 1684. 8.

Thomæ Jameſii Cyprianus redivivus Lond. 1600. 4. è qvo Poſſevinus Tom. 1. apparat. pag. 396. ſeq. exhibet Varias lectiones & emendationes libri de unitate Eccleſiæ ex qvatuor MSS. Angl. Confer Rich. Holdsvvorth prælect. theolog. 36. pag. 514. Voëtium deſperata cauſa papatus pag. 314. Crenium VII. animadverſ. pag. 68. & Riveti criticum ſacrum II. 4.

S. Cypriani Epiſtolæ ordine Pameliano locatæ, ex editione Goulartiana in ſectiones diviſæ, & cum S. Auguſtini ad Cypriani argumenta

* Acta Erud. 1683. p. 41. Bibl. univerſelle Tom. 12. pag. 207. ſqq.

ta de baptiſmo hæreticorum * reſponſionibus ſuo loco ſubjunctis, variis etiam Pamelii, Rigaltii aliorumque lectionibas & conjecturis, Gratiani in decreto, Lombardi in libris ſententiarum ac Thomæ Aqvinatis in ſumma Theologiæ, allegationibus in margine notatis, indicibusqve ſeparatim editæ cura *Lucæ Friderici Reinharti*, Theologi Altdorf. 1681. 4. Vide D. Jo. Fabricii Theologi Helmſt. Bibliothecam Tom. 4. pag. 113.

Lettres choiſes de Cyprien aux Confeſſeurs & aux Martyrs, avec des remarqves Amſt. 1688. 12. par Mr. Jaqves l'Enfant.

Cypriani Opera Germanice per Melchiorem Ambach, Norimb. 1553. fol.

Gallice par Jaqves Tigeon, Angevin Pariſ. 1574. fol. vide Verderii Bibl. Gallicam p. 140. Par Mr. Lombert, avec des remarqves & la vie de ce Pere, Pariſ. 1672. 4.

Anglice à Nathanële Marshallo, cum notis. Lond. 1717. fol. Acta Erud. 1718. p. 145.

Præter *Favrium* Theologum Sorbonicum (de qvo Rich. Simon Bibliotheqve Critiqve Tom. 2. pag. 213. ſeq.) novam Cypriani editionem paravit *Baluzius* collatis Codicibus MSS. XXXIV. Vide Memorias Trevol-

* Non obſtante de rebaptizatione hæreticorum errore nihilominus in Eccleſia ſemper pro ſancto habitus Cyprianus. Adi Jo. Launoium lib. VIII. Epiſt. 15. Feſtum honori ejus conſecratum Κυπριανά. Vide Meurſium, Suicerum, Cangium in hac voce. Evagrium IV. 16. Niceph. XVI. 12. è Procopii I. 21. Vandal.

voltinas A. 1709 pag. 300. Journal des Savans 1716. pag. 90. 231.

Liber de Idolorum vanitate, sæpius editus cum Minutio Felice, ut supra in Minucio dixi.

De bono patientiæ cum notis Jeremiæ Stephani, Oxon. 1632. 8.

Liber de unitate Ecclesiæ recusus etiam in Joh. Thomæ de Rocaberti, Archiepisc. Valentini Bibliotheca maxima Pontificia qvæ tomis XXI. lucem vidit Rom. 1695.-1699. fol. volumine sexto. Et cum S. Augustini libro ejusdem argumenti Helmst. 1657. 8. præmissa D. Georgii Calixti introductione, edente filio D. Frid. Ulrico Calixto.

Libellus de Oratione Dominica ex Faërni Codice recensitus legitur in Operibus Stanislai Hosii Tom. 1. p. 231. seq. Svecice vertit Jo. Grosch, Pastor Coburgensis. Rostoch. 1615. 8. Hispanice Didacus Martinez, S. I.

Libellum de mortalitate, qvem præter rem Cypriano Sandius abjudicat, Combefisius recudi curavit in Bibliotheca Concionatoria, & cum notis separatim vulgavit Jenæ 1681. 12. Bartholomæus Francus, Minister Ecclesiæ Neostad. ad Orilam. Laudantur in Ephemeridibus literariis Paris. A. 1682. pag. 59. Gallice prodiit Paris. 1653. 12.

Epistolam ad Stephanum Papam, Cypriani non esse contendit Launoius parte altera opusculorum de duobus Dionysiis (confer B. D. Antonii Reiseri Launojum confessorem pag. 705. sq.)

sq.) sed non sine causa aliter videtur Menardo, Rigaltio, Fello, Lomberto, Paschasio Qvesnello diss. V. ad Leonem M. Natali Alex. Eliæ du Pinio aliisqve. Vide Hugonem Mathoudum de vera Senonum origine Christiana pag. 365. seq. & B. D. Ittigii Observat. IV. ad supplementum Clementis Alex.

De laude Martyrii ad Moysen & Maximum Cypriani esse non dubitat qvi in Bibl. Concionatoria exhibet Combefisius.

De libro *de opere & eleemosynis*, Urbani Regii judicium prodiit Francof. 1545. 8.

De *Genesi*, *Sodoma*, & *Ligno vitæ* qvæ carmina male ad Cyprianum auctorem referuntur, dixi in T. 1. Bibl. latinæ lib. IV. cap. 2. p. *699*.

Librum *de spectaculis* Cypriano abjudicat Jo. Fellus: Huetius in Origenianis pag. 277. librum *de singularitate clericorum*. Sine magna causa opinor, perinde ut *librum testimoniorum ad Quirinum* idem Erasmus, & ad Josuam p. 99. Andreas Masius, qvem præter alia argumenta satis Hieronymi, Augustini, Gennadii, Bedæ aliorumqve veterum testimonia Cypriano vindicant, ut præter Fellum probavit Bullus pag. 220. defens. fidei Nicænæ.

Librum de *Cardinalibus Christi operibus* Paris. 1500. editum Cypriani non esse probavit Jo. Dallæus II. 39. de scriptis Dyonisii & Ignatii, atqve recentiores editiones restituerunt vero auctori *Arnoldo* Carnotensi, Abbati bonæ vallis Ord. Benedictin. circa A. 1162. de cujus scriptis viden-

videndus Casimirus Oudinus in Opusculis veterum Galliæ & Belgii scriptorum.

Petri Heylini Cyprianus Anglicus huc minus spectat, est enim historia de vita & morte Gvil. Laudi, Cantuariensis Archiepiscopi, edita Anglice Lond. 1668. fol. Laudus capite truncatus 10. Jan. 1645.

Entretiens sur la bonne conduite, tirez de S. Cyprien, Paris 1644. 4.

Oratio Cypriani cum duabus Nazianzeni versa Italice ab Annibale Caro. Venet. 1569. 4.

Tertulliani & Cypriani theosophia, fidei antiqvæ & vitæ vere Christianæ tradens documenta, per Hermannum Rhatmannum, Witeb. 1619. 4.

Vita Cypriani Paris. 1566. 8.

Vir celeberrimus Montfauconus in Diario Italico pag. 75. ex fide possessoris narrat Venetiis in Bibliotheca D. Tarvisiani in Codice MS. recenti exstare qvasdam Cypriani Epistolas non editas. Idem Montfauconus insignem Cypriani Codicem sæculo exaratum sexto vel septimo memorat exstare in Bibl. Coisliniana pag. 241. Codicis Remensis auctioris meminit Rigaltius notis in Epist. ad Rogatianum, ex qvo Colomesius purat Hincmarum Tom. 1. p. 356 auctiora citasse verba ex Epistola ad Jubajanum *Servatur à nobis patienter & firmiter caritas animi collegii honor, vinculum fidei & concordia sacerdotii.* Sec qvæ apud Hincmarum seqvuntur, illius esse pu

tc

to non Cypriani verba: *& quantum ex nobis est cum omnibus hominibus & etiam cum his qui oderunt pacem, habere pacem desideramus. Unumquemque vero sua conscientia conveniat, & ab Ecclesiastica pace nemo se, quod non optamus, sejungat.*

Index eorum ad qvos scribit S. Cyprianus.

Arnobii, qvem Ecclesiasticorum scriptorum Varronem vocat Vossius lib. I. cap. 9. de analogia, prima editio est Romana Fausti Sabæi Rom. 1542. fol. apud Franciscum Priscianensem. Hanc secutæ aliæ:

Ex *Sigismundi Galenii* castigatione. Basil. 1546. 1560. 8.

Tertullianus & Arnobius ex recensione *Renati Laurentii de la Barre*. Paris. 1580. fol. cum notis.

Cum *Theodori Canteri* notis Antvverp. 1582. 8. (male 1532. in Catalogo Bibl. Tellerianæ pag. 32.) Uberiores Commentarii qvos notis ad librum sextum Canterus promittit, nunqvam lucem viderunt.

Ex Canteri emendatione (sine notis) in Bibliotheca Patrum Colon. 1618. Tom. 3. & in supplemento Morelliano Paris 1639. T. 1.

Ex emendatione *Fulvii Ursini* Rom. 1583. 4. De qva editione Possevinus T. 1. apparat. *Arnobius cum adhuc ethnicus ad CHristi fidem occultis inspirationibus urgeretur ab Episcopis Africæ, Baptismi sacramentum petiit: cumque illum rejecissent veriti quin illuderet Christianæ religioni, quam eatenus oppugnaverat, obtulit eis in argumentum sinceritatis suæ tanquam fidei obsides præstantes illo quos habemus libros, quos cum* Jo. Baptista Sigecellus *qui postea Episcopus Faventinus à Pio IV. Pont Max. factus est, correxisset ac restituisset, German aliqui aversi à Catholica fide non tam sanarum quam immutarunt pro libito, ut vix antiquæ lectioni*

nis vestigium pluribus in locis reliquerint. Quod incommodum cum Petrus Ciacconus *Hispanus vir eruditus animadvertisset, præclaris correctionibus illustratum Arnobium jamjam erat emissurus, nisi morte fuisset ereptus. Hos labores Pontifex Max. additis aliorum doctorum hominum emendationibus, jussit à* Fulvio Ursino *examinari atque conferri. Itaque in textum seriemque recipit, quæ multorum judicio probata, & (ut ipse inquit) sine ulla controversia vera sunt visa: quæ autem non ita vera videbantur, ea suis distincta numeris, in oris paginarum, notanda cum curasset, adjunctis si quæ erant ad firmandas conjecturas, notis Arnobius Romæ editus est quam fieri potuit emendatissimus.*

Cum *Godeschalci Stewechii* electis ad Arnobii libros à se emendatos. Antvverp. 1586. & Colon. 1604. 8. & additis paratitlis sive summariis à *Leandro de Sancto Martino*, Duaci 1634. 8.

Joannis Meursii Criticus Arnobianus. Lugd. Bat. 1599. 8. *Petri Scriverii* anti Criticum Critico Arnobiano oppositum memorat Hadr. Bailletus de antiscriptoribus Tom. 2. pag. 299. Daniel Heinsius præf. ad notas in Clementem Alexandrinum, Petro Scriverio dicatas: *Mihi satius est si tua causa hæc potissimum scripsisse me scias, quem jam annos plurimos in maximo & eruditissimo scriptore Arnobio versari, omnes fere & sciunt & cogitatione tacita illud* ὑπερήμερον *flagellant. Videbis ergo si quid tibi usui fu-*

turum ſit in iſtis. Nam Arnobium, ut noſti, quantus eſt formavit Clemens.

Latini Latinii caſtigationes ad quædam Arnobii loca, in ejus Bibliotheca ſacro profana pag. 98.

Arnobius cum notis *Geverhard. Elmenhorſtii* ad illuſtrem virum Joſephum Scaligerum, eruditorum ſuæ ætatis facile principem. Hanov. 1603. 8.

Cum *Deſiderii Heraldi* obſervationibus Pariſ. 1605. 8.

Cum notis *Elmenhorſtii* longe auctioribus & variarum lectionum libello ex Codd. MSS Hamburg. 1610. fol.

Julii Cæſaris Bulengeri eclogarum ad Arnobium liber primus Toloſæ 1612. 1623. 8.

Arnobius à *Claudio Salmaſio* * emendatus cum notis integris Canteri, Stevvechii, Elmenhorſtii & Heraldi. Lugd. Bat. ex officina Joannis Maire, 1651. 4. Commentario qvem addere parabat Salmaſius, A. 1652. immortuus fuit. Prima ejus folia ſive disqviſitionem de nominibus antiqvorum Romanorum [qvam uberibus in Arnobium notis præmiſſurum fuiſſe notavit Sarravius p. 42. Epiſt.] nactus ego ex Bibliotheca Gudiana, edidi ad cal-

* Andreas Rivetus Critici ſacri lib. 2. cap. 17. *extremam manum exſpectamus à nobiliſſ. & doctiſſimo* Salmaſio, *cujus commentarium exſpectat textus Arnobii jam excuſus & ad manuſcripta exemplaria emendatus.*

calcem tomi ſecundi Operum S. Hippolyti, Hamb. 1618.

Jo. Iſaaci Pontani animadverſiones in Arnobium habuit Boxhornius, qvi earum meminit p. 37. Epiſtolar.

Cum *Philippi Priorii* & ſelectis aliorum notis prodiit Arnobius ad calcem Cypriani Pariſ. 1666. fol. & in Bibliotheca Patrum edit. Lugd. 1672. Tomo III.

Belgice, interprete Joachimo Oudaen. Harling. 1677. 8.

SCRIPTORES
Qvi ab
ARNOBIO
citantur.

ad paginas edit. Lugd. *Bat.* 1651. 4.

Lu-

LACTANTII editiones hæ mihi innotuere :

1465.* (non 1461. uti legitur in celeberr. Montfauconi Diario Italico pag. 256. qvi ipſe deinde confeſſus eſt ſe per errorem poſuiſſe illum numerum) Romæ è Monaſterio Sublacenſi fol. Pontificatus Pauli papæ II. anno ſecundo. Vide Mich. Maittaire annal. typograph. p. 60. Exſtat in Bibl. Barberiana & Zwickavienſi. **

1468. Romæ in domo Petri de Maximis, per Conradum Sweynheym & Arn. Pannartz. fol Hæc editio fuit Neapoli in Bibl. Joſephi Vallettæ. Memoratur etiam à Rich. Simone Tom. 2 Epiſt. ſelect. pag. 153. Poſt capitum argumenta libri

* Lud. Vives lib. 2. de anima p. 88. *Ex nomine Ciceronis venit in recordationem Lactantius, qui fuit ejus imitator : ex hoc de chalcographia. Nam is liber dicitur formulis æneis excuſus vel primus vel cum primis.*

** Tho. Schmid Chron. Cygneum pag. 102. Godfr. Ludovici Schul-Hiſtoria Tom. 3. p. 182.

ibro præmiſſa ſeqvuntur Lactantii errata per ratrem *Antonium Raudenſem* * Theologum ollecta, cui hoc octaſtichon rependit frater *Adam Genuenſis:*

Hic male corripuit ſtolidis Antonius auſis
Auctorem: in variis cauſa pianda locis.
Non erat in tenebris errantis imaginis aſtrum
Dicere, vel nitidum luce carere jubar.

Deni-

* Idem eſt Raudenſis, cujus obſervationibus de linguæ Laınæ elegantia, neſcio an editis, gravem cenſuram oppoſuit Laurentius Valla. Raudenſem ob cenſuram in Lactantium atam reprehendit Franciſcus Philelfus libro V. Epiſtola data A. 1443. *Vellem equidem, pater optime, ab omni iſtius modi ſcribendi genere te continuiſſes, neque cum inſaniente Candido Decembre deſipere ipſe voluiſſes. Id certe fuiſſet & ordinis & dignitatis tuæ. Quæ enim per immortalem Deum fanatica ratio te commovit, ut perinde atque infeſto quodam atque inimico afflatus ſpiritu in virum illum doctiſſimum atque diſertiſſimum tam inſolenter, tam injuſte, tam impie inveheveris, ut non res ſolum pæne innumerabiles conſulto male interpreteris, ſed nomen etiam viri depravare ſtudueris, utpote quem* Lactenſium *pro* Lactantio *nomines. Nam de rebus ipſis quid loquar quas vel pueris notas dum corrumpere laboras, te omnibus eruditis & graviſſimis viris ridiculo præbes. Pudet me profecto ea in medium proferre, quæ à te non inepte minus quam perperam notata ſunt atque reprehenſa. Rogo igitur te ut in hac re Aurelium Auguſtinum imiteris. Retractavit ille vir æque ſapiens ac ſanctus, quæ imprudenter erravit. Retracta etiam tu, ſi tibi conſtas, quæ ſciens volensque male ſcripſiſti. Quod ſi feceris, non modeſtiæ & verecundiae minus quam ſapientiæ laudabere. Vale, Mediolani.*

Denique cum ſanctæ Eccleſiæ pia lumina conſtet
Obſequio ex tanto conticuiſſe viro,
Tu vero eloquio lingua interdicta latino
Icubitum, nam te penſitat elleborum.

1470. Romæ per eosdem, cum præfat. Joh. Andreæ Alerienſis Epiſcopi, in qva inter alia: *Sumant ſtudioſi per noſtros ingenuos opifices Lactantium Firmianum ſemel ab iis iterumque impreſſum, nonnullis in locis veriorem.*

1472. Venetiis fol. qvam male pro omnium principe habuit Gallæus. Conradus Rittershuſius ad Salvian. p. 192. *Habeo*, inqvit, *antiquam editionem Lactantii Venetam quæ A. 1442.* (lege 1472.) *prodiit apud Vendelinum.*

Arguit hic hominum ſectas Lactantius omnes
Septeno falſas codice, vera docens.
Sive Deum tangat, turbato lumine cernens
Ira furor: gemino pernotat inde libro.
Et volucrum verſu Phœnix comprenditur una
Quæ noſtro nunquam paſcitur alma ſolo.
Hincque Redemptoris noſtri non carmina deſunt
Quæ poſitum è tumulo dulce canendo vocant.
Preſſerat hunc primo mundi caput, inclyta Roma:
Poſt Regina premit quippe colenda maris,
Impreſſum formis juſtaque nitore coruſcans
Hoc Vindelinus condidit Artis opus.

1474. Romæ per Udalricum Gallum Ala mannum & Simonem Nicolai de Luca. fol *Bibl. Hohendorfiana* p. 3.

1476.

1476. Rostochii fol. per *fratres presbyteros & clericos congregationis domus viridis horti ad S. Michaëlem in opido Rostochiensi partium inferioris Sclaviæ, prout facultas & industria tulit, emendate satis & accurate consummat.*

1478. Venetiis impendio providorum virorum Jo. de Colonia & Joh. Manthen de Gheretzen, fol.

1478. Venet. fol. per Andream de Paltasichis Catarensem & Boninum de Boninis, socios.

1483. Veneta fol. per Bernardinum de Benaliis, Bergomensem.

1490. Venet.

1493. Venet. fol. est in Bibl. Leidensi.

1497. Venet. fol. per Simonem Bevilaqvam, Papiensem. Editio expressa ad Romanam 1470. cum præfatione *Joannis Andreæ* ad Paulum secundum: & errata Lactantii ab Antonio Raudensi notata referens inter argumenta capitum volumini præmissa. Huic Venetæ editioni additum *carmen de phœnice*, qvod ex asse convenit cum lectionibus qvas ex MS. Vindobonensi dat Lambecius Tom. 2. pag. 788. nisi qvod v. 61. *lapsum* pro *lassum*.

1502. Venet. fol. ex emendatione *Jo. Pierii Valeriani.*

1509. fol. impensis & opera Joannis de Tridino, cognomento Tacuini, Venetiis dominante Leonhardo Lauredano Principe. Ex castigatione *Jani Parrhasii*, addito Tertulliani Apologetico, & Chrysostomi sermone de Eucha-

chariſtia & Laur. Vallæ, nec non narratione ex Svida in Ἰησοῦς.

1509. 4. Pariſ. apud Jo. Parvum, cum Tertulliani Apologetico & cæteris aliorum, jam commemoratis cum præfatione *Ægidii Maſerienſis*. Hæc & ſuperiores duæ ſunt apud me.

1511. Venet. fol. apud Joannem de Tridino.

1513. Pariſ.

1513. 8. apud Juntam, Florentiæ ex *Mariani Juccii* recognitione. Ex hac nonnullis locis Walchianam emendat Clariſſ. Heumannus. Neue Bücherſaal XLV. pag. 670.

1515. 8. apud Aldum, cum Tertulliani apologetico, ex emendatione *Jo. Baptiſtæ Egnatii* Veneti.

1521. Venet. expreſſa ad illam Anni 1509.

1521. Baſileæ apud Cratandrum, in 4.

1524. Baſil. 4. ex ejusd. Cratandri officina.

1535. Baſil. fol. apud Cratandrum.

1538. Venetiis apud *Paulum Manutium* ex caſtigatione *Honorati Faſitelli*, Venet.

1539. 8. Antvverpiæ apud Joannem Gymnicum cum Eraſmi ſcholiis in librum de DEI opificio.

1541. Lugd. apud Gryphium, ex Faſitelli recenſione.

1543. Lugd.

1544. Colon. fol. cum Barthol. Laurenti indi

ıdice, & annotationibus Erasmi in librum de
)Ei opificio, apud Petrum Qventel.

1546. Paris. 8. Lactantii Institutiones Gal-
.ce, Renato Fumeo interprete, atqve iterum
.ugd. 1547. 12. & Paris. 1581. 12.

1548. Lugd. 12. apud. Jo. Tornæsium & Gu-
elmum Gazejum, ex Fasitelli recensione.

1553. Lugd. 12. ex illa Anni 1548. expressa.

1555. Antwerp.

1556. Basil. fol. in hæresiologia Joannis He-
oldi.

1561. Paris. 12. apud Hieron. de Marnef ex
'eneta Anni 1535.

1563. fol. Basil. apud Henr. Petri, cum com-
nentario sive locis communibus Theolog. &
'hilosoph. *Sixti Betuleji*, & ejusdem Betuleji vita
er Jo. Nyseum scripta.

1563. Paris.

1567. 12. Lugd. ex Tornæsii officina.

1570. Antwerpiensis Stelsii, Gallæo me-
norata editio.

1570. Antwerp. apud Plantinum, 8. cum *Mich.*
'homasii notis & emendationibus; qvæ editio
um MS. Lipsiensi & Palatino collata exstat in
ibl. Leidensi. De antiqvissimo Codice Bo-
onienſi, qvo usus est perinde ut aliis Vaticanis
eptem Thomasius, & postea etiam Isæus, vide
Allatium ad antiqvitates Hetruscas pag. 51. sq.
& Montfauconi Diarium Ital. pag. 409. & Bibl.
Coislinianam pag. 58. qvi priore loco fallitur
um scribit nullum ejus hactenus usum fuisse.

In-

Incommodum eſt qvod capita diverſimode diſtinguit Betuleji & Thomaſii editio. Etiam nonnulla, ut orthodoxum magis redderet Lactantium, contra MSS. Codicum fidem alteraſſe Thomaſium, monet Rich. Simon in Epiſtolis ſelectis Gallice editis Tom. 2. Epiſt. 25. & Bibl. Criticæ Tom. 2. p. 442. ſeq.

1587. Lugd. 8. Lactantii opera ex fide & auctoritate librorum MSS. emendata à Jacobo Cujacio.

1587. Apud Plantin. 8. cum notis Mich. Thomaſii. Hanc editionem habeo collatam cum Codice MSto chartaceo Bibl. Lipſienſis.

1589. Pariſ. 8. cum ejusdem Thomaſii notis.

1594. Lugd. 12. apud Tornæſium, ex illa Cujacii A. 1587.

1613. Genevæ 12. apud Tornæſium, editio emendata magnam partem à *Jacobo Cujacio*, ex illa Anni 1587.

1613. Colon. 12. cum priore ex aſſe conſpirans.

1616. Lugd. 12.

1646. Cæſenæ fol. cum notis *Joſephi Iſæi*, Cæſenatis, qvi duobus Bononienſibus, duodecim Vaticanis & inſigni Michaelis Thomæ Taxaqvetii MSto uſus, plures etiam editiones veteres inſpexit.

1650. Rom. fol. apud Maſcardum cum notis ejusdem Iſæi, ſed minus qvam prior emendata. Vide Miſcellanea Lipſienſia Tom. [illegible] pag. 130.

1651

1652. Lugd. Bat. 8. cum notis *Antonii Thysii* ex officina Petri Leffen.

1660. Lugd. Bat. apud Franc. Hackium 8. cum selectis variorum commentariis: nitida & egregia editio studio *Servatii Gallæi*, qvi præclaram Lactantio operam navavit, Salmasii usus schedis & Isæum præ cæteris secutus. Idem insignem etiam variarum lectionum libellum ex Codicibus MSS. ad calcem voluminis subjiciit.

1684. Oxoniæ 8. cum notis *Thomæ Spark*, qvinqve Codicibus MSS. usi: & addito libro Lactantii de mortibus persecutorum qvi in prioribus editt. desideratur, & H. Dodwelli diss. de ripa striga.. Vide Acta Erud. 1685. p. 265.

1685. Cantabrigiæ 8. cum variis lectionibus Sublacensis editionis, qvam pro MSto editor venditat, & Codicis MS. in Collegio Emanuelis Cantabrig. Vide Acta Erud. illius anni pag. 585.

1698. 8. Lipsiæ cum notis *Christophori Cellarii*. Acta Eruditor. illius anni pag 535.

1715. 8. Lipsiæ cum notis V. Cl. *Jo. Georg. Walchii*, & præmissa diss. de Lactantio* ejusqve stylo. Vide Acta Eruditor. illius anni pag. 273. Neue Bibl. Hall. XXXVIII. pag. 709. & censuram *Jo. Ludolphi Bunemanni*, Gymnasii Mindensis Rectoris eruditissimi, qvi & ipse

 no-

* Conferenda M. *Jo. Augusti Krebsii*, de stylo Lactantii diatriba, edita Halæ A. 1702. quam dignam quæ editionibus Lactantii adjungatur judicant Memoriæ Trevoltinæ 1706. pag. 1069. *Matthiæ Nic. Kortholti* diss. de Cicerone Christiano, Lactantio, Giess. 1711.

novam Lactantii editionem ex LX. amplius MSS. & editionibus ſingulari ſtudio caſtigatam notisqve illuſtratam molitur, Tom. 3. Miſc. Lipſienſ. pag. 132. ſeq. & reſponſionem laudati Walchii pag. 352. ſeq.

Anonymi defenſe des ſentimens de Lactance ſur le ſujet de l'uſure. 8.

Joſephum Waſſe in Anglia editionem Lactantii novo ſtudio ad MSS. Codices caſtigatam parare inſtituiſſe didici ex memoriis Trevoltinis A. 1716. pag. 180. ut in Gallia *Jo. Baptiſtam le Brun*, cui S. Paulinum Nolanum expolinum debemus, ex Diario Hagenſi, Europe Savante 1718. Octobr. p. 199.

Qvid libri eſt *anthologia Lactantii Firmiani* ? in Catalogo Bibl. Lugd. Batav. p. 36. noviſſ. edit.

Pauli Pirani annotationes pleniſſimas in libros tres primores Inſtitutionum Lactantii, ſed adhuc ineditas memorat Allatius p. 213. apum urbanarum.

Liber primus Inſtitutionum Gallice verſus à *Droueto de Maupertuy*. Avenione 1710. 12. Mem de Trevoux 1712. pag. 2055. Libros univerſo ſeptem jam olim vertit Renatus Fameus cuju interpretationem Franciſco I. Galliæ Regi dica tam habeo ex editione Lugd. apud Jo. de Tour nes 1563. 12. cum præmiſſo errorum Lactanti catalogo.

Liber de opificio Dei ad Demetrianum cun ſcholiis Eraſmi editus Baſil. 1529. 8. ad calcem vi duæ hujus Chriſtianæ. Et cum obſervationibu

Jo. Wil

Jo. Wilichii Francof. ad Viadrum & Argent. 1542. 8. addito Hippocratis libello de Genitura, Wilichio interprete.

Ex editione *M. Georgii Lud. Goldneri*, illuſtris Ruthenei Rectoris, cum vita Lactantii & judiciis eruditorum. Geræ 1714. 8.

Liber de moribus perſecutorum ad Donatum Confeſſorem, primum editus in tomo ſecundo Miſcellaneorum *Steph. Baluzii* Pariſ. 1679. 8. atqve in editionibus Lactantii recuſus A. 1684. 1685. 1698. & 1715.

Deinde vulgatus ſeparatim, ſubjunctis Actis Perpetuæ & Felicitatis, Oxon. 1680. 12. cum brevibus ſcholiis *Jo. Felli*, Oxonienſis Epiſcopi, & cum notis *Jo. Columbi* ad illuſtrum virum Gisb. Cuperum. Aboæ 1684. 8. Acta Erud. 1685. p. 585. Novell. Reip. litter. A. 1685. p. 919.

Cum notis variorum, *Baluzii*, *Gisb. Cuperi*, *Columbi*, *Sparkii*, *Nic. Toinardi* (Pariſ. 1690. 12.) *Jo. Georg. Grævii*, *Thomæ Gale*, *Eliæ Boherelli* & alior. nec non H. Dodvvelli diſſ. de ripa ſtriga (qvæ in edit. Lactantii A. 1684. lucem viderat.) ex editione *Pauli Bauldry*. Ultraject. 1693. 8. Vide Acta Erud. illius anni pag. 124.

Cum notis *Nicolai le Nourry*, monachi Benedictini * Pariſ. 1710. 8. qvi Nourrius

* Mem. de Trevoux A. 1711. p. 5. ſqq. Acta Erud. 1711. pag. 470. Bibl. ancienne & moderne de Mr. le Clerc Tom. 3. pag. 431. Hiſtory of the works of the learned A. 1710. p. 584. Journal des Sav. 1710. Sept. p. 312. & 1716. Jul. pag. 34

cum & in hac editione & in Tomo ſecundo Apparatus ad Bibliothecam maximam Patrum Tomo 2. diſſ. ſexta Pariſ. 1715. fol. hunc librum abjudicare Lactantio, & neſcio cui Cæcilio tribuere fuiſſet conatus, argumenta ejus perqvam levia eſſe, qvibus ſcriptum hoc Lactantio voluit eripere, docuit vir eruditiſſ. *Maturinus. Veiſſ. la Croſe* in diſſ. inſerta Diario Hagenſi [Journal literaire] Tom. VII. pag. 1. & *Dan. Maichelius*, in libro de Bibliothecis Pariſienſibus edito Cantabrig. 1721. 8. pag. 187. ſeq. Croſio reſpondere conatus eſt Nourrius Journal des Sav. 1716. Jun. pag. 698. ſq. Sed ita etiam paucos qvi cum ipſo facient reperiet.

Gallice interprete *Malacrucio*, Canonico Remenſi Pariſ. 1677. 1680. 12. traité de la mort des perſecuteurs par *M. Maucroix*.

Anglice *Gilberto Burneto*, Epiſcopo Sarisburienſi interprete, cum præfatione de perſecutione Chriſtianos parum decente. Lond. 1686. & 1714. 8. Nouvell. Rep. lettr. A. 1687. p. 979. ſeq. Hiſtoire des Ouvrages des Sav. 1687. pag. 112.

Alia verſio Gallica ex Anglica Gilberti Burneti. Ultraj. 1687. 8.

Cl. *Lud. Chriſt. Miegii* disqviſitionem Epiſtolicam de dubiis nonnullis hujus libri locis cum *Gerhardi von Maſtricht* ad illam reſponſione dabit in editione ſua Lactantii Clariſſ. Bunemannus *Jo. Comirii* obſervationes habuit Emericus Bigotius

gotius, ut traditur in memoriis Trevoltinis 1705. Maj. pag. 382. edit. Amst. *Gisberti* etiam *Cuperi* notæ altero tanto auctiores editis memorantur in Historia Critica Reip. litterariæ edita Gallice à Jo. Massono Tom. IV. pag. 307.

Epitomen Institutionum ad Pentadium fratrem, primus integram ex Codice Taurinensi edidit Rev. *D. Christoph. Matthæus Pfaffius* Cancellarius hodie Tubingensis Paris. 1712 8. cum Anonymi historia de hæresi Manichæorum, fragmento de origine generis humani & Q. Julii Hilariani de ratione Paschæ & mensis. Mem. de Trev. 1712. pag. 2041. Bibl. ancienne & moderne de Mr. le Clerc. Tom. 3. pag. 445. Acta Erud. 1713. pag. 70. Journal des Sav. 1712. Sept. pag. 253.

Recusa est Cantabrigiæ 1718. 8. cum notis V. Cl. *Jo. Davisii*.

Eandem ex eodem Taurinensi Codice accuratissime expressam cum notis celeberrimi Pfaffii auctis dabit laudatus Bunemannus.

Prima capita ex eodem Codice, non pauca tamen aliter descripta dedit illustris vir Scipio Maffeus in Epistola ad Apostolum Zenum, virum præclarissimum, qvæ inserta Diario Veneto (Giornale de' letterari d' Italia) Tom. VI. pag. 458. & Londinensi Michaelis de la Roche (Memoirs of literature) Tom. 2. p. 339.

De *Epistolis* Lactantii Hadrianus Junius in Bataviæ Historia Lugd. Bat. 1588. 4. edita p. 311. qvo in loco Egmondani cœnobii, Benedictinis

Monachis destinati meminit, *ubi Bibliotheca celebris omnis generis scriptis codicibus & præsertim membranaceis, quos diligenter magna cura cum Priores alii, tum Gerardus ex Pœlgeestana stirpe Abbas undecunque conquisierant, raros ostendit, è quibus dolet mihi interiisse intra quindecim proximos annos magno literariæ Reip. detrimento* Lactantii Firmiani Epistolarum libros duos, *quorum meminit nominatim D. Hieronymus,* * *quos dum ad me cogitat, editioni destinandos, mittere Antonius Hovæus illic religioni operatus, vir doctus, qui postea Abbam Abstornacensem prospera fama egit, repperit à bibliotapho quopiam librorum sublatos; atque ita disperiit ille thesaurus, ab hæredibus*

* Hieron. cap. 80. de Script. Eccles. inter Lactantii scripta post librum de persecutione memorat *Epistolarum ad Probum libros quatuor, ad Severum Epistolarum libros duos, ad Demetrianum auditorem suum Epistolarum libros duos.* Idem cap. 111. *Aquilius Severus in Hispania, de genere illius Severi ad quem Lactantii duo Epistolarum scribuntur libri.* S. Damasus Epist. 1. ad Hieron. *Fateor quippe tibi eos quos mihi jampridem Lactantii dederas libros, ideo non libenter lego, quia & plurimæ Epistolæ ejus usque ad mille spatia versuum tenduntur, & raro de nostro dogmate disputant, quo fit ut & legenti fastidium generet longitudo, & si qua brevia sunt, scholasticis magis sunt apta quam nobis, de metris & regionum situ & Philosophis disputantia.* Hieronymus in Galat. 4. pag. 268. *multi per imperitiam Scripturarum, quod & Firmianus in octavo ad Demetrianum Epistolarum libro facit, asserunt Spiritum S. sæpe Patrem, sæpe Filium nominare.*

bus sacrifici, in quem cadebat suspicio, in cucullos & viperis involucra concisus.

Librum de spectaculis è MSto in lucem datum Venetiis, legas in Memoriis Trevoltinis A. 1705. pap. 1992. & in novellis Reip. literar. ejusdem anni Tom. 2. pag. 117. sed nemo est qvi viderit ab illo tempore, unde merito pro fabula habet Clariss. Bunemannus in Miscellaneis Lipsiensibus Tom. 3. pag. 136.

Ὁδοιπορικὸν Lactantii præter rem pro edito videtur habere Jacobus Gaddius Tom. 1. de scriptoribus non Eccles. pap. 181. Similiter ut *Symposium* clarissimus Heumannus, de qvo supra pag. 273.

Adversus Judæos scripturum se promisit Lactantius VII. 1. *Sed erit nobis contra Judæos separata materia, in qua illos erroris & sceleris convincemus.*

Ad Asclepiadem lib. II. & *Grammaticus* Lactantii perinde interciderunt, ut liber qvem Asclepiades ille ad Lactantium de providentia scripserat cujus meminit ille VII. 4. *Optime igitur Asclepiades noster de providentia summi Dei differens in eo libro quem scripsit ad me.*

CASP. BARTHII
Index Scriptorum à LACTANTIO citatorum.

ad paginas edit. Lugd. 1594.

Ora-

X

De S. *Hilario* Pictavienſi Epiſcopo A. C. 367. defuncto * qvem eloqventiæ Latinæ Rhodanum dixit Hieronymus, præter editores conſules Bollandum in Actis Sanctor. ad 13. Januar. T. 1. pag. 782. ſeq. Joannem Bouchetum parte 1. Annalium Aqvitaniæ cap. 6-15. Tillemontium Tom. 7. memor. &c.

De editionibus Hilarii accurate Benedictini in prolegom. & B. Doctor meus Tho. Ittigius in Actis Eruditor. Tom. 3. ſupplementi pag. 49. ſeq. Libros de Trinitate, ad Conſtantium, contra Conſtantium, contra Auxentium & de ſynodis, *Georgius Cribellius* Presbyter: ejusdem in Pſalmos aliqvot commentarium *Johannes Solidus Cracovius* hortante Jacobo Fabro Stapulenſi è tenebris eruit. His Hilarii ſcriptis commentarium in Matthæi Evangelium, & Epiſtolam ad Apram *Jodocus Badius Aſcenſius* adjunxit, cum A. 1510. fol. Pariſiis Hilarii opera ederentur. Poſtea *Deſiderius Eraſmus* Roterodamus Hilarii opera, addita prolixa præfatione, qvæ & Romanam & Pariſienſium Theologorum cenſuram incurit, & libro XXVIII. Epiſtolarum Eraſmi, edit. Lond. Epiſtola 8. recuſa legitur, Baſileæ

* Vide Anton. Pagi ad A. 360. n. 2. & 369. n. 4.

leæ A. 1523. ex Frobenii officina in lucem publicam emisit, ex qva iterum A. C. 1525. Hilarii opera prodierunt, adjecto tractatu de Patris & Filii unitate, qvem tamen non ab Hilario scriptum, sed à studioso qvodam ex Hilarii libris de Trinitate, attexta alterius cujusdam scriptoris lacinia, consutum ipsi editionis illius curatores agnoverunt. Alia qvædam Hilario supposita opuscula, nempe tractatus de essentia Patris & Filii, duæ ad Augustinum epistolæ, & carmen, qvod Genesis inscribitur, in editione Parisiensi A. C. 1544. *Ludovici Miræi* studio accurata accesserunt. In illam animadversiones Latini Latinii exstant in ejus Bibliotheca sacroprofana pag. 28--74. Hanc Parisiensem, rarius obviam editionem novæ Basileenses exceperunt. Nam A. C. 1550. Hilarii lucubrationes *Martini Lypsii* studio ad plura exemplaria collatæ & recognitæ prodierunt, qvibus A. C. 1570. *Johannes Jacobus Grynæus* vitam Hilarii à se compositam præmisit, in qvam graviter invehuntur Benedictini præfat. §. 9. Verum *Johannes Gillotius*, qvi A. C. 1572. novam Hilarii operum editionem accuravit, huic vitæ Hilarii per Grynæum elaboratæ suam ipsius de vita & scriptis Hilarii lucubrationem substituit, cui etiam vitam Hilarii ex *Hieronymo & Gregorio Turonensi*, nec non duos *Fortunati* (Venantii ut videtur) libros de vita Hilarii, & *Petri Damiani* sermonem de translatione reliqviarum Hilarii adjecit. A eo tempore Parisiis A. C. 1605. Hilarii oper

& fragmentis Hilarii, qvæ A. C. Parif. 1598. 8. ex Bibliotheca Petri Pithoei *Nicolaus Faber* feorsim ediderat, & tractatibus in Pfalmos 13. 14. 149. & 150. locupletata lucem publicam adfpexerunt, qvæ editio & Coloniæ 1617. recufa, & Parifiis A. C. 1631. & 1652. iterata fuit.

Nova editio qvam molitus fuit *Jo. Baptista Bandinius*, Vaticanæ Bafilicæ Canonicus, nunqvam vidit lucem, fed bene eft qvod exftat luculenta & accurata illa qvam *Petro Couftant* ejusqve fodalibus Monachis Benedictinis debemus Parif. 1693. fol. in qva poft erudita de vita, doctrina & fcriptis Hilarii prolegomena, veterumqve de eo monumenta ac teftimonia occurrunt:

1) *Commentarii in Pfalmos*, in qvibus ex Origenis fere fenfu allegoriam potius confectatus eft, fubtili tamen rerum verborumqve acumine, & ea grandiloqventia, ut notat Combefifius, qvæ fimplicioribus obfcuritatem pariat.

2) *Commentarii in Matthæum*, ex qvorum procemio nonnulla affert Caffianus VII. 24. de incarnatione.

3) *De trinitate libri XI*, fub finem exilii circa A. 361. fcripti, qvos *libros fidei* vocat Ratramus, fecundum allegans Tom. I. fpicilegii Dacheriani p. 335. In his potiffimum libris emendandis Erafmi defudavit induftria.

4) *De Synodis* adverfus Arianos liber five de fide Orientalium, cui in hac nova editione pag. 1205.

1205. ſeq. accedunt apologetica ad reprehenſores libri de Synodis reſponſa.

5) *Epiſtola ad Abram filiam*, cum *hymno* annexo, qvam ſuppoſititiis alii præter rem adſcribunt. Primus edidit Badius Aſcenſius acceptam à Guil. Parvo, ex cœnobio S. Benigni Divionenſis.

6) *Ad Conſtantium liber*, cujus initium: *Benefica natura tua*, ſcriptus A. 355. vel 356.

7) *Ad eundem liber* qvi incipit: *Non ſum neſcius.* Scriptus A. 360.

8) *In Conſtantium liber*, qvi incipit: *Tempus eſt loquendi.* Benedictinis videtur ſcriptus Conſtantio adhuc vivo ac ſuperſtite, * nec imperfectus ſed à manu peregrina auctus p. 1236.

9) *Adverſus Arianos & Auxentium* Mediolanenſem liber, cui ſubjungitur Auxentii ad Imperatores Valentinianum & Valentem Epiſtola.

10) *Fragmenta* ex opere hiſtorico de Synodis pridem edita à Nic. Fabro, qvibus fragment[a] ex aliis perditis Hilarii ſcriptis ſubjiciuntur.

11. *Carmen in Geneſin*, primum cum Epiſtoli[s] duabus ad Auguſtinum editum a Ludovico Mi[]ræo in editione Pariſ. 1544. ſed qvas Hilarii Are[]latenſis eſſe eruditi non dubitant, atqve ade[o] Benedictini omiſerunt.

12) *Liber de Patris & Filii unitate*, & aliqv[o]rum locorum S. Scripturæ interpretatio. Cento e[x] libris de Trinitate, ſecundo potiſſimum & n[o]no, primum additus in editione Baſil. 1535.

1[3]

* Vide quæ notavi ad Hieron. c. 100. de Script. Eccleſ.

13) *Liber de essentia Patris & Filii*, cento ex ibris de trinitate septimo & octavo, cum apendice de variis Christi cognominibus, editus primum à Lud. Miræo, à Gillotio omissus.

14) *Confessio de Trinitate* qvam Jo. Leunclavius Basil. 1578. 8. cum Imp. Manuelis Comneni legatione ad Armenios, aliisqve scriptis ex Jo. Sambuci Bibliotheca sub Hilarii Pictaviensis nomine vulgavit Græce cum Latina versione velut depromtam ex ejus sermone qvi post Pentecostem in festo SS. Trinitatis recitatur. Sed Benedictini observant esse Confessionem qvæ tribus Alcuini de Trinitate ibris subjicitur.

De *libro Hymnorum* sub Hilarii nomine edito cum expositione Parisiis 1480. vide prolegom. § 20. seqq.

Intercidit Hilarii *ad Sallustium* præfectum Galliarum contra Dioscorum Medicum, *quo brevi libello*, inqvit Hieron. Epistola ad Magnum, *quid in litteris posset ostendit*.

Desideramus etiam *librum Mysteriorum*, & *Epistolas* ad diversos, Sulpicio Severo etiam laudatas, & *in Cantica Canticorum* commentarios non visos sed ex aliorum fide memoratos Hieronymo: nec non *expositionem Epistolæ ad Timotheum* citatam in Concilio Hispalensi cap. 12. & *librum contra Ursicium & Valentem*, cujus ampliora fragmenta de historia Ariminensis & Seleuciensis Synodi edidit Nic. Faber. Deniqve *tractatus in Job*, qvos de Græco Origenis ad sen-

ſum tranſtuliſſe teſtatur, Hieronymus c. 100. de ſcriptoribus Eccleſ. Neqve enim Hilarium ſed Arianum qvendam (ut ſuſpicatur Huetius) auctorem habent libri III. in Jobum cum Origenis vulgati operibus præfixa præfatione qvæ incipit : *Peritorum mos eſt Medicorum.* Fragmentum ex Hilario in Jobum occurrit apud Auguſtinum II. 8. contra Julianum. Vide & cap. 62. de Gratia. Qvod vero apud Hieron. ad Pammachium Codices qvidam laudant Hilarii *de numero ſeptenario librum* ad Fortunatum in MSS. Codicibus non Hilarii nomen occurrit ſed Cypriani , in cujus libro de exhortatione Martyrii ad Fortunatum qvi etiamnum exſtat , p. 178. ſeq. de numero ſeptenario diſſeritur.

Hilarii dicta qvædam defenduntur adverſus Berengarium à Lanfranco Tom. 18. Bibl. Patrum Lugd. pag. 824. ſeq. De Hilarii doctrina conſulendus etiam (præter Petrum Coutant in prolegomenis & in Veterum Codicum Vindiciis confirmatis) Matthæus Petitdidierius * in tomo ſecundo obſervationum ad Ellies du Pinii Bibliothecam Eccleſiaſticorum ſcriptorum Gallice editarum. Alius 1) Hilarius Arelatenſi Epiſcopus A. 449. defunctus , de qvo Paſchaſiu Qveſnellus ad Leonem M. Tillemontius T. 15 memor. & Acta Sanctor. ad 5. Maji T. 2. p. 25 ſqq. ubi vita qvam ajunt ſcriptam ab Honorat Maſſilienſi. Vide etiam Tom. 7. p. 594. ſeq Henricum Noris libro 2. Hiſt. Pelagian. Brunc ner

* Journal des Savans A. 1693. pag. 45. ſeq.

nem Neusserum in vindiciis pro Hilario semipelagianismi reo. Ravennium in vita Hilarii citat Petrus Saxius in Pontificio Arelatensi pag. 57.

2) Hilarius Sardus patria, Diaconus Romanus circa A. C. 354. cui qvæstiones in V. & N. Testamentum inter S. Augustini opera, & Commentarii in Epistolas Pauli sub Ambrosii sæpius editi nomine tribuuntur. Vide Tillemontium Tom. 7. memor.

3) Hilarius Gabalorum Confessor & Episcopus cujus meminit Ephraimus Patriarcha Antioch. apud Photium Cod. 229. pag. 423.

4) Hilarius Narbonensis Archiepiscopus ad qvem scripsit Bonifacius Papa apud Hincmarum Tom. 2. pag. 157.

5) Hilarius Episcopus Romanus ab A. C. 461. ad 467.

6) Hilarius Tolosanus de qvo Acta Sanctor. 21. Maj Tom. 5. pag. 11.

7) Hilarius Philosophus cujus meminit Damascius apud Photium Cod. 242. pag. 570.

Hilarius Viennensis Episcopus in Flacii Catalogo testium veritatis p. 63. haud diversus ab Arelatensi de qvo supra.

De *Lucifero* Caralitano in Sardinia Episcopo A. C. 371. defuncto, cujus scripta ex minus emendato Codice à Jo. Tilio Paris. 1568. 8. atqve deinde in Bibliothecis Patrum edita sunt, dixi in Bibl. Græca Tom. VIII. pag. 402.

Phœbadii, qvi Agenni in Aqvitania Epiſcopus Hoſio * adhuc vivente ſed jam nonagenario ſcripſit, *liber contra Arianos* qvo formulam Sirmienſem A. C. 357. ad Gallos miſſam refellit, primum Genevæ vulgatus à Theodoro Beza A. 1570. 8. cum S. Baſilii libris IV. contra Eunomium: deinde à Petro Pithœo Pariſ. 1586. 4. Hinc à Caſpare Barthio cum notis Francof. 1622. 8. ut editiones in Bibliothecis Patrum omittam.

Zeno Veronenſis S. Ambroſio Epiſt. 64. Syagrium laudatus, traditur auctor eſſe ſermonum CIV. ** (breviorum plerorumqve) qvos genuinos eſſe non dubitat valdeqve commendat Auguſtus Buchnerus diſſ. Academic. CCC LXXXIX pag. 257. Et ſane qvosdam illius Zenonis eſſe valde videtur credibile. Bene tamen Sixtus Senenſis libro IV. Bibl ſanctæ pag. 39 *Conſtat hos ſermones majori ex parte collectos eſſe e diverſis autoribus - - Nam ſermones qui Pſalm â nobis numeratos exponunt, deſcripti ſunt ex com mentariis* Hilarii, *ne verbo quidem immutato. Sermo in illud*, attende tibi, *una cum alia concione livore & invidia, quæ in eodem volumine hunc ſu ſequitur*, D. Baſilii *eſt: cæteri vero ſermones, ſi magis fragmenta ſermonum, ob ſtyli diverſitatem va rios arguunt auctores. Sed auctor ſermonis q*

* Vide Phœbadii librum cap. ult. & quæ de hoc ſcripto notavi ad Hieron. de ſcriptoribus Eccleſ. cap. 108.

** Neſcio quomodo Caveus numerat 93. Tillemon 27.

*de continentia qui hoc opere continetur, affirmat se à CHristi ortu abfuisse annis quadringentis * & eo amplius.* In lucem protulit Guarinus Veronensis, Venet. 1508. 8. Raphael Bagata & Baptista Perettus Veronæ 1586. 4. unde recusi in Bibliothecis Patrum, & in Combefisii Bibl. concionatoria. Sermonem 103. de S Arcadio Martyre, cum MS. collatum exhibet Bollandus Tom. 1. Act. Sanctor. Januarii pag. 723. Alios qvosdam Christianus Daumius cum castigationibus Casp. Barthii inter homilias Patrum de Nativitate CHristi, Cygneæ 1670. 8. De hoc Zenone videndus Henschenius Tom. 2. Aprilis pag. 69. seq. & Tillemontius Tom. 3 historiæ Imperatorum pag. 766 seq. & 919. seq. Casp. Barthius XLIII. 10. Adversar. *Cum Zenonis Veronensium quondam Antistitis sermones lego, Christianum quendam Appulejum legere mihi videor, adeo eruditus est & densus in significandis per pauca multis is nobilissimus auctor.*

Fabius Marius Victorinus Afer, qvi Romæ Rhetoricam docuit, præceptor ut ajunt S. Hieronymi (licet hoc neutiqvam credere suadet Hiero-

(dd) 3 ro-

* Verba sunt: *At cum ante annos ferme quadringentos vel eo amplius Apostolicum hoc operetur edictum, quo & vivaciores fuere homines & rarissimi Christiani.* Sed in recentioribus editionibus contra fidem Codicum MSS. pro quadringentis positi sunt docenti, quia nempe Zenonem hunc volunt esse qui Martyrium subierit sub Gallieno A. C. 260.

ronymus) CHristo nomen dedit senex, * & cum Julianus A. C. 362. Christianos docere literaturam & Oratoriam prohibuisset, *loquacem scholam deserere maluit quam verbum Tuum, Domine, quo linguas infantium facis disertas.* Augustin. VIII. 5. confess.

Ejus *de SS. Trinitate libri IV.* adversus *Candidum* Arianum, qvos dialectico more valde obscuros notavit Hieronymus cap. 101. de S E. & è recentioribus Petavius p. 30. & 103. dogm. Theol. de Trin. primum prodierunt Basil. 1528. deinde in Orthodoxographis A. 1555. & hæresiologia Jo. Heroldi A. 1556. & in Bibliothecis Patrum.

De generatione Verbi Divini adversus eundem *Candidum* una cum Candidi Epistola de hoc argumento primus edidit Jac. Zieglerus cum suis in Genesin & Exodum commentariis Basil. 1548. fol. Deinde cum aliis Victorini Petavionensis reliqviis Andreas Rivinus Lips. 1652. 8 Partem dedit etiam Joh. Mabillonius Tom. IV Analect. p. 155.

Ad

* Augustinus in Confessionum libris quos circa A. 40[illegible] scripsit, VIII 2. *Ubi commemoravi legisse me quosdam libros Platonicorum quos Victorinus quondam rhetor urbis Romæ, quem Christianum defunctum esse audieram, in Latinam linguam transtulisset - - ille doctissimus senex, & omnium liberalium doctrinarum peritissimus, quippe Philosophorum tam multa legerat & dijudicaverat & dilucidaverat, doctor tot nobilium senatorum qui etiam ob insigne præclari magisterii, quod cives hujus mundi eximium putant, statuam in Romano foro memorat & acceperat, usque ad illam ætatem venerator idolorum* &c.

Adversus Justinum † Manichæum contra duo principia Manichæorum, & *de principio diei* * cœperitne à vespera an à matutino, edidit Jac. Sirmondus Tomo primo Opusc. dogmatic. veterum Paris. 1630. 8. Recusa in Operibus Sirmondi Paris. 1696. fol. Tomo I. pag. 409. 421. nec non in Tomo IV. Bibliothecæ Patrum Lugd. pag. 289. 292.

De Homousio recipiendo, hymni tres, qvi interpretem in nonnullis benignum exigunt, judice Launojo diss. de Victorinis pag. 56.

Carmen de septem Maccabæis ab Antiocho Epiphane interfectis.

Commentarios Victorini in Epistolas Pauli *ad Galatas & Philippenses* delitescere MSS. in Bibliotheca Monasterii Herevallensis in Gallia, refert Sirmondus, stylum planiorem & apertiorem testatus Tom. 1. Opp. ante pag. 345. In illis Scripturarum sanctarum ignorationem notavit Hieron. præf. in Epist. ad Galatas.

Librum Victorini *de Syllogismis hypotheticis* præter Cassiodorum lib. de Dialectica memorat Isidorus Hisp. lib. 2. Originum cap. 28. Idem cap. 29. qvatuordecim genera definitionum affert ex Victorini ut suspicor libro *de definitionibus*.

In *Porphyrii Isagogen de prædicabilibus* à Victorino translatam exstant *Boëthii* commentarii, inter Boëthii opera sæpius vulgati ut

 dixi

† Labbe pag. 24. Bibl. novæ MSS. *Justum*.

* Idem male typographi vitio pag. 368. *de principio Dei*.

dixi lib. III. c. 15. Ejusdem Iſagoges à Victorino verſæ meminit Iſidorus lib. 2. Origg. c. 25.

Commentarii in Ciceronis Rhetorica ſive *duos de inventione* libros, qvorum præter Caſſiodorum in Rhetoric. meminit Gerbertus ſive Silveſter II. Epiſtola 130. editi ſunt Venet. 1481. fol. per Baptiſtam de Tortis, atqve deinde ſæpius tum ſeparatim, tum cum aliis Ciceronis ſcriptis Rhetoricis, atqve inter Rhetores Latinos junctim excuſos Franciſco Pithœo curante Pariſ. 1599. 4. deqvibus dixi lib. IV. cap. 8. *Marini Becichemi* Scodrenſis emendationes in Victorinum exſtant in Centuria prima ejus Epiſtolicarum qvæſtionum c. 17--29. Venet. 1506. fol.

Maximi Victorini ſub nomine, incertum an ejusdem cum Mario, libelli tres unus *de re Grammatica*, alter *de carmine heroico*, & tertius *de ratione metrorum* exſtant in Grammaticis Eliæ Putſchii pag. 1937. 1955. 1963. Et Marii Victorini *de orthographia & ratione Metrorum lib. IV.* pag. 2450. Eadem vulgaverat Adamus Petri Baſil. 1527. 8. & Joach. Camerarius Tubing. 1537. 4. & 1584. 8. Commelinus cum aliis opuſculis Grammaticis qvæ ad lib. 4. cap. 7 recenſeo. Adamus Petri in præf. *Exemplariorum tanta erat diſſenſio, quorum duo è Lauriſſa, tertium è Murbachio nobis Sichardus communicaverat ut nec ejusdem quidem auctoris omnia crederemus præſertim cum Lauriſſanum exemplar ſua* Maximo *cuidam* Victorino, *aliud vero contra* Mario *aſſi*-

ra

rat, quem constat eruditione celebri Lactantii temporibus Romæ cum Afer esset, Rhetorica docuisse.

De *S. Damaso* qvi Episcopus Romanus fuit ab A. C. 366. 1. Octobr. ad 384. 10. Dec. consulendus præ cæteris Tillemontius Tomo VIII. memoriar. Scripta ejus ab Andrea Rivino & Sarazanio junctim edita memoravi Volum. 1. pag. 710. De confessione fidei & Anathematismis XII. apud Augustinum sermone 129. de tempore, vide Lambecium VIII. pag. 446. & Paschas. Qvesnell. diss. 14. ad Leonem Magnum. *Acta Martyrii* Martyrum Romanorum *Petri* exorcistæ & *Marcellini* laudat Eginhartus: * *Hæc ut gesta referuntur, retulisse asserunt illum ipsum qui eosdem interemit martyres* (Dorotheum) *& ab illo didicisse* Damasum Pontificem, *cum ætate puerili per eadem tempora sub magistro ministraret, & ad magnum cresceret rerum culmen, tunc Romana Lector in Ecclesia. Post hæc cuncta memorasse ac mandasse litteris, cum illius almæ sedis obtineret apicem, & in tota principatu polleret Ecclesia.*

S. Optatus Milevitanus in Numidia Africæ provincia Episcopus circa A. C. 370. ** scripsit sex libros adversus Parmenianum, Donatianæ partis Carthagine Episcopum: qvorum argumenta etiam ponit capite septimo libri primi. Nec plures qvam sex libros legit Hierony-

 rony-

* Tom. 1. Act. Sanctor. Junii pag. 176.

** Siricii A. C. 384. ad sedem Romanam evecti nomen qui inter Romanos Episcopos recensentur apud Optatum l. 2. cap. 3. ab alia manu postea demum adjectum videtur viris doctis.

ronymus capite 110. de ſcriptor. Eccleſ. Sed qvod hodie libri ſeptem numerantur, inde eſt qvod tres laciniæ vel ab auctore poſt elaboratæ, vel à prioribus libris hinc inde reſciſſæ in modum ſeptimi libri ſubjunctæ ſunt. Sex tantum libri ſunt in editione prima parumqve emendata *Joh. Cochlei* Bibl. Cuſana prope Treviros Moguntiæ 1549. fol. ad calcem librorum Conradi Bruni de hæreticis. Sex qvoqve edidit A. 1563. Pariſiis 8. *Franciſcus Balduinus*, ſed ſeptimum poſtea minutiori charactere adjiciendum Gallice vertitit A. 1564. 8. Petrus Optatum Gallice vertit A. 1564. 8. Petrus Vielus Theologus Pariſ. A. 1582. defunctus, teſte Grucimanio pag. 420. Bibl. Gallicæ. Deinceps ſeptem libri emendatius editi ab eodem Balduino Pariſ. 1569. cum notis & Hiſtoria Donatiſtarum, recuſi apud Commelin. 1599. Heidelbergæ: * Ab eo tempore Optatus cum commentariis poſtumis *Gabrielis Albaſpinæi* vulgatus Pariſ. 1631. fol. curante Carolo Paulino S. I. & cum *Merici Caſauboni* obſervationibus, Londini eodem anno, in 8. Rigaltium de correctiore Optati editione concinnanda cogitaſſe teſtatur Launojus pag. 31. diſſ. de Victorin. Sed illa ſpe decollante *Philippus Priorius* Optatum recudendum dedit cum notis Balduini, Caſp. Barthii, Albaſpinæi & ſuis, Pariſ. 1679. fol. Deniqve *Lud. Ellies* du *Pin* vir præclariſſ. ex qvinqve Codd. MSS. Optatum ipſum longe dedit

* Male *Witeberga* legitur apud Poſſevin.

dedit emendatiorem, ac non modo editas antea virorum doctorum in hunc ſcriptorem notas univerſas, ſed etiam doctiſſimas ſuas, & qvamplurima ad Hiſtoriam Donatiſticam & Geographiam Eccleſiaſticam veterem Africæ apprime facientia adjunxit. Pariſ. 1700. fol. qvæ editio Amſtelodami A. 1701. ita eſt recuſa, ut notæ variorum non ad calcem voluminis rejectæ, ſed per ſingulas paginas Optati verbis ſtatim ſubſtratæ exhibeantur.

Alius fuit Optatus Donatiſtarum putronus de qvo Tillemontius Tom. 6. memor. pag. 180. Alius item S. Optatus Autiſſiodorenſis Epiſcopus ſeculo VI. cujus memoria colitur 31. Auguſti. Vide Acta Sanctor. Junii Tom. 1. p. 397.

S. Philaſtrii Brixienſis libellus de hæreſibus lucem vidit Baſileæ apud Henr. Petri 1528. 8. & ibid. 1539. 8. cum incerti ſcriptoris recentis ſupplemento & CXIV. ſententiis Patrum de officio verorum rectorum Eccleſiæ DEi, & apoſpaſmatio ex Epiſtola Nicephori Chartophylacis ad Theodoſium Monachum de ligandi ſolvendiqve poteſtate.

In Bibliothecis Patrum univerſis Pariſienſibus, Colonienſi, & Lugdunenſi noviſſima Tomo IV.

Separatim curante Johanne à Fuchte Helmſt. 1611. 4. cum ſupplemento incerti ſcriptoris ex edit. Baſileenſi.

Ite-

Iterum Helmſt. 1621. 4.

Deniqve cum emendationibus meis & notis indiceqve duplici locuplete & præmiſſis veterum teſtimoniis. Hamburg. 1721. 8.

Pacianus Barcinonis in Hiſpania Epiſcopus A. C. 390. defunctus, de qvo Acta Sanctorum 9. Martii Tom. 2 pag. 44. Tillemontius Tom. 8. memor. p. 537. ſeq. & Nic. Antonius in Bibl. veteri Hiſpana lib. 2. cap. 7. Hujus Paciani filio Lucio Dextro Hieronymus A. 392. inſcripſit librum de ſcriptoribus Eccleſiaſticis, viciſſim Hieronymo omnimodum ſuam hiſtoriam dedicavit Lucius Dexter.

Paræneticum Paciani *ad pœnitentiam*, in qvo non pauca mutuatus eſt ex Tertulliani libro de pœnitentia, Caſp. Barthius ſubjunxit Claudiani Mamerti libris tribus de ſtatu animæ & Hermæ Paſtori, Cygneæ 1655. 8. Idem Barthius plura Paciani loca illuſtrat in Adverſariis ſuis, qvemadmodum & Jo. Frid. Gronovius capite 18. monobibli Obſervationum Eccleſiaſticarum & Latinius pag. 165. Bibl. ſacro profanæ.

De cervulo, ſive ludicro qvo ſe in cervi vel alterius feræ habitum transformabant homines Kalendis Januariis, qvem morem Pacianus tangit in ſuo parænetico, atqve in ſcripto peculiari qvod intercidit, qvodqve olim legit Hieronymus, reprehenderat, vide Sirmondi antirrheticum ſecundum capite 2. Cangii gloſſar. latin. in *cervula* & græcum in κεϱβούκολος. Poſſi-

num

num ad S. Nili Epist. LXXXI. Menagii Origines Gallicas in *charivari* & *biche*; Colomesium ad Gyraldum de poëtis pag. 91. Martinum Lipenium in historia strenarum pag. 468. T. 12. Antiqvitatt. Eccles. & Jo. Reiskii diatribam de vecolo & cervolo.

Paciani opuscula primus vulgavit Jo. Tilius Paris. 1538. 4. inde cum Salviano & Sulpicio Severo Paulus Manutius Rom. 1564. fol. post hos, qvi Bibliothecas Patrum ediderunt, & novissime Cardinalis Agvirre Tom. 2. Concilior. Hispaniæ pag. 79. seq. additis etiam notis. Rom. 1694. fol.

Gregorio Bætico, Episcopo Illiberitano tributum Martyrologium & Madriti 1667. editum explodit Nic. Antonius lib. 2. Bibl. vet. Hispan. capite 3. Idem cap. 2. de aliis scriptis Gregorio huic adscriptis, ut libello de Trinitate contra Arianos, ad Gallam Placidiam qvi *Faustini* * est presbyteri, & libello de fide, qvem Gregorio huic

* *Faustini* & *Marcellini* Luciferianæ partis presbyterorum libellus precum A. 384. ad Imperatores Valentinianum, Theodosium & Arcadium, cum libro ejusdem Faustini de Trinitate quem Gregorio Bætico Codices quidam & editiones in antiquioribus Bibliothecis Patrum tribuunt, editus est à Sirmondo Paris. 1650. 8. & T. 1. Opp. Sirmondi 1696. fol. p. 229. & in Bibl. Patrum Lugd. Tomo V. & cum Qnesnelli observationibus ex diss. 14. ad Leonem Magnum Oxon. 1678. 8. Codicis MSti in qvo liber de Trinitate Gregorio Hispaniensi, Eliberitanæ sedis Episcopo adscribitur, mentio apud celeberr. Montfauconum pag. 85. Diarii Italici. De Faustino Gennadius cap. 13. & Tillemont, Tom. VII. memor. pag. 527. 766.

huic vindicat Paſchaſius Qvesnellus diſſ. 14. ad Leonem Magnum, & cujus libelli excerptum exſtat in Codice Canonum Eccleſiæ Romanæ, capite 39.

S. Ambroſii ab A. C. 374. Epiſcopi Mediolanenſis, doctrinæ & conſtantiæ laude admirandi qvi A. 397. diem obiit, vitam ſcripſere ex priſcis Latine qvidem *Paulinus* [diverſus à Nolano] Ambroſii notarius & poſtea presbyter, qvem laudant Iſidorus c. 4. de ſcriptor. Eccléſ. Hincmarus Tom. 2. Opp. 169. 173. &c. Græce *Simeon Metaphraſtes*, qvem Paulino ſubjunctum Benedictini in appendice novæ Ambroſii editionis vulgarunt Græce & Latine. E recentioribus *Baronius* in editione Ambroſii Romana A. 1580. & accuratius deinde in Annalibus. *Godfridus Hermantius* Tillemontii memoriis tunc adhuc ineditis uſus in vita Ambroſii uberius expoſita Gallice Pariſ. 1678. 4. *Tillemontius* in tomo memoriarum decimo qvi lucem vidit Pariſ. 1705. 4. Franciſcus Girus & Hadr. Bailletus in vitis Sanctorum 6. Decembr. & deniqve Benedictini Monachi Nic. Frichius & Nicolaus Nourritus in laudata appendice, Pariſ. 1691. fol. Ab iisdem notitiam editionum operum Ambroſii mutuari liceat, traditam etiam in Actis Erud. A. 1688. pag. 64.

Antiqviſſima eſt qvam *Maſſellus Venia* Monachus Auguſtinianus, ejusdem Ordinis Generali Ambroſio Corano qvi A. C. 1486. obiit, nulla loci aut temporis nota adjecta nuncupavit. Pro-

xima

ximа huic eidemqve qvoad characteres simil-
ima qvæ A. 1490. *Cribellii* Presbyteri studio
Mediolani apud *M. Leonardum Pachel* prodiit.
Verum cum utraqve paucos admodum tracta-
us comprehendat, *Johannis Amerbachii* civis Ba-
sileensis industriam commendant, qvi biennio
post longe plura Ambrosii opera tribus tomis
1492. fol. in lucem produxit, & *Johannis de Lapi-
de* Carthusiani Parisiensis ope procuravit, ut sin-
gulis libris in certa capita divisis, suum cuiqve
capiti argumentum adderetur. Qvam editio-
nem itidem Basileæ A. C. 1506. 4. 3. Volum.
Johannes Petri de Langendorf, registro, ut appel-
at, florigero seu copioso indice adjecto, prælo
iterum subjecit cum præfatione Conradi Leon-
torii, Mulbronnensis.

En conspectum hujus, qvæ ad manus mihi
est, editionis:

Paulinus de vita beati Ambrosii.

Libri primæ partis.

De officiis. Libri III.
De Vocatione omnium gentium libri II.
Hexaemeron libri VI.
De Dignitate humanæ conditionis lib. I.
De Paradiso liber I.
De Cain & Abel libri II.
De Noe & arca liber I.
De Abraam patriarcha libri II.
De Isaac & anima liber I.
De bono mortis I.

De

De fuga ſæculi liber I.
De Jacob & vita beata libri II.
De Joſeph patriarcha liber I.
De benedictionibus patriarchum lib. I.
De Nabuthe Jeſraelita lib. I.
De Helia & jejunio liber I.
De Tobia liber I.
De Interpellationibus libri III.
De Apologia David liber I.
De Salomone liber I.
De Myſteriis initiandis liber I.
De Sacramentis libri VI.
De Dignitate ſacerdotali, vel Cura paſtorali lib. I.
Orationes præparativæ ad miſſæ celebrationem II.

Libri ſecundæ partis.

Super Beati immaculati
Super Lucam.
Super Epiſtolas Pauli.

Libri tertiæ partis.

Epiſtolarum libri X.
De Synagoga liber I.
Contra Symmachum liber I.
Contra Auxentium lib. I.
De tradendis baſilicis liber I.
Conſolatorium Valentiniani liber I.
De Morte Theodoſii liber I.

De Instructione sacerdotum liber I.
De Judiciis liber I.
De Circumcisione liber I.
De eligendo Pontifice liber I.
De Fide ad Gratianum Imperatorem:
De Trinitate libri V.
De Spiritu sancto ad Gratianum Imperatorem: vel secundum alios:
De Gedeon libri III.
De fide & symbolo contra Arianos lib. I.
De Incarnationis dominicæ sacramento:
De incarnatione Domini lib. I.
De Mysteriis Paschæ liber I.
De excessu Fratris liber I.
De fide resurrectionis liber I.
De Pœnitentia libri II.
Adhortatio pœnitentiæ, sive ad pœnitentiam.
De Virginibus.
De Virginitate libri III.
De Viduis liber I.
Adhortatio ad virgines: vel
Exhortationis ad virgines liber I.
De Institutione virginis liber I.
Ad virginem devotam liber I.
Ad virginem corruptam detestatio: vel secundum alios:
De Lapsu virginis liber I.
Ad virginem corruptam exhortatio.
Ad corruptorem virginis objurgatio.
Opus Sermonum liber I.

De Passione sanctæ Agnetis.
De Inventione vel Revelatione sanctorum Geruasii & Protasiii.

Horum editorum diligentiam supergressus *Erasmus* Roterodamus,* ut & plura & emendatiora Ambrosii opera ederet, qvod Basileæ A. C. 1527. factum est, nullis laboribus pepercit, eaqve editio tanto fuit in pretio, ut sæpius diversis locis recusa, ac A. 1538. *Sigismundi Gelenii* aliorumqve doctorum hominum studio novis subinde tractatibus locupletata & A. 1555. 1567. novis *Jo. Costerii* & *Petri Nannii* curis expolita, omnium in se oculos converteret. At Benedictini nostri, ut *Amerbachium* in vitiosos codices incidisse dolent: ita *Erasmum* arguunt, qvod doctrinæ & famæ suæ fiducia audacior, plus ingenio suo & propriis conjecturis, qvam manuscriptorum auctoritati detulerit, eamqve ob causam, cum hæc Erasmi editio A. C. 1529. Parisiis *Chevallonii* typis iterum exprimeretur, multa in ipso textu commutata, & nonnulla in margine notata, qvin & postea a *Johanne Costerio* Canonico Lovaniensi qvi A. C. 1555. novam Ambrosii editionem adornavit, plus qvam duo millia errorum, ut ipse gloriatur, sublata fuerint. Editionem Parisiensem A. 1540. recenset Bellarminus d

S. I

* Vide Erasmi præfationem inter ejus Epistolas XXVII 3. edit. Lond.

S. E. Basileensem A. 1538. Gesnerus in Bibl. De editione Lugdunensi typis Frelonianis A. 1559. curata, qvam mire interpolatam fuisse narrat Franciscus Junius * præf. ad Indicem expurgatorium, testantur Benedictini se anxie inqvirentes nihil potuisse comperire, ut vel statim suppressa sit, (qvod malim credere) vel omnino supposita & conficta, qvemadmodum Aldina qvam Possevinus memorat.

* *Junii verba sunt:* Rem meis oculis visam ad exemplum,,
adferam. Ante annos viginti septem, quum Lugduni agerem,,
(egi autem A. MDLIX & sequente) Correctore quodam ty-,,
pographico usus sum familiter, cui Ludovico Saurio fuit,,
nomen. Habitabat ille non procul à Mercuriali vico, in,,
ædibus conjunctis trium columbarum signo. Quum ad salu-,,
tandum hominem venissem, casu vel potius singulari Dei,,
providentia accidit, ut versantem eum ostenderem in recó-,,
gnoscendis D. Ambrosii operibus, quæ tum Frelonius excu-,,
debat. Variis autem sermonibus ultro citroque habitis,,
quum me avocamento esse ab opere nolle ostenderem, ille,,
edorsus lectionem unius paginæ, vidésne, inquit, hanc for-,,
nam Ambrosianæ editionis nostræ? quam sit elegans, ac-,,
urata, & in speciem omnibus anteponenda aliis quæ adhuc,,
n lucem prodiverunt? Postea contuenti opus & probanti,,
legantiam ejus dixit, Ego vero si quod exemplum Am-,,
rosiani operis mihi emendum esset, quodvis exemplum,,
liud potius quam hoc quod vides compararem. Sciscitatus,,
am hujus dicti causam. Tum ille de forulis sub mensa sua,,
itentibus aliquot paginas promens (erant autem paginæ,,
t loquuntur Græci κεχιωμεναι sive cancellatæ, aliæ ex par-,,
: & aliæ universæ) hæc est, inquit, prima forma pagina-,,
am quas his paucis diebus ad exemplum veteris & certi,,

Post Costerium operæ se pretium facturum putavit *Johannes Gillotius*, si plura Ambrosianorum operum manuscripta exemplaria è Parisiensibus aliisqve Galliæ bibliothecis conqvireret, qvibus inter se conferendis cum vix plures, nedum unum hominum sufficere animadverteret, ipse paucos, qvibus evolvendis par esset codices delegit, cæteros aliorum industriæ commisit. Et hanc Gillotianam editionem A. C. 1568. apud *Gulielmum Merlinum* & socios Parisiis vulgatam, omnium, qvæ hactenus prodierant; absolutissimam Benedictini statuunt, & indignam plane, qvæ editionis Romanæ paulo post secutæ fama opprimeretur.

Aggressus hanc editionem, aliis postea in laboris partem adscitis sociis, *Felix Perretus de Monte Alto* Ord. Min. Vicarius generalis, deinde Cardinalis, & tandem sub *Xysti V.* nomine Pontifex Romanus, qvinqve tomis constantem[1], è qvibus priores qvatuor A. C. 1580 1581. & 1582. qvintus & ultimus A. C. 1585 cum jam Romanam cathedram Xystus occu passet

"exemplaris optima fide impresfimus : Franciscani auter "duo pro auctoritate has omnes paginas dispunxerunt ut vi "des, & illas substitui in locum priorum curaverunt præte "omnem nostrorum librorum fidem : quæ res sumptum ; "molestiam Frelonio creavit gravissimam : nam pretiur "chartæ operarumque amisit universum, temporis jacturai "passus est, & typographicas illas priores plagulas commut: "ri novis ad libidinem istorum oportuit, magno malo nostr "& admiratione mea. *Hæc Junius*.

passet, lucem publicam aspexit. Eam fusius recenset Possevinus in Apparatu S. & Labbeus T. I. de S. E. p. 48. Hendreichius in pandectis Brandenb. &c.

Qvamvis autem hæc editio tantum obtinuerit autoritatis, ut in locis, ubi Romana floret religio, sola prælo subjiceretur, & in una Lutetia * ab A. C. 1586. singulis fere decenniis iterata fuerit, ut A. 1603. cui editioni inedita qvædam accessere, tum 1614. 1632. 1642. 1665. nec non Coloniæ 1616. non dissimulant tamen Monachi Benedictini, non pauca in editione hac Romana deprehendi, qvæ minus probari possint. Inter alia enim animadvertunt, epistolas aliqvot & homilias, imo & nonnullas librorum partes ordine suo avulsas & in alienum locum rejectas; item tractatus qvosdam dubios legitimis admixtos, cum potius in iis qvoqve commentationibus, qvas superiorum editionum consensus tanqvam legitimas admiserat, delectu & censura opus fuisset. Imprimis autem hoc animadversione dignum censent, qvod etiam in ipso Ambrosii textu multa sibi permisisse deprehendantur, qvi eundem corrigendum susceperunt.

* Salmasius sub Simplicii Verini nomine Epistola ad Justum Pacium pag 102. testatur Parisiensem Ambrosii editionem *multis modis sibi esse suspectam, utpote à Jesuitis procuratam, quam scio ab illis pluribus locis depravatam esse, ut ex collatione scriptorum exemplarium animadvertere licuit.*

Meliorem deniqve Ambrosii editionem debemus laudatis Monachis Benedictinis congregationis S. Mauri, *Jacobo Frichio* & *Nic. Nourrito* splendide & emendate excusam, duobus Voluminibus: qvorum prius A. 1686 posterius A. 1691. fol. Parisiis præla evasit. Recensetur fusius in Actis Erud. A. 1688. pag 64. & T. 2. Supplementi pag. 209. nec non in historiá literaria præstantissimi Cavei, tomo posteriore. Habet tamen qvæ in hac qvoqve editione desideret Richardus Simon in Epistolis Criticis Gallice editis Basileæ 1699. 12. pag. 74. *Les Moines Benedictins qui ont publié une nouvelle edition des ouvrages de S. Ambroise, & qui crient si fort contre celle de Rome, parce qu'on y a alteré selon eux en une infinité d'endroits le texte de ce Pere, ont eû si peu de connoissante de ce qui regarde la Critique des livres Sacrés, que non seulement leurs notes sont peu exactes, mais ils ont aussi laissé dans le texte de ce S. Docteur des leçons qui ne s'accordent point avec ses explications.*

Loca S. Scripturæ ab Ambrosio allegata qvæ differunt à vulgata versione, persequitur Jo. Ludovicus de la Cerda Adversar. sacr. capite 179.

Merito Combefisius in Bibl. Concionatoria profitetur se in Ambrosio suspicere dexteritatem in reddendis Græcis Philonis, Origenis, Eusebii, maximeqve Basilii Magni, *quo in genere omnium facile princeps videri possit: mihi sane multis partibus Hieronymo superior videtur, sic*

tota

tota sensus expressione stylo ipse suo ac puriori nitet, nec tam ex aliorum scriptis in suos videtur alveos corrogare, quam à se propria fundere.

Theophili Raynaudi liber editus Lugduni 1632. 12. hoc titulo : *Ambrosius, succus cœlestis, ubi Galliarum expressus ?* disputat Arelatensem non Lugdunensem fuisse Ambrosium. Recusus etiam est Tomo octavo operum Raynaudi pag. 107.

Superstite adhuc Auxentio Episcopum Mediolani creatum contendit Latinus Latinius T. 1. Epist. p. 375. seq. Ipse qvidem se *non Ecclesiæ nutritum sinu, sed raptum à tribunalibus* scribit. Confer notas Benedictinor. Tom. 2. pag. 432. Thodosii Magni Imp. vox apud Theodoritum V. 18. Hist. Ἀμβρόσιον οἶδα μόνον Ἐπίσκοπον ἀξίως καλούμενον. *Episcopum dignum vidi neminem præter Ambrosium.*

Papebrochi dissertatio de anno & die mortis S. Ambrosii, qvam præmisit Tomo 1. Act. Sanctorum Aprilis pag. XXXVIII. seq. pugnat pro Anno 398.

De SS. Protasii & Gervasii corporibus A. 386. ab Ambrosio inventis consulendus celeberr. Muratorius diss. 15. ad Paulini natalem XI. S. Felicis v. 324. T. 1. anecdotorum Latinorum p. 171. seq.

Acta SS. Cantii, Cantiani & Cantianillæ Ambrosio supposita leguntur apud Surium 31. Maj. Confer Acta Sanctor. Tom. 7. Maji pag. 427. seq.

Ambrosio rectius à nonnullis tribuuntur *libri quinque de excidio Urbis Hierosolymitanæ* qvi ambulant sub nomine *Hegesippi* , qvod ex *Josephi** nomine corruptum , ex qvo libros illos liberiore interpretatione conversos apparet. Nec modo Jo. Mabillonius in Codice antiqvissimo Bibl Ambrosianæ reperit tributos hos libros Ambrosio Episcopo Tom. 1. musei Italici p. 14: sed etiam Carolus Daubusius libro primo pro testimonio Josephi de CHristo pag. 16. testatur in Codice Cantabrigiensi ad extremum libri primi exstare hæc verba : *Beatissimi Ambrosii translatio ex Josepho , liber primus explicit.* Et in Catalogo MSS. Monasterii Cremifanensis, Ord. Benedictini in Austria , video memorari num. 58. *tractatum Ambrosii Episcopi de historia Josephi captivi , translati ab ipso de Gratio in Latinum.* Omitto qvod apud Angelum Decembrium lib. VII. de politia literaria pag. 566. legas *Ægisippum esse vocabulum historici Græci ex capra & equo compositum , qui de bello Titi cum Judæis scripsit , à Doctore Ambrosio Latine translatum.* Scripsit,hæc December circa A. 1460. frater Petri Candidi Decembri A. 1477. æt. 79. defuncti. Etiam in editione Ascensiana Paris. 1511. fol. libri Hegesippiani Ambrosio tribuuntur.

Cata-

* Vide If. Vossium appendice de LXX. Interpretibus p. 127. seq. & quæ notavi in Bibl. Græca lib. 4. cap. 6. §. 2.

Catalogus eorum

ad quos S. AMBROSII Epiſtolæ.

Gra-

Flavio Lucio Dextro hortante librum de scriptoribus Ecclesiasticis scripsisse se in Epistola ad eum præmissa Hieronymus testatur. Idem

cap.

cap. 132. ejus meminit his verbis: *Dexter Paciani, de quo supra* (cap. 106.) *dixi, filius, clarus apud sæculum* (præfecturam prætorii gessisse refert non Sophronius Græcus Hieronymi interpres, ut notat Miræus ad Hieron. de S. E. sed Hieronymus ipse apologia 2. in Rufin.) *& CHristi fide deditus, fertur ad me omnimodam historiam texuisse, quam necdum legi.*

Omnimodam hanc Dextri Historiam in deperditis jam pridem habuere viri docti, cum repente exeunte sæculo XVI. percrebescere rumor cœpit de invento in Fuldensi Germaniæ Bibliotheca hoc thesauro. Auctor rei ut docemur à Nicolao Antonio lib. 1. Bib. veteris Hispanæ cap. 8. Jesuitarum sodalis qvidam *Hieronymus Romanus de Higuera* nomine, Toletanus patria, undiqve munitus vir subsidiis curiosæ omnis, qva historica constat res, doctrinæ: Hic testatus est, à à *Thoma Torribalba*, ejusdem Societatis, è Germaniæ Wormatia urbe Dextri Chronicon sive Historiam omnimodam ab Anno Urbis Romæ 752. ad annum 1183. (Christi 1. ad 430.) missam sibi una cum *M. Maximi*, Cæsaraugustani Episcopi continuatione ab A. C. 468. ad 644. & *Eutrandi* (Luitprandi) Ticinensis Diaconi ab A. 644. ad 668. Apographum illius Cæsaraugustæ repertum *Jo. Calderon* Franciscanus A. 1619. 4. in ea urbe typis committi curavit primus vehementer interpolatum, cum Chronico *M. Maximi* pag. 95--105. & additionibus S. *Brau-*

Braulionis & *Heleca* Cæſarauguſtanorum Epiſcoporum ad Maximum p. 105 -- 112. & fragmentis carminum M. Maximi & aliorum. Ab eo tempore Thomas Tamajus Vargas regius Hiſtoricus edidit Dextrum defenſum A. 1624. 4. Madriti lingva Hiſpanica: *Flavio Lucio Dextro Caballero Eſpannol de Barcelona prefecto pretorio de Oriente, Governador de Toledo, por los annos del Sennor de CCCC. defendido por don Thomas Tamajo de Vargas.* Subjicitur: *Antiguedad de la religion Chriſtiana en el reino de Toledo par mueſtra de la verdad de la doctrina de Fl. Lucio Dextro.* Poſtea *Rodericus Carus* Utriarienſis presbyter Chronicon Dextri & continuatorum cum brevibus notis vulgavit Hiſpali 1627. Et *Franciſcus Bivarius* Ciſtercienſis Monachus ſolum Dextri Chronicon cum amplo commentario Lugd. eodem anno 1627. fol. Maximi vero Chronicon cum *Braulionis* & *Hellecanis Tajonis* & *Valderedi* Epiſcoporum Cæſarauguſtanorum additionibus, & ejusdem Bivarii commentario, præmisſis *Baltaſaris de Sandoval & Moſcoſo* apologeticis prælocutionibus pro Dextro & Maximo excuſum Madrit. 1651. fol. Deniqve in laudati *Nicolai Antonii* Bibliotheca Vetere Hiſpana Tom. 2. pag. 274--286. eadem Chronica exhibentur longe ſinceriora, qvi tamen neutiqvam illa pro genuinis habet, ſed qvam plurimis & non inficiandis argumentis evicit recens illa & fortaſſe ab ipſo Higuera fuiſſe conficta: de qvo videſis etiam eundem Nic. Antonium lib. I. de jure exulum cap. 14.

Car-

Cardinalem R. E. Josephum Saenz de Aguirre Tomo II. Concil. Hispan. pag. 54. seq. & Jo. Bollandum præfat. ad Tom. 1. Act. Sanctor. Januar. pag. 31. & ad Tom. 1. Act. Februarii pag. XVIII. seq. Papebrochium T. 4. Act. Sanctor. Januar. p. 14. b. Dionys. Petavius lib. 2. Epist. 14. ad Rosvveidum. Chronicon Dextri vocat *hominis imperitissimi, ἄτοπον & ἀλλόκοτον κύημα & omnino ψευδεπίγραφον ab Hispano aliquo nebulone confictum.*

Epistola commentitio huic Lucii Dextri, sive ut à Cornelio à Lapide appellatur tenebrionis sinistri Chronico præmissa non ad Hieron. sed ad Orosium dirigitur his verbis: *Posteaquam ex oriente, (ubi, sicut nosti, Præfectus prætorio fui,) domum redii, cœpit me vehementer tædere functionis munerum publicorum, totumque me converti ad ea studia, in quibus bonam vitæ meæ partem transegi, si non cum laude, citra notam pudoris tamen. Porro omnimodam historiam quam ab orbe condito ad hæc nostra tempora* [Calderonis editio addit: *id est ad annum 430. ad Consulatum XIII. Theodosii junioris*] *produxeram, & S. Hieronymo dedicaveram, quoniam ad manus ejus defuncti* (atqvi scripta jam erat à Dextro A. 392. cum Hieronymus obierit demum A. 420) *pervenire non potuit, auctam & locupletatam tibi nuncupo, ut Historiarum scriptori, & patris mei* (Paciani) *amantissimo. Vale.* Verum Calderonis editio habet: *S. Presbytero Hieronymo non ita locupletatam dicaveram: sed quia ad ejus defuncti manus pervenire non potuit, multis locis au-*

ctam

ctam locupletatamque tibi homini Hispano Laletano & Historiarum scriptori ornato & mei amantissimo nuncupo. Vale.

S. Martini Turonensis ab A. 375. Episcopi, A. 400. defuncti vitam scripsere prosa qvidem *Sulpicius Severus*, qvi sub idem tempus vixit, libris duobus: *Gregorius Turonensis* libr. IV. de Miraculis Martini, atqve *Alcuinus*: Et versibus heroicis, libris sex *Paulinus Petrocorius*, & libris qvatuor *Venantius Fortunatus* ambo Sulpicii Severi vestigiis insistentes. E recentioribus *Petrus Menander* Turonensis in historia Archiepiscoporum Turonensium à Joanne Maan edita Augustæ Turonum 1667. fol. qvi vitam Martini per annos digessit: nec non *Martinus Marteau* in epitome paradisi Turonensis, Gallice vulgata Paris. 1661. 8. *Tillemontius* tomo decimo memoriarum, *Franciscus Giry* & *Hadr. Bailletus* in vitis Sanctorum Gallice editis XI. Novembr. *Nicolaus Gervasius* Aurelianensis in vita S. Martini & historia fundationis ejus Ecclesiæ, Gallice edita Turoni 1699. 4. Ac ne ineditas *Ludovici Chantereau le Fevre* & *Petri Carreau* dissertationes memorem, Jacobo Longo laudatas in Bibliotheca Historica Galliæ p. 198. *Carolus le Cointe* inqvisitione de anno qvo obiit S. Martinus T. 1. Annal. Francorum pag. 202. *Petrus Franciscus Chifletius* S. I. dissertatione de S. Martini Turonensis Episcopi tempore pag. 213. seq. Opusc. *Josephus Anthelmi* Epistola ad Antonium Pagi de ætate S. Martini & qvorundam ejus ge-

sto-

ſtorum ordine, anno emortuali nec non de S. Britio ſucceſſore, Pariſ. 1693. 8. *Jo. Melchior Goezius* diſp. hiſtorico Theologica de Martino Jen. 1697. 4. *Jo. Chriſtianus Fromannus* in anſere Martiniano Lipſ. 1683. 4. &c. Cæterum ſcripta qvæ exſtant ſub nomine *Odonis* Abbatis Cluniacenſis de reverſione S. Martini è Burgundia, in Martini Marrier Bibliotheca Cluniacenſi p. 116. & Tom. 17. Bibl. Patrum edit. Lugd. pag. 253. nec non *Herberti* Archiep. Turonenſis de miraculis S. Martini poſt ejus reverſionem ſive corporis depoſitionem Tom. 7. Miſc. Baluzii pag. 169. fide eſſe indigna & commentitia probavit Claudius Molinetus diſſ. 3. ſur la mouvance de Bretagne Mem. de Trev. A. 1712. pag. 666. & A. 1716. p. 1145. ſeq.

Qvæ ſub S. Martini fertur nomine brevis *Profeſſio fidei de Trinitate*, & cum Variis lectionibus exhibetur à Caſp. Barthio notis ad Gallum confeſſorem pag. 120. ſuppoſititia videtur Schurzfleiſchio pag. 756. Epiſt. De Codice MS. Mazariniano vide Combefiſii Bibliothecam Concionatoriam Tom. 8. pag. 470.

S. Hieronymum ob multa & egregia qvæ nobis reliqvit monumenta *Bibliothecam Eccleſiæ* vocat Jonas Aurelianenſis libro tertio contra Claudium Taurinenſem p. 1243. Orthodoxograph. Natus eſt A. C. 321. factusqve presbyter anno 350. ætatis 29. & cum per triennium inde Romæ, & qvatuor annos in eremo Syriæ verſatus eſſet, reliqvam omnem ætatem poſtea Bethlehemi

exe-

exegit, diemqve obiit A. C. 420. ætatis 89. licet inchoatum 92. attigisse contendit Dodwellus III. 7. diss. ad Irenæum. De scriptis suis breviter ipse Hieronymus capite ultimo de S. E. Qvod vero in Codice Corbejensi Gennadii de S. E. præmittitur caput de S. Hieronymo, nec non vita Hieronymi qvam edidit Mabillonius Tom. 4. Analect. pag. 183. & Martianæus cum Variis Lect. ex qvinqve Codd. MSS. tomo qvinto operum Hieronymi præfixit, *Gennadio* tribuitur, sed parum certa sententia ut docet Tillemontius Tom 12. memor. pag. 615. seq. Exiguam qvoqve fidem merentur qvæ in eodem tomo qvinto Marcianæi recusa leguntur sub *Eusebii* nomine de morte Hieronymi ad Damasum pag. 449. *Augustini* ad Cyrillum Hierosol. de magnificentiis beati Hieronymi pag 477. *Cyrilli* Hierosol. de miraculis Hieronymi ad Augustinum p. 483. & Vitæ Hinronymi incerto auctore, qvæ incipit *Plerosque nimirum illustrium virorum non ambigo nosse* p. 508.

Recentiori ætate ex scriptis ipsius Hieronymi & aliis fide dignis monumentis vitam Hieronymi tradiderunt præter *Erasmum*, *Hieronymum Guadalupum*, Tolet. 1597. 4. *Christianum Massæum* in Chronico, vulgato Antw. 1540. fo & *Marianum Victorium* hujusq; liberiorem metaphrastem † *Joannem Cinellum*, qvi Italice vitam Hieronymi vulgavit Florentiæ 1688. 4. præcipue *Tillemontius* * tomo duodecimo memoriarum

Par.

† Acta Erud. 1689 pag. 249.
*Journal des. Sav. 1708 Maji pag. 380.

Parif. 1707. 4. & *Joannes Marcianæus* ineditis tunc adhuc Tillemontii memoriis usus, Latine qvidem tomo V. operum Hieronymi Parif. 1706. fol. & Gallice* libris sex, editis Parif. 1706. 4. Vitam Hieronymi à *Thoma Vascone* scriptam memorat Jo. Lelandus de scriptoribus Britannicis pag. 435. *Jo. Philippi Thomasini* Oratio de laudibus Hieronymi prodiit Patav. 1630. De Hieronymi peregrinationibus Heribertus Rosweidus prolegomenis ad vitas Patrum, maxime è Baronio. De patria Hieronymi Stridone (Sdrigna) Franciscus Irenæus de Cruce, Carmelitanus in historia Tergesti (Trieste) qvam Italice edidit Venetiis 1698. fol. libro VI. pag. 444. seq. qvi etiam Aqvilejæ baptizatum disputat VI. 6. pag. 476. seq. De picturis S. Hieronymi Joannes Molanus III. 42. historiæ SS. imaginum.

Jo. Launojus in dissertatione de Victorinis meminit multorum MSS. Codicum atqve editionum veterum Hieronymi. Tomus primus Epistolarum à Theodoro Episcopo Tarvisino collectarum lucem primum vidit Romæ cura Joannis Andreæ, Episcopi Aleriensis, per Conradum Sweynheim & Arnoldum Pannartz A. 1468. fol. qvem secutus ex eadem officina tomus secundus est A. 1470. Operæ pretium est videre qvæ de licentia addendi vel alterandi qva primus hic editor usus fuit, qvæqve Erasmo deinde fraudi fuit, notantur à Rich. Si-

(ff) mone

* Id. 1706. p. 781.

mone Tom. I. epiſtolarum ſelectarum Epiſt. 32. pag. 220. ſeq. Eodem anno ambo tomi recuſi Moguntiæ per Petrum Schœffer, qvæ editio in membranis nitidiſſimis excuſa fuit apud Emericum Bigotium. Hinc & Venetiis 1476. fol. per Antonium Bartholomæum, nec minus Parmæ 1480. fol. atqve iterum Venetiis 1488. apud Andream de Toreſanis de Aſula & Baſil. 1492. & Venet. 1496. & Lugd. 1513. fol. per Nicolaum de Benedictis.

Sed præcipua *Eraſmi* * laus, qvi Jo. Cononis, Jo. Reuchlini, Jo. & Brunonis Baſiliiqve Amerbachiorum & Conr. Pellicani opera adjutus, magno ſtudio in ſcriptis Hieronymi undiqve conqvirendis, recenſendis & illuſtrandis verſatus eſt, etiam ſpuria à genuinis diſtingvere & ἀμφιβόλως notha à manifeſte ſuppoſitis, & pſeudepigrapha docta ab indoctis ſecernere inſtituit. Baſileæ 1516. fol. apud Joannem Frobenium, novem voluminibus. Hanc editionem recenſent Geſnerus in Bibl. & Simlerus.

Repetita editio Lugd. 1530. apud Gryphium.

Pariſ. 1533. & 1546.

Baſil. 1526. 1553. & 1565.

Hinc ex recognitione *Mariani Victorii Amoretti. Reatini*, Epiſcopi Amerini Rom. 1565-1576. fol novem voluminibus, qvam editionem recenſent Bellarminus libro de S. E. & Poſſevinus in apparatu ſacro.

Repe

* Vide Eraſmum ipſum adagio *Herculis labores.*

Repetita editio Antvverp. 1579. ex Plantini officina.

Parif. 1580. apud Nivellium.

In editione Parifienfi 1609. præter eruditas * *Henr. Gravii* Andrea Schotto curante integre & emendatius editas obfervationes in Epiftolas, accefferunt notæ infignes *Frontonis Ducæi* ad pauca qvædam Hieronymi loca.

Repetita Coloniæ 1618.

In editione Parifienfi 1623. qvam recenfet Labbeus T. 1. p. 435. feq. habentur præterea difficilia loca per *Francifcum à Maffana* digefta, Advertentiæ *Verdinandi Fellofilli* Epifcopi Lucenfis, *Federici Morelli* obfervationum & emendationum diatriba, & *Lælii* Epifcopi Balneoregiani emendatio infignis loci Hieronymiani.

Repetita hæc editio Parif. 1643.

Francofurtenfis 1684. fol. curante *D. Adamo Tribbechovio* in duodecim tomos diftribuitur fed qvi tribus voluminibus non incommode poffunt compingi. Erafmi editionem exprimit, Victorii vero & Gravii Ducæiqve & Latinii obfervationes tomo exhibet decimo, undecimo Francifci à Meffana & Epifcopi Lucenfis advertentias, duodecimo indices. De hac editione videri poffunt Acta Eruditor 1684. pag. 343. *D. Frid. Ulricus Calixtus* in prolegomenis huic editioni præmiffis pag. 7. præter rem tradit Erafmum *prioribus quatuor tomis Hierony-*

* Partem primam notarum Gravii ediderat Jo. Antonianus, Antwerp. 1568. 8.

ronymi immortuum , & prius quam perficerentur posteriores , è mortali hac vita in cœlestem migrasse patriam. Certe absolutæ Hieronymi editioni viginti annos Erasmus supervixit , & qvod de Erasmo Calixtus,id Bruno & Basilius Amerbachii fratres de Joanne Amerbachio patre suo scripserant præfat. ad tomum qvintum.

A. 1690. Parisiis in qvarto *Johannes Marcianæus* Monachus Benedictinus edidit prodromum novæ editionis Hieronymi ad omnes doctos , * cum Epistola Hieronymi ad Suniam & Fretelam , castigata ad MSS. & variis observationibus illustrata.

Secuta hinc editio ipsa Hieronymi luculenta ab eodemqve Marcianæo curata tomis qvinqve , qvorum *primus* a) A. 1693. Paris. fol. sub Divinæ Bibliothecæ titulo exhibet versiones Latinas Hieronymianas (minime illas tamen sinceras) librorum sacrorum ex Hebraico & Græco , cum scholiis variis marginalibus qvæ Hieronymi ipsius esse prius opinatus editor, deinde ad libros Regum cum pervenisset , observavit à Rabano Mauro tribui nescio cui Judæo. Confer Rich. Simonis censuram editam Colon. 1699. 8. sub titulo : *Critique du livre publiè par les Moines Benedictins de la Congregation de S. Maur , sous le titre de Bibliotheque Divine de S. Jerome.* Canones Evangeliorum in hoc tomo p. 1429. seq. restituit *Antonius Pouget* Monachus Benedictinus. *Secun-*

* Act. Er. 1695. pag. 98.
a) Act. Er. 1695. pag. 98.

Secundus b) A. 1699. Nomina Hebraica, ſubjunctis Græcis ex Philone ac Joſepho, nec non Origenis ex pluribus Codd. MSS. Librum de locis Hebraicis cum Græcis Euſebii: Qvæſtiones Hebraicas, Epiſtolas Criticas & Commentarios in ſacra Volumina à Geneſi usqve ad Prophetas.

Tertius c) A. 1704. Commentarios in Prophetas univerſos ſedecim. *Quartus* d) A. 1706. Commentarios in Novum Teſtamentum, Epiſtolasqve Criticas & alias ordine chronologico digeſtas, librum de Viris illuſtribus, opuſculaqve apologetica & polemica. *Quintus* deniqve eodem Anno 1706. vitam S. Hieronymi, Catalogum Gennadii de Viris illuſtribus, Opuſculaqve omnis generis Hieronymo ſuppoſita.

Multa in hac editione Hieronymi non ſine cauſa deſiderare ſe profeſſi ſunt *Rich. Simon*, tum in cenſura qvam paullo ante memoravi, tum in Epiſtolis Criticis Baſileæ 1699. 12. editis, nec minus in Epiſtolis ſelectis Tom. 1. pag. 222. ſeq. &c. atqve *Johannes Clericus* in qvæſtionibus Hieronymianis Amſt. 1700. 8. editis, qvi etiam novam Hieronymi editionem promittit T. 17. Bibl. ſelectæ pag. 152. Reſpondit Marcianæus

b) Journal des Sav. A. 1696. p. 455. & A. 1700. p. 308-317. Nouvell. Rep. lettr. 1700. Tom. 2. p. 67. Act. Er. A. 1699. pag. 529.

c) Journal des Sav. 1704. p. 553. Acta Erud. 1706. p. 418.

d) Memoir. de Trevoux 1707. pag. 297. Journal des Sav. 1706. p. 960.

Simoni in ſcripto A. 1699 edito, *defenſe de la Bible de S. Jerome contra la critique de Mr. Simon.* & Clerico in eruditionis Hieronymianæ defenſione adverſus Jo. Clericum Pariſ. 1700. 8. vulgata & in tomo tertio Hieronymi recuſa. Sed reſpondit acerbius qvam ſolidius. Innumeris tamen locis meliorem ab eo datum Hieronymum & multa animadverſa præclare nemo negaverit. Reſtituta etiam in plerisqve genuina lectio locorum Hebraicorum qvæ Latinis litteris Hieronymus expreſſerat, atqve Hebraicis mutaverant editores non raro contra ſcriptoris mentem.

Ex *Joannis Clerici* qvæſtionibus Hieronymianis qvindecim, octava eſt de vero uſu operum Hieronymi. Obſervat itaqve pag. 215. uſus habere Hieronymi ſcripta & communes cum cæteris antiqvis Eccleſiaſticorum ſcriptorum monumentis, & prorſus peculiares. Communes omnibus priſcis Eccleſiaſticis libris uſus ſunt, præter egregia ad pietatem documenta qvod licet ex iis ſolis primo cognoſcere hiſtoriam dogmatum & factorum ſuæ ætatis inter Chriſtianos, ac rationem qva ſolebat Scriptura ſacra explicari iis ſæculis qvibus conſcripti ſunt. Peculiares vero uſus Hieronymi ad tria hæc potisſimum capita poſſunt referri. 1) Es iis colligimus fragmenta multo plura qvam ex ullo alio Veterum interpretum Græcorum Veteris Teſtamenti, qvorum translationes injuria temporum, ſocordiaqve hominum perierunt.

2) Mul-

2) Multas ex iis intelligere licet traditiones Judaicas vel opiniones Judæorum illius ævi de ſignificatione vocum Hebraicarum , ſententiaqve plurimorum locorum Scripturæ, varias item nonnullas lectiones dignas qvæ expendantur, deqvibus idem Clericus pag. 229. 3) Cognoſcimus deniqve qvodnam fuerit ſingulare ipſius Hieronymi judicium de variis vocabulis Hebraicis ac Scripturæ locis ; tum etiam de rebus & ſcriptoribus aliis de qvibus fert ſententiam. Verum in hiſce omnibus eruendis cavendum nobis eſt 1) ab inſigni inconſtantia qvæ in Hieronymo paſſim deprehenditur, ab ejus ſtylo declamatorio & hyperbolis referto de qvibus pag. 233. 3) ab affectibus qvibus non parum indulgebat contra adverſarios diſputans, de qvo p. 237. & in diſſ. de argumento Theologorum ab invidia ducto, qvam novæ editioni Logicæ ſuæ A. 1707. Clericus adjunxit. 4) à fictionibus qvibus uti non verebatur ubi conſiliis ſuis utiles judicabat , de qvo pag. 269. deniqve 5) ab alienis opinionibus , qvas ita ſuis admiſcet , ut ſæpe vix poſſint ſecerni , de qvo pag. 245. qvæſt. Hieronymianarum.

Librum *de Viris illuſtribus* ſive *de Scriptoribus Eccleſiaſticis* qvem A.C.392 Hieronymus Lucio Dextro rogante compoſuit , primus edidit cum Græca verſione Eraſmus ſeparatim Baſ. 1529. 4. *Sophronii* nomen vere an falſo præferat Græca illa interpretatio, dubitant viri eruditi , ut notatum T. 8. Bibl. Græcæ p. 195. Deinde repetita in editio-

nibus qvibusdam operum Hieronymi, ut Basileens. Paris & Francfurt. Sed Marcianæus in sua omisit. Abest qvoqve in Suffridi Petri collectione qvi Hieronymum, Gennadium, Isidorum, Honorium, Sigebertum & Henricum Gemblacensem de scriptoribus Eccles. junctim edidit Colon. 1580. 8. nec non in locupletiore Alberti Miræi, qvi Ildesonsum qvoqve adjunxit Antwerp. 1639. fol. Tanto lubentius igitur locum Græcæ versioni dare volui in Bibliotheca Ecclesiastica qvam vulgavi Hamburg. 1718. fol. in qva continentur de Scriptoribus Ecclesiasticis 1) *S. Hieronymus* cum Græco interprete, notis meis illustratus, qvibus *Eusebium* præcipue, cujus vestigiis libenter insistit Hieronymus, cum eo conferre institui: adjunctis præterea castigationibus Suffridi Petri & Jo. Marcianæi, nec non integris Erasmi, Mariani Victorii Henr. Gravii, Aub. Miræi, Wilh. Ernesti Tentzelii * & D. Ernesti Salomonis Cypriani ** annotationibus. *Appendix* de vitis Evangelistarum & Apostolorum, qvam Hieronymo alii Codices abjudicant, Græce & Latine. Appendix item altera, qvæ fertur jam

* Tentzelii τȣ̃ μακαρίτȣ florum sparsio sive notæ in capita XIV. primora libri Hieronymiani, præmissæ sunt Gennadii libro de S. E. quem cum notis edidit Rev. D. Ernestus Salomo Cyprianus Jen. 1703.

** Laudatus D. Cyprianus librum Hieronymi de S. E. cum suis Variorumqve notis edidit Francof. 1700. 4. In illa qvoque sicut & in Francofurtensi 1549. 8. & Helmstadiensi Joannis à Fuchte 1611. 4. Græcus interpres prætermissus.

jam ſub titulo Hieronymi de XII. Doctoribus, ad Deſiderium, * jam ſub nomine *Bedæ* ** de luminaribus Eeclefiæ. 2) *Gennadius* Masſilienſis, qvi centum poſt Hieronymum annis ſcripſit, annotatis lectionibus Codicis antiqvisſimi; Corbejenſis & ſubjunctis variorum notis, Suffridi Petri, Aub. Miræi, Ern. Sal. Cypriani & meis. 3) *S. Iſidorus* Hiſpalenſis. 4) *Ildefonſus* Toletanus. 5) *Honorius* Auguſtodunenſis, 6) *Sigebertus* Gemblacenſis. 7) Appendices *Juliani* ac *Felicis* Toletani & tertia Anonymi ad Iſidorum & Ildefonſum. 8) *Henricus* Gandavenſis. 9.) *Anonymus Mellicenſis* qvem ad calcem Bibliothecæ Benedictino Maurianæ nuper vulgaverat R. P. Benedictus Petz, Auguſtæ Vindel. 1716. 8. 10) *Petrus Caſinenſis* de viris illuſtribus Monaſterii Caſinenſis, cum ſupplemento *Placidi* Romani, & notis Jo. Baptiſtæ Mari. 11) Jo. Trithemii liber de Scriptoribus Eccleſiaſticis, cum meis notis. 12) Auberti Miræi auctorium & de ſcriptoribus ſæculi XVI. & XVII. Adjunctus qvoqve eſt index Chronologico alphabeticus in Trithemium, auctariumqve Miræi & ſcriptores veteres hac Bibliotheca Eccleſiaſtica comprehenſos. Juvat autem hoc loco ſeparatos dare indices in Hieronymum, Gennadium &c.

* Tom. V. edit. Marcianæi pag. 416.

** Tom. 3. Operum Bedæ p. 491. Colon. 1688. fol.

INDEX SCRIPTORUM

Ecclesiasticorum, qvi à S. Hieronymo in Catalogo & in duplici Appendice memorantur.

Bac

Eu-

Ju

Pau-

Thom

INDEX SCRIPTORUM

Qvi in Catalogo Gennadiano Commemorantur.

Clau-

Isi

* Hujus altercatio edita ab Edmundo Martene Tom. 5. anecdotorum Paris. 1718. fol.

(gg) Pro-

* De hoc dixi Volum. X. Bibl. Græcæ p. 169.

Timo

* Hunc eundem eſſe cum Theodoro, Mopſveſteno poſt[illegible] Epiſcopo pulchre ex Facundi X, 1. opus ejus 1500. verſuu[illegible] memorante obſervat Jo. Garnerius ad Marium Mercatore[illegible] Tom. 2. pag. 260. Certe Theodorus Raithuuenſis, de q[illegible] cogitavit Miræus, Gennadio longe junior eſt; clarus cir[illegible] A 646.

INDEX SCRIPTORUM

Ecclesiasticorum, qvi in Isidori Hispalensis Catalogo recensentur.

INDEX SCRIPTORUM

Ecclesiasticorum, qvi in Ildefonsi Tole-
tani Catalogo, ejusqve Appendi-
cibus memorantur.

Bra

INDEX SCRIPTORUM

Ecclesiasticorum, qvos Honorius Augustodunensis Hieronymo, Gennadio & Isidoro adjecit.

IN

INDEX SCRIPTORUM

Ecclesiasticorum, qvi à Sigeberto Gemblacensi memorantur.

Ege-

Ma-

Re-

INDEX SCRIPTORUM ECCLESIASTICORUM,

Qvi in Henrici Gandavenſis Catalogo, ejusqve appendice recenſentur.

Hen-

Tho-

INDEX ALPHABETICUS Scriptorum Ecclesiasticorum

qvos Anonymus Mellicensis in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis recenset.

Bene-

Te

INDEX SCRIPTORUM ALPHABETICUS,

Quorum meminit Petrus Diaconus, vel supplementi Auctor, Placidus Romanus.

Numeri paginas denotant editionis Hamb. 1718. *fol.*

Hic

Ut revertar ad *S. Hieronymum*, ſub ejus nomine exſtant varia qvæ in Marcianæi editione deſiderantur, ut 1) *Comes* ſive *Lectionarius* qvi vulgatus eſt in Tomo ſecundo liturgicon Jacobi Pamelii, Colon. 1675. 4. pag. 1--61. Præfationem ad Conſtantium Epiſcopum CPolitanum, qvæ in Pamelii editione deſideratur, edidit Lucas Dacherius Tomo XIII. ſpicilegii, & ante Dacherium Matthias Flacius Magdeb. 1549. 8. cum

cum duobus capitibus Polydori Virgilii de nomine & auctoribus Missæ. Codicem ampliorem Pameliano, qvalem ab Theotincho presbytero auctum habuit Cornelius Schultingius, vulgavit Steph. Baluzius ad calcem Capitularium Regum Francorum pag. 1309. seq. Paris. 1677. fol. De Josephi Mariæ Cari sive Thomasii editione, qvi recensitum ab Alcuino Comitem edidit in antiqvis libris missarum Rom. Ecclesiæ, Rom. 1691. 4. Vide Diarium Venetum eruditorum Italiæ Tom. 22. p. 19. & Acta Erud. Tom. 1. supplementi pag. 486. & D. Jo. Diecmannum τὸν μακαρίτην in scriptis Germanicis junctim editis Tom. 2. pag. 134. seq. Vide sis etiam Cangii glossarium in *Comes* & *Lectionarius*. Comitis hujus sed sine nomine auctoris mentio in veteri charta donationis Cornutiana A. C. 471. condita editaqve primum à Josepho Maria Svaresio Rom. 1630. 4. cum fragmento Tertulliani de execrandis gentium Diis: atqve inde à Mabillonio lib. 6. de re diplomat. pag. 462.

2) *Indiculus de hæresibus*, qvem luci dedit Claudius Menardus Paris. 1617. 8. atqve emendatiorem vulgare constitui cum aliis veterum brevibus ejusdem argumenti scriptis. Post hæresin Eunomii in hoc libello notatur pag. 26. *Huc usqne Hieronymus: hæc vero quæ sequuntur à S. Gennadio Massiliensi presbytero sunt posita.* Sed minus utiqve credibile priora ab Hieronymo scripta, qvam posteriora à Gennadio adjuncta esse.

 3) *Mar-*

3) *Martyrologium* editum primum à Dacherio Tomo qvarto ſpicilegii, Pariſ. 1661. 4. & ſub titulo veteris Occidentalis Martyrologii cum ampliſſimis commentariis & eruditis exercitationibus à Franciſco Maria Florentinio, Lucæ 1668. fol. In Dacherii editione, ſancti Hieronymo poſteriores alio charactere litterarum expreſſi ſunt: De editione Florentinii vide Diarium Romanum, Giornale de' letterati in Roma 1668. pag. 73.

4) *Vitæ Patrum* poſt plures veteres editiones accuratius editæ & notis illuſtratæ ab Heriberto Roſweido, Antwerp. 1615. fol. De qvibus dixi Volum. IX. Bibl. Græcæ pag. 27. ſeq.

5) *Chronicon* ex Euſebio ad A. C. 325. Latine verſum ab Hieronymo atqve inde ad A. 378. productum: de cujus editionibus & continuatoribus non repetam qvæ dixi in eadem Bibl. Græca Volum. VI. pag. 34. ſeq. tantum addam primam editionem Chronici Hieronymi lucem vidiſſe Mediolani curante Bonino Mombricio circa A. 1475 fol. etſi annus non annotatus eſt. Subjunctum in illa editione Chronicon Proſperi uſqve ad A. C. 448. atqve inde ad 1449. Matthiæ Palmerii, Florentini. Vide Diarium Venetum, Giornale de' letterati d'Italia Tom. 10. pag. 446. & de editione Chronici Hieronymiani Veneta A. 1483. fol. Michaëlem Mattaire in Annalibus typographiæ p. 35.

6) *Origenis* homiliæ in Jeſaiam, in Jeremiam & Eze-

& Ezechielem, & in Lucam, inter Origenis Opera sæpius ex Hieronymi versione editæ.

Placet hoc loco etiam cum lectore communicare specimen acuminis Critici qvale sæculo duodecimo fuit, *Guigonis*, Cartusiæ Prioris, viri pietate & doctrina celebris & S. Bernardi Clarævallensis æqvalis & amici Epistolam ad Durbonenses fratres de suppositiis B. Hieronymi Epistolis, qvam tenebris non indignam habuit Mabillonius Tom. 1. Analect. p. 331.

AMICIS & Fratribus in Christo dilectissimis, LAZARO Durbonensi Priori, & ceteris in eadem eremo Deo famulantibus, Cartusiæ Prior vocatus GUIGO, æternam à Domino salutem. Inter cetera Catholicorum virorum, quæ ad eruditionem Fidelium elaboraverunt opera, quæ nostra quoque parvitas congregare studuit vel emendare; etiam epistolas beati Hieronymi, quotquot potuimus, undecumque quæsitas, & pro concessa à Deo facultate mendaciis expurgatas, in unum grande volumen redegimus. Abscidimus autem ab eis quasdam, quas vel ex aliorum Doctorum scriptis vel ex stili sententiarumque distantia, titulo tanti viri comperimus indignas: ex quibus illa est, cujus est titulus ad Demetriadem, hoc habens initium: Si summo ingenio pariqve fretus scientia. *Hanc quippe beatus Augustinus in opere contra Pelagium de gratia CHristi & de peccato originali, ejusdem Pelagii esse dicit, quædam ipsius frusta tractatui suo interserens atque redarguens. Huic adduntur & istæ, ad Titatium* de morte*

(hh) 5 *filiæ,*

* In editis *Tyrasium* T. 5. Mareianæi p. 405.

filiæ, cujus initium tale est: Caritatis tuæ scripta percepi. *Ad Oceanum consolatoria, tale habens initium:* Diversorum opprobria, tribulationes multiplices. *Ad viduam, quæ sic incipit:* Magnam humilitati nostræ fiduciam scribendi. *Ad virginem, sive ad filiam Mauricii, (dupliciter quippe intitulata reperitur) exordium istud accipiens:* Qvantam in cœlestibus beatitudinem. *Item de lapsu virginis, sive de pœnitentia ad Susannam: uterque enim titulus in diversis codicibus invenitur. Quæ tam diversis titulatur auctoribus, ut eorum nullius sit decoranda vocabulo, cujus hoc est in quibusdam libris initium:* Puto leve esse crimen. *In aliis istud:* Qvid agis, anima? qvid cogitationibus æstuas? *Ad Desiderium de XII. Lectoribus à nescio quo in irrisionem Doctorum composita. Ad Celantiam sic incipiens:* Veteris scripturæ celebrata sententia est. *Hæc stilo quidem nobiliore est scripta; sed nec sic beato Hieronymo digna. Postrema est de origine animæ disputatio, quasi inter beatos Hieronymum & Augustinum: ubi licet multa ex eorum scriptis ponantur, falsa tamen est: tum quia præfati Doctores numquam inter se præsentialiter sunt locuti; tum quia eadem quæstio nec apud eos, nec apud ceteros Fidei catholicæ sectatores adhuc usque potuit liquido definiri. Hujus disputationis tale reperitur principium:* Cum apud vos cœlestis eloqventia purissimi fontis. *Ne autem prædicti Doctoris epistolæ sine rationabili causa apud imperitos suo videantur numero diminutæ, has nostræ parvitatis litteras in principio collocate. Valete. Orate pro nobis.*

Ha-

Hactenus Gvigo. Apud virum Celeberrimum Marcum Meibomium fuit *commentarius in Jobum* MStus ante multa ſæcula, qvem S. Hieronymi eſſe non dubitans Marcianæo obtulit, ſed in caſſum, qvia nimio pretio decies mille florenorum hic facile paſſus eſt ſe deterreri. Ab eo tempore ſpecimen ex illo codice Actis Eruditorum inſerendum transmiſit Vir eruditiſſ. Hadrianus Relandus, qvod exſtat A. 1711. pag. 270--275. & 513-520. Cæterum licet Hieronymus ſcripſiſſe ſe in Jobum teſtatur in Amoſ. V. 19. tamen nec qvi inter Hieronymi ſcripta plus ſimplici vice prodiit commentarius ipſum habet auctorem, ſed potius Bedam: neqve hunc ineditum Meibomianum Hieronymo ſed Rabano Mauro tribuendum eſſe diſputat Vir Clariſſ. Chriſtoph. Auguſtus Heumannus in Actis Erud. A. 1712. pag. 21. ſeq.

Scripta Hieronymo ſuppoſita vel aliena, qvæ in tomo poſtremo editionis noviſſimæ laudati Marcianæi reperiuntur poſt Gennadii Catalogum cum Variis Lect. ex MS. Corbejenſi; hæc ſunt & hoc ordine:

Sancto Hieronymo Stridonenſi falſo adſcriptorum opuſculorum Tripartita ſeries.

IN cujus prima parte editæ ſunt Epiſtolæ qvarum Auctores ignorantur.

In ſecunda ponuntur ea qvæ ſuis titulis proprios teſtantur Auctores.

In

In tertia similiter qvæ suos Auctores ipsa præ se ferunt; sed qvæ parum docta habentur.

Omnia diligentius edita cum censuris Erasmi, cumqve variis aliqvot lectionibus Manuscriptorum codicum, & adnotationibus Joannis Marcianæi.

Prima series.

De

Secunda series.

.ugustinus ad Hieronymum, de ratione animæ 307.

ugustinus ad Optatum Episcopum, de origine animarum 316.

ivi Augustini Homilia de pastoribus 322.

alerius Ruffino, ne ducat uxorem 337.

lartini qvinti Pontificis seqventis Regulæ Monachorum approbatio 341.

egula Monachorum Divi Hieronymi, ex scriptis ejusdem per Lupum de Oliveto collecta. 343.

ialogus sub nomine Hieronymi & Augustini, ex utriusqve scriptis, ab incerto Auctore collectus, de origine animarum 384.

e corpore & sanguine Christi Homilia incerto Auctore 390.

omilia super Evangelium Matthæi, incerto Auctore 393.

etri Pauli Vergerii Justinopolitani de Divo Hieronymo oratio 395.

ræfatio in tertiam partem hujus Tomi 397.

Tertia series.

d Tyrasimum super morte filiæ suæ, consolatio 405.

d Oceanum de ferendis opprobriis hortatoria 408.

d Oceannm de vita Clericorum 412.

amasus Hieronymo 415.

ieronymus Damaso. Ibid.

ieronymus de duodecim Doctoribus 416.

Scri-

Com

Commentariorum in Lamentationes ad Eusebium Libri III. Incipit : *Habes in lamentationibus Jeremiæ quatuor alphabeta* 801.

Commentarii in novum Testamentum, falsò Hieronymo adscripti.

Expositio qvatuor Evangeliorum, de brevi Proverbio edita, Hieronymi Presbyteri. Incipit: *primum quærendum est omnium librorum tempus* 847.

In Evangelium secundum Matthæum 848.

In Evangelium secundum Marcum 865.

In Evangelium secundum Lucam 869.

In Evangelium secundum Joannem 876.

De Deo & nominibus ejus 883.

De filiis Jacob 884.

Commentarii Hieronymi antea editi in Evangelium secundum Marcum. Incipiunt : *omnis scriba doctus in regno cœlorum* 924.

Præfatio in Evangelium secundum Lucam. Incipit : *Quærimus quare Paulus scribat, cum Saulus antea sit vocatus* : Præmittitur Epistola ad Heliodorum : *Litteris tuis cursim mihi allatis* 926.

In Hieronymo Marcianæi non contemnenda opera est ab editore impensa in eo, quod verba S. Scripturæ Hebraica ex MStis exhibet Codicibus, Latinis descripta litteris, qvalibus Hieronymus ea pro captu suo ex Origenianis Hexaplis expresserat. Jamdudum de Erasmi & Vi-

ctorii editionibus eo nomine conqvesti erant viri eruditi, ut Joh. Drusius qvæst. Hebr. lib. 3. cap. 75. *Dupliciter erratum à nuperis correctoribus in Hieronymo, primum in eo quod characteribus Ebræis scripserint quæ Hieronymus Latinis scripserat: deinde quod mutata vetere lectione pro ea novam ac Hieronymo incognitam posuerint.* Jo. Morinus Exerc. Biblic. pag. 108. *Notabit Lector Marianum Victorium in Operum S. Hieronymi editione, quam curavit, imprudenter admodum Hebraica nomina Latinis literis scripta sustulisse & in eorum locum Hebraica Hebraicis literis & Rabbinicis punctis descripta reposuisse. Rabbinica enim illa scriptio non tantum à S. Hieronymo penitus fuit ignorata, sed etiam fere semper ipsius argumento & conclusioni è diametro contradicit. Ad marginem ista adnotare debuerat, aut saltem antiqua Hieronymi scriptione constante Rabbinicam textui superaddere. Nec Lectori satisfecit, cum illum in præfatione admonuit mutationis à se facta. Nihil mutasse longe præstabat, quam sic mutasse.* Isaacus Vossius de Sibyllinis Oraculis cap. 16. *Minime probo factum Erasmi & aliorum, qui opera Hieronymi ediderunt, quod invitis antiquis libris veterem expunxerunt lectionem, depromtam ex tetraplis & hexaplis Origenis, Hebraicasque reposuerunt voces animatas vocalibus Masorethicis, plurimumque ab antiqua lectione discrepantes.* Non omittendum etiam qvod notat idem Morinus pag. 207. *Conqueritur Hieronymus Epistola ad Suniam & Fretelam scriptorum negligentia virgulis & asteriscis subtractis distinctionem universam in Origenianis libris confusam e*

Id.

Idem ipſe expertus eſt: aſteriſcos enim & obeliſcos in commentariis ſuis notaverat, ut videre eſt in Eſaiam cap. 60. & aliis in locis, qui fere ad unum omnes deleti ſunt. Horum qvoqve aſteriſcorum & obeliſcorum nonnullos paſſim MSS. Codicum ope reſtituit Marcianæus.

De *Rufino* conſulendi Noriſius Hiſt. Pelagianæ libro 1. & diſſ. de qvinta Synodo cap. 13. Rosvveidus ad vitas Patrum, & Tillemontius tomo memoriarum Hiſt. Eccleſ. duodecimo. Tres libros à Rufino contra ſe ſcriptos teſtatur Hieronymus, qvorum primus intercidit. Secundum & tertium bis habes in Marcianæi Hieronymo, ſemel Tom. 4. parte 2. p. 350. Hieronymi libris ante Rufianis per ſingulas paginas ex adverſo poſitum, atqve iterum Tomo V. pag. 261.

De benedictionibus Patriarcharum libri II. prodiere in Orthodoxographis: Paulino presb. perperam tribuuntur ab Iſidoro de S. E. cap. 4. De MSto Codice Vindobonenſi vide Lambecium Tom. 2. pag. 800.

Commentarios in Hoſeam ſcriptori medii ſæculi qvinti adjudicat Tillemontius T. 12. p. 290.

Commentarios in Pſalmos à recentiore manu interpolatos notant Chamier Tom. 3. panſtratiæ Catholicæ lib. XXVI. 5. 27. & Gatakerus p. 70. Adverſar.

Profeſſionem fidei non Rufino alteri Syro, ut Garnerius, ſed Aqvilejenſi tribuit Eminentiſſ. Noriſius, & tanqvam palinodiam ejus exhibet

lib. 1. Hist. Pelag. c. 3. Hieronymo tribui in Codice antiqvo MS. testatur Mabillonius T. 1. musei Italici pag. 218.

Libellus fidei prolixior qvi post editionem 1650. 8. recusus est in Sirmondi operibus Tom. 1. & in Bibl. Patrum edid. Lugd. Tomo 27. & in Garnerii Mercatore Tom. 1. Pelagio tribuitur in MS. Corbejensi, qvam sententiam refellit Sirmondus: Garnerius autem qvi notis & observationibus illustravit, adscribit Rufino Syro.

De Historia Rufini Ecclesiastica, nec non de versione scriptorum Eusebii, Origenis, Clementis Alex. Anatolii & Josephi, dixi in Bibl. Græca. Etiam è Latino qvædam in Græcum vertisse testatur Hieronymus apologia in Rufin. *tu etiam Latinos libros in Græcum vertis, nobis dare nostris externa prohibebis?* Sane Græcæ facundiæ Latinisqve floribus ornatum scribit Victor Vitensis libro tertio de perspecut. Vanadl. Magna licentia usum in vertendo, Latinæ ejus qvæ exstant versiones evidenter probant, docuitqve Dallæus de scriptis Dionysii & Ignatii lib. 2. cap. 40. seqq. De Vitis Patrum Monachorumqve Ægypti, Rufino interprete, ab Heriberto Rosvveido editis Antvv. 1615. fol. vide Bibl. Græcæ Volum. IX. pag. 28.

Qvod Gennadius cap. 17. de S. E. ait Rufinum interpretatum esse Latine sententias *Pamphili* martyris adversum mathematicos, factum ab eo in versione apologetici pro Origene. Vide Norisium de Synodo V. c. 13.

Se:

Sextum sententiarum, qvas Rufinus vertit, auctorem Tho. Galeus eundem esse putat cum Q. Sextio Patre, cujus Seneca meminit, & qvi Augusti Imp. vixit temporibus. Idem ante Galeum notavit Jac. Thomasius, ipse enim Auctor est observationis de Xysto, qvæ inserta est novis editionibus Thesauri Scholastici Basil. Fabri. De Sextio utroqve videsis etiam Nic. Fabrum ad Præf. libri 2. controversiarum Senecæ.

Sententia illa qvæ incipit: *Libertatem arbitrii sui* &c. & occurrit in editione Simphoriani *Champerii, desideratur etiam in edit. Helmstadiensi Joh. à Fuchte 1615. in 8. qvam cum sententiis *Laurentii Pisani* ** Presbyteri, & Thalassii Episcopi vulgavit. 733

S Maximi locus est ad c. V. Mysticæ Theologiæ Tom. 2. Dionysii pag. 55.

Præter hunc Rufinum, qvo neminem usqvam vel γνωστικώτερον vel ἐπιεικέστερον repertum esse ait Palladius in Hist. Lausiaca pag. 123. alius fuit Rufinus junior ad qvem scribit S. Prosper de Gratia & libero arbitrio. Alius item Rufinus anachoreta, ad qvem S. Nili Epistolæ. Fuit & Claudius Rufinus Sophista Smyrnæus de qvo ad Philostratum viri docti, & Ez.

(ii) 3 Span-

* Prodiit Lugd. 1507. 4. cum Champerii libro de quadruplici vita, Theologia Asclepii commentariis à Champerio illustrata & Isocrate ad Demonicum.

** Laurentius hic Sexti sententias divina oracula appellat, nec diffitetur eas se in suis sententiis æmulatum.

Spanhemius de Veſta & Prytanibus Græcor. Tom. 5. Græv. Antiqv. Rom. pag. 701. Humfredus Prideaux ad marmora Oxon. II. p. 305. W. E. Tenzelius parte 1. diſſ. ſelect. pag. 126. Rufinus Cyprius Peripateticus claudus de qvo Lucianus Tom. 1. pag. 870. Rufinus Apollonii Sophiſtæ filius nothus à patre edoctus Sophiſticen, de qvo Philoſtratus. Omitto Rufinum in qvem Claudianus, & Chalcidenſem de qvo Sextus Empiricus: & Rufinianum Ægyptium Epiſcopum, ad qvem Epiſtola S. Athanaſii.

Pontii Paulini, Epiſcopi Nolani, qvi A. C. 431. ætat. 78. obiit, vita ſcripta à *Franciſco Sacchino* S I. exſtat in editionibus operum Paulini, Antvverp. 1622. 8. & Pariſ. 1685. 4. & in Actis Sanctor. 22. Jun. Sacchino præterita nonnulla dabunt *Petrus Franciſcus Chifletius* S. I. in Paulino illuſtrato, Divione 1662. 4. *Joh. Baptiſta le Brun* in vita Paulini, edita ſeparatim Gallice * Pariſ. 1686. 8. *Franciſcus Giry* & *Hadrianus Baillet* in vitis Sanctorum Gallice editis 22. Jun. *Tillemontius* ** T. 14. memoriarum H. E. & celeberrimus vir *Lud. Antonius Muratorius* T. I. anecdoton Latinorum pag. 157--169. Vitam Paulini Anglice editam ab Henrico Vaughan Lond. 1654 8. non vidi.

Scriptor terſus & latinus vocatur Paulinus à Nicolao Heinſio pag. 187. ad Valerium Flaccum.

* Journal des Sav. 1687. p 442.

** Journal des Savans 1709. Juillet pag. 181. & Mem. de Trev. 1710. pag. 560.

:um. Alia in ejus laudem vide ſis apud Caſp. 3arthium pag. 2971. ſeq. Adverſar. De S. Pauini editionibus hæc Caſimirus Oudinus p. 74. upplementi de Scriptoribus Eccleſ.

Prima prodiit Lutetiæ Pariſiorum * anno 1516. 8. typis Jodoci Badii Aſcenſii, in multis acera, in nonnullis mutila, ac etiam à cenſore pſo Badio depravata. Secunda eſt editio *Henrici Gravii* Dominicani, ** qvi anno 1560. 8. Coloniæ ſub prælo Choliniano Paulini opera multis mendis repurgavit ex veteribus MSS. Exemplaribus. Inde tertia prodiit Baſileæ anno 1569. fol. inter Orthodoxographos à Joanne Jacobo Grynæo collectos, qvæ videtur ex Manuſcriptis poſt priores editiones expreſſa. Quartam cum MS. Codice collatam immiſit *Andreas Schottus* Jeſuita in Colonienſem Bibliothecæ Patrum editionem Tomo V. anni 1618. addito Epithalamio Juliani & Ibæ nondum excuſo. Qvintam editionem † anno 1622. Antwerpiæ 8. curavit & typis Plantinianis commiſit *Heribertus Rosweidus* Soc. Jeſu, vir pius & eruditus; ſed tot occupationibus implicatus, ut

(ii) 4 cum

* Hæc editio fuit in Bibliotheca Emerici Bigotii, à quo ad novam ſuam adornandam egregie adjutum ſe fatetur Jo. Baptiſta le Brun.

** Repetita in appendice Bibl. Patrum Pariſ. 1579. & tomo tertio Bibl. Patrum Bigneanæ A. 1589.

† Hæc repetita in Bibl. Patrum Morelliana Pariſ. Tom. 4 & Lugdunenſi Tom. 6 ſed ſine notis In Antwerpienſi autem Paulini editione Rosweidi notæ leguntur obſervationibus *Frontonis Ducæi* admiſtæ.

cum tempus non sufficeret, aliorum sæpe studiis uti cogeretur, & succedaneam duntaxat imponeret manum. Illam profecto editionem accuratam non existimavit ejusdem Societatis *Petrus Franciscus Chiffletius*, qvi ad novam sancti Paulini operum editionem procurandam multa in medium protulit in suo *Paulino illustrato*, qvem edidit in 4 Divione anno 1662. apud Viduam Philiberti Chavancii. Tandem sancti Paulini opera, in 4. duobus tomis evulgata anno 1684. Parisiis apud Edmundum Couterot via Jacobæa sub signo sancti Petri, collata ad plurimos MSS. Codices, illustrata notis ac lectionibus variantibus cura ac studio Domini *Joannis Baptistæ le Brun* * doctissimi Presbyteri.

Hujus Bruni laboribus licet accedere nihil posse idem Oudinus prædicat, tamen laudatus *Muratorius* in tomo primo anecdoton Latinorum, † Mediolan. 1697. 4. primus in lucem protulit Paulini inedita eo usqve poëmata in XI. XII & XIII. Natalem S. Felicis, †† nec non Paulini (vel alterius potius nescio cujus Antonii) poëma adversus gentiles, qvod incipit:

Dis-

* Acta Erud. 1685. p. 482. Journal des Sav. 1685. p. 117.

† Acta Erud 1698. pag. 57. Lugd. Neocori Bibl. novorum librorum 1699. pag. 615.

†† De hoc S. Felice, cujus Notales quindecim carminibus Paulinus celebravit, vide sis Muratorium pag. 169. seq. & Acta Sanctor. 14. Januar. Tom. 1. pag. 937. sqq. Vitam Felicis, Paulini carminibus celebratam, prosa expressit Beda Vene-

Discussi, fateor, sectas Antonius omnes,
Plurima quæsivi, per singula quæque cucurri,
Sed nihil inveni melius quam credere CHRISTO.

Addidit etiam Muratorius varias observationes & p. 212. seq. spicilegium ex operibus Paulini deperditis.

ALII PAULINI.

Præter Meropium Pontium Anicium Paulinum, Episcopum Nolanum.

Pompejus Paullinus vectigalibus præfectus sub Nerone. Tacit. XV. 18. XIII. 53. Annal.

Valerius Paullinus Vespasiani in Gallia procurator, de qvo idem Tacitus III. 42. hist.

C. Suetonius Paullinus sub Domitiano pro Consul Britanniæ, de qvo idem Tacitus pluribus locis. Dio &c.

Paulinus Petri Apostoli, ut ajunt, discipulus & Lucensium Apostolus, de qvo Franciscus Maria Florentinus in Hetruscæ pietatis originibus Lucæ 1701. 4. cap. 7. 8. 9. 10. 11.

Paulinus Tyrius, cui Eusebius Historiam Eccles. inscripsit, Arianorum fautor. Concilio Ni-

(ii) 5 cæno

Venerabilis. Versus in templum S. Felicis instauratum T. I. Opp. Sirmondum pag. 955. Carmina Paulini in Natalas decem exstant in prioribus editionibus cum fragmentis Natalis XI. XIII. XIV. & XV. ex Dungali libro adversus Claudium Taurinensem de cultu SS. imaginum. Varias lectiones natalium decem è Codice MS. Ambrosianæ Bibl. exhibet Muratorius pag. 217. seq. Latini Latinii qvasdam ad Paulinum observationes vide in ejus Bibl. sacro profana pag. 89--93. De viduæ filia captiva ducta à Vandalis & à S. Paulino redempta, poëma Perraulti prodiit Paris. 1686. 8. *S. Paulin Evesque de Nole, poëme heroique.*

cæno ſupervixiſſe negat Joh. Andreas Boſius in periocham Joſephi de CHriſto pag. 54. neqve conſtat ad *Antiochenam* ſedem promotum eſſe, licet id affirmat Philoſtorgius.

Pontius Paulinus præfectus prætorio Galliar. Sidonius carm. 22. v. 118.

Paulinus Trevirorum Epiſcopus actus in exilium à Conſtantio Imp. poſt Concilium Arelatenſe A. C. 353. Vide Baluzii notas ad Lupum Ferrarienſem p. 498.

Paulinus presbyter qvi S. Ambroſii, cujus Diaconum & notarium egerat, vitam ſcripſit. Idem qvi Zoſimo Papæ gratias egit ob damnatos Pelagium & Cæleſtium, Baron. ad A. C. 418. n. 12. & Tom. 2. Concil. Labbei p. 1578. Idem cujus nonnulla affert Auguſtinus de peccato Orig. contra Pelagium lib. 2. cap. 20. Compresbyterum ſalutat Epiſt. 149. (al. 59.) ad Paulinum Nobanum, cap. 34.

Paulino Biterrenſi in Gallia circa A. C. 410. Epiſcopo Rosweidus tribuit homiliam in S. Geneſium Martyrem Arelatenſem, editam inter Paulini Nolani opera & à Surio 25. Auguſt. Exſtat, inqvit Miræus, ejus Epiſtola, qva enarrat ſigna terrifica Biterris effecta. Eam apud Baronium ad A. 418. videre jubet B. Jo. Godfridus Olearius in Bibl. ſcriptorum Eccleſ. Tom. 2. p. 59. Sed ibi apud Baronium non reperio.

Paulinus Magiſter Officiorum à Theodoſio jun. ob infelix ab Eudocia donatum, Imperatoriqve à qvo illud acceperat Eudocia, iterum oblatum

latum pomum in Cæſarea Cappadocia interfectus. Vide Anton. Pagi ad A. 446. n. 12.

Paulinus Leontii Senatoris Rom. filius apud Sidonium VIII. 12. Epiſt.

Benedictus Paulinus, *Petricorius* Gallus qvi circa A. 460. ſcripſit carmine heroico libros ſex de vita S Martini ad Perpetuum, Epiſcopum Turonenſem, male S. Paulino Nolano tributos in prioribus editionibus, & genuino auctori reſtitutos in nova editione de qva dixi T. 1. p. 314. idem fortaſſe Benedictus Paulinus ad qvem Fauſtus Rhegienſis Tom. 8. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 550.

Paulini Pellæi, Auſonii nepotis euchariſticon de vita ſua qvod carmine heroico ſcripſit A. C. 456. octogenario major, exſtat ad calcem Paullini Petrocorii in editione nova Chriſtiani Daumii Lipſ. 1681. 8.

Paulinus Eboracenſis Epiſcopus A. C. 625. de qvo Beda.

Paulinus Forojulienſis ſive *Aquilejenſis* qvi Synodo Forojulienſi A. 791. & Francofurdienſi A. 794. interfuit qviqve ſacroſyllabum & libros tres ab Andrea Ducheſne editos adverſus Felicem Orgelitanum & Elipandum Toletanum ſcripſit circa A. C. 793. De eo Bollandus in Actis Sanctor. XI. Januar. Tom. 1. p. 713. ſeq. Libros ſeptem ſub Paulini hujus nomine vulgatos in Bibliothecii Patrum, non Paulinum, ſed Alcuinum habere auctorem jam A. 1612. notavit Sirmondus Tom. 4. Opp. p. 641. ſeq Viciſſim

ciſſim liber exhortatorius, de ſalutaribus documentis ad qvendam Comitem qvi incipit, *o mi frater ſi cupias ſcire*, ſub S. Auguſtini editus nomine, hunc Paulinun habet auctorem. Vide Tom. 6. Opp. Auguſtini edit. novæ Amſtelod. pag. 672.

Omitto Paulinum, ultimum in Occidente Conſulem A. C. 534. Paulinos item alios Epiſcopos in Conciliis memoratos. Freqventes etiam Paulini in antiqvis inſcriptionibus, in qvibus hoc nomen identidem exaratum cum duplici littera liqvida, Paullinus.

Vitam ſuam *S. Auguſtinus* ipſe magnam partem tradidit in *Confeſſionum* libris XIII. ſicut ſcriptorum ſuorum hiſtoriam in libris duobus *retractationum*.

Confesſionum libros circa A. C 400. * ſcriptos, qvorum lectione à contemtu † ſacrarum literarum revocatus eſt Franciſcus Petrarcha Arnaldus A. 1649. 12. edidit recognitos ad XII. Codices MSS. Notis, capitumq; ſummariis illuſtravit Henricus Wagnerccius, Dilingæ 1631. 12. Italice vertit Julius Mazzini Rom. 1595. 4. & Jacobus Fuligatus S. I. Gallice Cerizierium præter & Arnaldum, Duboiſius, ut Hiſpanicam, Germanicam aliasqve verſiones omittam.

Re-

* Auguſtinus natus Idibus Nov. A. 354. Tagaſtæ in Numidia, ubi hodieque corpus ejus thavmaturgum monſtratur. Vide Noriſium pag. 20 ad ſomnia Franciſci Macedo, & Memorias Trevoltinas A. 1712. p. 26.

† Papyri Maſſoni elogia Tom. 2. p. 82.

Retractationum libris non ante A. 427. scriptis hanc subjectam notam repererunt editores eruditi Benedictini: *post illos ab Augustino editum librum qui appellatur speculum de testimoniis Scripturarum: Ad Prosperum & Hilarium de prædestinatione Sanctorum libros II. Ad Quodvultdeum de hæresibus libros II. Contra Julianum Pelagianum libros VI., septimum vero imperfectum reliquit, octavum nec attigit.* Vincentius Bellovacensis in speculo doctrinali lib XVII. c. 53. cum dixisset de LXVIII. voluminibus libros 217. comprehendentibus, qvorum in retractationum libris Augustinus facit mentionem, hæc subjungit:

Postea tamen nihilominus eum multa scripsisse constat, quia præter jam dicta ejus opuscula, quæ in retractationum libris annotantur, ac recensentur, plurima quidem, & ex his maxima quædam volumina ab ipso edita, etiam apud nos in armariis Ecclesiarum ubique reperiuntur; ex quibus sunt super psalterium tractatus 150. juxta numerum psalmorum: Super Evangelium Joannis tractatus sive sermones 124. De verbis quoque Domini tract. 65 de verbis Apostoli tract. 20. super Canonicam primam Joannis hom. 10. Extant etiam ejusdem lib. de vita Christiana 1. De disciplina Christiana lib. 1. de prædestinatione divina 1. de octo quæstionibus veteris testamenti lib. 1. contra Felicianum de Trinitatis unitate lib. 1. ad Prosperum & Hilarium de prædestinatione & perseverantia lib. 2. contra Maximinum lib. 2. contra quinque hæreses, sive quinque hostium genera lib. 1. de pastoribus & ovibus lib. 2. de concupiscentia carnis adversus spiritum, orationes quatuor:

tuor: De quæstionibus Orosii, librum unum: de fide ad Petrum, librum unum: de jejunio sabbati, librum unum: de decem chordis psalterio librum unum: de pœnitentia librum unum: de patientia libr. unum: de bono viduitatis librum unum: de continentia librum unum: de Incarnatione Domini lib 2. de secundo adventu Domini librum unum: ad Volusianum de quæstionibus ab eo missis lib. 1. responsionis ad Marcellinum lib. 1. ad Vincentium lib. 1. ad Macedonium lib. 1. ad Dioscorum lib 1. ad Paulinum lib. 1. ad Probam lib. 1. ad Enodium lib. 1. ad Optatum Episcopum lib. 1. ad Pascentium comitem Arianum, lib. 1. ad Fortunatianum lib. 1. ad Paulum & Eutropium de perfectione justitiæ, lib. 1. expositionis symboli contra Judæos, Paganos & hæreticos, lib. 3. ad Sixtum presbyterum contra Pelagianos, lib. 1. de tempore Barbarico lib. 1. Scripsit & alia plura, maxime contra sui temporis hæreticos, videlicet Arianos, Donatistas, Pelagianos, Priscillianistas, & Manichæos. Porro extat libellus de anima & spiritu, qui eidem adscribitur, & nunc apud scholasticos præcipue in usu habetur. Anno autem Domini 430. in episcopatu Hipponensi Heraclium sibi fecit substitui. Tandem cum Wandali invasam Africam devastarent, sub hac turbine tribulationis migravit ad Dominum, 30. mense obsidionis urbis suæ. Anno Domini 440. ætatis suæ 73 clericatus vel episcopatus, 40.

Augustinus ipse in Epistola ad Qvodvultdeum: *Retractabam opuscula mea, & si quid in eis me offenderet, vel alios offendere posset, partim reprehendendo, partim defendendo quod legi deberet & posset, operabar.* Magna laus Augustini

qvod

qvod ubi erraſſe ſe deprehendit, errorem agnoſcere ac confiteri non erubuit, more magnorum virorum & fiduciam magnarum rerum habentium, ut de Hippocratis retractatione dixit Celſus VIII. 6. Nec ſine cauſa dolet Vives * non plures fuiſſe qvi hac in parte Auguſtinum ſeqverentur, ex ea enim re plerasqve artium corruptelas promanaſſe. Haud deſunt tamen illuſtria retractationum exempla. Nam ne de Bellarmino Cardinali dicam, Pontifices etiam non cunctantur retractare, ubi deceptos ſe agnoſcunt: ut Gregorii VII. Alexandri III. & Innocentii III. diſerta profeſſione, perſpicuisq; verbis & exemplis demonſtrat Jo. Launojus p. 454 Epiſt. edit. Lond. Adeo ipſi, qvando ſui ſunt memores, alienum à ſe putant Pontifices, qvod humanum non eſt, falli non poſſe. Alia retractationum exempla præter Theophilum Raynaudum Tomo XIV. Operum, offerent præclari Viri D. Jo. Georgius Neumannus in diſſ. de retractationibus eruditorum, Witeb. 1685. D. Jo. Henr. Feuſtkingius ** diſſ. de retractationibus Theologorum ſeu palinodia ſacra Witeb. 1711. D. Jo. Schmidius in exercitatione de eruditorum palinodia Lipſ. 1697. Chriſtoph Gotfrid Barthius †† de recitatione & re-

* Jo. Lud. Vives de cauſis corruptar. artium lib. 1. Jo. Rainoldus in cenſura libror Apocryphorum Tom. 1. p. 170.

** Acta Erud. 1712. pag. 237. Memoir. de Trevoux 1713. pag. 1838.

†† Jac. Frid. Reimann pag. 164. ſyſtematis Antiqnitat. literar.

& retractatione veterum, Hall. 1701. Jo. Petrus Ludewig de jure retractandi transactionem novis inſtrumentis repertis, ibid. 1704. & inter opuſcula junctim edita A. 1720. fol. Jo. Hermannus ab Elſwich (hoc Anno 1721. eheu in flore ætatis extinctus) in ſchediaſmate de palinodia fanaticorum, Witeb. 1714. 4.

* *D. Auguſtini* Monumenta tanto jam olim in pretio fuerunt, ut eorum cauſa, cum in Hiſpania exemplaria deeſſent, circa A. C. 450. Tajo Cæſarauguſtanus Epiſcopus Romam mitteretur. Nec mirum, ante nobile artis typographicæ inventum, Monachorum calamos deſcribendis Auguſtini operibus, qvibus ambones & pulpita in templis & ſcholis aſſiduo perſonabant, ſufficere non potuiſſe, cum poſt varias & toties in Germania, Belgio, Italia & Gallia iteratas editiones ne per typorum qvidem compendia exprimi potuerint ſatis. Nam ut libros de Civitate DEI, ** confeſſionum libros

*Acta Erud. A. 1683 p. 3.

** Editio Moguntina *librorum de Civitate* DEI A. 1475 per Petrum Schœfer & Veneta A. 1470. fol. per Joh. & Vindelinum de Spira, fratres fuit in Bibl. Bigotiana. At Mich. Mattaire pag. 61. Annal. typograph. memorat editionem A. 1467 ſine typographi & loci indicio, & pag. 62. Romanam 1468 per Conr Sweinheim & Arnoldum Pannartz: & p. 105. Romanam A. 1474 per Uldarium Gallum Almannum & Simonem Nicolai de Luca & pag. 110. Venetam 1475. per Nic Jenſon, & p. 123. Neapolitanam 1477 per Matthiam Moravum, & pag. 134. Baſileenſem A. 1479. fol. per Michaëlem Wenkler, cum commentariis Thomæ Valois & Nicolai Triveth, Jacobi de Paſſavant & Franciſci de Maironis. Eadem recuſa Lugd. 1520. fol.

bros, aliaqve Auguſtini ſcripta ſtatim a prima artis typographicæ origine ſeorſim excuſa prætereamus? fuerunt, qvi nec laborum nec pecuniarum impenſis, qvas tot voluminum immenſa moles exigebat, deterriti, univerſa Auguſtini opera, qvæ colligi poterant, prelo ſubjici curarent. Primus id fecit opera *Auguſtini Dodonis*, Friſii, Baſileæ ad S. Leonardum Canonici opera uſus *Johannes Amerbachius*, Baſileenſis. Is enim omnia Auguſtini opera ex Italia, Gallia & Germania, cujus bibliothecas per memoratum Dodonem ſufficienti pecunia inſtructum perſcrutatus fuerat, ad ſe comportata edidit, & undecim partibus diſtinxit; e qvibus octo priores, eos Auguſtini libros, qvos ipſe in ſuis Retractationibus recenſet, continent: reliqvæ cæteros, qvorum nulla mentio in Retractationibus injicitur, complectuntur. Plurimos vero Sermones plurimasqve Epiſtolas, & enarrationes in Pſalmos, qvas jam antea circa A. C. 1489. 1494. & 1495. excudi curaverat, undecim his partibus adjicere noluit, qvæ A. C. 1506. *Baſileæ* lucem aſpexerunt. In eadem urbe poſtea A. C. 1528. & 1529. obſtetricante *Eraſmo Roterodamo*

* Hunc primum congeſſiſſe & recenſuiſſe D. Auguſtini opera notat in Bibl. Belgica Valerius Andreas. Cæterum apud laudatum Maittaire pag. 175. memorantur S. Auguſtini *meditationes, ſoliloquia, enchiridion* &c. per Andream de Bonetis de Papia Venet. 1484. fol. & pag. 201. S. Auguſtini operum Volumen primum per Johannem Trechſel, Lugd. 1487. fol.

ex officina *Frobeniana* Auguſtinus denuo prodiit in decem tomos distributus, & ſolidis nullaq; columnarum intercapedine diſtinctis paginis a ſeqventibus editionibus diverſus, qvæ in eadem Rauracorum Auguſta A. C. 1541. 1542. & 1543, & iterum 1556. iterumque 1569. *Martini Lipſii*, *Johannis Coſterii*, & *Johannis Ulimmerii* ſtudio Auguſtinum exhibuerunt. Hos Baſileæ labores in exornandis Auguſtini operibus *Venetiæ* imitatæ ſunt. Hic enim Auguſtini opera decem tomis in qvarto comprehenſa *Valgriſius* excudit A. C. 1571. qvam qvi curarunt, profitentur ſe juſſiſſe removeri ea omnia qvæ fidelium mentes hæretica pravitate poſſent inficere, aut à Catholica & orthodoxa veritate deviare. Ea tamen verba non textum Auguſtini, ſed notas reſpicere monet Rich. Simon in Bibliotheca critica Gallice edita Tom. I. pag. 261. & T. 4. pag. 13. ſeq. Hanc editionem ibidem A. C. 1584 alia excepit, cum jam A. C. 1577 *Antwerpiæ* ex *Plantiniana* officina Auguſtinum *Thomæ Gozæi* *Johannis Molani*, & aliorum *Lovanienſium Theologorum* * curis recognitum commentariisqve † *Jo. Lud. Vivis* & *Leonhardi Coquei*, Aure-

lia

* Appendicem Cenſuræ Lovanienſium ſub titulo Criſe[illegible] Auguſtinianæ edidit *Simon Werlinus*, Monachii 1618. 8. S[illegible] verior illa interdum quam par eſt, judice Jo. *Baptiſta* Ma[illegible] præf. ad Auguſtini homilias primum à ſe editas Rom. 1644.

† Cum Vivis Commentariis A. 1522 abſolutis prodiere [illegible] libri de C.D. ſeparatim aliquoties, nec non cum Vivis & Coqu[illegible] Hamb. 1661. 4. Gallica verſio Joannis du Pré & Petri Ger[illegible]

lianensis in libros de C. D. auctum dedisset, qvem paulo auctiorem Lutetia A. 1586. & deinceps, nec non Geneva 1596. 8. apud Jacobum Stoer, atqve *Colonia Agrippina* A. C. 1616. fol. repræsentavit. Sed nullibi magis qvam apud Gallos chalcographorum operæ in Augustini monumentis exprimendis desudarunt. Nam ut de *Lugdunensibus* editionibus prima in 8. A. 1563. decem Volum. apud Sebast. Honoratum secunda A. C. 1571. tertia 1586. fol. & qvarta 1664. cum indice undecimum tomum implente, adornatis nihil jam commemorem, sola *Parisiorum Lutetia* vel decies Augustinum prelis donavit: nempe primum A. C. 1515. deinde A. C. 1531. ex officina *Claudii Chevallonii* cum Jacobi Hemeri Stutgardiensis ad Gallum Millerum Ecclesiæ Tubingensis Theologum epistola nuncupatoria, qvæ totam editionis hujus rationem fusius exponit; porro A. C. 1541. & 1555. apud Claudium Gvillardum & iterum A. C. 1571. apud *Morellium & Nivellium*, tum A. C. 1586. 1609. 1614. 1626. 1635. & 1652. Est autem inter has Augustini editiones, qvas hactenus

lucem vidit Abbatis villæ 1486. fol. Vertit etiam Gallice Gentianus Hervetus teste Crucimanio pag. 120. Bibl. Gallicæ. Commentarios nescio cujus Sertorii, Joannisque Redovalensis, & Johannis Baconthorpii, & Thomæ Guallensis sive Anglici de Malleis memorat Jo. Lelandus de scriptoribus Britannicis. Codex insignis MStus librorum de Civitate DEI exstat in Bibliotheca serenissimi Ducis Gothani. Distinctiones capitum agnoscit Lupus Ferrariensis à quo in Epistola quinta laudatur libri XXI. titulus 27.

ctenus recensuimus, hoc discriminis, qvod recentiores locupletiores qvidem, sed antiqviores sinceriores & emendatiores habeantur. Qvamobrem *Hieronymus Vignier*, qvi Basileensem Erasmi editionem omnium præstantissimam esse judicat, in gratiam eorum qvi antiqviores & castigatiores Augustini editiones possident, ne aut plurimis Augustini sermonibus, epistolis aliisqve tractatibus carere, aut recentiora exemplaria, multis qvidem Augustini scriptis, sed plurimis qvoqve mendis auctiora comparare sibi cogantur, omnium S. Augustini operum, ante A. C. 1614. Basileæ, Lutetiæ, Antverpiæ, Lugduni, & Venetiis editorum, supplementum una cum aliis qvibusdam antea ineditis Augustini monumentis Parisii anno 1654. fol. publici juris fecit. Qvæ in Vignierii supplemento continentur, recense Labbeus Tom. 1. pag. 126. & in pandect Hendreichius. Lovaniensium editionem Po sevinus in apparatu atqve idem Hendreichiu Editionem Erasmi Bellarminus.

Has editiones universas & chartæ typorum qve nitore, & accuratione critica & scriptoru numero longe post se reliqvit novissima qva Parisiis adornarunt & emendatissime curaru excudi Monachi Benedictini Congregatio S. Mauri, a) *Thomas* imprimis *Blampinus*, *Joan Mabillonius* & *Franciscus Delfau* qvem nomi

Qvi-

a) Melanges de Vigneul Marville Tom. 1. pag. 67. q. Acta Erud. A. 1683. p. 1. A. 1688. p. 619. & A. 1701. p. 2

Qvesnellus ad Leonem M. pag. 726. Primus & secundus tomus in lucem emissi A. 1679. tertius 1680. qvartus 1681. qvintus 1683. sextus & septimus 1685. octavus nonusqve 1688 decimus 1690. undecimus in qvo vita & indices, annalesqve A. 1701. Præter tomos hujus editionis Parisiis recusos, & editionem b) qvæ ab aliqvot annis Venetiis paratur, eadem integra prælis iterum data est minori typorum charactere in Belgio, curante *Johanne Pherepono* sive Clerico Amstelodami (licet titulus Antvverpiam præferat) 1703. addito tomo duodecimo c) sub titulo appendicis Augustinianæ in qva habentur 1) S. Prosperi Carmen de ingratis cum notis Martini Steyart Theologi Lovaniensis: 2) Jo. Garnerii S. I. dissertationes ad Historiam Pelagianam facientes, depromtæ ex ejus Mario Mercatore. 3) Pelagii Commentarii in Epistolas Pauli. 4) Erasmi & aliorum præfationes ac censuræ in S. Augustini scripta. 5) Jacobi Sirmondi notæ in aliqvot sermones, & Jo. Phereponi sive Clerici animadversiones in omnia Augustini opera.

In his animadversionibus cum liberius paulo Augustinum subinde reprehendisset vir eruditus Johannes Clericus, non minore libertate & eruditione defensionem Doctoris Hipponensis susceperunt Robertus Jenkius Socius

(kk) 3 Col-

b) Act. Er. 1707. p. 95 Nova lit. Hamb. 1707. pag. 35.

c) Act. Er. 1703. p. 289. Nouvell. rep. lettr. 1702. Tom. 2. pag. 359. Bibl. choisie de Mr. le Clerc T. 1. p. 399.

Collegii S. Joannis in Apologia Auguſtini, Cantabrigiæ 1707. 8. d) ſine nomine edita & Lamidius Pritanius ſive qvi ſub hoc nomine latet Lud. Antonius Muratorius in libro tertio de ingeniorum moderatione in religionis negotio. e) Pariſ. 1714. & Francof. 1716. 8. Nævos nonnullos à Dallæo in Auguſtini ſcriptis notatos abſtergere conatus eſt Natalis Alex. Hiſt. Eccleſ. ſeculo V. pag. 128. ſeq.

In Benedictinorum Auguſtino, cujus ordinem fuſius exponit clariſſ. Caveus in parte ſecunda Hiſt. literariæ Scriptorum Eccleſiaſticorum, nonnulla deſiderare ſe profeſſi ſunt Jeſuitæ, & cum Barthol. Germonio & Emerico Langlois f) cauſſati ſuut eos frigidam ſuffundere Janſenio, & Codicibus uſos per Gotheſcalci & Ratrami aſſeclas corruptis. Vindicias illis oppoſuerunt D. B. de Riviere, g) Bernardus de Montfaucon, h) Dionyſius Sammarthanas i) & auctor ſcripti cui titulus *lettre d'un Eccleſiaſtique au R. P. D. E. L.* Franciſ-

cu

d) Hiſt. des ouvrag. des Savans 1708. p. 435.

e) Act. Er. Tom. 6. ſupplement p. 511. ſeq. Journal literaire Tom. 9. p 229.

f) Lettre d'un Abbé Alemand contre la nouvelle editio de S. Auguſtin. Memoire d'un Docteur en Theologie addreſſée à MSS les Prelats ſur la reponſe d'un Theologien de Benedictius à la lettre de l'Abbé Allemand.

g) Hiſt des Ouvrag. des Sav. A. 1700. pag. 112.

h) Id. A. 1699. p. 269. Rich. Simon Tom. 3. Bibl. critique pag. 116.

i) Id. pag. 114.

:us vero Lamy k) ut libellis famosis demum
etere Benedictinos desinant multum & gra-
riter est conqvestus in scripto, *plainte de l'Apo-*
ogiste des Benedictius à Messieurs les Prelats de Fran-
e sur les libelles diffamatoires que l'on repand contre
ux, avec une sommation aux Auteurs de ces libelles
le comparoitre devant Mr. l'Archeveque de Paris.

In tomo decimo Benedictini exhibent ad MSS. Codices diligenter recensitam Vitam S. Augustini, & cujus c. 18 mentio, indiculum Scriptorum auctore *Possidio* illius per qvadraginta ferme annos familiari & Episcopo Calamæ qvæ in Africa fuit vicina Hipponæ, cujus Episcopatum gessit Augustinus. Hujus Possidii vitam scriptam ab Innocentio Keferlohero exhibet Papebrochius in Actis Sanctorum 17. Maji Tom. 4. pag. 27. seq.

Vitam S. Augustini scriptam Parisiis A. 1370. à *Jordano* Qvedlimburgensi, Eremita Augustiniano vulgavit Jacobus Hommey in supplemento Patrum pag 569---638. Paris. 1684. 8. Hic Jordanus legendæ famosæ meminit qvam de Augustino composuit *Philippus ab Eleemosyna* Abbas Præmonstratensis, S. Bernhardi familiaris. Jordani illius libros qvatuor de vitis fratrum ordinis sive Eremitarum Augustinianorum cum notis Augustini Sabothi editos Leodiensibus typis memorat Labbeus.

E recentioribus præter Augustinum Fivizanum, Cornelium Lancilotum, Davidem Chytræum,

k) Hist. des Ouvrag. des Sav. 1699. p. 421. seq.

træum, Edmundum Nevillum, Georgium Witweiler, Gerardum Moringum, Henricum Aqvilonipolensem, Joannem Frederum, Joannem Rivium, Joannem Saxonem, Ludovicum de Anglis, Martinum Cornejum, Martinum Frechtum, Philippum Arrengium, Philippum Melanchtonem, Sanchez de Avila, Simplicianum de S. Martino, Wilibaldum Mayr & Willebrordum Boscartum;

Nec non Augustinianorum Eremitarum encomiastas, Alexium de Jesu, Alexium de Meneses, Ambrosium Corannm, Anastasium à S. Agnete, Andream de S. Nicolao, Antonium à Purificatione, Arnoldum de Busto, Augustinum Ticinensem, Bernardum Planchette, Cornelium Curtium, Hyacinthum à S Margarita, Innocentium Rampinum, Joachimum Bralium, Joañem Capgravium, Joannem Nævium, Joannem Petrum Tannium, Josephum Pamphilum, Ludovicum Torellum, Petrum del Campo, Philippum Elsium, Thomam Gratianum & Thomam Herrera:

S. Augustini vitam scripsere Lucas Dacherius Paris. 1648. Antonius Godellus Paris. 1652. 4. præcipue vero Benedictini, octo libris in Tomo undecimo Augustini sui, & cujus illi memoriis tunc adhuc ineditis usos se non diffitentur Tillemontius Tomo tertio decimo memor. Eccles qvi lucem vidit Paris. 1710. 4.

Marius Mercator Afer ut videtur, scripsit ante A. 450. Editionem ejus operum aliam qvam Balu

Baluzianam a] nihil moror, propterea qvod Rigberii b] manca eſt, Garnerius vero c] ingenioſas conjecturas ſuas malo exemplo textum facere ſulet, ut notavit Cotelerius T. 3. monument. Eccleſiæ Græcæ pag 602.

Hypognoſticon libros, qvos Auguſtino præter rem tributos conſtat, Mercatoris eſſe conjiciebat Lud. Ellies du Pin, ſed id minus veriſimile viſum Tillemontio T. 15. memor. p. 138.

Tractatus ad calcem editionis Rigberianæ rejectus Neſtoriani cujusdam, qvi incipit, *Contumelias quidem in me hæreticorum arbitror*, & qvem in Garnerii editione invenire ſe potuiſſe negat præſtantiſſimus Caveus, exſtat Tom. 2. p. 34.

Tironem Proſperum Aqvitanum Leonis I. notarium, qvi Pelagianos ſtrenuo oppugnavit Chroniconqve ſuum ad A. 455. produxit, à Proſpero Rhegienſi Epiſcopo diverſum libenter mihi perſuadeo. De ejus vita præter editores & Tillemontium Tom. 16. conſulendi Hiſtoriæ Pela-

(kk) 5 gianæ

a) Cum Steph. *Baluzii* notis Mercator ad tres Codd. MSS. Vallicellanum, Vaticanum, & meliorem Bellovacenſem caſtigatus lucem vidit Pariſ. 1648. 8.

b] Sub *Rigberii* nomine latet *Gabriel Gerberonius*, qui primus e MS. Vallicellano Mercatorem edidit cum notis, Bruxell. 1673. 12. Gerberonii editio [non Baluzii ut apud Caveum legas] recuſa eſt in Bibliotheca Patrum edit. Lugd. Tom. 27. pag. 129.

c] Mercatoris opera cum copioſis *Jo. Garnerii* S. I. notis & diſſertationibus Neſtoriana & Pelagiana certamina egregie illuſtrantibus prodierunt Pariſ. 1673. fol. Giornale de letterati di Roma A. 1674. p. 91. 96.

gianæ scaiptores Vossius, Garnerius, Norisius. Novissimæ editionis Paris. 1711. fol. d) vulgatæ hic est conspectus:

Joan-

d) Journal. des Sav. 1712. pag. 284. Mem. de Trevoux 1712. p. 1855. Acta Eruditorum Germanice edita Tom. I. pag. 986. & Latine A. 1713. p. 214.

IN APPENDICE CONTINENTUR.

IN PARTE PRIMA.

IN SECUNDA PARTE.

S Auguſtini liber de correptione & gratia, variaqve alia ex Auguſtino præcipue excerpta qvorum lectio operibus S. Proſperi ac Hiſtoriæ ſemi Pelagianæ lucem affert.

Chro-

Chronici Prosperiani c) editiones qvatuor circumferuntur, ut accurate notavit laudatus Caveus:

Vulgaris, qvæ Chronicis Eusebiano & Hieronymiano in editione Pontaci & Scaligeriana subjungitur, & ab anno 379. (qvo desiit Hieronymus) incipiens, ad annum 445. progreditur:

Duchesniana, qvæ priori Chronici editioni decem annorum Historiam adjungit, & ad annum usqve 455. qvo capta est à Genserico Roma, pertingit. Hanc primus vulgavit ex Codicibus MSS. Sirmondi, & Chiffletii Duchesnius Tomo I. Historicorum coætaneorum Franciæ. Paris. 1641. fol.

Pithœana seu *Imperatoria*, qvæ anno 379. exorsa, non per Consules, sed per annotatos in margine Imperatorum annos procedit, & in annum 455. desinit. Editionem istam in lucem emisit Petrus Pithœus *Paris.* 1588. qvam exemplaris MSti ope emendatam iterum recudi fecit Philippus Labbeus Bibliothecæ Novæ MSS. (*Paris.* 1657. fol.) Tom. I. p. 56.

Labbeana, qvæ integrum demum Prosperi Chronicon, qvale à Gennadio & Victore Aqvitano præf. ad canonem paschal. describitur, exhibet. A mundi enim principio exorsa ad annum usqve 455. pertingit. Post annum 379. inseritur Auctarium de variis hæresibus. Qvæ vero pars ab anno 379. ad 455. res gestas narrat, *Consularis* vulgo dicta, emendatior atqve au-

c) Confer Tillemontium Tom. 16. memor. p. 24.

auctior est, qvam qvæ ante vulgata fuit. Hanc editionem diu desideratam primus dedit Philippus Labbeus Bibliothecæ Novæ MSS. Tomo 1. pag. 16. recudi curavit Grævius Tom. XI. thesauri Antiq Rom. p. 269. Appendix *Marii Episcopi Aventicensis* sive *Lausanensis* ad Prosperum ad A. 581. cum auctario alius autoris circa A. 622. *memoratur Labbeo Bibl. nova MSS. pag.* 362.

In editionibus hisce qvatuor mirum qvam variet pars Chronici Consularis dicta, qvæ ab anno 379. ad 445. vel 455. pertingit, in his duplo fere auctior qvam in illis; in nonnullis diluta admodum ac jejuna, in aliis accurata satis. Verum id differentiæ, qvod qvidem enorme est, librariorum & interpolatorum audaciæ & imperitiæ adscribi debet, Caveo judice: Sirmondus autem in historia prædestinatiana cap 5. duos putat fuisse Prosperos ejusdem ambos ætatis, & utrosqve Chronici autores, qvod ambo perduxerint ad urbem à Genserico captam: at Prosperum Pithœanum modo appendicem videri adjecisse Eusebio & Hieronymo, Tironem vero Prosperum Victorii, Gennadii & Cassiodori testimonio a mundi principio exorsum ad Vandalicam usqve direptionem opus suum direxisse. Non verisimile videri eundem auctorem eadem bis tamqve diverse tradidisse &c.

Libros de vocatione gentium Ambrosio alii, alii Eucherio vel Hilario, Jo. Anthelmius f) Prospero Aure-

f) Diss. de veris operibus Leonis & Prosperi. Hist. des Ouvrages des Sav. 1690. Avril pag. 361.

Aurelianenſi cujus apud Sidonium mentio, ſed Paſchaſius Qvesnellus g) Leoni M.

Cyclum octoginta qvatuor annorum, poſt novennales Cyclos Hippolyti qvi A. C. 221. & Theophili Alex. qvi A. 380. & ante Victorium qvi A. 457. Cyclum ſuum condidit, Proſpero tribuunt Gennadius cap. 88. de S. E. & Iſidorus VI. 17. Originum: neqve de alio qvam Aqvitanico noſtro Chronici ſcriptore cogitandum putem, licet dubius hæret Ægidius Bucherius in doctrina temporum p. 143.

Leonis Magni Opera, qvi Epiſcopatum Romanum geſſit ab A. C. 440. ad 461. prodierunt Colon. 1551. ex Surii recenſione & 1569. Venet. 1553. 1573. & ex caſtigatione Canonicorum regularium Lovanienſium, Lovanii 1566. Antvverp. 1583. & Pariſ. 1614. 1618. 1623. recenſente Sirmondo: & ex Theophili Raynaudi editione Lugd. 1633. 1651. 1671. cum Petri Chryſologi & Fulgentii Ruſpenſis operibus. Deniqve accuratius integriusqve, eruditis etiam notis atqve diſſertationibus illuſtrata edidit Paſchaſius Qvesnellus Pariſ. 1675. 4. duobus Vol. Opus hoc indici prohibitorum librorum fuit impoſitum Romæ, qvod de Hilario Arelatenſi diſſerens Qvesnellus judicia de cauſis Patriarcharum in hiſtoria Eccleſiaſtica relata non ad legitimas appellationes reddita fuiſſe, ſed ab ultro electo à partibus arbitro prolata diſputat. Vide Papebrochii reſponſionem ad

g) Ad Leonem M. p. 359. ſeqq.

ad exhibitionem errorum Sebaſtiani à S. Paulo Carmelitani artic. 13. §. 4. Non obſtante tamen proſcriptione Romana, Qvesnelli Leo eruditis ubiqve probatus, & Lugduni 1700. fol. recuſus eſt: beneqve vir doctus ad Qvesnellum: *la cenſure de Rome ne gatera pas votre livre*, ut refert Vignolius Marvillius Tom. I. Miſcellan. hiſtorico Crit. p. 75.

INDEX ALPHABETICUS

Epiſtolarum S. Leonis Papæ.

Prior numerus Epiſtolam, alter paginam deſignat editionis Lugd. 1700. fol.

BA-

Pr-

Sulpicii Severi, Primuliacenſis in Aqvitania Presbyteri duo Hiſtoriarum libri ſuccincte & eleganter perſeqvuntur res ab Or-

be condito ad consulatum usqve Stiliconis A. C. 400. qvanqvam tempora non accurate ab eo distingui qveritur Matthæus Larroqvanus diss. de Photino pag. 15. Historiam sacram breviter nimis transilit, qvam latino stylo diligentius in scholarum usum, compendio persecuti sunt Georgius Fabricius, Petrus Galesinius, hisqve prior M. Antonius Coccius Sabellicus, qvem recudendum nuper dedit * Gvil. Nicolsonus Lond. 1711. 12.

Sulpicii Severi Historiarum libros illustrarunt *Carolus Sigonius* ** Bononiæ 1561. 8. Hanov. 1602. & *Petrus Galesinius* Rom. 1564. fol. tum *Victor Gisellinus* Antvverp. 1547. 8. apud Plantin. *Jo. Drusius* Arnhem. 1607. 8. *Henr. Mercerus* Paris 1656. 1667. 12. *Georg. Hornius* † Lugd. Bat. 1647. 1654. 1665. 8. *Jo. Vorstius* Berlin. 1668. 12. *Jo. Gezelius*, Aboæ 1669. 8. *Jo. Casp. Hofmeisterus* Tiguri 1708. 8. & *Anonymus* qvi scholia perpetua in modum Minelli addidit Lips. 1711. 12. *Christianus* vero *Schotanus* in Historia Sacra uberioribus commentariis illustravit usqve ad extrema Regni Hasmonæorum Franek. 1664. f. Omitto editiones Sulpicii in Orthodoxographorum posteriore editione A. 1569. & in Bibliothecis Patrum. Ga

* Acta Erud. 1712. p. 395.

** Quæ Possevino non satis orthodoxa visa sunt in Sigonii ad Severum notis, vide si placet lib. V. Bibl. selectæ c. 17.

† G. Hornii hallucinationes in notis ad Sulpicium admissas notat Sam. Bochartus Epistola ad Is. Vossium T. 1. Op. p. 1146. seq.

Gallice vertit Girius Parif. 1659. 12. Vide Dan. Gvil. Molleri diff. de Sulpitio Severo Altdorfii 1686. §. 17.

Belgice cum notis & continuatione Petri Rabi ad Caroli V. tempora Roterd. 1701. 4.

Sulpitium Severum ex Joh. Vorſtii editione recudi fecit Lipſiæ 1709. 8. * Thomas Fritſchius, addiditqve *ſeptem* præterea *Epiſtolas* à Baluzio & Dacherio pridem vulgatas, ſed brevibus V. C. *Joh. Clerici* notis in nova hac ἐκδόσει illuſtratas, qvi epiſtolas V. & VItam Severi eſſe addubitat. Hæc eſt editio, qvam ſub *Theodori Goralli* nomine pridem Clericus promiſit.

Vitam S. Martini Turonenſis ad Deſiderium, cum *Epiſtolis tribus* 1) ad Euſebium presb. 2) Aurelium Diaconum & 3) Baſſulam (qvem parentem venerabilem vocat Sulpitius) nec non *tres dialogos* de miraculis S. Martini, in qvibus Sulpitius, Poſtumianus & Gallus ** colloqvuntur, primus edidit cum Sedulio & aliis † Aldus Venet. 1502. 4. recuſa deinde Pariſ. 1511. Edidit & minus emendate Wolfgangus Lazius ad calcem Abdiæ Baſil. 1551. fol. Emendationes Jo. Meurſii parte 2. Exerc. Critic. cap. 15. Cenſuram doctam vitæ Martini à Sulpicio ſcriptæ habes in Latini Latinii Epiſtolis Rom. 1659. 4. editis pag. 315. ſeq. ubi Gregorium Turonen-

 ſem

* Mem. de Trevoux 1714. p. 1925.

** De his dialogis Gelaſius in decreto: *Opuſcula Poſtumiani & Galli apocrypha.*

† De quibus ſupra p. 293. ſeq.

ſem in aliqvibus ei præfert. Præfationem bene longam dialogis Sulpicii præmiſſam in Codice Naudæano memorat Labbeus p. 228. Bibl. novæ MSS. Vitam Martini & ex dialogis excerpta dat Surius 10. Novembr. nec non Rosvveydus in vitis Patrum libro IV. Nonnulla ex Epiſtolis cum notis contra G. Hornium producit Cambefiſius in Bibliotheca Concionatoria.

Epiſtolæ duæ ad Claudiam ſororem editæ à Baluzio Tom. 1. Miſc. pag. 329. 335. Ex his poſterior prodierat inter Hieronymi opera, & ſub Athanaſii nomine in Codice Regularum Holſteniano, ſed Sulpicio vindicatur ab auctore amœnitatum Criticarum editarum Gallice Pariſ. 17 8. 12. Journal des Sav. 1717. p. 649. ſqq.

Epiſtola V. à Luca Dacherio editæ Tom. 5. ſpicilegii.

De Severo ipſo conſule præ ceteris Tillemontium Tomo XII. memoriarum hiſt. Eccleſiaſticæ, Rosvveidum in limine notarum ad Paulinum, cujus plures ſunt ad Sulpitium Epiſtolæ: & Jo. Clerici Bibl. ſelectam T. 20 p 325 ſeq. ubi nonnulla etiam loca illius illuſtrat, qvæ Michaël de la Roche inſeruit Diario Londinenſi (Memoirs of literature) Tom. 1. pag. 61 A. 1710.

Chriſtiani Breithaupti diſſ. de ſtylo Sulpit Severi, Halæ Sax. 1713. Tricautii Abbatis diſſ. d vita & ſcriptis Sulpicii, recitata in Academi ſcientiarum Lugdunenſi A. 1710. 6. Jun. ubi etiai de eo, qvod Sulpicium Severum qvi à multis i

t

er ſanctos colitur, ex Romano Martyrologio expunxit Urbanus VIII. Pontifex, qvo nomine eum laudat Florentinius in admonitionibus præviis ad Martyrologium Hieronymi p. 51.

Alius Severus cujus carmen de mortibus boum memoravi ſupra pag. 278. Alius etiam Sulpicius Archiepiſcopus Bituricenſis, qvem à Sulpicio Severo diſtinguendum monet Nicolaus Faber in obſervatione de duobus Dionyſiis & Petrus Pithœus præfat. in Salvianum.

Novam Severi Sulpitii editionem ab A. 1716. parare accepimus Cl. V. Davidem Hofmannum, Uratislavienſem, cui Codicis MS. copiam fecit Rev. D. Jo. Andreas Schmidius.

Patriam *Pauli Oroſii* Bragam Luſitaniæ (Bragves) eſſe contendit Mondeiarus (Marcheſe di Mondeiar) in diſſertationibus hoc de argumento editis Cæſarauguſtæ. Contra Tarraconenſem eſſe Oroſium non dubitat Don Paolo Ignazio de Dabonaſſes & Ro in diſſ. Hiſtorica de patria Oroſii, edita Hiſpanice, Barcinone 1702. fol. libro qvadringentarum paginarum.

Editio Oroſii Veneta A. 1483. fol. opera & expenſis Octaviani Scoti Modœtienſis fuit in Bibliotheca Joannis Mori, Epiſcopi Elienſis. Hæc itaqve non ſecuta eſt * ſed anteceſſit Venetam qvam expenſis Bernardini Veneti de Vitalibus excuſam laudat Barthius XXXVI. 17. ad-

* Secutam ſcribit Nic. Antonius p. 181. Tom. 1. Bibl. Hiſpanæ veteris.

versar. nam hæc A. 1500. lucem vidit. Cave etiam credas Dan. Gvil. Mollero qvi Hittorpianam editionem pro prima venditat in diss. de Orosio, Altdorf. 1689. §. 23. Nec visæ mihi qvas idem laudat editiones Cornelii Gvalteri, Schonhovii & Roberti Stephani. Extant etiam editiones Parisiensis 1510. 4. qvam ex legato Perizoniano servat Bibl. Leidensis, & 1524. fol. apud Johannem Parvum & 1534. fol. typis Petri Vidovæi èdente Sebastiano Mengino, & 1574.

Colonienses 1526. fol. apud Eucharium Cervicornum, cum præfat. Gerardi Bolsvinge, Reckelinchusensis, & ex recensione Jo. Cæsarii 1536. 8. & apud Jasparem Genepæum 1542. 8. & cum notis Francisci Fabricii Marcodurani 1561. 1574 1582. 8. qvem nimis sibi in Orosio indulsisse notat Barthius XXXVI. 17. Adversar.

Omitto Orosium sæpius editum in Bibliothecis Patrum, nec non in Renati Laurentii de la Barre Historia veterum Patrum Christiana Paris. 1583. fol. & in Johannis Philippi Vorburgici Volumine tertio Historiarnm pag. 491. Francof. 1650. fol.

Præstantissima editio Moguntina 1615. 8. ubi caput primum libri primi auctius è MSto Genevensi, & præter Franc. Fabricii notas & emendationes Andreæ Schotti habentur etiam præmissæ volumini castigationes Lud. Lautii, † presbyteri Gandensis.

Ver-

† Perperam Lantii excusum in T. 1. Bibl. Latinæ.

Versio *Germanica* Hieronymi Boneri, Francof. 1576. 1581. fol.

Gallica Philippi le Noir Paris. 1526. fol.

Italica auctore M. A. Bonaccivoli, Venet. 1528. 4. Vide Dan. Gvil. Molleri diss. de Orosio, §. 25.

Hispanica MS. Didaci à Jepes, Toletani memoratur à Nic. Antonio Tom. 1. Bibl. vet. Hispan. p. 182.

Versionem liberiorem *Anglosaxonicam*, cui auctore Ælfredo Rege, navigationes qvædam septentrionales insertæ sunt, à Wilhelmo Elstob exspectare nos jussit Georgius Hickesius diss. Epistolica f. 98. Confer & ejusdem Catalogum MSS. Anglosaxonicorum p. 85.

Vocabulum *Hormesta*, qvod codices qvidam Orosii præferunt, vir eruditiss. Jo. Georgius Eccardus in diss. inserta Tomo primo Bibl. historico theologicæ Bremensis A. 1718. 8. T. I. pag. 325. derivat ab Gothico *armen*, misereri, velut, *armwist* sive *ormist*, miseria: uti Balthasar Bonifacius * illud corruptum putat ex vocabulis *Orbis mœstitia*: qvæ propius accedunt ad titulum qvem in vetustissimo Codice Bongarsius reperit, *de miseria hominum*, qvam vel D. Jo. Diecmanni τοῦ μακαρίτου *harmosta*, Bibl. Bremens. Tom. 1. pag. 546. à Græco vocabulo ἁρμόζειν aptare: vel ab ὅραμα qvod visionem significat, unde Græcobarbaram vocem *hormestam* composuisse Afros persuasit sibi vir doctus Jo. Schilterus Observat. 2. ad Chronicon

(ll) 5 Ar-

* Bonifac. de scriptoribus Rom. histor. legendis c. 31.

Argentoratense Kœnigshœvenii. Vel ab ὁρμὴ qvod denotat motum, impetum, agitationem, unde illud nomen deducebat Cotelerius in notis ad Tom. 2. monumentorum Ecclesiæ Græcæ pag. 621. vel Vossii ὁρμαθὸς veluti series rerum ac catena, aut Barthii *omnis historia*: vel deniqve *orchestra*, qvam nuncupationem Stephano Vinando Pighio in Hercule Prodicio probatam amplectitur Andreas Schottus præfat. ad editionem Orosiii Moguntinam.

Uti Orosius non pauca in opus suum derivavit ex scriptis Justini, Eutropii, Svetonii, & aliorum: sic multa Orosiii ad verbum repetuntur in Historia miscella.

Apologeticum contra Pelagianos de arbitrii libertate qvod cum Fausto de Gratia DEI lucem vidit Basil. 1559. 8. atqve deinde cum historiarum libris freqventer prælis datum est; suppositum Orosio esse contendit & hæreseos postulat Petrus Wastelius Carmelita in Vindiciis Johannis Hierosolymitani. Sed adversus leves Wastelii rationes facile illum Orosio vindicant & ab hæreseos nota defendunt viri docti. Vide Vossium lib 2. de Hist. Latin. cap. 14. & Historiæ Pelagianæ lib. 1. cap. 17. Jo. Garnerium ad Marium Mercatorem Tom. 1. pag. 354. seq. Papebrochium tractatu præliminar. ad Tom. 3. Act. Sanctor. Maji pag. XXI. Tillemontium Tom. XIII. memor. pag. 1008. Natalem Alex.

Secu-

Seculo V. hist. Eccles. pag 44. Henricum Noris in hist. Pelagiana &c.

Viros celeberrimos *Gerhardum von Mastricht* Bremæ & *Joannem Clericum* Amstelodami de adornanda nova Orosii editione cogitasse notant memoriæ literariæ Trevoltinæ A. 1712. pag. 1666. Sed Mastrichtius qvidem hoc ipso anno 1721. 9. Cal. Febr. annum agens 82. ætatis extinctus est, & Clericum aliæ ni fallor graviores curæ ab hoc instituto hactenus detinuere.

Commentarius in Cantica Trithemio & Possevino memoratus non Orosii est, neqve ut Vossius in Hist. Pelag. suspicabatur, Origenis sed Honorii, uti forte etiam Honorii est liber de viris illustribus qvem MS Cantabrigiæ in Bibl. S. Benedicti sub Orosii nomine Jamesius reperit.

A Valerio Andrea in Catalogo scriptorum Hispaniæ Orosio etiam tribuitur liber de ratione animæ, & Epistolarum volumen ad Augustinum & alios.

Ad hunc Orosium scripsit S. Augustinus librum contra Priscillianistas & Origenistas; cui Orosii commonitorium præmittitur, qvod incipit: *Jam quidem suggesseram sanctitati tuæ.* Tom. VIII. edit. Benedictinor. Amst. p. 431.

Q. Julius Hilario sive ut in Viennensi & Taurinensi Codd. appellatur *Hilarianus* scripsit Cæsario & Attico COSS. * *expositum de ratione paschæ & primi mensis*, qvod ad calcem epitomes Institutio-

* A. C. 397.

num

cum Lanctantii primus ex Taurinensi codice edidit Rev. D. Christophorus Matthæus Pfaffius, Cancellarius hodie Tubingensis Paris. 1712. 8. pag. 215--246. Meminit hujus scripti sui Hilarianus in libro *de cursu temporum* * sive Chronologia qvam deinde composuit & è tenebris erutam luci vindicavit Petrus Pithœus atqve inde in Bibl. Patrum Margarinus de la Bigne, A. 1579. unde recusa est in Parisiensibus insecutis & Coloniensi & novissima edit. Lugdunensi inter Sulpicium Severum & Orosium media pag. 373--376. Tomo VI.

737 *Joannes Sarisberiensis* sive *Salisburiensis* A. 1182. defunctus, à Jo. Lelando de scriptoribus Britannicis pag. 206. *Joannes Severianus*, à Menagio ad Laërtium p. 239. vocatur *Joannes Petitus*. Ipse de se in præfatione Metalogici sive Metalogicon:** *Cum ex mandato Domini mei* (Archiepiscopi Cantuariensis Theobaildi) *cui deesse non possum, sollicitudo totius Britanniæ, quod ad causas ecclesiasticas, mihi incumbat.* In vita Thomæ Archiep. Cantuariensis pag. 157. *Joannes cognomento de Saresberia, natione Anglus, qvi ex re nomen habens per gratiam duos sibi in capite sponsæ oculos cooptavit, sermone sapientiæ & sermone scientiæ abunde sibi dato per ipsum. Hic cum Neomartyre nostro* (in exilium pulso A. 1163.) *in tentationibus ipsius strenue & viriliter ad finem usque permansit. Qui cito post ejus martyrium* (Thomas interfectus A. 1170.) *à patria*

* Vide Lambecium lib. 2. de Bibl. Vindob. p. 853.

** Male *Mythologicon* apud Lelandum p. 208.

tria ſua Dei vocatione evocatus in Senonenſi provincia, in qua nobiſcum exulaverat, in Carnotenſem Epiſcopum promotus eſt. Epiſcopatum Carnotenſem Jo. anni gratulatur Petrus Blæſenſis Epiſtola 114. ſcripta A. C. 1172. in qva etiam memorat vitam Thomæ ab eodem compoſitam: *Illud autem noveritis quod de mandato Domini* (Eboracenſis) *Archiepiſcopi ſcribere triumphum B. Thomæ martyris attentaſſem, niſi aliud mihi ſcriptum fortuitus obtuliſſet eventus, in quo elegantia ſtyli ingenium Magiſtri Joannis Sarisberienſis exprimebat & linguam.* Vitam S. Anſelmi Cantuarienſis, ex Eadmero maxima parte à Joanne Sarisberienſi collectam edidit Henricus Warthonus Tomo ſecundo Angliæ ſacræ. Policratici antiqva verſio Gallica MS. fuit in Bibl. Menarſiana p. 35. *Policraticon des traces des Philoſophes & des truffes & vanitez de ceux qui ſuivent le Cours des Princes.*

INDEX AUCTORUM

qvos in Policratico nominatim laudat JOANNES SARISBERIENSIS.

ad paginas edit. Lugd. Bat. 1595. 8.

Ame-

Cœ-

Plu

INDEX SCRIPTORUM

laudatorum in JO. SARISBERIENSIS Metalogico.

Ad paginas editionis Pariſienſis 1610. 8.

Gal[illegible]

Richar

Hactenus de scriptoribus Latinis Christianis. Qvæ restant ea dare est animus, si DEUS vitam & valetudinem largitus fuerit, in Bibliotheca mediæ & infimæ Latinitatis.

CAPUT IV.

DE HISTORICORUM FRAGMENTIS & Collectionibus.

Ad pag.

738 *Sisenæ* fragmenta qvædam illustrat & Janus Gvilelmius Verisimil. III. 10.

Annalium *Fannianorum* compendium scripserat *Brutus*. Vide Cic. XII. 5. ad Atticum. De hoc *Fannio* dissertationem edidit Altorffii 1693. Dan. Gvil. Mollerus, in qva & alios Fannios refert post Glandorpium in Onomastico. Exstat & ejusdem Molleri de *Q. Fabio Pictore* diss. ibid. 1689. in qva §. 13. recte post Vossium observat Sigonium ad Livii lib. XXII. non scribere

se

ſe hiſtoriam Q. Fabii (ut verba Sigonii accepit Pighius) ſed Appiani Hannibalica legiſſe apud Lud. Beccatellum.

Fragmenta Hiſtoricorum ab *Auſonio Popma* colle-739 cta ſubjiciuntur ſine notis editioni Salluſtii Amſtelodamenſi 1661. 12. Sed Cantabrigienſi 1710. 4. cum notis *Popmæ*, noviſqve *Joſephi Waſſei* curis.

Meſſalæ libellus prodierat edente *Jac. Bedrota* ad calcem Flori edit. Colon. 1540. 8. & præmiſſus Livio Pariſ. 1552. f. Exſtat etiam in tomo poſteriore ſcriptorum Hiſt. Auguſtæ Jani Gruteri. Separatim etiam à ſe recenſitum vulgavit *H. Meibomius* ſenior. Helmſtadii 8. ſine temporis nota. Conf. Dan. Georg. Molleri diſſ. de M. Meſſala Corvino, Altdorf. 1689. pag. 14. & Jo. Conradum Dietericum in vita Auguſti pag. 169. Deperdita Meſſalæ, qvem *exactiſſimi ingenii in omnes ſtudiorum partes & latini utique ſermonis exactiſſimum obſervatorem* vocat Seneca Controv. 12. ſcripta ſunt: *Liber de litera S amatoria, liber de Romanis familiis, indignatio, libri de auſpiciis, Orationes & declamationes.* Obiit Anno V. C. 765. Deillium *deſultorem bellorum civilium* dixit Seneca Svaſor. 1. Plura de illo Nic. Faber ad Senecæ controverſ. 12.

Julii Exſuperantii libellus repertus fuit ad cal-741 cem Salluſtii de bello Catilinar & Jugurthino in MSto Petri Pithœi, unde ex Salluſtii hiſtoriarum libris breviarium qvoddam eſſe credi-

 tur,

tur, & à Joſepho Waſſe ſubjunctus eſt Salluſtio in nova editione Cantabrig. 4.

Exſuperantius qvidam Dertonenſis Epiſcopus ſubſcripſit Concilio Aqvilejenſi A. C. 381. Exſuperantius de Gallicia Lucenſis conventus municipii Celenis, interfuit Concilio Toletano A. 400. ſed hi nihil ad noſtrum. At hic noſter fortaſſe idem cum Exſuperantio qvem memorat Rutilius itinerar. lib. 1. v. 213. Alios Exſuperantios vide apud Papebrochium in Actis Sanctor. Tom. 7. Maj. pag. 261.

Julii Pomponii Læti compendium Hiſtoriæ Romanæ lucem primum vidit Venetiis 1498. 4. De hoc Julio Sanſeverino Sabino ſive Picentino, qvi Pomponii Læti nomen adſcivit, & Romæ A. 1497. 21. Maji diem obiit, vide Frid. Hannibalis Stempelii diſſ. de ſocietate abbreviatorum Romana Jen. 1704. 4. præcipue vero Diarium Venetum eruditorum Italiæ Tom. 22. pag. 366. ſeq.

745 Feneſtellæ tributi libri II. de Sacerdotiis & Magiſtratibus Romanorum cum ſcholiis Matthiæ Bredenbachii, Kirſpenſis Weſtphali prodiere Colon. 1539. 8. Eos Flocco vindicarunt etiam Flavius Blondus in Hetruria ſua & Voſſius in Hiſt. Latin. Flocci Epiſt. ad Brandam Cardinal. A. 1443, defunctum, qvam evolvit Gyraldus, ſuppreſſam eſſe in editionibus, dolet *Simon Leewius* JCtus qvi Lugduni Batav. 1672. 8. edidit Volumen qvod inſcribitur *de origine & progreſſu*

Juris

Juris Civilis Romani auctores & fragmenta Juris consultorum. In hoc post titulum secundum libri primi Pandectarum de Origine Juris, notis Variorum illustratum seqvitur *Lucii Fenestellæ de Magistratibus Romanis libellus* (hunc enim auctorem verum esse sibi persvasit Leevvius, licet à Flocco qvædam addita è Plinio, Gellioqve. *Cætera*, inqvit, *omnia ipsius L. Fenestellæ*, qvi Augusti ætatem attigit, *esse nullus dubito*) cum selectis notis ex accurata editoris recensione.

Julii Pomponii Læti de Romanis Magistratibus Jurisperitis & Legibus ad M. Panthagagatum libellus cum notis.

Fragmenta legum XII. Tabb. cum selectis notis Jac. Gothofredi & aliorum.

Edictum Perpetuum à Salvio Juliano JCto compositum ad ordinem Digestorum restitutum.

Tituli ex corpore *Ulpiani* JCti, cum notis.

Julii Pauli JCti receptarum sententiarum ad filium libri V. cum notis selectis Jac. Cujacii.

Caji JCti è IV. libris Institutionum fragmenta, ex ultima Jac. Oiselii recensione cum ejusdem & aliorum selectis notis.

Mosaicarum & Romanarum Legum collatio ex Bibl. Petri Pithœi cum ejus notis & emendationibus.

Simonis Leevvii de origine, progressu, usu atqve auctoritate Juris Civilis Romani ejusqve varia editione atqve emendatione, historica narratio pag. 711-747.

Chro-

Chronici Canones & fasti Consulares à Romulo Rege usqve ad Justiniani Imp. exitum. *Hactenus Volumen Simonis Leewii.*

De Historicis Latinis præclarum opus *Gerhardi Johannis Vossii* A. 1627. primum in lucem editum & auctius A. 1651. Lugd. Batav. atqve inde iterum in Germania Francof. 1677. in 4. ac deniqve inter Vossii Opera tomo qvarto Amst. 1703. fol. recusum, omnium manibus teritur. In illud notæ & animadversiones *Christophori Sandii* prodierunt Amst. 1677. 12. *Joannis* vero *Hallervordi* Regiomontani spicilegium Jen. 1672. Utraqve recudi curavi Hamb. 1709. 8. cum Bernardi à Mallincrot centuriis circiter qvinqve Paralipomenon de Historicis Græcis, & Lud. Nogarolæ diatriba de Viris illustribus genere Italis qvi Græce scripserunt. Ab eo tempore præclara ad Vossii librum tertium de Historicis Latinis natione Italis (a Petrarcha usqve) adnimadversa & paralipomena auctore nobilissimo atqve eruditissimo viro *Apostolò Zeno* inserta sunt Diario Veneto eruditorum Italiæ, tomo nono & seqventibus, qvæ ex Italico idiomate verti Latine & separato volumine edi ex usu studiosorum esset. *Petri Criniti* de Historicis Latinis ineditum librum memorat Vossius pag. 673. *Ludovici Jacobi à S. Carolo* paralipomena inedita de historicis Græcis & Latinis Claudius Sarravius pag. 266. seq. Epist. Magis etiam dolendum *Thomæ Reinesii* ad Vossium observationes non vidisse lucem, de qvibus ipse in Episto-

lis

lis ad Hofmannum pag. 33, 311. &c: Dolendum qvoqve, vanam fuisse spem qvam fecit editio Amstelodamensis A. 1688. Opusculorum Mythologicorum, Physicorum & Ethicorum Thomæ Galei, in qva ad Palæphatum promittitur Vossius de Historicis Græcis & Latinis edendus duplo auctior, cum temen in insecuta A. 1703. nihil accesserit secundæ Anni 1651. Inter Epistolas aliorum ad Vossium, qvæ Vossii Epistolis subjiciuntur, octava & octogesima est *Arnoldi Buchellii*, in qva nonnullæ ad libros de Historicis Latinis observationes. Non contemnenda etiam qvæ annotavit celeberr. Helmstadiensium Theologus *Jo. Fabricius* T. 2. Bibliothecæ suæ pag. 478-501. *Francisci Motthani Vayeri* de Historicis * Græcis & Latinis liber Gallice editus Paris. 1646. 4. atqve inter ejus opera Tom. 1. edit. in fol. 1656. & Tom. 3. edit. in 12. Paris. 1669. *Martini Hanckii* de Romanarum rerum scriptoribus liber I. Lips. A. 1669. 4. & liber II. A. 1675. 4. magnum studium auctoris & accurationem prodit, perinde ut ejus liber de scriptoribus Byzantinis A. 1677. 4. *Balthasaris Bonifacii* de qvadraginta Romanæ historiæ scriptoribus cum *Caroli Sigonii* judicio & *Adriani Politi* ordi-

* Historici *Græci* de quibus differit Vayerus, sunt: Herodotus, Thucydides, Xenophon, Polybius, Diodorus Sic. Dionysius Halicarnasseus, Josephus, Arrianus, Appianus, Dio Cassius, Herodianus, Zosimus, Procopius, Agathias. *Latini*: Sallustius, Cæsar, T. Livius, Vellejus Paterculus, Q. Curtius, Tacitus, Florus, Suetonius, Justinus, & Ammianus Marcellinus.

ordine hiſtoriæ Romanæ legendæ, ne alias editiones commemorem, prodiit Helmſtadii 1624. 4. & exſtat qvoq; cum *Petri Angelii* Bargæi libello qvo ordine ſcriptores hiſtoriæ Romanæ legendi ſint. Nam *Sylvii Conradi* judicium de latinæ hiſtoriæ ſcriptoribus Rom. 1639. minore forma editum non vidi. *Marquardi* vero *Freheri* directorium utiliſſimum ex qvo cognoſcere licet ubi præcipui Chronologi, Annalium ſcriptores & Hiſtorici incipiant & ubi deſinant, cum ejus collectione ſcriptorum Germanicorum prodiit Francof. 1624. 1637. fol. & ex Nobiliſſimi D. Burch. Gothelf Struvii recognitione Argentor. 1717. fol. & ſeparatim cum auctario locupletiſſimo egregii viri *Jo. Davidis Kœleri*, Altdorf. 1720. 4. ſubjuncta Caſparis Sagittarii diſſ. de præcipuis Hiſtoriæ Germanicæ ſcriptoribus. Brevis eſt ſed lectu digna ſeries hiſtoricorum qvam *Jacobus Capellus* præmiſit hiſtoriæ Eccleſiaſticæ primorum qvinqve ſeculorum, Sedani 1622. 4. *Degorei Whear* relectiones hiemales de ratione legendi utrasqve hiſtorias Civiles & Eccleſiaſticas Oxon. 1625. 1637. 1662. Cantabrig. 1680. & cum *Nic. Horsmanni & Edmondi Bohnii* ſupplemento Lond. 1685. 8. prelis datæ, iterumqve editæ in Germania, Noriberg. 1662. 8. & noviſſime Tubingæ, inſigniumq; *Jo. Chriſtiani Neu*, τȣ͂ μακαρίτȣ acceſſionum volumine duplici & tertio, mantiſſa de rerum Germanicarum ſcriptoribus locupletata: & *Jo. Andreas Boſius* in diſſertationibus de prudentia & eloqventia civili

civili comparanda Jen. 1677. 4. & cum Tho. Crenii notis in tomo 2. methodorum Lugd. Bat. 1696. 4. & addita ejusdem Bosii notitia scriptorum historiæ universalis, * Jen. 1698. 4. curante Georgio Schubarto: *Joannes* item *Henricus Bœclerus* in Bibliographia histotico politico Philologica A. 1677. 8. data prælis & emendatius atqve cum insignibus accessionibus V. C. Joannis Gottlieb Krause recusa Lipsiæ 1715. 8. non pauca Vossio præterita nos docent. *Jo. Jac. Batierii* sive *Jac. Christophori Iselii* dissertatio de Historicis Latinis melioris ævi, Basil. 1697. Historici, Chronologi & Geographi celebres literarum ordine descripti à *Martino Zeilero*, Ulm. 1652. 8. *Lancelotus Voisin de la Popeliniere*, nomine suo præterito Paris. 1599. 8. Gallice vulgavit Historiam Historiatum sive Historicorum, *Histoire des histoires.* Novissime omne punctum tulit, qvi notitiam delibatam Historicorum omnis generis studiosis offert *Langletus de Fresnoi* ** in methodo discendæ historiæ, Gallice edita Parisiis 1713. 8. & recusa mox Bruxellis & cum illustris *Jo. Burchardi Menckenii* auctario libere ac selecto, Lipsiæ 1714. 8. atqve Italice † Venet. 1716. 8. & cum novis ex divite Menckenii penu additamentis, Germanice †† Lips. 1718.

* De his etiam Edward Simson in parasceve ad Chronicon Catholicum Oxon. 1652. fol.

** Journal des Sav. 1713. Tom. 2. pag. 207. Deutsche Acta Erud. Tom. 2. pag. 1045. Neue Bücher-Saal XXXVII. p. 9.

† Giornale de letterati d'Italia Tom. 27. pag. 469.

†† Acta Erud. 1719. p. 184. abgesonderte Bibl. T. 1. p. 691.

1718. 8. Longum præterea eſſet commemorare qvi Hiſtoricos omnis gentis & recentiorum maxime temporum commemorarunt, ut ſolum indicem qvidem texentes *Paulus Bolduanus* in Bibliotheca Hiſtorica, Lipſiæ 1620 4. *Steph. Prætorius* in Catalogo Hiſtoricorum. Witeb. 1597. 8. *Gabriel Bucelinus* parte 2. nuclei Hiſtoriæ univerſal. Auguſtæ. Vindel. 1664. 12. *Georgius Draudius* in Bibl. claſſica, & in Bibl. Philoſophica *Martinus Lipenius*: Præter hos vero *Philippus Glaſerus* in admonitione de recte legenda hiſtoria & catalogo hiſtoricorum. Argentor. 1629. 4. *Thomas Dempſterus* in judicio de omnibus omnium gentium & temporum hiſtoricis, Pariſ. ſine nomine auctoris: *Jo. Bodinus* ad calcem Methodi hiſtor. *Antonius Poſſevinus* in Bibl. ſelecta libro XVI. *Jacobus Gordonus* in Chronologia &c. Jam laudatus mihi *Burchardus Gothelf Struvius* in Bibliotheca hiſtorica ſecundum monarchias, regna, ſecula & materias diſtincta Jen. 1705. 8. *Chriſtianus Gryphius* de ſcriptoribus Hiſtoricis ſeculi XVII. res cujusvi gentis Europæ illuſtrantibus Lipſ. 1710. 8. & Clariſſimus *Joannes Hubnerus* noſter in amœna atq erudita Bibliotheca ſua Hiſtorica, ſcripta Ger manice, cujus Centuriæ octo qvæ viderunt lu cem Lipſ. 1715--- 1720. 12. etiam plurium evol vendarum deſiderium injiciunt lectoribus.

Specialem Bibliothecam Hiſtoricam nullan neqve locupletiorem ſol aſpexit, neqve accura tiorem aut melius digeſtam evolverunt erudi

qvar

qvam *Gallicam* nuper in lucem datam ab præstantissimo Viro *Jacobo Longo* presbytero sacri Oratorii Paris. qvem hic ipse annus 1721. magno omnium literis operantium dolore eripuit nobis, atqve pulcherrimos ejus, qvibus erat intentus, conatus alios intervertit. Ejus Bibliotheca historica Galliæ, excusa Paris. 1719. fol. De aliis qvi ante illum in eodem argumento versati fuerunt videndus ipse n. 6545. seqq. ubi etiam n. 6553. mentionem facit isagoges in historiam scriptorum Historiæ Gallicæ, qvam dedi Hamb. 1708. 8. in qva 1) *Andreæ du Chesne* Bibliotheca Chronologica scriptorum ab originibus regni Francici ad sua usqve tempora (ex edit. Paris. 1663. 12.) 2) *Christiani Gryphii* de scriptoribus seculi XVII. res Gallicas spectantibus, ex opere tunc adhuc inedito: & 3) *Hermanni Dieterici Meibomii* de Gallicæ historiæ periodis & scriptoribus disputatio.

Bibliothecam Historicam *Hispanam*, *Lusitanamque*, merito aliqvis adhuc desideret etiam post subsidium qvod Nic. Antonius in indice ad Bibliothecam suam Hispanam Tom. 2. p. 604. seqq. suppeditat.

Germanicam Bibliothecam Historicam, longe adhuc absumus, ut similem vel plenam æqve, vel tam bene digestam accuratamqve habeamus: licet specimen qvoddam pridem edidit *Michaël Hertzius* Erfurt. 1679. fol. & celeberrimus *Jo. Georg Eccardus* A. 1705. 8. Consilium Vorschlag wie eine Bibliothec der deutschen Ge-

ſchicht-Schreiber verfertiget werden ſoll.) Et *Gotfridus Ruhlmannus* in Epiſtola data A. 1715. ad sereniſſ. Principem Schwartzburgicum ſvadet in ſingulorum Principum aulis, liberisqve Rebusp. Bibliothecam ſcriptorum de rebus patriis ſtudioſe colligendam eſſe, & ipſe ſpem Bibliothecæ Hiſtoricæ ampliſſimæ & pulcherrimæ in lucem à ſe edendæ facit. Partes etiam attigerunt nonnulli ut *Palatinam* nuper *Georgius Chriſtianus Johannis* de ſcriptoribus ad Hiſtoriam Palatinam cognoſcendam facientibus, ante Dan. Parei hiſtoriam Palatinam, recuſam Francof. 1717. 4. *Suevowirtebergicam*, *Georgius Conradus Pregizerus* in parte ſecunda Bibliothecæ Suevowirtebergicæ ad calcem patris Jo Ulrici Pregizeri Sveviæ & Wirtenbergiæ ſacra Tubing. 1717. 4. pag. 439. ſqq. Etiam de *Sileſiacæ* Hiſtoriæ ſcriptoribus ineditis exſtat Epiſtola *Godfridi Rohni*, Uratislav. 1693. 4. & *Chriſtiani Rungii* Miſcellaneorum faſciculi tres Olsn. 1712. Brigæ 1713. & Uratislav. 1714. 4. E ſcriptores de rebus Sileſiacis notavit *Godfridi Dewerdeck* prolegomenis ad introductioner in rem Sileſiæ numariam, qvam Germanic vulgavit Jauravii 1711. 4. Et Bibliothecar Sileſiacam exſpectare juſſi ſumus à *Jo. Caſpa Eberto*, cujus ſpecimen in Novis literariis Han burg. A. 1705. p. 287.

De ſcriptoribus rerum *Hungaricarum*, *Dav Czwittingerus* in ſpecimine Hungariæ literat Francof. 1711. 4.

D

De *Damicarum* rerum historicis pauca sunt qvæ *Joannes Suaningius* attingit in prolegomenis ad Chronologiam Damicam, Hafniæ 1650. fol. pag. 28. seq. *Andreæ* autem *Vossii*, *Claudii Lyschandri*, *D. Hectoris Godfridi Masi* & *Ottonis Speringii* promissæ lucubrationes & affectæ non viderunt lucem. Itaqve primus in hoc genere operæ pretium fecit Rev. Nicolaus Petrus Sibberen, cujus Bibliotheca historica Dano Norvvegica prodiit Hamb. 1716. 8.

De *Anglicanæ* historiæ periodis & scriptoribus brevis exstat sed erudita dissertatio *Hermanni Dieterici Meibomii* Helmst. 1702. 4. justum vero opus *Guilelmi Nicolsoni* Bibliotheca historica Anglicana, tribus voluminibus in 8. A. 1707. primum & deinde auctior uno volumine Lond. 1714. fol. utraqve editio Anglice.

Eidem *Nicolsono* debemus Bibliothecam Historicam *Scotiæ*, the Scottish historical library. Lond. 1702. 8.

Belgicæ Bibliothecæ Historicæ loco est *Adriani Pars* index Batavicus, Belgico idiomate editus Lugduni Batav. 1701. 4.

Polonicarum rerum Historicos non indiligenter persecutus est Nobiliss. Vir *Sam. Joachimus Hoppius*, schediasmate literario de scriptoribus Historiæ Polonicæ, Dantisci 1707. 4. qvod auctius deinde cum *Gabrielis Groddeckii* τȣ̃ μακαρίτȣ & *Valentini Schlieffii*, Patricii Gedanensis auctario & annotationibus præmissum est Jo-

annis Duglossi historiæ Polonicæ Lips. 1711. fol.

De Historicis *Venetis* qvi auctoritate publica res sereniss. illius Reip. tradiderunt, *Apostolus Zenus* in museo Minervæ Venetæ (Galleria di Minerva) Tom. I. pag. 165--168.

Historiæ naturalis scriptorum Bibliothecam dedit qvi multis & ipse curiosis & diligentibus scriptis eam locupletat qvotidie, V. C. *Jo. Jacobus Scheuchzerus*, Tiguri 1716. 8.

Scriptores *Historiæ Ecclesiasticæ* qvi commemoraverunt multi sunt, qvos laudant *Jo. Andreas Bosius* in schediasmate de comparanda notitia scriptorum Ecclesiasticorum Jen. 1673. 4. & in tomo tertio methodorum Thomæ Crenii Lugd Bat. 1699. 4. *Caspar Sagittarius* introductione in Historiam Ecclesiasticam Jen. 1694. 4. (qvam altero tomo locupletavit Rev. D. *Jo. Andreas Schmidius* Jen. 1718. 4) *Th. Ittigius* in schediasmate de auctoribus qvi de scriptoribus Eccles. egerunt. Lips. 1711. 8. cum notis V. C. *Christiani Ludovici* edito; necnon prolegomenis ad Seculi I. selecta capita, Lips. 1709. 4. ubi recentiores Annalium & Hist. Eccles. scriptores & in præfat. ad seculum II Lips. 1711. 4. ubi veteres perseqvitur. Vide etiam sis qvos laudo præfat. ad Tomum V. Bibl. Græcæ. Hamb. 1712. 4.

Deniqve *historiæ literariæ* scriptorum notitia petenda ex *Philippi Labbei* Bibliotheca Bibliothecarum toties recusa, qvæ post bina *Antonii Teis*

seri

ſerii volumina Genev. 1686. & 1705. 4. novo etiam ſtudio Viri alicujus docti ſuppleri ac locupletari deſiderat.

CAPUT V.
DE VARIIS MONUMENTIS Antiqvis.

Ad Pag.

Faſti Capitolini occurrunt etiam in Gruteri 746 theſauro Inſcriptionum pag. CCLXXXIX. ſeqq. Primum vulgata à Bartholomæo Marliano Rom. 1549. 8. *Conſulum, Dictatorum, Cenſorumque Romanorum ſeries, una cum ipſorum triumphis, quæ marmoribus ſculpta in foro reperta eſt atque in Capitolium translata*, Gentilis Delphinii & Thomæ Cavallerii opera, auſpiciis Alex. Farneſii Cardinalis.

Monumentum Ancyranum ante Busbeqvium 747 luſtraverat Antonius Verantius. De Busbeqvio qvi illud in legatione ad Turcarum Imp. Solimanum II. A. C. 1553. deſcripſit, vide ejus Epiſtolam 1. legationis Turcicæ pag. 87. Danielis Coſſoni & Jac. Gronovii emendationes annotatæ qvoqve ſunt in nova Inſcriptionum Gruteri editione pag. CCXX. Exſtat etiam illud in Rutgerſii variis Lect. pag. 163. & qvale Gronovius ex Coſſoni ſchedis edidit, in Jo. Gvil. Baieri fil. hiſtoria monumenti Ancyrani, Jenæ 1703. 4. Ab eo tempore recenſitum denuo prodiit in tomo ſecundo itineris Pauli Lu-

cæ in Græciam & Aſiam Minorem Pariſ. & Amſt. 1714. 12. & in itinere poſtumo Joſephi Pittonis Turnefortii Tom. 2. pag. 578. ſeq. editionis qvæ poſt Pariſienſem prodiit Amſt. 1718. 4. Gronovii notam qva Noriſius præter rem reprehenditur refellit Ez. Spanhemius Tom. 2. numiſm. pag. 361.

748 *Auguſti* familia ſive ſtemma genealogicum illuſtrant Lambecius in prodromo Hiſt. literar. Reineſ. Epiſt. ad Rupertum pag. 423. & virorum doctorum notæ ad Svetonium.

749 Scripta *Auguſti* qvorum fragmenta Rutgerſius collegit, fuere Epiſtolæ pag. 136. Codicilli pag. 149. Edicta pag. 150. reſcripta Bruto de Catone pag. 152. Hortationes ad Philoſophiam pag. 153. Orationes funebres ibid. Carmina pag. 154. Mandata de adminiſtranda Rep. pag. 157. Commentaria ad Agrippam & Mæcenatem p. 157. Breviarium Imperii pag. 157-177. Rationarium Imperii pag. 158-178. De vita ſua libri tredecim pag. 158. Index rerum à ſe geſtarum pag. 163. Teſtamentum pag. 163. Mandata de funere ſuo pag. 170. Deſcripſit & Orbem terrarum ut ex Itinerario Antonini colligunt viri docti, nec non ex Plinio qvi Auguſti ordinem in partitione Italiæ ſeqvi ſe negat; ſed non in alio opere factum id videtur ab Auguſto, qvam in breviario Imperii. Feſcenninos verſus in Pollionem compoſuiſſe conſtat è Svetonio, qvi Pollio interrogatus cur non reſponderet, *non facile eſt*, inqvit, *in eum*

ſcri

ſcribere qui poteſt proſcribere. Superſunt & feſcennina qvædam Auguſti in Antonium, in Catalectis Poëtar. Confer qvæ viri docti ad Martial. XI. 21. Præterea cum libris XIII. de vita ſua, tragœdiam * de Ajace & Achille memorat Svidas. Sed illam non abſolviſſe nec edidiſſe, ſed deleviſſe ipſe Auguſtus teſtis eſt: qvi à Lucio tragœdiarum ſcriptore interrogatus qvid ageret Ajax ſuus, *in ſpongiam*, inqvit, *incubuit*, ut narrat Macrobius libro ſecundo Saturnal. capite 4. qvo toto joci Auguſti referuntur, ut ſtrategemata à Polyæno VIII. 24. Tribus Auguſti voluminibus qvæ memorat Svetonius cap. 101. Dio libro 56. qvartum adjungit præcepta & conſilia Tiberio & Reip. data ἐντολὰς καὶ ἐπισκήψεις τῷ Τιβερίῳ καὶ τῷ κοινῷ. Adde Jac. Pontani Philocaliæ lib IV. cap. 13. Acta temporum Divi Auguſti citat Plinius lib. XIII. cap. 13.

Ad pag. 162. *Rutgerſii* in fragmentis Auguſti Imp. adde hunc locum Servii ad Eclog. IX. *Bæbius Macer circa horam octavam, ſtellam ampliſſimam quaſi lemniſcis coronatam ortam dicit, quam quidam ad illuſtrandam gloriam Cæſaris juvenis pertinere exiſtimabant. Ipſe animam Patris ſui eſſe voluit, eique in Capitolio ſtatuam, ſuper caput auream ſtellam habentem poſuit. Inſcriptum baſi fuit* Καίσαρι ἡμιθέῳ. *Sed Vulcanius Aruſpex in Concione dixit, cometem eſſe, qui ſignificaret exitum noni ſæculi & ingreſſum decimi, ſed quod invitis Diis ſecreta*

(nn) 4

* Male interpres *tragœdias.*

creta rerum pronunciaret, ſtatim ſe eſſe moriturum, & nondum finita oratione in ipſa concione concidit. Hoc etiam Auguſtus in libro ſecundo memoriæ vitæ ſuæ complexus eſt.

De eruditione & eloqventia Auguſti operæ pretium eſt conſulere C. V. Jo. Gvil. Bergeri ſpecimen Rhetorices Auguſtæ, Witeberg. 1710. 4. De legibus ab Auguſto conditis Jo. Conradum Dietericum in Auguſti vita pag 207. ſeq. Gieſſæ 1666. 4.

Ad calcem libri præclari de Roma Georgius Fabricius Baſil. 1540. 1549. & 1560. 8. ſubjunxit libros duos Antiqvitatum, qvibus in editione Baſil. 1587. 8. liber tertius acceſſit, ſive potius liber ſecundus multum auctus ab auctore & in duos digeſtus exhibetur.

L. Cuſpidii teſtamentum, qvod perinde ut Epitaphium Claudiani confinxit * Pomponius Lætus, exſtat in appendice theſauri Inſcript. Gruteri pag. 19. Prodierat Baſileæ in 8. ſine anni nota, L. Cuſpidii teſtamentum cum inſtrumento fines agri inter Genuenſes & Veiturios ſtatuente L. Cæcilio Q. F. & Q. Mutio Q. F. COSS. & formata contractus Bebii Porcæ, Sempronii teſtamento militari, breviario rerum L. Sicinii Dentati, Q. Fabii Max. & L. Metelli, Pompejiqve Magni: adjunctis qvibusdam antiqvis epigrammatibus & inſcriptionibus. Titulus libelli eſt: *Ex venerandis Antiqui-*

* Giornale de' letterati d'Italia Tom. 22. p. 400.

tiquitatis reliquis exemplum Instrumenti Romani &c.

Testamentum ludicrum Grunnii Corocottæ Porcelli edidit Ottomarus Luscinius, Argentorati 1522. 8. ad calcem Dialogi qvem inscripsit Grunnium, in qvo disserit utrius natura ad virtutem & felicitatem propius accedat, hominis an bruti animantis. Idem ex Lambecii editione occurrit etiam in Clarissimi Almeloveenii notis ad Apicium lib. VIII. c. 7. p. 236.

Caput ex testamento M. Megonii est in Gruteri thesauro pag. CCXV. Et testamentum Grunnii Porcelli in appendice p. XVIII.

Testamentum Ermentrudis matronæ ap. Mabillonium de missa gallicana p. 463. 750

Cæsarii Arelatensis testamentum in Petri Saxii Pontificio Arelatensi pag. 100. seq. Aqvis sextiis 1629. 4.

Formulas qvasdam testamentorum seqvioris ætatis s. Sæculi XIII. & XIV. vulgavit Antonius Matthæus post A. Alciati parænesin contra vitam monasticam Lugd. Batav. 1708 8. Arnaldi de Auxio, Cardinalis A. 1320. Baluzius in actis Veteribus ad vitas Paparum Avenionensium pag. 379. Nic. de Freanville Cardinalis A. 1321. p. 409. Reginæ de Gutto Comitissæ Armaniacensis p 462. Delphinæ de castro novo p. 758. Petri de Judicia Cardinalis p. 780. Petri Flandrini Cardinalis p. 928. & alterum falsatum p. 933. 934. Gvil. de Chanaco Cardinalis p. 952.

Petri de Croſo p. 1008. & 1015. Anglici Epiſcopi Albanenſis pag. 1021. Gvil. Cardinalis de Agrifolio p. 1071. Petri de S. Martiale, Archiepiſc. Toloſani pag. 1076. Joannis de Murolio Cardinalis p. 1092. S. Domnuli Cenomanenſis T. 3. Act. Sanctor. Maji XV. 611. ſeq.

In editionibus Antiqvitattum G. Fabricii in duos tantum libros diſtinctis *liber ſecundus* exhibet *Epitaphia antiqua varia LXXI.* ſcripta verſibus & *Calendarium Vetus Romanorum* hactenus ineditum. Sed in editione poſtrema, qva liber ſecundus, ut dixi, auctus atqve in duos disjectus eſt.

In libro ſecundo occurrunt Epitaphia antiqva qvæ mariti uxoribus, parentes liberis, liberi parentibus, altores alumnis, Patroni libertis, liberti Patronis, varii variis poſuerunt. *Libro tertio* Heroum & eruditorum tumuli, anathemata, inſcriptiones, Epigrammata, Calendarium vetus Romanum, Epitaphia varia, qvæ congreſſit & hinc inde illuſtravit G. Fabricius.

Jo. Mabillonius obiit Pariſ. 27. Dec. 1707. natus in agro Remenſi 23. Novemb. 1632. Vide Theodoricum Ruinartum in ejus vita, & Ephemerides Pariſ. Januar. 1708. pag. 196. ſeq. Ejus opus admirandum de re diplomatica ex auctoris recognitione recuſum A. 1709. præmiſſo A. 1704. ſupplemento.

751 Eduardi Bernhardi litteraturam illuſtris Vir Ezech. Spanhemius recudi curavit (non integram tamen qvod dolendum) in editione Londi-

dinensi Operis sui de usu & præstantia numismatum, Tom. 1. diss. 1. p. 80. 82. & 114. Obiit Ed. Bernhardus A. 1697. 12. Jan. Spanhemius vero A. 1710. ætatis 81.

Dan. Papebrochii S. J. Tomus secundus Act. Sanctorum Aprilis lucem vidit Anvv. 1675. fol. in cujus propylæo pag. XVI. seq. legitur etiam Alexandri Wilhelmii ad Papebrochium Epistola, qvi Wilthelmius nonnulla de litterarum latinarum characteribus antiqvis notavit ad Diptychon Leodiense, Leodii 1659. fol. qvemadmodum & Henricus Noris ad Cenotaphia Pisana Venet. 1681. fol. Ab Papebrochio erudito viro tradita qvædam de dignoscendis antiqvis diplomatibus confutaverat Mabillonius, itaut Papebrochius ipse agnosceret, & per litteras gratias ageret, qvas deinde à Germonio ex eadem S. I. oppugnatus publici juris Mabillonius fecit.

De illa controversia præter M. Antonium Gattum aliosqve à me in Bibliotheca latina nominatos consulenda Scipionis Marantæ Messanensis expostulatio in Bartholomæum Germonium pro antiqvis diplomatibus & codicibus MSS. Messanæ 1709. 8. Epistolæ item octo s. dialogi Gallice editi hoc titulo: *Histoire des contestations sur la Diplomatique avec l' analyse de cet ouvrage, composé par le R. P. Dom. Jean Mabillon.* Paris. 1708. & 1718. 12. Lazzarini, Murri toparchæ responsio ad Germonium Romæ A. 1705. edita & illustrissimæ Principi Vallimonturrensi dicata.

752

ta. Defenſio ejusdem à Cajetano Lombardo Philoſopho & Medico Neapolitano Venet. 1708. 8. Acta Erud. Tom. 4. ſuppl. p. 354. Germonii de veteribus hæreticis Eccleſiaſticorum Codicum corruptoribus Pariſ. 1713. 8. & Petri Couſtant, Benedictini, vindiciæ veterum Codicum. Ibid. 1715. 8.

752 Plura dabunt Mich. Hertzius in diſſ. de fide diplomatum, Simon Frid. Hahnius * in præfatione ad diploma fundationis Bergenſis, diſſerens de artis diplomaticæ inſtauratoribus, Magdeb. 1710. 4. Jo. Petrus Ludevvig prolegomenis ad tomum primum reliqviarum MSS. atqve diplomatum omnis ævi, Hall. 1710. 8.

Diploma Lindavienſe ut adverſus Henricum Wagnereccium Daniel Heiderus & Hermannus Conringius, ita adverſus Maximilianum Raſſelerum A. 1700. oppugnavit Wilh. Erneſtus Tenzelius & A. 1713. Jo. Reinhardus Wegelinus. Vide ſis etiam Caſp. Sagittarii hiſtoriam lacus Bodamici p. 101. ſeq.

Poſt deperditam Schelſtrateni de antiqvis litterarum Græcarum latinarumqve characteribus lucubrationem, interim qvod ad Græcas ** attinet fruimur pulcherrimo Bernhardi Montfauconi opere, qvod Palæographiam Græcam inſcripſit & Pariſ. 1708. fol. in lucem edidit: ad cujus calcem ſubjuncta diſſertatio eru-

* Acta Erud. Tom. 6. ſupplementi p. 91.

** De Græcis litteris confer ſi placet ſcriptores quos laudavi in Bibl. Græca lib. 1. c. 23.

erudita de priſcis Græcorum ac Latinorum literis auctorem habet Nobiliſſimum Virum Johannem Bouhierium, Senatus Divionenſis præſidem.

753 *Notitia dignitatem* auctor CPolitanus videtur eidem Montfaucono pag. 133. Diarii Italici. Paullo poſt mortem Honorii ſcriptam notat Valeſius ad Sozomeni VIII. 25. Recuſa hæc eſt ſplendide cum Gvidi Pancirolli commentario in Grævii theſauro antiqvitatum Romanarum T. VII. Ultrajecti 1698. fol.

756 Infinitos etiam in theſauro Gruteriano latere carbones notat Jo. Harduinus, qvem ſi placet vide pag. 501. Opp. ſelectorum. Appianum & Amantium confictas à Franciſco Columna (in hypnerotomachia ſive ſomnio Poliphilæ lib. 1. cap. 19.) non dubitaſſe inſcriptionibus ſuis inſerere, notatur in notis ad Menagiana Tom. 4. p. 263.

757 *Petri Leonis de Caſtello* opus de Epitaphiis antiqvis (neſcio an editum) memorat Flaminius Vacca apud Bernhardum de Montfaucon pag. 119. Diarii Italici. De *Pomponii Læti* Inſcriptionibus antiqvis urbis Romæ, Giornale de' letterati d'Italia Tom. XXII. pag. 398. & 382.

Antiqva collectio veterum Inſcriptionum Romanarum neſcio qvo auctore vulgata in Jo. Mabillonii Analectis Tom. IV. p. 483. ad 505.

Dolendum eſt multas præclaras Marqv. Gudii obſervationes in autographo ejus (qvod in hac

hac urbe evolvi & hodie ſervat Biblioth. Gvelpherbytana) obvias, neſcio qvam ob cauſam in Amſtelodamenſi Inſcriptionum Gruteri editione deſiderari. Earum ſpecimina luculenta ex apographo Nobiliſſimi D. Michaëlis, Medici Glückſtadienſis excerpſit & in Actis Eruditorum Tomo V. ſupplementi pag. 4--37. edendas Lipſiam transmiſit amicus noſter Chriſtophorus Woltereck. Pluribus etiam Amſtelodamenſem qvam Gruterianam editionem ſcatere ſphalmatis typographicis, notatur in memoriis literariis Trevoltinis A. 1709. Julio pag. 1262.

Fulvium Urſinum fictitias Inſcriptiones non paucas & male deſcriptas edidiſſe notat Reineſius, qvem ſi placet vide pag. 457. Epiſtolar. ad Rupertum & 487. 490.

Veterum Inſcriptionum collectoribus & illuſtratoribus adde de Patavinis Bernardinum Scardeonium Baſil. 1560. fol. Jac. Philippum Thomaſinum Patav. 1649. 1654. 4. Sertorium Urſatum in monumentis Patavinis 1652. fol. Adde & Jo. Baptiſtam Ferretum in Muſis lapidariis antiqvorum. Veronæ 1672. fol. Jo. Chriſtophorum Zanchium in calce libri III. de Orobiorum ſive Cenomanorum in Italia origine Tom. I. Italiæ illuſtratæ pag. 180. ſeq. Jo. Lucium in Inſcriptionibus Dalmaticis &c.

758 *Jo. Bernhardus Bertram* Cancellarii Altenburgenſis filius eo ipſo vel proximo anno præma-

matura morte exſtinctus Jenæ A. 1634. ſub præſidio B. Jo. Mich. Dilherri diſſertationem defendit, cui titulus: *Examen Inſcriptionum antiquarum, nobiliorum obſcuriorumque.* Exſtat in Dilherri diſpp. Theologico Philologicis junctim editis Norimb. 1652. 4. Tom. 1. p. 52. ad 71. Illa pleraque fuerunt ex ſubminiſtratione Thomæ Reineſii, qvi eo tempore Poliater erat Altenburgenſis, & laudato Cancellario perfamiliaris, cujus qvædam carmina exſtant ſub nomine *Didymi Catharini.* Hæc Jac. Thomaſius in Burch. Gothelf Struvii faſciculo VII. Actor. Litterar. è MSS. erutorum pag. 5. Reineſium à Petro Servio, qvi Roma ei inſcriptiones rransmiſit, plus una vice deceptum notat ex Fabretti ore Schurzfleiſchius Tom. 2. Epiſt. arcan. 69. pag. 101. Reineſii Eponymologicum Criticum ſperamus editum iri Thoma Fritſchio curante recenſitum & locupletatum à Cl. Viro Chriſtiano Schœtgenio.

De *Octavii Boldonii* Epigraphicis ſive elogiis & Inſcriptionibus, Auguſtæ Peruſiæ 1660. fol. editis vide Reineſii Inſcriptiones pag. 826.

759 *Jacobi Sirmondi* explanatio Inſcriptionis antiqviſſimæ, qva Lucii Scipionis, Barbati F. elogium continetur, exſtat Tom. IV. Operum Sirmondi. Mentio ejus inſcriptionis apud Gaſſendum in vita Peireſcii ad A. 1616. Eandem illuſtravit *Hieron. Aleander.* De veteri Inſcriptione Narbonnæ nuper reperta vide Ephemerides literarias Pariſ. A. 1716. p. 325.

Nic.

Nic. Garziæ de Londogno Hiſpani & Bibl. Contarenæ præfecti annotationes ad antiqviſſ. inſcriptionem nuper in Gallia Ciſalpina repertam, inſertæ A. 1696. muſeo Minervæ Venetæ Tom. I. pag. 129--136. *Hieron. Baruffaldi* Ferrarienſis expoſitio antiqvæ inſcriptionis A. 1696. apud Ferrarienſes repertæ id. pag. pag. 369--381.

760 De Pyrrhi Ligorii inedita ſupellectile Inſcriptionum veterum hæc Joh. Harduinus p. 591. Operum Select. *Inſcriptionum hujusmodi immenſam ſupellectilem quadraginta amplius digeſtam voluminibus olim collegit Pyrrhus Ligorius, quæ Romæ extare dicitur in Bibliotheca Barberina & Farneſiana. Qua in vaſta mole atque congerie Spanhemius vir eruditus confitetur pag. 141. plura eſſe aut dubiæ fidei, aut confeſſæ novitatis.*

Marqvardi Gudii collectionem Inſcriptionum Veterum excudi Leovvardiæ, jam A. 1716. traditum in Tomo 24. Diarii Veneti eruditorum Italiæ p. 387.

761 *Gemmarum* antiqvarum collectoribus & illuſtratoribus addendi Æneas Vicus, & illuſtre Viri Jacobus de Wilde a) Dominicus Roſſi & Paulus Alexander Maffeus; b) Antoniusqve Capellus c) qvibus nuper acceſſer[unt]

pra[...]

a) Acta Erud. 1704. pag. 296.

b) Acta Erud. Tom. 4 ſupplem. pag. 302. & Ao. 171[.] pag. 299.

c) Prodromus iconicus ſculptilium gemmarum Baſil[i]diani, amuletici, atque talismanici generis, de muſ[eo] Antonii Capelli Senatoris Veneti. Venet. 1702.

præter Bernhardum de Montfaucon in Antiqvitate iconibus illustrata Tomo præcipue secundo pag. 353. seq. Jo. Martinus ab Ebermayer & Jo. Jacobus Baierus. d)

De antiqvis *numismatibus* Romanorum, sicut Græcorum qvoqve, scriptores qvi extant qvam plurimi & eruditissimi, accurate recensuit in Bibliotheca numaria V. C. Anselmus Bandurius præfectus hodie Bibliothecæ Mediceæ, ad calcem operis pulcherrimi qvo numismata Imperatorum Romanorum à Trajano Decio ad Palæologos Augustos singulari studio perseqvitur Paris. 1718. fol. Eam Bibliothecam in studiosorum usus separatim recusam dedi nuper cum notulis meis auctario & indicibus Hamb. 1719. 4.

Acta diurna & fastos, horumqve apographos libros linteos & Annales maximos inter se confundi à præstantissimo Dodwello, probe notavit Clariss. Burmannus. Annales à diurnis actis perspicue distingvit Tacitus XIII. 31. *Fasti* sola nomina Magistratuum, *Annales* etiam res gestas majoris momenti, *diurna* res leviores ac qvotidianas insuper complectebantur. *Linteos libros* Magistratuum (ex publicis tabulis eburneis Magistratuum) descriptos ab Annalibus Pontificum distinguit Livius IV. 7 & 20. & in æde Monetæ servatos, atqve à Q. Tuberone & Licinio Macro subinde laudatos testatur. Meminit iterum IV. 13. Alius est de qvo X. 38.

d) Acta Erud. 1720. p. 289.

Ibi ex libro vetere linteo lecto sacrificatum. Lintei libri in qvibus Acta Imperatorum consignata erant, memorantur in Vopisci Aureliano c. 1. & 8.

De *fragmentis* qvæ velut *ex libris linteis Pontificum* magni faciunt viri docti, ita scribit Marcus Velserus Epist. 50. ad Camerarium pag. 840. *Rittershusii judicium de linteis Pontificum libris exspectabimus. Ego plane tecum sentio, hæc fragmenta neque coloris neque succi esse pro ætate, quam affectant.* Adde pag. 851. Pighius qvædam illorum vulgaverat in Annalibus, & Reinesius pag. 340. Inscript.

Ex Actis Senatus A. U. C. 585. specimen apud Grævium notis in Suetonii Cæsarem p. 778. seq.

Qvalia fuerint diptycha eburnea veterum Consularia, qvibus Consulum nomina aureis inscripta litteris ferebantur, cum eorum iconibus, jucunde spectare licet in expressis ære illorum reliqviis per viros doctos publicatis. Vide diptychon *Compendiense* apud Sirmondum ad Sidonium VIII. Epist. 6. Tom. 1. Opp. pag. 1065. Mabillonium Tom. 3. Annal. Benedictin. pag. 202. & in Anselmi Bandurii Imperio Orientali pag. 492.

Diptychon *Leodiense* ex Consulari factum Episcopale, qvod singulari scripto erudite illustravit Alex. Wilthelmius S. I. Leodii 1659. fol. Idem Vir doctus Compendiense etiam ex Sirmondo, & tertium præterea *Bituricense* exhibet, qvod paullo aliter qvam à Wilthelmio expres-

sum

ũm habes qvoqve in libro Gallice vulga-
:o Parif. 1717. 4. *Voyage litteraire de deux reli-
gieux Benedictins* * pag. 25. & in celeberr.
Montfauconi Antiqvitate illuſtrata ex veteri-
bus monumentis Tom. III. tabula 53. Qvar-
tum *Regium* dedit Cangius de inferioris ævi nu-
miſmatibus p. 3. Qvintum *Divionenſe* Baudelotus
de Dairval libro Gallice edito de itineribus cum
fructu inſtituendis Tom. 1. pag. 366. Sextum
Diptychon Boëthii Conſulis qvod *Brixiæ* à Julio
Barbiſono Patre Congregat. ſacri Oratorii aſ-
ſervatur, illuſtrat Philippus Bonarota in Dia-
rio Veneto eruditorum Italiæ Tom. XXVIII.
pag. 39. Idem pag. 1. ſeq. videndus de aliis tri-
bus diptychis *Florentinis*.

De diptychis Eccleſiaſticis plura notaverat Johannes Ciampinus libro de ſacris profanisq; diptychis, adhuc inedito, cujus meminit Jo. Maria Creſcimbenius in vitis Arcadum illu-ſtrium Tom. 2. pag. 222. Vide interim Jo. Bo-nam libro 2. rerum liturgicarum c. 12. H. Dod-vvellum diſſ. qvinta Cyprianica, Pompejum Sarnelli in antiqva baſilicographia cap. 26. He-ribertum Rosvveidum onomaſtico ad vitas Pa-trum pag. 773. Montfauconi palæographiam pag. 34. Salmaſium ad Spartian. pag. 16. & ad Solinum pag. 629. Mich. Hertzii diſſertationes qvatuor de diptychis A. 1680. 1682. 1683. 1685. Hieronymum de la Higvera in diptycho Toletano, Euſebium Renaudotum Tom. 1. col-

(oo) 2

* Edmundi Martene & Urſini Durandi.

collectionis liturgiarum Orientalium pag. 254. ſeq. & Leonem Allatium III. 15. de conſenſu utriusq; Eccleſiæ p. 1184. ſeq. qvi triplex genus diptychorum in Eccleſia Græca à ſe obſervatum memorat, 1) Epiſcoporum, qvale etiam in Eccleſiis Occidentalibus obtinuit, ut patet vel ex Diptycho Epiſcoporum Eccleſiæ Arelatenſis apud Mabillonium Tom. 3. Analect. pag. 432. 2) virorum bene merentium vel dignitate conſpicuorum. 3) eorum qvi in fide obdormierunt. His accedit 4) Baptizandorum ſuſceptorumqve id. pag. 1186. ex Pachymere in Dionyſii cap. 2. de Eccleſiaſtica hierarchia. Adde D. Jo. Andreæ Schmidii diſſ. de diptychis veterum Jen. 1694. Jac. Frid. Reimanni ideam ſyſtematis antiqvitatis literariæ p. 360. ſeq. &c.

CAPUT VI.

DE AUCTORIBUS LATINÆ lingvæ à Dionyſio Gothofredo editis.

Ad pag.

763 Prima editio fuit Genev. 1595. 4.

Mentio Feſti apud Theodulfum Aurelianenſem lib. IV. carminum v. 17.

Et modo Pompejum, modo te Donate legebam,

766 Feſti loca qvædam emendat Jo. Meurſius p 103. ſeq. Critici Arnobiani, & Piccartus in periculis Criticis.

Lipſi

Lipsiæ in Biblioth. Amplissimi Senatus exstat MS. *Pompeji Festi de interpretatione linguæ latinæ* & in extremo: *Finis Pompeji Festi quem Pomponius correxit.* Codex non antiqvus & parum distincte exaratus, tamen continet qvædam qvæ in editis frustra qværas, ut monet auctor Ephemeridum literariarum Lipsiensium A. 1710. (ausführlicher Bericht von neuen Büchern) pag. 1014.

Paulum non raro verba Festi interpolata ad ævi sui consvetudinem traxisse observat Goldastus in notis ad Eginhardum de vita Caroli M. pag. 173. ubi laudato Pauli Stephani Codice probo & antiqvo id in notis ad Festum demonstraturum se promisit. Vide & qvæ monet Joannes Seldenus curis secundis ad sectionem 3. de decimis, ad calcem Jo. Clerici in Pentateuchum pag. 638. & D. Jo. Diecmannus ὁ μακαρίτης in specimine notarum ad glossarium latinotheotiscum Rabani Mauri p. 58. seq.

Sibrandus Siccama apud Struvium fascic. VI. pag. 18. *In Festum qvoque quædam meditatus sum, sed de perfectione despero, nisi me lætior otii & quietis aura afflaverit.*

Prodiit Festus Venetiis 1472. fol. per Nicolaum Jenson Gallicum, qvæ editio fuit in Bibl. Joannis Mori, Episcopi Eliensis: atqve iterum ibidem 1474. fol. impensis Joannis de Colonia & Joannis Manthem de Gherrezem. Hinc Parmæ 1480. fol. & Brixiæ 1483. fol. per Boninum de Boninis de Ragusia, atqve eodem

anno Venetiis fol. per Octavianum Scotum Modoëtiensem, cum Nonio & Varrone de lingva Latina, qvæ editio est apud me.

In Catalogo Bibliothecæ Berberinæ perperam traditur Festum cum notis Vulcanii legi in ejus thesauro utriusqve linguæ edito Lugd. Bat. 1600. fol. nam in illo tantum pag. 754--758. inter alia Grammaticorum scripta breve legitur excerptum è Festo de verborum differentiis.

INDEX AUCTORUM
Omnium qvi à Festo citantur item carminum, fœderum, legum & aliorum monumentorum.

Prior numerus paginam, editionis Dacerianæ: posterior paginæ versum indicat.

Idem

Iden

in

Gi-

Euhe-

Len

Ide

Marcellum Marcelli F. Grammaticum Nar bonenſem memorat Auſonius Epigr. 19. qv utrum cum *Nonio Marcello* qvicqvam com mune habeat, docti viderint. Illum Peripa teticum dici mirum, qvanqvam & alios Peri pateticos qvosdam libenter ad Grammatican demiſiſſe ſe conſtat.

Scri

Scriptor est variæ & antiquæ lectionis, ut nemo alius exstat æque locuples. Depromsisse poterat, ut observat doctissimus Vir Christoph. Wase, *ex Tiburte Bibliotheca à Gellio his memorata, ut quæ in Herculis templo fuerit, atque sub id tempus libris compluribus instructa (ut appareat Lipsii conjectura minime vana, Hadriano Cæsari eo secessu gaudenti illud tribuentis) appellatur enim Tiburticensis.* In vocum tamen interpretationibus sæpe delirare notat post alios Ludolphus Kusterus diatriba de verbo *cerno* pag. 81. 91.

Prodiit Nonius etiam Venet. 1476. fol. per Nicolaum Jenson, & Parmæ 1480. fol. necnon Mediolani 1500. fol. cum Festo & Varrone & Paris. 1519. fol. & Venet. 1483. fol. qvæ editio apud me est, & 1496. necnon Brixiæ 1483. fol. qvam editionem memorat Mich. Maittaire pag. 174. Annal. typograph. Nonium à Pomponio Læto castigatum disces ex Diario Veneto eruditorum Italiæ Tom. XXII. pag. 395. In editione Perotti cornu copiæ Aldina 1513. fol. Nonii compendia tertiam fere partem non ante impressam habent additam opera Jocundi Veronensis qvi in Gallia Nonium cum antiqvis contulit exemplaribus. Adjunctus præterea longus de generibus tractatus. *Thesaurum mendorum* vocat Nonium Janus Gvilhelmius II. 21. verisimilium, qvo in libro complura Nonii loca emendavit. Conferendæ etiam *Christophori Wase* stricturæ & animadversiones Nonianæ, qvarum tres sectiones sive Exerci-

767

tationes evolvi editas Oxon. 1685. 4. Adr. Junius VI. 8. seq. Animadverſ. & pag. 410. seq. Epiſt. Jo. Meurſius in Critico Arnobiano VI. 11. & III. 2. &c.

768 Pariſienſem editionem A. 1614. fortaſſe Sedanenſes recuderunt, vel eidem editioni (ut interdum fit) in diverſis exemplis duarum diverſarum urbium nomina inſcripta ſunt, nam Sedanenſis qvoqve ut audio Annum 1614. 8. præ ſe fert. Notarum ſe auctorem prodiit Joſias Mercerus pag. 87. *quod monui in Ariſtænetum.*

Nonium cum MS. Palatino collatum à Philippo Pareo, accepi ex auctione librorum Marqvardi Gudii.

INDEX AUCTORUM

qvi Laudantur a Nonio.

Ad paginas editionis Pariſ. 1614. 8.

Ain-

Neop-

Imi

AGEL.

Hyp

lib.

EN-

Cu-

FE-

Co

Ajace

ib. VI. 21, 19. 68, 29. 78, 5. 103, 29. 111, 18. 125, 10. 136, 30. 137, 23. 159, 30. 160, 8. 181, 28. 189, 33. 212, 12. 281, 22. 324, 5. 363, 5. 498, 7. 8. 500, 21. 540, 27.

b. VII. 19, 24. 21, 24. 30. 23, 3. 95, 15. 110, 10. 139, 5. 169, 31. 200, 16. 215, 3. 258, 31. 346, 15. 351, 25. 395, 28. 398, 31. 450, 12. 457, 18. 496, 17. 506, 7. 553, 2.

b. VIII. 4, 10. 81, 5. 84, 11. 119, 21. 217, 21. 427, 25. 489, 21. 533, 27.

b. IX. 18, 22. 19, 26. 67, 13. 149, 24. 165, 17. 166, 12. 212, 32. 216, 15. 260, 27. 286, 32. 308, 17. 428, 9. 445, 22. 455, 16. 498, 9. 502, 33. 503, 15.

b. X. 219, 10. 235, 3. 396, 17. 512, 18. 517, 30. 553, 4.

b. XI. 8, 23. 18, 17. 22, 30. 79, 26. 181, 29. 212, 8. 227, 33. 276, 23. 305, 29. 338, 11. 344, 30. 394, 22. 506, 20.

b. XII. 149, 7. 363, 8. 512, 20. 513, 2.

b. XIII. 204, 18. 216, 17. 261, 5. 281, 24. 398, 23. 425, 14. 15. 511, 16. 519, 12.

b. XIV. 17, 24. 18, 32. 184, 17. 219, 6. 220, 20. 230, 18. 426, 4. 470, 23. 477, 10. 481, 22. 519, 10. 533, 29.

b. XV. 2, 27. 16, 31. 22, 5. 9. 27. 56, 6. 114, 7. 124, 16. 213, 19. 344, 28. 397, 27. 445, 18. 447, 7. 479, 3. 490, 24. 533, 14. 536, 28. 537, 9. 538, 3.

306

Iliona

Fri-

Pseu-

Asina,

lib.

Deme-

lib

Heca-

Mu-

Ti-

18. 311, 6, 14. 312, 19, 30. 313, 27, 33. 326, 24, 25. 331, 20, 25, 32. 332, 18, 26. 335, 12, 23. 336, 21. 338, 3, 5. 343, 14. 346, 30. 347, 6. 348, 17. 349, 11. 353, 2. 357, 31. 360, 30. 366, 25. 373, 19. 377, 20. 380, 23. 381, 17. 382, 24. 387, 15. 388, 26. 389, 11, 13. 390, 6. 392, 3. 399, 21. 400, 3. 403, 2. 406, 7. 409, 11, 15. 420, 23. 446, 6. 449, 17. 453, 11. 461, 14. 464, 29. 465, 9. 471, 29. 499, 28. 524, 14, 15. 527, 18. 545, 8, 32. 547, 20. 548, 23. 549, 14, 19.
eorgicis 230, 6. 271, 33.
eorgicorum libri ſinguli & Æneidos, *locis quam plurimis.*

De Iſidori Hiſp. Originibus ita Lucas Tuden-769 s in ejus vita Tom. 1. Act. Sanctor. April. p. 333. *n hoc libro in trivii eruditione Iſidorum præditum cer- rs eloquentia, hic in quadrivii* [a] *inveſtigatione rfectum admireris in Matheſeos diſciplina: Hic cor- ris ſalutem tueri ac reſtaurare docendo theoricum acticumque reperies. Hic Methodicam, Empiri- um, Logicamque* [b] *diſcernendo Apollinem, Æſcu- pium & Hippocratem noviſſime* [c] *perpendes. Hic Phoronei, Triſmegiſti, Solonis & Pompilii inſtituta tractando, juris invenies peritiſſimum. Hic jura, ges edictis & decretis inſerendo inſtruxiſſe putabis uſtinianum; hic Ephemerides, epactas, idus & Ka- len-*

(a) Per *trivium* intellige Grammaticam, Logicam, Rhe- rIcam: per *quadrivium* Arithmeticam, Geometriam, Mu- cam & Aſtronomiam.

(b) Logica ſive rationalis ſecta Medicorum. Vide Celſi præf.

(c) Lege *noviſſe.*

lendaria, annales & historias distinguendo Pherecydem & Josephum ebibisse probabis: hic chronicam prosequendo Eusebium, Hieronymum & Orosium lectitasse clamabis. Omitto cætera qvibus ipsi Salomoni Isidorum non modo æqvat sed præfert. In eadem Vita pag. 346. exstat Braulionis ad Isidorum Epistola, qva librum Etymologiarum sibi ab eo mitti expetit.

Isidori Origines excusæ sunt Augustæ Vindelicorum 1472. fol. per Gonterium Zainer de Reutlinga, cujus editionis exempla qvædam excusa in membrana. Exstat etiam editio Basil. 1489. fol. Sed operæ pretium esset recudi substratis per singulas paginas eruditis Jo. Griali Hispani notis, in qvibus egregia lux illi scriptori ex Petri Ciacconii qvem Chaconem vocat Antonii Augustini, Bonav. Vulcanii & aliorum virorum doctorum & ipsius Griali observationibus. Idem Grialus passim notat Isidorum insistere vestigiis scriptorum, superstitum hodie Solini, Servii, Sergii, Lactantii aliorumqve qvos de nomine non laudat.

CASP. BARTHII

Index Scriptorum in Isidor

Originibus laudatorum:

Achatesius *Milesius lib. I. cap. 38
Actius VIII. 7

Ægy

* Lege Hecatæus.

Pru-

* Lege Rutilius Rufus de vita Scipionis.

In ejusdem ISIDORI libris primo & tertio differentiarum, * sive de proprietate sermonis Latini citantur:

(tt) 5 Pacu-

* Liber primus ex Agroetio magnam partem expressus. Tertius primum lucem vidit in editione Madritensi A. 1599. In MSS. Codd. hos libros longe alios legi notat Barthius, idque se ostendisse specimine quod edidit XXXII. 1. & XXXIX. 6. & 14. Adversar.

** Adde Barthii Adversar. p. 1783.

† Helius Melissus ex Gellii XVIII. 6. aede Barthii Adversaria pag. 1465.

Pro M. Terentio Scauro legendum Q. Terentius Scaurus. Scauri magnum olim nomen inter Grammaticos: unde Auſonio Staphilius dicitur. *Grammaticus ad Scaurum atque Probum*, in Profeſſoribus Burdegalenſibus.

770 Grammatici veteres *de differentiis & proprietate Latini ſermonis*, ex Georgii Fabricii recenſione 1569. 8. Auſonii Popmæ libri IV. de differentiis verborum Latinorum, & libri II. de uſu antiqvæ locutionis, cum Jo. Friderici Heckelii additamentis recuſi ſunt Lipſiæ 1694. 8. Exſtant & verborum Latini ſermonis differentiæ collectæ & editæ à Daniele Achrelio, Aboæ 1692. 8. pag. 59.

Calendarium vetus in Maſeorum repertum ædibus Romæ, & qvod Colotianum à qvibusdam nominari ſolet, occurrit etiam in theſauro rei antiqvariæ Huberti Goltzii pag. 197. & 205. Vide & Calendaria vetera in Inſcriptionibus Gruteri pag. CXXXIV. ſeq. Calendarii Romani expo-

expoſitionem per Petrum Bernhardinum conſcriptam A. 1579. memorat Labbeus in Bibliotheca nova MSS. pag. 66. Herwartianum & Bucherianum Calendarium exhibuit qvoqve Henricus Leonhardus Schurzfleiſchius libro de anno Romanorum, Witeb. 1703. 4. Lambeciiqve & Bucherii notis animadverſiones ſuas ſubjunxit.

Præter ſcriptores de hoc argumento laudatos à me in Menologio meo ſive libello de menſibus qvem edidi Hamb. 1712. 8. conſuli poſſunt Ricciolus lib. 1. Chronologiæ reformatæ pag. 49. ſeq. Petrus Moreſtellus de triplici anno Romanorum, menſibus eorumqve partibus 1605. 4. Petrus Viola Vicetinus de vetere & nova apud Romanos temporum ratione, Venet. 1546. Burchardus Gothelf Struvius in ſyntagmate Antiqvitatum Romanarum pag. 352. ſeq. Benedictus Averani diſſ. trigeſima in Livium Tom. 2. Operum editorum Florentiæ 1716. fol. Johannis Maſſon Hemerologium μηνῶν διαφόρων πόλεων Calendarium, menſes variarum gentium, Alexandrinorum ſcilicet, Græcorum ſive Syro Macedonum, Tyriorum, Arabum, Sidoniorum, Gazenſium, Aſcalonitarum, Heliopolitanorum in Syria, Lyciorum, Aſianorum, Cretenſium, Cypriorum, Epheſiorum, Bithyniorum, Cappadocum & Seleucienſium cum Romanis collatos exhibens ex Mediceis Codicibus MSS. commentario Chronologico & Hiſtorico illuſtratum &c.

772 Ex Laterculo Ptolomæi Silvii ad Eucherium Episc. A. C. 448. mensem Januarium & ex aliis mensibus excerpta qvædam dat Bollandus præf. ad Tom. 1. Act. Stor. Januarii p. XLIV.

Calendarium Christianum vetus ex Joannis Frontonis editione cum aliis eruditi illius Viri lucubrationibus recudi nuper curavi Hamb. 1720. 8.

773 Calendarium aliud sub titulo veteris Martyrologii Ecclesiæ Germanicæ edidit & commentario erudito illustravit Matthias Fridericus Beckius ὁ μακαρίτης, Augustæ Vindel. 1687. 4.

774 *Valerius Probus* sub Nerone, ac deinceps usqve ad Domitiani tempora vixit. Vide illustrissimum Norisium ad Cenotaphia Pisana p. 464. ubi notat Epigramma Martialis ab hoc Grammatico laudari (in Grammaticis Putschii p. 1463.) & Gellium testari III. 1. & 15. XIII. 13. & 19. se cum iis locutum qvi Valerium Probum dissérentem audierant. In libro de notis sub litera J, legas etiam *in foro Trajani.* Sed cum in litera S, etiam scribitur *Sev. Severus Augustus*, *Armenius*, *Parthicus*, utrumqve eidem libro aliena manu inserrum fuit, vel alium plane auctorem ille libellus habuit. In Chronico Eusebii traditur Probus Grammaticus secundo anno Imperii Neronis floruisse : idem postremo loco inter Grammaticos à Svetonio numeratur. Libelli de notis Romanorum novam editionem parat Amstelodami V. C. Jo. Georgius van

Meel,

Meel. Vide Massoni Historiam Criticam Reip. literariæ editam Gallice T. 8. p. 431.

De *Petri Diaconi* Monachi Casinensis libro de notis literarum dixi Volumine secundo pag. 507. 775

Scripta hujus argumenti à Frid. Lindebrogio edita sunt Lugd. Bat. 1599. 8. pro qvo male excusum 1504.

Libellum *Bedæ* de loqvela per gestum digitorum, sive de indigitatione, & manuali loqvela è Bibliotheca Reginoburgensi Divi Hæmerani cum figuris digitorum ligno expressis edidit Jo. Aventinus, Ratisbonæ 1532. & libris VII. Annalium Bojorum ejusdem Aventini Lipsiæ 1710. fol. recusorum subjunxit Nic. Hieronymus Gundlingius V. C. Ex eodem libro tabella in æs incisa A. 1544. Paris. figuras digitorum expressas vulgavit Jo. Bogardus. Librum ejus argumenti Græce scriptum à Nic. Smyrnæo Artabasda, mathematico, ἔκφρασιν τοῦ δακτυλικοῦ μέτρου, recudi curavi cum Possini spicilegio Evangelico & Alex. Mori Notis ad Novum fœdus atqve Ramiresii Pentecontarcho, Hamb. 1712. 8. Ante Possinum, qvi ex Codice D. Caroli de Montchal, Archiepiscopi Tolosani primus existimavit hunc se in lucem proferre, ad calcem Catenæ Patrum Græcorum in Marcum, Rom. 1673. fol. eundem libellum addito Beda vulgaverat Græce ac Latine Federicus Morellus Paris. 1614. 8. 777

De

De illo more per digitos computandi præter Hieron. I. in Jovinianum aliosqve à me volumine primo laudatos vide Qvintilianum Clariſſimi Burmanni pag. 111. 1024. Marcianum Capellam lib. 7. pag. 236. Hugonem Menardum ad Sacramentarium S. Gregorii M. p. 51. & Barthium pag. 177. ad Claudianum & 1116. Cauſſinum de eloqventia IX. 8. Harduinum ad Plinii XXXIV. 7. Scipionem Gentilem ad Apuleji apologiam p. 429. ſeq G. G. Leibnitium in collectaneis etymologicis II. pag. 384. ſeq. ubi de ſignis qvibus uſi pro loqvela Ciſtercienſes in Abbatia Loccumenſi: Jo. Bonifacium in arte loqvendi per ſigna, *l'arti de' cenni*, Vicentiæ 1616. &c.

780 Gloſſarium MS. qvod fuit apud Gvil. Folnerium laudat Merula ad Ennium p. 165. 192.

De gloſſariis qvibusdam & lexicis apponere hoc loco juvat obſervationes qvasdam D. Jo. Diecmanni τοῦ μακαρίτȣ ex ſpecimine ejus notarum * ad gloſſarium Latino Theotiſcum Rabani Mauri, cujus apographum ex Codice Vindobonenſi ſervo MS.

Catholicon. Eſt ingens lexicon Latinæ linguæ, a *Johanne de Balbis*, Nobili Genuenſi, (unde etiam *Januenſis*, vel *de Janua*, id eſt, Genua, ex iſtorum temporum more, de qvo Barth. *ad Guil. Brit.* pag. 248. cognominatur) & Ord. Dominicani Monacho, ſæculo XIII. congeſtum; adeoqve, qvia expreſſum auctoris nomen habet, male a B. Placcio *Theatr. Anonym.* p. 352. e[x]

* Pag. 3. ſeq. prodierunt Brem. 1721. 4.

no[...]

non recte intellectis Bælii verbis, inter anonyma scripta relatum: qvod dudum tamen ab aliis qvoqve factum esse, ex Rainoldi *Prælect. de libr. apocryph. I. 399.* apparet. Exhibet hunc auctorem nobis Ambrosius de Altamura *Biblioth. Dominican.* pag. 55. 56. imperite ab illo Johannem de Genua pag. 152. *b.* 501. *a.* distinguens. Imperitius Bibliotheca Simlero-Frisiana unum in qvatuor, Johannem nempe *Baldum* (scribere *Balbum* debuit) pag. 404. *a.* Genuensem pag. 443. *a.* de Janua, & Januensem pag. 460. *b.* dissecuit. Auctorem *Catholici*, & Johannem de Janua, ut diversos scriptores, Borrichius etiam *Append. de Lexic. Lat. & Græc.* pag. 41. 42. commemorat. Jocularem errorem Galli, cui Johannes *de Janua* Gallice Jean *de la Porte* dictus est, Menagiana III. 62. referunt, qvem a Caseneuvio *Orig. Ling. Gall.* pag. 88. *b.* 97. *a.* commissum video, qvi eum alioqvin recte de Janua, vel Januensem, vocare solet. De opere ipso v. Dufresne *Præfat. Gloss. Lat.* pag. 38. 39. & Bayle *Diction. Hist. & Crit. I.* 457. Varias ejus editiones * Bibliotheca Aprosiana pag. 612. 613. & Janus Gregor. Betulius (Jo. Georg. Burchardus) *Epist. ad amic.* pag. 74. recensent; a qvibus mea abit, nullum vel anni, vel loci, vel typographi nomen ostendens, eaqve de ratione inter primas referenda, nec alia ab illa, de qva Biblioth. Sarraziana I. 184. *Summa quæ vocatur* Catholicon, *edita a Johanne de Ja-*

* Mihi ad manus est editio Lugd. 1506. fol.

Janua, sine loco & tempore editionis, attamen circa 1482. *charta magna. Rarissima.* Eandem qvoqve a Cl. Bünemanno *de Biblioth. Mindensi Lit. D.* 31. indicari puto. Primam omnium a Fausto ejusqve genero Schoiffero, licet non nominatis, impressam esse, Naudæus, in libro, *Jugement de tout ce qui a esté imprimé contre le Cardinal Mazarin* pag. 175. refert. Trithemius etiam apud Tenzel. *Dial. menstr.* 1692. pag. 688. librum primum, qvem Guttenberger & Faust excuderunt, *Catholicon* fuisse scribit. Primam *Catholici* editionem, qvæ annum notatum habet, esse Moguntinam, A. 1460. ex Chevillierio, Ephemerides Parisienses (Journal des Scavans 1695 pag. 225.) observant. De libri hujus raritate Daumius *Epist. ad Reines.* pag. 254. conqvestu est. *Catholicontis* a recto *Catholicon* Latino-Barbaros declinasse Voss. L. 7. *de vit. serm.* pag. 365 *b.* notat.

Glossarium duplex Latino Francicum, Carolo M. inscriptum, a Boxhornio in *Hist. universali* pag. 451. seq. primum ex MS. editum.

Glossæ MSS. Florentinæ. Vossius 2. *de vi. serm.* 7. pag. 69. ad eas provocans, vocat *vet. Glossarium Latino-Theotiscum, quod in Biblioth. Ducis Florentini.*

Glossarium, vel liber Glossarum, ex variis Glossariis, qvæ sub *Isidori* nomine circumferuntur, collectus, & à Dion. Gothofredo ci *Auctorum Latinæ linguæ, in unum redactorum corpi* annexus. *Il y a beaucoup de ratisserie*, ajunt Sca-

gera

;erana II, 126. Adde Barth. VII, *Adv.* 13, XVI. 4. XIX. 22. XXVI, 15. LV. 9. Anton. *Bibl. vet. Hisp. I.* 272. *b.* Dufr. *Præf. Gl. Lat pag.* 33. Præclare de illis undecunqve emendandis Cerda *Adverſ. ſacr. C.* 141. pag. 317--339. meruit. Sed ejus induſtriam in emaculando & exqviſitis notis inſtruendo hoc Gloſſario, Jo. Georg. Grævius nimium qvantum ſuperavit, a qva illius egregia opera inſigne ornamentum 1709. editioni Vltrajectinæ *Lexici Philologici* Martinii acceſſit. Plane aliæ, & auctore, qvem præferunt, digniores, ſunt Iſidori Gloſſæ MSS. qvibus ex Biblioth. Petri ac Franciſci Pithœorum acceptis Savaro uſus eſt, & inde non pauca n ſuas ad Sidonium Apollinarem notas tranſtulit.

Gloſſæ *Keronis*, a Goldaſto *Rerum Alamann. Tom. II. part. I.* emiſſæ. Pro illarum vero auctore CL. Eccardus tum in literis privatis, ad B. Stadenium noſtrum 1712. 26. Januar. ſcriptis, & mox eodem anno im Neuen Bücher-Saal excuſis, tum Not. *ad hymnum magnum Theotiſc.* p. 13. um vero maxime *ad Catech. Theot.* pag. 51. 52. Notkerum Balbulum, aliis Latinis & Theotiſcis ſcriptis clarum, habet, & ex *Notkero*, ablata prima ſyllaba, *Kero* factum ſentit. Sed cum mihi qvidem nondum ulla neceſſitas appareat, qvæ alium a Kerone hujus Gloſſarii auctorem qværi vult, & Keronis nomen non tantum inter nomina propria fuiſſe, ex Goldaſto *Rer. Alam. II.* 98. conſtet, ſed ab eodem qvoqve Ke-

ronis Augiensis Synonyma I. 137. alibiqve, laudentur, istud heic qvoqve tam diu servandum censeo, donec has Glossas Keronis, a Notkero diversi, esse non posse clarissimis argumentis edoceamur. Nam ut maxime in ejus ad tempora Pipini, Caroli M. Parentis, relati ætate Goldastum errasse largiar, hic tamen lapsus Keroni fraudi esse non debet, ut ea propter ipsum Keronis hisce Glossis præscriptum nomen in suspicionem νοθείας veniat.

Excerpta Pythœana ex veteribus Glossis vocantur a Dion. Gothofredo, qvi illa Glossis Isidori, de qvibus supra, subjecit: cujus etiam modum, nomen Pythœi per *y* scribendi, retinui, adoptatum toties a Lipsio in *Epist.* & Barthio, passim *ad Statium*, immo qvoqve Gallis ipsis, ut Salmasio *de modo usur. pag.* 878. 880. Heraldo *ad Arnob.* pag. 283. Bauldri *ad Lactant. de mort. persec. p.* 164. *b.* receptum. Rubenius etiam 2. *Elector.* 26. pag. 74. *Glossulas Pythœanas* appellat. Ceterum auctorem ipsum se *Pithœum* scribere non ignoro, & alias ita qvoqve scribo. *Hactenus B. Diecmannus*

Nactus & ipse sum ex Gudiana auctione glossarium vetus minime contemnendum in membrana scriptum ante annos qvingentos, & in fine mutilum.

Nestor Novariensis cujus lexicon habeo excusum Argentinæ 1507. fol. citat Ugutionem, Gasparinum, Mamotrectum, Tortellium, Britonem & Catholicon qvod omnium Ugutionis errorum silvam haurire scribit in voce *auctor.*

Mam

Mammotrectus * liber expositorius vocum ifficiliorum in Bibliis Latinis, antiphonis & ymnis, Legendis Sanctorum & homiliis, qvem ervo editum in folio sine anni & loci nota. initus liber ab auctore A.C.1466. Excusus etiam 'enetiis 1476 fol per Franciscum de Hailbrun Nicholaum de Francfordia socios Etiam rgentinæ 1489. fol. In MSto Gothanæ Bibl. os versus folio ultimo legi testatur Rev. D. Ernestus Salomo Cyprianus in Catalogo Codicum illius Bibl. manu exaratorum pag. 8.

O vos qui nostis, quid perferat ille laboris
Qui se scribendo castigat tempore crebro,
Assiduis precibus memores sitis, precor ejus
Qui promptus librum conscripsit & edidit illum.
Et tu, Nate DEI, miserere, flagito, mei,
Nam tua pro gloria feci hac omnia.

Celeberrimi Cangii glossarium mediæ & ifimæ Latinitatis, editum primum Paris. 1688. deinde bis francofurti recusum, hoc ipso empore A. 1722. longe auctius Parisiis sub rælis sudat.

Petri Heliæ de verbis raris κατὰ στοιχεῖον Lexion Metricum MS. in membrana exstat Erfurti Biblioth. Collegii Ampleniani. Testis est einesius pag. 682. Epist. ad Hofmannum. Se-

(uu) 2 culi

* Præf. *quia morem gerit talis decursus, pædagogi, qui ressus dirigit parvulorum, Mammotrectus poterit appellari.* Quasi μαμμόθρεπτος, confer Miscellanea Lipsiensia Tom. VII. p. 46. seq.

culi undecimi Grammaticus dicitur eidem Rei nesio notis ad Petronium pag. 297. edit. P. Bur manni. Freqventer laudatur à Vincentio Bel lovacensi.

CAPUT VII.

DE GRAMMATICIS à PUT-SCHIO editis.

SCRIPTORUM ET LI brorum Nomina qvæ ab his Auctoribus referuntur.

Ex editione Putschiana.

 37.

Au-

601,

M. Tul-

se-

30

C. Fan-

1105

691.

Q. Læ-

* Charisius docet Varronem, Ciceronem aliosque dixisse *poëmatorum*, pro *poëmatum*.

Lycur-

M. Me-

N

 28.

Sofi-

781 Caspar Barthius in litteris ad Daumium : *De Putschii Grammaticis faveo tibi utenti. Sed nisi & illas editiones habueris quas maxima licentia correxit Putschius, ad scripturarum veterum excerpta, non poteris confidere unius paginæ lectioni : & id potissimum in Prisciano, cujus Græca ut & Latinorum auctorum exempla, usu reperi, esse inconstantissimæ fidei. Magnum decus & commodum amiserunt litteræ in Notis * illius bene docti Juvenis, quas si scripsisset & expoli-*

* Notas illas à Jungermanno post Putschii obitum in nova Grammaticorum editione vulgatas fuisse, traditur in Diario

poliviſſet, infinitæ bonæ res lucem haberent. Expertus ſum in Chariſio, magni pretii ſcriptore, quid deſit mihi, cum recurrere ad nullum omnino ſubſidium datur.

Veteres Grammatici latini duodecim à *Jo. Theodoro Bellovaco* Pariſ. junctim editi ex officina Aſcenſiana A. 1516. fol. (1) Diomedis libri III. (2) Q. Rhemnii Palæmonis ars ſecunda. (3) Aſperi Junioris Grammatici ars. (4) Ælii Donati editio prior & poſterior, item de Barbarismo, vitiis & tropis. (5) Servius Honoratus in ſecundam edit. (6) In eadem Sergius Grammaticus. (7) Phocas de nomine & verbo, item de aſpiratione. (8) Caper de orthographia & latinitate. (9) Agrætius de orthographia & proprietate. (10) Probi Grammatici Inſtitutiones artium, ad Cæleſtinum. Ejusdem Catholica. (11) Cornelius Fronto de vocum differentiis. (12) Grammaticus alter de punctis & accentibus.

De Fl. Soſipatro Chariſio ita Georgius Fabricius in præf. ad editionem Frobenianam 1551. 8.

Flavium Soſipatrem Chariſium natione fuiſſe Campanum, religione Chriſtianum, profeſſione grammaticum, & Urbis magiſtrum, ex ipſius libris colligimus. Imitatum eſſe in ſcribendo cum Plinium Secundum, *qui noviſſimis annis ſub Nerone libros de re grammatica copioſos edidit: tum præter cæteros* Julium Mode-

(zz) 3

iario Lipſienſi cui titulus Neuer Bücher Saal / parte XXXII. pag. 551. Sed nec notæ illæ nec nova Grammaticorum editio cem viderunt.

Modeſtum & Comminianum, *ipſe ſatis indicat, & docent nomenclaturæ autorum, quorum non modo exemplis & autoritate, ſed etiam teſtimoniis ac fide, ſua de arte præcepta confirmaverit atque comprobarit. In multis ſanè locis eadem & apud Chariſium & apud* Diomedem *leguntur, neque ſolum ſimilitudine exemplorum conveniunt, ut in tractatione figurarum maxime: verum etiam in pluribus aliis de tota arte præceptionibus ſimilia tradiderunt. Etſi autem tempus ætatis, quo Chariſius floruerit, nondum potuerit ſatis cognoſci, conjectura tamen hæc mea eſt, ipſum eſſe Diomede priorem & antiquiorem, propterea quod Chariſius Diomedis nullo in loco meminerit: ex quo ſi tam multa pæne de verbo tranſcripſiſſet, non tacuiſſet illius nomen per tot libros, præſertim cum is candor in Chariſio appareat, ut ne finitionem quidem, aut interpretationem voculæ ſumpſerit de alio, quam non ad ſuum autorem ingenue atque aperte retulerit: quod equidem in Diomede obſervare non potuimus, qui ex eodem Comminiano, quem noſter adducit, videtur non pauca tranſtuliſſe, Comminiani æque, atque Chariſii mentione penitus omiſſa. Quamobrem ut Macrobium furtorum Gellianorum certis clariſque indiciis eſſe convictum ſcimus: ita Diomedem ſuſpicione culpæ liberare non poſſumus, accuſare tamen non audemus, quod fortaſſe alii facient, qui plus anctoritatis & virium ad victoriam fuerint conſequuti. Teſtimoniis Chariſii ex veteribus nituntur Priſcianus & Ruffinus (niſi fallit titulus libelli, qui de comicis metris ſcriptus circumfertur) ex recentioribus ante editionem, uſi ejuſdem doctrina & præceptis ſunt, ambitioſe propemodum, Ja-*

nus

nus Parhasius, & Pierius Valerianus, literati & diligentes viri. Nemo certe ex vetustis est, Prisciano Cæsariensi excepto, qui de arte scripsit, & ad nostram ætatem pervenit, grammaticus, qui plures & antiquiores adducat ipso Charisio auctores, idque illi facile factu extitit, in urbe Roma, in qua nobiles bibliothecæ doctis omnibus patebant, & furore Gothico nondum erant laceratæ & eversæ, quales fuerunt in Palatino, Augusti: in Capitolino, Majorem appellata: in Viminali Ulpia: ad Vallem Quirinalis, Trajana: nam Octaviam incendium urbis consumpserat, altero post Vesuvii in Campania conflagrationem anno. Atqui progressu temporum & Barbaris omnia vastantibus, hoc quoque Charisii opus (ut alia multa) perierat, quod patrum memoria à Jano Parrhasio inventum, & iniquitate fortunæ ac hominum invidia penè rursus oppressum, in lucem edidit * *ante sextum & decimum annum* Joannes

 Pie-

* Neapoli 1532. fol. apud Joannem Sulsbachium, ex Codice Neapolitano, quem Hieron. Seripandns, ejus urbis Patricius asservavit. Desunt libri primi capita tria primora, *de Grammatica, de voce & de literis:* libri vero quinti omnia præter *de idiomatibus* unicum. Fortasse illa fuerunt in Codice Charisii Romano, quem Curius Lancilotus Ferrariensis cum *Pomponio Fortunato* evoluisse se testatus est. Certe ex testimoniis quæ ex Charisio Curius profert ultra triginta, ne unum quidem in editis ex Neapolitano Codice legi Georgius Fabricius observavit, atque inde suspicatus fuit alium quendam fuisse Curio lectum Grammaticum, cui falso fuerit adscriptum Charisii nomen, perinde ut depravatis Codicibus decepti quod Charisii est, *Donatiano* attribuerunt Mediolanenses, qui veteres quosdam Grammaticos ex Jani Parrhasii sententia ediderunt, Diomedem puta, Phocam, Priscianum, Asperum, Donatum & Probum 1515. fol.

Pierius Cyminius *Cosentinus de studiosis eo nomine non male meritus; qui cumulare potuisset illud beneficium, si in odendo majorem adhibuisset curam & diligentiam, neque maluisset manuscripti codicis vitia etiam atque errata imitari. Liber autem, quia Longohardicis characteribus exaratus fuit, ut qui eum inspexere testantur, à non exercitato librario difficilius legi potuit, unde similitudine notarum deceptus, plurima menda invexit: quæ non pauca nos deprehondimus & sustulimus. Debemus tamen Pierii studio ac benevolentiæ, ejusque erga rempublicam literariam amorem, & virtutem civis conservati merito prædicamus.*

In eundem Charisium Joh. Lucretius Oesiander:

Καὶ σὺ μάλ' ἐξέφυγες τὸν λήθης χάλκεον ὀυδὲν
Σωσίπατρ' ἠελίου ἐς φάος ἐρχόμενος.
Θαρσήσας πρόμολ' ἐν πάντων ἐπεὶ ἔξοχος ἐσσὶ
γραμματικῶν, μέγα θαῦμ' ἐσσομένοισι λιπών.

Diomedem non Charisio tantum sed etiam Prisciano esse juniorem traditur à Clariss. Viro Benjamino Hederichio * in notitia auctorum pag. 846. sed à Prisciano Diomedes plus simplici vice allegatur. Prodiit Diomedes cum Phoca, Capro, Agrætio, Donato, Servioqve Venetiis 1491. fol. & (qvam editionem Bibl Leidensi legavit eruditiss. Perizonius,) 1495 fol. & 1511. fol. ex recensione Johannis Rivii qvæ editio cum MS. collata exstat in eadem Bibl Leidensi: & Paris. 1507. 4. Mediolan. 1513. (1515. fol

* Zufällige Anmerckungen Berlin 1716. erstes Stück p. 115

fol. ex Jani Parrhasii cura: Et cum præfatione Hermanni Buschii Col. 1523. 4. qvi pauca qvædam emendavit: Plura Joannes Cæsarius Colon. 1536. 8. & Lipſ. 1541. 8. cum Donati de octo orationis partibus & barbariſmo: plura etiam Putſchius, Fuldani & Puteani Codicum collatione uſus. Ab eo tempore multa qvoqve Diomedis è MSS. Codicibus caſtigavit Caſpar Scioppius in ſuſpectis lectionibus. Dedicavit Diomedes opus ſuum de partibus orationis, de oratione ejusqve ſtructura & de genere metrorum, trino digeſtum libello, neſcio cui *Athanaſio*, cujus excellentem facundiam prædicat. E Grammaticis citat Varronem ac Probum.

Priſcianus Cæſarienſis, Grammaticus, Chriſtianis recte accenſetur à Jo. Glandorpio in Onomaſtico Romano pag. 725. ubi etiam de aliis Priſcianis, ut Priſciano reo affectatæ tyrannidis ſub Antonino Pio, de qvo Capitolinus: Priſciano cui reſcribitur ab Antonino Heliogabalo lib. V. Codicis Juſtinianei tit. 53. de in litem jurando lege 3. Priſciano ad qvem Libanii Epiſtolæ; Priſciano Philoſopho tempore Symmachi Oratoris, cui Senatus Rom. ſalarium conſtituit. Meminit Symmachus lib. 1. Epiſt. 79. His addi poſſunt Priſcianus Lydus de qvo dixi in Bibl. Græca lib. 3. c. 9. §. 15. Priſcianus Epiſcopus S. Damaſo Epiſtola tertia memoratus & Priſcianus Sebaſtenſis in Palæſtina Epiſcopus qvi interfuit Concilio CPol. A. C. 381.

Theoctisti præceptoris sui his verbis meminit Priscianus Grammaticus lib. 6. pag. 701. *quod à Probo prætermissum, doctissime præceptor noster attendit* Theoctistus, *omnis eloquentiæ decus, cui quicquid in me sit doctrinæ, post DEUM imputo.* Et lib. 18. pag. 1134. *teste sapientissimo Domico & Doctore nostro* Theoctisto, *quod in institutione artis Grammaticæ docet.*

Paulus Warnefridus lib. 1. de gestis Longobardorum cap. 25. sub Imp. Justiniano, post laudatum Cassiodorum & Dionysium Exiguum: *Tunc quoque apud Constantinopolim Priscianus Cæsariensis Grammaticæ artis, ut ita dixerim, profunda rimatus est.* Eadem legas in libro XVIII. Historiæ ejusdem Pauli ad Eutropium additæ. Citatur etiam Priscianus Grammaticus ab Agobardo adversus Fredegisum, Tom. 14. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 272. F. Excerptio *Rhabani Mauri* de arte Grammatica Prisciani exstat Tomo primo ejus operum (Colon. 1627. fol.) p. 28 - - - 50. ad Lucilium qvem puerorum dulcissimum appellat pag. 39. & 46.

Prisciani compendium atqve diligentem expositionem adornavit *Petrus Helias*, * qvem seqvi se profitetur Vincentius Bellovacensis libro secundo speculi doctrinalis. Hujus ut puto Heliæ expositionem continet qvod vidi apud nobiliss. Scheelium volumen sine auctoris nomine scholiorum in Priscianum. Incipit: *Prisci-*

cia-

* De hoc sæculi undecimi Grammatico jam dixi supra pag. 675. seq.

cianus habet materiam voces non quascunque sed latinas &c Est Codex spissus in membrana, 4. Heliæ Compendium metricum ex Prisciano majore * MS in variis Bibliothecis. Incipit: *Sicut ab esse rei soluti rem promere dicunt Philosophi.* Vide Polycarpi Lyseri historiam poëtarum & poëmatum medii ævi p. 2067 seq.

De *Theodoro* Dionysii Memoriali, qvi Prisciani Doctoris sui Grammaticam manu sua scripsit CPoli A. 527. & 536. unde plures deinde Prisciani Codices MSS. derivati sunt, videndus Reinesius ad Inscriptiones veteres p. 413.

Johannis de Garlandia (medio Seculo XI.) liber de Orthographia ex Prisciano, versibus hexametris leoninis MStus in Bibl. Gvelpherbytana, cujus initium affert laudatus Lyserus p. 340.

Codicem MS Prisciani Bibl Academiæ Leidensis antiqvissimum Longobardicis exaratum litte-

* *Priscianus major* est Priscianus de partibus Orationis, sive libri XVI. priores. *Priscianus minor*, idem de Syntaxi, seu libri duo postremi, ut annotavit *Joachimus Fellerus* ὁ μακαρίτης in Catalogo MS. Bibl. Paulinæ Lipsiensis pag. 290. ubi Heliæ compendium commemorat, quemadmodum & pag. 392. Alio sensu Priscianum majorem & minorem didistinguit Cæsar Egassius Bulæus tom. 1. hist. universitatis Paris. p. 517. & Adr. Bailletus in judiciis eruditorum Gallice editis Tom. 3. pag. 42. *les ouvrages de Priscien étoient d'un grand usage dans l'université de Paris jusqu' au treizieme siecle, & on y voyoit sa petite Grammaire ou ses rudimens, qu'on appelle* l'alphabet *dans les basses classes; & sa grande, qu'on appelloit le* Grand Priscien *dans les hautes.*

litteris laudat Jacobus Gronovius apud Grævium in notis ad Suetonii Claudium pag. 810. Longe plures hujus ſcriptoris Codices MSti in una illa Bibliotheca, ſed & in aliis, & privatis qvoqve, ut hoc ipſo anno 1722. menſe Februario Hagæ Comitis in auctione muſei Lipſiani venum expoſiti MSti Priſciani membranacei tres. Inſignis Codex MS. Priſciani ſeculo XII. exaratus in Bibliotheca Cremifanenſi Ord. Benedictin. in Auſtria. Sed habent hoc fere omnes, ut Græcas voces & loca Græca ſcriptorum omittant, de qvo qveritur etiam Putſchius, Joſephi Scaligeri, Gruteri & Bongarſii Codicibus uſus.

Non parvum volumen implent Priſciani Grammatica præcepta, *quoniam*, inqvit, *in tanta operis materia impoſſibile eſt aliquid perfectum breviter exponi. Spatii quoque veniam peto, quamvis ad* Herodiani *ſcriptorum pelagus, & ad ejus patris* Apollonii *ſpacioſa volumina, meorum compendioſa ſunt exiſtimanda ſcripta librorum.*

Tamen Ludovico Vive, apud Geſnerum, judice, *loquaciſſimus auctor, nimis multa pracepta accumulat.*

Romanum fuiſſe nativitate, & Cæſarienſem dici, qvod in Cæſarea Palæſtinæ litteras didicerit, credat qvi volet Baptiſtæ Gvarino: ſaltim lepidum eſt qvod ex eodem additur Priſciani nomen *à verbo præſcio* impoſitum, *quod fuit eruditus ſeptem artibus liberalibus.* Tamen in perantiqvis Codicibus non *Priſciani* ſed *Præſciani* nomen

men Hadrianus Valesius * reperit. Claruisse Athenis, Volaterranus narrat libro XVIII. Anthropologiæ, sed nescio qvem ille ait habere se auctorem, qvi scribat *Priscianum ab initio Christianum, deinde fidei desertorem fuisse.*

Prisciani Grammaticæ editiones sed minus emendatæ & integræ exstant permultæ, prima A. 1470. fol. sine loci nota, qvam nitidam & venustam laudat Michaël Maittaire pag. 70. Annalium typographicorum, qvemadmodum & pag. 100. alteram itidem sine loci notatione, A. 1472. fol. Has secuta Veneta Johannis de Colonia & Joannis Manthen de Gherreten 1476. fol. qvam Mallinkroto pridem inspectam pro prima venditas Bailletus Tom. 3. pag. 41. Exstat & Veneta altera ejusdem anni impensis Marci de Comitibus, sociiqve ejus Girardi Alexandrini: tertiaqve A. 1481. fol. & qvarta A. 1485. 4. (qvæ servatur in Bibliotheca Academiæ Leidensis) nec non qvinta 1488. fol. cum commentariis *Joannis de Aingue*, & sexta cum iisdem commentariis & in librum de accentibus, notis *Dan. Cajetani* 1496. fol. Has secutæ Lipsiensis sine commentariis per Wolfgangum Molitorem 1496. 4. & minore forma: Parisina apud Ascensium 1515. fol. Veneta septima apud Aldum 1527. 8. Coloniensis, cum Rufino de metris, apud Eucharium Cervicornum, Coloniæ 1528. fol. & Florentina 1554. 4. qvæ editio ab Is. Casaubono cum MS. collata exstat in Bibl. Academiæ Lugd. Batav. Et Basileensis A. 1568. 8.

785

* Vide Valesiana pag. 192.

His

His omnibus licet longe præſtet editio Putſchiana, præcipue & Græca reſtituta, lacunas expletas & emendata loca innumera: tamen paſſim operæ pretium faciet qvi vetuſtiores editiones conferre non negliget. Laudantur à Priſciano Cæſar doctiſſimus artis Grammaticæ, Marcus Varro, Victor in arte Grammatica, Cenſorinus doctiſſimus artis Grammaticæ, Servius in commento qvod ſcripſit in Donatum &c.

Liber de accentibus Pariſ. 1526. 8. apud Rob. Stephanum.

Priſciani Epitome, *Georgio Trapezuntio* auctore MS. in Bibl. Regis Chriſtianiſſimi n. 1972. teſte Labbeo: neſcio an diverſa ab epitome Priſciani qvæ prodiit Venet. 1522. vel à compendio de octo partibus orationis, edito Auguſtæ Vindel. 1537. 8.

Caroli Stephani Latinæ linguæ cum Græca collatio ex Priſciano prodiit Pariſ. 1554. 8.

Liber Priſciani *de naturalibus quæſtionibus* ad Coſroëm Perſarum Regem; citatur à Vincentio Bellovacenſi XXI. 50. ſpeculi Hiſtorialis, & noſtro tribuitur etiam à Volaterrano & aliis. Puto autem verſam eſſe ex Græco alterius Priſciani Lydi qvi Agathiæ laudatus de rebus Phyſicis, Coſrois temporibus ſcripſit.

Liber *de praexercitamentis Rhetorica ex Hermogene* præter editionem Franciſci Pithœi in Rhetoribus antiqvis, qvam Putſchius ſecutus eſt, prodiit Venetiis A. 1523. & Pariſiis apud Colineum 1526. nec non Argentorati 1668. 8.

Prima edito Eliæ Vineti qva librum Prisciani *de figuris & nominibus numerorum & de numis ac ponderibus* recensuit, emissa est Parisiis 1565. 8. Rationes numeralium notarum qvas reddit Priscianus, confutavit Benedictus Jovius, & lib. X. parergon juris cap. 25. Andreas Alciatus.

Auctorem *periegeseos* sive metaphraseos Dionysianæ nescio qvem *Priscianum Favonium* facit Caspar Barthius ad Claudianum p. 87. & 128.

Præter festivam Nic. Frischlini Comœdiam qvæ Priscianus vapulans inscribitur, atqve inter ejus scripta poëtica sæpius prodiit, exstat & alterius nescio cujus scriptoris Priscianus verberans & vapulans, carmine expressus Lond. 1632. 4.

Palæmonis Vicetini artem Grammaticam Prisciano laudatam primus è situ protulit Jovianus Pontanus, ut ipse testatur his versibus, qvibus Palæmonem loqventem inducit:

Grammaticæ partes, casus & nomina monstrat
Ars mea, quoque modo dictio tota fluat,
Quidue sequens, possis verborum noscere formas,
Aut quonam fuerint verba premenda jugo.
Cætera sunt parvo carptim memorata libello,
Plenius ante artes quæ docuere meæ.
At me confectum carie, turpique senecta,
Rodebat murum dente timenda cohors.
Sensissetque iterum crudelia fata Palæmon,
Juvisset pietas ni Joviane tua.
Cujus nunc meritis optata perfruor aura,
Antoni doctos jussus adire lares,

Basileæ apud Adamum Petri lucem vidit A. 1527. 8. volumen Grammaticorum Latinorum veterum in qvo exstant 1) *Rhemnius Palæmon* de summa Grammatices, 2) *Q. Terentius Scaurus* de orthographia. 3) *Ælius Donatus* de barbarismo, pedibus, tonis. 4) *Servius Honoratus* in Ælium Donatum & de syllabarum qvantitate. 5) *Marius Victorinus* de enunciatione literarum, orthographia & metris Comicis. 6) Q. *Papyrii* * *Prætextati* breve fragmentum de Orthographia. 7) *Cornelius Fronto* de differentiis verborum.

Palæmonis qvi Grammaticam Romæ olim imperitantibus Tiberio Claudioqve docuit, sed arrogantis & infamis omnibus vitiis meminit Svetonius lib. de Grammaticis illustribus c. 23. Meminere & Plinius & Qvintilianus (supra Volum. 2. p. 600. & 662.) & Hieronymus in Chronico.

M. Valerii Probi, Berytii, qvem Neronis tempore eruditissimum Grammaticorum Romæ claruisse idem Hieronymus testatur, laudatqve non uno loco Gellius (supra hoc Volum. p. 30 & Svetonius c. ult. de Grammaticis, nimis pauca & exigua de qvibusdam minutis qvæstiunculis edidisse & non mediocrem silvam observationum sermonis antiqvi reliqvisse testatus

Huju

* *Si divinare licet*, inquit Adamus Petri in præfation *eum existimaverim Papyrium, qui à Prisciano toties* Papyriani *nomine citatur de re Grammatica: cujus exemplar e. usque Hassia jam exspectamus, donaturi aliquando public*

lujus inqvam Probi *instituta artium ad Cœlestinum*, sive Grammaticarum Institutionum libros uos excudit etiam Badius Ascensius Paris. 1516. ol. Liber secundus ibi & in sumis paginis Putschinæ editionis inscribitur *Catholica*, sive de Catholicis nominum & verborum rationibus. Sic Ierodianum Grammaticum Græcum in primo Catholicorum laudat Priscianus lib. 6. pag. 723: Cælestinum alloqvitur auctor in versibus operi præmissis, qvos in Putschii editione non reperio:

Accipe nostra tuis audacibus edita jussis
Cælestine potens --- --- ---

Papias elementarii sive lexici scriptor pro 786 etate sua minime ineruditus, à Trithemio c. 413. de scriptoribus Ecclesiasticis refertur ad A. C. 1200. Sed ipse auctor in voce *ætas*, ubi compendium breve Chronologicum ab Adamo ad suam usqve ætatem exhibet, docet se scripsisse sub Henrico, qvi post Conradum fuit ab A. 1040. ad 1057. idqve probe notavit Albericus in Chronico MSS. apud Cangium proœm. in glossar. latin. §. 44. *Elementarium* vocat idem Albericus, itemqve Thomas Bradwardinus & Papias ipse in præf. *Jam vero de hujus artis nomine non prætermittendum videtur: quod quidem etsi olim, quia ad verbi & simpliciter unius alicujus dictionis retinebat interpretationem*, glossarium *vocaretur: jam vero definitionibus & secundum regulas notationibus, sententiis quoque multis ad id genus superadditis, altius atque aptius ELEMENTARIUM, doctrinæ*

erudimentum nominari poterit. Nec enim parva ſimilitudo erit, cum ſicut illius ſic iſtius infinita fuerit progreſſio. Ex Papia non diffitetur in vocabularium ſuum plura transtuliſſe *Vincentius Bellovacenſis* libro I. ſpeculi doctrinalis cap. ult. qvi & alibi Papiam allegat, ſicut & *Neſtor* Novarienſis paſſim in ſuo dictionario, nec non Ugutio Piſanus, Epiſcopus Ferrarienſis, qvi circa A. 1192. ſcripſit, Joannes de Januo auctor Catholici: & *Breviloquii* auctor qvi in voce *abolere* mediam in nomine Papiæ producit.

Delet & abſtergit, intendit, negligit, aufert,
Hæc abolere notat, Papias *ſit tibi teſtis.*

Producit etiam auctor verſuum qvos Codici Papiæ Aqvicinctinenſi adſcriptos reperit Mabillonius:

Inſtar apis mella collecta labore decenni
Cunctis Papias iſta legenda dedit.

Ad manus mihi eſt editio rariſſima Papiæ & prima Mediolanenſis * A. 1476. fol. (licet parum emendata) per Dominicum de Veſpolate cum præmiſſo Bonini Mombritii carmine, in qvo media in Papias rectius corripitur.

Qualia qua Papia licet alta volumina cernis
Confer opus, pretio dignius eſſe putes.

Compoſuit illud in uſum filiorum ſuorum, qvos Epiſtola præmiſſa ita alloqvitur: *Filii utique*

* Hanc ſecutæ ſunt Venetæ 1485. fol. per Andream de Bonetis; nec non 1491. & 1496.

que carissimi, debui si potuissem: potui, si meæ voluntati CHristus suæ gratiæ pondus adhibuisset, earundem quas novi literarum disciplinas in præsentia vos edocuisse. At quia aut nostri causa peccati, aut melius providentis Divinæ dispositionis gratia ad præsens sumus remoti, ne videamini filii: si non viva voce, ut debui, saltem ejusdem significatione, ut potui, interim quædam disciplinæ elementa ad vestra erudimenta invenire disposui. Nec vobis solum filiis, sed &c.

Nestor Dionysius Novariensis, Ordinis Minorum, cujus jam supra p. 674. feci mentionem, vixit * circa A. 1400. illiusqve dictionarium Ludovico Sfortiæ dicatum prodiit A. 1488. recusum deinde Paris. 1496. nec non Argentorati 1502. & qvam editionem ego possideo, 1507. fol. apud Johannem Prüss, ex *Joannis Tacuini* recensione.

Mammotrepti ** prima editio Moguntina 1470. à Cangio præf. ad glossarium Latin. §. 50. laudatur, nec non Metensis A. 1509. & Veneta A. 1596. Mihi ad manus est excusa Metis 1511. 4. Exstat & Veneta A. 1479. 4. apud Nicolaum Jenson. Auctor hujus libri *Marchesinus* è Regio Lepidi, Ordinis Minor. qvi eum absolvit A. 1466.

Joannis Maji Parthenopoei liber de priscorum pro-

* Giornale de letterati d'Italia Tom. 10. pag. 250.

** Vide supra pag. 675. & quæ de Catholico Joannis Januensis & de aliis glossariis ac lexicis pag. 670. seq. Illud Catholicon prodiit etiam Norimbergæ A. 1483. & mihi est editio Lugdunensis aucta à magistro Petro Ægidio 1506. fol.

proprietate verborum prodiit Neapoli 1475. fol. & Tarvisii 1477. fol.

Ut ad Grammaticos à Putschio editos redeam, tres artis Grammaticæ auctores vetusti, *Asper* * junior, *Ælius Donatus* & *Phocas* per Joannem Cæsarium tertio recogniti & scholiis illustrati prodierunt Friburgi Brisgoiæ 1533. 8. Phocæ qvem Romæ post Priscianum ajunt docuisse, dodecastichon qvod arti præmittitur, habes etiam in veteribus Epigrammatibus Petri Pithœi lib. 4. p. 125. In iisdem lib. 2. p. 58. & 60. & 65. seq. qvemadmodum etiam in Catalectis Virgilii Poëtæ habentur fragmenta ex Vita Poëtæ, scripta versibus à Phoca: Prodierat ejus Grammatica etiam cum Diomede aliisqve Venet. 1491. 1511. 1522. fol. & Mediolan. 1513. (1515.) fol.

788 *Donati* vitam nactus ex schedis Petri Danielis, qvi eam ex veteri Codice Regis Galliæ descripserat, licet otiosi abortum ingenii & nulla fide dignum, insulsumqve ac ridiculum, qvia brevis est, hoc loco adscribam.

Incipit Vita Donati Grammatici.

FLaccus Rebius Minutio Rutilio salutem.

Rogatus à consodalibus vitam Donati Grammatici breviter commentavi, esset ne cuiquam incognita nobiscum degentium, tibiqve obtuli legendam. Ita enim se habet

* Asper Grammaticus antiquior memoratur apud S. Augustinum c. 17. de utilitate credendi & à Charisio ac Prisciano laudatur. Etiam Velius Longus apud Scholiastem Statii Velius Asper Longus.

bet ejus vita & converſatio, ut ſubjecta docet narratio.

*Donatus natione Romanus, Grammaticæ profeſſionis induſtria claruit, σύγχρονος ut fertur Rhetoris Victorini. Hic perpauculo conductus peculio cujusdam viduæ capellas paucinumero paſcendas excepit, Septa ſibi ab urbe miliario ſecundo vidicans. Huic operæ pretium infatigatum promulgare labor eſt. Hic dum in alendis capellis moraretur, æſtu, calente tempore, laborabat intolerabili, utpote capillorum ab aure usque ad aurem defenſione privatus. Et quia remotior erat à Tiberi, ſitim ſibi ingruentem lacunis è cloaca fluentibus capellarum quoque temperabat urina. Hiemis autem tempore, ſolo canente pruina, carice * compacto ſolabatur tugurio. Frequentius autem humi accubitabat ſub divo, permodico obſonatus edulio, quæ nimirum frugalitas non innata ſed egeſtate concreverat. Quia vero effoetis viſceribus pæne cutis deſuper lapſa rigebat, frigoris ut vitaret enormitatem, partim teterrima partim rufa inducebatur pellicia. Oculum autem & juramentum Martis ademit, quod perſolvit ut peculatus aboleret infamiam, quadam namque die Æolicum ingreſſus conſiſtorium digna ſibi nacta cavillatione cum magno pudore delituit, quem ita quidam græco lepore inſultans ſuapte aggreſſus eſt - - - quod dicitur Latine,* cede loco ruſtice modicarum opilio ovium. *Qui maturato rediens, diſcendæ pueritiæ ſtudens Ædili innotuit Ciceroni, à quo toga donatus eſt, quod erat ſignum libertatis. Eadem igitur tempeſtate Æmilius Senator hominem exivit, cujus in locum pileatus meruit ſurrogari, & à Cicerone ordinatim ſex-*

 tum

tum in Senatu ſubiit locum. Igitur quia habitum corporis ejus breviter perſtrinximus, libet per ſingula eum pæne membra deſignare. Erat quippe ſtatura puſillus, capite rotundo in modum veſicæ porci, capillis admodum raſis & ſcabioſis atque melancholico humore madentibus. Facie adeo ruſtica, uno oculo luſcus, altero lippus, collo gracili & groſſo, brachiis brevibus & contractis, genibus latis, tibiis oppido curtis & groſſis, pedibus latis, & ſpiſſis, & quid morandum, omnia habitudine ſervo conſimulis. Hic calaumaco caput fovens, ſuper quavis ratione conſultus breviter omnia & furibunde explicabat, ita ut nec quidem à diſcipulis interrogari auderet. Quo circa dum ſæpe furore perſtreperet, quippe cui à naſo obſcœnitas defluebat aſſidua, Senatu pulſus, cujusdam macellarii famulitio ſuſceptus eſt, Plura pudet referre. Obiit XIV. Kal. Januarii & projectum eſt cadaver ejus in foſſam quo peregini aggregabantur.

explicit Vita Domini Donati Grammatici.

DOnatum excuſum Moguntiæ A. 1450. & antea etiam Harlemi, ſed tabulis ligneis inciſis, teſtatur Mariangelus Accurſius apud Angelum Rocham in commentario de Bibliotheca Vaticana edito Romæ 1591. 4. pag. 411. *In tot ſcriptorum controverſia apponere libet quod manu Mariangeli Accurſii exaratum in prima Donati Grammatici pagina inveni. Aldus enim junior, vir quidem eruditus & in antiquorum monumentis indagandis accuratiſſimus, oſtendit mihi librum Donati ex*

mem-

membranis confectum & impressum , in cujus priori pagina hæc scripta leguntur : Joannes Faust , civis Moguntinus, maternus avus Johannis Schœffer excogitavit artem typis æneris , qvos deinde plumbeos invenit, multaqve ad artem poliendam addidit ejus filius Petrus Schœffer. *Impressus est autem hic Donatus & Confessionalia primum omnium anno* 1450. *Admonitus certe fuit ex Donato Hollandiæ prius impresso in tabula incisa.* Floruit Ælius Donatus * Romæ circa A. 350. de qvo Godfridus Viterbiensis parte decima sexta panthei,

Nunc quoque Grammaticæ summus Donatus in arte
*Hieronymo ** cum discipulo docet edere partes.*

Donati ars parva Græce versa à Maximo Planude exstát MSta in Bibl. Bodlejana Cod. 71. Barocciano. Libellum Donati de barbarismo cum Prisciano de accentibus habeo ex editione pervetusta sine anni & loci notatione in 4. Donati editio prior & posterior cum aliis Grammaticis edita etiam Venet. 1511. & 1522. fol. & Paris. 1516. fol. Et separarim cum commentario Servii & Sergii Paris. 1543. 8. De Hermanni Buschii commentario in artem Donati de octo partibus, edito Lipsiæ 1511. 4. vide Jac. Burckardum in Buschii vita pag. 218. Eadem

* Diversus ab hoc & junior Tiberius Claudius Donatus, itidem Grammaticus, scriptor vitæ Virgilii, de quo Volum. I. pag. 204.

** Ita legendum, non *Hieronymus*.

dem ars Cracoviæ 1559. 8. excuſa cum Polonica & Germanica interpretatione, & ſine illis, Camerini 1601. 8. Liber de barbariſmo, ſoloeciſmo, ſchematibus & tropis, pedibus & tomis emendatior ab Adamo Petri editus Baſil. 1527. 8. & à Jo. Cæſario recenſitus cum Diomede Colon. 1536. & Lipſ. 1542. 8.

789 *Servii* de ratione ultimarum ſyllabarum liber ad Aqvilinum, in aliis Codicibus ad Baſilium neſcio qvem inſcribitur.

790 Raph. Volaterranus ſub finem libri qvarti Commentariorum Urbanorum teſtatur Grammaticos qvosdam veteres cum aliis ſcriptoribus eximiis Latinis A. 1494. repertos in Bobienſi monaſterio, in qvibus ſunt qvidam in hunc usqve diem adhuc inediti. Verba ejus hæc ſunt: *Bobium ad Apennini juga ſitum, ubi nobile cœnobium à Theodolinda regina Longobardorum exſtructum, Hic anno MCCCCLXXXXIIII. hujuscemodi libri reperti ſunt.* Rutilius *Naumatianus* a] *Heroicum* Sulpitii b] *carmen. LXX. Epigrammata.* Terentianus Maurus *de litteris & ſyllabis, & metris omnis generis.* Cæſius Baſſus: Velius Longus *de Orthographia*: Adamantius Martyrius *de B littera & muta V. vocali.* Probi *Catholica.* Cornelii Frontonis *elegantiæ Latinæ.* Sergius *Grammaticus de littera. Liber perſimilis Julio Polluci de vocabulis rerum, ſed hoc amplius Latina Græcis vocabulis reſpondent.* Caſuus Sacerdos *de octo partibus Orationis. Paraphraſis ſuper ſex Virgilii libris. Trium eclogarum Vir-*

a) Numantianus. b) Sulpiciæ.

Virgilii enarrationes Dracontii *varium opus.* Prudentii *hymni.* *Computus* (*ſic eſt inſcriptus*) *Græcorum & Latinorum. Alter liber, computus digitorum inſcribitur.* Agenius Ubrecus c) *de controverſiis agrorum.* Higinius *de limitibus agrorum & metatione caſtrorum.* Balbus *de nominibus menſurarum.* Vitruvius *de hexagonis, heptagonis & id genus.* Frontinus *de qualitate agrorum. Cæſarum leges agrariæ & Coloniarum jura: quorum bona pars his annis proximis à meo municipe Thoma Phædro, bonarum artium profeſſore eſt advecta in Urbem.* Hæc Volaterranus.

P. Conſentii artem habeo editam a Jo. Sichardo Baſileæ 1528. 4. in volumine qvod inſcribitur *Diſciplinarum liberalium orbis*, & præter hunc Conſentium continet Caſſiodorum de Rhetorica, Dialectica, Arithmetica, Geometria, Muſica & Aſtronomia: cum Apuleji (non integro) libello de ſyllogiſmo Categorico ex Bibl. Heresfeldenſi, & Cenſorino de die Natali. Conſentium in hoc Codice manu ſua ex MSto Bongarſii emendavit pluribus locis, & ſupplevit Putſchius, ſicut deinde emendatum ſuppletumqve exhibuit in ſua editione, titulum tamen in illa non appoſuit qvi in MSto hic eſt: *Incipit ars Conſentii Viri Clariſſ. Quinti Conſularis quinque Civitatum, de duabus patribus Orationis nomine & verbo.* 791

Cornelium Frontonem de differentiis vocabulorum ediderunt cum aliis Grammaticis Veneti 792

c) Aggenus Urbicus.

1511. & 1522. fol. Jo. Theodorus Bellovacus Parif. 15616. fol. & Adamus Petri Bafileæ 1527. 8. Inde uberiorem hujus argumenti collectionem dedit poft Lucam Loffium, Francof. 1566. 8. Georgius Fabricius Lipfiæ 1569. 8. qvæ infcribitur: Grammaticorum veterum libelli de proprietate & differentiis fermonis Latini, *Cornelii Frontonis*, * *Nonii Marcelli*, *Agrætii*, *Ælii Donati*, *Aruntii Celfi*, *Fl. Sofipatri Charifis*, *Q. Afconii Pœdiani*, *Marii Servii Honorati*, *Sex. Pompeji Fefti*, *M. Teren-*

* De Cornelio Frontone Oratore, M. Antonini & Veri magiftro, cujus fermonibus puriffimis bonarumque doctrinarum plenis frui folitum fe memorat Gellius XIX, 3. vide fis Aufonium pag. 714. Gatakerum ad Marcum Antoninum lib. I. c. 11. & quæ viri docti ad Capitolinum c. 2 M. Antonini, ac Minucium Felicem c. 9. & 31. uec non Triftanus T. I. Hiftoriæ Imperatorum ex numis illuftratæ, pag. 622. feq. & Sirmondus ad Sidonii lib. I. Epift. 1. ubi mentio Frontonianorum, qui hunc nempe Frontonem dicendo æmulabantur. Præter hunc τὰ πρῶτα τῶν τότε Ῥωμαίων ἐν ταῖς δίκαις φερόμενον alii fuere Frontones ut Fronto Catius de quo Plinius lib. 6. Eptft. 13. Papyrius Fronto JCtus, fub Hadriano Imp. & Fronto Emefenus Orator fub Severo Athenis de qvo Svidas; Marcus Fronto confularis (tertium conful fub Trajano) apud Gellium II. 26. ne dicam de T. Aufidio Frontone. Q. Pachumejo Frontone & M. Aufidio Frontone quornm itidem in faftis Confulum Romanorum mentio: aut de Julio Frontone apud Tacitum, Martialem & Juvenalem, vel de Frontone arthritico apud Artemidor IV. 24. de Frontonibus bene multis, quorum antiquæ infcriptiones meminere, aut de Frontone Phafelidis Epifcopo qui interfuit A. C. 451. Concilio Chalcedonenfi: aut denique de Frontone quem à S. Petro Apoftolo baptizatum ad Petrogoricam civitatem & ordinatum Epifcopum fabulantur, de quo vide Vincentium Barralim de Lirinenfibus, fanctis p. 136. feq.

ntii Varronis, *Q. Terentii Scauri*, *Agellii. Vocum* *iquot apud Terentium explicatio è veteribus membra-* *s.* Hæc collectio deinde Jacobo Fabricio, eorgii filio curante iterum prælis exiit Lipsiæ 510. 8. Subjuncta etiam eadem est Isidori isp. Originibus a Bonav. Vulcanio, & auctori-us Latinæ Linguæ a Dionysio Gothofredo, ut otavi Volum. 1. pag. 769. De ejusdem *Isidori* ibus differentiarum libris, & qvod primus ex *Agrætio* magnam partem sit expressus, dixi su-ra p. 665. & de recentibus differentiarum scri-toribus Popma & Achrelio p. 666. Isidori illud criptum ex Codice Petri Danielis minus emen-ate editum a Margarino de la Bigne inter pera Isidori Paris. 1580. Vide Barthium lib. 32. Adversar. c 6. & lib. 39. cap. 14. deinde melio-em ἔκδοσιν Madriti A. 1599. curarunt Petrus Pantinus & Rolandus Vicelius, de qva Nic. An-onius Tom. 1. Bibl. Hispanæ veteris pag. 253. nde emendatius etiam legitur in operibus Isi-lori Hisp. recusis Paris. 1602. & Coloniæ 1617. ol. ex recensione Jacobi du Breul.

Velius Longus Romæ primum editus a Fulvio Ursino 1597. 8. sed longe prius tritus viris do-ctis, ut testatur Jo. Baptista Pius annotationum posteriorum * capite 4. ubi *Verrium Longum* appellat. *In lucem*, inqvit, *è pulvereo latibulo ex-tractus pridem à viro literatissimo Georgio Merula, qui Mediolani docuit. Copia Verrii hujus Merulæ contigit ex libraria Bobiensi*, ** *characteribus Longobardis ferme exo-*

* Tomo 1. Lampadis artium Gruterianæ pag. 396.
** Vide supra, p. 744.

exolescentibus in scripturam Romanam reformatis. Ad me venit id opusculum munere Alexandri Gabuardi Parmensis, auditoris mei, cum publice Mantuæ docerem, juvenis antiquitatis studiosissimi. Ante Hadriani imperium floruisse hunc Velium Longum notavit Norisius in Orthographia pag. 135. edit. Witeberg. Citatur a Charisio, Cassiodoro &c.

793 Fl. *Gaprum* Grammaticum laudat etiam Charisius: Ejus libros enucleati sermonis & dubii generis Servius in X. Æneid. Pauca illa qvæ hujus Capri restant ediderant Veneti 1491. 1511. 1522. fol. & Parisienses 1516. fol. cum aliis qvibusdam Grammaticis.

Q. *Terentium Scaurum* de orthographia Adamus Petri Basil. 1527. 8. vulgavit ex MS. Codice Laurissano, qvem communicavit cum eo Johannes Sichardus. Scaurus iste Hadriani Imp. tempore clarus Grammaticus Gellio & Ausonio laudatus.

Cassiodori librum de Orthographia primus Plantinianis typis A. 1579. 8. in lucem dedit Ludovicus Carrio cum epitome Orthographiæ Aldi Manutii.

795 *Terentiani* Mauri meminit S. Augustinus VI. 2. de Civitate DEI: *Iste igitur vir tam insignis excellentisque peritiæ, & quod de illo etiam Terentianus elegantissimo versiculo breviter ait, Vir doctissimus usque quaque Varro.* Idem libro de utilitate credendi cap. 17. *Nulla imbutus poëtica disciplina, Terentianum Maurum sine magistro attingere non auderes.*

deres. Asper, *Cornutus*, *Donatus & alii innumerabiles requiruntur*, *ut quilibet Poeta possit intelligi.* Mentio etiam apud Ennodium lib VIII Epistola 29. & apud Victorinum libro tertio de metris, qvi Terentiani vestigiis libenter insistit, pag. 2578. pro *Anniano* legendum *Terentianus*, ex qvo etiam Septimii Sereni illud affert:

Quando flagella ligas, ita liga,
Vitis & ulmas uti simul eant.

Apud Terentianum est, *quando flagella jugas, ita juga*, qvod præplacet. Citatur etiam Terentianus Maurus de literis a Rabano Mauro de arte Grammatica Tom. 1. pag. 39. Primus ejus librum in Bobiensi monasterio A. 1494. reperit * Georgius Merula, ediditqve Mediolani 1497. fol per Uldericum Schinzenzeler: Hieronymo Commelino autem debetur editio Heidelbergensis 1584. 8. ex officina Sanctandreana, qvam Putschius est secutus, junctus habens cum brevibus Commelini notis, *Marii Victorini* qvatuor libros de qvibus dixi supra p. 424. & Servii de pedibus versuum, accentibus & qvantitate Syllabarum libros duos. Sed Volum 1. hujus Bibl. Latinæ pag. 796. male excusum: *edidit & cum Scauro Commelinus*, legendum *cum Mauro*, Terentiano puta.

Maximum Victorinum Grammaticum a Mario Victorino Rhetore diversum edidit Joachimus Camerarius cum *Eutyche* & Servii opusculis, Tubing. 1537. 4. recusum 1584. 8. *Marii*

* Giornale de' letterati d'Italia T. 17. p. 304. Supra p. 744.

Marii Plotii editionem curare voluit Joſephus Scaliger. Hadrianus qvoqve Junius editurum promiſit in litteris ad Georgium Fabricium, inter Junii Epiſtolas pag. 457.

Grammatici veteres Venetiis ſine anno editionis apud Nic. Jenſonum vulgati memorantur in Bibl. Hohendorfiana pag. 229.

CAPUT VIII.

DE ANTIQVIS RHETORIBUS Franciſci Pithœi.

CASP. BARTHII, Index Autorum qvi in Rhetoribus Latinis laudantur.

ad paginas edit. Franciſci Pithœi.

Atra-

Da-

* Hujus Celſi, Curio Fortunatiano laudati, compendium Rhetorices infra exhibeo,

798 Antiqvorum Rhetorum Collectionem P
thœanam mendoſiſſime editam notat Barthi
pag. 159. ad Claudianum.

Rutilius Lupus Rhetor recuſus etiam Lugdu
1536. 8.

Ali

Alius à Rhetore & antiqvior P. Rutilius Lupus, qvem perſtrinxit Lucilius. Vide Douſam ad Lucilii fragmenta pag. 110. 136.

Baſileæ apud Frobenium 1521. 4. Beato Rhenano curante lucem vidit volumen hoc titulo: *Veterum aliquot de arte Rhetorica traditiones*, cum Jo. Frobenii præfatione. In illo volumine continentur: 1) *Rutilius Lupus.* 2) *Romanus Aquila,* 3) *Julius Rufinianus,* 4) *Sulpicius Victor,* 5) Auctor incertus de Rhetorica, Incipit, *omnes res juxta Rhetoricæ indagationem.* 6. Aurelii *Augustini* de pedibus & metris libellus. 7) *Emporii* Rhetoris de ethopœia & loco communi: & de demonſtrativa ac deliberativâ ſpecie, liber. Et poſt Latinos hoſce, 8) Aphthonii Græci Rhetoris præexercitamenta, Joanne Maria Catanæo interprete.

Venetiis 1523. fol. *Julius Rufinianus* excuſus cum *Aquila*, *Lupo*, *Priſciani* exercitamentis ex Hermogene, *Chirius Fortunatus*, Græcorumqve Ariſtotelis & Aphthonii, necnon recentis ſcriptoris Georgii Trapezuntii Rhetorica.

In Epigrammatibus Vett. Pithœi lib. IV. pag. 24. hæc leguntur in *Curii* ſive *Chirii Fortunatiani* Rhetoricam:

Quisquis Rhetorico feſtinat tramite doctus
Ad leges & jura trahi, bene perlegat artis
Hoc opus, & notum faciet per compita callem.

801 Gifanius in Justiniano, ubi recenset scriptores aliqvot qvi Justiniani ævo claruere, addit, *& Fortunatianus, cujus poëmata habeo manuscripta,* Nescio, inqvit Barthius litteris ad Daumium, *sit ne ille Chirius Consultus Fortunatianus, cujus habemus Dialecticam absque anno impressionis, charactere veteri exscriptam* in 4. Exstat etiam hic libellus inter Opera Augustini Tom. I. pag. 261. & utiqve est Augustini, sed e Fortunatiano qvi Justiniani ætatem longe antecessit, excerptus.

Prodiit Fortunatiani Rhetorica etiam Argentinæ 1568. 8. cum præf. Valentini Erythræi.

Casaubonus ad Capitolini Maximum & Balbinum pag. 138. *Legi nuper ap. Virum doctum, editam olim in Italia hujus Fortunatiani historiam fuisse. Tamen Transalpinorum neminem esse puto, qui unquam viderit.*

Portunianum male vocant Sarisberienses Codices, atqve inde Durantius Casellius in Variis lect.

Onufrius Panfinius in Commentario ad fastos Romanos pag. 265. *Chyrius Fortunatianu V. C. Afer cujus Hieronymus * & ab eo Sophroniu meminere, rationem inveniendi indictiones annuas con scribens, nullam earum originis mentionem facit.* Scri ptum illud vidisse se negant Petavius XI. 41 do

* Hieronymo de Scriptoribus Eccles. c. 97. sermo est de For tunatiano Afro, Aquilejensi Episcopo, ejusque commenta rios in Evangelia commemorat brevi & rustico scriptos se mone.

octrinæ temporum, & Tillemontius Tom. 4. Iistoriæ Imperatorum pag. 230.

Victorinus in Rhetorica Ciceronis editus etim Parif. an. 1599. apud Ambrofium Droarum. Illius operis meminit Caffiodorus in Rhetorica & Gerbertus five Sylvefter fecundus Epiftola 130. Emendationes in Victorinum *Marini Becichemi* Scodrenfis occurrunt in ejus Centuria prima Epiftolicarum qvæftionum pag. LXXX. feq. cap. pag. 17. --- --- 29. Venet. 1506. fol. Librum Victorini de fyllogismis hypotheticis memorat idem Caffiodorus lib. de Dialectica. Vide & qvæ fupra in Cicerone dicta funt & in Boëthio.

Sulpicii Victoris inftitutiones primus è MS. Spirenfi vulgavit Beatus Rhenanus A. 1521. 4.

De præceptis Rhetorices *S. Auguftino* præter 803 rem tributis, qvemadmodum & de cæteris Rhetoribus Latinis antiqvis confulere operæ pretium eft clariffimum Gibertum in tomo fecundo judiciorum Gallice editorum, *jugemens des Savans fur les Auteurs qui ont traité de la Rhetorique, avec un précis de la doctrine de ces auteurs.* Paris 1716. 12.

Severianum (non *Julium Servianum* ut è Plinii VIII. Epift. 6. & X. 2. conjiciebat vir doctus) auctorem effe præceptorum artis Rhetoricæ, conftat ex infcriptione codicum, qvam confirmat Sidonius Apollinaris lib. 9. Ep. 11. & 15.

Nec iſta ſola ſunt perita pectora
Severianus iſta Rhetor altius &c. adde carmine 15.

Editionem Fruterianam habeo collatam cum meliore non paucis locis Francofurtenſi A. 1567. ex officina Petri Fabriicii. Severiani editionem moliti etiam ſunt Jo. Wowerius & Dionyſius Lambinus.

804 *Priſciani* præexercitamenta ex Hermogene exſtant etiam cum Alardi Amſtelodami notis in tomo poſteriore operum Rudolphi Agricolæ, Colon. 1539. 4. pag. 77. Jam etiam ſupra notavi edita eſſe cum Julio Rufiniano & aliis Rhetoribus Venet. 1523. fol.

Alcuini dialogum de Rhetorica primus in lucem protulit Matthæus Galenus, Zelandus, de qvo Miræus de Scriptoribus Seculi XVI. p. 192. editionis à me curatæ. Prodiit etiam cum Grammatica Alcuini & Dialectica Ingolſtad. 1604. 4. & inter Opera ejusdem ab Andrea du Cheſne junctim edita Pariſ. 1617. fol.

Mirum eſt in Franciſci Pithœi collectione Rhetorum Latinorum prætermiſſum eſſe perinde ut in omnibus *Aurel. Cornelii Celſi* editionibus, vetuſtiſſimi illius & Qvintiliano ac Curio Fortunatiano laudati ſcriptoris compendium Rhetorices, qvod jam A. 1569. ediderat *Sixtus Popma.* Illud diu fruſtra qvæſitum, tandem Pariſis nuper ad me miſit vir inſignis virtute & doctrina *Georgius Wallinus* Svecus, Reverendiſſimi Norlandiæ anti-

ſti

[i]itis Filius cognominis, à qvo Ecclesiæ reiqve [l]itterariæ pulchra ac præclara licebit exspecta[r]e. Hoc igitur Celsi scriptum raro obvium [a]c breve, integrum hoc loco cum bona ut spero [l]ectoris gratia subjicere volui, notis qvidem [P]opinæ, qvoniam in illis nihil eximium reperi [o]missis.

[A]VRELII CORNELII CELSI Rheto[r]is vetustissimi & clarissimi, de arte dicen[d]i Libellus, primum in lucem editus, curante Sixto à POPMA, Phrysio.

Coloniæ excudebat Joannes Rotæus A. 1569. 8.

[T]ITI a POPMA, Phrysii, in commendationem Compendii Rhetorici.

[C]ORNELII CELSI, ad Lectorem hexastichon.

Rhetoris, o Lector, Celsi præcepta diserti
Accipe, quæ nimium delituere diu.
Quæ fuerant multis sparsim diffusa libellis,
Arctat hic, & clara cum brevitate docet.
Omnia sunt Sixti fratris patefacta labore:
Cui grates gratos solvere jure decet.

Illustrissimo Principi CAROLO, Duci Juliacensi, Clivensi, Montensi, Comiti Marchiæ & in Rauenspurgo, &c.

SIXTUS à POPMA, Phrysius. S. D.

B*Ene mereri de literis eos semper existimavi, Princeps Illustrissime, qui diligenti multaque cura in hoc in-*

cumbunt, ut veterum excellentissimorumque hominum scripta è tenebris ac squalore in lucem atque apertum proferantur. Nam horum industria efficitur, ut neque insignes illi atque immortalitate dignissimi scriptores omni honore laudeque fraudentur: Neque pulcerrimarum artium scientia, quarum adjumento ad vitam recte beateque instituendam indigemus, desideretur. Quod cum mecum accuratius expenderem, majori diligentia in hoc studium incubui, impellente etiam ad id antiquitatis desiderio, quo factum, ut, cum avide id genus scriptorum exquirerem, forte in Cornelii Celsi *de arte dicendi libellum inciderim, longe omnium, meo judicio, præstantissimum, utpote qui prolixos veterum & alios, quos ipse de ratione dicendi conscripsit libros, mira brevitate prævertens, eleganti compendio perstrinxit. Quam ob rem consideranti mihi, cui potissimum hanc exiguam operam, & has qualescunque studiorum nostrorum primitias consecrarem, non potui committere, Princeps Illustrissime, quin T. C. nuncuparem; partim quod & dignitatem opusculo, & legendi aviditatem Lectoribus adjiciet, & formidinem detractoribus, si qui forte erunt, incutiet: partim quod eloquentia Principi viro ad publicarum rerum administrationem necessaria sit. Nam hæc est illa præclara virtus, cujus beneficio consiliis Respublicæ reguntur, legibus emendantur, mores hominum atque animi quasi in potestate capti tenentur. Hujus ope de controversis disceptamus, de ignoratis inquirimus, sontes damnamus, bonos ornamus atque extollimus. Hac Camillus, hac Cæsar summi Imperatores, in consiliis rerum maxima-*

rum

rum, & totius administratione Reipublicæ versati, immortalem gloriam meruerunt, ut nunc mortui eloquentiæ viribus vivant. Hac Cineas plures urbes subegit, quam Pyrrhus armis capere potuit. Verum quid de hac magnificentius dici potuit, quam quod Euripides quondam cecinit:

πᾶν ἐξαιρεῖ λόγος
Ὃ καὶ σίδηρος πολεμίων δράσειεν ἄν.

Quare, si hac ætate, Princeps Clementissime, Illustrissimi Tui Parentis & majorum exemplo eloquentiæ subsidia tibi comparaveris, dubitandum non est, quin expedite sententias in dicasterio dices, consulentibus responsa dabis, Tuos denique subditos ad bene atque fortiter agendum, cum pacis tum belli temporibus adhortaberis. Accipe igitur hilari fronte, Princeps Illustrissime, hunc auctorem nostra diligentia non solum è tenebris in lucem prolatum, sed & scholiis nostris succisivis horis congestis illustratum. Quæ si & T. C. & literarum cupidæ juventuti probari sensero, ad majora hac æquanimitate excitabor. Bene ac feliciter valeat Illustrissima C. T. data Ubiorum Coloniæ, Anno Domini 1569. 7. Calend. April.

AVRELII CORNELII CELSI
de arte dicendi libellus.

I. Forsitan me usurpatorem ardui operis atqve irriti laboris, Desideri, fateare, qvod hunc libellum ad te miserim de arte dicendi scriptum. Cum possis advertere, nihil me Rhe-

torum præceptis adjunxiſſe, ſed qvas in ipſis ſparſim legeram, in qvasdam ſermonis anguſtias coarctaſſe. Deniqve ſi hæc qvisqvam digna æſtimet qvæ in manus ſumat, reperiet ea me à veteribus perſtrinxiſſe, qvibus qvotidie ad forenſem campum adoleſcentia imbuta proluditur. Qvorum ſi nota vis eſt, ſylveſcentium videlicet præceptorum, videre poſſum plura his ademiſſe qvam addidiſſe. Namqve veteres ita nobis dicendi præcepta reliqverunt, ut etiam ſui nominis memoriam propagarent.

II. Igitur non ullius famæ cupidus, ſed immenſi laboris moleſtiam conſiderans, certos tibi ad compendium gymnaſii forenſis locos transmittere conſtitui, qvos ad memoriam reparandam facili lectione percurres. Adverti præterea oportet, qvid cæteri ſentiant obeſſe dicentibus Rhetoricæ artis nimiam diſciplinam. Memento tamen nihil ante tibi eſſe compendia relegenda, qvam ingenium tuum multa de Tulliana arte ſubegeris.

III. Oratoris artibus nemo inſtrui poteſt, niſi cui ingenium & freqvens ſtudium eſt. Primum animi ſit oportet qvædam naturalis ad videndas ediſcendasqve res potentia. Tum vox, latus, decor, valetudo, frugalitas, laboris patientia. Neceſſaria deinde orationum freqvens lectio eſt, qvæ nos exemplo conformet. Neqve harum modo, ſed & hiſtoriarum & carminum, ex qvibus compoſitio dicendi non in

totum

totum trahenda eſt. Nam per lectiones ſapientium præcepta noſcuntur, ſine qvibus nihil ſubtile, neqve magnificum cogitari poteſt: juris vero civilis neqve amittendum ſtudium eſt, nec penitus appetendum. Nam nec rudis eſſe debet orator, &, ſi ſe multum juris ſcientiæ dederit, plurimum de cultu orationis & impetu amittet.

IV. Huic & veteres oratores legendi ſunt, & præſentes audiendi. Super hoc freqventer ſcribendum, agendum & declamandum eſt. His enim rebus auditorum fiducia ſimul cum facundia comparatur. In ceteris fere ſtudiis verum qværitur, finis autem oratoriæ virtutis eſt veriſimilia dixiſſe, vel tantum contendiſſe, qvantum res paſſa ſit, ad victoriam.

V. Proxime qværendum eſt, qvo genere orationis uti debeat orator, Atticorumne nobis ſeqvenda ſit actio, qvi breves, adſtrictiqve & acres ſunt, pure interim res ipſas aculeosqve verſantes, qviqve affectum ex occulto petunt: an imitanda nobis ſit Aſianorum licentia, qvi vagi ac fuſi rapere potius affectibus qvam diſputationibus perſvadere didicerunt. Sit tamen Romanus orator Attico copioſior, Aſiatico preſſior.

VI. Ego vero ipſum oratorem eligere arbitror, & probare genus orationis, qvo magis capi ſuum judicem ſenſerit. Aliter apud eum, qvem latior delectat oratio, aliter apud eum, qvem

qvem adſtrictior: aliter apud ſuperiorem, aliter apud vacuum, aliter apud diſtractum: nec ſic in privatis cauſis, ubi ſemper judices feſtinant, qvemadmodum in publicis: nec ſic in accuſationibus ut in patrociniis. Maxima itaqve ars erit ſemper circumſpicere qvid perſonæ, qvid loco, qvid tempori conveniat.

VII. Qvidam a maximis criminibus ad leviſſima gradum faciunt, aut a leviſſimis ad maxima: nos primum æſtimamus actorum qvaſi membra qvædam facere debere, ut ſeparet, qvæ ad libidinem, qvæ ad avaritiam, qvæ ad crudelitatem, aliudve qvod ad noxæ genus pertinet, ut ſi non genera criminum, tempora tamen diſcernat primo, ut puta qvæ ante militiam geſta ſunt, qvæ in militia, qvæ poſt militiam. Aut ſejungat ea, qvæ ad privatas cauſas, deinde ea, qvæ ad publicas pertinebunt aliudve ſimile. Ut Cicero, qvi crimina Verris & in tempora & in genera diviſit: nam primus liber continet, qvæ ante Sicilienſem præturam commiſſa ſunt: qvatuor inſeqventes ea, qvæ in prætura: tum in his ipſis ſecundus ad privatorum furta pertinet, tertius frumentariam rationem, qvartus ſacrilegia, qvintus Majeſtatis crimina comprehendit. Deinde ipſa unius generis crimina in primis magna ponito; Qvæ minima ſunt, in medio conſerantur. Qvæ maxima, ultimis partibus reſervabuntur: ut de gravi crimine, qvod a Cicerone in ultimam par-

partem dilatum eſt. Ita judicis animus & occupabitur, & validiſſima maxime memoriæ mandat. Hinc eſt qvod Cicero pro Scauro reprehendit confuſam adverſarii criminationem. Ait enim, & qvomodo congeſta fuit accuſatio, magis acervo qvodam criminum, non diſtinctione aliqva generum, & varietate.

VIII. De principiis nihil putavi dicendum, qvandoqvidem ad ea qvæ arte ſervanda ſunt, natura duce ſæpius pervenitur.

IX. Narrationis certum eſt tres eſſe virtutes, ut dilucida ſit, ut brevis, ut veriſimilis. Dilucida ſit, ſi apud neſcientem narras, in qva intueberis initium, medium, & finem, ita ut ipſa narratio ordinem ſuum habeat. Facile enim percipitur, ubi qvod ſequitur, ex priore pendet. Interdum aliqva ſuo loco memoriæ noſtræ non occurriſſe fingemus. Brevis ſit, ſi circumciſis qvibusdam ſuperfluis, ſola qvæ neceſſaria ſunt poſueris: qvæcunqve enim tibi mediocriter proſunt, argumentis & diſputationibus perſervabis. Veriſimilis, ideo ut credatur: ut corporis robuſtiſſimi fuiſſe eum, a qvo duos aut tres occiſos videri volueris, adjicere etiam occaſionem, qvæ perficiendæ rei fuerit, ut dicas, dormientes oppreſſit. Perſonas vero nominibus qvibus notiſſimæ ſunt, nuncupabis: ſi hoc parum eſt, etiam aliqvas notas adjicies, ut Scipio Africanus, & ſimilia.

X. Nunqvam narrationem niſi perfectam reliqveris: ubi judicem minus intellexiſſe perſpe-

ſpexeris, nunqvam ei tardidatem ingenii objeceris, ſed ad te culpam retorqve, qvod parum dixeris. Ubi longior narratio eſt, qvo ſit dilucida magis, admonere debes judicem qvid expoſueris, vel qvid expoſiturus ſis, ut: dicam de adverſario, dixi de me. Neqve alienum eſt, ubi longior fuerit expoſitio vel narratio, extrema ita finire, ut admoneas qvæcunqve dixeris. Verba autem narrationis ex media conſuetudine eſſe debent, ſimplex ſermo, & ſibi vicina compoſitio. In expoſitione plus mora nocet. Nec loqventis perſonam inſeras narrationi. Minuit præterea offenſam longioris narrationis, ſi te prætermittere aliqva ſimulaveris. In aliqvibus poſt qvæſtionem ponenda narratio eſt, in aliqvibus in ultimo. Nam per naturam cauſarum narratio variatur. Nec ſemper debet orator veterum ſe præceptis addicere, ſed ſcire debet incidere novam materiam, qvæ novi aliqvid poſtulet. Narrari pro eo non expedit, qvi omnia, qvæ ab accuſatore dicuntur, negat, nec ſe ibi fuiſſe. Talis cauſa Syllæ fuit, negantis ſibi qvidqvam cum Catilina conveniſſe contra Rempublicam. Tales fere ſunt ambitus cauſſæ & repetundarum, in qvibus unum eſt rei patrocinium, nullas ſe dediſſe vel accepiſſe pecunias.

XI. Supervacua narratio eſt, ubi nota res, de qva ambigitur, ut nihil ſit ſtultius qvam ſi apud ſcientes narres. Alterum genus eſt, in qvo utiqve æqve ſupervacua narratio eſt, ubi qvæ-

ſtio

ſtio propoſita priore loco recte atqve commode ab oratore expoſita fuerit. Nec aliqvam narrationem a Cicerone omiſſam putemus, niſi pro natura cauſſarum. Edebat enim non ſolum patrocinia cauſſarum, ſed & exempla dicendi. Evenit ut ante ſit reſpondendum, qvam ſit ponenda narratio, ut pro Milone: incidit cauſſæ genus qvod ſummam habet qvæſtionis, & magna ex parte tractandum ſit, & ſic ſit ponenda narratio, ut provocare non velis, ut pro Habito. * In narrationibus aut exponimus, aut probamus argumentatione. Narratio eſt inſinuatio totius cauſſæ, qvemadmodum facta eſt. Expoſitio vero qvæ non de cauſſa naſcitur, ut, eſt honeſto genere natus, ſplendide magis geſſit. Non poteſt videri narratio ſed expoſitio alicujus rei, qvæ cauſſam adjuvat: nec dat qvæſtioni materiam, ſed pro argumento ponitur, vel inter argumenta.

XII. Litigatores qvidem inſtituunt argumentis patronos. Artis patronorum eſt ut hæc diſponant, ordinent, augeant, ut his affectus intermiſceant. In primis videto, qvæ ex his ſunt valentia, vel qvæ infirmiora argumenta. Nam qvæ erunt valentia, longiori oratione non proſeqvemur, ne aut dubitare de his videamur, aut plura dicendo ponamus, aut aliqvid, adverſum qvod putari poſſit? Namqve in argumentis infirmioribus oratorius verſatur labor. Qvalia ſunt, occidiſti hominem, cruentam enim veſtem habuiſti: hæc

* Avito.

veri-

verisimilia sunt, non utiqve vera, qvæ variis attollenda sunt rationibus, qvæ tractatu fiunt potentia.

XIII. Præterea in potestate habere debet orator ut ne causam maximam breviter peroret, & parvulam diu extendat. Sed cum breviter dicendum erit, argumenta tantum ponat sine ullis illorum ornamentis. Cum autem diu dicere volet, omne argumentum ornatius exeqvetur. Cum plura erunt argumenta, a validis incipies, invalidiora desines, medium imbellioribus replebis: Ut puta, validum argumentum, est inimicus: mediocre, ebrius: validissimum est, in rixa hominem occidit. Si unum argumentum validum est, & unum frivolum, a valido incipies, frivolum perseqveris, rursum validum repetes. Argumentatio illa melior & fidelior videri potest, qvæ obscuratur. Cum aliqvibus partibus causa laborat, utilius ordinem qvæstionum confundimus, qvas ex toto tractare non expedit. Scias nunqvam confitenda esse qvæ nocent, interdum non neganda. Qvod Cicero pro Milone secutus videri potest. Nam interfectum ab eo Clodium neqve negavit, neqve fassus est. Non negavit, qvia sic confessus est tanquam occidisset: fassus non est, qvia inscio illo dixit a servis occisum, cum hi Dominum peremptum arbitrarentur.

XIV. Præterea utilius existimo disputationem in speciem paucarum rerum & firmarum con

onvertere, easqve adſtruere & exaggerare, potiusqve eſt res plures ad unam cogere, qvam unam in plures dividere. In omni materia qværendum puto, qvid ſit qvod maxime nos foveat aut urgeat. Illuc enim vires ſuas conferre debet orator, ut qvod maximum, novum, premat, frangat. Sed ut omne cauſæ genus qvoddam contra recipere valentisſimum, ſic pro nobis cauſa aliqvid valentius habere debet.

XV. Reſponſurus autem adverſario primum id, qvod ille poſuerat, verbis infirmioribus pronuntiato. Qvæ vero incredibilia viſa fuerint aut imbecilla, ita inviſa ponentur, ſicut ab adverſario dicta ſunt. Ut eſt illud: Boſtarem igitur qvendam Norenſem fugientem e Sardinia Scauri adventum. Et infra additur etiam augendi criminis cauſa, prius illum ſepultum qvam huic cœnam eſſe ſublatam. Evenit ut propoſitionem adverſarii verbis noſtris ultra fidem extollentes, incredibilem faciamus, item propoſitioni adverſarii, ſi natura ſua incredibilis fuerit, cum qvodam impetu animi ac ridicula admiratione reſpondebimus, ut eſt illud: LXX. millia paſſuum biduo curſa ſunt, & reſpondet, o rem incredibilem, o cupiditatem inconſideratam, o nuncium volucrem. Et infra: Romam trans alpes biduo veniunt, o hominem fortunatum, qvi ejusmodi nuncios, ſeu potius pegaſos habeat.

XVI. Propoſito eo,qvod adverſarius dixerit, reſpondebimus duobus modis, aut non eſſe id,aut ideo nos vinci debere. Propoſitis qvibus reſponſuri ſummus, qværendum nobis erit an inter ſe comparata,an repugnantia ſint, ut ſuis armis corruant. Ut Cicero de Antonio: Avunculum ſuum ſceleratum eſſe fatebatur, pœna affectum qverebatur. Item pro Cœlio: Cur aut tam familiaris fuiſti, ut aurum commodares, aut tam inimica, ut venenum timeres. Similiter pro Gallio, ubi accuſator in ſe pecunias objecit: ibi enim, dum ſingula inter ſe comparat, alterum altero Tullius diluit. Item validiſſimum erit docere, qvod adverſarius dixerit, etiam pro nobis eſſe: ut pro Milone Cicero qvod lex promulgata de qvæſtione fuiſſet, qvam pro ſe eſſe contendit. Argumentis vero omnibus adverſarii reſpondere non eſt neceſſarium, finem enim non habebit oratio, & ſatis erit propoſitioni repugnaſſe, his ſane argumentis reſpondendum erit, qvibus erunt judices commoti. Sin vero adverſarium ſuis argumentis confutare neqviveris, aliis rationibus qvod poſuerit, convellito. De vitiis argumentorum, qvæ adverſarii male poſuerint, plene a Tullio inſinuatum eſt.

XVII. Status ſunt tres, ubi, qvod a te factum objicitur, negas, conjectura eſt: ubi qvod a te factum fateris, & negas eam vim nominis habere, qvod adverſarius criminatur finis eſt: At ſi neqve de facto, neqve de no-

mine

mine ambigitur, ſed jure factum oſtendis, qvalitas nominatur.

XVIII. In conjecturalibus cauſis hinc argumenta ſumuntur. A perſonis, cauſis, facultatibus, veriſimilibus, ſignis. Signum cauſam antecedit, aut in eadem eſt, aut ſeqvitur. Item proferuntur auditiones, ſuſpiciones, ſpolia, qvæſtiones, indices, fama vel opiniones, & multa ſimilia, qvæ rerum varietas ſubminiſtrat.

XIX. Perſona, ut Cicero pro Cluentio: Cum eſſet, inqvit, egens, ſumptuoſus, audax, callidus, perfidus, & in omnem malitiam & fraudem verſare mentem ſuam cœpit. A cauſa: ſatisne igitur cernitis, qvibus ille mercibus, qvibus emolumentis, qvibus injuriis incitatus, &c. A facultatibus, ut Tullius: Servos agreſtes & barbaros, qvibus ſylvas publicas depopulatus erat, ex Appennino deduxerat, &c. A veriſimili: qvid? qvod caput eſt audaciæ, Judices, qvis ignorat maximam illecebram eſſe peccandi impunitatis ſpem, & reliqva. A ſignis, qvæ cauſam antecedunt, inſtrumentum item & ſimilia. Simul ſunt in pugna, clamor & ſimilia. Seqvuntur, ut in veneficio livor & tumor; in cæde vulnus & ſanguis. Auditiones, ut Tullius: Vos ex Marco Favonio audiſtis Clodium dixiſſe, & auditis vivo Clodio periturum Milonem. Poſt diem tertium geſta res eſt, qvam dixerat. Cum ille non dubitarit aperire qvid cogitaverit, vos poteſtis dubitare qvid fecerit?

Suſpiciones, ut pro Scauro: Qvæ qvid ſi ſuſpicio valuit etiam ob hanc cauſam, qvod cum agerent Parentalia Norenſes &c. Spolia, ut eſt illud: Ille Deos Deorum ſpoliis ornare voluit, Hic ornamenta Minervæ Virginis in meretriciam domum transtulit &c. Qvæſtiones, ut eſt: Cum igitur de furto qværeretur, & de eo furto, qvod ille ſine controverſia fecerat, cum ille de eo, qvod non qværebatur, verbum nullum feciſſet. Indices, ut eſt illud: Venit index ad Dineam matrem neqve obſcurus neqve incertus. Fama vel opinio, ut Cicero: Opinio fui duplex, una non abhorrens ab ſtatu naturaqv rerum.

XX. Argumentorum omnium enumeratio nem advertito ſtudioſam videri, qvandoqvi dem in his plus ingenii vis dominetur, atqv ars ipſa a natura profecta dicatur. Nec qvis qvam æſtimet argumentis numerum præfini tum, ſiqvidem tanta eſſe poſſunt, qvant orator intento acriter ingenio reperire value rit. Non tamen omne genus cauſarum omn argumenta habet. Nam qvid opus eſt illic c cauſa diſputare, ubi non apparet: aut de perſor adverſarii aliqvid dicere, cum integra ſit.

XXI. In finitivo ſtatu qværitur, an ſit in minuta Majeſtas, puta. Nam primus loc accuſatoris eſt, cum de vi nominis qværitur, ſit generalis ejus brevis & aperta, & ex opinior hominum ducta definitio, hoc modo: Maj ſtatem minuere eſt de dignitate, aut poteſta

P.

?. R. aliqvid derogare. Qvæ defi itio ut vera probetur, multis argumentis, aut rebus, aut exemplis ſimilibus confirmabitur. Poſt, ſpeciatim factum ejus qvi accuſabitur, deſcribendo ſubjunge, ut id qvod reum feciſſe arguis, ſimile ſit ad id, qvod ſupra definiveris. Ergo generalis definitio erit, Majeſtatem minuere eſt, ut ſupra. Species criminis erit oſtendere qvid adverſarius ſpecialiter fecerit, vel dixerit, ut probetur Majeſtas imminuta, poſt, loco communi confirmare. Æqve facti atrocitas cum indignatione augetur.

XXII. Defenſoris autem locus eſt, adverſarii definitionem prius infirmare, ſi falſa, ex opinione hominum, aut inutilis monſtrabitur. Poſt, ſuam definitionem veram ponere, qvæ multa argumentatione & exemplis confirmabitur. Deinde ſuſcepti factum, ab ipſa definitione diſſimile eſſe oſtendere.

INDEX in SVETONII Libros de GRAMMATICIS & RHETORIBUS, vitasqve aliqvot POETARUM Latinorum.

P. Lu-

ne

ne qvasi commendantis se Mæcenati, supposita putat Svetonius. ibid.

C. Julius Hyginus de qvo Gr. 20. Palatinæ præfectus Bibl. imitator Cornelii Alexandri Polyhistoris. id.

Siscennius Jacchus. vide Siscennius.

Maurici sectam in rep. administranda seqvitur C. Canutius Rh. 4.

Junius Juvenalius ad mediam fere ætatem declamavit. *Vita Juvenal.* Satira in Paridem pantomimum poëtamqve Claudii Neronis. id. Ea qvoqve qvæ prius fecerat inferciit novis scriptis. id.

Q. Fabius Labeo, consularis & Poëta qvi Terentium in Comœdiis scribendis juvisse dicitur. *in vita Terentii.*

Laberius Hiera Gr. 13. præceptor Bruti & Cassii. id.

Lælius Gr. 2. infra in Lucilio. Vid. & L. Ælius.

C. Octavius Lampadio Nævii Punicum bellum divisit in septem libros. Gr. 2.

Pompejus Lenæus Gr. 2. infra in Lucilio. Pompeji Magni libertus. Gr. 15. acerbissima satira laceravit Sallustium, vita scriptisqve monstrosum, priscorum Catonisqve verborum ineruditissimum furem, qvod Pompejum oris improbi, animo inverecundo scripsisset. id.

Lenæus Melissus Gr. 3.

Licinio comico (non solum Nævio, Plauto & Cæci-

Q. Mem-

Q. Memmius in Oratione pro ſe, citatur *in Terentii vita.*

Meſſala Corvinus in qvadam Epiſtola. Gr. 3.

Julius Modeſtus, Hygini libertus. Gr. 20.

Nævius, ſupra in Lampadione.

Neronis Imp. hemiſtichion: *ſub terris tonuiſſe putes*, in vita Lucani.

In Neronem Perſii verſus. *vita Perſii.*

Sævius Nicanor, Marci libertus. Gr. 5. ejus commentarii & ſatira. id.

Curtius Nicia, ſupra, Nicia.

L. Octacilius Pilitus. Rh. 3. Pompejum magnum docuit, patris ejus res geſtas nec minus ipſius compluribus libris expoſuit. id.

C. Octavius Lampadio Gr. 2. ſupra, Lampadio.

Octavins Teucer, in Gallia Grammaticus Gr. 3.

Aurelius Oppilius. Gr. 6. Epicurei cujusdam libertus Philoſophiam primo, deinde Rhetorica, noviſſime Grammaticam docuit. id. ejus variæ eruditionis volumina, ex qvibus novem unius corporis, Muſæ. id. in paraſtichide libelli qvi inſcribitur pinax, ſcripſit nomen ſuum Oppilius id.

Oppius Cares in Gallia Grammaticus. Gr. 3.

Orbilius citatur Gr. 4. & 8. Orbilius Pupillus Beneventanus de qvo Gr. 9. Librum cui titulus Perialogus (Turneb. XIII. 11. adverſar. περὶ ἀλόγȣ. Jo. Auratus malit παιδαγωγὸς) edidit continentem qverelas de injuriis qvas Profeſſores ab ambitione Parentum

Scri-

Ti

CAPUT IX.

DE LEGIBUS & JURISCONSULTIS ANTIQVIS.

Ad pag.
805 Jus Faunorum atqve Aboriginum memorat Gellius XVI. 10.

De Legibus duodecim *Romuli* Regis, videndus Andreas Cirinus c. 58. ſive ultimo libri de urbe Roma Tom. 2. theſauri novi Antiqvitatum Rom. Sallengriani pag. 643. ſeq.

De jure Civili *Papyriano* ex legibus Regiis compoſito vide ſis Iac. Rævardum lib. 1. de auctoritate Prudentum cap. 1.

Leges duodecim tabularum, omnium Philoſophorum Bibliothecas auctoritatis pondere & utilitatis ubertate ſuperabant, Cicerone judice qvem videſis lib. 2. de legibus cap. 4. & 23. & lib. 1. de Oratore.

Fragmenta illarum ex Io. Oldendorpii collectione Iac. Spigelius Lexico ſuo adjunxit. Baſi 1549. 1577. fol. Franciſci Balduini ad Leges XI tabularum Pariſ. 1554. fol. 1557. 8. atqve cur Aymaro Rivallio, Charonda & Rævardo exſtar in tomo primo Oceani juris, ſive tractatus tr: ctatuum Venet. 1584. fol. Rivallii Allobrog Hiſtoria juris Civilis cui commentarios in lege XII. Tabularum inſeruit, prodierat Pariſ. Mogunt. 1527. 1539. 8. Lud. Charondæ collect Pariſ. 1555. 8. Iac. Rævardi comentarius, Brug:

156

1563. & deinde recuſus inter ejus opera Francof. 1623. primo ſtatim loco.

Franciſci Pithœi collectio Pariſ. 1586.

Theodori Marcilii collecta & interpretamentum. Pariſ. 1600. 8. & 1603. 12.

Antonii Contii, cum ſubceſivis ejus Lectionibus, Francof. 1607. 8.

Conradi Rittershuſii Dodecadeltos ſive Commentarius in Leges XII. Tabularum à filiis editus Argentorat. 1616. 1659. 4. Antonii Cabreros de Avendano interpretatio ad JCtum Cajum ad leges XII. Tabularum; Madrit. 1638. 4.

Actiones ex legibus XII. Tabularum oriundæ, & ab Appio Claudio diſpoſitæ, à Cneo Flavio autem liberto ejus una cum faſtis vulgatæ, jus civile *Flavianum* vocabantur. Vide Notas ad Orat. Ciceronis pro Muræna. c. XI. Tomi 2. parte 2. edit. Græverianæ pag. 37.

Jo. Frid. Gronovii Orationem de *Lege Regia* A. 1671. habitam Gallice vertit vir præclarus Jo. Barbeyracus, additqve notas. Amſt. 1714. 12. Acta Erud. 1714. pag. 471. & Memores de Trevoux 1716. pag. 1537. Conferre etiam juvabit Juſti Eccardi Asfeldii Exercitationem de Lege Regia ab Auguſto Imp. primum in uſum verſa atqve in Veſpaſiano renovata, Marburg. 1599. 4. & Erici Mauritii diſſertationes junctim excuſas p. 635. ſeq.

Habes Legem ejusmodi regiam, qva Veſpaſiano Imp. poteſtas nomine S. P. Q. R. defer-

807

ditur, etiam apud Gruterum pag. CCXLII. thesauri Inscript.

Senatus consultorum fragmenta Vide in ejusdem inscriptionibus f. CCCCXCIX. seq.

808 Francisci Philelphi libellus de *legibus* Romanorum scriptus Bononiæ A. 1439. & dicatus Friderico Cornaro, nobili Veneto, exstat typis exscriptus una cum ejusdem Philelphi Orationibus.

809 Antonii Schultingii JCti celeberrimi diss. *de rescriptis Imperatorum Rom.* lucem vidit Ultrajecti 1714. 4. De legibus Imperatorum à Cæsare ad Hadrianum usqve, erudite etiam disserit Georgius Schubartus V. C. in exercitationibus de fatis Jurisprudentiæ Romanæ Jen. 1696. 8. pag. 578.--- ---629.

Hermogenes & *Gregorius* JCti qvi constitutiones Imperatorum collegerunt, vixere sub Diocletiano, Constantino ejusqve liberis.

Salvius Julianus JCtus in unum corpus collegit *Jus prætorium* sive *edicta prætorum*, qvæ, qvoniam cum magistratu cujusqve prætoris illorum auctoritas solebat exspirare, à legibus distinguit Cicero 1. Offic. Sed Imp. Hadrianus A. C. 131. illud legis instar esse voluit & à Juliano digeri præcepit. Inde *Edicti perpetui* * nomen

u

* De edicto perpetuo consules si lubet Bertrandum & Guil. Grotium in vitis JCtorum ubi de Salvio Juliano. Cornelium van Bynkershoek in varii argumenti opusculis, Opusc. 1. §. 4? Christfridum Wæchterum in Actis Erud. 1720. p. 121. seq. & Jo. Hermannum Schmincke præf. ad Syntagma Criticum Sed accuratam edicti perpetui historiam vitasque Salvii Juliani exspectamus ab eruditiss. viro Everhardo Ottone.

ut ab edictis temporariis distingueretur. Confer Eusebii Chron. & Eutropium VIII. 9. nec non Oeconomiam Edicti perpetui à Florent. Petro Pittenio concinnatam: & ex libris eorum qvi ad edictum commentati sunt, editam à Jac. Gothofredo. Fragmenta publicata à Gvil. Ranchino ad calcem III. librorum Variarum Lect. Paris. 1597. 8. & in syntagmate Critico V.C. Jo. Hermanni Schminckii, Marpurg. 1717. 4. D. Laurentii Andreæ Hambergeri diss. de edicto perpetuo. Jen. 1714. 4.

Edicta Præsidum in Provinciis, qvemadmodum prætorum etiam ante Hadrianum, *edicta perpetua* interdum vocata sunt, qvod nimirum per totum illum annum suum observare illa & perpetuo secundum ea jus dicere solebant, qvæ sub initium anni sive præturæ suæ proposuissent. Vide Pighii Annales cap. 8. pag. 267. seq. U. C. A. 387. & Ezech. Spanhemium in Orbe Rom.

§ 11 Lege 2. Cod. de veteri jure enucleando ab Imperatore præter Tribonianum qvi in jure civili restaurando elaborarunt, laudantur hi sedecim: *Constantinus*, *Theophilus*, *Dorotheus*, *Anatolius*, *Stephanus*, *Mennas*, *Prosdocius*, *Eutolmius*, *Timotheus*, *Leonides*, *Leontius*, *Plato*, *Jacobus*, *Constantius & Johannes.*

§ 12 De repetitis inutiliter non uno loco legibus præter Pratejum & Hotomannum confer Pancirolli lib. I. Variar. lect. c. 78.

Leges per ſiglas ſcribere licet Juſtinianus interdixit, tamen ſiglas in Pandectis Florentinis exſtare teſtantur viri docti.

813 Legum interpretes reprehendens Cicero Orat. pro Muræna c. 12. *cum permulta*, inqvit, *præclara legibus eſſent conſtituta, ea Juriſconſultorum ingeniis pleraque corrupta ac depravata ſunt.*

Negotium juris inſtaurandi Iuſtinianus Imperator Triboniano dedit 18. Kal. Ian. A. C. 530 & decennii tempus illis ſociisqve ICtis ſupra à me jam nominatis ad hoc asſignavit, neqve tamen illi majus qvam triennii ſpatium in hoc impenderunt.

Primus juris ſcientiam apud Romanos profeſſus eſt Tiberius Coruncanius, qvi Conſul fuit Anno U. C. 473. (ante CHriſtum natum 280.) ſed nullum eius ſcriptum fuiſſe Pomponius teſtatur. De illo plura Gvido Pancirollus lib. 1. operis de claris legum interpretibus cap. 7.

Ad alium à ICto *Maximum*, amicum ſuum ſcribens Ovidius 2. ex Ponto Epiſtola 3.

Me tuus ille pater Latiæ facundia linguæ
Quæ non inferior nobilitate fuit;
Primus ut auderem committere carmina famæ
Impulit, ingenii dux fuit ille mei.

Fragmenta *P. Alfeni Vari*, veluti ſpecimen majoris egregii operis, aliorum etiam JCtorum veterum λείψανα complexurum edidit Vir N[illegible]

t[illegible]

bilisſ. *Henricus Brenckmann* JCtus. Amſt. 1709. 8. De Alfeno vide etiam Servium ad Eclog. IX. Epitome Digeſtorum Alfeni compoſita olim a Paulo JCto, conſtitit libris VIII. Antonius Schultingius Orat. de utilitate ex Iuris prudentia in artes & ſcientias redundante, Lugd. Bat. 1718. 4. pag. 11. *In Pandectis licet non ubivis exacta Latini ſermonis conſpiciatur puritas, niſi in antiquis legibus, edictis, aliisque juribus, ac ſpeciatim in Fragmentis Alpheni Vari, quibus nihil eſt terſius, comptius, elegantius* &c.

Antiſtii Labeonis libri ad duodecim tabulas, libri ad edictum Prætoris & ad edictum Ædilium Curulium á Gellio laudantur. Vide ſupra hoc Volumine p. 10.

Ælium Gallum de ſignificatione verborum qvæ ad Jus Civile pertinent, laudat idem Servius in I. Georgic. p. 86. 715

Plenius de *Sectis* JCtorum diſſerit Chriſt. Otto à Boekelen in diſſ. ſub Frid. Deckeri præſidio habita de ſectis & familiis JCtorum. Argentorat. 1666 4. Vide & Io. Conradum Dietericum in vita Auguſti Imp. p. 170. ſeq.

De *Maſurio Sabino* diſſertatio Dan. Guil. Molleri prodiit Altorf. 1693. in qva p. 20. ſeq. etiam fragmenta ejus poſt Riccoboni induſtriam (lib. de Hiſtoria) exhibet. Adde Iac. Gothofredi tabulam de librorum Sabinianorum ſerie & continentia.

Interdictum Salvianum Giphanius & Reineſius non *Salvio Juliano* ICto, ſed alii Salvio Prætori tribuunt. 816

De *L. Volusio Maciano*, qvi imperantibus Hadriano & Antonino Pio floruit, vide Jac. Gothofredi diss. ad legem ἀξίωσις de Imperio Maris cap. 2. Is Mæcianum negat singularem librum ad legem Rhodiam scripsisse, sed tantum ἀξίωσιν sive libellum supplicem Eudæmonis cum Antonini rescripto ex corpore legis Rhodiæ nauticæ, qvale tunc exstabat, excerpsisse in uno ex XIV. libris publicorum, (intellige judiciorum.) Scripsit & XVI. libros commissorum sive criminum.

Q. Cervidius Scævola, præceptor Papiniani, Julii Pauli, Tryphonini. Vide Everhardi Ottonis Papianianum cap. XI. pag. 209.

Falli eos, qvi *Cajum* aliqvem JCtum, Justiniani æqvalem comminiscuntur, pulchre notavit Joannes van de Water præf. ad luculentam suam Institutionum Justiniani editionem.

Æmilius Papinianus à Bassiano Caracalla jussus Getæ necem defendere, respondit non tam facile parricidium excusari qvam committi, & novum esse parricidium, accusare innocenter occisum: itaqve interfectus à Tyranno & ipse est Anno U. C. 964. (CHristi 212.) De hoc Papiniano post orationem Matthæi Wesenbecii, editam Witeberg. 1570. 8. Petriqve Heigii & Joh. Christoph. Besoldi Orationes, qvas omnes negat se vidisse (sicut nec Jo. Philippum Slevogtum videtur oculis usurpasse de Philosophia Papiniani, editum Ien. 1681.) & post Jacobi Lectii Orationem de vita Papiniani & scri-

ſcriptis, & Joſephum Ruſticum, Patricium Aqvitanum in Papiniani vita, qvos laudat p. 379. 395. diligenter & accurate commentatus eſt Everardus Otto, Anteceſſor tunc Duisburgenſis, hodie Ultrajectinæ Academiæ in diatriba de vita, ſtudiis, ſcriptis, moribus & morte Papiniani Lugd. Bat 1718. 8. Idem Stoicum obſervat fuiſſe, & qvi Sabini potius qvam Proculi ſectam probaret, diſcipulum Q. Cervidii Scævolæ. Inter ſcripta ejus refert *de adulteriis monobiblon*, & alium *aſtynomicon* ſive de jure Ædilitio, Græce ſcriptum: & librum *de ædilibus Coloniarum & Municipiorum*, qvo de argumento etiam eruditum librum à laudato Ottone habemus editum Francof. 1713. 8. qvo pleniorem qvoqve Ædilium qva Plebeiorum qva Curulium hiſtoriam daturum ſe, & titulum Digeſtorum de Ædilitio edicto nova luce perfuſurum eſt pollicitus. Fragmenta Papiniani * ſignavit capite ultimo pag. 403--439. Idem pag. 267. obſervat *Papinianiſtas* dictos tertii anni auditores, qvi octo libros ex reſponſis docebantur. A diſcipulis dies feſtus peractus in Papiniani memoriam, ut Mucia feſta per Aſiam, Marcellea per Siciliam & Juſtinianea &c.

Ubiqve fere contrarius Ulpiano eſt licet ejus æqvalis *Julius Paulus*. Hujus icon & monumentum (ſed recens ſuppoſitum ut videtur) in Ser-

(ddd) 5 torii

* Confer Jac. Cujacii quæſtiones Papinianeas, Antonii Fabri jurisprudentiam Papinianeam, & Barthol. Socini JCti Senenſis Commentarium ad Papiniani reſponſum l. 102. D. de conditionibus & demonſtrationibus.

torii Urſati monumentis Patavinis pag. 340. adde pag. 346. ſeq.

De *Sexto Pomponio* ICto erudita Oratio Bernardi Heinrici Reinoldi, ICti Herbonenſis prodiit A. 1710. 4.

Inter alia recte caſtigat, tum in hac Orat. tum in notis ad Conciliatorem Ioannis Merceri pag. 131. qvæ de ætate ejus olim ſcripſeram, inemendato Lampridii Codice deceptus, & ſine examine ſecutus Bertrandum, Val. Forſterum, G. van der Muelen aliosqve. Sane ut Georgio etiam Eberlino, in doctiſſima explicatione tituli D. de Origine juris pag. 410 probe obſervatum, Hadriano imperante ſcripſit, gentilis T. Pomponii Attici, ad qvem Cicero & T. Pomponii Baſſi ad qvem Plinii IV. Epiſt. 23. familiaris Ariſtoni & Octaveno ICtis, & videtur ad Antonini Pii tempora perveniſſe. Meminit Salvii Iuliani, a qvo viciſſim annis ut videtur juniore laudatur. Ipſe in Epiſtolis teſtatus eſt ad annum ætat. 78. ſe perveniſſe. *Ego diſcendi,* inqvit, *cupiditate quam ſolam vivendi rationem optimam in octavum ſeptuageſimum annum duxi.*

In Lampridii Severo verba: *Pomponius legum peritiſſimus, Alphenus Africanus*, deſunt in MS. Palatino & in Codicibus qvos evolvit Caſaubonus, & omnino abeſſe debent, qvemadmodum & Celſi ac Proculi nomina: cæteris locum relinqvendum monet Everhardus Otto in Papiniano cap. XI. pag. 225. ubi non eſſentitur Salmaſio & Menagio Florentinum etiam & Martia-

tianum, Calliſtratum, Hermogenem, Venulejum, Tryphonium, Moccium & Modeſtinum expungentibus.

Ex Catalogo ſcriptorum hujus Pomponii expungendi liber de tacitis fidei commiſſis, & Digeſtorum libri. Cæterum libros ad edictum tres ſupra octingenta ſcripſit, & de ſtipulationibus libros octo.

825 De *Claudio Saturnino* qvi librum de pœnis paganorum, & librum Tertulliano lectum de coronis compoſuit, Pancirollus lib. 2. theſauri Variar. Lect. cap. 139.

De *Tertulliano* Eccleſiæ Doctore, diverſo utiqve à *Tertulliano* JCto, licet & ipſe juris neutiqvam fuerit imperitus, confer Jo. Mich. Heineccii diſſ. hiſtoricam de JCtis Chriſtianis primorum ſæculorum, Halæ Sax. 1713. 4. p. 18.

826 Io. Schilteri *Modeſtinus* typis exſcriptus eſt Argentorati 1687. 4. Antonii Auguſtini ad Modeſtinum ſive de excuſationibus liber, ejusdem emendationum & opinionum libris qvatuor ſubjicitur Lugd. 1547. 8.

Antonii Auguſtini liber raro obvius de nominibus propriis Pandectarum prodiit Barcinone 1592. fol. qvem recudi eſſet operæ pretium, ſicut laude digniſſimum eſt ſtudium virorum Clariſſ. Io. Chriſtoph. Franckii & Chriſtiani Godfridi Hofmanni, qvorum ille Halæ 1718. 4. prælis iterum ſubjici curavit vitas ICtorum veterum ſcriptas à Bernhardino Rutilio, Ioanne Bertrando & Gvil. Grotio. *Rutilii* prodierant

Ar-

Argentorat. 1538. 8. Basil. 1539. 4. *Bertrandi* præsidis Tolosani *βίοι νομικῶν* post editionem Tolosanam 1617. 4. Lugd. Bat. 1675. 8. *Grotii* deniqve vitæ JCtorum qvorum in Pandectis exstant nomina Lugd. Bat. 1690. 4. Hofmannus recentavit editionem pulcherrimi operis, postumi licet, librorum qvatuor de claris legum interpretibus auctore *Guidone Pancirollo* * JCto Patavino, qvod de seqvioris maxime ætatis JCtis multa docens alibi vix obvia, bis Venetiis A. 1637. & 1655. prælis exierat, sed in tabernis librariis jam pridem desiderabatur. Huic subjunxit 1) *Joannis Fichardi*, Franckofurtensis vitas recentiorum JCtorum editas Patavii 1565. 2) *Marci Mantuæ* Benavidii Epitomen alphabeticam virorum illustrium, excusam Patavii 1555. 8. 3) *Joannis Baptistæ de Gazalupis* sive *Caccialupi* historiam interpretum & glossatorum juris, qvam cum Sebastiani Brantii expositionibus titulorum omnium Juris tam Civilis qvam Canonici ediderat Gryphius Lugd. 1543. 4) *Castelliani Cottæ* JCti Mediolanensis recensionem brevem insignium Juris interpretum & Doctorum, ex ejus Memorialibus Lugd. 1556. 1573. 8. pag. 466--495. excerptam. 5) *Matthæi Gribaldi Mophæ* JCti Ticinensis elogia aliqvot interpretum Juris Civilis, distichis comprehensa ex ejus libris tribus de methodo ac ratione studendi in jure

* Licebit conferre quæ, pauca tamen illa, de nonnullis JCtis, quorum in Pandectis mentio, notavit idem Pancirollus in thesauro Vriarum Lectionum lib. 1. c. 79. & lib. 2. c. 131. &c. Lugd. 1621. 4.

ure civili, qvi lucem viderant Lugduni 1544. & 6) *Alberici Gentilis* de juris interpretibus dialogi ex edit. Lond. 1582.

Multorum JCtorum non contemnenda notitia traditur in B. D. *Samuelis Reyheri* JCti Kiloniensis historia jurium universali, Kilon. 1711. 4.

Plena qvoq; bonæ frugis & lectu digna *D. Georgii Beyeri* τȣ̃ μακαρίτȣ notitia centum auctorum Juridicorum veterum ac recentium, Lipſ. 1701. 8.

D. *Burchardi Gothelf Struvii* Bibliotheca ſelecta & ſelectiſſima juris poſt primam editionem Jenenſem 1701. 8. ſæpius recuſa cuſtigatior pleniorqve.

Dionyſii Simonis Bibliotheca Juris Hiſtorico Chronologica, Gallice vidit lucem hoc titulo: Nouvelle Bibliotheqve hiſtoriqve & Chronologiqve des principaux Auteurs & Interpretes du Droit Civil, Canoniqve & particulier des pluſieurs Etats & provinces, depuis Irnerius, avec des caracteres de leurs eſprits, & des jugemens ſur leurs ouvrages, Paris 1693. 12. duobus Volum. de qvo opere Acta Erud. Tom. V. ſupplementi pag. 369.

Ja-

* Poterant his jungi *Jo. Lorichii Hadamarii* elogia Veterum JCtorum plus quam ſexaginta, verſibus comprehenſa elegiacis & excuſa Tom. 3. delic. Poëtarum Germanorum pag. 1262--1284. & ad calcem *Nicolai Henelii* commentarii de veteribus 38. JCtis quorum fragmenta in Pandectis ſuperſunt, Lipſ. 1641. & 1654. 8. cum ejusdem Henelii notis & in eosdem 38. JCtus epigrammatibus Henelii & *Caſparis Cunradi*,

Jacobi Labitti index legum & auctorum qvi in Pandectis citantur, post edit. Paris. 1556. 4. & Lips. (1616. 8. cum notis Wilh. Schmuckii,) recusus Lugduni Bat. 1674. 8. apud Ioannem à Gelder, non 1647. ut excusum supra Volum. 1. p. 827.

Indicem scriptorum de utroqve jure colligere orsus *Joannes Nevizanus* Astensis, cujus lucubrationem auxere *Lud. Gomessius* & *Jo. Fichardus* Basil. 1539. 4. Hinc *Jo. Baptista Ziletus* Venet. 1566. Francof. 1567. 4. & maiore studio *Jo. Wolfgang Freymonius* in elencho scriptorum iuris Civilis & Canonici Francof. 1579. 4. & 1585. 4. 1597. 4. Idem Freymonius Symphoniæ juris utriusqve Chronologicæ, leges serie temporum Consulumqve exhibenti subjecit temporis ordine recensionem JCtorum ab A. 1150. ad medium sæculum sextum decimum. Francof. 1584. fol.

Longe in recensendis ICtorum scriptis horum industriam post se reliqvit, accommodatissimaqve ad studentium usus methodo sub titulis alphabetico ordine digesta est *Martini Lipenii* Bibliotheca realis juridica Francof. 1679. fol. & cum longe plurimis accessionibus cura *D. Frid. Gottlieb Struvii*, ibid. 1720. fol. utinam emendatius, accuratiusqve.

In memoriis Trevoltinis A. 1705. pag. 1818. *Mr. Daubasson, Doyen du chapitre de St. Amable de Riom à fait inprimer à Clermont une table Chronologique pour le Droit, On y voit d'un coup d'oeil en quel*

tems

tems les diverſes loix & les diverſes Codes ont ète faits, & jusqu'a quel tems ces lois & ces Codes ont ète en vigueur.

Diſtinctius vero & accuratius veterum ſingulorum JCtorum Hiſtoriam, ſcripta, ſcriptorumq; fragmenta digeſta & illuſtrata exhibebit jam paulo ante mihi laudatus *Henricus Brenckmann* JCtus in opere cui titulum fecit: *Pandectæ Juris Civilis, Auctoribus ſuis & libris reſtituti.*

Vincentii Gravinæ præclarum opus de Origine Romani juris, libris tribus diſtinctum in lucem exiit Lipſ. 1707. 4. ſed emendatius Neapoli 1714. atqve iterum Lipſiæ cum aliis eruditiſſimi Viri ſcriptis, 1717 4.

Cæteri ſcriptores ad hiſtoriam Juris Romani facientes ſunt eo ordine qvo ſunt editi:

Aymari Rivallii Allobrogis, Civilis Hiſtoriæ juris libri qvinqve & Hiſtoriæ juris Pontificii liber ſingularis Mogunt. 1527. 1539. 8. Lugd. 1551. 8. & in Oceano juris ſive tractatu tractatuum Tom. I. Venet. 1584. fol.

Laurentii Breiden Oratio de origine Jurisprudentiæ Romanæ & ſtudio Juris recte inchoando, cum *Franciſci Duareni* Epiſtola de ratione docendi diſcendiqve Juris, & Chronologia Jurisprudentiæ Romanæ ab initio Urbis usqve ad Juſtinianum Imp. Roſtochii 1564. 4.

Valentini Forſteri de Hiſtoria Juris Civilis Romani legibusqve, annorum ſerie digeſtis, & vitis JCtorum libri III. Baſil. 1565. fol. & deinde Coloniæ cum tractatu de ſucceſſioni-

ſionibus 1594. fol. & cum libris novem de hereditatibus ab inteſtaro Mogunt. 1607. 1615. 4. & in tomo primo Oceani Juris ſive tractatus tractatuum Venet. 1584. fol. & ſeparatim Aurelianæ Allobrog. ſive Genev. 1609. 8. & correctius ex auctoris avtographo a filiis Val. Gvilelmo & Carolo Forſteris, Helmſt. 1609. 8. Witeb. 1623. 8.

Alberici Gentilis de libris Juris Canonici, de libris Juris Civilis & de Latinitate veteris Bibliorum verſionis male accuſata diſſertationes tres ad Robertum filium Hanov. 1605. 8.

Thomæ Lindemanni Hiſtoria Juris Romani. Roſtoch. 1627. 4. in Enchiridion Pomponii de Origine Juris, qvod etiam illuſtrarunt *Georgius Eberlinus*, Breſnicenſis cujus eruditus commentarius prodiit Henricopoli 1595. 4. *Chriſtoph. Adamus Rupertus* Jenæ 1661. 12. *G. van der Muelen*, Trajecti ad Rhen. 1691. 8. *Hermannus Bynkershœk* JCtus & Senator in prætermiſſis ad lib. 2. D. de Orig. juris, in Opuſculis Lugd. 1719. 4.

Jo. Seldeni diſſ. ad Fletam * in qva etiam Juris Romani Juſtinianei hiſtoria breviter & docte attingitur. Lond. 1647. 4.

Ægidius Menagius in amœnitatibus Juris Civilis Pariſ. 1664. 8. & deinde poſt alteram editionem Pariſienſem auctior atqve emendatior hic

* Sic Juris veteris Anglici ſcriptor appellatur á carcere in quo illud ſub Eduardo I. vel II. compoſuit. Vide Seldenum, & Tho. Fulleri librum editum Lond. 1662. fol. cui titulus, the hiſtory of the worthies of England, II. p. 210.

nic liber, in qvo plura de antiqvis JCtis erudite notata leguntur, lucem vidit curante nobilissimo Frid. Benedictio Capzovio, Lips. 1680. 8.

Philippi Lud. Hannekenii Janus Juris, Giessæ 1668. 4 *Adamus Riccius* in tractatu rhapsodico de librorum Juris qyantitate & qvalitate, Regiomont. 1658. 8 *Melch. Voëtii* hist. Juris Civilis &c.

Arturi Duck de usu & auctoritate Juris Civilis Romani in ditionibus Principium Christianorum. Lips. 1676. 8. Giornale de' letterati di Roma 1677. pag. 202. *Joach. Hagemeieri* de autoritate Juris Civilis & Canonici. Francof. 1663. 4.

Petri Taisand Historie du Droit Romain, Paris 1678. 12. Journal des Savans 1678. p. 234.

Joh. Doujatius in Historia Juris civilis Romanorum, qva ejus tam origo qvam progressus, autoritas & utilitas, tum Justinianei partes atqve ordo partium demonstratur, ubi & Gallici juris origo perstringitur. Paris. 1678. 4. Journal des Sav. p. 239. Giornale de' letterati di Roma A. 1679. p. 85.

Cornelius van Eck in principiis Juris Civilis. Franek 1689. 8. Bibl. universell. Tom. 14. pag. 46. Hist. des ouvrag. des Sav. 1689. Jun. pag. 308.

Erici Mauritii de libris juris communis, horumqve usu, inter ejus dissertationes & opuscula junctim edita Francof. 1692. 4.

Georgii Schubarti de fatis jurisprudentiæ Romanæ, Jen. 1696. 8. Acta Erud. 1696. pag. 427. Journal de Berlin A. 1697. pag. 21. & 118.

Petri Relandi, JCti & Judicis, fasti Consulares ab A. C. 146. ad 559. ad illustrationem Codicis Justinianei ac Theodosiani secundum rationes temporum digesti & auctoritate veterum scriptorum atqve lapidum antiqvorum confirmat cum appendice *Hadriani Relandi* fratris, qva fast ex Codd. MSS. depromti & Consules in Pandectis memorati continentur. De Fastorum Florentinorum minorum perturbatione vid pag. 174. seq qvi integri exhibentur p. 758.

D. Burchardi Gothelf Struvii Historia Iuris Romani, Iustinianei, Græci, Germanici, Canonic Feudalis, Criminalis & Publici, è genuinis mo numentis illustrata. Ien, 1718. 4. Acta Eru 1719. p. 377.

Histoire du Droit Romain par *Claude Joseph* *Ferriere*, Paris 1718. 12. Iournal des Sav. 171 Decembr. p. 657. Acta Erud. 1721. p. 15.

D. Christ. Godofredi Hofmanni Historia Iuris R mano Iustinianei, cum *D. Christiani Thomasii* d lineatione Historiæ Iuris Civilis: & Francis Hottomanni anti Triboniano. Lips. 1718. Acta Erud. 1719. p. 381.

De *Jacobi Godofredi* historia Iuris Civilis R mani, toties recusa & de ejusdem qvatuor fon bus Iuris Civilis dixi Volum. I. pag. 807. Ei n titiam Basilicorum a Iosepho Marja Svares

co

:oncinnatam adjunxere Amstelodamenses 1663. 12.

Scripta in *Simonis von Leewen* Volumine de origine & progressu Iuris Civilis Romani comprehensa recensui supra pag. 555. Hoc post editionem Lugd. Bat. 1672. 8. recusum est Ienæ 1697. 8. De eodem D. Georgius Beyerus ὁ μακαρίτης in notitia auctorum Iuridicorum pag. 65. seq.

Leevviano Volumini juvat subjungere alterum Iurisconsultissimi Viri, *Antonii Schultingii*, Antecessoris Lugdunensis Batav. qvod inscribitur: *Jurisprudentia antejustinianea*, Lugd. Bat. 1717. 4. In eo continentur:

1) *Caji* institutionum epitome ab *Aniano* Consiliario Alarici Regis Wisigothorum sub sexti sæculi initium composita libris duobus, cum commentario *Hieron. Aleandri* junioris, edito Venet. 1600. 4. & *Jac. Oiselii* notis Lugd. Bat. 1658. 8. novisq; editoris *Anton. Schultingii* animadversionibus pag. 1--186. Adde varias lectiones pag. 931. seq. ex editionibus Basileensi Io. Sichardi 1538. Lugdunensi 1566. Parisiensi 1586. & Genevensi ejusdem anni ad calcem Codicis Theodos.

2) *Julii Pauli* sententiarum receptarum ad filium, libri qvinqve, cum interpretationibus *Aniani* viri spectabilis, nec non *Jac. Cujacii* interpretationibus A. 1557. primum editis & ex postrema recognitione Colon. 1589. 8. notisqve & emendationibus *Conr. Rittershusii* (No-

rimb. 1594. 8.) & *Huberti Giphanii* atqve *Editoris* pag. 187---536. Adde Varias lectiones editionum pag. 932. seq.

3) Tituli XXIX. ex corpore regularum *Ulpianeo* (editi primum à Iohanne Tilio A. 1549.) cum *Jac. Cujacii* notis (à Ioanne Amarittono in lucem emissis Tolosæ 1554.) *Lud. Charondæ* Paris. 1555. & 1578. atqve *Ant. Schultingii* pag. 537---680. Adde varias lectiones editionis Lovan. 1550. aliarumqve pag. 938. seq.

4) Librorum I---XIX. Codicis *Gregoriani* pag. 681---708. & Codicis *Hermogeniani* pag. 709---718. fragmenta qvæ inventa hactenus fuere omnia, cum notis ejusdem *Schultingii*. Adde Varias editionum lectiones p. 939. seq.

5) *Mosaicarum & Romanarum Legum collatio* * ex integris Papiniani, Pauli, Ulpiani, Caji, Modestini aliorumqve veterum Juris Auctorum libris ante tempora Justiniani desumta, cum notis *Petri Pithoei* & *Editoris* pag. 719---800. adde varias lectiones pag. 940. seq. ex Codice MS. Iosephi Scaligeri. De hoc scripto plura dicere me memini Volum. 1. p. 809. seq.

Frag

* Idem scriptum Paris. 1572. primum editum etiam ibid. 1573. 8. prodiit sub titulo: Fragmenta Pauli Ulpiani, Caji Modestini aliorumque cum Moysis legibus collata ex Bibl. P. Pithœi, cum ejus notis. Deinde A. 1588. 8. ab Henr. Stephano editum est in libro quem inscripsit: Juris civilis fontes & rivi, collatio legum Mosaicarum & Romanarum ex Papiniani, Pauli, Ulpiani, Caji & Modestini integris libris. Etiam à Conrado Rittershusio in Enchiridio juris quadripartito, quod ipse memorat præfat. in Julii Pauli sententias.

6) Fragmentum ex *Modeſtini* regularum libro III. de bonis libertorum & de teſtamentis pag. 801. & fragmentum regularum ex veteri JCto (Ulpiano an Cajo) pluribus ſententiis conſtans pag. 803--809. nec non fragmentum ex lib. 1. reſponſorum *Papiniani* ſub titulo de pactis inter virum & uxorem p. 810.

7) Conſultatio veteris JCti mediæ ætatis de pactis, * plura veterum JCtorum fragmenta allegans: pag. 813--816. nec non *Papiniani* qvem Pithœus Gotho Romanum ſub Theodorico, Iac. Godofredus Burgundionem putat fuiſſe, reſponſorum liber titulis XLVI, in qvo & ipſo plura veterum JCtorum & conſtitutionum Imperatoriarum fragmenta p. 827--854.

8) *Daſithei* Magiſtri ** liber tertius continens Imp. Adriani ſententias & Epiſtolas Græce & Latine cum Goldaſti notis (qvi ediderat Genev. 1601. 8.) p. 855--879.

9) *Antonii Schultingii* Orationes duæ 1) qva disqviritur culpandusne ſit Tribonianus qvod JCtorum qvi ſtante Rep. Romana claruere, ſcripta ſuppreſſerit, ac poſteriorum qvi ſub Imperatoribus floruere, reſponſa retulerit p. 883--907. 2) De Jurisprudentia hiſtorica, qvod magna jurisprudentiæ pars non tam in Philoſophi-

* Confer Jac. Cujacii Obſervationes lib. 7. c. 26.

** De hoc dixi Bibl. Græcæ volumine VII p. 59. Incertum an is Doſitheus ad quem Libanii Epiſtolæ. Gloſſas Doſithei Græcolatinas MSS. ſervat Bibliotheca publica Leidenſis inter Codices Iſ. Voſſii.

phica ratiocinatione qvam in historica eorum qvæ publice sancita vel etiam interpretando inducta sunt cognitione consistat. pag. 908--930. Hactenus *Jurisprudentia ante Justinianea* Amplissimi Schultingii.

De *Servio Sulpicio*, summis ICtis annumerando vide etiam Pontacum ad Chronicon Eusebii pag. 503.

De vita, moribus & studiis *M. Antistii Labeonis* & *C. Ateji Capitonis*, oratio ICti celebris Cornelii von Eck lucem vidit Ultrajecti 1692. 4.

De *Trebatio Testa*, cui Topica sua Cicero inscripsit, consulendum Nic. Hieron. Gundlingii * Schediasma Critico-Iuridicum, qvo C. Trebatius Testa ICtus ab injuriis tam veterum qvam recentiorum auctorum (ut Dan. Heinsii de Sat. Horatiana) liberatur. Halæ Saxon. 1710. 4.

Ab *Aufidio Tucca* ICto diversus Tucca Poëta, qvem æmulum molestum omnium studiorum suorum perstringit Martialis XII. 96. Alius Plotius Virgilii Poëtæ amicus, qvem apud Gallos cisalpinos Tuccam dictum scribit Scholiastes Persii II. 42.

CAPUT X.

DE CODICIBUS JURIS THEODOSIANI, Justinianei, Canonici &c.

Ad pag. 833 Codex Theodosianus ab Antiocho, Maximi-

nc

* Memoires de Trevoux 1712. p. 2203.

no & Martyrio viris illustribus & à qvinqve spectabilibus Viris ac Comitibus Sperantio, Apollodoro, Theodoro, Epigenio & Procopio absolutus A. C. 438. Vide Iac. Gothofredi prolegomena pag. CLXXXV. seq. & Struvii Historiam juris pag. 254. Tiro Prosper in Chronico Pithœano apud Labbeum Tom. 1. Bibl. novæ MSS. pag. 59. ad illum annum: *Theodosianus liber omnium legum legitimarum* (hoc est Christianorum) *Principum in unum collatarum hoc primum anno editus.* Falluntur qvi ad A. 435. referunt, ut Petrus Allixius de trisagii origine pag. 33. qvi addit variarum constitutionum supplemento auctum A. 447.

Prima editio *Jo. Sichardi*, tribus Codicibus MSS. suo, Moguntino & Morpacensi adhibitis Basil. 1528. fol. de qva editione jam dixi Volum. 1. pag. 833. Vide etiam sis Georgii Beyeri notitiam auctorum Iuridicor. specimine secundo pag. 28. seq.

Sichardum secutus *Jo. Tilius*, Engolismensis, qvi integriore posteriorum octo librorum usus Codice meliorem editionem adornavit Paris. 1550. 8.

Jacobi Cujacii editio Lugd. 1566 fol. profitetur integros primum exhibere librum VI. VII. VIII. & XVI. Ceteri, inqvit, aucti sunt innumeris Constitutionibus. Adjectæ etiam suis locis Aniani interpretationes. Præterea accedunt 1) Novellarum Theodosii, Valentiniani, Martiani, Majoriani & Severi, cum *Aniani* in-

ſerpretationibus, libri qvinqve, non integri illi qvidem ſed multis Imperatorum illorum, Anthemii etiam amiſſis. 3) Caji inſtitutionum liber. 4) Julii Pauli ſententiarum receptarum libri V. 5) Tituli ex corpore Ulpiani. 6) Voluſiii Mæciani diſtributio, item vocabula ac notæ partium in rebus pecuniariis, pondere, numero, menſura. 7) Papiani liber reſponſorum. 8) Tituli ex Corpore Codicis Gregoriani & Hermogeniani. 9) Notæ Juris à Magnone collectæ. 10) Notæ juris antiqvi ex Valerio Probo.

Repetita Cujacii editio Pariſ. 1586. fol. apud Nivellium, & Aurelianæ Allobrogam ſive Genevæ eodem anno 4. in qva editione acceſſit ex *P. Pithœi* Bibl. Collatio Legum Moſaicarum & Romanarum, Conſultatio veteris JCti (de qva ſupra p. 805.) & fragmentum regularum Ulpiani. Exſtat & editio Genev. 1593. 4. ad Sichardi Tiliiqve recenſionem. Et melior Puteanis curantibus Pariſ. 1607. fol. apud viduam Seb. Nivellii.

In editione Lugdunenſi 1593. 4. acceſſit Magiſtratuum & dignitatum iu Codice Gregoriano, Hermogeniano & Theodoſiano memoratarum index & conſtitutionum omnium Chronologia.

Theodoſii, Valentiniani, Majoriani & Anthemii novellæ conſtitutiones XLII. ex editione *Petri Pithœi* primum prodierant Pariſ. 1571. qvæ recuſæ in ejus Operibus Pariſ. 1609. 4.

De

De locupletiſſima Codicis Theodoſiani editione uberrimis *Jacobi Gothofredi* commentariis poſthumis, & indicibus utiliſſimis inſtructa dixi Volum. 1. p. 833. Confer etiam D. Georgii Beyeri τῦ μακαρίτυ ſpecimen ſecundum notitiæ auctorum Juridicorum pag. 33, &c.

Libri X. tit. 10. de paganis & ſacrificiis & templis ſeparatim recenſitum à ſe atqve illuſtratum ediderat laudatus Gothofredus Genev. 1616. 4. Sed & *Carolus Hannibal Fabrottus* Pariſ. 1618. 4. qvi & ipſe Codicem Theodoſianum integrum ſimiliter illuſtrare ſe conſtituiſſe innuit.

Jac. Sirmondi Codicis Theodoſiani appendix Pariſ. 1631. 8. & in Tomo primo operum junctim qvinqve voluminibus editorum Pariſ. 1696. fol.

Bernhardi Henrici Reinoldi diſſ. de neceſſitate adeundi ad fontes (hoc eſt fragmenta Veterum JCtorum de qvibus ſuperiore capite, & Codicem Theodoſianum, Græcasqve conſtitutiones) ſiqvis in Codice Juſtinianeo feliciter velit verſari, prodiit iterum in ejus exercitationibus ſubceſivis junctim editis Francofurti ad Viadrum 1717. 8. Tom. 1. Exerc. 6.

Theodoſius & Valentinianus *l. unica de reſponſis Prudentum* (lib. 1. Cod. Theodoſ. tit. 4.) confirmant ſcripta Papiniani, Pauli, Caji, Ulpiani atqve Modeſtini, ſententiasqve allegatorum ab illis Scævolæ, Sabini, Juliani, Marcelli, aliorumqve: *ſi tamen eorum libri, propter antiquitatis incertum, Codicum collatione firmentur.*

Leges *Theodoricianas* ſ. Gothicas in Codicem ſ. corpus collegit olim *Euricus* teſte Iſidoro in Chronic. Vide Sirmondum ad Sidonii lib. 2. Epiſt. 1.

Σῶμα τȣ̃ Μωσέως ita pro corpore Legum Moſaicarum accipiunt nonnulli apud Judam Apoſtolum in Epiſtola Catholica verſ. IX. Vide Hermanni Witſii meletemata Leidenſia pag. 483.

Joannis Chifletii diſſ. Apologetica pro *Juſtiniani* Imp. & Juris utriusqve architectis prodiit Antvverpiæ 1651. 4. cui jungendus *Hub. Giphanii* (qvi Procopii Anecdota non viderat) Juſtinianus Ingolſtad. 1591. & Noriberg. 1660. 12. cum Chriſtoph. Arnoldi præfatione: *Franciſci Guineti* Juſtinianus Magnus Pariſ. 1628. 8. *Chriſtoph. Adam Rupertus* ad Synopſin hiſtoricam Chriſtoph. Beſoldi cap. XV. *Th. Rivius* in defenſione Juſtiniani Francof. 1628. 8. & cum *Jo. Eichelio* ad Procopii * anecdota Helmſt. 1654. 4. qvi ambo Rivius & Eichelius contra Procopium ejusqve editorem Nic. Alemannum, famam Juſtiniani defenderunt: qvod præter *Gabrielem Trivorium* in obſervationibus Apologeticis Pariſ. 1631. 4. noviſſime etiam fecit *Jo. Henricus Bergerus* JCtus Witebergenſis in Juſtiniano vindicato & enucleato &c. uti Orthodoxum & ab Aphthartodocetarum errore alienum fuiſſe diſputant adverſus Evagrium, Baronium aliosq; Rich. Cracanthorpius, & Kliebnutzius,

* De his Volum. VI. Bibl. Græcæ pag. 256.

tzius, Arnoldus Corvinus a Belderen ac novissime in Justiniano Orthodoxo Conradus Sam. Schurtzfleischius.

Theophilum, sive ut appellat Cujacius *Theophilitzem*, Græcum Institutionum Juris interpretem juniorem longe esse Theophilo Justiniani æqvali, qvo Imperator in Institutionibus & Pandectis componendis usus fuit, & circa Constantini Porphyrogeniti demum tempora vixisse disputat Fabrottus Præf. ad suam edit. Græcolat. Paris. 1638. 4. Non tamen facit cum iis qvi volunt juniorem esse Accursio, ejusqve insistere vestigiis, ut Alciatus pridem lib. V. parergorum juris cap. 23. & post eum Cujacius aliiqve annotarunt.

Theophili versio sive paraphrasis * Græca institutionum, Politiano cap. 84. Misc. pridem laudata, prodiit primum Parisiis A. 1534. 8. apud Christianum Wechelum sub scuto Basileensi, cum præfatione *Vigilii Zwichemii* ab Ayta, Phrysii ad Carolum Qvintum Imp. qvi Zvichemius ex Bibl. Veneta S. Marci exemplar sibi à Petro Bembo communicatum testatur: deinde recusa est Græce Lovanii 1536. 4. ex Rutgeri Rescii officina, adjunctis aliqvot *Petri Nanni* an-

* PetrusDanielHuetius lib. 2. de claris interpretibus pag. 133. *Justiniani Institutiones Græce retulit Theophilus Antecessor, eleganti quidem & erudita sed prolixissima paraphrasi, in quo sapientissimi Imperatoris sapientissimæ sanctioni minime paruit, quæ legum vetitis interpretationibus reliquis & interdictis solum eam quæ esset κατὰ πόδα probavit* præf. 2. & 3. in Pandectas.

annotatiunculis. Latina autem verſio *Franciſci Cranenveldii*, qvam laudat Petrus Nannius in apologia adverſus Iacobum Curtium Tom. 1. lampadis Artium Gruterianæ pag. 1378. non vidit lucem. Sed exſtat latina interpretatio *Jacobi Curtii* Brugenſis ICti ſeparatim edita Pictavii 1539. ac deinde Coloniæ, & Lovanii, noviſſime etiam Pariſiis 1681. 12. cum Io. Doujatii notis impreſſa: verum una cum Græcis, ſine editoris nomine (qvem *Dionyſium Gothofredum* eſſe non dubito) Genev. apud Iacobum Stoer 1610. 12. additis notis brevibus: & in calce voluminis ſubjuncto utroqve titulo de verborum ſignificatione & regulis Juris, cum fragmentis ad eos ex Græcis auctoribus hinc inde collectis. Et notæ illæ & fragmenta hæc auctiora etiam exſtant in editione Græcolatina altera optima, in qva Græca paraphraſis media poſita eſt inter textum Latinum Inſtitutionum & Curtii verſionem. Hæc Dionyſii Gothofredi nomen præfixum habens, excuſa Genevæ 1587. 4. apud Euſtathium Vignon. Deniqve *Carolus Annibal Fabrottus* in duplici ſua editione Pariſ. 1638. & 1657. 4. quam Petro Segvierio Franciæ Cancellario inſcripſit, Græca emendavit ad tres Codices Bibl. Regiæ, & Petri Nancelii & Jacobi Mentelii caſtigationes: latinam Curtii verſionem recognovit ac concinnavit ut Græcis preſſius reſponderet, Græca deniqve ex MSS. ſcholia & ſuas notas addidit, in qvibus & hallucinationes qvasdam Theophili notat, ut fecerat

etiam

tiam Antonius Augustinus lib. 3. emendatio-
ium capite 8. nullum tamen librum alium
xstare professus, ad Institutionum libros in-
elligendos aptiorem.

Antiqvissima *Institutionum* editio latina Ao.
468. excusa in membrana: *Præsens institutionum*
raclarum opus alma in urbe Moguntina inclytæ natio-
nis Germanicæ &c. per Petrum Schoyffer de
Gernsheym. Confer Dialogus menstruos
W. E. Tentzelii τοῦ μακαρίτȣ A. 1698. p. 505.
eq. & Michaelis Maittaire Annales typograph.
pag. 64. Hanc insecutæ Lovan. 1473. Rom. 1475.
cum glossa, & Mogunt. 1476. fol. Basil. 1486. &
aliæ infinitæ similiter glossis & commentariis
illustratæ ut Lugd. 1557. 8. Venet. 1568. &c.
Infinitas etiam editiones cum recentiorum
JCtorum notis prudens prætereo, nec memo-
rabo in præsenti nisi unicam sed luculentam
illam qvam cum integris *Theodori Marcilii* & *M.*
Antonii Mureti notis atqve *Jani à Costa* commen-
tario adornavit Joannes van de Water, Traje-
cti ad Rhen. 1714. 4.

Inter Commentatores usibus studiosorum
aptissimi Arnoldus Vinnius, Joach. Hoppius, &
Justus Henningus Bœhmerus. Valde etiam pro-
pter perspicuitatem mihi placuerunt Conradi
Wolfii erotemata in Institutiones, jam qvar-
tum edita Colon. 1598. 12. & Latino Germa-
nica D. Henrici Constantini 1568. 1594. 12. &c.
Sed exstant & alia aliorum his non inferiora.

Ger-

Germanice redditæ Inſtitutiones prodiere Cothenis 1632. 8. Der Rechten des Käyſers Juſtiniani IV. Anweiſungs-Bücher. Sed videtur præſtare qvam latinis è regione poſitam Dillenburgi jam A. 1551. 8. vulgaverat & Wilhelmo Naſſovio Principi inſcripſerat etiam ex ſecunda recognitione 1565. 8. D. *Juſtinus Goblerus.* Exſtat & vetuſtior *Ortholphi Fuchſpergeri à Ditmoning* Judicis & Secretarii Mænſenſis qvam habeo excuſam * Francof. 1535. fol. Nec non Andreæ Pernederi Inſtitutiones ſive illarum epitome potius, Käyſers Juſtiniani, nebſt der peinlichen Hals-Gerichts-Ordnung Caroli V. Ingolſtad. 1549. 1592. f. Sed longe nitidior nuper accuratiorq; cum perſpicuis commentariis, neſcio qvo auctore emiſſa in lucem, Auguſtæ Vindelic. 1716. 4. ſeq. ut *Belgica* verſio C. Ortvvini, Lugd. Bat. 1715. 4. & Gallica M. Claudii Joſephi de Ferriere ** Pariſ. 1719. 12. cum notis, & Juris Gallici collatione, ſex Volum. Inſtitutiones cum legibus Venetis confert paraphraſis poſtuma *Italica* compoſita à Julio Marchione de Pozzo † Venet. 1697. 4. His duos adhuc libros addam qvos ſtudioſis juris & humanitatis commendem, unum Jo. Gottlieb Heinneccii, Antiqvitatum Romanarum ſyntagma ſecundum ordinem Inſtitutionum, Halæ Sax. 1719. 8. &

alte

* Editionem Ingolſtadienſem memorari video in Bibl. Thomaſiana edita Germanice Tom. 2. pag. 534.

** Journal des Sav. 1721. Sept. p. 314.

† Galleria di Minerva Tom. 1. p. 357.

lterum D. Joannnis Schilteri, JCti Argentoraensis Institutiones, Juris ex principiis Juris Naturæ, Gentium & Civilis, tum Romani tum Germanici, ad usum fori hodierni accommoatas. Lips. 1685. 8.

Pandectæ Juris sive *Digestorum* libri qvinqvaginta una cum Institutionum libris ex auctoriate Justiniani Imp. promulgati A. C. 533. 3. Cal. Jan. Codicem illum duplicem sive duo Volumina Pandectarum venerandæ antiqvitais litteris qvadratis sæculo VII. ut videtur manu scripta, captis A. 1406. Pisis Florentiam secum abstulit Ginus Caponius exercitus Florentini Dux, inde in Gaza magni Ducis Hetruriæ diligentiori etiamnum custodia asservatur. Specimen formæ literarum illius Codicis exhibet Mabillonius Tom. I. musei Ital. pag. 184. qvemadmodum & in Opere de re diplomatica pag. 357. & Burchard Gotthelf Struve in Historia Iuris cap. V. §. 8. 9. pag. 373. De illo videndus etiam Antonius Augustinus emendationum libro & capite primo: Henr. Noris in cenotaphiis Pisanis pag. 462. seq. Iac. Frider. Ludovici in Historia Pandectarum pag. 36. seq. Christiani Ulrici Grupenii de virgine Florentina sive Pandectis Florentinis corollarium subjectum ejus dissertationi de virgine præ vidua ducenda. Lemgov. 1716. 4. & Bernhardus Henricus Reinoldus ad Io. Merceri Conciliatorem Iuris pag. 38. seq. qvi pag. 94. contra laudatum Ludovicum observat inscriptiones legum au-

cto-

ctorumqve in Pandectis illis Florentinis minime deesse. Ab illius vetusti sane sed privati tamen Codicis auctoritate non semper standum esse, contendit qvoqve Antonius Augustinus in laudatis emendationum libris: cui suffragantur Cujacius, Brissonius, aliiqve. Non raro tamen Criticos sine causa ab ejus lectione recedere probant celeberr. Pagenstecherus in diss. de jure Virginum, Brem. 1709. 12. & Gvilelmus Best V. C. in ratione emendandi leges s. libello erudito qvo secundum Regulas certas plurimæ emendantur leges, nonnullæ explicantur, stabilita plerisqve in locis Pandectarum Florentinorum auctoritate * Ultraj. 1707. 8. Non paucis qvoqve locis novam & præclaram lucem affundit Nobilissimus Vir Cornelius van Bynkershœck ** libris IV. Obs. Juris Romani Lugd Bat. 1710. 4.

De titulo *Digestorum* & *Pandectarum* vide Josephum Nerium lib. 1. Analectorum cap. 28 Tom. 4. Miscellaneor. Gaudenti Roberti pag 663. seq.

Pandectæ † è Bulgari JCti ejusqve æqvalium divisione jam à sæculo decimo tertio distingui solent

* Acta Erud. 1708. p. 303. & 512.

** Id. A. 1710. pag. 2.

† Masculino genere an fœminino usurpandum sit vocabulum hoc Pandectarum, diversa est virorum doctorum sententia, ut videre licet apud Vossium l. de Analogia & de Vitiis sermonis pag. 419. & apud Christianum Becmannum schediasm, Philolog, p. 36. seq.

olent in jus *Vetus* qvod à lib. 1. pertingit usqve dtitulum 2. libri XXIV. *Infortiatum* à titulo ertio libri XXIV. ad librum XXXVIII. *Novum* eniqve à libro XXXIX. ad qvinqvagesimum. mperator ipse Græcorum distinctioni suffraatur lege 2. Cod. de Vet. jure enucl. Illi panectas in septem partes diviserunt, qvas in edit. Dionysii Gothofredi notatas licet videre, ita t prima sit à lib. I. ad IV. secunda à V. ad XIX. ertia à XX. ad μέσον τȣ̃ παντὸς s. umbilicum Pandectarum, hoc est ad librum XXXVII. qvar- a ab XXVIII. ad XXXVI. sexta à XXXVII. ad XLIV. septima à XLV. ad L. Confer. Jac. Frid. udovici Historiam Pandectarum, Doctrinæ andectarum præmissam Halæ Saxonum 709. 8.

Inter Commentatores Pandectarum celeratissimi Brunemannus, Lauterbachius, Struius Pater, Ulricus Huberus, Samuel Stryckius, &c. Verum hoc rectius ex Struvii filii Bibliotheca Juris selecta disces qvam ex me, qvi amo oc studium qvidem, sed aliis me jam dudum onsecravi.

Salmasius pag. 422. ad Jus Atticum affirmat 837 multis exemplis posse probari, qvod Tribonia us in consarcinandis Pandectis voces antiqviores & latiniores & jam exoletas, suo tempore sitatis mutaverit; qvamvis minus latinis. dem pag 174. *Scripta sunt*, inqvit, *eo tempore Panecta, quo lingua latina jam in Italicam, qua nunc in su est, desciverat.*

G. Casp. Kirchmaieri elogia & elegantiæ Latinitatis ICtorum veterum ad Digesta prodiere Witeb. 1682. Ejusdem amœnitates atqve veneres Latinitatis Iuris repræsentatæ, 1687. Latinitas legalis vel præter meritum vel merito suspecta, ex Pandectis Iuris eruta 1687. vindicata & recognita 1690.

Faciunt huc inprimis junctim edita opuscula 1) *Laur. Vallæ* ex VI. 29. elegantiar. 2) *Andreæ Alciati* in commentario ad tit. de verborum significatione, 3) *Francisci Floridi Sabini* pro Valla contra Alciatum & 4) *Jacobi Capelli* Parisiensis ICti edita pridem A. 1583. veterum ICtorum adversus Vallæ reprehensiones defensio, & de verbis non satis probatæ latinitatis, aut non ex recepta significatione, vel contra Grammaticorum regulas à ICtis usurpatis, de repetitis iisdem verbis in Digestis & de Etymologiis juris Civilis, cum eruditis animadversionibus V. C *Caroli Andreæ Duckeri*, Rectoris Gymnasii Hagensis. Lugd. Bat. 1711. 8.

Codex Iustinianeus promulgatus est A. C. 534. Basilii Macedonis πρόχειρον τῶν νόμων, Epitome est Codicis Ordine alphabetico digesta legibus multis omissis. Basilica vero de qvibus uberius in Volumine XII. Bibliothecæ Græcæ, præter alia comprehendunt sub eundem titulum relatas ejusdem argumenti leges è Digestis primum, deinde e Codice, Novellis & Institutio-

nibus

nibus. De Græca Codicis verſione adeundus Freherus præf. ad Jus Græco Rom.

Leges Codicis, Digeſtorum legibus non contradicere, exceptis perpaucis conſtitutionibus in Conſulatu Paulani additis, notat Alciatus VI. 14. parergon Juris. Haud ſinceras eſſe plurimas in Codice Juſtinianeo Legum inſcriptiones, monent Antonius Pagi in Critica Baroniana Tom. 1. p. 308. & Ezech. Spanhemius in Orbe Romano pag. 176. ſeq. & Tom. 2. numiſm. pag. 377.

Fratrum Pithœorum obſervationes ad Codicem & Novellas prodierunt Pariſ. 1689. fol.

Germanice Codicem vertit ediditqve Martinus Pegius Ingolſtad. 1566. fol.

Novellarum inter editiones memoranda Pariſienſis ex officina Carolæ Gvillard, A. 1542. & Fabrotti, qvi cum Baſilicorum opere Novellas Græce & latine edidit.

Cornelii van Bynkershoeck JCti contentio litteraria cum Alexandro Pagenſtecher Anteceſſore Juris Gröningano de auctore auctoribusqve *authenticarum* publicata Hagæ 1701. Irnerio * antiqviorem eſſe diſputat Jo. Strauchius in diſſ. 839.

(fff) 2 qvæ

* De Irnerio, qui poſt Peponem jus Romanum docuit, atque inter primos gloſſis A. 1102. illuſtravit, vide Erici Mauritii diſſertationes pag. 111. & 116. Promulſis errorum Irnerianorum exhibita à Georgio Rittershuſio filio in altera editione commentarii patris Conradi Rittershuſii ad Novellas Argentor. 1669. 4. Aliam Syllogen errorum Irnerianorum dedit Jo. Jacobus Wiſſenbachius ad calcem diatribæ qua mutuum probat eſſe alienationem, Franck. 1660. 8. De utroque

qvæ inſcribitur *Irnerius non errans* c. 2. Brunsvv. 1662. 4.

Novam verſionem Novellarum cum Notis Criticis edidit Marpurgi 1717. 4. eruditiſſimus JCtus *Jo. Frid. Homberg* zu Vach, à qvo obſervationes uberiores cum reliqviis commentarii *Regneri Sixtini*, Anteceſſoris pridem Marpurgenſis adhuc exſpectamus: vide Acta Eruditor. A. 1705. pag. 501. ſeq. A. 1710. pag. 501. & A. 1718. p. 503. Sed & Chriſtfridi Wæchtleri obſervata ibid. A. 1710. pag. 505. & A. 1711. pag. 264. ſeq. Acta Eruditorum vulgata Germanice Tom. 5. pag. 153.

Leges Codicis derogant legibus Pandectarum & Inſtitutionum: Leges Novellarum derogant legibus Codicis, Novellæ recentiores prioribus omnibus. Confer D. Ed. Speckhanium de difficultate juris Romani, Helmſt. 1600. 8. pag. 40.

Antinomiis conciliandis multi dederunt operam, qvi apud Lipenium poſſunt videri, in cujus Bibl. Juridicæ nova etiam editione à Frid. Gottlieb Struvio plurimum locupletata duæ tantum centuriæ ἐναντιοφανῶν Everhardi Bronchorſtii memorantur, cum exſtent præter eas aliæ centuriæ qvatuor, vulgatæ Harderuici 1652.

8. Leque apuſculo D. Georg. Beyerus ſpecimine ſecundo auctorum Juridicorum pag. 58. & 60. Præter Jo. Strauchium Irnerii defenſorem ſe etiam profeſſus eſt Alex. Arnoldus Pagenſtecherus in Irnerio injuria vapulante, Groning. 1702. 4. & noviſſime Guilelmus de Hertoghe in diſſ. de privilegio præſcriptionis centum annorum Eccleſiæ Rom. non competente. Jen. 1720.

8. Lectu etiam dignus Joannis Mercerii Conciliator ſive ars conciliandorum eorum qvæ in Jure contraria videntur, utendiqve iis qvæ vere contraria ſunt, qvem libellum cum eruditis notis recudi fecit Bernhardus Henricus Reinoldus, Duisburgi ad Rhen. 1712. 8.

Editiones Corpus Juris recenſere geſtienti commode accidit ut Ampliſſimi & Jurisconſultiſſimi Domini D. Martini Lucæ Schele beneficio in manus meas pervenerit commentatio qvam de hoc argumento adornavit vir egregius, & meus cum viveret amicus *Michael Schumannus*, Islebienſis, A. 1710. 28. Novemb. ætat. 48. Hamburgi non ſine jactura elegantiorum literarum, qvas cum Iuris ſtudio aſſidue olebat, defunctus. Eam hoc loco ſubjicere, iqve annotata mea ſubjicere non alienum ab nſtituto meo exiſtimavi.

Illo tempore, qvo collecta & ſcripta eſt *Valentini Forſteri* Hiſtoria, a) anno circiter 1560. „ Ao. qvippe 1565. edita primum Baſileæ in „ ol.) inclaruerat jam aliud novum ICtorum „ enus, qvi nimirum in textibus juris emen- „ andis & reſtituendis, ſupplendis item, ubi „ pus videbatur, toti erant, ad exemplum for- „ : *Gregorii Haloandri*, b) qvi ab anno 1520. „

(fff) 3 usqve

a) De Valentini Forſteri *Hiſtoria* Juris, variisque ejus edi- ɔnibus dictum ſupra p. 788.

b) Poſt nitidam Pandectarum editionem, quam A. 1528. 8. ariſiis dedit Rob. Stephanus, quinque Voluminibus: anno ɔſt lucem viderunt Greg. Haloandri Pandectæ Noricæ, Norimb.

"usqve 1530. idem tentaverat, & textum Ju-
"ris Romani ſolum, & absqve gloſſis omnibus,
"primus publicaverat. Ante Haloandri tem-
"pora enim non niſi *gloſſato Corpore Juris* c) ute-
"bantur tum in foro, tum in ſcholis, cujus edi-
"tiones ſub nomine anteriorum inconditarum
ex

rimb. 1529. 4. tribus Volum. è Codice quem ad MS. Piſanum ſive Florentinum correxerat (non ubique tamen illud ſecuti Politianus & Bologninus. Confer Antonii Auguſtini emendationum lib. III. cap. 3. & 6. ſeq. & D. Georgii Beyeri ſpecimen primum notitiæ auctorum Juridicor. pag. 71. ſeq. E ejusdem Haloandri recenſione Codex Juſtinianeus prodi Noriberg. 1530. fol. & inſecutæ Novellæ Græce cum Haloandri verſione 1531. fol. Inſtitutiones à Greg. Haloandro caſtigatæ Norimb. 1529. 8. & Moguntiæ in ædibus Joann. Schæffer. 1542. 8. Hinc Corpus juris editum Pariſ. 1535. tribus Volum. & 1548. nec non Lugd. apud Sennetonic 1549. atque iterum Lugduni 1551. 12. decem Volum.

c) Primus *Franciſcus Accurſius* circa A. 1220. in univerſum Corpus gloſſam edidit, ſecutus Peponem, Irnerium, Aldericum Barnerium, Kilianum, Columbum, Faſolum, Hugolinum, Bulgarum, Martinum, Placentinum, Joannem Boſianum, Azone & Roffredum. Huic gloſſæ *tanquam Carocio* hoc eſt vexillo *veritatis* quantum tributum fuerit ante elegantiore lucem literarum ab eruditis viris inſtauratam, vide in B. I Georgii Beyeri notitiæ auctorum Juridicorum ſpecimine ſecundo pag. 8. ſeq. & conſultiſſimi Struvii hiſtoria Juris p. 39 ſeq. Editiones Corporis Juris gloſſati exſtant quam plurim ſingulæ quinque vel ſex vægrandibus voluminibus in folio, Noriberg. 1482. Lugd. 1530. 1542. 1550. 1589. 1627. Pariſ. 1559. 1566. 1576. Antwerp. 1576. optimaque omnium Genev. 1612. & 1625. Poſterioribus editionibus plura etiam ex Haloandri, Alciati, Budei, Contii, Cujacii, quin & Dionyſii Gothofredi notatis acceſſere. Non omitti etiam debe editiones in quarto ſingulæ & ipſæ quinque vel quatuor Voluminibus Venet. 1574. una cum ſcholiis Antonii Perſii

16c

explodit Jac. Gothofredus in Bibliotheca Ju-„ ris Civilis Romani, qvæ eſt pars 2. Manualis„ Juris cap. 4. pag. 66. Cum Haloandro vixit„ *Andreas Alcianus*, d) Italus JCtus, & ad tempus„ ab Ao. ſc. 1529. usqve ad annum 1535. vid.„ ejus vitam ante Emblematum opus, per Clau-„ dium Minoëm JCtum Gallum) Biturigi-„ bus Gallorum Juris Profeſſor, qvi variis editis„ ſcriptis multa aliter docuit, qvam vulgo tum„ factum erat; hunc ſeqvuti ſunt dicta in Aca-„ demia Bituricenſi *Franciſcus Duarenus* e) Gvi-„ lielmi Budæi in juventute domeſticus, & æmu-„ lus non infelix (qvid enim *Budæus* ipſe in Juris„ diſciplina emendanda præſtiterit, neminem„ fugit) & *Eguinarius Baro* f) nec non *Ludovicus*„ *Ruſſardus*, g) qvi omnes, tum ad juris libro-„ rum, tum diſciplinæ iuris emendationem„ multum operæ contulerunt. Horum enim„ temporibus in uſu erat Copus Juris Vulgatum„

(ſff) & *Ha-*

1606. Jo. Anelli de Bottis & Aug. Caravitæ. Præterea Petri ab Aria Bandoza Lugd. 1593. & Genevenſis 1614. De Accurſio & aliis gloſſatoribus vide ſis Joſephum Nerium lib. 2. Analectorum cap. 29. in tomo quarto Miſcellaneorum Gaudentii Roberti p. 663. ſeq.

d] Alciati ſtudium memoratur in titulo editionis Hervagianæ Corporis Juris, de qua infra.

e] Duareni velut ἐργοδιώκτου mentio in titulo editionum Ruſſardi.

f] De hoc Eguinario Barone A. 1550. defuncto, cujus commentarii in Inſtitutiones & Digeſta exſtant, aliæque lucubrationes junctim A. 1562. editæ, videndus Sammarthanus in elogiis eruditorum Gallorum.

g] De hoc infra ad A. 1561.

„& *Haloandrinum*, item *Herwagianum*, i) & il-
„lud deniqve qvod *Hugo Porta* circa annum
„1552. k) Lugduni ediderat, Pandectis ad ar-
„chetypum Florentinum collatis, prout sci-
„licet Porta id profitebatur; qvomodo enim,
„fraus hic facta sit, *Franciscus Taurellius* in fine
„præfationis ad Pandectas Florentinas detegit.
„Mox anno 1553. l) edidit dictus Taurellius
„Florentiæ Pandectas ex manuscripto, Pisano
„vulgo dicto, sed tunc & nunc inter cimelia
„Magni Ducis Hetruriæ asservato, qvo facto
„& vulgatum Corpus Juris, & Haloandrinum
„magnam suæ auctoritatis fecerunt jactu-
ram

i) Corpus Juris Haloandrinum Alciati judicio recognitum prodiit ex Johannis Hervagii officina Basil. 1541. fol. 2. Volum. additis Variis Lect. & & Modestini legibus Græcis in tit. D. de excus tut. Video etiam Corpus Jutis Civilis cum Antonii Augustini & aliorum emendationibus & notis 1548. 4. decem Volum. memorari in Bibl. Marckiana p. 38.

k) Editionem *Hugonis* a Porta Lugdunensem Anni 1552. fol. alia etiam antecessit ab eodem curata, nimirum glossata quæ lucem vidit Lugd. 1542. seq. quinque Volum. fol. opera Hugonis & hæredum à Porta. Sed eodem Anno 1552. Paris. in octavo, undecim Voluminibus exstat etiam Corpus Juris editum ex recensione *Ludovici Mirai* ex officina viduæ Claudii Chevallonii & Guilelmi Desboys, qvod fuit in Bibl. D. *Adami* Christophori Jacobi pag. 303.

l) Florentiæ, fol. de qva editione, quemadmodum & de Codice Pisano dixi Volum. I. pag. 835. seq. Illum Codicem venerandæ antiqvitatis de quo etiam supra dixi, novo studio contulit nuper JCtus eruditissimus Henr. Brenkmannus. Vide Acta Erud. A. 1710. pag. 468. & 521. & de signis quibus Taurellus in sua editione ad lectiones designandas usus est, consules eadem Acta A. 1720. pag. 108. seq.

ram, amplectentibus certatim JCtis, præci-„
pue Gallis m) lectionem Florentinam, qvan-„
tum ad Pandectas.„

Inde igitur seqvutæ sunt plures aliæ Corpo-„
ris Juris editiones, & prima qvidem *Ludovici*„
Russardi, qvi *Duareni* collegæ sui suasu ad eam„
se accinxisse dicit, Lugd. 1561. fol. Hæc edi-„
tio repetita est Antwerpiæ apud Christoph.„
Plantinum in 8. 1567. pluribus n) volumi-„
nibus, addito ad novellas textu Græco. Al-„
tera Parisina o) in 8. qvæ vulgo *Francisci Hoto-*„
manni esse creditur: alii hanc editionem *Con-*„
tio p.) tribuunt, ob Codicem ab eo emenda„
tum, qvem exhibet hæc editio, sicut & institu-„
tiones: qvantum vero ad Digesta, facile cre-„
diderim Contium typographis Parisinis fuisse„
autorem, ut eas juxta Florentinum exem-„
plum excuderent, additis Hotomanni sum-„
mariis: ex æmulatione videlicet cum Russardo„
qvi Duareni summaria venditaverat in sua„
editione, eam scilicet ob causam, qvod in„
Pandectis ad Florentinum exemplar, qvoad„

(fff) 5 ejus

m] Belgis quoque & Italis,

n] Pandectæ ad Taurelli expressæ editiones voluminibus septem continentur, octavum implet index in Pandectas: alia duo Codex Justinianeus, aliud institutiones duodecimum denique absolvunt Novellæ ex Haloandri versione sed ad Scrimgerianam editionem collata suppletaque & à Francisco Duareno emendata.

o] In Plantiniana hac editione textus Græcus Novellis neutiquam adjectus legitur.

p] Antonio Contio, de quo infra.

„ejus fieri potuit ibi repræſentatis (ut loqvitur „operis inſcriptio) ſummaria Hotomanni ad- „jecta ſunt 1562. 8. apud Gvilielmum Merli- „num hujusqve ſocios Guilielmum Desboys ac „Sebaſt. Nivellium. Eſt hæc editio in ſeptem „volumina diſtributa, qvorum qvatuor priora „Volumina VII. partes Pandectarum & indi- „cem rerum & verborum qvæ in Pandectis „tractantur & occurrunt, *Renato Auberto*, in Cu- „ria Pariſienſi ſuprema Advocato, collectore, „comprehendunt: Qvem indicem poſtea „*Jul. Pacius* ſupreſſo auctoris nomine ſuæ edi- „tioni q) Corporis Juris adaptavit. Tria po- „ſteriora dicti Corporis Volumina conſtituit „Codex, Novellæ & Inſtitutiones Juſtiniani: „ille ex emendatione & cum præfatione, ac „annotationibus *Antonii Contii*, iſtæ ex verſione „Gregorii Haloandri ad Scrimgerianam edi- „tionem collata, r) hæ itidem ex emenda- „tione Conti, prout is easdem A 1559. vel 1560. „primum ediderat & Joh. Morvillerio Epiſco- „Aurelianenſi & Conſiliario Regio dedica- „verat. Tertia Corporis Juris emendatior „editio eſt *Antonii Contii* in 16. facta primum „Lugduni apud Guil. Rovillium 1571. s) tre- decim

q] A 1580. de qua infra.

r] Suppletaque. Nam Novellæ CXLV. prodierant Græce cum Haloandri verſione Norimb. 1531. fol. Henricus Scrimgerus Scotus reliquas XXIII. addidit ex Codice Fuggeriano, Pariſ. 1558. fol. apud Henr. Stephanum.

s] Repetita hæc editio ibid. 1581. itidem minori forma vo-

decim voluminibus, ubi Pandectæ itidem,,
ad isotypum Florentinum fidelissime expressæ,,
& alia præstita, qvæ Jac. Gothofredus in Ma-,,
nuali pag. 67. & 68. enumerat. Secundum hoc,,
Contii Corpus eadem forma & habitu neqve,,
ulla litera mutata aut addita est excusum per,,
eundem Rouillium Lugd. 1581. Et qvæ Phili-
bertus Bugnonius in editionem Russardinam,,
decem annos ante admirabundus qvasi scri-,,
pserat, melius profecto in hanc minorem, &,,
per partes multo portatiliorem, conveniunt.,,
Ita autem ille:,,

Jura per immensos civilia dissita libros
In breve contraxit sic Rouilaeus opus,
Ut possint una ferri nunc omnia dextra
Quæ spatiosa domus vix prius una tulit.

Postea Ao. 1575. Antvverpiæ apud Chri-,,
stophorum Plantinum in fol. prodiit Corpus,,
Juris cura *Lodovici Charondæ* Advocati in supre-
mo Francorum Senatu, cum Græco in No-,,
vellis harumqve vulgata translatione: sicut,,
& (testante hoc operis titulo) Digesta ipsa,,
ex vulgata lectione ibi sunt. Qvanqvam,,
hanc editionem mire evehat * *Simon von*,,
Leeuwen in Historia Juris Civilis Romani pag.,,
742.

voluminibus quindecim. Vide Bibl. Oiselianam pag. 215. nec non Venetiis 1591. 4. tribus Volum. Vide Bibliothecam D. Adami Christophori Jacobi pag. 228.

* Ut nitidissimam & Haloandrina multis modis meliorem commendat etiam D. Georg. Beyerus notitia auctorum Juridicor. specim. I. p. 78.

"742. vix tamen tantas laudes illa mereri vide-
"tur, præcipue, ſi, ut dictum, ex vulgata le-
"ctione ibi omnia deſcripta ſunt: qvod ſane
"ocularem inſpectionem, ſi qvando licuerit,
"merebitur. Interim & idem Charondas ad
"claſſem Criticorum JCtorum pertinet omni-
"no, ſive male adhibuerit ſuam criticem ſive
"bene: ſane enim in libris Veroſimilium, ſ.
"πειθανῶν, qvorum ſeptem qvidem erant ab
"ipſo ſcripti, tres autem tantum (minimum
"in Germania, Wittebergæ 1601. 8) editi;
"multa habentur, qvæ virum illum eruditum,
"cordatum & judicio valentem fuiſſe demon-
"ſtrant. Mox 1576. Pariſiis editum eſt qvin-
"qve Tomis in fol. Corpus Juris gloſſatum cura
"*Antonii Contii*, qvo primum textui Florentino
"in Pandectis Gloſſæ aptatæ; Codex ex ter-
"tium repetita prælectione Contii mutatis,
"additis, demtis item nonnullis expreſſus eſt,
"ſicut & Inſtitutiones; Gloſſæ collectæ & emen-
"datæ; additiones Contii multis locis adjectæ
"&c. ita ut hæc editio tum anteriores omnes
"Gloſſatas tum poſteriores (ſi ſolas Dionyſii
"Gothofredi notas, qvæ 1588. primum acceſ-
"ſerunt, & poſtea tertium repetitæ ſunt, exce-
"peris) facile & extra omne dubium vincat.
"Hactenus allatorum omnium opera, & ſtu-
"dio mire adjutus eſt in concinnanda nova
"librorum Juris editione *Julius Pacius* (natione
"Italus, domicilio vero Gallus præcipue, licet
"& in Germania Heidelbergæ aliqvamdiu mo-
ra

ratus sit) dicata Iac. Cujacio Kalendis Martiis," 1580. t) fol. 2. Volum. apud Eustathium Vi-" gnon, Genevensem typographum: qvi si ab," editore Pacio adduci potuisset ut Græcum," textum Novellarum versioni vulgatæ abs se," expressæ adderet, plenissima utiqve, & præter," omnes anteriores elaborata futura fuisset," Paciana hæc editio. Nihilominus certum," est, & editiones varias conferenti ad oculum," demonstrari potest, fundum eam esse uni-," cum omnis post non multo, scilicet A. 1583.," primum inseqvutæ operæ *Dionysii Gothofredi*, u)," qvi circa textum nihil fere novi præstitit, sed,"
notis

t) Eodem anno 1580. apud eundem Vignonium in 8. novem Voluminibus.

u) Ex editionibus Corporis Juris à Dionysio Gothofredo illustratis præferendæ omnibus sunt Parisiensis ex typographia Antonii Vitray in Collegio Longobardorum 1628. fol. 2. Volum. & Amstelodamensis nitidissima *Simone van Leuven* curante 1663. fol. unico Volumine: in utraque enim harum Græcæ etiam leges & novellæ adjectæ, aliaque: quæ in aliis omnibus desiderantur. Innotuerunt mihi præterea editiones cum Dionys. Gothofredi notis, in quarto quidem Lugd. 1583. 1652. 1662. Genev. 1598. 1604. 1614. 1620. 1626. 1655. Venet. 1598.

In folio Lugd. 1602. 1612. 1650 Genev. 1590. 1602. 1615. 1624. Francof. 1587. 1663. in quibus Francofurtensibus editionibus accesserunt notæ Francisci Modii, & nonnulla à Theodoro Streitmanno aliisque. Recusum ad editionem Amstelodamensem Simonis von Leuven (sed Græcis omissis) Francof. & Lipsiæ 1688. & 1705. & novissime 1719. forma majore quarta, quæ nitida & emendata ac prioribus melior est editio.

Sine notis, ex ejusdem Gothofredi recensione Genevæ 1598. 1606. 1614 8. 1620. 4. Amst. 1664. 8. 1681. 1687. 1700. 8.

"notis tantum varii generis & usus diversi eun-
"dem instruxit, easdemqve subinde polivit,
"locupletavit, perqve totam fere vitam in iis
"ita occupatus fuit, ut cum anno 1622. die 7.
"Septembris Argentorati è vivis excederet,
"qvintum repetitæ prælectionis eas post se re-
"linqveret. Ex illo tempore tum in Gallia,
"tum in Germania, deniqve 1663. in Batavis
"editum est Corpus Juris Gothofredianum,
"qvod adeo tum in foro, tum in scholis hodie
"regnat unum. *Hactenus Schumannus ὁ μακα-*
"*ρίτης.*

840 De etymo vocabuli *Feudum* vide præter alios Barthium p. 122. ad Gvilelmum Britonem.

In Hispania adeo non receptum est Jus Civile Rom. ut sub capitis poena fuisse interdictum sint qvi tradant, leges Justinianeas in foro allegare.

In Anglia & Belgio non omnino nulla ratio illius etiamnum habetur, similiter in Gallia, qvæ tot summos juris Romani Interpretes dedit. Idem de Germania dixeris, qvæ ante Maximilianum jam à pluribus retro seculis ad leges Romanas provocavit, nisi ubi leges propriæ & statuta aut consvetudines aliud svaderent. Confer Jo. Schilteri commentar. ad Pandectas in Praxi juris Romani in foro Germanico: sed & D. Christianum Thomasium de exiguo usu Juris Justinianei in foris Germaniæ.

De Germanicarum legum Veterum ac Romani Juris in Rep. Germanica origine autori-

tate

tateqve præſenti vid. Joh. Georgius Kulpiſius pag. 352. ſeq. exercitationum Academicar. & viri docti diſſertatio inſerta Actis Eruditor. A. 1682. pag. 776.

Omne punctum tulit *Joannis Daumat* opus qvod inſcribitur: *les loix Civiles dans leurs ordre naturel.* Sæpius deinde recuſum non modo Gallice, poſt primam editionem Pariſienſem 1694. ſed Latine qvoqve ſub titulo: *Legum delectus* Amſt. Deniqve Belgice Abrahamo de Rochefort interprete, Roterdam. 1704. 4. *de civile wetten in haar naturlyke ſchikking.*

Concordantiæ Juris Civilis A. 1713. promiſſæ * nec dum viderunt lucem, qvemadmodum nec editio ** Corporis Juris qvam expectare juſſi ſumus caſtigatam & illuſtratam à celeberrimo *Cunnigamo.*

841 Frid. Lindenbrogius qvi Codicem Legum antiqvarum ex MS. Corbejenſi † edidit, reprehenditur qvod vocabula antiqva Germanica qvæ ſunt in editione Heroldi, prætermiſit. *Vir maximus, ſed linguarum Veterum ſeptentrionalium ſcientia ad id operis haud ſatis inſtructus* judice Georgio Hickeſio p. 96. diſſ. Epiſtolar. & 153. Multis

* Neuer Bücher-Saal XXV. p. 51.

** Journal literaire Tom. I. pag. 263.

† Præter Codicem inſignem membranaceum harum Legum, qui ex laudati Lindenbrogii donatione ſervatur in Bibl. Publica Hamburgenſi, conferendus Codex alter præclarus in Bibl. Gothana, de qvo operæ pretium eſt videre Rev D. Salomonis Erneſti Cypriani Catalogum MStorum Codicum illius Bibl. p. 13. ſeq.

tis ſe partibus hunc Lindenbrogii Codicem meliorem dare poſſe, cum in hac urbe verſaretur, affirmavit mihi V. C. Jo. Georgius Eccardus, Profeſſor tunc Helmſtadienſis & linguæ veteris atqve antiqvitatum Teutonicarum indagator ſollertiſſimus. Huius rei felix auſpicium dedit vulgato A. 1720.* volumine cui titulus: Leges Francorum *Salicæ* & *Ripuariorum*, cum additionibus Regum & imperatorum variis, ex MSS Codicibus emendatæ, auctæ & notis perpetuis illuſtratæ. Accedunt præterea *Formulæ* veteres *Alſaticæ*, & celeberrimi Viri *G. G. Leibnitii* de origine Francorum liber auctior, una cum reſponſione ad virorum doctorum objectiones Annales Francici ab A. 253. ad 768. qvos *Theodoricus Ruinartus* Gregorio Turonenſi ſuo A. 1699. ſubjunxerat, & illuſtriſſ. *Frid. Roſtgaard* emendationes Otfridianæ. Idem laudatus Eccardus deinde edidit Gonſpectum Godicis Legum veterum qvem hoc loco integrum inſereudum putavi.

CONSPECTUS
CODICIS LEGUM VETERUM PROXIME CUM NOTIS PERPETUIS EDENDI.

I. Leges Hiſpaniæ Veteres.

Leges Wiſegothorum.
Lex Muzarabum.
Leges Aulicæ Regni Majoricani.

II. L

* Hanoveræ, in fol. Acta Erud. 1720. pag. 208. Journal d. Savans 1721. Sept. p. 305.

II. Leges Romanis à Germanis latæ.

dictum Theodorici Regis Oſtrogothorum.

aroli M. Capitulare de honoranda ſede Apoſtolica.

othari Imp. Lex Romana.

aroli Craſſi Edictum.

arolo Craſſo attributa Conſtitutio de expeditione Romana, cum Notis Freheri.

dictum Romanum Ottonis III. Imp.

III. Leges Langobardorum in Italia regnantium.

dicta Regum Langobardorum ſecundnm Heroldi editionem.

dictum Deſiderii Regis.

aroli M. Capitula ad Legem Langobardorum.

em alia Capitula.

jusdem Excerpta ex Lege Langobardorum.

apitulare Caroli M. Mabillonianum.

aroli M. Capitula Placiti Mantuani.

ipini Regis Capitula de Cauſis Regni Italiæ.

jusdem Capitula excerpta ex Lege Langob.

udovici Pii Capitula Legi Langobard. addita.

apitularia Lotharii Imp.

apitularia Ludovici II. Imp.

Guidonis Regis additamenta ad Leg. Langob.

amberti Regis Capitula.

Ottonum, Henrici II. Conradi II. Caroli IV. additiones ad leges Langob.

eges Langobardorum ex editione Lindenbrogii.

Le

Lex Friſionum.
Leges Obſtalbomicæ.
Leges Caſtellaniæ Brugenſis veteres.

VI. Capitularia Regum Francorum ad nullam ſpeciatim Gentem pertinentia, ut ſeparatim edita ſunt.

VII. Capitularia Caroli Calvi, *Ludovici Balbi*, Carolomanni, *Odonis, &* Caroli Simplicis.

VIII. Capitularium libri VII. ab Anſegiſo Abbate & Benedicto Levita collecti.

IX. Appendix Monumentorum veterum & hactenus ineditorum.

Seqventur bono cum Deo Leges Anglo-Saxonicæ, item Juthiæ, Daniæ, Sueciæ, Poloniæ & Hungariæ veteres, ubi videbimus, hanc, qvam nunc edimus, collectionem viris eruditis non diſplicuiſſe. Omnia, qvæ nunc proferimus, cum vetuſtis Codicibus diligenter contulimus, emendavimus, notisqve criticis ac hiſtoricis illuſtravimus. Rogamus autem omnes & ſingulos, ut, ſi Codices Legum antiqvos, aut inedita qvædam huc pertinentia poſſideant, nobis hoc indicare &, qvod uſui eſſe poſſit, benevole communicare velint. Singulis pro beneficio præſtito gratias debitas publice agemus, & ubicunqve occaſio fuerit, officia noſtra vice verſa deferemus. *Hactenus conſpectus Codicis Legum veterum Clariſſ. Eccardi.*

Conferendus etiam præter laudatum Eccardum cap. V. Hiſtor. ſtudii Etymolog. Conringius de Origine juris Germanici, Baluzius præf. ad

Capitularia Regum Francorum, & Burch. Gothelf Struvius in Bibliotheca juris ſelecta cap. 2. & in Hiſtoria Iuris Germanici. Neqve omittendi qvi ante vel præter Lindenbrogium Eccardumqve leges vereres collegerunt aut illuſtrarunt, ut Gvil. Lambardus in Archæonomia ſive verſione *Legum Anglo Saxon.* cum notis, Lond. 1568. 4. ſed harum accuratam & locupletiorem longe editionem exſpectamus à C. V. * Davide Wilkinſio.

Codex Legis *Salicæ* ** à Franciſco Pithœo editus cum notis & gloſſario Pariſ. 1602. 8. & cum commentario & gloſſario Godfr. Wendelini Antw. 1649. fol. Confer D. Georg. Beierum de ſcriptis Juridicis pag. 119.

Lex *Saxonum* in illuſtris Leibnitii ſcriptoribus Brunſvicenſ. Tom. I. p. 77. *Angliorum* & *Werinorum.* pag. 81.

Leges *Riboariorum* & *Bajoariorum* à Theodorico Francorum Rege & *Lex Alemannorum* à Rege Lothario lata, prodiere primum edente Ioh. Sichardo Baſil. 1530. 8.

Longobardorum leges cum gloſſis Caroli de Mocco & Commentar. & annott. Andr. de Baruto & Nic. Boërii una cum Capitulari Caroli Magni Venet. 1537. 8. Jo.

* Bibl. ancienne & moderne de Mr. le Clerc Tom. 15. pag. 338

** Quatuor hactenus legis Salicæ editiones exſtant, una Heroldi A. 1557. quam ſecutus Wendelinus. Altera à Tilio primum edita, deinde curantibus Franciſco Pithœo Lindenbrogio, Bignonio recuſa. Tertia Baluzii, undecim Codd. MSS. uſ in Capitularibus Regum Francorum. Vide ejus notas T. 2 p. 1047. Quarta denique Eccardi.

Joh. Heroldi Germanicarum Antiqvitatum origines & leges, Salica, Alemannorum, & Saxonum Basil. 1557. fol.

Leges *Æthelberti* Anglosax. MSS. memorat Hickesius diss. Epistolar. f. 89. seq. Plura dabit Joannis Seldeni † Janus Angliæ & Epinomis in qvo libro differit de antiqvis Angliæ legibus.

Adolphi Rom. Regis Constitutio Norimb. 1293. promulgata de insulis Rheni & diversis aliis capitulis edita à Frehero Heidelberg. 1611. 4.

Rogerii & Gvil. & Friderici II. Constitutiones *Siculæ* sive *Neopolitanæ* libris illis tribus à Lindenbrogio editis continentur. Ex his *Friderici II.* Constitutiones in Bibl. Regis Galliæ occurrunt MSS. græce è latinis versæ. vide Montfauconum pag. 389. Palæographiæ græcæ & 417. seq. ubi indicem græcum Constitutionum illarum exhibet. 842

Ragvaldi Ingemundi circa A. C. 1470. clari, Archidiaconi Upsaliensis Codex Legum *Gothicarum* qvem edidit Jo. Messenius, Stockholm 1614. 4. Confer Jo. Olai Stiernhöck de jure Sveonum ac Gothorum vetusto ib. 1682. 4.

Liber Judicis sive legum *Wisigothorum* Codex ab Eurico †† cœptus, à Leuvigildo dein, post à Chindasvindo & Recesvindo filio recognitus, demum ab Ervigio Spaniarum Rege perfectus libris XII. ex Bibl. Petri Pithœi, Paris. 1579. fol. & cum

† Acta Erud. 1684. p. 304.

†† Vide quæ ad p. 834.

& cum Caſſiodoro Gvil. Fornerii Pariſ. 1588. fol. & T. 3. Hiſpaniæ illuſtratæ atq; Hiſpanice cum commentariis Alphonſi de Villadiego, Madrit. 1600. fol. Vide D. Gerh. Erneſti de Frankenau arcana Themidis Hiſpanæ cap. 1. & Petri Pithœi Opera pag. 710.

Lex *Friſionum* antiqva à Sibrando Siccama notis illuſtrata Franeq. 1617. 4.

Collectio Conſtitutionum *Caroli M.* cum notis Viti Amerbachii Ingolſtad. 1545. 8. Mogunt. 1602. 4. &c.

Capitularia Francorum Regum ſive Leges Eccleſiaſticæ & civiles ab *Anſegiſo* Abbate A. C. 827. & *Benedicto* Levita Moguntinenſi A. C. 841. collectæ, editæqve à Jo. Tilio. Pariſ. 1548. 8. & cum gloſſario Petri Pithœi, Pariſ. 1588. 8. & ex Franc. Pithœi recognitione Pariſ. 1603. 8. Vide ſi placet qvæ de his & de Baluzii editione Pariſ. 1677. fol. notavi in Tomo XI. Bibl. Græcæ pag. 85. & 493. ſeq.

Fragmenta qvædam Caroli M. & aliorum de veteris Eccleſiæ ritibus per Wolfg. Lazium edito, Antvv. 1560. 8.

Lex *Alemannorum*, lata temporibus Lotharii Regis exſtat in Goldaſti ſcriptoribus rerum Alemannicarum Tomo 2. ſub init. Francof. 1606. fol.

Conf. etiam Legem Alemannorum qvam è MS. emendatiorem reddidit, edidítqve lat. & germanice Joh. Schilterus Obſerv. 12. ad Chronicon Kœnigshovenſi Argentoratenſe.

Spe-

Speculum Saxonicum Auguſtæ Vindel. 1516. fol.)resd. 1553. fol. & à Chriſtoph. Zobelio illu-ratum Lipſ. 1582. 1614. fol. Sed melior editio ıc. Friderici Ludovici Hall. 1720. 4.

Weichbilda * Saxonica Magdeburg. & jus eudale Saxonicum ab eodem Zobelio. Lipſ. 589. fol. & in Melch. Goldaſti collectione con-ſuetudinum & lgum Imperialium, Francof. 613. fol. in qva etiam habes leges Longobar-orum, Lotharii Capitulare, Speculum Saxo-ıicum & jus noviſſimum Camerale. Idem Goldaſtus Tom. I. Conſtitutt. Imperialium der Reichs Satzungen) *ſpeculum Suevicum*, Bar-holdi Baronis de Grimmenſtein an alterius, nſeruit. Francof. 1613. fol. Omitto *ſpeculum Laicorum*, aliaqve recentiora Themidis Ger-nanicæ monumenta.

Licet ultiſſimum eſt haud dubie Germanica-um legum Germanis ſtudium, non tamen ısqve adeo efferendas præ Romanis eſſe vete-res Germanorum leges docet D. Chriſtianus Godfridus Hofmannus in ſpecimine conjectu-rarum politicarum de origine, & natura Legum Germanicarum Lipſ. 1715. 4.

Decretum *Gratiani* approbatum ut ajunt eſt ab Eugenio III. Pontifice. Certe Gratianus

 de

* De Weichbildæ vocabulo vide B. D. Jo. Diecmanni notas ad Rabani Mauri gloſſarium p. 43. ſeq. Hujus etiam Weich-bildæ Saxonicæ meliorem editionem Latino Germanicam Conſultiſſ. Viro Johanni Friderico Ludovico debemus Hall. 1721. 4.

de Clusio, Tusciæ civitate, Monachus S. Feli
cis Bononiensis, Ordinis S. Benedicti, A. C
1151. tempore Eugenii III. Papæ in illo mona
sterio absolvit opus jam ab A. 1127. cœptum
qvod Innocentius III. *corpus Decretorum* vocat
Auctor ipse *Concordantiam discordantium Canonun*
inscripsit. Dividitur opus in *Distinctiones* 101
(qvarum singulæ suis iterum distinguuntur ca
pitulis) & *Causas* 36. (qvæ suis iterum *quæstioni
bus*, qvæstiones capitulis subdividuntur) & tra
ctationem *de Consecratione*, qvinqve distinctio
nibus absolutam. In causa XXXIII. amplu
de pœnitentia tractatus occurrit, septem absolu
tus distinctionibus. Privatis auspiciis ho
opus est compositum à Gratiano, Burchard
Anselmi atqve Ivonis collectionibus strenu
uso, qvorum omnium luminibus obstruxit, at
qve ut notat Pancirollus, *tanta postea auctoritat
fuit, ut vulgo* Magister *vocatus, maximum in dec
dendis causis pondus habuerit, etsi velut privati hom
nis ejus dictavim legis non obtinent.* Qvam sæpiu
errasse Gratianum multi jam notarunt, vel dun
Burchardi & aliorum errores seqvitur, vel dur
ipse non accurate lecta excerpit, vel dum in
terpretibus errantibus præbet aurem, ipse n
summos qvidem Græcæ linguæ apices callens
ut monuit Baluzius ad Anton. Augustinum d
emendatione Gratiani pag. 536. Licet ver
Papæ Romani auctoritatem, Epistolis decreta
libus obseqvens, super omnia effert maxime
nihilominus multa ipsi exciderunt, qvæ Pon
tifici

ificis aſſeclæ ab illo dicta nollent, & qvorum partem collectam videre licet in D. Jo. Henr. Feuſtkingii præſidiis Veritatis ex Jure Canonico, Witeb 1711. 4. D. Jo. Chriſtoph. Pfaffii dogmatibus Proteſtantium ex jure Canonico comprobatis, Tubing 1712. ab Auctore Aſyli innocentiæ Qvesnellianæ in jure Canonico qvæſiti, Francof. 1718. in Sam. Stryckii præſidio Religionis Evangelicæ ex iure Canonico in terris Proteſtantium &c. Videſis etiam D. Joh. Gerhardum Tom. 1. Confeſſ. Cathol. pag. 730. ſeq. Huic Gratiani collectioni *Cotta*, *Palea* diſcipulus dicitur aliqvot addidiſſe capita, qvæ in antiqvoribus MSS. non leguntur. His *Paleæ* nomen eſt adſcriptum, qvod alii putant eſſe παλαιὸν pro veteri interprete, alii paleam, velut levioris rem momenti, minus bene utrumqve.

Prima Gratiani editio Argentinenſis charta maxima A. 1471. fol. per Henricum Eggeſtein, memoratur Joanni Caillio in hiſtoria typographiæ, Gallice edita Pariſ. 1689. 4. pag. 19. atqve inde Michaëli Maittaire in Annalibus typograph. pag. 92. qvi p. 94. etiam affert Auctoritates Decretorum per Ioannem Caldrini, ex editione Color ienſi A. 1471. fol. apud Petrum de Olpe.

Baluzius pro prima habuit Moguntinam, in cujus calce leguntur hæc verba: *Anno incarnationis Dominicæ MCCCCLXXII. Idibus Auguſtiis Sanctiſſimo*

in Christo Patre ac Domino Sixto *Papa* qvarto *Pontifice Maximo Illustrissimo, Nobilissimo domus Austriæ* Friderico *Romanorum Rege gloriosissimo rerum Dominis: Nobili nec non generoso* Adolpho de Nassau *archiepiscopatum gerente Moguntinensem, in nobili urbe* Moguncia, *quæ nostros apud majores aurea dicta, quam divina etiam clementia dono gratuito præ cæteris terrarum nationibus arte impressoria dignata est illustrare, hoc præsens* Gratiani Decretum *suis cum rubricis, non atramentali penna cannave, sed arte quadam ingeniosa imprimendi, cunctipotente adspiranti Deo,* Petrus Schoiffer de Gernserheym *suis consignando scutis feliciter consummavit.* Scutum sive insigne seqvitur duplex, in qvorum altero crux S. Andreæ cum qvatuor fastigiis ansatis cuspidatisqve, in altero figura Græcum lambda majusculum referens inter tres stellas.

Hanc insecutæ sunt Venetæ 1474. & 1479. fol. cum præfatione Petri Albiguani Trecii & 1480. 4. per Adamum de Rotwil. & cum glossa Venet. 1478. & 1486. fol & 1493. fol.

Basil. 1476. fol. cum glossis.

Paris. 1500. 4. 1508. 1517. 8. 1522. 1528. 4.

Decretales per Petrum Schoiffer, Mogunt. 1479. fol.

Decretales, nec non Sextus Decretalium cum Clementinis & Extravagantibus. Venetiis per Nic. Jenson. 1479. fol.

Sextus Decretalium per Leonardum Pflugl & Georgium Laver, Rom. 1472. fol.

Sex-

Sextus Decretalium, Clementinæ & Extra-
'agantes ex Francisci Moneliensis recognitio-
ie, additis glossis, Venet. 1483. fol. per Bartho-
omæum de Alexandria & Andream de Asula.

Nova compilatio Decretalium Gregorii IX.
:um glossa ordinaria Bernardi Brixiani A. 1483.
'ol. Mogunt. apud Petrum Schœffer de Gerns-
ieim, Papa Sixto IV. & Friderico Rege Rom. &
Archiepiscopo Moguntino Adolpho. Vide
Catalogum Bibl. Hohendorfianæ pag. 16.

Juris Canonici Compendium, Argentorat.
499. fol. in Biblioth. Barberina.

Corpus Juris Canonici glossatum ad manus mihi
:st ex editione Basileensi 1512. fol. in cujus to-
no *primo* occurrit decretum Gratiani cum Bea-
:i Rhenani præfatione, in qva testatur ad anti-
qva exemplaria & Moguntinensem editionem
illud esse emendatum à Joanne Amerbachio.
Excuderunt Johannes Peter & Johannes Fro-
benius Hammelburgensis, cives Basileenses.
Additæ glossæ *Joannis* (Semecæ) *Theutoni-
ci*, * præpositi Halberstadiensis A. C. 1243. de-
functi, & notæ *Bartholomæi Brixiensis*, qvi A.
1240. claruit, cum divisionibus Archidiaconi
& ca.

* De hoc consules D. Jo. Andream Schmidium in diatriba de triumviris Halberstadiensibus, Clemente II. Semeca & Conrado Halberstadiensi. Helmst. 1715. 4. De Decretalibus à B. Luthero publice exustis *Witebergæ* 1520. 10. Decemb. Vide Lutheri Opp. tom. I. Altenb. pag. 539. & Burch. Gotthelff Struvii *Bibliothecam librorum variorum* tom. I. p. 135. seq.

& caſibus Benedicti: nec non medullis & mar garita decreti ſive indicibus locupletisſimis *Tomo ſecundo* exſtant, Concordantiis & annota tionibus illuſtrati, qvinqve libri *Decretaliun* * *Gregorii IX.* auſpiciis à *Raymundo de Pennaforti* Hiſpano Ord. Prædicator, poſt A.C. 1230. col lecti ex Conſtitutionibus & Conciliis ab Ale xandro III. qvi Papa fuit ab A.C. 1159. ad Gre gorium IX. qvem conſtat Pontificatum geſſiſſ ab A. 1227. ad 1241. De hoc Raymundo qvi A.C. 1275. ætat. 99. obiit, adi ſis Acta San ctorum ad 7. Januar. tom. 1. pag. 404. & Nata lem Alex. tom. 7. Hiſt. Eccleſ. pag. 144. Eju ſummam de caſibus pœnitentialibus, cum gloſſi Ioannis de Friburgo nuper recuderunt Avenion 1715. 4. Tomo *tertio* deniq; ſive ultimo Corpori Canonici gloſſati exſtat 1) *liber ſextus decretaliun* à Bonifacio VIII. in Concilio Lugdunenſi edi tus, cum gloſſematis & interpretamentis Io hannis Andreæ, Heliæ & Dominici de ſanct Geminiano, caſibus litteralibus, ſummulis, &c Liber ſextus decretalium vocatur, qvi in libro qvinqve diviſus complectitur conſtitutione Gregorii IX. & X. nec non Innocentii IV. Ale xandri, Urbani, Clementis IV. Nicolai III. & Bonifacii VIII. Conciliorumqve inprimis duo rum Lugdunenſium A.C. 1245. & 1274. collecta juſſi

* De quinque collectionibus Decretalium, quæ Gratian poſteriores illam Gregorii IX. anteceſſerunt, & quatuor a Antonio Auguſtino A. 1576. & à Carolo Labbeo A. 1610 quinta ab Innocentio Cirone A. 1645. editæ & illuſtratæ ſunt dixi Volum. XI. Bibl. Græc. p. 20. ſeq.

ıſſu Bonifacii VIII. à Guilelmo Archiepiſcopo
;bredunenſi, Berengario Epiſcopo Biterenſi &
:ichardo de Senis Vice-Cancellario Eccleſiæ
Romanæ, promulgatasqve A. C. 1297. 2) *Cle-
mentinæ* (ſive qvinqve libri Conſtitutionum
Clementis V. in Concilio Viennenſi A. C. 1310.)
um enarrationibus, glosſis, caſibus & additio-
ıibus Ioannis de Imola & Franciſci Zabarellæ.
3) *Extravagantes* ſive XX. conſtitutiones Iohan-
nis XXII. A. C. 1320. cüm interpretamentis
Domini Zenzelini & Iohannis Franciſci de Pa-
vinis. 4) *Extravagantes communes* liber I. II.
II. V. cum gloſſis Iohannis monachi Picardi
Cardinalis, Guilelmi de monte Lauduno & Io.
Franciſci de Pavinis.

Aliæ editiones Corporis Iuris Canonici gloſ-
ſati, tribus in fol. voluminibus editi, hæ mihi
innotuere:

Lugd. 1508. 1548. 1554. 1572. 1584. 1618.
1624.

Pariſ. 1561. 1585. 1612.

Antwerp. 1573.

Præterea exſtat:

Decretum Gratiani Pariſ. 1552. 8. duobus
volum. poſt Decretales Pariſ. 1550. 8. duobus
volum.

Sextus Decretalium liber Pariſ. 1537. 8.

Corpus Iuris Canonici cum paratitlis *Antonii
Democharis*, Lugd. 1555. forma minore, ſex
volum.

Cum

Cum glossis & notis *Caroli Molinæi*. Lugd 1559. 4. Qvæ à Clemente VIII. in hac edition damnata sunt, exhibet Possevinus tom. I. apparatus sacri p. 302--327.

Cum paratitlis *Anton. Democharis*, *Anton. Conti* (qvi solet distinguere verba Gratiani à verbis Canonum & aliorum) & annotatt. marginalibus, Antvverp. 1570. 8. tribus volum.

Venet 1572. 4.

Ex recensione *Francisci Modii*. Francof. 1586. 8

Ex *Petri Matthæi* editione. Francof. 1590. 8 qvatuor Volum. Hic *septimum decretalium librum* addidit, qvalem Sixti V. auspiciis jussi fuere colligere Dominicus Cardinalis Pinellus, Hippolytus Cardinalis Aldobrandinus, Hieron. Cardinalis Pinellus, Lucius Sanus Episcopus Rupanus, Seraphinus Olivarius Rotæ Auditor, Laurentius Blancherus Rotæ Auditor, & ejus in Galliam profecti loco, Hieronymus Pamphilius Auditor & ipse, Franciscus Pegna Rotæ Auditor, Pompejus Arrestinus Advocatus Consistorialis, Julius Cæsar Ottinellus Secretarius Congregationis.

Ex *Romana Correctione* ad exemplaria undecim MSS. auspiciis Gregorii XIII. 1582. fol. & 1584 4. Correctioni illi affuere * præter Cardinalem *Caraffam*, *Franciscus Turrianus*, postea Jesuita *Petrus Diaconus*, Presbyter Hispanus: *Flaminius*

No-

* Indicem selectorum virorum sub Pio IV. & Pio V. emendationi Gratiani præfectorum habes apud Antonium Augustinum in fine libri I. dialog. 20. de emendatione Gratiani, & Gerh. von Mastricht in historia juris Ecclesf. §. 393.

Nobilius Theologiæ Doctor, cui Annotatio-
num cura mandata est: *Hieronymus Parisetus* Ju-
ris Canonici Doctor in Studio Rom. *Lælemus Sa-*
nemius Viterbiensis, annos natus LXXV. & *Pe-*
trus Morinus Gallus. Correctores Romanos
Demochare & Contio audaciores fuisse passim
queritur Baluzius in notis ad Gratianum, adeo
ut pag. 516. scribat: *Gratiani collectionem hodie*
non habemus, sed collectionem correctorum Romano-
rum, inhærentem ordini qui servatus à Gratiano est.
Et pag. 522. *Debebant Gratianum emendare ad ve-*
tera exemplaria, emendationes vero ex originalibus, ut
vocant, adnotare in margine aut in notis, ut factum à
Demochare & Contio. Adde pag 492. 494. 499.
571. 531. &c.

Recusum ex Romana editione Corpus juris
Canonici, Paris. 1587. fol. cum notis *Joh. Pauli*
Lancelotti, ejusqve libris IV. Institutionum ju-
ris Canonici, primum editis A. 1563.

Lugd. 1591. 4. 1605. 4. Paris 1618. fol. Ge-
nev. 1631. 4. Lugd. 1661. 4. Antwerp. 1648.
fol. Colon. 1670. 4.

Cum glossis & additionibus *Aug. Caravitæ*, P.
Andreæ Alciati, *Prosperi Caravitæ*, & P. *Marcelli Fran-*
colini, Venet. apud Juntas, 1615. 4. qvatuor
volum.

A *Petro* & *Francisco Pithœis* fratribus ad MSS.
Codices singulari industria restitutum & notis
illustratum. Paris. 1685. 1687. fol. 2. volumi-
nibus, & Lipsiæ 1695. 1705. fol. qvæ optimæ
omnium editiones sunt. Spe-

Specimen novæ editionis qvam cum notis Practicis, Criticis, Historicis, Chronologicis & Geographicis molitus est *Jo. Potrus Gibertus*, Doctor Theologus Aqvensis, habetur in ejus disqvisitione historica de doctrina Canonicum corpore juris inclusorum circa reqvisitum, ad filiorum matrimonium, parentum consensum: Paris. 1709. 12. Vide Novellas Reip. litterariæ illius anni, mense Augusto pag. 166. seq.

Præter Epistolas Pontificum a *Jac. Moerlino, Petro Crabbe, Laur. Surio, Dominico Nicolino & Severino Binio* Conciliorum tomis atq; inde ab aliis sæpius vulgatas, & in tertia Classe sanctionum Ecclesiasticarum *Francisci Joverii*, Valentini Paris. 1555. fol. exhibitas, & qvæ ex illis excerpserunt decretalium collectores & præter qvinqve illas celebres, Yvo, Burchardus, Cardinalis Deus dedit aliiq; & Gratianus: memorandæ etiam Epistola Pontificum qvas in Annalibus suis passim referunt *Baronius*, *Bzovius*, *Raynaldus*: singulorum etiam nonnullæ, qvæ separatis voluminibus prodiere, ut

Leonis Magni Epistolæ, qvi Episcopus Rom fuit ab A. C. 440. ad 461. sæpius editæ inter ejus opera, atqve novissime eruditis Paschasi Qvesnelli observationibus illustratæ Paris 1675. 4. Lugd. 1700. fol. Vide supra p. 526. seq.

Epistola dogmatica ad Flavianum * CPol Epi

* Græca versio incipit: ἀναγνόντες τὰ γράμματ τῆς ἀγάπης τῆς σῆς.

Episcopum, & altera * ad Leonem Imp. Græce & Latine vulgatæ à Gerh. Vossio ad calcem Gregorii Thavmaturgi Mogunt. 1604. 4.

Gregorii I. (Papæ ab A. 590. ad 604.) Epistolarum libri XII. sæpius inter ejus opera editi, & novissime Paris. 1705. fol.

Pauli I. (Papæ ab A. 757. ad 767.) Epistolæ XXXI in Francisci du Chesne Tom. 3. scriptor. Francicor. pag. 725--760.

Epistolæ sedecim *Nicolai I.* qvi ab A. C. 858. ad 867. Pontificatum gessit, editæ Romæ A. 1542. fol. Longe plures deinde evolvit Baronius, ac Binius in Conciliorum tomis & post eum alii dederunt.

Alexandri III. Epistolæ à Sirmondo editæ & in tomo tertio hujus operum obviæ.

Sylvestri II. (Papæ ab A. 999. ad 1003.) Epistolæ CLIX. cum decreto electionis editæ e Bibl. Papyrii Massoni JCti, Paris. 1611. 4.

Innocentii III. (Papæ ab A. C. 1198. ad 1216.) Epistolas libris XVI. digestas, insignem rerum Ecclesiasticarum & Civilium illa ætate cognoscendarum thesaurum vulgavit Steph. Baluzius Paris. 1682. fol. duobus voluminibus, post longe imperfectiores collectiones Gvil. Sirleti Rom. 1543. Coloniensem 1576. fol. vel Pauli du May ** Paris. 1625. 8. & Francisci Bosqveti Tolos. 1635. fol. Antonii Dandini Alteserræ

(hhh) com-

* Græca versio incipit: ὑποσχόμενον ἐμαυτὸν διαμέμνημαι.

** Vide Menagiana Tom. 3. p. 326. seq.

commentarium in Innocentii III. Decretales Parif. 1666. fol. Prima collectio Decretalium ex tribus primis regeſtorum ejus libris à *Rainerio* Diacono & Monacho Pompoſiano Tom. 1. Baluz. p. 543.

Gregorii IX. (Papæ ab A. 1227. ad 1241.) Decretales Epiſtolæ ſæpius editæ ſeparatim atqve inter opera à Jac. Pamelio illuſtrata Antwerp. 1572.

Pii II. (ante Æneæ Sylvii) qvi Papa fuit ab A. 1458. ad 1464. Epiſtolæ CCCCXXXI. ante Pontificatum & in Pontificatu ſcriptæ, Norimb. 1481. & Lugd. 1497. fol. & inter opera Baſileæ excuſa.

Hadriani VI. (Papæ ab A. 1522. ad 1523.) Epiſtolæ editæ Colon. 1535. Vide Ludov. de S. Carolo Bibl. Pontificiam pag. 107.

Pii V. (Pontificis Max. ab A. 1566. ad 1572.) Epiſtolarum libros qvinqve Latine edidit Franciſcus Goubeau Antwerp. 1640. 4. poſt editionem Italicam Mantuanam * 1587. 4. & Latinas Colonienſem atqve Romanam 1629. Conſtitutiones Eccleſiaſticæ & literæ Apoſtolicæ, Lugd. 1582. Florent. 1583. Rom. 1579.

Ab *Antonio Caraffa* Cardinali & *Antonio de Aquino* publicatæ Epiſtolæ Pontificum à S. Clemente ad Gregorium VII. juſſu Gregorii XIV. Rom 1591. fol.

NO

* Lud. de S. Carolo Bibl. Pontificia pag. 194. in qva paſſim de ſingulorum Epiſtolis Pontificum, ubi exſtent, annotat plures earum collectiones MStas in Bibl. Vaticana adhuc delitescere teſtatus.

Novam locupletiorem accuratioremqve pistolarum Pontificum editionem à Clemen- ad Innocentium III. exspectare jubemur à *etro Coustant*, Monacho erudito Benedictino, vi & dignas fide sejunget à commentitiis, & nendatas diligenter ad Codices MSS. & ordi- e digestas Chronologico illustrabit notis. Vide phemerides literarias Parisienses mense Octo- ri A. 1719. pag. 476. seq.

Leonis III. (qvi Papa fuit ab A. 795. ad 816.) pistolas decem ad Carolum M. primus ex MSS. cademiæ Juliæ edidit notisqve illustravit Her- nannus Conringius, Helmst. 1647. 4.

Epistolarum volumen, qvas Romani qvi- am Pontifices miserunt ad Francorum Reges, Carolum Martellum, Pipinum & Carolum M. ditore *Jac. Gretsero* S. J. Ingolstad. 1613. 4. Ei- em debemus Epistolas variorum Pontificum d Petrum Cnapheum, Eutychianum Græce Latine vulgatas, Ingolstad. 1616. 4.

Leonis IX. (Papæ ab A. 1049. ad 1054.) Episto- æ decretales ad calcem operum Leonis Magni xcusæ Colon. 1561. fol. apud Joannem Birck- nannum juniorem, editore Laurentio Surio.

Epistolæ decretales Pontificum Romano- um, tribus Voluminibus in fol. editæ Romæ 1591.

Georgii XIII. Constitutiones Ecclesiasticæ, Lugd. 1582. 8.

Pii IV. & *V.* & *Gregorii XIII.* Florentiæ 1583. 1586. 4.

Collectio Bullarum & Constitutionum Clementis VIII. separatim editarum ab A. 1592. ad 1603. fol. fuit in Bibl. Telleriana.

Georgii XV. (ab A. 1621. Papæ ad A. 1623.) Constitutiones & Decreta, Romæ 1623. fol.

Bullæ Pontificum à Bonifacio VIII. (A. 1294. 1303.) ad Paulum IV. (A. 1555---1559.) Romæ apud Antonium Bladium 1559. fol.

Collectio Bullarum à Gregorio VII. (A. 1073 1085.) ad Gregorium XIII. (A. 1572---1582.) Rom. 1589. fol.

Bullarium sive Collectio Constitutionun Romanorum Pontificum, jussu Sixti V. congesta à Gregorio VII. usqve ad Sixtum V. (qv Pontificatum gessit ab A. 1585. ad 1590.) cun rubricis *Laërtii Cherubini*, Rom. 1586. fol.

Sixti V. Constitutiones à Laëertio Cherubin editæ Rom. 1588. fol.

Summa Constitutionum Pontificalium & rerum in Ecclesia Romana gestarum à Gregori IX. (A. 1227---1241.) ad Sixtum V. curant *Petro Matthæo* JCto, Lugd. 1589. 4.

Bullarum, Brevium & Constitutionum Apc stolicarum, qvæ in Archivo Impressoris Came ralis existunt, index. Rom. 1627. 12. in Bibliotl Barberina.

Summa Bullarii per *Stephanum de Quarant* Venet. 1607. 4. Lugdun. 1622. 4. usqve ad Pai lum V.

Jac. Castellani Compendium Constitutionui summorum Pontificum à Gregorio VII. a

Cl

Clementem VIII. (Papam ab A. 1592. ad A. 605.) Venet. 1603. 4.

Bullarium magnum *Laërtii Cherubini* JCti Ronani * à S. Leone Magno (Papa ab A. 440. ad 461) ad Paulum V. (ab A. 1555. ad 1559.) Rom. 1617. fol. tribus voluminibus. Et à D. *Angelo Cherubino*, Monacho Cassinensi continuatum usqve ad Urbanum VIII. (Papam ab A. 1623. ad 1644.) Rom. 1638. fol. qvatuor Voluminibus, & Lugd. 1655. fol. additis Innocentii X. Constitutionibus.

Bullarii Collectanea per *Augustinum Barbosam*. Lugd. 1634. 4.

Flavii Cherubini Compendium Bullarii à Laërtio Cherubino editi, Lugd. 1624. Rom. 1638 fol.

Bullarii magni Cherubiniani continuatio ad Clementem X. (Papam ab A. 1670. ad 1676.) per *Angelum à Lantusca* & *Jo. Paulum* à Roma, ** Ord. minor. Tomus V. & VI. Rom. 1672. fol.

Vincentii Petræ JCti, Commentarius in Bullarium edi cœpit Rom. 1705. fol. Tomus qvartus jam lucem vidit A. 1714. Journal des Savans 1714. Aoust p. 225.

Constitutiones Pontificiæ & Romanarum Congregationum Decisiones ad Vicarios utriusqve Cleri spectantes *Jo. Baptistæ Pittono*, † Sacer-

* Prosper Maudosius Bibl. Rom. p. 192.

** Id. p. 199.

† Giornale de' letterati de' Italia Tom. 19. p. 441.

cerdote Veneto collectore. Venet. apud Leo nardum Pittonum collectoris patrem 1714. 8.

Jo. Baptista Confectius sive *Confettius* in Colle ctione Privilegiorum sacrorum Ordinum Fra trum mendicantium & non mendicantium Venet. 1607. 4.

Emanuel Rodericus in nova collectione & com pilatione privilegiorum Regularium mend cantium & non mendicantium, Turnoni 160 fol.

Bullarium Casinense seu Constitutiones Por tificum, Imperatorum, Regum, &c. & decre sacræ Congregationis pro Congregatione C sinensi, per *Cornelium Margarinum*. Venet. 165 fol. 1670. fol. 2. Volum.

Bullarium Ordinis eremitarum S. Augusti à *Laurentio Empolo* collectum, Rom. 1628. fol.

Bullarium Ordinis Cluniacensis Lugd. 168 fol.

Bullarii Seraphici Indiculus per *Petrum Alva*. Rom. 1655. 4.

Archivium bullarum, decretorum, &c. fr trum & sororum tertii Ordinis S. Francisci p *Franciscum Bordonum*, Parmæ 1658. 4.

Jo. Baptistæ Pittoni collectio Constitutionu Pontificiarum & Romanarum congregatt. d cisionum ad Regulares cujuscunqve Ordin Venet. 8. tribus Volum.

§44 De collectionibus Canonum Eccles. vi etiam Gisb. Voëtium Politic. Ecclesiast. par 1. lib. I. Tract. 2. pag. 844. cap. 12. seq. & q

d

lixi Volumine XI. Bibl. Græcæ: ubi etiam de Conciliis generalibus & patricularibus.

Cresconii Afri, *adde*: collectio & concordia 845 &c.

Gvil. Postelli qverela de corruptione Juris Canonici exstat p. 263. libri de Orbis terræ concordia.

De Juris Canonici auctoritate in Ecclesiis Protestantium vide D. Sam. Strykium de dissensu sponsalitio p. 241. & Huldricum Eybenium atq; Christophorum Woldenbergium de origine, progressu, usu & auctoritate Juris Canonici.

Illud potius in nonnullis quam Jus Civile sequimur, quia favorabilius Ecclesiæ esse solet, inqvit B. Brunemannus lib. I. Juris Ecclesiast. c. 3. §. 4. In plerisq; tamen eo ne utimur qvidem, vide Strykii addit. ad Brunemannum pag. 39. Etiam consvetudo contra Jus Canonicum inducta valet id. pag. 40. D. Gottlieb Gerh. Titii Probe des Teutschen Geistlichen Rechts pag. 50. seq.

Pontifies è jure Civili multa repetisse, Cujacius, Contius & alii observant, qvorum testimonia producit Jo. Vincentius Gravina Oratione I. pag. 53. seq.

Claudam hocce caput brevi de *media Jurisprudentia* & *jure commentitio* observatione. Illius mentio §. 3. Institut. de legitima agnator. success. diciturqve lege XII. Tabularum junior, Imperiali autem dispositione anterior. Commentitii juris meminit Paulus leg. 20. D. de pœnis. Est autem minime diversum a media

illa Jurisprudentia, atqve nihil aliud per illud intelligitur qvam jus libera Rep. Romana introductum ex Iurisprudentum interpretatione ac responsis. Vide Frid. Gottlieb Struvii diss. præliminarem præmissam Ehrenfridi Geieri supplemento ad Besoldum ac Speidelium. Ien. 1710. 4.

CAPUT IX.

DE SCRIPTORIBUS LEGIBUSQVE Rei Agrimensoriæ.

Ad Pag. 849 Hi primum cum aliis eximiis scriptoribus MSti reperti sunt A. 1494 à Thoma Phædro in monasterio Bobiensi, ut supra p. 745. ex Volaterrano annotare me memini.

Siculum Flaccum de conditionibus agrorum cum emendationibus & notis suis eruditis, in qvibus sæpissime à Goësio recedit, separatim Coburg. 1711. 4. edidit V. C. Io. Conrad. Schwartzius.

Andreæ Schotti notas antea ineditas in *Sext. Julii Frontini* de Coloniis libellum vulgavit nuper celeberrimus Burmannus ad calcem Velleji p. 632--640. Lugd. Bat. 1719. 8. Habeo etiam separatis foliis sine loci & temporis notatione ab eodem Schotto edita in 8. Geome-

ıetrica & Gromatica * vetusti scriptoris um excerptis ex *Epaphrodito* & *Vitruvio Rufo*, ex MS. Codice Dunensis Abbatiæ Cisterciensis, ı qvo Boëthius etiam de Musica & Geometria continebatur.

In Henrici Rhabodi Schelii laudem, à qvo Hygini Gromaticum illustratum habemus, plura elegantissimus Grævius Oratione secunda A. 1662. dicta in ejus funere.

Urbici etiam Grammatici mentio apud Auso- 852 nium Epigr. 22.

M. Junius Nypsus integrior fuit Neapoli in Bibl. nobilissimi Josephi Vallettæ.

Hoctavimus Musca nomen corruptum limita- 853 toris ab Augusto dati Virgilio, in Codd. Servii ad Eclog. IX.

Legum agrariarum fragmenta apud Gruterum in thesauro Inscriptionum veterum pag. CCII. seq.

CAPUT XII.
DE MEDICIS ANTIQVIS.

Ad pag.

Scribonius Largus Empiricus, Dogmaticis ta- 858 men (singillatim Asclepiadi) non adeo infensus.

* Glossar. Caroli Labbei: *gruma* βασιλικὴ γνώμη, γνώμων δίοπτρα Γεωμέτρων. Svid. γρῶμα Salmas. p. 472. ad Solin. γνώμα. De Hygini Gromatici ætate ad Trajani tempora referenda, Schelio adsentitur Raph. Fabrettus pag. 355. ad Inscriptiones veteres.

Alius ut videtur. Mathematicus Scribonius, de qvo Sveton. Tiberio cap. 14.

Petrum Scriverium Baudius pag. 126. poëmatum *Scribonianum* vocat.

In præfat. libri ſui peregre ſcripti ad Calliſtum Imp. Claudii libertum Scribonius memorat alia *ſcripta ſua latina*, (qvaſi & Græca ſcripſiſſet *medicinalia*, qvæ Calliſtus ille Cæſari (Claudio) dederat. Eundem Calliſtum iterum alloqvitur compoſitione 151. & in peroratione operis.

Poſt caput 116. compoſitiones qvædam deſiderantur.

Aſclepiadem ſuum vocat c. 75. laudat etiam iterum cap. 84.

Index compoſitionum, incertum an à Scribonio ipſo vel antiqvo Grammatico præfixu ſit. Vide Rhodium pag. 91.

Prima Scribonii editio Pariſienſis 1629. 8 hinc mox recuſa eodem anno Baſil. 8. apud Andream Cratandrum. Pariſienſem illam paſſim Rhodius laudat, ut pag. 31. 174. etiam Plantinianam ut pag. 28. 29. &c. Pars Scriboni qvæ tractat de ſimplicibus, excuſa etiam Argentorati 1532. fol. cum aliis aliorum. Illam vellicat Cardanus libro de medicinarum ſimplicium noxa.

Claudii qvidem Imp. interioris admiſſion Medicus videtur fuiſſe, cum in Britanniam eum ſeqveretur. Rhod. p. 189.

At

Andreas Borrichius pag 191. appendic. ad curas Posteriores Christophori Cellarii τῷ μακαρίτῃ. *Adverterit facillime qui diligentius legerit Scribonium, familiarium vulgariumque verborum quam elegantiæ studiosiorem fuisse, dum ita scribere laboraverit, ut ab omnibus, cognitissimis verbis intelligeretur.*

Ex Jo. RHODII Indice in SCRIBONIUM LARGUM excerpta.

Numeri, sectiones editionis Rhodianæ denotant.

Hospes

Sa-

Janus

Janus Cornarius H. Stephani typis recte Latina consuetudine *Zopyrius*. Nec sua utriqve deest ratio. Zopyrus enim venusta satis metonymia, sive tacita malis cum Grammaticis appositione, antidotum à Zopyro confectam indicat. Zopyrius etiam ellipsi idipsum notat, qvod Galenus aperte protulit. Qva nostri qvoqve temporis medici efferunt Mithridatum; sicubi antidotum postulant. Sed nolo plura. Etiam Fabii sententia *inter virtutes Grammatici habebitur, aliqua nescire.*

Ex Scribonio multa ad verbum *Marcellus Em-icus* scriptor ætate junior & Christianus, qvi p. 23. pag. 347. contra lienis dolores comendat *herbam salutarem id est spinam albam qua HRISTUS coronatus est.* Et cap. 25. p. 352. ischiacis svadet herbam britannicam legere præntatis his verbis: *terram teneo, herbam lego, in mine CHRISTI prosit ad quod te colligo.*

Qvi MStas apud Is. Vossium *Marcelli* mem- 860 ranas literis scriptas qvadratis & 800. annom ætatem excedentes consuluerunt, varie lum scriptorem â Cornario interpolatum veruuntur, ut Joh. Rhodius ad Scribonium ag. 158. qvi Marcelli etiam novam editionem olitus fuit.

Marcellus in titulo Epistolæ ad filios vocatur *ir inluster ex magno officio Theodosii senioris*; ipse ero narrat se diligenti lectione scrutatum veeres medicinæ artis auctores latino sermone per-

perſcriptos, utrumqve *Plinium* & *Apulejum* & *Celſum* & *Apollinarem* & *Deſignatianum* aliosqve nonnullos etiam proximo tempore inluſtres honoribus viros cives ac majores ſuos, *Siburium*, *Eutropium* atqve *Auſonium*. Addit vero etiam ab agreſtibus & plebejis remedia fortuita atqve ſimplicia ſe didiciſſe, unde non mirum in Marcelli libro occurrere etiam ſuperſtitioſa nonnulla: ut qvod ſvadentur verſus græci contra faucium dolores ſuſpendendi collo cap. 15. p. 307. 309. cap. 29. p. 378. & aliud carmen c. 21. pag. 339. ſeq. & cap. 28. p. 373. H. 379. B. 380. E. & cap, ult ſive 36. p. 411. &c. Præmittitur inde notatio de menſuris & ponderibus medicinalibus ex Græco translatis juxta *Hippocratem*. Deinde Epiſtolæ variæ, 1) *Largii Deſignatiani* ad filios, 2. & 3) ſub falſo *Hippocratis* Coi nomine ad Antiochum Regem & ad Mæcenatem. 4) *Plinii Secundi* ad amicos de medicina. 5) *Scribonii Largi* ad Julium Calliſtum ſub falſo *Celſi* nomine. 6.) *Cornelii Celſi* ad Publium Natalem. 7.) *Vindiciani* Comitis Archiatrorum ad Valentinianum Imp. In opere ipſo pauci laudantur ſcriptores ut *Democritus* c. 8. pag. 269. *Antigoni* medici collyrium commendatur cap. 8. pag. 267. 274. edit. H. Stephani, & collyrium *Antonii Muſæ* pag. 281. aliud medicamentum cap. 20. p. 327. Dentifricium Octaviæ Auguſti ſororis memorat cap. 13. pag. 297. & Auguſtæ Meſſalinæ, itemqve pag. 298. aliud qvod *Artemius* (cap. 36. pag. 410. rectius *Artemiſius*) Dianio oſtendit.

Ar-

Arteriacem *Asclepiadis* Medici cap. 14. pag. 299. Remedium *Cosmi* Medici ad anginam pag. 301. Purgatio cap. 30. pag. 383. potio Cosmiana & antidotus cap. 20. p. 327. cap. 29. pag. 377. Compositio excepta ex libris *Ptolemæi Evergetæ* Regis cap. 14. pag. 302. Confectio emplastri contra podagram qvod rex Ptolemæus invenisse dicitur cap. 36. pag. 411. Liviæ Augustæ compositum adversus anginam cap. 15. p. 304. Acopum qvo Livia Augusta & Antonia usæ sunt cap. 35. pag. 402. Medicamentum *Apuleji Celsi* præceptoris nostri Valentis cap. 16. p. 310. *Vindiciani* ad tussim p. 316. Remedium ad stomachi & lateris dolorem qvod reperit *Paccius* Antiochus auditor *Philonidis* Catiniensis & post Paccii mortem demum vulgatum Tiberius Imp. in Bibliothecis publicis posuit, laudatur cap. 20. pag. 324. (ex Scribonii sect. 97.) atqve aliud contra lumborum dolores cap. 25. p. 351. & compositio ex libro *Philonidis* qvæ Tiberio Cæsari etiam componebatur cap. 29. pag. 380. *Philonianum* antidotum pag 329. cap 22. pag. 341. *Dionysianum* oxiporium p. 333. *Attali* Regis medicamentum cap. 22. pag. 342. Potio à *Procliano* Medico ostensa, & aliud ejus medicamentum pag. 344. aliudqve *Junii Crispi* cap. 23. pag. 345. *Januarii* medici cataplasma ad splenem. p. 347. Gamelielis patriarchæ remedium ad splenem pag. 350. Aliud contra arthritidem qvo *Ausonius* Medicus sanatus est cap. 25. pag. 353. Milonis Brochi prætoris hominis

optimi, & *Ambrosii* Medici Puteolani mentio cap. 26. pag. 355. *Julii Bassi* colice cap. 29. pag. 376. *Prosdochi* Medici remedia electa pag 381. Anteros Cæsaris libertus remediatus sive liberatus à podagra cap. 36 pag. 408.

Gallica interdum laudat Marcellus herbarum & animalium vocabula ut cap. 25. pag. 354. cap. 26. pag 358. cap. 29. p. 375. 379. cap. 34. p. 396. &c.

862 *Cælius Aurelianus* è Sicca * Veneria Numidiæ opido Afer, libros acutarum passionum scripsit ad *Bellinum* discipulum. Libros Chronicarum passionum post libros de acutis morbis se composuisse testatur. Hos postremos libros à Theobaldo Fettichio accepisse se narrat Joh. Sichardus in præfat. ad recognitiones editas sub falso nomine Clementis Romani. Sed in præfat. ad libros ipsos Cœlii Aureliani ait illos assertos in lucem à Philippo Fürstenbergio Consule Francofordano. Post Sichardi editionem viderunt lucem in Medicis antiqvis Aldi, Venet 1547. fol. qvi cum Nancelii castigationibus MSS. exstant Gothæ in Bibl. Serenissimi Ducis. No

* Prosper Alpinus in præfat. ad libros XIII. de Medicina Methodica, Patav. 1611. fol. & Lugd. Bat 1719 4. *Quia de Cœlio Aureliano? nonne ex iis literarum monumentis quæ de morbis acutis atque chronicis ab ipso traditis, nobis superfuerunt, liquido constat ipsum fuisse Medicum gravissimum, magnisque profecto laudibus concelabrandum.*

** De hac vide Harduin. ad Plinium lib. V. cap. 3. Tom. I pag. 532.

Notas editioni Cœlii Aureliani Lugdunensi additas, Jacobi Dalechampii esse volunt pleriqve: sed Jo. Conrado Ammanno videntur plurium esse & dissimilium auctorum. Jactat etiam titulus ad MSti Codicis fidem illam esse emendatam, qvod tamen eidem Ammanno vix videtur verisimile, qvia eadem in hac edit. sphalmata, eædem lacunæ in libris præcipue tardarum passionum occurrunt.

Novissime luculentam hujus scriptoris edi- 863 tionem dedit Henricus Wetstenius Amst. 1709. 4. cum notulis è Lugdunensi editione repetitis, novisqve præstantissimi qvem, modo laudavi Viri nec diu post eheu extincti *Ammanni*, & separatim adjectis ad calcem voluminis animadversionibus qvas partim ex sua penu deprompsit, partim ex Virorum doctorum scriptis collegit Clarissimus & multis aliis nominibus egregie de litteris promeritus *Theodorus Jansonius ab Almeloaveen*, qvi & Lexicon Cœlianum atqve Indices locupletissimos subjecit auctorum allegatorum rerumqve. Ex Codice Barthii & Daumii manu passim notato loca qvædam editionis hujus Amstel. corrigunt auctores Ephemeridum litterariarum germ. editarum Lips. 1710. (Neuer Bücher-Saal der gelahrten Welt fünffte Oeffnung) pag. 369. seq. Vide sis etiam Michaëlem de la Roche in Diario Londinensi *memoirs of literature* Tom. I. pag. 38. & Diarium Londinense alterum, History of the vvorks of the learned A. 1710. pag. 342.

864 Scriptis Cœlii deperditis a me memoratis adde problemata, & de febribus ac ſalutarium præceptorum librum.

Libros qvi exſtant & in qvibus non contemnendæ de ſignis præcipue morborum obſervationes occurrunt, rectius dici *Soranum à Cœlio latinitate donatum*, ſcripſit Voſſius pater lib. IV. 86. de idololatria, & Gerhardus Voſſius filius ad Vellejum II. 120. ſecuti ambo Mercurialem lib. I. cap. 10. Variar. lect. Sed licet Sorani multa Cœlius probet, laudetqve, & libenter eum ſeqvatur, tamen non dubito hoc ſcriptum ab Mercuriale Voſſiisqve valde *ὑπερβολικῶς*.

INDEX SCRIPTORUM
à CÆLIO AURELIANO laudatorum.

ex editione Almeloveeniana.

Cte-

Theodorus P*riscianus* Methodicos laudat lib. 2. cap. 26. Præceptoris sui meminit lib. 4. pag. 51. *Nam si Magister meus quo me usum esse præceptore præmiseram, dum viveret bellus* (lege *nullus*) *habebatur, qui nunc orbe toto Vindicianus celebratur.* lib. 3. cap. 5.

duo

duo genera pessariorum, quibus Magister meus & purgationem inoffense procurare se inoffensius testaretur.

865 *Libri primi* integer titulus est *Phænomenon Euporistos*, qvo remedia præsentanea & facile parabilia tradit in passionibus qvæ oculis comprehendi possunt Lib. 2. cap. 20. *quæ in primo phænomenon ordinata transegimus* & cap. 22. *Phænomenon liber superior omnem earum curam docebit & instructionem.*

Liber secundus inscribitur *Logicus* de prodendā discutiendaqve ratione in passionibus qvæ oculis comprehendi non possunt, acutis primum tum chronicis.

Hos libros senex jam in fratris *Timothei* gratiam ex Græco qvod prius ediderat opere in latinum compendium misit, Græciqve meminit non uno loco ut lib. 2. cap. 9. *addes etiam adjutoria de Græco Euporisto*, & cap. 31. *ejus remedium in Euporisto nostro invenies.* In editione Argentoratensi lepide Euporistus ingeritur pro viri nomine, cui auctor opus suum inscripsit: *Octavius Horatianus Medicus Euporisto. Nuperrime collegæ Olympii exhortatione provocatus confeci nonnulla præsentaneæ* (Medicinæ) *libellos, quos vel mediocris fama retinet, sed Græco stylo* &c.

Liber tertius solitaneus *Gynæcion* ad *Sabinum* sive *Salvinam*, obstetricem fortasse. qvia eam vocat *artis suæ dulce ministerium.* Argentoratensis editio *Victoriam* appellat, ut forsan Victoria Sabina dicta fuerit. Eam cap. 5. ita alloqvitur *Nostra itaque Sabina professionis communis* (fortasse

ni

ostræ cum sis,) hoc magis est tibi necessarium ministe-ium, quæ ex tuis officiis sedulis in his majus experimen-um habes. Mentio hujus libri lib. 2. c. 22. *Cum e partibus muliebribus sanguis eruperit, his in gynæcion ibello quid expediat sequenti lectione disposui.*

Quartus liber est *Physicorum* s. experimentorum le Physica scientia, ad *Eusebium* qvem *dulcissimum iliorum suorum* appellat. Meminit lib. 2. c. 11. 866 *Etiam cæteris adjutoriis per beneficium ministrantibus, quæ quam maxime in libro Physicorum commodius dis-onimus.* Allegatur etiam lib. 1. cap. 25. (23. edit. Argentorat.) & lib. 2. cap. 14. (pag. 97. edit. Arg.)

Hos qvatuor libros sub falso & per errorem nato nomine *Q. Octavii Horatiani*, * una cum Albucasis libris tribus Chirurgicon vulgavit Hermannus Comes de Nevenare Argentor. 1532. fol. Emendatius eodem tempore & sub vero *Theodori Prisciani* nomine Basil. apud Froben. 1532. 4. edidit Sigismundus Gelenius, opus antea ineditum proferre se testatus ex qvatuor exemplaribus MSS. jam hic jam illic mutilis. Attamen is libri 1. capita 24. 25. 26 & libri II. capita 13--18. & initium capitis 19. & librum qvartum integrum non habuit, qvæ omnia in editione Argentoratensi leguntur.

Laudat Theod. Priscianus, cujus stylus passim Græcis dictionibus fœcundus est *Apollonium Medicum* bis lib. 1. cap. 6. *Athenæi* Medici trochiscum

* Loca quædam illustrat etiam Reinesius Epistolis ad Daumium pag. 345.

cum rfert lib. 2. cap. 31. & lib. 3. cap 8. *Democritum* lib. 4. pag. 81. *Pythagoram Ægyptiæ scientiæ gravem auctorem*, ibid. chalasticum *Titiani* Viri clariss. 85. antidotum *Terentii Eutychiani*. ibid. diamoron Sebasti pag. 86. hoc est qvo usus Imperator ὁ σεβαστὸς, medicamentum *Philosophiani*, pag. 87. medicamentum qvod monstravit *Leoparda*, pag. 88. qvod monstravit uxor Nomenclatoris, ibid. potionem experimentatam *Cornelio*, ibid. & pag. 89. confectionem qvam freqventer experimentavit *Eugamius* pag. 89. Medicamentum *Eusebii* pag. 90. *Porphyrii* ibid.

Theodorum Priscianum laudant Simon Januensis & Matthæus Silvaticus, & qvi pleraqve ex Theodoro in passionarium suum transtulit Gariopontus. Theodori librum secundum allegat Alex. Trallianus lib. 1. c. 15. pag. 79. Sed alius est eidem pag. 81. laudatus Theodorus Moschion sive Muscienus. Confer Reinesii Epist. 51. ad Daumium pag. 137.

Libros IV. Physicorum sive de rerum natura Argentor. 1533. editos non *Hildegardi* Abbatissæ, divinis ut præ se ferebat revelationibus celebri qvæ A. C. 1180. diem obiit, sed Hildegardi de Pingvia tribuendos esse, ex Simlero annotat doctissimus Caveus. At enim qvam Hildegardim de Pingvia Simlerus vocat, hæc ab altera illa neutiqvam est diversa. Fuit enim hæc ipsa Abbatissa in Cœnobio S. Roberti in Pinguis, sive ad Bingiam prope Rhenum fluvium.

Jo

Jo. Rhodius ad Scribonium pag. 11. *Trotulæ* 867 *tulo quæ Medicorum manibus teritur, eadem credutate cap. LXIII. Aldinæ operæ Magiſtri Geraldi pulvem adjecere, quem ſtylus, Juliæ ætate multo poſteriom demonſtrat.* Inter Gynæciorum ſcriptores rodiit Baſil. 1586. 4. MS. exſtat Norimbergæ pud Nobiliſſ. Virum Godfridum Thomaſium 868 Inſcriptio vetus: P. DECIMUS P. L. EROS MERULA MEDICUS CLINICUS CHIRURGUS &c. vide Gvil. Beveregii Arithmeticam ag. 208. & Joh. Caſp. Eiſenſchmidium de onderibus & menſuris pag. 131.

De *Æmilii Marco* * confer Broeckhuſium ad Tibull. pag. 275. & Reineſii ad Daumium Epiſtolas pag. 12. 22. 25. MS. habuit idem Reineſius, ſervatqve alium Codicem Norimbergæ, laudatus Thomaſius. Libellum qvi ſub Macri ambulat nomine habeo cum commentariis *Guilelmi Gueroaldi* & rudibus herbarum iconibus excuſum ſub ſæculi decimi ſexti ut videtur initia in 8. Volumen clauditur his verbis: *Habetis juvenes ſtudioſiſſimi, Macri floridi de viribus herbarum opuſculum ab omni mendo caſtigatisſimum una cum interpretatiunculis luce meridiana longe clarisſimis.* Prodiit etiam Francof. 1540. ſub titulo

* Ovidius IV. Triſtium 10.

Sæpe ſuas volucres legit mihi grandior ævo.
Quæque nocet ſerpens, quæ juvat herba, Mater.

Ad eundem II. 10. è Ponto:

Tu canis æterno quicquid reſtabat Homero
Ne careant ſummæ Troica bella manu.

tulo *Macer de re Medica* &c. Minime vero omit
tendum qvod Hortulus *Strabi Galli* ante aliqvo
ſecula ſcriptus cum ſcholiis latinis & Germani
cis exſtat in Bibliotheca Ampliſſimi Senatu
Lipſienſis, addita nonnulla habens de ſpeciebu
reſinæ, de ventis, ordine ventorum, tonitribu
& fulminibus. Licet vero auctores epheme
ridum literariarum Germanice editarum Lipſi
A. 1710. p. 1017. affirmant Codicem illum Ca
roli M. temporibus ſcriptum eſſe, tamen hau
dubie junior eſt, cum Walafridus Strabus Co
nobii S. Galli Decanus Hortulum ſuum ad Al
batem Grimaldum diu poſt Carolum Magnu
ſub Carolo Calvo ſcripſerit.

Libello quem ſub *Evacis* nomine ferunt, pr
mittitur Epiſtola duplex ad Tiberium Nero
nem. Prior incipit: *Salutem dicit Tiberio Eva*
Deſideranti tibi ſcribi à me myſteria omnium lapidu
&c. altera in hanc ſententiam: *Evax Tiberio Im*
S. Magnifica tua dona accepi per centurionem Luciniu
Frontonem nomine &c.

870 Librum ſive Carmen ipſum de gemmis ſi
Marbodei nomine, præmiſſa illa duplici Epiſt
la, adjunctaqve appendice verſuum de gemm
qvibusdam eo usqve ineditorum, & variis le
in ora libri notatis edidit V. C. Jac. Gronovi
ad calcem Dactyliothecæ Abrahami Gorl
Lugd. Bat. 1695. 4. Noviſſime Antonius Be
gendre Monachus Benedictinus jam octoge
rius inter Hildeberti Cenomanenſis & Mar
di Redonenſis Epiſcopi Opera Pariſ. 1708. f
cr-

armen illud de gemmis vulgavit cum veteri
allica Metaphrasi ætatis non multo qvam qva
it Marbodeus junioris, cujus hoc eſt initium:

Evax fut un multe riches Reis
Lu regne tint des Arabais &c.

Obiit Marbodeus A. C. 1123. ætatis 88. Confer
'oſſium de Hiſt. lat. pag. 373. & Ephemerides
ariſ. A. 1708. menſe Junio pag. 551. Perperam
ımen in his, licet ex Bellogendrei ſententia
'aditur Marbodeum carminibus ſuis rhythmi
auſa voces interdum nihil plane ſignificantes
ıſeruiſſe. Nam in exemplo qvod affertur
ag. 553.

Nox abit, atque diu jam lux orientis iliu
Sparſerat auroram --- ---

Patet *iliu* poſitam eſſe pro ἡλίȣ, perinde ut
Iartungus in verſione Apollonii Rhodii plus
mplici vice *Eelium* poſuit pro ſole, qvod in
ræco legerat ἠέλιος, & apud Honorium lib. I.
e imagine Mundi cap. 84. cœlum dicitur *caſa*
iu, domus ſolis. Et *Elenos* pro ἕλληνας poſi-
um notat Goldaſtus pag. 173. ad Eginhartum
e vita Caroli Magni. Sic interpres latinus O-
uſculorum à Sirmondo editorum pag. 201.
um ſuum ſcilicet Oranus (ȣρανὸς) *fuderit ſolem.*
Plura ejusmodi Stephanus Stephanius notis ad
Saxonem Grammaticum p. 38.

Gariopontus Petro Damiano lib. V. Epiſt. pag.
139. *Guarimpotus.* Ejus editiones tres Lugd.

1526. 4. & Basil. 1531. 4. 1536. 8. mire inter s
discordare notat Clariss. Daumius.

Matth. Sylvatici ætatem * cognosces ex ec
qvod in *bruchus* testatur se locustarum vim vi
disse Salerni anno Dominicæ incarnationis
1297. Prodiere primum ejus pandectæ Bonon
1474. fol. qvæ editio mihi ad manus est hæ
scribenti. Michaël vero Maittaire pag. 106. An
nalium typographiæ memorat editionem Nea
politanam A. 1474. Prodiit etiam Venet. 1478
fol. per Martinum Saracenum, & eodem an
no Lugduni per Martinum Huss. & Johannem
Fiber, & Venet. 1480. fol. emendante Mat
thæo Moroto Brigiano. Non contemnendum
usum præbere interdum docet Clariss. Almelo
veenius pag. 654. ad Cœlium Aurelianum.

871 De *Schola Salernitana* videnda etiam Zach. Sy
vii præfatio cap. 3. qvi cum Villanovani ex
gesi edidit Roterd. 1649. 12. recusam Hag
Comitis 1683. 12. & Ratisbonæ 1711. 12. Sale
num scholam Medicorum Edomæorum m
morat Benjamin Tudelensis in itinerario p. 2
Gaufredus in poëtria, vers. 1009.

In morbis sanat Medici virtute Salernum
Ægros, in causis Bononia legibus armat
Nudos: Parisius dispensat in artibus illos
Panes unde cibat robustos: Aurelianis
Educat in cunis auctorum lacte tenellos. Pr

* In Catalogo Bibliothecæ D. Schraderi Superintende
tis Dresdensis τȣ̃ μακαρίτȣ parte 2. n. 903. notatur Sylva
cus claruisse tempore Roberti Siciliæ Regis cui pandec
suas inscripserit A. 1636. Lege 1336.

Prodiit etiam Schola Salernitana cum exeesi Arnoldi Villanovani Lugd. 1577. 12. & per oannem Curionem Berckensem Francof. 605. 12. addita latine Dioclis Epistola ad Angonum & libro de salubri diæta qvem Hippocrati tribuunt, aliisqve Fernelii, Camerarii & liorum recentium scriptis, & Anastasii Epigrammate ad Amatum de victu post incisam enam. Vincentii Petronii literarium duellum inter Salernitanos & Neapolitanos Medios lucem vidit Venetiis 1647. 4. De libello Iebraico qvem memorat Wagenseilius ejusem cum schola Salernitana argumenti confer ev. Wolfiii nostri Bibliothecam Hebraicam Tom. I. pag. 456. Jo. Jacobi Scharandæi, Sodorensis Philosophi & Medici librum de raione conservandæ sanitatis ex editione Amst. 649. recusum Helmst. 1706. 8. cum V. C. Hernanni ab Hardt officiis Judæorum anteluanis.

Exstat etiam *Regimen Sanitatis* Anglorum Re- 872 i ex *Parisiensi* Gymnasio missum, & cum præeptis scholæ Salernitanæ in plerisque congruens. rodiit addita Germanica Metaphrasi Brunsvic. 509.

Anglorum Regi conscripsit Schola solemnis,
Ad regimen vitæ præsens hoc Medicinale.

De Schole tho Paris heft geschreven und gesandt
Dem Edelen Konnige van Engelland
Dith gegenwerdige Arstedie Bokelien/
Wie de Minske schal regieren dat Levent sien.

De auctore consules theatrum Anonymorum Vincentii Placcii τῶ μακαρίτε num. 1015. cum alia Germanica Metaphrasi Lipsiæ 1552, 8. cujus initium:

Dem König von Engelland ist geschrieben/
Laß dir Sorg und Zorn nicht geliøben.

Johannem Ægidium Jo. Lelandus pag. 251. de scriptoribus Britannicis refert ex Anglia patria contulisse se Lutetiam Parisiorum, & regnante Henrico III. Anglorum Rege scripsisse *de Re Medica*, & *de prognosticis*, tum *Homilias & morales Theologiæ interpretationes* aliaqve. Idem Ægidius fortasse dictus fuit Atheniensis, qvod Athenis per aliqvod tempus versatus esset studiorum caussa, perinde ut alii qvidam Angli illa ætate, de qvibus Lelandus pag. 266.

873 *Valescum de Taranta* diligenti studio recensuit Joannes Hartmannus Beyerus in præfat. editionis suæ Francof. 1599. 4. cujus hæc sunt verba: *Guido Desiderius annis abhinc fere quinquagint labore utili, magis Latine loquentem Valescum emisi Quoniam vero multis locis auctoris mentem assecut non est, plurima etiam necessaria prætermisit, ne ponderum gravissimis erroribus dicam, equidem amicis rogatus editionem Desiderii cum germanis Va lesci exemplis diligenter contuli, nævos sustuli, nota que signis inclusas obiter adspersi.* En titulur editionis minus integræ Desiderianæ: *Epiton operis perquam utilis morbis curandis Valesci de Tara ta, in septem congesta libros, adjecta Epitome* Chirurg *ejusdem Valesci, studio Guidonis Desiderii, Delphinat* Lugd. 1560. 8.

C.

CAPUT XIII.

DE SCRIPTIS SUPPOSITIS, &c.

Ad pag. 875

Curtius Inghiramus editor & fortaſſis auctor Antiqvitatum Hetruſcarum &c.

Pro Elbius Maurus *lege* Elbius Maccius.

De commentitiis illis *Antiquitatibus Hetruſcis* confer etiam Rich. Simonis Bibliothecam Criticam Tom. 2. cap. 5. pag. 100. ſeq. Burch. Gothelf Struvii diſſ. de doctis impoſtoribus §. 43. & Dan. Papebrochium Tom. 7. Act. Sanctor. Maji pag. 285. qvi ſimilis farinæ commentis ſcatere notat *Hiſtoriam Suevorum* cum vita neſcio cujus *Joannis Cala*, ut Beati editam Neapoli A. 1660. ideoq; ſeveriſſimo judicio reprobatam.

Thomas Phædrus ſive Thomas Fedra Inghiramus Bibliothecæ Vaticanæ cuſtos, Annii Viterbienſis æqvalis à qvibusdam pro auctore Antiqvitatum Hetruſcarum habitus eſt, ab aliis Curtius Inghiramus, qvi certe illarum à ſe editarum defenſionem alacriter ſuſcepit in libro paginarum 1080. qvi inſcribitur: *Diſcorſo di Curzio Inghirami ſupra le oppoſizioni fatte à l' Antichita Toſcana*, à Firenze 1645. 4. In hoc volumine poſt duodecim diſſertationes Inghirami ſeqvitur Epiſtola jam ante, A. 1641. ſeparatim Florentiæ edita contra Allatii animadverſiones, in qva legas Curtium Inghiramum cum fragmenta illa defoſſa reperiret, admodum juvenem

 fuiſſe,

fuiſſe, ut illa xix ac ne vix qvidem legere atqve intelligere, nedum ſupponere potuiſſet. Allatius ad illam Epiſtolam ſub titulo *ſpenti Academici ſepolti* reſpondit adſcito nomine *Bennonis Durkunddurki Slavi.*

Tabulæ ſubdititia *Eugubina* occurrit in theſauro Inſcriptionum Gruteri pag. CXLIII. ubi annotatum eſt Bernardini Baldi divinationem, qva illi lumen affundere eamqve interpretari voluit, à viris doctis haberi pro *vanis* ariolationibus. Ita enim legendum, non ut in Amſtelod. Gruteri editione excuſum, *variis*. Vide etiam de illa tabula, Epiſtolas Reineſii ad Rupertum pag. 438. 458.

878 Fallitur Clariſſ. Nourrius qvando in Apparatu ad Bibl. Patrum pag. 256. edit. in fol. ſcribit Hiſtoriam Beroſi prodiiſſe in vulgus A. 1543. Dehinc *Johannem Annium* A. 1612. Pariſiis novam adornaſſe illius editionem. Similiter notandum eſt, qvod ego perperam olim negavi, editioni Romanæ A. 1498. fol. jam additos eſſe Jo Annii commentarios. Italice qvoqve ſcriptores illi commentitii Anniani vulgati ſunt à *Franciſco Sanſovino*, in gratiam Nobilium Florentinorum: l'Antichita di Beroſo Chaldeo e d'altri ſcrittori tradotte dichiarate è illuſtrate da Franciſco Sanſovino, Venet. 1583. 4. Confer Rich. Simonis Bibliothecam Criticam Tom. 2. cap. 4. & de aliis editionibus Bibl. hiſtoricam clariſſ. Joannis Hubneri noſtri Centur. I. p. 231. ſeq. Pro genuinis illos præter

San-

Sanſovinum aliosqve à me laudatos habet etiam Leander Albertus & Antonius Guevara: tum Jo. Picardus non magnæ rei ſcriptor in priſca Celtopædia. Genuina qvædam fragmenta habuiſſe, illaqve admiſcuiſſe commentis Annium, fuit ſententia Reineſii, qvem videbis etiam pag. 417. Epiſt. ad Rupertum. Annium ſaltem à fraude immunem fuiſſe diſputavit *Tho. Mazza* in Apologia pro Annio Italice edita Veronæ 1673. fol. aliiqve de qvibus Gregorius Leti in Italia regnante Tom. 4. pag. 328. 540. ſeq. Ad illam Mazzæ Apologiam exſtant caſtigationes *Franciſci Sparaverii* JCti Romani, caſtigationes adverſus Franciſci à S. Auguſtino Macedo vindicatæ & aſſertæ, tum in Mazzam invectiva. Veronæ 1676. 4. Contra has enim caſtigationes etiam tum ineditas calamum ſtrinxerat *Franciſcus à S. Auguſtino Macedo* * Ordinis Minorum Luſitanus, ſcripſeratqve reſponſionem ad notas nobilis Critici &c.

Pro *Tho. Raymundus* lege iterum, *Raynaudus*.

Viris eruditis qvi ſcriptores illos omnino 880 tanqvam Anniani ingenii commenta explodunt adde Jo. Ludovicum Vivem libro V. de tradendis diſciplinis, Onufrium Panvinium in antiqvitatibus Veronenſibus, Jo. Vergaram Canonicum Toletanum doctiſſimum, cui ſuffragari ſe ait Melchior Canus lib. XI. loc. Theol. cap. 6. Jo. Marianam lib. 1. Annal. Hiſpan. c. 7.

* Giornale de' letterati di Roma A. 1674. pag. 17. & A. 1675. p. 12.

Goropium Becanum in Originibus pag. 352. seq. Octavium Ferrarum libro de Origine Romanorum, recusa Tom. 1. thesauri Græviani: Joannem Baptistam Agucchi in Epistola excusa Bononiæ A. 1638. Rich. Simonem Tomo 2. Bibl. Criticæ cap. 4. Gvil. Dan. Mollerum τὸν μακαρίτην diss. de Jo Annio, Altorf. 1692. & de Q. Fabio Pictore 1689. & Nic. Antonium in Bibl. Hispana, Bælii Lexicon in *Nannius*, &c.

Casparis Verrerii censura librorum Annianorum primum Lusitanice vidit lucem 1557. hoc titulo: *Censuras sobre quatro libros intitulados em Marco Portio Caton de originibus, em beroso Chaldeo, em Manethon Egyptio, & em Q. Fabio Pictor Romano* * Deinde auctior latine prodiit Romæ A. 1565. 4. atqve inde recusa Commelinianis typis in 8. variisqve locis alibi, etiam in Bibliotheca Hispanica Andreæ Schotti, & Tom. 2. Bibl. magnæ Patrum edit. Lugd. 1677. pag. 529. & edit. Colonienf. 1622. Tomo 15. ubi etiam libelli ipsi ab Annio suppositi, qvos Lugdunenses omisere. Eadem Anniana commenta adspernari se testatus fuit Varrerius in libro Conimbricæ A. 1561. 4. vulgato cui titulus: *Chorographia de alguns lugares que stam em hum caminc que fez Gaspar Barreiros o anno de MDXXXVI. comenzado na cidade de Badajoz em Castell atè de Milam em Italia.*

Addam

* Nic. Antonii Bibl. Hispana Tom. 1. pag. 198. ausführlicher Bericht von Büchern VII. p. 721.

Addam hæc præclari viri Jacobi Sponii ex ejus itinere in Italiam & Orientem, qvod Gallice Amst. 1679. 12. prodiit, Tom. 1. pag. 45. ubi postqvam effigiem Annii in curia Viterbiensi à se spectatam narrasset, subjungit:

Les Scavans ne doutent pas qu'il net soit l'Autheur des Livres mis au jour sous les noms suposez d'Antiquitez Babyloniques de Berose & de Chroniques de Manethon. Il faisoit de plus graver des Inscriptions sur des marbres en Grec & en Latin avec des caracteres tres difficiles, & les faisoit enterrer. Et comme elles venoient à être decouvertes quelques années après, & les Scavans se tourmentant l'esprit pour les expliquer, il l'emportoit sur eux, & se faisoit estimer par cette addresse plus que tous les autres. J'en vids de cette espece qu'on a enchassées dans le mur de la Maison de Ville à l'entrée d'une des chambres. L'une est une revocation de Didier Roy de Lombardie, des Decrets d'Astolphe, que Gruterus a prise pour antique. L'autre est Greque, & parle d'un certain Temple de Cybele auprés de Viterbe. La Ville n'a pas manque pour l'honneur du pays d'y mettre un Eloge & une explication, avec le tire de pierre tres-antique; cependant à mon avis, l'une & l'autre sont des productions de l'esprit de ce bon Religieux. Ce qui rend même la fourbe trop grossiere, c'est que les deux pierres qui devroient être de deux siecles bien eloignés l'un de l'autre, sont d'une même sorte, d'une même conservation, & d'un caractere semblable, fort menu & d'une maniere qui ne se trouve pas ailleur.

Huic

Huic judicio malim ſubſcribere qvam Annii noviſſimo hyperaſpiſtæ, cujus operis Italice editi titulum integrum adponam. *I Goti illuſtrati, overo iſtoria de Goti antichi, con varie digreſſioni in materie parimente antiche e ſingolari, di* Didimo Ropagliero Liviano, *inſerto vi l' apologia per Frate* Giovanni AnnioViterbeſe, *nella quale ſi libera dalle impoſture di molti, d' havere ſuppoſti gli autori da lui publicati, & d' havere à gloria maggiore della ſua Patria di ſotterate finte lapide con falſe inſcrizzioni. In Verona 1678. fol.*

882 Pro *Henrico Cajade*, apud Jo. Euſebium Nierembergium libro III. capite 3. de origine S. Scripturæ dicitur *Hermus Charadus* Luſitanus.

884 De *Hieronymi Romani de la Higuera* commentis vide ſis etiam Jo. Bollandum præfat. ad Tom. 1. Act. Sanctor. Februarii pag. XVII. ſeq. & ſpeciatim de Chronicis qvæ L. Dextri, Maximi aliorumqve ſub nominibus venditavit, dicta à me ſuperius pag. 443. ſeq.

CAPUT XIV.

NOTITIA CELEBRIUM TYPOGRAPHORUM.

Ad pag.

885 *Symbola iconica* Tydodraphorum præterBailletum, Tomo ſecundo judiciorum Gallice editorum, nuper nonnulla notavit M. Georgius Au-

Andreas Vinholdus. Vide librum editum Germanice qvi inscribitur Neu eröffnetes Museum pag. 525. seq.

A clarissimo viro *Michaële Maittaire* tria jam habemus scripta pulcherrima, & plura ab eo etiam exspectamus, qvibus notitia non modo typograhorum sed etiam litteraria historia temporum à renata typographia usqve, insigniter illustratur. Tria illa scripta edita sunt: 1) *Stephanorum* historia, vitas ipsorum ac libros post Clarissimi Almeloveenii a) industriam longe plenius complectens Lond. 1709. 4. qvo in libro etiam de M*amerto Patissonio* pag. 520. seq. de Stephanis autem undecim traditur, Henricis tribus, Robertis totidem, Franciscis duobus, tum Carolo, Paulo & Antonio, Pauliqve sororibus Florentia & Dionysia pag. 538.

2) Historia typographorum aliqvot Parisiensium, vitas eorum & libros similiter perseqvens Lond. 1718. 8. *Simonis* puta *Colinæi, Michaëlis Vascosani, Guilelmi Morelli, Adriani Turnebi, Federici Morelli, Joannis Benenati, Federici* secundi, *Claudii* utriusqve & *Ægidii Morellorum.*

3) Annales typographici ab artis inventæ origine ad annum usqve 1500. Hagæ Com. 1719. 4. qvo in libro multis modis vincit industriam eorum qvi in annotandis antiqvioribus illis librorum editionibus studium & operam ante eum posuerunt, ut D. Jo. Saubertus,

b) B.

a) Almeloveenii liber de Stephanorum vitis prodierat Amst. 1683. 8.

b) B. Antonius Reirus noſter, c) Philippus Labbeus, d) Suffridus ab Ooſterwyck, e) Jo. de la Caille, f) Andreas Chevillierius g) & præcipue Cornelius à Beughem. h)

Libenter intellexi etiam clariſſimum Virum *Joh. Gottlieb Krauſe* aliqvot jam annos in annalibus typographicis colligendis concinnandisqve verſatum, ut ipſe teſtatur in Novis literariis Lipſienſibus A. 1719. pag. 128. ita enim comparatum eſt hoc ſtudium, ut ad ejus perfectionem, plurium opera & induſtria reqviratur. Huic operi nuper prælufit apparatu ad vitam *Pauli Manutii*, cuius partem priorem in lucem dedit Lipſiæ 1719. 4.

Non præter eundum qvod in pandectis meritiſſimi de re litteraria Viri *Conradi Geſneri* vulgatis Tiguri A. 1548. fol. obvii ſunt Catalogi (utinam pleniores) librorum impreſſorum à ce-

b] In hiſtoria Bibliothecæ Norimbergenſis, edita Ao. 1643. 12.

c] In Catalogo MSS. Bibl. Auguſtanæ A. 1675. 4

d] In Bibliotheca nova MStorum Pariſ. 1653. 4

e] De hoc vide Gisb. Voëtium Tom. 2, politic. Eccleſiaſt. pag. 1130.

f] Jean de la Caille, libraire, *Hiſtoire de l'Imprimerie & de la librairie*. Paris 1689. 4

g] André Chevillier, Docteur & Bibliothéquaire de la Maiſon & Societé de Sorbonne, *Origine de l'imprimerie de Paris*, Pariſ. 1694. 4

h] In incunabilis typographiæ ſive catalogo alphabetico librorum ante A. 1500 excuſorum Amſt. 1688. 12.

celebribus qvibusdam typographis, ut *Bomergio* pag. 41. b. ab *Aldo Manutio* pag. 107. b. à *eb. Gryphio* pag. 117. à *Christiano Wechelo*, pag. 165. *Jo. Hervagio*, pag. 181. à *Joanne Gymnico* p. 237. c à *Joanne Frobenio* pag. 375. Similem catalogum librorum ab *Joanne Oporino* excuſorum, qvi xſtat ad calcem Orationis de ejus vita, ſcriptæ Jo. Henrico Heinzelio & Argentorat. 1569. 8. ditæ, nuper recuderunt ad calcem illius Orationis, inſertæ Vitis ſelectis illuſtrium virorum x Bibliotheca Gryphiana junctim editis Uratislaviæ 1711. 8. pag. 637. ſeq. Similes Catalogi eparatim vulgati ad manus mihi ſunt librorum xcuſorum à *Jo. Commelino* (vulgatus A. 1599.) à *Sebaſtiano Cramoiſy* &c. Catalogus librorum impreſſorum in officina *Congregationis de propaganda Fide* Romæ A. 1667. editus exſtat in D. Matthiæ Zimmermanni Montibus pietatis pag. 527. eq.

Adſcribam Catalogum antiqviſſimum ejusmodi qvi exſtat librorum excuſorum à duobus Germanis qvi Romæ primi typographicam artem cum laude exercuere *Conrado Sweinheim* & *Arnoldo Pannartz*, ex qvo & numerum exemplarium, conſvetorum primis illis temporibus tunc excudi, & qverelam indignam de egeſtate cum qva primis illis utiliſſimæ artis cultoribus in urbe nobiliſſima conflictandum fuit, & editiones antiqviſſimas præſtantiſſimorum ſcriptorum intelligere poteris. En igitur catalogum illum petitum ex Epiſtola, qvam Joannes

nes Andreas, Aleriensis Episcopus præmisit quinto tomo Bibliorum cum glossiis Nicolai de Lyra, in editione Romana 1472. fol. & à Clariss. Maittairio excerptum pag. 48. Annalium typographicorum.

JO. ANDREAS Ad XYSTUM IV.

--- Ut digneris misericorditer occurrere, servuli tuæ Sanctitatis *Conradus Sweinheim* & *Arnoldus Pannartz*, Impressores nostri ac ultissimæ hujus fictoriæ Artis primi in *Italia* opifices implorant. --- Vox impressorum sub tanto chartarum fasce laborantium &, nisi tua liberalitas opituletur, deficientium ista est. --- Nos de *Germanis* primi tanti commodi Artem in *Romanam* Curiam tuam multo sudore & impensa, decessoris tui tempestate deveximus. Nos Opifices Librarios cæteros, ut idem auderent, nostro exemplo incitavimus. --- Indicem si perlegeris impressorum à nobis Operum, miraberis --- vel chartas huic Librorum copiæ potuisse vel linamenta sufficere --- Impressi sunt nostro studio Libri, qvi in subjectis suo ordine tibi recensebuntur.

a) Donati pro puerulis, ut inde principium

a] De DONATI anno nil certi habeo: sed ex ipsius Epistolæ verbis videtur ejus editio reliquis omnibus præivisse. Artis scilicet suæ specimen & rudimentum voluerunt esse Grammaticam: cujus *fundamenta*, teste QVINTILIANO [*Institut.* Lib. I. cap. 5.] rerum illarum judice experientissimo ideoque optimo, *nisi fideliter jeceris, quicquid superstruxeris*

·ium dicendi ſumamus, unde imprimendi initium ſumpſimus, numero trecenti.	CCC.
b) Lactantii Inſtitutionum volumina octingenta viginti qvinqve.	DCCC. XXV.
c) Epiſtolarum familiarium Ciceronis volumina qvingenta qvinqvaginta.	D. L.
d) Epiſtolarum ad Atticum volumina ducenta ſeptuaginta qvinqve.	CC. LXXV.
e) Speculi humanæ vitæ volumina trecenta.	CCC.
f) Divi Auguſtini de civitate Dei volumina Octingenta viginti qvinqve.	DCCC XXV.

g) Divi-

veris corruet. Satis perſpicuum eſt hic deſignari DONATI Grammaticam, quoniam DONATOS illos *pro puerulis* impreſſos affirmant. Vix Eqvidem puto hic intelligi DONATI Commentarios in TERENTIUM, qui anno 1472. prodierunt. Ne id ſentiam, obſtant verba hæc *unde imprimendi initium ſumpſimus.*

b] Ao. 1468. c] 1467. d] 1470 e] 1468.
f] 1468. Hunc annum non dubito vidiſſe ſuo in exemplo Clariſſ. Maittairium. Ego autem his oculi vidi exemplum ejusdem editionis qvod præferebat Annum 1470. & in auctione B. Conſulis noſtri D. Bernhardi Matfeldi hoc A. 1722. vænibat marcis centum Lubecenſibus. Nimirum ut hodie etiam ſolet fieri, ejusdem editionis exemplis typographi aliis annum quo abſolvitur editio, aliis ſequentem proximum vel tertium etiam inſcribunt, ut ſemper recentiſſimus liber emtoribus appareat.

g) Divi Hieronymi Epistolarum & Libellorum volumina mille & centum.	M. C.
h) M. Tull. Ciceronis de Oratore cum cæteris, volumina qvingenta qvinqvaginta.	D. L.
i) M. Tull. Ciceronis operum omnium in philosophia, volumina qvingenta qvinqvaginta.	D. L.
k) L. Apuleji Platonici cum Alcinoo, volumina ducenta septuaginta qvinqve.	CC. LXXV.
l) A. Gellii noctium Atticarum, volumina ducenta septuaginta qvinqve.	CC. LXXV.
m) C. Cæsaris Commentariorum Gallici & civilium bellorum, volumina ducenta septuaginta qvinqve.	CC. LXXV.
n) Defensionis Divi Platonis, volumina trecenta.	CCC.
o) P. Virgil. Maronis operum omnium, volumina qvingenta qvinqvaginta.	D. L.
p) T. Livii Patavini cum epitomate omnium deca-	

dum

g) 1468. h) absqüe anni nota.
i) 1471. k) 1469. l] 1469. m] 146
n] absque anni nota. o] nondum vidi.
p] absque anni nota.

um, volumina ducenta ſeptuaginta qvinqve. CC. LXXV.

q) Strabonis Geographici, volumina ducenta ſeptuaginta qvinqve. CC. LXXV.

r) M. Ann. Lucani, volumina ducenta ſeptuaginta qvinqve. CC. LXXV.

s) C. Plinii Veronenſis de naturali hiſtoria, volumina trecenta. CCC.

t) C. Suetonii Tranqvilli de duodecim Cæſaribus, volumina ducenta ſeptuaginta qvinqve. CC. LXXV.

u) Div. Leonis Papæ Sermonum, volumina ducenta ſeptuaginta qvinqve. CC. LXXV.

x) M. Fabii Qvintiliani Inſtitutionum Oratoriarum, volumina ducenta ſeptuaginta qvinq; CC. LXXV.

y) Continui ſive Catenæ aureæ D. Thomæ Aqvinatis, volumina qvingenta qvinqvaginta. D. L.

z) Div. Cypriani Epiſtolarum volumina ducenta ſeptuaginta qvinqve. CC. LXXV.

aa) Biblia cum opuſculo Ariſteæ, volumina qvingenta qvinqvaginta. D. L.

(III) bb) Si-

q) nondum vidi. r) 1469.
s) 1470. t) 1470. u) 1470.
x) 1470. y) nondum vidi. z) 1471. aa) 1471.

bb) Silii Italici cum C. Calphurnio & Heſiodo, volumina ducenta ſeptuaginta qvinqve. CC. LXXV.

cc) Orationum M. Tullii Ciceronis cum invectivis in Antonium, Verrem, Catilinam & cæteros, volumina ducenta ſeptuaginta qvinqve. CC. LXXV.

dd) P. Ovidii Naſonis Metamorphoſeos & Elegiarum omnium, volumina qvingenta qvinqvaginta. D. L.

ee) Nicolai de Lyra, volumina mille & centum. M. C.

Horum omnium voluminum ſumma--effi cit codices duodecies mille qvadringento ſeptuaginta qvinqve; acervum qvidem ingen tem, & nobis Impreſſoribus tuis, qva part reſtat, intolerabilem--ingens ſumptus ad vi ctum neceſſarius ceſſantibus emptoribus fer amplius à nobis neqvit, & ementes non eſſ nullum eſt gravius teſtimonium, qvam qvo domus noſtra ſatis magna plena eſt qvinter nionum, inanis rerum neceſſariarum--pa rati ſumus pro Clementiæ tuæ arbitrio de no ſtra merce i. e. de impreſſis qvinternionibu noſtris tibi tot tradere, qvot volueris, & qv bus volueris. -- Tua incredibilis manſuetud ſul

bb) 1471. cc) 1471.
dd) 1471. ee) 1471. 1472.

ubveniat nobis de aliqvo officio, unde possimus nos & nostros alere. Impensa est facta in olius *Nicolai de Lyra* à nobis de voluminibus tanta, t amplius nihil nobis supersit ad vivendum. Si enderemus opera nostra, non solum à pietate ua nihil peteremus, sed ultro in præsentium emporum articulo, in qvo te plurium egere on nescimus, ipsi nostra offerremus; faciemusqve, qvotiens tuo adjumento fortuna noiscum usa esse videbitur fronte sereniore. nterea, Pater Sancte, adjuvent nos miserationes tuæ, qvia pauperes sancti sumus nimis. -- XX. Marcii. M. CCCC. LXXII. Pontificatus tui Clementissimi anno primo.

886 *Joannes Benenatus*, Parisiis viduam à Gvil. Morello A. 1564. relictam duxit, & A. 1588. obiit.

De typographiis *Judæorum* longe diligentius Venerandus noster Wolfius Tom. 2. Bibliothecæ Hebrææ pag. 941. seq. 959.

887 *Simon Colineus* Paris. ab A. 1520. ad 1546.

Ludovicus Ditius Spirensis primus Rostochii typographiam exercuit: post eum in Nic. Mareschalci Thurii ædibus *Guntherus Winter*.

888 *Sebastianus Gryphius* patria Germanus, in cujus laudem hoc Jani Vulteji * Epigramma:

Inter tot, norunt libros qui cudere, tres sunt
Insignes: languent cætera turba fame.
Castigat Stephanus, sculpit Colineus: utrumq;
Gryphius edocta mente manuque facit.

* Menag. anti Baillet Tom. 1. p. 57.

889 Ab *Jacobo Huguetano* qvi vitas Patrum excudit A. 1515. floruere Huguetani apud Lugdunenses, & sub sæculi superioris decimi septimi exitum Amstelodami.

Matinus Juvenis Parisiis.

Lascarim typographum Florentiæ, laudat Codrus Urceus cum *Aldo* qvi ab A. 1494. Venetiis, & *Jo. Antonio Platonide* qvi Bononiæ circa idem tempus hanc artem exercuit.

890 *Theodoricus Martini* Alosti in Flandria ab Ao. 1474. & Antvverpiæ ab Ao. 1509. & Lovanii ab A. 1516.

Federicus Morellus avus natus A. 1523. Vascosani gener A. 1548. & typographus Regius ab A 1571. ad 1581. defunctus A. 1583. At *Federicus Morellus* filius Professor & typographus Regiu ab A. 1581. ad 1630. Hujus frater Claudius A 1620. defunctus tres filios habuit, *Fredericum Carolum*, *Ægidium*.

891 De *Joanne Oporino* adeunda etiam Martin Crusii Germano Græcia pag. 114. Oratio Jo Henrici Heinzelii de ejus vita nuper recusa e in vitis selectis ex Christiani Gryphii τȣ̃ μακαρίτȣ Bibliotheca editis Uratislav. 1711. 8. I illa qvædam vix alibi obvia leguntur de celeb Theophrasto Paracelso, cui per aliqvod tempu Oporinus ministravit.

In *Christophori Plantini* typographia Thuanus * testatur vidisse se non obstantibu belli tumultibus assidue fatigari præla septe d.

* In vita sua.

decim. Ei A. 1589. defuncto hoc positum est à Jano Dousa filio Epitaphium:

Doctorum si jacturam, Plantine, virorum
Respicimus, fateor, vixeris ipse parum.
Si meritum, studiumve, exantlatosque labores
Pro Musis toties, vixeris ipse satis.
Sive tot ærumnæ, aut cœcæ ludibria Divæ
Occurrunt, nimium vixeris ipse dies.
At si spectamus famæ monumenta perennis,
Hæc vitam spondent jam tibi perpetuam.

Ornatissimum typographorum appellat Abraham Ortelius qvi ipsi & Arnoldo Mylio Synonyma sua Geographica A. 1578.4. & A.1587. soli thesaurum Geographicum (licet post Plantini fata demum à genero Joanne Moreto A. 1596. fol. editum) dedicavit. Thesauro in laudem Plantini hoc tetrastichon præmittitur:

Qui Plantine bonas hoc tempore jusserat artes
Crescere, te jussit prœla parare DEus.
Omnia χρηστὰ, inquit, doctorum scripta manebunt,
Hæc pius excudat dummodo Christophorus.

Clemens Schleichius, floruit Francofurti. 892
Richelius & *Matthæus Schurerius* Argentorati.
Joh. Secerius, Hagenoæ.

Rob. Stephanus, ὁ Στέφανος πάντων χαλκογράφων στέφανος (ut de eo Beza in Epitaph.) diem obiit A. C. 1556. ætatis 56. In eum filiumqve *Henricum* ita Paulus Melissus:

Suaserat Herculeos Stephanum pensare labores
Phœbus, Apollineo non renuente choro.
Lis oritur Grajas inter, Musasque Latinas,
Natus utrum palma dignior, anne parens.
His Pallas: tantum debetis utrique Camœnæ,
Quam multum nato Græcia, Roma patri.

893 *Adrianus Turnebus* (Tournebeuf) typographus Regius ab A. 1552. ad 1555.

Michael Vascosanus Jodoci Badii gener, Rob. Stephani & Jo. Roignii affinis floruit Parisiis ab A. 1532. ad 1576.

Vindelinus ante Aldum Venetiis circa A. 1471. ac deinceps.

De *Ernesto Vœgelino* qvi Lipsiæ in mea patria libros & emendate & eleganter excudit, vide Joachimi Camerarii Epistolas libro secundo Epist. 6. pag. 116. seq.

894 *Christianus Wechelus*, Gallus, Paris.
Andreas Wechelus, Christiani F.
Jo. de Westphalia, Alosti in Flandria A. 1474.

FINIS.

INDEX
In utrumqve Volumen SUPPLEMENTI BIBL. LATINÆ.

Litera b. apposita paginas Voluminis hujus ultimi denotat: numerus solus, paginas voluminis prioris.

Ægn

Ale-

Alii

Apol-

Aqui-

Asiniu

Cal-

MAR-

cerca-

chry-

cla-

Dic

Epi-

Fo

Hie-

huen-

Isaias

Julius

Ma-

Nic-

Or-

Rufi-

Sene-

Stesi-

Tisias

Ver-

Wal-

Zeno